

STENOGRAFICKÁ ZPRÁVA O SCHÔDZKACH SLOVENSKEJ NÁRODNEJ RADY

Zpráva povereníka SNR pre pôdohospodárstvo o vybavení návrhov, podnetov a pripomienok poslancov, prednesených na schôdzke Slovenskej národnej rady 27. mája 1965 k zpráve o súčasnom stave a hlavných úlohách vodného hospodárstva na Slovensku

Zpráva Predsedníctva Slovenskej národnej rady o činnosti Slovenskej národnej rady vo IV. volebnom období

Zpráva predsedu Slovenskej národnej rady o opatreniach na obnovu hospodárskeho a spoločenského života v okresoch postihnutých povodňami

Zpráva predsedu Komisie SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva o údržbe a opravách bytového majetku na Slovensku

Zpráva Právnej komisie SNR o niektorých problémoch upevňovania socialistickej zákonnosti na Slovensku

Návrh Predsedníctva SNR na zabezpečenie súčinnosti Slovenskej národnej rady pri občianskej kontrole výkonu trestu odňatia slobody

Návrh na doplnenie zloženia Slovenskej plánovacej komisie

STENOGRAFICKÁ ZPRÁVA O SCHÔDZKACH SLOVENSKEJ NÁRODNEJ RADY

Zpráva poverenika SNR pre pôdohospodárstvo o vybavení návrhov, podnikov a pripomienok poslancov, prednesených na schôdzke Slovenskej národnej rady 27. mája 1965 k zpráve o súčasnom stave a hlavných úlohách vodného hospodárstva na Slovensku

Zpráva Predsedníctva Slovenskej národnej rady o činnosti Slovenskej národnej rady vo IV. volebnom období

Zpráva predsedu Slovenskej národnej rady o opatreniach na obnovu hospodárskeho a spoločenského života v okresoch postihnutých povodňami

Zpráva predsedu Komisie SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva o údržbe a opravách bytového majetku na Slovensku

Zpráva Právnej komisie SNR o niektorých problémoch upevňovania socialistickej zákonnosti na Slovensku

Návrh Predsedníctva SNR na zabezpečenie súčinnosti Slovenskej národnej rady pri občianskej kontrole výkonu trestu odňatia slobody

Návrh na doplnenie zloženia Slovenskej plánovacej komisie

Slovenská národná rada

IV. volebné obdobie

STENOGRAFICKÁ ZPRÁVA

o 5. schôdzke Slovenskej národnej rady
v Bratislave 15. a 16. septembra 1965

5. schôdzka Slovenskej národnej rady 15. a 16. septembra 1965

Prítomní:

Predseda Michal Chudík;

podpredseda Jozef Kríž;

delegácia Národného zhromaždenia — František Tymeš, predseda Výboru pre plán a rozpočet, poslanci Ján Mazúr, Štefan Kuroпка a František Štefánik;

delegácia vlády — inž. Samuel Takáč, minister stavebníctva, inž. Štefan Gašparík, vedúci Ústrednej správy pre rozvoj miestneho hospodárstva, dr. Zdeněk Číhal, námestník ministra spravodlivosti, inž. Miloslav Boháč, námestník ministra poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva;

predseda Najvyššieho súdu dr. Josef Litera, prvý námestník generálneho prokurátora dr. Jaroslav David;

členovia Predsedníctva Ústredného výboru Komunistickej strany Slovenska;

funkcionári a vedúci pracovníci z prerokúvaných úsekov;
82 poslancov podľa listiny o prítomnosti.

(Začiatok schôdzky o 9,00 hod.)

Predseda Chudík:

Vážená Slovenská národná rada,
súdružky a súdruhovia!

Otváram 5. schôdzku a zisťujem, že Slovenská národná rada je spôsobilá sa uznášať.

Na dnešnom rokovaní vítam

delegáciu Národného zhromaždenia — súdruha Františka Tymeša, predsedu Výboru pre plán a rozpočet ako vedúceho delegácie, poslancov Jána Mazúra, Štefana Kuropku a Františka Štefánika,

ďalej delegáciu vlády — súdruha inž. Samuela Takáča, ministra stavebníctva, súdruha inž. Štefana Gašparíka, vedúceho Ústrednej správy pre rozvoj miestneho hospodárstva, ďalej prvého námestníka ministra spravodlivosti súdruha dr. Zdenka Čihala a námestníka ministra poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva súdruha inž. Miloslava Boháča,

ako aj všetkých prítomných hostí.

Predsedníctvo navrhuje, aby podľa § 15 rokovacieho a pracovného poriadku si Slovenská národná rada pre 5. schôdzku zvolila za overovateľov poslancov Jozefa Malinu a Jozefa Bednára.

Kto súhlasí s návrhom, nech zdvihne ruku!

(Hlasovanie.)

Ďakujem.

Návrh programu na 5. schôdzku vám bol, súdružky a súdruhovia, doručený.

Sú k nemu pripomienky alebo doplnky?

(Neboli.)

Nie sú.

Kto súhlasí s navrhnutým programom, nech zdvihne ruku!

(Hlasovanie.)

Program je schválený.

Môžeme pristúpiť k prerokovaniu prvého bodu programu, ktorým je

zpráva povereníka SNR pre pôdohospodárstvo o vybavení návrhov, podnetov a pripomienok poslancov, prednesených na schôdzke Slovenskej národnej rady 27. mája 1965 k zpráve o súčasnom stave a hlavných úlohách vodného hospodárstva na Slovensku.

V zastúpení povereníka SNR pre pôdohospodárstvo, ktorý svoju neúčast na dnešnej schôdzke ospravedlnil, zpravu prednesie prvý námestník povereníka poslanec **Tibor Bohdanovský**. Prosím, aby sa ujal slova.

Poslanec **Bohdanovský**:

Vážená Slovenská národná rada,
súdržky a súdruhovia poslanci!

Na schôdzke Slovenskej národnej rady k problémom vodného hospodárstva v maji tohto roku viacerí súdruhovia poslanci predniesli v rozprave podnetné návrhy a pripomienky. I keď sme na dotazy súdruhov poslancov odpovedali písomne, dovoľte mi ešte k niektorým problémom na úseku vodného hospodárstva, na nutnosť riešenia ktorých nás súdruhovia poslanci upozornili, niekoľko poznámok a informácií.

I tohtoročné katastrofálne záplavy na južnom Slovensku, ale i v iných oblastiach znovu zvýraznili nutnosť venovať otázkam vodného hospodárstva prvoradú pozornosť. Hlavne na úseku úprav odtokových pomerov a úprav tokov je treba urýchlene realizovať naše zámery tak, aby sídliská, priemyselné závody, komunikácie i poľnohospodárska pôda boli bezpečne ochránené. Preto pri spresňovaní ročných plánov budú orgány Slovenskej národnej rady hľadať ďalšie možnosti, ako riešenie týchto problémov urýchliť.

Neuspokojivú situáciu na úseku zásobovania obyvateľstva pitnou vvodou, na ktorú poukazovali všetci súdruhovia poslanci, ktorí vystúpili v rozprave, sa orgány Slovenskej národnej rady

usilujú riešiť aj podporu výstavby vodovodov v rámci akcie „Z“, na ktorý účel bolo z rezervy Slovenskej národnej rady pre tento rok uvoľnené naviac 3,5 mil. Kčs, a to hlavne pre Východoslovenský a Stredoslovenský kraj, ktoré o takúto formu výstavby vodovodov prejavili najväčší záujem.

Súdruh poslanec P í š a súdružka poslankyňa P o t o č k o v á poukázali na nepriaznivú situáciu v oblasti Vysokých Tatier tak v čistote tokov, ako aj v zásobovaní obyvateľstva vodou. Zabezpečujeme spracovanie komplexnej vodohospodárskej štúdie v tejto oblasti. Jej závery budú slúžiť pre usmernenie vodohospodárskej výstavby v súlade s perspektívou rozvoja oblasti Vysokých Tatier.

Súdružka poslankyňa V a c u l o v á sa vo svojom vystúpení zaoberala problémom zásobovania obyvateľstva dedín na juhozápadnom Slovensku pitnou vodou a žiadala ochrániť pred záplavami poslednú nechránenú oblasť v okrese Galanta — Trstice. Pre niektoré obce v záplavou postihnutej oblasti sa už pristúpilo k budovaniu spoľahlivých zdrojov vody ako k následnému opatreniu. Požiadavka ochrániť oblasť Trstíc bola nanajväčš oprávnená, pretože práve táto oblasť bola postihnutá záplavou spätne vzdutými vodami Dunaja ako prvá. Ochranná hrádza na Malom Dunaji pri Trsticiach sa vybuduje v rámci následných opatrení po povodniach.

Zásobovanie Prievidze a okolia pitnou vodou, ktorého sa dožadoval súdruh poslanec M a c h a t a, je zabezpečené v pláne výstavov skupinového vodovodu, ktorý bude zásobovaný vodou z prameňov v okolí Poruby.

Pre zásobovanie priemyslu v Novákoch úžitkovou vodou bude v rokoch 1966—1968 vybudovaná nová čerpacia stanica.

Na zlepšenie situácie v zabezpečovaní prevádzky a údržby vodohospodárskych diel a zariadení vo Východoslovenskom kraji, o ktorej hovoril súdruh poslanec L e c o, sa počíta so zvýšením počtu pracovníkov pre tento kraj o 150.

Súdruh poslanec B e r n í k hovoril o neuspokojivej situácii na úseku čistoty tokov vo Východoslovenskom kraji. V oblasti Východoslovenskej nížiny, kde je doteraz situácia najnepriaznivejšia, sa postupne zabezpečuje výstavba čistiacich staníc. Osem čistiarní odpadových vôd mestských a priemyslových je už vo výstavbe a v pláne do roku 1970 sú zabezpečené prostriedky na výstavbu ďalších osem. Avšak neuspokojivá je situácia v plnení plánu výstavby na rozostavaných čistiarniach. Preto situáciu cestou vodohospodárskych organizácií a investorov sledujeme, plnenie úloh kontrolujeme a vykonávame predbežné opatrenia.

S úpravami Ipl'a, ktorý spôsobuje každoročne veľké škody

zaplavovaním pozemkov, obcí a komunikácií, ako o tom hovorili súdruhovia poslanci Belovický a Faraga, sa má podľa plánu začať v roku 1967, avšak v dohode so Štátnou plánovacou komisiou sa robia opatrenia na zahájenie stavby už v roku 1966 tak v hraničnom úseku, ako aj v úseku Holiša-Boľkovce. Odtokové pomery v tomto povodí zlepši i nádrž Ružiná, s výstavbou ktorej sa uvažuje v rokoch 1968—1970.

Nádrž Raková na Kysuciach, o ktorej hovoril súdruh poslanec Marejka, bola vypustená zo štátneho vodohospodárskeho plánu, a preto bol zrušený aj stavebný uzáver. S výstavbou nádrží Klubina a Dunajov sa do roku 1970 neuvažuje, avšak v ďalších rokoch sa s nimi počíta, a preto v zmysle platných smerníc je nutné na príslušných územiach dodržať určité obmedzenia vo výstavbe.

Všetci súdruhovia poslanci, ktorí vystúpili v rozprave, poukázali na roztrieštenosť v organizácii vodného hospodárstva, ktorá sťažuje jednotné usmerňovanie investičných plánov, komplexné využívanie zdrojov vody a správne hospodárenie s vodou. Aj koordinácia protipovodňovej ochrany je za doterajšej organizácie vodného hospodárstva obťažná a málo operatívna.

V týchto dňoch bol Štátnej komisii pre riadenie a organizáciu predložený návrh novej organizácie vodného hospodárstva. Podľa tohto nového návrhu má sa vodné hospodárstvo riadiť centrálnou ústredným odvetvovým orgánom. Organizačne má byť odvetvie usporiadané podľa podnikových princípov a územná pôsobnosť podnikov podľa hlavných povodí riek.

V chozrasčotnej sfére má sa odvetvie vodného hospodárstva na Slovensku riadiť odborovým riaditeľstvom vodného hospodárstva v Bratislave.

Očakávame, že nové vodohospodárske orgány a organizácie zabezpečia postupné doriešenie všetkých naliehavých problémov, predovšetkým na úseku úprav odtokových pomerov a ochrany pred záplavami, v zásobovaní obyvateľstva pitnou vodou, ďalej v odkanalizovaní miest a obcí, v čistote tokov a zabezpečia súlad v rozvoji všetkých úsekov vodného hospodárstva s rozvojom celého národného hospodárstva.

Dovoľte mi, vážené súdružky a súdruhovia poslanci, ešte raz vám poďakovať za podnetné návrhy a pripomienky k riešeniu vodohospodárskych problémov na Slovensku a ubezpečiť vás, že plneniu úloh na úseku vodného hospodárstva budeme venovať sústavnú pozornosť.

Predseda **Chudík**:

Ďakujem súdruhoví **B o h d a n o v s k é m u** za prednesenie zprávy.

Má niekto dotazy, prípadne pripomienky k prednesenej zpráve?

(*Neboľi.*)

Keďže nie sú dotazy ani pripomienky, pristúpime k druhému bodu programu.

Súdružky a súdruhovia poslanci!

Dokument ÚV KSČ a ÚV KSS zo 7. mája 1964, rozvádajúc ustanovenie ústavy o Slovenskej národnej rade zdôraznil potrebu rozvíjať jej úlohu ako organickeho článku celoštátneho riadenia. Realizovanie tejto zásady predpokladá sústavné prehlbovanie vzťahov medzi Slovenskou národnou radou a Národným zhromaždením, ktoré ako najvyšší zastupiteľský orgán pomáha rozvíjať funkciu Slovenskej národnej rady ako národného orgánu štátnej moci a správy na Slovensku a prerokúva zprávy o jej činnosti. Táto skutočnosť je vyjadrená i v zákonoch o rokovaní a pracovnom poriadku oboch orgánov.

Preto na dnešné rokovanie bola predložená

zpráva, ktorá hodnotí doterajšiu činnosť Slovenskej národnej rady v IV. volebnom období,

aby sme posúdili, či správne vystihuje mnohostrannú činnosť Slovenskej národnej rady, ako i prácu jej orgánov, úlohy, ktoré riešia, a problémy, s ktorými sa pri plnení svojich úloh stretávajú.

Zpráva po jej schválení na dnešnej schôdzke bude predložená Národnému zhromaždeniu. Závery prerokovania zprávy v Národnom zhromaždení budú potom predložené plénu SNR cieľom prijatia konkrétnych opatrení na ich zabezpečenie orgánmi Slovenskej národnej rady.

Pretože zpráva bola poslancom vopred rozposlaná, nebude prednesená, ale prikrôčime priamo k

rozprave.

Tiež vám bol, súdružky a súdruhovia poslanci, rozdaný návrh uznesenia k zpráve.

Prosím, aby ste svoje pripomienky, prípadne námety k návrhu uznesenia odovzdali podpredsedovi Slovenskej národnej rady súdruhovi Jozefovi Krížovi, alebo predniesli v rámci rozpravy.

Do rozpravy k zpráve sa zatiaľ prihlásili poslanci

Ján Marejka
Ján Paško
MUDr. Vladimír Zvara
Margita Potočková
inž. Ján Marko
Matej Berník.

Dávam slovo súdruhovi poslancovi Jánovi Marejkovi.

Poslanec **Marejka:**

Vážená Slovenská národná rada,
súdružky a súdruhovia!

Od volieb nás delí niečo viac ako rok. Tento rok bol obdobím intenzívneho rozvoja práce Slovenskej národnej rady podnieteného uznesením Ústredného výboru Komunistickej strany Československa a Komunistickej strany Slovenska o práci, úlohách a postavení Slovenskej národnej rady v našej socialistickej republike. Spomínaným uznesením boli zaviazané všetky orgány Slovenskej národnej rady, všetci jej poslanci, aby zámery a politika našej strany boli v podmienkach Slovenska dôsledne uskutočňované. Boli utvorené nové poverenictva a komisie Slovenskej národnej rady. Do komisií Slovenskej národnej rady bol zvolený i rad súdruhov a súdružiek — odborníkov, čím okruh ľudí na správe sa podstatne rozšíril. Tým sa tiež vytvorili podmienky lepšej práce jednotlivých orgánov. Dnes, keď sa pozeráme po odstupe viac ako jedného roka činnosti a našej práce, keď čo i len pohľadom prebehne po problémoch, ktoré sme riešili, a osobne sa domnievam, že prístup k všetkým riešeným problémom bol veľmi zodpovedný, vidíme, že to boli skutočne dôležité otázky dotýkajúce sa nielen každodenného života a práce nášho ľudu, boli to i perspektívne otázky rozvoja Slovenska ako celku a osobitne jeho jednotlivých oblastí.

Úspešné alebo neúspešné plnenie prijatých uznesení je závislé nielen od toho, ako dôsledne alebo menej dôsledne problém prejednávame, alebo ako sa pripraví podkladový materiál. To je, pravda, veľmi dôležité. Nie menej je dôležité, ako sa potom uznesenia uvádzajú do života, ako ich naši voliči považujú za svoje a tiež ako sa my, poslanci alebo členovia jednotlivých komisií, podieľame na organizovaní plnenia uznesení, ktoré sme prijali. Ja považujem túto časť prinajmenej za takú dôležitú, ako celú prípravu.

Z vlastnej praxe chcem pripomenúť a ukázať, ako sa snažíme v podmienkach môjho volebného obvodu a nášho okresu pracovať s voličmi, ako vedíme našich voličov k tomu, aby sa stali hlavnými postavami pri realizácii záverov prijatých k jednotlivým problémom.

Práca poslancov v našom okrese je o to náročnejšia, že ide o oblasť s veľkým rozptýlením osídlenia, jednotlivé dediny sú rozťahané na celé kilometre v horách Javorníkov, Beskyd a Kysuckej vrchoviny.

Toto osídlenie a vrchársky spôsob života našich ľudí mal veľmi negatívny vplyv na kultúrny rozvoj Kysúc. Negatívne pôsobil na výchovu. Tieto negatívne prvky boli podporované všetkými doterajšími režimami, ktoré náš ľud prežil a ktoré mu prinášali len hlad a biedu — hnalí ho za prácou do všetkých kútov sveta.

Oslobodenie našej vlasti našlo náš kysucký ľud úplne v dezolátnom stave. Nebolo priemyslu, škôl, kín a iných kultúrnych ustanovizní. Kysuce boli typické svojimi dreveničkami a petrolejkami s malinkými oknami, aby vraj v zime bolo teplejšie. Kysucké polia veľmi skromne poskytovali obživu. Nebolo dopravy, telefónov, rádii a takto by sme mohli vymenúvať celú sériu problémov, čím boli Kysuce typické. Kysuce pritom poskytovali veľmi dobrú pracovnú silu, bol i je to veľmi usilovný a pracovitý ľud, je to ľud, ktorý si vysoko váži našu stranu a náš spoločenský poriadok.

Nieкто by mohol postaviť otázku, prečo tu hovorím o histórii Kysúc, keď hovoríme o takých otázkach, ako je hodnotenie práce Slovenskej národnej rady alebo riešenie bytového problému, respektíve jeho údržby, ktoré sú dnes na programe.

Hovorím o tom preto, aby ešte výraznejšie bolo zvýraznené to, o čom rokujeme, a najmä ako sa odrazili výsledky politiky našej strany i práce Slovenskej národnej rady a jej orgánov i v podmienkach Kysúc. Zároveň chcem tiež ukázať, čo si naši voliči na Kysuciach myslia o našej práci a ako ju hodnotia.

U nás, v mojom volebnom obvode a našom okrese, sa najlepšie

odráža výsledok politiky našej strany i práce Slovenskej národnej rady. Po oslobodení bolo v pracovnom pomere v okrese len sotva 900 ľudí, 6 lekárov, 359 učiteľov (teraz je asi 1200 učiteľov), 3 kiná, 4 kultúrne domy a pod. Dnes, aj keď je ešte veľa problémov, ktoré treba riešiť, možno povedať, že sa urobil veľký kus práce. Intenzívne sa rieši školstvo. Za posledné roky dalo sa do užívania viac učební ako od osídlenia Kysúc, počet učiteľov stúpol o viac ako 100 %, počet lekárov stúpol viac ako 15-krát, o stredno-zdravotnom personále ani nehovoriac. Naše zdravotníctvo dostáva novú nemocnicu, ukončila sa elektrifikácia celého okresu, vybudovali sa cesty a autobusové spoje. Takmer každá dedina má kultúrny dom a kino. Čo je veľmi dôležité, niet u nás nikoho bez práce — každý kto pracovať chce, môže. Keď nie v okrese, tak na susednom Ostravsku, kde dochádza v súčasnom období viac ako 15 000 občanov. Tento stupeň zamestnanosti sa odráža i na výstavbe rodinných domkov a bytovej kultúre vôbec. V materiáloch, ktoré sú k dispozícii, sa hovorí, že na Slovensku asi jedna tretina obyvateľov býva v novom byte, teda nie staršom ako 15—20 rokov. U nás je tento problém o niečo lepší — zo 110 000 obyvateľov býva v nových bytoch 45 až 50 000 obyvateľov. Len v individuálnej bytovej výstavbe sa postavilo viac ako 8000 bytov a niečo cez 1000 bytov v štátnej, niečo JRD a družstevnej.

Zvlášť intenzívny rozvoj nastáva v našom okrese v posledných rokoch a najmä v roku 1964 a v roku 1965. Plán na roky 1966—1970, tak ako sme o ňom rokovali, i pre náš okres je priaznivý a bude znamenať ďalší všestranný rozvoj celého nášho okresu.

Úspešné rozvíjanie iniciatívy našich ľudí a plnenie prijatých uznesení spočíva i v tom, že sa vedúci súdruhovia z Ústredného výboru strany i Slovenskej národnej rady osobne zúčastňujú na práci v okresoch a nám radovým poslancam toto prácu v obvodoch uľahčuje. Považujem v našom okrese za veľkú pomoc zo strany napr. súdruha J a n í k a, tajomníka ÚV KSS, ktorý nám pomohol riešiť úlohy súvisiace s problematikou poľnohospodárstva v horských oblastiach, súdruhov Ch u d í k a, K r a h u l c a, K r í ž a, B o d ů, Z v a r u, súdruhov z Povereníctva školstva, obchodu, súdruha M a r k u a ďalších, ktorí sa veľmi ochotne zúčastňujú jednaní či už stranického orgánu, alebo okresného národného výboru. Myslíme si, že i im to potom umožňuje s väčším prehľadom riadiť úsek, ktorý je im zverený.

Ako som už povedal, v našom okrese i v mojom obvode kladieme dôraz na prácu poslancov vo svojich obvodoch. Aby mohli

poslanci úspešne v obvode pracovať, musia poznať problémy tej-ktorej obce, celého obvodu i okresu. Za tým účelom zoznamujeme poslancov so všetkými problémami a úlohami okresu. Z času na čas zvolávame podľa plánu poslancov nielen Slovenskej národnej rady, ale i Národného zhromaždenia a poslancov krajského národného výboru na spoločné porady, kde sa poslanci zoznámia s úlohami a problémami v okrese. Takéto porady pomáhajú poslancom úspešnejšie pracovať. Potom poslanec môže suverénnejšie vystupovať a neskĺzne len na prenášanie poznatkov a pripomienok. Mnohé pripomienky môže potom vybaviť na mieste. Naši poslanci — či už do Slovenskej národnej rady alebo Národného zhromaždenia i krajského národného výboru — v tomto volebnom období ďaleko intenzívnejšie pracujú, aktívne vystupujú a pomáhajú Okresnému výboru strany riešiť a riadiť celý okruh otázok.

V Okresnom výbore strany považujeme za správne, že každý poslanec aspoň raz za mesiac sa má zúčastniť verejnej schôdze. Každý má plán poslaneckých dní v obciach. Povedľa poslancov do ústredných orgánov týchto poslaneckých dní sa zúčastňujú i poslanci krajského národného výboru, okresného národného výboru, miestneho národného výboru i sudca okresného súdu toho obvodu. Pri takejto návšteve — alebo ako to voláme my, poslaneckom dni, prerokujú sa všetky otázky práce MNV, ak je tam jednotné roľnícke družstvo alebo štátny majetok, i práca týchto, problémy školstva, osvety, proste neobide sa žiaden problém. Prichádzajú občania poradiť sa, poťažovať i pochváliť a záver je urobený verejnou schôdzou. Na tejto schôdzi vždy vystúpi niektorý z poslancov a hovorí o problémoch a úlohách, o politike našej strany i národných výborov. Chcel by som ešte pripomenúť, že týchto poslaneckých dní sa zúčastňuje i pracovník okresného národného výboru, ktorý z tohto celého jednanja urobí záver, aby ani jedna pripomienka a návrh neostal nepovšimnutý. Všetky pripomienky a návrhy, ktoré neboli v obci uzavreté, sa ihneď dajú k vybaveniu príslušným odborom ONV alebo iným orgánom, ktoré sú za vec zodpovedné. O vybavení sa informuje príslušný národný výbor i občan alebo občianka. Takýto spôsob sme volili preto, aby medzi poslancami a voličmi bol čo najužší styk, aby sa vychovávali nielen poslanci, ale i sami funkcionári. V Okresnom výbore strany nepovažujeme za správne, keď sa poslanci menia, každé volebné obdobie iní, potom i práca je taká. I u nás boli poslanci v mnohých minulých obdobiach, že za celé volebné obdobie nikde nevystúpili, nepomáhali riešiť problémy, až niekedy sa zúčastňovali osláv, a potom

Ľudia právom hovorili: vidíme poslanca len vtedy, keď sa príde predstaviť. V tomto volebnom období tomu tak nie je. To, pravda, úzko súvisí s tým, ako sú poslanci vedení, ale i ako pracuje orgán, kde sú členmi.

Poslanci ústrední, ale i krajskí a okresní zúčastňujú sa všetkých akcií, ktoré OV KSS i ONV poriadajú. Chceme, aby poslanci bez ohľadu na ich politickú príslušnosť aktívne organizovali plnenie uznesení. Ešte i dnes, po veľa rokoch, najmä starší súdruhovia veľa spomínajú na poslancov súdruhov Valu, Benadu a ďalších. Hovoria tak: keď títo k nám prišli, všetci žandári v okrese mali práce plné ruky. Pravda, dnes sú iné podmienky, ale i dnes je predsa možné, aby poslanec aktívne politicky pracoval a podieľal sa nielen na schvaľovaní zákonov a uznesení. Ide o to, aby sa hlavne podieľal na realizácii týchto uznesení a zákonov. My sa v okrese domnievame, že to je to najhlavnejšie. Môžeme v Slovenskej národnej rade a jej orgánoch prijať najlepšie uznesenie, ak sa na jeho plnení nebudú podieľať široké masy našich voličov, potom ani o krok dopredu nepostúpime.

Chcem ešte uviesť niekoľko príkladov, čo znamená správne podchytiť iniciatívu našich voličov. V našom okrese 90 % všetkých kultúrnych domov bolo postavených svojpomocne a hodnota niektorých predstavuje i milión korún. Len v súčasnom období je vo výstavbe päť kultúrnych domov. Týmto sa rieši nielen to, že sa vytvárajú podmienky pre kino, schôdze, divadlá a zábavy, riešili sme tým i umiestenie miestnych národných výborov, ktoré poväčšine nezodpovedalo potrebám. Niekde v kultúrnych domoch riešili i byty pre učiteľov, knižnice a pod. V súčasnom období usilujeme takýmto spôsobom o výstavbu málotriednych škôl, obchodov i vodovodov. Pod vplyvom uznesenia Slovenskej národnej rady z mája tohto roku rozvinula sa v okrese snaha riešiť vodu skupinovými vodovodmi a na dodávateľsky budovanom vodovode v Čadci účasť občanov pri prácach súvisiacich s výstavbou vodovodu. Takto sme dosiahli stav, že už dnes napríklad 75 % obce Kysucký Lieskovec má vodu zo spoločne vybudovaného vodovodu, v obci Ochodnica, ktorá má asi 3000 obyvateľov, má tiež dve tretiny obyvateľov vodovod. V Čadci každý, kto chce mať vodu z vodovodu, pomáha kopať miesta pre prípojky, zahŕňať vykopané a podobne. Dnes, keď ide niekto po Čadci, vidí, že sa kope na všetky strany. Je celý rad ďalších obcí v okrese i v mojom obvode, kde si občania či už individuálne, alebo skupinovo stavajú vodovody. Budujú sa ročne kilometre ciest a chodníkov. Z roka na rok sa mení tvár nášho okresu. Pravda, je

s tým veľa problémov. Treba obstarávať materiál, organizovať ľudí, zháňať projekty a podobne. Na tomto úseku naši poslanci zohrávajú významnú úlohu.

Myslím však, že toto úsilie musí byť ešte viac podporované jednotlivými poverenictvami a inými ústrednými orgánmi. Chcel by som uviesť ešte príklad. V našom okrese máme málo učiteľov, lekárov, ekonómov i iných odborníkov. Príčina bola i je známa — nízka úroveň ekonomiky; i napriek tomu, čo sa urobilo, je problém kultúry, bytový a podobne. Veľmi ťažko k nám prichádzajú chlapi a dievčatá zo škôl. Vlani napríklad prišla k nám do Novej Bystrice učiteľka z Bratislavy, už si meno nepamätám, bola dokonca i kandidátka strany. Na jednej členskej schôdzi, ktorej som sa zúčastnil, vo voľnom čase sa pýtam ako sa im darí, ako sa im pracuje a podobne. Ona hovorí: „Čo som len komu urobila, že ma dali na taký zapadáč.“ Je to dedina, ktorá má asi 5000 obyvateľov a niekoľko škôl. Učila v novučkej, krásnej škole. Horko-ťažko doučila jeden rok, už jej niet. Podobných prípadov je veľa — každý chce pracovať a žiť len vo veľkom meste. Chcem tento príklad použiť preto, lebo sa mi zdá, že to súvisí i s výchovou na škole, ale najmä s nesprávnym výberom do škôl. Niekoľkokrát sme navrhovali, aby z tých miest, kde sú problémy s kádrami, boli prednostne prijímaní do škôl, pravda, za predpokladu rovnakých výsledkov s inými žiakmi. Je veľa príkladov, že zo školy po prijímacích skúškach napíšu, skúšku ste urobili, ale pre nedostatok miesta vás prijať nemôžeme. Potom nasleduje nielen množstvo intervencií, ale hlavne problémy s rozmiestovaním kádrov, a verte, pri trošku rozumnom riešení by sa všeličomu dalo predísť. Stav je taký, že potom napríklad v Bratislave je až veľa učiteľov alebo lekárov, ale na Kysuciach, Orave, v časti Liptova, horských oblastiach Žiliny učia učiteľia bez kvalifikácie a niekedy len absolventi stredných všeobecno-vzdelávacích škôl. Potom sa ohromne čudujeme, že žiaci dosahujú nízku úroveň, ťažko sa dostávajú do výberových škôl a pod.

Treba sa ešte viac zamýšľať ako doteraz nad rozmiestovaním priemyslu. Predsa je neudržateľný stav, keď sa priemysel stavia tam, kde ľudí niet, a potom je ohromný problém čo i len s dopravou, bytmi a podobne.

Osobne sa, vážení súdruhovia, domnievam, že za posledné obdobie sa urobilo na Slovensku veľa práce a predloženú zprávu treba schváliť, avšak si myslím, že Slovenská národná rada, jej jednotlivé orgány a poverenictva podľa môjho názoru by mali ešte viac nielen sa podieľať na riešení celoštátnych problémov, ale ešte viac priťahovať celoštátne orgány na riešenie problémov

Slovenska ako celku, i jeho jednotlivých oblastí. Je isté, že spoločnými silami orgánov Slovenskej národnej rady i celoštátnych urýchlíme tempo rozvoja nášho Slovenska.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi Marejkovi a dávam slovo poslancovi Jánovi Paškovi.

Poslanec Paško:

Súdružky a súdruhovia!

Vo svojom diskusnom príspevku k zpráve o činnosti Slovenskej národnej rady sa chcem dotknúť niektorých otázok, ktoré súvisia so zákondarnou pôsobnosťou Slovenskej národnej rady, najmä z toho hľadiska, ako sa táto pôsobnosť po prijatí dokumentu ÚV KSČ a ÚV KSS zo 7. mája 1964 v praktickej činnosti Slovenskej národnej rady rozvíja.

Slovenská národná rada ako národný orgán štátnej moci a správy na Slovensku má vymedzenú svoju pôsobnosť nielen vo veciach národnej a regionálnej povahy, ale súčasne ako organická súčasť celoštátneho riadenia je povolaná, aby sa aktívne podieľala na tvorbe celoštátnej politiky a jej zabezpečovaní na Slovensku.

Jednou z oblastí, v ktorej sa toto ústavné poslanie Slovenskej národnej rady prejavuje, je zákonodarná pôsobnosť, či už ide o jej vlastnú právomoc, t. j. uznášať sa na zákonoch Slovenskej národnej rady, alebo o jej právo zákonodarnej iniciatívy voči Národnému zhromaždeniu.

Právo uznášať sa na zákonoch je čo do svojej povahy najvyšším stupňom právomoci, ktorú štátny orgán môže vykonávať. Od zákonov, ako od najvyšších foriem právnej úpravy, odvodzuje sa teda výkonná právomoc ostatných orgánov na jednotlivých úsekoch štátnej správy. Nakoľko na vydávanie vykonávacích predpisov k zákonom Slovenskej národnej rady sú povolané Predsedníctvo a komisie Slovenskej národnej rady, možno povedať, že vlastná, originálna pôsobnosť Slovenskej národnej rady a jej orgánov zhoduje sa v podstate s oblasťou, v ktorej Slovenská národná rada vykonáva svoju zákonodarnú pôsobnosť.

Ak ústava schválená najvyšším zákonodarným sborom ČSSR — Národným zhromaždením — zveruje Slovenskej národnej rade zákonodarnú pôsobnosť vo veciach národnej a regionálnej povahy, tak pre vydávanie zákonov Slovenskej národnej rady

tohto charakteru sa nevyžaduje osobitné zmocnenie od iných orgánov štátnej moci, lebo tu je jej pôsobnosť originálna. Na druhej strane zákonodarná pôsobnosť Slovenskej národnej rady vzťahuje sa ďalej aj na také oblasti, na úpravu ktorých bola osobitne splnomocnená zákonom Národného zhromaždenia.

Rozvíjaniu zákonodarnej pôsobnosti Slovenskej národnej rady, ako významnému smeru pre jej plnšie uplatnenie pri riešení zásadných otázok hospodárskeho a kultúrneho rozvoja Slovenska v rámci jednotnej Československej socialistickej republiky, venovali osobitnú pozornosť ÚV KSČ a ÚV KSS v dokumente „Za plnšie uplatnenie Slovenskej národnej rady“ zo 7. mája 1964. Ako jednu z ciest na odstránenie nejasností, čo spadá do pôsobnosti Slovenskej národnej rady, videli tieto orgány v zodpovedaní na otázku, ktoré veci majú byť považované za veci národnej a regionálnej povahy. Za takéto v zmysle dokumentu (citujem) „treba považovať napríklad zvýšenie intenzity poľnohospodárskej výroby, riešenie problematiky horských a podhorských oblastí, oblastí s rozptýleným osídlením, zvyšovanie úrodnosti pôdy v nížinách s rozsiahlymi melioračnými prácami, lepšie rozmiestnenie výrobných kapacít, využívanie pracovných síl, zvyšovanie technickej úrovne v priemysle a stavebníctve a významné úlohy na úseku dopravy“. Z tohto hľadiska, ako dokument ďalej doslovne ukladá, „treba premyslieť program zákonodarnej činnosti Slovenskej národnej rady, najmä pri novej zákonodarnej úprave školských, osvetových a kultúrnych otázok, ďalej otázok priemyselnej a poľnohospodárskej výroby, najmä so zreteľom na problematiku horských a podhorských oblastí, oblastí s rozptýleným osídlením, otázok cestovného ruchu a ďalších obdobných otázok národnej a regionálnej povahy“. Takto rieši otázku zákonodarnej právomoci dokument ÚV KSČ a ÚV KSS zo 7. mája 1964.

Slovenskej národnej rade ako orgánu povolanému spoluvytvárať a spoluzabezpečovať celoštátnu politiku patrí voči centrálnym štátnym orgánom právo, ale aj povinnosť politickej a zákonodarnej iniciatívy. Jej orgány sa majú zúčastňovať na príprave zákonov, iných právnych predpisov, ako aj ostatných zásadných celoštátnych opatrení a rozhodnutí. Slovenská národná rada je teda oprávnená predkladať Národnému zhromaždeniu aj návrhy zákonov celoštátneho významu. Pre plnšie uplatnenie tejto funkcie Slovenskej národnej rady ukladá dokument „prehĺbiť vzťahy medzi Slovenskou národnou radou a Národným zhromaždením, najmä na zabezpečenie dôslednejšieho uplatňovania zákonodarnej a vôbec politickej iniciatívy Slovenskej národnej rady a jej orgánov voči Národnému zhromaždeniu a tiež voči vláde.“

Realizujúc tieto zásady vláda uznesením č. 340/1964 uložila ministrom spravodlivosti v rámci metodického riadenia legislatívnych prác pri príprave návrhov nových zákonov a všetkým ostatným členom vlády, aby v súčinnosti s výkonnými orgánmi Slovenskej národnej rady dbali o rozvíjanie zákonodarnej činnosti Slovenskej národnej rady. Vo vzťahu k jednotlivým výkonným orgánom Slovenskej národnej rady vláda upravuje ich účasť na normotvornej činnosti pri vymedzení pôsobnosti povereníkov Slovenskej národnej rady.

Po prijatí opatrení na plnšie uplatnenie Slovenskej národnej rady došlo, ako to z predloženej zprávy o činnosti Slovenskej národnej rady vyplýva, k podstatnému oživeniu jej účasti na riešení zásadných otázok hospodárskeho a kultúrneho rozvoja Slovenska a celého štátu, i k zvýšeniu účinnosti práce orgánov Slovenskej národnej rady voči orgánom a organizáciám i národným výborom na Slovensku. Ruka v ruku s tým došlo aj k podstatnému prehĺbeniu účasti Slovenskej národnej rady na tvorbe celoštátnych zákonov a iných právnych predpisov.

Tak napríklad na podklade doterajších skúseností z riešenia bytového problému u nás a z toho vyplývajúcej výstavby rodinných domčekov i so zreteľom na jej rozsah na Slovensku a v snahe dosiahnuť maximálnu úsporu stavebných pozemkov, stavebného materiálu i zníženia stavebných nákladov pre stavebníkov, pripravuje Právna komisia Slovenskej národnej rady návrh zákona o osobnom vlastníctve k bytom ako iniciatívny návrh Slovenskej národnej rady na vydanie celoštátneho zákona. Slovenská komisia pre investičnú výstavbu v súčinnosti s Právnou komisiou Slovenskej národnej rady spracúvajú právnu problematiku individuálnej bytovej výstavby. Právna komisia SNR spolu s Ústavnoprávnym výborom Národného zhromaždenia vykonali previerku ako sa upatňuje nový inštitút občianskeho zákonníka o osobnom užívaní pozemkov. S touto otázkou sa komisia zaoberala na poslednom zasadnutí.

Orgány Slovenskej národnej rady sa plnšie ako pred vydaním dokumentu zúčastňujú na tvorbe celoštátnych právnych predpisov, a to už v štádiu priprav ich zásad. Pre ilustráciu tohto tvrdenia možno uviesť účasť Povereníctva Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru na príprave autorského zákona a vykonávacích predpisov k nemu, Slovenskej plánovacej komisie, Povereníctva Slovenskej národnej rady pre financie i ostatných odvetvových povereníctiev pri spracúvaní právnych predpisov na zavedenie zásad plánovitého riadenia národného hospodárstva do života, Povereníctva Slovenskej národnej rady pre zdravotníctvo na príprave a spracúvaní osnovy zákona o starostli-

vosti o zdravie ľudu a pod. Svojimi návrhmi a podnetmi prispeli tiež orgány Slovenskej národnej rady k zdokonaleniu tak dôležitého legislatívneho návrhu, akým je Zákonník práce.

Osobitne sa rozvinula účasť Právnej komisie Slovenskej národnej rady a Povereníctva Slovenskej národnej rady pre spravodlivosť na tvorbe celoštátnych právnych predpisov. Stanoviská k právnym predpisom sa podľa povahy prerokúvali s členmi Právnej komisie Slovenskej národnej rady, so zodpovednými pracovníkmi ostatných orgánov Slovenskej národnej rady i s vedeckými pracovníkmi teoretických pracovísk z oblasti práva, a niektoré i v Právnej komisii Slovenskej národnej rady (napr. Zákonník práce). Stanoviská sa oznamovali nielen príslušným ústredným orgánom štátnej správy, ale prostredníctvom členov Právnej komisie Slovenskej národnej rady delegovaných na zasadania Ústavnoprávneho výboru Národného zhromaždenia sa uplatnili i v rokovaní orgánov Národného zhromaždenia.

Pri prehľbovaní účasti Slovenskej národnej rady a jej orgánov na celoštátnej normotvorbe významnou mierou prispelo zlepšenie spolupráce a súčinnosti s ústrednými orgánmi. Prejavilo sa to i v koordinácii pracovných plánov Právnej komisie Slovenskej národnej rady a Ústavnoprávneho výboru Národného zhromaždenia. Zatiaľ čo v období predchádzajúcom dokumentu orgány Slovenskej národnej rady zúčastňovali sa zväčša len na pripomienkovom konaní k návrhom zákonov a iných právnych predpisov, prechádza sa teraz, aj keď ešte v malom, na aktívnu spoluúčasť na tvorbe noriem v celom štádiu ich prípravy. Pritom sa viac zovšeobecňujú poznatky z praxe i konkrétne potreby vyplývajúce z niektorých odlišností na Slovensku.

Treba však úprimne povedať, že rozvíjanie zákonodarnej činnosti Slovenskej národnej rady ešte zaostáva a nie je v želanom rozsahu táto právomoc využívaná. V doterajšej normotvornej činnosti vykonávala Slovenská národná rada svoju zákonodarnú právomoc zväčša iba vo sfére organizačnej. I ústavná možnosť, dokumentom osobitne vyzdvihovaná, o splnomocnení Slovenskej národnej rady zákonom Národného zhromaždenia na vydanie vlastnej zákonnej úpravy, sa využíva iba čas od času, a to prevažne v prípadoch, že má byť vydaný zákon Slovenskej národnej rady, ktorým sa zriadi príslušný orgán Slovenskej národnej rady, nadväzujúci na prácu novozriadeného ústredného orgánu.

Z toho vidno, že ústavné možnosti o splnomocnení Slovenskej národnej rady zákonom Národného zhromaždenia, ako i možnosti normotvornej činnosti Slovenskej národnej rady vo vlastnej kompetencii sú využívané dosť jednostranne, a preto i na-

ďalej rozvíjanie vlastnej zákonodarnej pôsobnosti Slovenskej národnej rady zostáva ešte otvoreným problémom.

Pripravované celoštátne zákony by bolo treba domýšľať dôsledne z toho hľadiska, či nimi upravovaná oblasť vcelku alebo iba v dielčích otázkach by nemala byť upravená zákonom Slovenskej národnej rady, prihliadajúc k prípadným osobitostiam, ktorých riešenie by bolo v súlade s celospoločenskými záujmami. Tu treba zdôrazniť, že okrem politického významu spojeného s takouto úpravou prihliadajúc na potrebu úpravy zákonom Slovenskej národnej rady vo vymedzenej oblasti by sa v plnej miere prejavila originálna pôsobnosť orgánov Slovenskej národnej rady.

Vytyčením požiadavky, aby sa venovala pozornosť sústavnému rozvíjaniu zákonodarnej pôsobnosti Slovenskej národnej rady, nemám na zreteli, aby vo vymedzenej oblasti sa mechanicky a za každú cenu uplatňovalo zákonodarstvo Slovenskej národnej rady. V konkrétnych prípadoch treba vidieť celospoločenské záujmy, a keď jednotnou celoštátnou úpravou možno zabezpečiť aj osobitné potreby Slovenska, vtedy by malo vystačiť vyjadrenie účasti Slovenskej národnej rady na riešení zákonom upravovaných otázok a eventuelne vymedziť konkrétne úlohy, ktoré orgány Slovenskej národnej rady majú plniť. Tomu zodpovedá aj legislatívna prax, ktorá najmä v poslednom období v celoštátnych právnych úpravách takúto pôsobnosť Slovenskej národnej rady zakotvuje, ako napr. zákon o Československom rozhlase, o Československej televízii, o výrobných poľnohospodárskych správach, a rozvoji rastlinnej výroby, o autorskom práve i pripravované zákony o starostlivosti o zdravie ľudu a o vysokých školách. Takémuto rozhodnutiu však musí vždy predchádzať dôsledná politická aj právna analýza a objasnenie otázky, čo sa úpravou sleduje a aký bude mať dopad.

Súdružky a súdruhovia!

Ústredný výbor KSČ a Ústredný výbor KSS vo svojich smerniciach zo 7. mája 1964 urobili jasno v dlhotrvajúcich nejasných otázkach o postavení Slovenskej národnej rady v celom systéme orgánov štátnej moci a správy, vzťahoch Slovenskej národnej rady, Národného zhromaždenia, národných výborov, ako i o právomoci. Táto skutočnosť sa prejavuje v mnohých úspechoch i v priaznivých výsledkoch ich práce.

Nesmieme však upadnúť do pocitu sebauspokojenia na základe dosiahnutých úspechov. Treba, aby sme hodnotiac úspechy zamysleli sa aj nad nedostatkami, ktoré sa doposiaľ v našej práci

vyskytujú, a spoločným úsilím sa snažili ich čo najskôr prekonať. V legislatívnej činnosti ide o nasledovné:

Ešte dôslednejšie by sa mala prejavíť koordinačná úloha predsedu Právnej komisie SNR a poverenika SNR pre spravodlivosť, ktorému uznesenie vlády č. 340/1964 ukladá zúčastňovať sa na príprave celoštátnych právnych predpisov s právom oznamovať k nim stanoviská Slovenskej národnej rady. Mám na mysli to, že ministerstvá a ústredné orgány napriek citovanému uzneseniu vlády vydávajú prípadne predkladajú do vlády návrhy právnych predpisov často bez toho, aby si k nim vyžiadali stanovisko Slovenskej národnej rady. I v činnosti samotných povereníctiev a aparátov komisií Slovenskej národnej rady sa stáva, že k pripravovaným predpisom pristupujú len z hľadiska vlastného rezortu a nevidieť tu jednotný pohľad všetkých rezortov Slovenskej národnej rady na určité právne predpisy a len výnimočne a ojedinele konzultujú svoje stanovisko s ostatnými poverenictvami Slovenskej národnej rady.

Orgány Slovenskej národnej rady nevyužívajú v dostatočujúcej miere svoje poznatky vyplývajúce z výkonu kontrolných funkcií, z vykonaných rozborov o činnosti štátnych i hospodárskych orgánov a organizácií, zo sťažností a oznámení pracujúcich a pod. a nedomýšľajú ich z hľadiska potrieb na novú úpravu. Myslím v tomto prípade na iniciatívu pri tvorbe právnych predpisov, resp. návrhov zákonov.

Úloha prísne dbať, aby všetky právne predpisy boli orgánmi a organizáciami i jednotlivými občanmi dodržiavané, je rovnako dôležitá ako úloha, aby nevyhovujúce a zastaralé právne predpisy boli včas odstránené a nahradzované novými. Stavia sa tu aj otázka zabezpečenia znalostí všetkými funkcionármi i nižších orgánov štátnej správy a moci, znalostí zákonov a predpisov, čím sa zníži ich porušovanie funkcionármi i jednotlivcami, o čom sa máme možnosť presvedčiť v druhej zpráve o dodržiavaní zákonosti na Slovensku.

Úsilie o prekonanie všetkých nedostatkov pri uplatňovaní zákonodarnej pôsobnosti a pri uplatňovaní zákonodarnej iniciatívy Slovenskej národnej rady treba považovať za dôležitú úlohu všetkých orgánov Slovenskej národnej rady. Orgány Slovenskej národnej rady by mali viac vychádzať z poznania vlastnej zodpovednosti za prácu úpravu i za zachovávanie socialistickej zákonosti na úsekoch, na ktorých pôsobia. Treba opustiť nesprávny názor, akoby za prípravu zákonov i ďalších právnych predpisov zodpovedala len Právna komisia Slovenskej národnej rady a povereník Slovenskej národnej rady pre spravodlivosť, lebo nemajú a spravidla ani nemôžu mať dostatočujúce vlastné po-

znatky a skúsenosti o vecnej problematike upravovanej oblasti. Úlohou Právnej komisie Slovenskej národnej rady môže byť predovšetkým technická právna úprava pripravovaných noriem a ich zosúladenie s platným právnym poriadkom. Riešenie vecných otázok je úlohou príslušných odborných orgánov pôsobiacich na danom úseku.

Teoretickému rozpracovaniu zákonodarnej pôsobnosti Slovenskej národnej rady, najmä otázkam úlohy a funkcií zákonov Slovenskej národnej rady ako súčasti jednotného právneho poriadku Československej socialistickej republiky treba venovať maximálnu pozornosť aj zo strany právnej vedy. Právna veda doteraz ničím neprispela pri riešení tejto zložitej a politicky tak významnej problematiky. Ani otázku čo považovať za veci národnej a regionálnej povahy nemožno pre budúcnosť ponechať na riešenie len politickej a právnej praxi. Tieto otázky sa musia aj vedecky zdôvodniť. Chýbanie potrebného vedeckého zázemia prax každodenne pociťuje a je príčinou značnej rozkolísanosti pri právnej úprave týchto, často veľmi citlivých otázok.

Z týchto hľadísk, súdružky a súdruhovia, považujem za potrebné, aby aj Predsedníctvo Slovenskej národnej rady sa vo svojej budúcej činnosti viac zamýšľalo a riešilo otázky ďalšieho rozvíjania pôsobnosti Slovenskej národnej rady na úseku tvorby práva a k tomuto viedlo i jednotlivé orgány Slovenskej národnej rady.

Predseda Chudík:

Ďakujem poslancovi Paškovi a dávam slovo súdruhoví Vladimírovi Zvarovi, povereníkovi Slovenskej národnej rady pre zdravotníctvo.

Poverenik MUDr. Zvara:

Vážené súdružky a súdruhovia,
vážení poslanci,

dovoľte, aby som predniesol niekoľko poznatkov z činnosti Komisie a Povereníctva Slovenskej národnej rady pre zdravotníctvo v súvislosti s uplatňovaním dokumentu ÚV KSČ a ÚV KSS zo 7. mája m. r. vo IV. volebnom období Slovenskej národnej rady.

Rozsah priamej riadiacej činnosti sa oproti III. volebnému obdobiu rozšíril o zdravotnícke zariadenia celoslovenského významu, takže k významným liečebným a pedagogickým ústavom podliehajúcim Povereníctvu SNR pre zdravotníctvo už predtým

pribudli ďalšie, ako Československé štátne kúpele a žriedla na Slovensku, tuberkulózne liečebne vo Vysokých Tatrách a Liečebný ústav endokrinologický v Lubochni.

Pre metodické vedenie zdravotníckych služieb v zariadeniach spravovaných národnými výbormi sú pri Povereníctve SNR pre zdravotníctvo ustanovení hlavní odborníci pre Slovensko.

Pre riadenie vedy a výskumu na Slovensku bola ustanovená pri Povereníctve SNR pre zdravotníctvo Vedecká rada ako poradný orgán. Jej predseda a podpredseda sú členmi Vedeckej rady Ministerstva zdravotníctva. V záujme lepšej koordinácie činnosti, odstránenia nežiadúcich duplicit, ako aj v záujme zabezpečenia účasti ústavov na Slovensku na riešení celoštátnych úloh, došlo k delimitácii úloh medzi výskumnými ústavmi riadenými Ministerstvom a Povereníctvom SNR pre zdravotníctvo, čím výskumné ústavy dosiahli takto svoje charakteristické zameranie. Napríklad Výskumný ústav hygieny rieši celoštátne problémy vidieka, Výskumný ústav hygieny práce a chorôb z povolania sa celoštátne zameriava na riešenie problematiky hygieny práce v poľnohospodárstve a v chemickom priemysle.

Prostredníctvom doškolovacích ústavov organizovala Komisia a Povereníctvo SNR pre zdravotníctvo v súlade s celoštátnymi zásadami postgraduálnu výchovu lekárov, farmaceutov a stredných zdravotníckych pracovníkov v krajoch a okresoch. Koordinácia plánu výchovy sa vykonáva na spoločných zasadnutiach kolégii a vedeckých rád príslušných ústavov popromočnej výchovy v Čechách a na Slovensku.

Dokument strany a vlády o rozvoji starostlivosti o zdravie v socialistickej spoločnosti vyzdvihuje úlohu lekárskej vedy pri zabezpečovaní vysokej úrovne starostlivosti o zdravie. Vytyčuje našej lekárskej vede súčasne zásadné smery, ktorými sa má v budúcnosti uberať.

V súčasných podmienkach vedecko-technickej revolúcie vystáva totiž pred nami celý rad problémov vyplývajúcich z možnosti neustáleho zhoršovania pracovného a životného prostredia človeka zapríčineného novou výrobnou činnosťou, ako je chemizácia, mechanizácia a automatizácia výroby, ďalej režim dňa, práce a odpočinku, životospráva moderného človeka. Pritom nám už nejde len o ochranu zdravia človeka, ale tiež o jeho rozvoj a upevnenie s perspektívou predlžovania aktívneho ľudského veku.

Naša zdravotnícka výskumná základňa je v porovnaní s vyspelými štátmi zatiaľ ešte dosť nerozvinutá. Bude ju treba aj naďalej rozvíjať, skvalitňovať a zároveň sústreďovať na rozhodujúce úlohy. Pritom musíme udržiavať vysokú úroveň lekárskej

vedy a výskumu v celej šírke, aby sme boli schopní ihneď prevziať všetky výsledky svetovej lekárskej vedy. upraviť ich pre naše potreby a využiť v prospech zdravia našich občanov.

Vedecko-výskumnú a vývojovú základňu Poverenia SNR pre zdravotníctvo tvoria v súčasnosti 9 ústavov. V perspektívnom rozvoji do roku 1970 sa počíta s tým, že bude potrebné vedľa doterajšieho vyhraneného zamerania ústavov vedecko-výskumnej základne na Slovensku k poľnohospodárskej problematike venovať aj primeranú pozornosť ďalším problémom celoštátneho charakteru alebo špecifickým pre Slovensko, či už vyplývajú z prírodných podmienok alebo z industrializácie Slovenska. Väčšiu pozornosť bude treba venovať aj otázkam základného výskumu, a to najmä tam, kde tieto problémy nie sú zabezpečené výskumnou činnosťou ústavov Slovenskej akadémie vied alebo lekáarskymi fakultami. Súčasne bude treba zvýšiť starostlivosť o výskum v takých odboroch doteraz dostatočne nerozvíjaných, ako je sociológia, ekonomika zdravotníctva a pod. Omnoho viacej ako doteraz bude treba sústreďovať prostriedky a pozornosť na riešenie štátnych a rezortných výskumných úloh so zvláštnym zreteľom na hlavné a komplexné úlohy.

Na zabezpečenie činnosti ústavov vedecko-výskumnej základne sa počíta s primeraným kádrovým a materiálno-technickým vybavením.

Počet pracovníkov ústavov vedecko-výskumnej základne na Slovensku sa má zvýšiť do roku 1970 viacej ako o tretinu. Tento prírastok má zabezpečiť dobudovanie doterajších ústavov so zreteľom na plánované úlohy a tiež i so zreteľom na zriaďovanie vysunutých laboratórií v iných zdravotníckych zariadeniach.

Komisia a Poverenie SNR pre zdravotníctvo sa okrem rozvoja vedecko-výskumnej základne už dlhší čas zaoberala prípravou perspektívneho plánu rozvoja zdravotníctva na Slovensku. Cieľom bolo, aby tento čo najobjektívnejšie odrážal súčasné i perspektívne potreby pre takú sieť zdravotníckych zariadení, aby pracujúci človek mal zabezpečenú rýchlu a odbornú lekáarsku starostlivosť.

Za podklad návrhu rozvoja zdravotníckych služieb na Slovensku do roku 1970 slúžil podrobný prieskum terajšieho stavu zdravotníckych zariadení. Bol spracovaný pasport všetkých ambulancných a postelových zariadení po priestorovej stránke, po stránke materiálneho a kádrového vybavenia. Ako miera rozvoja a postupného vyrovnávania zdravotníckych služieb na Slovensku boli použité optimálne relácie určené pre celú ČSSR. Na vypracovanie perspektívneho plánu sa účinne podieľal aj Zdravotný

výbor Národného zhromaždenia. Poslanci — členovia Zdravotného výboru NZ spolu s poslancami — členmi Komisie SNR pre zdravotníctvo vykonali v októbri minulého roku dvojdnový prieskum v tých okresoch na Slovensku, kde sa počíta s väčším perspektívnym rozvojom zdravotníctva. Návrh perspektívneho plánu rozvoja bol potom prerokovaný na spoločnom zasadnutí Zdravotného výboru NZ a Komisie SNR pre zdravotníctvo. Oba orgány odporučili Predsedníctvu NZ prijať opatrenia na jeho zahrnutie do celoštátneho plánu. Návrh siete takto odporučený osvojilo si kolégium ministra na svojom zasadnutí v Bratislave 11. marca 1965, čím sa dosiahli reálne predpoklady na rýchlejšie vyrovnávanie neodôvodnených rozdielov v zdravotníckom vybavení.

V súlade s rozhodnutím ministra, aby jeho klégium rokovalo v tom kraji, ktorého problémy sa riešia, uskutočnilo sa 17. júna 1965 zasadnutie kolégia ministra zdravotníctva v Košiciach, na ktorom bol prerokovaný návrh Povereníctva SNR pre zdravotníctvo na rozvoj zdravotníctva vo Východoslovenskom kraji v štvrtej päťročnici, problémy výstavby Fakultnej nemocnice v Košiciach, ako aj problémy vyplývajúce pre zdravotníctvo z výstavby a prevádzky Východoslovenských železniární.

Podľa návrhu rozvoja perspektívneho plánu má sa počet postelí v nemocniciach zvýšiť v ČSSR o 5000, z toho na Slovensku o 3300. Rozdiel v zabezpečení medzi českými a slovenskými krajinami sa tak oproti minulosti podstatne zmenší a v roku 1970 bude predstavovať necelé dve postele na 1000 obyvateľov.

V celkovom počte lekárskeho miest sa počíta so vzostupom o 2164 na Slovensku oproti 2662 v českých krajinách. Na 10 000 obyvateľov bude pripadať v roku 1970 v českých krajinách vyše 21 lekárskeho miest, v slovenských vyše 19. Rozdiel, ktorý v roku 1965 robí takmer 4 lekárske miesta, má sa v roku 1970 znížiť na 2 lekárske miesta. Obdobný priaznivý vývoj je i v počte lekárskeho miest v ambulantnej službe. V počte lekárskeho miest v hygienickej a protiepidemickej službe je situácia už v súčasnosti vo všetkých častiach republiky vyrovnaná.

Vážnym problémom zostáva rozvoj jasli. Podľa úvahy sa má počet miest v jasliach v štvrtej päťročnici zvýšiť v Československu o 14 000, z toho na Slovensku o 5000. Pri stúpajúcej pôrodnosti a rýchlo sa zvyšujúcej zamestnanosti žien dá sa očakávať ešte rýchlejšie stúpanie potreby umiestnenia detí ako tomu bolo doteraz. Národné výbory majú už doteraz viac ako 10 000 žiadostí o umiestnenie detí v jasliach. Nie je potrebné široko zdôrazňovať ekonomický a spoločenský význam rýchlejšieho budovania týchto zariadení.

Pre Slovensko v zdravotníctve počíta sa teda s jednou miliardou 232 miliónov Kčs na rozvoj zariadení spravovaných národnými výbormi za roky 1965—1970. Slovensko sa podieľa takto na celoštátnych investíciách 51,6 % z celkového objemu investícií, čo je iste preferencia slovenských krajov veľmi výrazná, vychádzajúca z objektívneho posúdenia situácie a potrieb v zdravotníctve na Slovensku.

Investičné prostriedky venované na rozvoj zdravotníckych služieb v slovenských krajoch sú v porovnaní s prostriedkami venovanými na tento účel v minulých rokoch podstatne vyššie. Pred nami všetkými samozrejme stojí tu však náročná úloha, zabezpečiť realizáciu investičných plánov a plné využitie určených investičných prostriedkov.

Positívne ovplyvnili činnosť Komisie SNR pre zdravotníctvo a činnosť Povereníctva SNR pre zdravotníctvo niektoré nové prvky v práci našich ústredných orgánov. Po prvom spoločnom zasadnutí Zdravotného výboru Národného zhromaždenia a Komisie Slovenskej národnej rady pre zdravotníctvo v Bratislave uskutočnila sa spoločná previerka Československých štátnych kúpeľov na území celej ČSSR a pripravuje sa spoločné rokovanie oboch orgánov k návrhu zákona o zdraví. Tento spôsob práce vytvára podmienky pre objektívne rozhodovanie o najzávažnejších našich problémoch zo strany Zdravotného výboru Národného zhromaždenia a okrem toho umožňuje členom Komisie Slovenskej národnej rady pre zdravotníctvo, aby k zabezpečeniu úloh v zdravotníctve na Slovensku pristupovali vyzbrojení širším pohľadom ako je len národný pohľad, a aby tak vedeli posúdiť, ktoré problémy na Slovensku je potrebné riešiť vzhľadom na ich aktuálnosť, ale i vzhľadom na reálnosť podmienok pre ich riešenie.

Opakované zasadnutie kolégia ministra zdravotníctva na Slovensku s programom týkajúcim sa základných podmienok zdravotníctva v slovenských krajoch vytvorilo ďalší predpoklad pre urýchlený jeho rozvoj. Dohodnutie spolupráce medzi jednotlivými odbormi Ministerstva zdravotníctva a oddeleniami Povereníctva Slovenskej národnej rady pre zdravotníctvo dáva možnosť účelnej delby práce, bráni zbytočnému zdvojeniu v tej istej činnosti, nedovolí niektoré problémy opomenúť. Obdobne, ako je to v školskom rezorte, pripravujeme podrobné rozpracovanie tejto spolupráce na báze vládou vymedzených úloh pre Povereníctvo SNR pre zdravotníctvo k signovaniu súdruhovi ministromi zdravotníctva a potom i k informácii krajským národným výbormi na Slovensku. Ďalej podľa ministerstvom určených princípov podieľame sa na konkrétnom uplatnení niektorých nových prvkov riadenia zdravotníctva a pripravujeme ich reali-

záciu od 1. januára 1966 v Okresnom ústave národného zdravia Trnava a Trenčín. Tak isto pripravujeme prechod Správy československých štátnych kúpeľov a žriediel v Bratislave na chozrasčotný princíp obdobne ako to robí Ministerstvo zdravotníctva u Ústreďnej správy kúpeľov a žriediel v Prahe.

Môžeme teda konštatovať, že prvý rok práce vo IV. volebnom období priniesol na úseku zdravotníctva veľmi mnoho pre splnenie základných odborných i politických úloh. To všetko hovorí najpresvedčivejšie, že ideové zámery a konkretizácia dokumentu ÚV KSČ a ÚV KSS o Slovenskej národnej rade z minulého roku nám na úseku zdravotníctva umožnili významne postúpiť vpred a aj pre budúcnosť vytvárajú priaznivé podmienky pre plnenie našich úloh.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi Zvarovi a dávam slovo súdružke poslankyni Margite Potočkovej.

Poslankyňa Potočková:

Vážená Slovenská národná rada,
súdružky a súdruhovia!

O práci Komisie Slovenskej národnej pre školstvo a kultúru je pomerne dosť ťažko hovoriť, keďže tu nie je možnosť presného vyčísľovania. Účinnosť práce komisie v období 15 mesiacov by sa mala vari odrážať na práci škôl a našich kultúrnych zariadení. Myslím si však, že komisia je skutočne iniciatívnym kontrolným i výkonným orgánom Slovenskej národnej rady, sleduje a zabezpečuje plnenie úloh na úseku školstva a kultúry.

Dovoľte mi, prosím, zmieniť sa aspoň o najnaliehavejších otázkach, ktorými sa komisia zaoberala. Treba poznamenať, že Slovenská národná rada skutočne vytvára priaznivé podmienky pre ďalší stály rozvoj školstva, hľadiac na potreby nášho národného hospodárstva. Ale aj keď sa výstavba škôl rozvíja priaznivejšie ako v uplynuté roky, zatiaľ len nepatrne znižujeme smennosť na školách. Veľmi náročné úlohy na tomto úseku sa neplnia tak, ako by si to vyžadovala nutnosť zlepšenia podmienok výchovno-vzdelávacej práce na školách všade, i v tých najodľahlejších kútoch Slovenska.

Trapné je spomenúť, že v roku 1964 bolo 21 mil. 369 tisíc korún v školskej investičnej výstavbe, riadenej národnými výbormi, nepreinvestovaných. Finančné plnenie v limitovanej in-

vestičnej výstavbe, riadenej národnými výbormi v celoslovenskom meradle k 31. augustu 1965 je 52,6 %. V porovnaní s tým istým obdobím roku 1964 plnenie plánu sa zlepšilo. Ale podľa všetkého ešte nejaký čas nepodarí sa nám odstrániť tie nedostatky, ktoré máme, a s tým súvisí i mála nádej na zníženie smernosť z 28,6 % na 15 %, ako to plánujeme. Komisia SNR pre školstvo a rozbehla robiť všetky možné opatrenia a kroky na tomto úseku, a to najmä v súhrne s národným výborom i stavebným organizáciám, ktoré zodpovedajú zaostávanie v plnení plánu rôznymi subjektívnymi ťažkosťami, príčinami.

Ale vysvetlite, prosím, malým školáčikom vo Vinodole, alebo v Chlebnici, alebo i v Šarišských Boháčovciach či v Chmeľove, že z takých i onakých dôvodov ešte nejaký čas budú sa musieť skultúrňovať v nekultúrnom prostredí, že sa cudí musieť vzdelávať v adaptovaných syparíkoch a učebniach alebo aj maštalách. Ťažko sa pozrieť do očí tým učiteľom i učiteľom, ktorí majú školu umiestnenú i v bývalých maštaloch, ako je to napr. v Šarišských Dravčoch, a pri odvoznom vyšetrovaní treba cez prestávku preklusať z učebny do učebny aj jeden kilometer. Je priam hrubne pomyslenie, že nám každoročne prostriedky prenášajú, kým mohli byť na Slovensku vyriešené aspoň tie najnaliehavejšie príčiny. Mali Oravčania, Kysučania, ani parobci zo Šariša, ktorí sa dala na dve i na tri smeny, nemôžu veru za pozrušované tehle, za neoddržavanie lehoty dodávateľmi, za nedostatok štrkopieskov, stavebných mechanizmov a hlavne nedostatok pracovných síl v okresných stavebných podnikoch. A tak to, čo by malo byť samozrejmosťou, teda plnenie plánu, ospevujeme ako heroický počin, pretože sa všetci úprimne tešíme z každej novopostavenej školy. Treba sa veľmi pekne poďakovať stavebným organizáciám, riadeným Poverenictvom SNR pre stavebníctvo, ktoré odovzdali nové školy v nadpláne, ako v Mlynárovcich, Horných Lefantovciach, v Hutách, na Vrútkach, v Púchove, v Žiline. v Bardejove a inde, i tým, ktoré dali školy do prevádzky podľa plánu a tak pomohli našim deťom. Ak Pozemné stavby v Prešove včas postavili 18 tried základnej deväťročnej školy v Prešove, trojmennosť v meste chtiac-nechtiac sa musela dať na ústup. Nie je v silách a možnostiach komisie odstrániť všetky nedostatky, ktoré predsa len sú, iba poukázať na ne a mobilizovať cez všetkých súdruhov poslancov Slovenskej národnej rady i národných výborov občanov, zainteresovať ich na priamej pomoci pri plnení plánu investičnej výstavby škôl. Podstatne sa zlepši situácia, keď všetky školy budú stavané kompletne s telocvičňami, školskými družinami, klubmi, jedálňami. Náš človek dokáže do istej miery ovládať prírodu, mení tok riek, vytvára umelé ja-

zerá, dobýva vesmír, jeho meno bolo preslávené vo svete dokonalosťou výrobkov, a pritom akosi — nechcem povedať, že nevie —, ale skôr nemá patričný záujem na zladení potrieb s výrobou, plánov so skutočnou potrebou. Veď ako inak si vysvetliť skutočnosť, že sa vystaví škola a sú ťažkosti s jej zariadením, že sa postaví školská kuchyňa, v ktorej sa však variť nemôže pre nedostatok veľkokuchynského zariadenia, že žiak nastúpi do školy a namiesto kvalitného Progressa, ktorému normy priznávajú, dostáva nekvalitné pastelky atď. Na druhej strane treba poznamenať na adresu Slovenského ústredia knižnej kultúry, že aspoň základné školy sú učebnicami dobre zásobené, že sa metodickým spracovaním, výberom ukážok, bohatým ilustračným materiálom i technickým spracovaním radia medzi najlepšie učebnice socialistických štátov, aj keď máme k nim určité pripomienky. S harmonogramom zavádzania nových učebníc boli členovia komisie náležite oboznámení, aby mohli uspokojivo zodpovedať na dotazy svojich voličov na verejných schôdkach, ktorých sa poslanci zúčastňujú.

Ak má naše národné hospodárstvo obdržať potrebný počet kvalifikovaných pracovníkov, žiada sa naďalej sústavne zabezpečovať rozvoj vysokých škôl, stredných odborných i všeobecnovzdelávacích škôl. Mimoriadna pozornosť sa venuje učňovskému dorastu, učňovským zariadeniam, a to zvlášť poľnohospodárskym. Nábor žiakov do týchto zariadení sa neplní a i z prihlásených nie sme vždy v stave všetkých umiestiť pre nedostačujúce alebo celkom nevyhovujúce kapacity, ako to bolo konštatované i na spoločnom zasadnutí Kultúrneho a Pôdohospodárskeho výboru Národného zhromaždenia a zástupcov Komisie Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru v Prahe v decembri minulého roku, kde sa veľmi vážne poďiarkla nutnosť, aby sa na výstavbe učňovských zariadení podieľali všetky rezorty.

Žiada sa ďalej spomenúť dnes tak často spomínanú modernizáciu výchovnovyučovacieho procesu. Realizácia tejto požiadavky je mimoriadne náročná na financie. Veríme, že postupom času budú naše školy vybavené modernými prístrojmi a strojmi, že naše stredné priemyselné školy nebudú mať smenné vyučovanie, ako je to v tomto čase na niektorých, že nebudú vlastniť zastaralé obrábacie stroje, nástroje, meracie a kontrolné prístroje a tak sa nebude stávať, aby sily absolventov v počítačovej praxi zlyhali pre nedostatočnú pripravenosť. Na Slovensku sa zaznamenal veľký rozvoj stredných priemyselných škôl. Ďalší rast ich počtu sa plánuje pre budúce roky. Či však možno celkom zodpovedne postaviť plán počtu a hlavne zamerania týchto škôl, keď nie je nám celkom dobre jasné, akým smerom sa bude

uberat náš priemysel? V žiadnom prípade by nemalo dôjsť k tomu, aby absolventi stredných priemyselných škôl stáli pred problémom nedostatku pracovných príležitostí v ich odbore.

Ďalej sa vynára požiadavka kvalitnejšej prípravy poslucháčov na našich školách, a to pre prax, pre život i pre ďalšie štúdium. S tým súvisí úroveň vlastnej práce učiteľov, ktorú nie raz podmieňuje nedostatočné materiálne vybavenie škôl a vysoké percento nekvalifikovaných učiteľov. Ústredný výbor strany zdôrazňuje v uznesení z októbra 1964 o ďalšom rozvoji školstva a o výchove mládeže význam učiteľovej práce. Ak spomíname zvýšenie kvality výchovnovyučovacej práce a nepriaznivú situáciu kádrovú, treba mimochodom poznamenať, že bol najvyšší čas myslieť i na platovú úpravu učiteľov, lebo pri súčasnom platovom poriadku nie sú učitelia hmotne zainteresovaní na zvyšovaní kvalifikácie. Najväčšiu nekvalifikovanosť možno zaznamenať v oblastiach so sťažnými podmienkami práce. Napríklad v okrese Dolný Kubín je to 44 % a v okrese Michalovce 35,9 %. Neodbornosť vyučovania je, prirodzene, omnoho vyššia.

Utváranie priaznivých podmienok pre prácu učiteľa v mieste školy, ako je ubytovanie, stravovanie, stalo sa len v poslednom období predmetom vážneho rokovania národných výborov. Z takmer 33 tisíc učiteľov základných škôl na Slovensku denne dochádza viac ako 9000 na pracovisko — do okolia Bratislavy 231, Nitry 307, Košíc 230, do okolia Prešova 460.

Komisia SNR pre školstvo a kultúru rozobrala veľmi dôkladne zprávu o práci medzi učiteľmi a o zabezpečovaní priaznivých pracovných podmienok pre ich činnosť, a tu je skutočne potrebná urýchlená náprava.

Uznesenie Slovenskej národnej rady z 30. novembra ukladá medziiným Komisii Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru: v spolupráci so Slovenskou odborovou radou zabezpečovať účinnejšie starostlivosť závodov a jednotných roľníckych družstiev o výstavbu a vybavenie materských škôl tak, aby sa na zložky Revolučného odborového hnutia okrem sídlíštnej výstavby postupne prenášalo ťažisko vo výstavbe týchto zariadení.

Opatrenia boli prerokované na spoločných zasadnutiach školských a kultúrnych komisií krajských národných výborov a krajských výborov odborových sväzov. Dosah, účinnosť opatrení by sa mali prejavíť v praxi v najbližšom období.

O rozvoji školstva na Slovensku v štvrtjej päťročnici rokovala Komisia Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru spolu s Kultúrnym výborom Národného zhromaždenia na spoločnom zasadnutí v Bratislave a Smoleniciach. Priebeh jednania bol tým

úspešnejší, že mu predchádzala prehliadka niektorých školských a kultúrnych zariadení, a to v Západoslovenskom kraji. I na spoločnom zasadnutí v Prahe, kedy sa otázka postavila celoštátne, vysoko sa hodnotil doterajší rozvoj školstva v našej republike, ale súčasne sa poukázalo aj na disproporcie, ktoré tu bezpochyby existujú, pred ktorými nezatvárame oči a za ktoré najmenej môžu tí, ktorí na ne doplácajú, a to sú naši školáci.

Komisia rokovala o potrebách nového riadenia školstva, lebo metódy a formy riadenia, ktoré rýchly rozvoj prekonali, neboli vždy dost pružne nahradzované novými formami.

Mimoriadne vážne pristupovala komisia k prerokovaniu zprávy o plnení uznesení Byra Ústredného výboru Komunistickej strany Slovenska k niektorým politickým otázkam života občanov maďarskej národnosti na Slovensku, prijatých 16. januára 1959, a k zpráve o súčasnom stave na školách s vyučovacím jazykom ukrajinským. Zprávy boli prejednané za prítomnosti zástupcov Csemadoku a súdruhov z Kultúrneho spolku ukrajinských pracujúcich. Za posledné roky došlo k ďalšiemu rozvoju siete škôl s vyučovacím jazykom maďarským, zlepšilo sa materiálne a kádrové vybavenie. Aj na úseku kultúrno-osvetovej práce sa do cieľili vcelku uspokojivé výsledky. Rozvoj ukrajinského školstva sa zabezpečuje v súlade so smernicami Ústredného výboru Komunistickej strany Československa z roku 1960. Práca týchto škôl dosahuje postupne úroveň práce ostatných škôl vo Východoslovenskom kraji. Predsa však sa tu vyskytuje celý rad špecifických problémov, ktoré bude treba cielavedome riešiť.

Práca všetkých škôl na Slovensku bola podrobená v komisii kritickému rozboru. Pripomienky členov komisie boli postupne vybavované.

A teraz kapitola najsmutnejšia.

O sociálno-právnom zabezpečení detí sa rokovalo na spoločnom zasadnutí s Právncu komisiou Slovenskej národnej rady. Práve tak i pri prejednaní zprávy o výsledkoch prieskumu zabezpečovania výchovy maloletých v zariadeniach školskej správy s ochrannou výchovou na Slovensku brali účasť zástupcovia Právnej komisie Slovenskej národnej rady. Otvorene treba povedať, že v starostlivosti o deti je situácia neuspokojivá. Verejné orgány snažia sa dosiahnuť jednotný postup so školami i rodinami, však prax je neradosť. Kapacita zariadení ani zďaleka nestačí. Pri súčasnom stave nie je možné nateraz umiestiť ani tie najnaliehavejšie prípady detí a mladistvých, takže súdne rozhodnutie o ochrannnej výchove má často len formálny charakter.

Osobitným problémom sú deti občanov cigánskeho pôvodu. Pravda, otázka je v riešení, ovšem treba, aby sme boli všetci vo-

spolok plne na tomto probléme zainteresovaní, pretože samotné školstvo na tak ťažkú úlohu nestačí.

Žiaľne je, že o prepustených chovancov z demovov sa prakticky nikto osobitne nestará. Ani vládne nariadenie č. 50 z roku 1964 sa neplní náležite. Doteraz totiž nie sú vytvorené predpoklady pre realizáciu tohto nariadenia, hoci jeho plnenie je v priamom vzťahu k recidividite a kriminalite mládeže vôbec.

Veľa dávame našim deťom a predsa stovkám a stovkám nedostáva sa tej najzákladnejšej rodičovskej starostlivosti. Spomeniem ďalej sirotu, polosirotu i podľa slov básnika súdruha Mihálik a sirotu žijúcich rodičov, s ktorými sa na každom kroku stretávame a vidíme ich utrpenie. My úprimne s nimi cítime a pritom nie dost rozhodne berieme na zodpovednosť rodičov. Je našou povinnosťou postarať sa o to, aby aj tieto deti, ktoré namiesto milujúceho rodičovského srdca našli kus bezcitného kameňa, aby aj táto ochudobnená mládež našla plné uplatnenie v našej spoločnosti.

K prejednávaniu zpráv do komisie — či už išlo o otázky školské, kultúrno-osvetové, alebo o vydavateľskú činnosť — vždy boli prizývaní zástupcovia krajských národných výborov i niektorí odborníci v tom-ktorom úseku. Ale aj sami členovia komisie pred prejednávaním zpráv overili si situáciu vo svojich obvodoch, aby tak podľa pravdy mohli informovať komisiu o pravom stave vecí.

Čo sa týka obsahu a formy práce, začal sa uvádzať do života dokument za plnšie uplatnenie Slovenskej národnej rady. Plán úloh komisie venuje pozornosť najdôležitejším otázkam na úseku školstva a kultúry. Vytvorené subkomisie majú osobitne pomáhať pri riešení niektorých dôležitých úsekov činnosti. Členovia komisie podávali na riešenie daných problémov návrhy, pripomienky, podľa ktorých sa materiály dopĺňali o nové opatrenia.

Spolupráca Komisie SNR pre školstvo a kultúru a Kultúrneho výboru Národného zhromaždenia sa začala dobre rozvíjať pri riešení otázok hlavne celoštátneho charakteru. Členovia komisie sú delegovaní na zasadnutia národných výborov, na rokovania komisií školstva a kultúry krajských národných výborov a poslanci sa pravidelne zúčastňujú rokovaní školských komisií okresných národných výborov vo svojich obvodoch.

Osvedčujú sa hĺbkové previerky za účasti členov komisie. Komisia tak usmerňuje prácu krajských komisií, a tým sa zabezpečuje jednotnosť činnosti celého úseku školstva a kultúry.

Pri výchove mládeže a pracujúcich neobíde sa komisia bez spolupráce so spoločenskými organizáciami — so Slovenskou odborovou radou, s Csemadokom, Kultúrnym spolkom ukrajin-

ských pracujúcich a najmä s Československým sväzom mládeže. Všetky tieto organizácie majú svojich zástupcov v komisii. Títo znamenite pomáhajú pri uplatňovaní rozhodnutí komisie.

Nie je možné, aby komisia riešila podaktoré otázky školstva a kultúry izolovane od ostatných komisií a od výborov Národného zhromaždenia. Ako pomoc pre komisiu očakávame pripravovaný dokument Národného zhromaždenia pre zlepšenie spolupráce s národnými výbormi.

Súdružky a súdruhovia,

na septembrovom zasadnutí Komisie Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru prejednával sa znamenite pripravený návrh na oslavy 150. výročia narodenia Ľudovita Štúra, vedúcej osobnosti politického a kultúrneho života v štyridsiatych rokoch minulého storočia. Tento mysliteľ-humanista vzájomnú úctu a pomoc národov pokladal za zdravý základ ľudského pokroku. Rozvinul ideu vzťahu českého a slovenského národa. Pokrokový odkaz jeho diela patrí k tým tradíciám našej histórie, ku ktorým sa vždy hlásili predstavitelia demokratických a revolučných síl našej spoločnosti a ku ktorým sa hrdo hlási aj naša socialistická súčasnosť. V spoločnom socialistickom štáte Čechov a Slovákov sa vytvárajú pre náš slovenský národ také podmienky politického, hospodárskeho a kultúrneho rozvoja, o akých mohol Štúr a jeho súčasníci iba snívať. Aktuálnymi vari ostávajú i dnes jeho slová: „Že teda čas tento pre nás je tak vážny, v ktorom nám nový život nastáva, treba dokonale premyslieť, ako my a na aký spôsob do života tohto pustiť sa máme.“

Predseda Ľhudík:

Ďakujem súdružke P o t o č k o v e j a prehovorí teraz súdruh inž. Ján M a r k o, povereník-predseda Slovenskej komisie pre investičnú výstavbu.

Povereník-predseda inž. Marko:

Vážená Slovenská národná rada!

Dokument ÚV KSČ a ÚV KSS zo 7. mája lanského roku zdôraznil, že Slovenská národná rada je v poňatí novej ústavy nielen slovenským národným orgánom, do pôsobnosti ktorého patria veci národnej a regionálnej povahy, ale že je súčasne v tomto svojom postavení aj národným článkom celoštátneho politického

a hospodárskeho riadenia pre územie Slovenska, ktorého úlohou je priamo spoluvytvárať a aj spoluzabezpečovať celoštátnu politiku.

Pre uplatnenie tejto zásady v praktickom živote dokument odmieta zúžené chápanie úloh Slovenskej národnej rady a orientuje centrálné orgány a Slovenskú národnú radu na vytváranie širšej a aktívnej pracovnej súčinnosti, najmä v procese prípravy a realizácie dôležitých opatrení.

Chcem v diskusii povedať pár slov o tom, ako sa nám darí uplatňovať túto — nie práve jednoduchú, avšak správnu — zásadu v praxi našej investičnej výstavby, v jej technickej a organizačnej príprave a realizácii.

Neuspokojivé plnenie úloh v investičnej výstavbe v minulých rokoch, ako je známe, viedlo k závažným disproporciám v národnom hospodárstve a vyžiadalo si osobitnú starostlivosť o realizáciu plánu investičnej výstavby, predovšetkým na rozhodujúcich stavbách. Od vytvorenia Slovenskej komisie — a to už budú temer dva roky — v našej práci prevládajú konkrétne opatrenia zamerané na včasné uvádzanie plánovaných vybraných kapacít do prevádzky. Osvedčujú sa nám pracovné porady s investorskými, projektovými a dodávateľskými organizáciami za účasti zodpovedných vedúcich pracovníkov zainteresovaných ministerstiev. Porady sa uskutočňujú buď na pôde Slovenskej národnej rady, alebo priamo v centrách sústredenej výstavby, ako napr. v Košiciach, vo Vojanoch, Širokej atď., alebo sa ukázalo tiež účinným také prerokúvanie úloh, ktoré rieši komplexne problémy výstavby viacerých stavieb chemického priemyslu, krmovinárskeho priemyslu, zdravotníctva, školstva a podobne.

Záveru a opatrenia týchto pracovných porád preberá a osvojuje si Štátna komisia pre investičnú výstavbu a príslušné ministerstvá. Závažnejšie opatrenia dostali sa týmto spôsobom do vládnych uznesení, čo znamenalo značnú pomoc pre realizáciu investičnej výstavby. Aj plenárne zasadnutie Slovenskej národnej rady, ktoré bolo pred rokom a zaoberalo sa otázkami investícií, prispelo k tomu, že starostlivosť o investičnú výstavbu sa zlepšila. Pre zvýšenie hmotnej zainteresovanosti má Slovenská komisia pre investičnú výstavbu finančné prostriedky, ktorými odmeňuje technikov a vedenia stavieb za dodržanie termínov výstavby. Pretože na všetky vybrané stavby by sme nevystačili, pomáhajú nám v tejto práci odborní pracovníci z Poverenia Slovenskej národnej rady pre stavbeníctvo a Slovenskej plánovacej komisie. V tomto roku zvyšuje sa aj starostlivosť ostatných rezortov o plnenie investičných úloh svojho úseku. V budúcnosti bude potrebné ísť práve týmto smerom a neustále

prehlbovať zodpovednosť ministerstiev a povereníctiev o riadenie a prípravu investičnej výstavby a generálnych riaditeľstiev a podnikov o jej realizáciu.

Aj pravidelným preverovaním plnenia technických režimov, prerokúvaním zistených nedostatkov vo vedení stavieb a sústavným uplatňovaním nápravných opatrení prostredníctvom nadriadených investorských a dodávateľských orgánov podarilo sa dosiahnuť splnenie plánu na prednostne zabezpečených stavbách za I. polrok tohto roku na 106 %, pričom sa splnili úlohy tak v stavebných prácach, ako aj v dodávkach a montáži technologického zariadenia. Oproti lanskému roku došlo aj k vyššiemu sústredeniu dodávateľských kapacít; zatiaľ čo v roku 1964 sa za prvých šesť mesiacov ročná úloha na prednostne zabezpečených stavbách splnila na 43 %, v roku 1965 sa tento podiel zvýšil na 46 %. Osobitne sme sa zamerali na zabezpečenie postupu prác na vybraných priemyselných stavbách, ktoré sa budujú, okrem elektrárne Ledvice, všetky na území Slovenska.

x x x

V oblasti kontroly investičnej výstavby, ktorá zaberá v našej činnosti najmenší podiel, pristúpili sme ku kvalitatívne inému poňatiu než bolo v minulosti. Teraz nám ide o to, aby po skončení vlastnej investičnej výstavby, po odchode stavbárov a montážnych pracovníkov a po primeranom zábehu výroby došlo k vyhodnoteniu výstavby. Preto za účasti priamych investorov, dodávateľov, projektantov, užívateľov a ministerstiev kolektívne posudzujeme, či tá-ktorá priemyselná stavba v plnom rozsahu dosahuje očakávané technické a ekonomické parametre.

Môžem uviesť výsledok, ktorý nie je bez zaujímavostí. Pri vyhodnotení 67 vybraných priemyselných stavieb o celkovej rozpočtovej hodnote 5,5 miliárd Kčs, ktoré sa dali do prevádzky v rokoch 1960—1963, sa zistilo, že projektované hodnoty dosiahlo len 46 stavieb, teda práve dve tretiny. Aj toto ukazuje, aké dôležité je dôsledne a kvalitne pripravovať a realizovať výstavbu.

Pravda, hoci ťažisko tejto práce je nateraz predovšetkým u ústredných investorov, jednako spoločne dohodnuté opatrenia pomáhajú urýchliť nápravu a dosiahnuť lepšie hospodárske výsledky a návratnosť investičných nákladov.

V súčasnosti v dohode so Štátnou komisiou pre investičnú výstavbu pripravili sme hĺbkovú previerku základných príčin neúspechu výstavby Dusikárne v Šali, vrátane prieskumu príčin nízkej úrovne dodávok technologického zariadenia u dodávateľ-

ských strojárskych podnikov s cieľom dosiahnuť podstatný obrat v ďalšej výstavbe chemických závodov a zariadení.

Chcel by som sa osobitne zmieniť o skúsenostiach, ktoré máme zo zabezpečovania prípravy priemyselných, inžinierskych stavieb a občianskej výstavby z lanského, no najmä z tohto roku.

Pri príprave návrhu plánu investičnej výstavby pre jednotlivé roky sme úzko spolupracovali s objektívnymi orgánmi vlády, Štátnou plánovacou komisiou a Štátnou komisiou pre investičnú výstavbu. Príprava stavieb sa z roka na rok zdokonaľuje, čo prispieva k upevneniu reálnosti investičného plánu a tým k vytváraniu predpokladov pre postupné skracovanie doby výstavby, ako aj pre zvýšenie jej efektívnosti. Najmä príprava plánu pre rok 1966, ako aj prvé spracovanie návrhu plánu pre rok 1967 sa uskutočňovalo v pracovných skupinách za účasti pracovníkov ústredných orgánov a Slovenskej národnej rady, v ktorých sa posudzovala príprava investičnej výstavby z celoštátneho hľadiska. Viacerí pracovníci našej komisie sa zúčastnili na previerke pripravenosti stavieb v českých krajoch a opačne. Návrhy stavieb sa konfrontovali s výsledkami prieskumu územnotechnických podmienok, uskutočňovaných krajskými urbanistickými strediskami, čím sa získal aj potrebný súlad s územnoplánovacími podkladmi krajov. Takto už v auguste tohto roku získali sme podrobný prehľad o tom, na akej technickej a čiastočne aj ekonomickej úrovni je príprava stavieb pre rok 1967. Hoci nemožno ešte robiť z tejto práce definitívne závery, predsa je vari užitočné povedať, že zo 64 zatiaľ uvažovaných významných stavieb pre rok 1967 doteraz 19 stavieb nemá ešte schválenú investičnú úlohu. To sa týka najmä rezortov chémie, ťažkého strojárstva, stavebníctva, poľnohospodárstva a niektorých krajských stavieb. Pravdaže potom ťažko aj hovoriť o včasnej príprave a kvalitnom spracovaní projektov. Sú pritom aj takí, ktorí by o tejto práci radšej nič nechceli vedieť, ponajviac preto, že sa odhaľujú rôzne neúplnosti, nedostatky a vcelku nedostatočná úroveň technickej prípravy a neraz aj nízka efektívnosť investičných zámerov, plánovacích návrhov a projekčných riešení. No väčšina technických a hospodárskych pracovníkov vidí v tejto práci serióznou pomoc a želá si len včasné upozornenie a radu, čo, pravda, pri našich obmedzených možnostiach nemožno, žiaľ vždy splniť.

V poslednom období náš nevelký kolektív v spolupráci s príslušnými odborníkmi z praxe a vysokých škôl spracoval expertízu temer 80 stavieb, ktorých výstavba má sa začať v roku 1966. Expertízne stanoviská k niektorým závažným stavbám, ako napr. k Fakultnej nemocnici v Košiciach, hotelu na Štrbskom Plese, sídlisku Karlova Ves, výstavbe mesta Košíc v súvislosti s kolíziou

letiska a pod. sme vypracovali spoločne so Štátnou komisiou pre investičnú výstavbu, predložili do kolégia Štátnej komisie pre investičnú výstavbu, ktorá si osvojila naše návrhy a doporučila ich vláde na schválenie.

K zvýšeniu aktívnej účasti celoštátnych orgánov pri riešení základných úloh rozvoja Slovenska prispeli aj niektoré opatrenia ministrestiev, napr. Ministerstva ťažkého strojárstva, ktoré na náš podnet zriadilo v marci tohto roku Oblastnú správu dodávok technologických zariadení v Bratislave. Priamy kontakt s týmto orgánom podstatne prispel k zlepšeniu situácie v dodávkach a montážach technologických zariadení.

Tak isto považujeme za užitočné, že sa v Bratislave zriadilo pracovisko Štátneho typizačného ústavu pre individuálnu bytovú výstavbu s celoštátnou pôsobnosťou. Jeho činnosť usmerňujeme predovšetkým na pomoc národným výborom pri riešení úloh v individuálnej bytovej výstavbe a príprave experimentálnych projektov pre rodinné domčeky. Na základe dobrých skúseností zriaďujeme teraz v dohode so Štátnou komisiou pre investičnú výstavbu pobočku Výskumného ústavu výstavby a architektúry so zameraním na riešenie otázok bývania a architektúry na Slovensku.

Dokument ústredného výboru kladie dôraz na ďalšie rozvíjanie a docenenie vzťahu Slovenskej národnej rady k národným výborom. V tomto smere vidíme nevyhnutnosť a potrebu spolupráce pri príprave spoločenských investícií na roky 1966—1970. V tejto súvislosti vystupujú do popredia zvlášť úlohy vyplývajúce z ďalšieho rozvoja individuálnej bytovej výstavby do roku 1970. Konceptiu individuálnej bytovej výstavby, ktorú sme spracovali so širokým aktívom odborníkov praxe, výskumu, vysokých škôl a krajských národných výborov schválilo kolégium predsedu Štátnej komisie pre investičnú výstavbu ako základ pre celoštátne riešenie tejto problematiky a na spoločnom zasadnutí ju prerokoval a odporučil aj Výbor Národného zhromaždenia pre investičnú výstavbu a stavebníctvo.

Nemalé úlohy a tesná súčinnosť bude potrebná aj pri príprave výstavby 90 významnejších sídlisk v našich krajských a okresných mestách a priemyselných strediskách. Najnaliehavejšie problémy sídlisk sme čiastočne už prerokovali v pléne našej komisie. V spolupráci s ústrednými orgánmi sme sa tiež zapojili do činnosti pri tvorbe niektorých noriem. Spracovali sme metodiku spracovania územných plánov sídlisk vidieckeho typu, ktorá bude slúžiť ako celoštátna smernica. Jej účel treba vidieť v tom, že zjednodušuje spôsob spracovania územnoplánovacej dokumentácie pre sídliská vidieckeho typu pri zachovaní zá-

kladných nárokov na tvorbu životného a pracovného prostredia. Národným výborom táto úprava veľa pomôže, lebo ich zbaví zbytočnej administratívy a rôznych formálnych úkonov.

Mimo tejto normatívnej úpravy sme sa podieľali na návrhu uznesenia vlády o usporiadaní investorskej činnosti a územného plánovania na národných výboroch. V rámci tejto práce sme spolupôsobili pri organizačnom usporiadaní útvarov hlavných architektov, krajských urbanistických stredísk a krajských útvarov perspektívnej prípravy.

V zmysle vládneho uznesenia č. 392 z roku 1964 o chrane pôdohospodárskeho pôdneho fondu sme spracovali v úzkej spolupráci so Štátnou komisiou pre investičnú výstavbu a Ministerstvom poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva podklady pre metodiku hodnotenia efektívnosti záberu pôdy v územných plánoch, čím sa veľmi urýchlil priebeh schvaľovania. Aj táto metodika bude slúžiť ako celoštátna smernica.

Ak máme teda, súdružky a súdruhovia, celkove hodnotiť, ako Slovenská národná rada na dôležitom úseku investičnej výstavby plnila smernice dokumentu, môžem konštatovať, že sa v praxi vskutku aj stala organickým článkom celoštátneho riadenia. Nazdávam sa, že tieto príklady to dostatočne dosvedčujú. Treba však povedať, že tento vývoj bol možný len preto, že v podstate našiel porozumenie u väčšiny vedúcich pracovníkov v centre — na objektívnych orgánoch vlády a ministerstiev — a že sa podarilo nájsť obojstranne aj účinný a taktný osobný vzťah pracovníkov.

V súvislosti s uplatnením nových zásad riadenia a organizácie budeme však ešte musieť naplniť tú časť dokumentu, v ktorej sa hovorí o tom, že v práci ministrov a povereníkov Slovenskej národnej rady treba organizačne zabezpečiť všetky formy čo najužšej pracovnej súčinnosti a koordinácie medzi ministerstvami a poverenictvami. V našom prípade — a iste to nebude len v našom — je to nanajvýš aktuálna úloha. Spomeniem napríklad len nie dosť vyjasnené vzťahy a z toho vyplývajúcu záväznosť a váhu uznesení pléna komisií ako orgánov Slovenskej národnej rady, a povereníkov ku kolégiu a vedeniu centrálnemu orgánu, ako aj jeho výkonným orgánom. V našej činnosti bude potrebné tiež ešte preskúmať niektoré problematické otázky účelnosti alebo aj možnosti zákonodarnej činnosti. náš zámer na vydanie zákonnej normy o riešení otázok individuálnej bytovej výstavby zatiaľ sa stretáva s ťažkosťami, ktorými sa zdôrazňuje duplicitnosť zákonných noriem v tomto úseku v prípade, že by sa zákon prijal, a dáva sa prednosť úprave pôvodnej normy. V súčasnej etape, domnievam sa, bude vhodnejšie a účelnejšie venovať viac

pozornosti príprave, pripomienkam a prerokúvaníu návrhov zákonov Národného zhromaždenia s tým cieľom, aby sa hľadiská, skúsenosti našich komisií a Predsedníctva Slovenskej národnej rady vo väčšej miere uplatnili v celoštátnych zákonných normách a vykonávacích nariadeniach.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi inž. Markovi a teraz prehovorí súdruh Matej Berník.

Poslanec Berník:

Vážená Slovenská národná rada,
súdržky a súdruhovia poslanci!

Bola nám predložená zpráva Predsedníctva Slovenskej národnej rady o jej činnosti vo IV. volebnom období a k tejto zpráve chcem vyjadriť moje poznatky a niektoré návrhy pokiaľ ide o pomoc Slovenskej národnej rady nám v národných výboroch.

I keď hodnotíme krátke obdobie práce Slovenskej národnej rady, treba povedať, že Slovenská národná rada realizuje postupne dokument ÚV KSČ a ÚV KSS v praxi pri riešení mnohých zložitých úloh. V zpráve sa jasne hovorí, s ktorými problémami sa Slovenská národná rada stretáva a ako ich treba na Slovensku ďalej riešiť.

Uznesenie ÚV KSČ a ÚV KSS medzi iným hovorí, že „... treba uplatňovať úlohu SNR v súlade s ústredným riadením vo vzťahu k územným orgánom na Slovensku, predovšetkým k národným výborom...“. Táto úloha Slovenskej národnej rady sa prejavila už v prvom rade v dôkladnej príprave a plnení plánu a rozpočtu. Nám v národných výboroch účinne pomohlo múdre rozhodnutie o využití finančných prostriedkov, ktoré nám ostali pri finančnom vysporiadaní rozpočtu za rok 1964. Určite túto pomoc si vysoko cenia všetci funkcionári národných výborov, lebo sme mali možnosť v tomto roku riešiť mnohé problémy. Treba otvorene povedať, že sme usporiadali niektoré drobné, pritom oprávnené požiadavky našich občanov a dedín, ktoré boli vznesené ešte na predvolebných schôdzkach poslancov a ktoré sa nedali riešiť vždy plánom. Ľudia sú nám za túto pomoc povďační a tiež sa splnili naliehavé požiadavky. Utužuje sa tým práca poslancov všetkých stupňov, že nielen hovoríme, ale aj pomôžeme. Pravda, ešte ani touto formou sme všetko nemohli zabezpečiť a ostáva nám ďalej úloha drobné požiadavky ešte ďalej pružne riešiť. Bolo

by veľmi správne a na pomoc v práci národným výborom, keby sa aj v budúcom roku postupovalo podobne. Za pomerne skromné investičné prostriedky urobíme veľa užitočných vecí na našich dedinách, závodoch, prevádzkach i v našich službách. Touto formou sa sčasti zmiernuje i tlak na investície. Som presvedčený, že cestou Predsedníctva Slovenskej národnej rady nájdeme plné pochopenie aj u Ministerstva financií a u Výbore Národného zhromaždenia pre plán a rozpočet.

Správne bola volená i tá forma, že sa predseda Slovenskej národnej rady obrátil na predsedov okresných národných výborov, aby sme mu oznámili najzávažnejšie problémy a úlohy okresu, ktoré zamýšľame riešiť a potrebujeme pomoc Slovenskej národnej rady, prípadne ďalších orgánov ústredného riadenia. Predsedníctvo Slovenskej národnej rady naše námety prerokovalo a niektoré najdôležitejšie sa už aj sčasti premietajú v smerniciach päťročného plánu, i keď, pravda, ešte nie všetky. Stanovisko Predsedníctva Slovenskej národnej rady k problémom nášho okresu bolo nám v rade okresného národného výboru tlmochené námestníkom povereníka SNR pre pôdohospodárstvo. Ostáva však i naďalej úlohou Slovenskej národnej rady, aby závažné otázky boli sledované a ich riešenie bolo dovedené do konca. U nás napríklad ide predovšetkým o Hnileckú dolinu, ktorú treba riešiť v návaznosti k železorudným baniam, kde celková ekonomická úroveň, a tým aj životná úroveň obyvateľstva zaostáva za priemernou dosiahnutou úrovňou.

My v našom okrese si osobitne vážime pomoc Kómisie SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva, ktorá nám bola poskytnutá jej pracovníkmi pri riešení služieb a vôbec celého úseku miestneho hospodárstva, kde máme mnoho nedostatkov. Vyslaná skupina pracovníkov skoro 14 dní sa podieľala na práci priamo v dielňach, prevádzkach a v závodoch. Pracovalo a radilo sa s ľuďmi vo výrobe, získali sa týmto skúsenosti, poznala sa situácia, a to všetko sa spojilo na vypracovanie koncepcie rozvoja služieb do roku 1970 s patričnými rozumnými návrhmi na riešenie. Toto bola adresná pomoc Slovenskej národnej rady nám v národných výboroch. Týmto spôsobom sme si ujasnili rozvoj služieb na naše podmienky a dnešnú situáciu a potrebu v okrese. Možno tento materiál poslúži aj iným okresom na Slovensku ako vodidlo pre riešenie služieb na vlastné podmienky.

Jednou z foriem práce Slovenskej národnej rady je i účasť členov Predsedníctva Slovenskej národnej rady alebo vedúcich pracovníkov SNR na pléne okresného národného výboru alebo rady okresného národného výboru. Touto formou sa vytvára možnosť riešiť problémy priamo na zasadaní, ktoré svojou zlo-

žitostou presahujú možnosť riešenia okresného národného výboru.

Viem, že povereníci i predsedovia komisií Slovenskej národnej rady spolu s námestníkmi sú zafixovaní riešením dôležitých otázok. Avšak treba domyslieť, ako ešte zlepšiť pomoc národným výborom cestou aparátu Slovenskej národnej rady, ktorý je na poverenstvách. Máme tam mnoho dobrých a schopných pracovníkov, ale často sa nedostanú „dolu“, ako sa hovorí. Ci by sme sa nemali vrátiť k tej forme pomoci, čo už Slovenská národná rada robila, aby pre každý okres na Slovensku boli vybratí najzodpovednejší pracovníci natrvalo, prípadne prechodne, v počte 3—5. Pracovníkov treba vybrať a rozdeliť podľa schopností a odborností pre okresy tak, aké tam treba pomôcť riešiť úlohy. Títo pracovníci by sa zúčastňovali priamo aj na práci našich komisií okresných národných výborov. Pomohli by nám nielen radou, ale aj konkrétnym riešením niektorého problému. Takto by aj stúpila vážnosť rokovania komisií okresných národných výborov a Slovenská národná rada by získala cenné poznatky z našej práce v okrese.

Ďalej sa nazdávam, že by bolo správne, keby Slovenská národná rada organizovala stretnutia funkcionárov národných výborov na Slovensku s členmi Predsedníctva Slovenskej národnej rady, aspoň občas, k určitej výmene skúseností v práci národných výborov. Veď riadiť dnešné, pomerne veľké okresy, nie je vec malá ani ľahká, pritom však v každom okrese sa nájdu určité dobré formy práce, dosahuje sa dobrých výsledkov, ale často o nich nevieme. Súčasne pri stretnutí s členmi Predsedníctva Slovenskej národnej rady by sme si mohli pohovoriť aj o nedostatkoch, ktoré sú priamo na poverenstvách alebo komisiách Slovenskej národnej rady, alebo opačne, na našu adresu.

Tiež si myslím, že by aj povereníci-predsedovia komisií Slovenskej národnej rady sa mali z času na čas stretnúť s našimi predsedami komisií okresných národných výborov, aspoň k niektorým závažným otázkam. Touto cestou by povereníci-predsedovia komisií Slovenskej národnej rady poznali ešte dôkladnejšie svoje úseky, poznali by sa aj funkcionári navzájom, preverili by si, ako sa úpravy Slovenskej národnej rady, ba i vlády, uplatňujú v praxi a čo snáď by bolo treba napraviť a vylepšovať.

Pravda, aby sme pomoc národným výborom cestou Slovenskej národnej rady zlepšili, je potrebné v Predsedníctve Slovenskej národnej rady zvážiť, či by nebolo únosné vytvoriť primerane početnú, nie veľkú skupinu alebo útvar pracovníkov, ktorí majú skúsenosti z práce národných výborov, priamo pri Predsedníctve Slovenskej národnej rady. Táto skupina, alebo útvar, by bola

riadená priamo zasa predsedom Slovenskej národnej rady. Táto skupina by potom mohla pripravovať, organizovať, koordinovať prácu medzi Predsedníctvom Slovenskej národnej rady a národnými výbormi. Súčasne by pripravovala spomínané stretnutia funkcionárov národných výborov, výmenu skúseností atď. Národné zhromaždenie má Výbor NZ pre národné výbory, naša Slovenská národná rada podobnú komisiu nemá, nuž som toho názoru, že treba aspoň skupinu či útvar u Predsedníctva Slovenskej národnej rady. Táto skupina by, pravda, pracovala veľmi úzko s Výborom Národného zhromaždenia pre národné výbory. I toto je jedna z ciest, ako pomôcť národným výborom, lebo v poslednom čase tá starosť o národné výbory sa akosi zúžila.

Pokiaľ ide o prehĺbovanie pracovných vzťahov medzi komisiami Slovenskej národnej rady a výbormi Národného zhromaždenia, myslím, že nástup máme dobrý. Táto forma práce môže pomôcť obojstranne. Poslanci Slovenskej národnej rady týmto spôsobom získavajú širší prehľad, vytvorí sa ucelenejší názor, i keď, pravda, na jeden úsek národného hospodárstva, a pomáha to v našej práci v obvode alebo v komisii. Súčasne príslušný výbor Národného zhromaždenia môže za našej pomoci pripraviť konkrétnejšie návrhy riešenia celoštátnych problémov. Napríklad Komisia Slovenskej národnej rady pre rozvoj miestneho hospodárstva s výborom Národného zhromaždenia zasadala už dvakrát a tiež bol organizovaný spoločný prieskum služieb v kúpeľných mestách v západných Čechách. Správne bude, keď sa napríklad výbor Národného zhromaždenia spolu s Komisiou Slovenskej národnej rady pre rozvoj miestneho hospodárstva pozrú do tých závodov, ktoré majú vyrábať a dodávať určité súčiastky pre naše komunálne podniky na rôzne opravy, prečo ich niet, kto je vinný a zodpovedný. Robotníci, technici a ďalší pracovníci nám to určite povedia, prečo sa neplní uznesenie vlády na tomto úseku.

Ešte by bolo nutné sa zamyslieť nad našou kontrolnou činnosťou, kde nám treba hľadať spôsob a cesty, ako ujednotiť kontrolu vôbec. Kontrola je vec dobrá, odhaľuje nedostatky, pomáha rýchlejšie riešiť mnohé problémy, ale musí byť zladená a dôslednejšie koordinovaná. Prax ukazuje, že tu by sa dalo hodne napraviť a upresniť.

A ešte jedno stanovisko k starostlivosti o občanov cigánskeho pôvodu. Prosím o správne pochopenie. My v okrese sme sa už niekoľkokrát s touto otázkou, či už v komisiách alebo v rade okresného národného výboru zaoberali. Čosi sa už aj vyriešilo, ale je toho málo. Nedarí sa nám. Predpokladám, že po vytvorení komisie pri Predsedníctve Slovenskej národnej rady sa nám

v národných výboroch dostane adresnej pomoci. Som toho názoru, že nebudeme sa len agitovať, presvedčovať, ale že pristúpime i k ekonomickému a inému postihu tých občanov cigánskeho pôvodu, ktorí naše zriadenie často využívajú a žijú na úkor spoločnosti. Už nestačí u niektorých ani presvedčovanie, ani morálny tlak, demokraciu si vysvetľujú po svojom, bitky, šarvátky sú častým zjavom. Myslím si, i keď nie je to tak jednoduchá vec, že tu musíme ísť prísnejšie, ráznejšie a dôslednejšie v riešení týchto otázok, aby sme sa dostali ďalej dopredu.

Viem, že o mojich názoroch možno diskutovať, čo je správne a čo nie. Vyslovujem ich preto, aby sa o nich vedelo, porozmýšľalo, a čo je dobré, aby sa uplatnilo v našej práci. Problémov a ťažkostí v práci národných výborov je viac ako dost, my sami v okresoch máme mnoho vlastných nedostatkov, často chodíme okolo nich a nevidíme ich sami.

Som presvedčený, že Predsedníctvo Slovenskej národnej rady vytvorí také formy a metódy pomoci národným výborom, aby sme dané úlahy na Slovensku čestne vždy splnili.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi **B e r n í k o v i**. K slovu sa prihlásil vedúci delegácie Národného zhromaždenia súdruh **František T y m e š**. Dávam mu slovo.

Poslanec NZ Tymeš:

Soudružky a soudruzí!

Velmi nerad bych zenužil vašeho pohostinství, přesto však prosím, aby jste mně dovolili aspoň několik slov pokud jde o spolupráci orgánů Národního shromáždění a orgánů Slovenské národní rady. Národní shromáždění, resp. jeho Předsednictvo stejně jako Slovenská národní rada hodnotí svoji činnost od počátku volebního období s hlediska uplatňování dokumentu Ústředního výboru Komunistické strany Československa o prohloubení práce Národního shromáždění. Zprávu Předsednictva Národního shromáždění nyní projednávají jednotlivé výbory Národního shromáždění a po jejich připomínkách bude projednána v plénu Národního shromáždění. Dokument strany o prohloubení práce Národního shromáždění a Slovenské národní rady je nesmírně významný, o tom není nejmenší pochybnosti, a je proto správné, že po roce činnosti našich zákonodárních sborů se tak vážně a odpovědně zabýváme tím, jak naše práce se změnila a

zda je v souladu s dokumentem. Domnívám se, že je třeba vysoko ocenit zprávu o činnosti Slovenské národní rady, o které dnes jednáte a která bude projednána v podzimním zasedání Národního shromáždění. Považuji jednání, o této zprávě v Národním shromáždění za věc velkého politického významu. Pro jednání Národního shromáždění bude mít velký význam i dnešní rozprava na zasedání Slovenské národní rady. Delegace Národního shromáždění bude informovat Předsednictvo Národního shromáždění zejména o kritických připomínkách poslanců Slovenské národní rady. Tyto hlasy, které se tykají vzájemných vztahů, je třeba velmi vážně posoudit a v orgánech Národního shromáždění projednat. Souhlasím s tím, co je uvedeno ve zprávě a co bylo řečeno v rozpravě o zlepšení vzájemných vztahů mezi Národním shromážděním a Slovenskou národní radou a jejich orgány v duchu dokumentu Ústředního výboru Komunistické strany Československa.

Nesporně jsou dobré výsledky ve spolupráci výborů Národního shromáždění a komisí Slovenské národní rady. Včera jsem byl přítomen zasedání Finanční a rozpočtové komise Slovenské národní rady, která projednávala mimo jiné rozpočet Slovenské národní rady na příští rok, a mohu říci, že jsem z tohoto velmi odpovědného, seriózního jednání měl velmi dobrý dojem. Přesto je třeba si uvědomit, že jsme teprve učinili první kroky k zlepšení a prohloubení naší práce a spolupráce orgánů Slovenské národní rady a Národního shromáždění. Strana právem od nás žádá, abychom byli náročnější vo své práci a my důvěru strany sklamat nesmíme. Uskutečňování generální linie strany a politiky vlády na Slovensku o postupném vyrovnávání hospodářského a kulturního rozvoje Slovenska na úroveň českých krajů je hlavní úlohou nejenom Slovenské národní rady, ale i Národního shromáždění a zde bude třeba zejména podstatně zlepšit spolupráci orgánů Národního shromáždění a Slovenské národní rady na přípravě čtvrtého pětiletého plánu a na dokumentu Národního shromáždění o národních výběrech.

To co zde zejména soudruzi inž. Marko a Paško řekli o zákonodarné činnosti, je, myslím, nesmírně důležité. Je třeba to důkladně promyslet a zejména dbát o to, abychom mohli plně uplatnit zkušenosti a stanoviska orgánů Slovenské národní rady při tvorbě celostátních zákonních norem.

Nakonec chci zdůraznit, že velmi si cením toho, že je mezi námi vzájemná důvěra a opravdová snaha spoluprací dosáhnout dobrých výsledků naší práce. Věřím, že dnešní zasedání Slovenské národní rady a podzimní zasedání Národního shromáždění vytvoří ještě lepší podmínky pro další prohloubení a větší účin-

nost naší práce k plnému uplatnění zásad naší ústavy a dokumentu Ústředního výboru Komunistické strany Československa a Ústředního výboru Komunistické strany Slovenska.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi **T y m e š o v i** za jeho vystúpenie.

Hlási sa ešte niekto, súdružky a súdruhovia, o slovo?

(Nikto.)

Pretože sa o slovo nikto nehlási,

vyhlasujem rozpravu k druhému bodu programu za skončenú.

Nasleduje 30-minútová prestávka

(Prestávka.)

(Po prestávke:)

Člen Predsedníctva SNR Daubner:

Súdružky a súdruhovia,
pokračujeme v rokovaní.

Prosím podpredsedu Slovenskej národnej rady súdruha **Jozefa Kríža**, aby predniesol návrh Predsedníctva Slovenskej národnej rady na konečné znenie uznesenia k prerokovanej zpráve.

Podpredseda Kríž:

Súdružky a súdruhovia poslanci!

K návrhu Predsedníctva Slovenskej národnej rady k zpráve o činnosti Slovenskej národnej rady vo IV. volebnom období — je to tlač č. 13 — neboli prednesené v rozprave žiadne pripomienky. Pritom však v rozprave boli prednesené dobré a užitočné námety na ďalšie prehĺbenie a zintenzívnenie činnosti Slovenskej národnej rady a jej orgánov. Predsedníctvo Slovenskej národnej rady podľa postupu, ktorý aj doteraz dodržiavalo, zohľadní vo svojej ďalšej práci tieto námety. Predsedníctvo SNR je tej mienky, že v rozprave prednesené pripomienky k doterajšej legislatívnej

činnosti Slovenskej národnej rady treba zohľadniť doplnkom k tej časti zprávy, ktorá pojednáva o tejto veci. Ide o stranu 77 zprávy, 2. odsek. Znenie doplnku, ktorý by nasledoval po tomto 2. odseku, sa navrhuje takto: „Javí sa však potrebným domyslieť v súčinnosti s Národným zhromaždením otázku konkrétneho vykonávania zákonodarnej pôsobnosti Slovenskej národnej rady vo veciach národnej a regionálnej povahy tiež po stránke obsahovej tak, aby sa Slovenská národná rada svojou normotvornou činnosťou plne uplatňovala pri ich regulovaní a rozvíjaní.“

V súvislosti s tým treba v uznesení na strane 2 spresniť text, ktorým sa schvaľuje zpráva takto: „schvaľuje zprávu o činnosti Slovenskej národnej rady vo IV. volebnom období najmä z hľadiska uplatňovania dokumentu ÚV KSČ a ÚV KSS zo 7. mája 1964 s doplnkom, ktorý vyplynul z rozpravy;“.

Doporučujem takto upravené znenie uznesenia schváliť.

Člen Predsedníctva SNR **Daubner**:

Ďakujem podpredsedovi Slovenskej národnej rady súdruhovi **K r í ž o v i** za prednesenie návrhu.

Súdružky a súdruhovia poslanci,

má ešte niekto pripomienky alebo doplnky k návrhu uznesenia?

(Neboli.)

Pripomienok niet, dávam preto hlasovať.

Kto súhlasí s návrhom uznesenia, a to s doplnkom, ako ho predniesol podpredseda SNR súdruh **K r í ž**, nech zdvihne ruku!

(Hlasovanie.)

Je niekto proti?

(Nikto.)

Zdržal sa niekto hlasovania?

(Nikto.)

Zisťujem, že Slovenská národná rada navrhnuté uznesenie jednomyseľne schválila.

Nasleduje tretí bod programu, ktorým je

zpráva predsedu Slovenskej národnej rady o opatreniach na obnovu hospodárskeho a spoločenského života v okresoch postihnutých povodňami.

Prosím predsedu Slovenskej národnej rady ministra Michala Chudíka, aby sa ujal slova.

Predseda Chudík:

Vážená Slovenská národná rada!

Z poverenia Predsedníctva Slovenskej národnej rady mám informovať našu plenárnu schôdzku o opatreniach na obnovu hospodárskeho a spoločenského života v okresoch, postihnutých povodňami na Dunaji. Ide o úlohy rozsiahle a nesmierne zložité, ktoré musíme riešiť s takou vážnosťou a náročnosťou, s akým vypätím a zanieťením, s akým pracovali naše orgány, vojaci a tisíce občanov počas záchranných prác pred tromi mesiacmi, keď išlo o záchranu životov a ochranu majetku.

V jarných mesiacoch sa v dôsledku sústavných dažďov a koncentrácie vodných zásob neustále zvyšovali stavy v povodiach našich riek, najmä Dunaja, Váhu a Moravy. Kritická situácia nastala v druhej polovici mesiaca júna, keď hladina Dunaja v Bratislave dosiahla výšky 9 m. Dunajské hrádze boli v priebehu jarných až letných týždňov vystavené dlhotrvajúcemu pôsobeniu zvýšenej hladiny vody. Za tohto stavu vznikli na viacerých miestach intenzívne sufózne vývery, čo viedlo k prietržiam hrádzí.

Dňa 15. júna 1965 došlo k poklesu podložia ľavostrannej dunajskej hrádze a v dôsledku toho k prietrži pri obci Patince v okrese Komárno. Potom k prietrži hrádze na Dudváhu pri Trsticiach v okrese Galanta. Napokon 17. júna 1965 k ďalšej prietrži dunajskej hrádze v priestore medzi obcami Čičov a Klúčovec.

V priebehu niekoľkých dní vtiaklo prietržami na územie južného Slovenska asi 1100 mil m³ vody. Záplava postihla 48 obcí, 66 socialistických poľnohospodárskych závodov, priemyselné závody, medzi nimi i Slovenské lodenice Komárno, školy, obchody

a ostatné účelové objekty. Voda ďalej poškodila a zanesla nánosmi viaceré odvodňovacie kanály a vyradila z prevádzky čerpace stanice Čičov, Kameničná a Čergov. Len v okresoch Komačno a Dunajská Streda, ktoré boli povodňou najviac poškodené, bolo prerušených 30 cestných a železničných spojov. Voda zatopila 250 km ciest a 70 km železníc. Povodeň úplne zničila asi 3300 bytových jednotiek a asi 4500 bytov bolo poškodených.

Predbežný odhad celkových škôd predstavuje cca 3,5 miliardy Kčs, z toho na výrobných zariadeniach, cestách a bytovom fonde a ďalších budovách asi 1,5 miliardy. V poľnohospodárstve sa straty v zaplavenom území vyčísľujú na viac ako jednu miliardu Kčs.

Zvýšená hladina spodných vôd spôsobila rozsiahle záplavy a zamokrenie pozemkov pozdĺž rieky Moravy. Treba spomenúť, že značné škody na úrode a objektoch vznikli i na východnom Slovensku prietržou mračien mimoriadnej intenzity v júli t. r. v okresoch Bardejov a Humenné.

Podľa údajov výrobných poľnohospodárskych správ v celoslovenskom meradle zničili záplavy vyše 46 000 ha obilovín, 3400 ha strukovín, 7300 ha cukrovej repy, 6200 ha zemiakov, takmer 16 000 ha viacročných krmovín, 31 000 ha lúk a ďalšie plochy ostatných krmovín na ornej pôde.

x x x

Za veľký faktický a morálny úspech považujeme skutočnosť, že pri takejto obrovskej katastrofe nedošlo k obetiam na ľudských životoch. Bolo to možné iba vďaka nesmiernej obetavosti príslušníkov našej armády, vďaka okamžitej pomoci príslušníkov sovietskych i maďarských vojenských jednotiek z blízkych posádok Maďarskej ľudovej republiky. Do ochranných a záchranných prác bolo nasadených takmer 11 tisíc vojakov, 6 tisíc vojenských i civilných vozidiel, vyše 400 autobusov, príslušná železničná technika, helikoptéry a ďalšie technické prostriedky.

Maximálnym nasadením techniky a vypätím síl ľudí zabezpečila sa rýchla evakuácia vyše 53 tisíc obyvateľov Žitného ostrova, v prvom rade detí, žien a prestárlych osôb. Presunulo sa vyše 28 tisíc kusov dobytky a 58 tisíc ošípaných. Urobilo sa maximum pre záchranu osobného majetku občanov a predišlo sa mnohým ďalším škodám.

Dovoľte z tohto miesta úprimne poďakovať všetkým, ktorí sa dni a noci zúčastňovali dramatického zápasu o záchranu ľudských životov a materiálnych hodnôt. Osobitná vďaka patrí príslušníkom našej ľudovej armády a jednotiek Ministerstva

vnútra, vojakom a veliteľom, ktorí boli jadrom všetkých záchranných a ochranných operácií.

S vďakou treba tiež spomenúť nesmierne pracovné úsilie, nevidané v našom bežnom živote, skvele organizovaných skupín vojakov, technikov, šoférov, lesných robotníkov a ďalších súdruhov na zahataní prietrže pri Čičove. Obetavosť miestnych lesných robotníkov, úžasné vypätie šoférov, ktorí vo dne — v noci privážali kameň, výstavba pontónového mostu, odlesnenie prístupov za neveriteľne ťažkých podmienok a odvážne riešenie vodohospodárskych technikov triumfovali 5. júla, keď sa podarilo prietrž zahatať a zastaviť príliv vôd do vnútrozemia.

Rozvážnosť a disciplína miestneho obyvateľstva pri evakuácii značne uľahčili záchranné práce. Výpočet tých, ktorí sa podieľali na tomto nevidanom zápase so živlami, by nebol úplný, keby sme nespomenuli študentov z bratislavských vysokých škôl, príslušníkov bezpečnosti, spojárov, zdravotníkov, dopravákov a mládež, dievčatá i chlapcov, ženy i mužov, ktorí pomáhali budovať hrádze okolo obcí a vykonávali disciplinovane všetky úkony, požadované povodňovými štábmí. Ukázalo sa to, čo si v každodennej práci a živote často nevieme ani uvedomiť: aký krásny a hlboký vzťah majú naši ľudia navzájom k sebe, k známym i neznámym spoluobčanom, k svojej socialistickej vlasti.

Stranícke orgány a organizácie, okresné národné výbory v Komárne a v Dunajskej Stredě a miestne národné výbory v zaplavených obciach pracovali organizovane, cielavedome a húževnato. Vo dne i v noci. Napríklad predseda Okresného národného výboru z Komárna súdruh S á d o v s k ý niekoľko týždňov spával na ONV, aby bol vždy na mieste, keď bolo treba rozhodovať v závažných veciach.

Boli sme svedkami bezpríkladnej občianskej solidarity, ktorá sa priebehom niekoľkých dní rozšírila po celej republike ako konkrétny prejav socialistického humanizmu, výraz bratskej spolupatričnosti národov a národností našej republiky. Ústredným straníckym orgánom, vláde, Slovenskej národnej rade prichádzali listy, v ktorých dôchodcovia ponúkali časť zo skromných úspor, závodné kolektívy sa zavazovali poskytnúť časť zo mzdy, vyrobiť nad plán produkciu pre obnovu a pod. Ukázalo sa, že v našej spoločnosti nik v nešťastí neostane opustený. Opäť sa potvrdila — a priznávajú to i naši neprajníci v zahraničí — pevná morálnopolitická jednota československého ľudu.

Orgány SNR, povereníci a členovia komisií rovnako ako orgány a funkcionári Zs. kraja boli v neustálom kontakte s národnými výbormi, priamo na mieste pomáhali riešiť problémy, organizovať záchranné a ochranné práce, zásobovanie, hygienické opatrenia atď.

V najkritickejších chvíľach navštívili Komárno a ďalšie miesta na postihnutom území vedúci predstavitelia strany a štátu — súdruhovia Novotný, Lenárt, Laštovička, Piller, Lomský, Štrougal, Burian a ďalší vedúci súdruhovia. To utvrdilo našich ľudí v presvedčení, že naša spoločnosť urobí všetko, aby sa život v tejto oblasti čím skôr obnovil a vrátil do normálnych kolají.

x x x

Pre normalizáciu života v zaplavenom území južného Slovenska zriadila vláda Československej socialistickej republiky vládnu komisiu. Jej členmi sú všetci zainteresovaní ministri a vedúci ústredných orgánov. Vládna komisia zriadila v Bratislave prevažne z orgánov Slovenskej národnej rady a orgánov kraja pracovné štáby, ktoré zabezpečili prípravu a organizáciu obnovy hospodárskeho a spoločenského života v úzkej spolupráci s poverenctvami a komisiami SNR, národnými výbormi a ústrednými orgánmi.

Vládna komisia stanovila ihneď základné úlohy na obnovu hospodárstva a normálneho života v zaplavenej oblasti. Išlo najmä o tieto problémy:

vodohospodárske úpravy, odvedenie záplavových vôd a budúca ochrana územia;

uskutočnenie ochranných hygienických a zdravotnotechnických opatrení;

zabezpečenie ochrany obyvateľstva a jeho osobného majetku;

územnotechnické otázky výstavby a rekonštrukcie zaplaveného územia;

obnova poľnohospodárskej výroby;

rekonštrukcia dopravy a spojov;

otázky plynulého zásobovania;

otázky financovania obnovy a ďalšie.

Prvoradou úlohou stalo sa odvedenie vôd zo zaplaveného územia a provizórne spevnenie hrádzí.

Koncepcia odvedenia vôd bola spracovaná vodohospodárskymi orgánmi Ministerstva poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva a Západoslovenským KNV. Na obetavom úsilí pracovníkov vodného hospodárstva počas i po povodni nech nič neuberie zistenie, že sa tu prejavila neudržateľná organizačná roztrieštenosť zložiek vodného hospodárstva.

Chcem poznamenať, ako hovoril povereník súdruh Marko, že je spracovaný návrh na novú organizáciu vodného hospodárstva podľa povodí, naväzujúci na dobré skúsenosti z minulosti.

Otvorením umelých prietrží v pravobrežnej hrádzi Váhu v priestoroch Nová Osada pod Komárnom, Kameničná a Lohôt, ako aj otvorením dnových priepustí — stavidiel i čerpacích staníc a nasadením výkonných vojenských čerpadiel podarilo sa doteraz v podstate likvidovať záplavu územia. Zostáva zaplavených a rozbahnených niekoľko tisíc ha pôdy. Keď nám počasie popraje, za 3—4 týždne i tento problém bude úspešne doriešený.

Súdružky a súdruhovia!

Po odvodnení územia a provizórnom zahataní prietrží pri Čičove a Patinciach je potrebné teraz venovať všetku pozornosť a úsilie spevneniu hrádzí, aby sme vylúčili nebezpečenstvo záplav v prípade zvýšenia hladiny Dunaja v jesenných a jarných mesiacoch.

Po zdĺhavej a technicky náročnej príprave sa v posledných dvoch týždňoch práce na hrádzach rozbehli podľa harmonogramu. Keď nenastanú nepredvídané ťažkosti a prekážky, Hydrostav ukončí práce na čičovskej hrádzi pred 30. novembrom t. r. Krajský podnik poľnohospodárskych a lesotechnických meliorácií z Nítry patínsku prietrž zlikviduje a hrádzu dá do normálneho stavu tiež pred koncom novembra tohto roku.

Pracuje sa tiež na viacerých poškodených miestach hrádzí od Bratislavy až po Štúrovo včítane úsekov na Váhu, Malom Dunaji, resp. Čiernej Vode.

x x x

Územnotechnická príprava rekonštrukcie a výstavby územia uskutočňovala sa na základe rekonštrukcie terénu zaplaveného územia. V okresoch Dunajská Streda a Komárno boli nasadené špeciálne technické skupiny, ktoré postupne ako klesala voda, asanovali územie a objekty, preverovali technický stav a vhodnosť používania obytných budov.

Riešenie koncepcie osídlenia na Žitnom Ostrove vychádza z predpokladov, že záplavou poškodené obce, až na niektoré osady a samoty, neprestali existovať. Ide teda o úpravu a vylepšenie doterajších sídelných vzťahov.

Pre bytovú a občiansku výstavbu sa vybrali vhodné miesta z hľadiska zosúladenia celospoločenských záujmov a potrieb so záujmami postihnutých občanov. Ukazuje sa však, že časť obyvateľov chce stavať svoje obytné domy stoj čo stoj na pôvodnom, často nevhodnom mieste. Bolo a ešte i teraz je potrebné vynaložiť mnoho trpezlivej presvedčovacej práce, aby sa v každom prípade našlo najsprávnejšie riešenie.

V návaznosti na schválenú koncepciu obnovy obcí a na programnú odvedenia vôd zo zaplaveného územia technický štáb vládnej komisie, orgány SNR a národných výborov vypracovali projekty komplexnej organizácie výstavby okresov Dunajská Streda a Komárno. Pre obnovenie časti obcí spracovali sa územné plány. Pre každú obec bol určený hlavný projektant a v dvadsiatich obciach sa vytvorili štáby obnovy, ktoré majú koordinovať a zabezpečovať organizovanú prípravu a výstavbu. Spracovalo sa 46 územných plánov a zastavovacích štúdií. Územný plán našej najväčšej obce Kolárova sa spracúval postupne, aby sa neoneskorila obnova. Územné plány boli už všetky prerokované v radách MNV. Nastal čas, súdružky a súdruhovia, kedy v každej obci zaplaveného územia boli vytvorené všetky rámcové predpoklady pre rýchlu obnovu ľudských obydlí, aby čím skôr každá rodina mala svoju vlastnú strechu nad hlavou.

x x x

Rozhodujúci význam pre obnovenie života v zaplavenej oblasti má poľnohospodárska výroba, ktorá predstavuje podstatnú časť výrobnéj základne a príjmov obyvateľstva na južnom Slovensku. Poľnohospodárstvo v Komárne a v Dunajskej Stredě, súdružky a súdruhovia, to sú naše zelené fabriky. Roztočeniu všetkých kolies v týchto zelených fabrikách musíme venovať nemenšie úsilie, ako lodeniciam v Komárne, mliekárni v Čalove a podobne.

Obnova úrodnosti pôdneho fondu vyžaduje diferencovaný postup a v niektorých prípadoch si vyžiada i dlhší čas.

Na pôdach, ktoré boli zaplavené ešte v polovici augusta, prípadne ktoré sú zamokrené ešte aj dnes, nastalo okrem mechanickej a chemickej deštrukcie aj porušenie biologických procesov. Na takýchto pôdach bude potrebné okrem výdatného hnojenia minerálnymi hnojivami obnoviť urýchlene aj mikrobiálny život, najmä hnojením organickými hnojivami a sejbou melioračných plodín.

V okrese Dunajská Streda sa stav poľnohospodárskej výroby dostáva do normálnych kolají. V okrese Komárno priebeh obnovy poľnohospodárskej výroby ovplyvňuje neskorší odtok záplavovej vody, tiež asanačné práce a opravy obytných domov a iných zariadení.

Na vhodných plochách sa v týchto okresoch začalo s orbou pod oziminy a možno predpokladať, že sa sejba ozimín uskutoční zhruba na celej pôvodne plánovanej ploche.

Projekčné skupiny spracúvajú zjednodušenú rozpočtovú doku-

mentáciu na obnovu povodňou poškodených poľnohospodárskych objektov. V okrese Dunajská Streda je to 545 objektov v 13 poľnohospodárskych závodoch a v okrese Komárno 1404 objektov v 35 poľnohospodárskych závodoch. Spracovanú rozpočtovú dokumentáciu preberajú ihneď stavebné správy, ktoré začali svoju činnosť generálnymi opravami na poškodených objektoch.

Po asanácii a oprave maštali začala sa reevakuácia hospodárskych zvierat. V okrese Dunajská Streda prakticky boli už vrátené všetky ošípané, ako aj podstatná časť hovädzieho dobytku.

V okrese Komárno doposiaľ bolo reevakuované 11 500 ošípaných. V ojedinelých prípadoch začalo sa s návratom už aj hovädzieho dobytku.

Na zabezpečenie výživy hospodárskych zvierat uvoľnilo sa z centrálneho fondu celkom 9000 ton jaderných krmív. Ústredná správa nákupu zabezpečuje pre Komárno a Dunajskú Stredu nákup sena vyše 26 000 ton a vyše 20 000 ton slamy. Poľnohospodárske závody z celej republiky prijali záväzky na pomoc postihnutým poľnohospodárskym závodom. Vypomôžu im viac ako 11 000 tonami sena, 1600 tonami slamy, 1500 tonami zemiakov, 2400 tonami siláže, pastvou pre 4200 kusov dobytku a ďalšími poľnohospodárskymi produktami. Túto iniciatívnu súdružskú pomoc poľnohospodárskych závodov ostatných krajov treba naďalej rozvíjať a organizovať jej realizáciu.

X X X

Zásobovanie obyvateľstva na postihnutom území je dobré, či už v dodávkach potravín, alebo priemyselného tovaru osobnej spotreby. Ministerstvo obchodu a Povereníctvo SNR pre obchod sa svojich povinností zhostili naozaj zodpovedne.

Dodávky materiálov, najmä stavebnín, i keď počiatočné ťažkosti boli odstránené, v niektorých druhoch sú nedostatočné. Sväz spotrebných družstiev, ktorý zabezpečuje zásobovanie individuálnej bytovej výstavby a svojpomocných opráv — čo predstavuje rozhodujúcu časť obnovy bytového fondu — nemá vykryté požiadavky murovacích materiálov, škridle, reziva, dveri a zárubní v celkovom množstve i v sortimente. Najväčšie bolo donedávna zaostávanie dodávok tehál. Tento stav sa však v posledných týždňoch podstatne zlepšil. Poruchy sú však v preprave a vykládke. Je nedostatok nákladných áut, odstavné koľaje nestačia, niektoré stanice nie sú osvetlené a prispôbené na nočnú vykládku. Sú problémy v zásobovaní krytinou, rezivom, podlahovinami a inštalačným materiálom. Prísunu stavebného materiálu všetkého druhu, jeho bezpečnému usklad-

neniu a hospodárnemu využívaníu treba v celom jesennom období venovať prvoradáú pozornosť.

Významnú úlohu v zásobovaní má akcia darov a záväzkov. Pre urýchlenie prísunu darov a splnenie prijatých záväzkov na pomoc postihnutým oblastiam boli vydané zásady. Ministerstvá majú zabezpečiť, aby veľkoobchodné, odbytové, nákupné a zásobovacie organizácie, ktoré sú nimi riadené, preverili vhodnosť použitia ponúkaných materiálov a výrobkov, urobili výkup a zabezpečili presun do organizácií v Západoslovenskom kraji.

Veríme, že táto akcia, v ktorej sa tak výrazne a spontánne prejavila solidarita pracujúcich, pomôže pri odstraňovaní škôd a pri normalizácii života na južnom Slovensku.

Osobitnú pozornosť treba venovať zásobovaniu poľnohospodárskych závodov. V osivách na jesennú sejbu sú požiadavky okresov Komárno a Dunajská Streda plne pokryté. Problémom ostáva ešte osivo ozimných strukovín.

Zabezpečený je bežný prídel priemyselných hnojív a robia sa opatrenia na jeho zvýšenie najmä v dusíkatých hnojivách.

Obnova živočíšnej výroby v postihnutých oblastiach podľa vypracovaných kŕmnych bilancií bude vyžadovať do novej úrody prísun 102 tis. ton jadrových krmív, 49 tis. ton sena, 114 tis. ton cukrových rezkov, 63 tis. ton slamy.

Okrem toho je potrebné pre postihnuté oblasti pridelit' 2500 ton melasy a 20 000 ton zemiakov. Zásobovanie jadrovým krmivom sa rieši zmluvami s poľnohospodárskymi nákupnými a zásobovacími závodmi. Vážnym problémom zostáva prísun sena a slamy do postihnutej oblasti. Doteraz bolo poľnohospodárskym závädom dodané 1100 vagónov sena. V záujme urýchlenia prísunu sena je potrebné organizovať pomoc krajom, ktoré seno posielajú, hlavne zapožičaním lisov s pracovnými silami.

Súдруžky a súdruhovia!

Z rozsahu škôd na obytných budovách a na ďalších objektoch, na dopravnej sieti a melioračných zariadeniach je zrejmé, aké náročné úlohy musí v tejto oblasti v pomerne krátkom čase zvládnuť naše stavebníctvo.

Pre zabezpečenie potrebných dodávateľských kapacít zvyšuje sa objem stavebno-montážnych prác podnikov Ministerstva stavebníctva o 130 mil. Kčs, podnikov Ministerstva poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva o 30 mil. Kčs a Ministerstva dopravy o 15 mil. Kčs. Praktická realizácia zvýšených objemov stavebných prác je však zatiaľ nepostačujúca.

Sústredovanie stavebných kapacít, ich organizovanie a vyba-

venie na novom pôsobisku. treba teraz operatívne zabezpečovať pri využití všetkých výhod, ktoré sa pre obnovovacie práce poskytujú na základe rozhodnutia vlády. Pozemné stavby z Trnavy a z Nitrý ešte v tomto roku dokončia 148 bytových jednotiek a začnú 329 bytov navyiac oproti plánu. Taktiež predstihové odovzdanie škôl podľa uznesenia vládnej komisie je zabezpečené. Celé zázemie odborových podnikov s kapacitami pracovných síl, mechanizácie a materiálnych prostriedkov pomáha zvládnuť úlohy a podľa potreby sa používa na subdodávateľské práce. Postup výstavby sa pravidelne prerokúva na Povereníctve SNR pre stavebníctvo a na Ministerstve stavebníctva.

Veríme, že tak, ako sa naše stavebné podniky už počas povodne s plným pochopením a obetavo zúčastnili záchranných prác, tak aj teraz, v etape obnovy a odstraňovania škôd s rovnakým elánom a pružne budú plniť úlohy výstavby.

x x x

Dovoľte, súdružky a súdruhovia poslanci, aby som osobitne vyzdvihol patronátnu pomoc okresov z Čiech, Moravy a Slovenska postihnutým obciam okresov Dunajská Streda a Komárno. Tieto patronáty, ktoré veľmi konkrétnou formou vyjadrujú vôľu a ochotu pracujúcich celej republiky pomôcť južnému Slovensku, sú upriamené na komplexnú obnovu jednotlivých obcí. I keď doterajšie výsledky sú rozdielne, už prvé skúsenosti potvrdili veľký význam tejto pomoci. Patronátne okresy pomáhajú na obnove bytového fondu, v svojpomocnej výrobe škvárovbetónových tvránic, zapožičiavajú stroje, zariadenia, i dopravné prostriedky.

Musíme sústavne zovšeobecňovať skúsenosti, poznatky a výsledky najlepších patronátov a všade vytvárať optimálne podmienky, aby sa patronátna pomoc prejavila na rýchlom tempe obnovy vo všetkých postihnutých obciach. To má popri dôležitom materiálnom prínose veľký politický význam.

x x x

Konsolidácia pomerov v zaplavenom území si vyžiadala osobitné a rýchle zabezpečenie finančných prostriedkov na obnovu. Vykonali sa opatrenia na financovanie záchranných prác, stravovanie a ubytovanie postihnutých občanov a brigádnikov.

Vláda na návrh vládnej komisie schválila zásady pre zisťovanie škôd, poskytovanie štátnych podpôr a financovanie opráv a výstavby domov. Tak sa vytvárajú predpoklady pre urýchlenú

opravu bytov a novú výstavbu za najširšej účasti občanov a všestrannej pomoci štátu.

O finančných opatreniach bolo obyvateľstvo a národné výbory informované. V súčasnom období — po prekonaní počiatočného pomalého tempa — orgány Štátnej poisťovne a národných výborov poukazujú postihnutým občanom príslušné finančné prostriedky. Do 14. septembra 1965 z celkového počtu 9300 poistných prípadov spracovala Štátna poisťovňa 8800 a vyplatila náhradu vo výške 85 milónov korún.

Finančné odbory ONV spracovali vyše 2000 návrhov štátnej podpory za nepoistený majetok a z toho už rady ONV schválili 1300 prípadov o celkovom rozsahu 21 a pol milióna korún.

Povereníctvo SNR pre financie, pracovníci finančných odborov a národných výborov a orgány Štátnej poisťovne musia usilovať, aby sa čím prv doriešili všetky problémy, spojené s vyplácaním poistného a štátnej podpory, a aby úspešne zvládli i zvyšok tejto náročnej práce.

Dovoľte mi, súdružky a súdruhovia poslanci, dodať, že mnohé zahraničné delegácie zo socialistických i kapitalistických krajín sú udivené rozsahom štátnej pomoci pri obnove osobného majetku postihnutým občanom. Otvorene prehlasujú, že takáto pomoc pri živelných pohromách je nikde nevidaná. Myslím, že tlmočím mienku všetkých postihnutých, i nás, poslancov Slovenskej národnej rady, keď vyslovujem úprimnú vďaku Komunistickej strane Československa i vláde našej socialistickej republiky za štedrosť, s ktorou riešila obnovu okresov Komárno a Dunajská Streda. (*Potlesk.*) Vidíme v tom silu našej československej socialistickej ekonomiky, k ďalšiemu zveľaďovaniu ktorej chceme zo všetkých síl prispievať. Vidíme v tom zároveň vyjadrenie hĺbky socialistického humanizmu, vlastného iba socialistickej spoločnosti.

x x x

Súbežne s riešením technických problémov je mimoriadna pozornosť venovaná z d r a v o t n ý m p o t r e b á m obyvateľstva.

Na zabezpečenie všeobecnej zvýšenej starostlivosti o obyvateľov v postihnutých oblastiach organizovala sa pomoc zdravotníckych pracovníkov, najmä hygienicko-epidemiologických služieb z celej republiky. Pomáhali a pomáhajú pri asanačných prácach, kontrole pitnej vody, kontrole hygienických pomerov a prípravy stravy v spoločných zariadeniach. Zabezpečil sa dostatok dezinfekčných prostriedkov, nutných k asanačným prácam.

Vďaka veľkému vypätiu síl zdravotníckych pracovníkov podarilo sa predísť vzniku akejkoľvek epidémie, čo sa so zreteľom na okolnosti právom považuje za mimoriadne veľký úspech.

Aj keď celkovú situáciu — pokiaľ ide o hygienicko-epidemiologickú starostlivosť — hodnotíme veľmi kladne, treba teraz, pred príchodom nepriaznivého počasia v jesennom období ďalej prísne dodržiavať zásady zdravotníckej starostlivosti, aby nedošlo k zhoršeniu zdravotného stavu obyvateľstva.

x x x

V čase zvýšeného ohrozenia sa urobilo maximum pre urýchlenu evakuáciu detí a pre ich vhodné ubytovanie na bezpečných miestach. Evakuovaných bolo 9500 detí. Všetky našli dočasné, starostlivo pripravené bydlisko vo všetkých krajoch našej republiky.

S vdakou konštatujeme, že vo všetkých strediskách venovali deťom mimoriadnu starostlivosť. Pracujúci okresov, kolektívy závodov, správy rekreačných zariadení, i jednotliví občania, obklopili deti láskavou pozornosťou, starali sa o ne ako o svoje vlastné. Všetkým, ktorí poskytli deťom z juhu dočasný útulný domov, patrí vďaka rodičov, vďaka nás všetkých.

V minulých týždňoch sa postupne uskutočnil návrat detí do rodných obcí. Pravda, pri zahájení nového školského roku vynoril sa v okrese Komárno problém vyučovania detí.

V snahe umožniť rodičom plne sa venovať obnove svojich príbytkov a zúčastniť sa na znovuvybudovaní obcí, organizuje sa školské vyučovanie asi pre 4000 detí mimo okresu Komárno v Západoslovenskom, Stredoslovenskom, Východoslovenskom, Severomoravskom a Juhomoravskom kraji. V týchto dňoch začína vyučovanie v rekreačných strediskách a závodných zotavovniach. Prosíme všetkých, ktorí sa na plnení tejto úlohy podieľajú, aby urobili maximum pre to, aby rodičia mohli spokojne pracovať na obnove obcí s vedomím, že o ich deti je dobre postarané.

x x x

Súdruhovia poslanci!

Rýchla normalizácia života na južnom Slovensku vyžaduje, aby sme všetci tak, ako v období bezprostredného ohrozenia, i naďalej s neklesajúcou intenzitou prispievali k obnove života i práce povodňou zničeného územia. V súčasnom období v podstate skončili prípravné práce a ťažisko sa presúva do realizácie obnovy.

Vládna komisia schválila dňa 23. augusta t. r. celkový plán investičnej výstavby v postihnutej oblasti tak, ako ho vypracovala Slovenská plánovacia komisia v spolupráci so zainteresovanými ministerstvami a Západoslovenským krajským národným výborom. Celkové náklady na investície, generálne opravy a údržbu si vyžadujú asi 1.5 miliardy korún, z toho 1.4 miliardy korún stavebných prác. Prevažná časť týchto prostriedkov je určená na rekonštrukciu a novú výstavbu hospodárstva, riadeného národnými výbormi a Ministerstvom poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva, vrátane JRD.

V rámci týchto prostriedkov sa bude riešiť predovšetkým obnova bytového fondu. Celkove sa postaví 3430 bytov, z toho v sústredenej dodávateľskej výstavbe — štátnej a družstevnej — asi 930 bytov, v individuálnej 2500 bytov, z toho 2050 bytových jednotiek svojpomocne. Súčasne sa zabezpečujú prostriedky na výstavbu chát na prechodné ubytovanie. Celková obnova bytového fondu si vyžiada zhruba 400 miliónov korún.

Počíta sa s tým, že do konca roku 1965 sa postaví 1000 bytov individuálnou svojpomocou. Ďalších 200 súkromných bytov sa zabezpečuje dodávateľským spôsobom formou radovej zástavby. 487 bytov sa získa výstavbou sovietskych chát. Stavebné dodávateľské organizácie postavlia oproti svojmu pôvodnému plánu 170 bytov navyiac v rámci hromadnej bytovej výstavby.

Pri obnove hospodárstva národných výborov sa ďalej počíta s prostriedkami pre vodné hospodárstvo, a to v rozsahu asi 300 miliónov korún. Ide o odstránenie škôd, vzniklých na rozostavaných stavbách kanalizácií, čerpacích staníc, a o výstavbu nových na miestach, kde si to situácia najviac vyžaduje. Vybuduje sa ďalej 44 verejných artézskych studní nákladom asi 70 miliónov korún.

Investičné prostriedky sa zabezpečujú aj na obnovu školstva, dopravných zariadení, miestneho hospodárstva a zdravotníctva.

Kľúčový význam z hľadiska ochrany územia pred povodňami a z hľadiska obnovy poľnohospodárskej produkcie budú mať investície, ktoré sa budú realizovať v rezorte Ministerstva poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva. Uskutoční sa rozsiahla rekonštrukcia a oprava všetkých poškodených hrádzí a rekonštrukcia čerpacích staníc, čo si vyžiada asi 200 miliónov korún investícií. Pôjde konkrétne o akcie:

úprava ľavostrannej hrádze v úseku Čičov-Komárno,
ľavostranná hrádza na Dunaji Komárno-Obid,
ľavostranná hrádza na Váhu Zemné-Komárno,
ochranná hrádza Kameničná-Lehoť,
ochrana Komárna a iné.

Vyriešenie definitívnej ochrany celého povodia Dunaja a Váhu je úzko späté s výstavbou vodných diel na Dunaji. Je preto potrebné definitívne rozhodnúť o spôsobe využitia Dunaja v najkratšom čase.

Vážená Slovenská národná rada!
Súdržky a súdruhovia poslanci!

Obnova a normalizácia života v postihnutých oblastiach, to je množstvo vážnych problémov, zložitých i jednoduchých, rovnako však náročných na zodpovedný prístup, neúnavnú prácu, trpezlivosť, taktne a vecne riešenie ťažkostí ľudí.

Úspech je v rukách všetkých orgánov a hospodárskych organizácií, ktoré majú obnovu územia zabezpečiť. Vládna komisia, príslušné ministerstvá a pracovné štáby vládnej komisie vytvorili v spolupráci s orgánmi Slovenskej národnej rady, Západoslovenským KNV a príslušnými okresnými národnými výbormi predpoklady pre úspešné zvládnutie úloh.

Ide teraz o to, aby sme na všetkých stupňoch organizovali prácu tak, aby sa čo najskôr obnovili hrádze, položil sa základ budúcej úrody a aby všetci poškodení občania mali čím prv strechu nad hlavou.

Záverom by som sa chcel obrátiť tiež k občanom postihnutých obcí. Stranícke i štátne orgány našej republiky urobili a robia maximum pre to, aby sa život v okresoch Komárno a Dunajská Streda čo najrýchlejšie dostal do normálnych koľají. No, úspech tejto štátnej pomoci a pomoci všetkého obyvateľstva ČSSR, najmä patronátnych okresov je plne závislý tiež od toho, ako priložia ruku k dielu sami postihnutí občania a ako im pomôžu ich príbuzní a susedia.

Nie všade rovnako iniciatívne sa pristupuje k znovuvýstavbe domov. Treba, aby po príklade Klúčovca, Brestovca, a niektorých ďalších obcí sa pustili do práce vo všetkých obciach. K tomu je, pravda, tiež potrebné, aby Okresný národný výbor a miestne národné výbory v okrese Komárno čím prv určili a vymerali každému postihnutému občanovi pozemok, na ktorom si má obnoviť svoj príbytok. Behom týždňa — dvoch musí každý občan vedieť, definitívne vedieť, ako bude riešený jeho bytový problém. To je základ, na ktorom sa jedine môžu rozvinúť všetky práce tak, aby pred nami stála jediná otázka: kedy túto rozsiahlu obnovovaciu činnosť na juhu nášho krásneho Slovenska definitívne uskutočníme.

Ubezpečujeme našich občanov na južnom Slovensku a celú verejnosť, že urobíme všetko, aby pridunajská časť nášho juhu

čím prv zacelila rany. Tohtoročná povodeň narušila, no nezastavila rozvoj týchto oblastí. Spoločne sa pričiňme, aby opäť zarodili polia, sady a vinice, aby sa v obnovených obciach rozprúdil ešte krajší a šťastnejší život (*Pollesk.*)

Člen Predsedníctva SNR **Daubner**:

Ďakujem predsedovi Slovenskej národnej rady súdruhovi **Chudíkovi** za prednesenie zprávy.

Súdružky a súdruhovia poslanci,

k prednesenej zpráve predložilo vám Predseníctvo Slovenskej národnej rady návrh uznesenia. Prosím, aby ste svoje pripomienky, prípadne námety k návrhu uznesenia odovzdali povereníkovi súdruhovi inž. Jánovi Markovi, alebo predniesli v rámci rozpravy.

Teraz rokovanie Slovenskej národnej rady sa prerušuje na 1 1/2 hodiny, t. j. do 14 hod.

(*Prestávka.*)

(*Po prestávke:*)

Podpredseda **Križ**:

Vážené súdružky a súdruhovia!

Pokračujeme v rokovaní.

Prikročíme k

rozprave,

do ktorej sa zatiaľ prihlásili poslanci

Tibor Bohdanovský
Ján Koscelanský
riaditeľ Riaditeľstva vodohospodárskeho rozvoja v Bratislave
inž. Anton Žiak.

Dávam slovo poslancovi Tiborovi Bohdanovskému.

Poslanec **Bohdavnovský:**

Vážená Slovenská národná rada!

Chcel by som nadviazať na tú časť zprávy predsedu SNR súdruhu **Chudíka**, v ktorej hovoril o škodách spôsobených na poľnohospodárskej výrobe.

Treba povedať, že poľnohospodári na Slovensku prechádzali v tomto roku ďalšou tvrdou skúškou. Po dlhotrvajúcej zime už do jarných prác zasiahlo vrtošivé daždivé počasie, ktoré poľnohospodárom sťažovalo situáciu pri vytváraní podmienok pre zabezpečenie tohtoročných úloh vo výrobe a trvalo po celé vegetačné obdobie. Naši poľnohospodári sa však veľmi čestne prebýjali v zápase s týmto prírodným živlom. V nemálo prípadoch sme boli svedkami, že i za daždivého počasia družstevníci jednotili cukrovú repu a ničili plevel i na ďalších okopaninách. Za pomoci brigád sa vcelku úspešne zvládol zber krmovín i, možno už povedať, prekonal i zvlášť ťažké podmienky v tohtoročnej žatve.

Výdatnosť dažďov v rozhodujúcich mesiacoch apríl až jún presahovala 200 až 300 % normálu takmer na celom území Slovenska. V dôsledku toho dochádzalo najmä v nižších polohách k zaplavovaniu veľkej časti poľnohospodárskej pôdy, a tým aj k spustošeniu dobrej úrody. V priemere Slovenska bola takto záplavou postihnutá úroda na vyše 145 000 ha poľnohospodárskej pôdy, a to nielen v povodí Dunaja, ale aj v povodí Moravy, Ipla, Váhu, Hrona i ďalších väčších i menších tokov.

Pravda, najkritickejšia situácia je v okrese Komárno a Dunajská Streda. V našich najúrodnejších oblastiach, najmä Žitného ostrova, kde poľnohospodárske plodiny každoročne priam volali po vode, pretože trpeli suchom, táto tohto roku prišla v svojej najkrutejšej podobe a zaplavila a zničila úrodu až na 2 poľnohospodárske závody v celom okrese Komárno, v 12 poľnohospodárskych závodoch okresu Dunajská Streda a sčasti i v ďalších susedných okresoch. Podľa odhadov okresných orgánov v Komárne a v Dunajskej Strede bolo povodňami zničených vyše 5600 vagónov obilia, ďalších 9700 vagónov cukrovej repy, 4600 vagónov kukurice na zrno, 19 000 vagónov kukurice na siláž, 3900 vagónov viacročných krmovín a ďalšie nemalé množstvá ostatných poľnohospodárskych plodín.

Len z týchto dvoch okresov bolo potrebné odsunúť z postihnutých poľnohospodárskych závodov vyše 34 000 kusov hovädzieho dobytká, 82 000 ošípaných, zhruba 8000 oviec, 2000 koní a vyše 116 000 kusov hydiny.

V súvislosti s touto situáciou bolo treba zabezpečovať rýchlu koordinovanú pomoc postihnutým oblastiam tak pri záchrane, ako aj pre obnovu poľnohospodárstva. Za týmto účelom sme zriadili pri Povereníctve SNR pre pôdohospodárstvo osobitné odborné skupiny, do ktorých boli určení najschopnejší odborníci z okresných výrobných poľnohospodárskych správ, vedeckých a výskumných ústavov, z odborných poľnohospodárskych zložiek, povereníctva a ministerstva poľnohospodárstva.

Bola to skupina pre rekultiváciu a meliorácie, ktorá riešila problémy odvádzania vody a obnovu melioračných zariadení. Poškodených je celkom 288 km kanálovej siete a závlahové zariadenia na zavlažovanie vyše 5000 ha.

Pracovná skupina pre živočíšnu výrobu zabezpečovala evakuáciu zvierat, ich umiestovanie v oblastiach mimo nebezpečia, starostlivosť o ich výživu. Taktiež zabezpečovala prisun krmív a jej úlohou je zabezpečiť návrat evakuovaných zvierat do poľnohospodárskych závodov.

Veterinárna služba dozerala na zdravotný stav odsunutých zvierat a vykonávala veterinárno-zdravotné opatrenia v postihnutých oblastiach ako podmienku pre návrat evakuovaných zvierat.

Uskutočnila sa previerka vyše 1900 hospodárskych objektov, zabezpečila sa ich rekonštrukcia a opravy, aby živočíšna výroba mohla sa obnoviť do konca októbra t. r.

Boli riešené ekonomické problémy obnovy poľnohospodárstva i otázky hmotnej zainteresovanosti pracujúcich v postihnutých poľnohospodárskych závodoch.

Stojí pred nami riešenie problémov súvisiacich s obnovou rastlinnej výroby na zaplavenej pôde. Na základe rozborov pôdy a prieskume terénu po opaďnutí vody urobili sa opatrenia na diferencovaný prístup obnovy rastlinnej výroby. Už v tomto roku sa na prvých uvoľnených plochách zabezpečovali náhradné osevy krmovín a pripravuje sa pôda pre sejbu ozimín. Na obnovu rastlinnej výroby prevládali rôzne názory z hľadiska devastácie zaplavených plôch. Na ujasnenie týchto názorov sme zvolali najlepších odborníkov z výroby, z výskumu, z Vysokej školy poľnohospodárskej v Nitre, z ministerstva, ktorí na základe prieskumu priamo v teréne navrhli postup prác najúčelnejšieho využitia záplavami poškodenej pôdy. Soplou s Ministerstvom poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva zabezpečujeme pre obnovu rastlinnej výroby už pre jesenný osev potrebné množstvo rajónovaných odrôd osív a hnojív. Zhruba na 4000 ha, ktoré pre záplavy nebude možné využiť ani na jar budúceho roku, počítame s osevom melioračných plodín, najmä ďatelínovín, strukovín, prípadne ďalších plodín.

Vcelku treba povedať, že napriek očakávaniu záplavy nespôsobili vážnejšie narušenie pôdnej štruktúry. No napriek tomu nemožno rátať v priebehu 2—3 rokov s úplnou normalizáciou rastlinnej výroby, najmä z hľadiska dodržania štruktúry osevo a celkovej produkcie.

Konsolidačný proces obnovy poľnohospodárskej výroby možno hodnotiť doteraz za uspokojivý vďaka tomu, že sa na ňom zúčastňovala veľká časť poľnohospodárskych závodov z celej republiky, či už formou uvoľňovania vlastných krmív pre postihnuté oblasti, inou materiálnou výpomocou, alebo prevzatím evakuovaných hospodárskych zvierat do opateru.

K dnešnému dňu v okrese Komárno je už zoraných 8400 ha pôdy, z toho pod oziminy 6300 ha, v okrese je 195 pásových traktorov a denný výkon je v priemere 5 ha na jeden traktor.

Chcel by som, súdružky a súdruhovia, pripomenúť, že veľký význam pomoci mala výzva Ústredného výboru našej strany, Slovenskej národnej rady a Predsedníctva Slovenskej odborovej rady, na ktorú sa ozvali pracujúci z celej našej republiky. Hneď na začiatku záplav, na základe tejto výzvy sa rozvinulo široké hnutie pomoci povodňou postihnutým oblastiam. Toto hnutie pomoci podstatne pomohlo v krátkom čase prekonať mnohé ťažkosti.

Škody, ktoré živelné pohromy spôsobili v tomto roku našim poľnohospodárom i národnému hospodárstvu, momentálne nemožno nahradiť, ale je ich predsa len možné do určitej miery zmierniť. Mám na mysli sústrediť naše organizačné úsilie na zachranu tej úrody, ktorá je ešte na poliach.

Poľnohospodári už nastupujú do jesenných poľných prác, ktoré z hľadiska objemu prác, nárokov na pracovné sily i organizáciu práce treba považovať za najťažšie a najnáročnejšie obdobie v poľnohospodárstve. V poľnohospodárskej praxi za normálnych podnebných podmienok býva určité modziobdobie medzi žatvou a jesennými prácami. V tomto roku tomu tak nie je, nakoľko v súčasnom období treba ešte dokončiť na strednom a východnom Slovensku žatevné práce na vyše 39 000 ha, takže miestami dôjde nutne k prelínaniu žatevných a jesenných poľných prác. Zo skúseností vieme, že jesenné poľné práce sú ovplyvňované každým rokom zhoršenými poveternostnými podmienkami, čo samozrejme len znásobuje nároky na ich rýchle a kvalitné prevedenie.

Kým v jarných a letných poľnohospodárskych prácach možno počítať s určitým časovým predĺžením týchto, pri jesenných poľných prácach ich oddiaľovanie znamená ďalšie veľké straty na úrode a oneskorený jesenný osev ozimín, nepriaznivé predpo-

klady úrody v budúcom roku. Z týchto hľadísk musíme pristupovať k zabezpečeniu zberu tohtoročných jesenných plodín i ostatných jesenných poľnohospodárskych prác.

Jednotné roľnícke družstvá a štátne majetky na Slovensku majú za úlohu v tohtoročnej jeseni osiať približne 345 000 ha ozimnými obilovinami, ďalších 53 000 ha ozimnými miešankami, skoro 200 000 ha vyhnojiť maštalným hnojom a hlbokú orbu vykonať na ploche 617 000 ha. Pravda, najnáročnejšie úlohy sú v zbere jesenných plodín, predovšetkým zemiakov z plochy 135 000 ha, cukrovej repy pre technické účely z plochy 58 000 ha, kukurice na zrno zo 120 000 ha, kukurice na siláž zo 62 000 ha, hrozna, ovocia, zeleniny i ďalších plodín. Osobitne by som chcel zdôrazniť zber cukrovej repy a zemiakov najmä preto, že ide o plodiny zvlášť dôležité pre zásobovanie obyvateľstva, a tiež preto, že znížením zberových strát u týchto plodín môžeme do značnej miery zmierniť i škody spôsobené záplavami.

U cukrovej repy očakávame priemerný hektárový výnos 280 q, t. j. vyšší oproti minulému roku o 30 q. No i pri tomto zvýšenom výnose plánované úlohy nákupu na Slovensku sa splnia zhruba na 80 %, nakoľko výpad produkčnej plochy je zhruba 10 000 ha. Ak sa podarí znížiť zberové straty len o 1 %, získame pre potrebu národného hospodárstva ďalších 1600 vagónov repy, čo predstavuje okružle 224 vagónov cukru, 1100 vagónov repných rezkov a 80 vagónov melasy, a zásobiť tak ďalších 50 000 ľudí na rok cukrom. V priemere doterajších rokov sa v celoslovenskom meradle pohybuje zberové straty cukrovej repy okolo 10 %. Keď dokážeme — a táto možnosť tu je — znížiť zberové straty o 4 %, môžeme prakticky nahradiť škody, ktoré vznikli na cukrovej repe v okrese Komárno a poľnohospodári si zvýšia príjmy o cca 13 mil. Kčs. U zemiakov je situácia podstatne horšia. V priemere sa očakáva hektárový výnos iba 70 q, kým v minulom roku bol 108 q. Zberové straty zemiakov sa pohybovali v minulých rokoch už okolo 15 %. To čo som povedal o cukrovej repe, platí ešte vo väčšej miere u zemiakov, pretože zníženie zberových strát o 1 % predstavuje 928 vagónov zemiakov, čo postačuje na zásobenie 30 000 rodín.

Pravda, nejde nám len o znížovanie zberových strát u zemiakov a cukrovej repy. Ide o to, aby sme získali u všetkých plodín celú úrodu a túto v maximálnych hodnotách zabezpečili pre potreby celej našej spoločnosti.

Už dnes vieme, na základe podrobne prevedenej analýzy, že poľnohospodárske závody nezvládnu tohtoročné jesenné poľné práce vlastnými silami a technikou. Ešte vo väčšej miere ako v žatve budú potrebovať pomoc najmä v dopravných prostried-

koch, v nakladacích mechanizmoch, i výpomoc pracovnými silami z radov miestneho obyvateľstva, i z ostatných odvetví národného hospodárstva.

Organizátormi a koordinátormi tejto pomoci rovnako ako v žatve musia sa stať národné výbory spolu s výrobnými poľnohospodárskymi správami, pretože o úspechoch nerozhodnú iba počty pracovných síl a dopravných prostriedkov, ale predovšetkým ich včasné nasadenie, správne rozmiestenie a účelné využitie.

Považujem za správne, aby sme i my, poslanci SNR, v tejto situácii vo svojich volebných obvodoch sledovali a organizovali jesenné poľnohospodárske práce, boli nápomocní výrobným poľnohospodárskym správam a národným výborom, a prispeli i takto k zmiernovaniu škôd vzniklých povodňami, aj k lepšiemu zásobovaniu nášho trhu poľnohospodárskymi produktami.

Súdružky a súdruhovia, úloha v jesenných prácach nebude ľahká, preto vyžaduje veľké vypätie našich síl. Avšak ak využijeme skúsenosti získané pri žatve, hlavne pri mobilizácii technických prostriedkov a brigád, sú všetky predpoklady, že úlohy budú včas a kvalitne prevedené.

Podpredseda Kríž:

Ďakujem poslancovi B o h d a n o v s k é m u .

Slovo má poslanec Ján K o s c e l a n s k ý .

Poslanec Koscelanský:

Vážená Slovenská národná rada,
súdružky a súdruhovia poslanci!

Považujem za svoju povinnosť informovať Slovenskú národnú radu o tom, ako zabezpečujeme my, krajské a okresné orgány, obnovu života v oblastiach, ktoré boli v našom kraji zaplavené tohtoročnými povodňami.

Predovšetkým mi však dovoľte, aby som využil túto tribúnu a v mene desaťtisícov poškodených obyvateľov nášho kraja poďakoval sa Slovenskej národnej rade, súdruhovi predsedovi, členom Predsedníctva SNR, poslancom, ako aj ostatným pracovníkom a funkcionárom Slovenskej národnej rady za mimoriadne veľkú starostlivosť a pomoc, ktorú nám poskytovali v čase povodne i teraz, v období obnovovacích prác. Rozsah tejto prírodnej katastrofy ďaleko prevyšoval sily, ktoré mohol Západoslo-

venský kraj nasadiť v boji proti nástupu vody, ako aj v období jej odvádzania, a najmä teraz, v období obnovy života v zaplavených oblastiach. Túto skutočnosť pochopil všetok ľud našej Československej socialistickej republiky a každý podľa svojich síl a možností pomáhal a pomáha odstraňovať následky tejto prírodnej katastrofy.

Nevidané hnutie solidarity a podpory, ktoré sa rozvinulo vo všetkých kútoch našej socialistickej vlasti, sa podobá akejsi veľkej celoštátnej brigáde socialistickej práce, ktorá v duchu hesla: „Jeden za všetkých, všetci za jedného“ vyvíjajú maximálne úsilie k tomu, aby sa život v poškodenej oblasti čo najskôr vrátil do normálnych koľají.

V tomto hrdinskom postoji celého nášho ľudu sa odraža mnohoročná politicko-výchovná práca našej strany. Sme presvedčení, že pod vedením strany a za pomoci pracujúcich celej našej socialistickej vlasti sa nám v krátkom čase podarí zabezpečiť obnovu života v zaplavených oblastiach.

Súdružky a súdruhovia!

Celé obdobie od vzniku povodne až doteraz možno rozdeliť do troch etáp:

Prvá etapa zahŕňa obdobie od pretrhnutia hrádzí, kedy sme na jednej strane ustupovali pred vodou a všetkými silami i prostriedkami zachraňovali obyvateľstvo i materiálne hodnoty, a na strane druhej sme všestranne bojovali za postupné znižovanie prietoku vody z Dunaja do vonkajšieho územia až do jeho úplného zastavenia. Táto etapa, ako ste už boli informovaní súdruhom predsedom, bola úspešne splnená. I napriek veľkým škodám na materiálnych hodnotách za veľký úspech považujeme to, že neboli priame straty na ľudských životoch, tomu, pravda, mnohí nechcú veriť ani u nás v republike, ale aj za hranicami, ďalej to, že prietok vody cez čičovskú prietrž bol zastavený v čase, keď na Dunaji bol ešte vysoký stav hladiny vody. V Gabčíkove v deň prietrže bol stav hladiny 720 cm, a 5. júla, kedy sa táto prietrž zastavila, stav vody bol 576 cm, t. j. menej iba o 144 cm. Prebiehal postupný proces jeho znižovania z 1500 m³ na 1000, 800, 300, 100, až do úplného zastavenia jeho prietoku. Zastavenie prietoku sa zabezpečovalo nie jednorazove, a to zdôrazňujem preto, že v tomto období boja s týmto prírodným živlom bolo veľa poznámok, napr. „ako sa s týmto tak dlho babrú“, „prečo to ešte nezastavili?“. Veľkým úspechom bolo aj to, že sa nám vybudovaním ochranných hrádzí podarilo pred vodou zachrániť mesto Čalovo a Komárno, kde sa nachádza vyše 1000 rodinných hlinených

domkov, ktoré by sa boli zrútili, a tým by bolo na bytovom fonde škôd o to viac.

Druhú etapu predstavuje obdobie, počas ktorého sme odvádzali vodu zo zatopeného územia späť do Dunaja a Váhu. Aj táto etapa bola v podstate úspešne zakončená. V jej priebehu sme museli prekonať viacero problémov a prekážok, neboli sme zďaleka na túto prácu technicky vybavení, najväčšie čerpadlo našli nie u Vodohospodárskej správy, ale u Hydrostavu, a to malo kapacitu 400 l za sekundu. Preto je správne stanovisko, ktoré tu vyjadril súdruh predseda, že treba im dať inú organizáciu, myslím tejto zložke. Treba ju zjednotiť a zabezpečiť, aby bola náležite materiálne a technicky vybavená i pre podobné situácie, aké sme prežili. Ďalej tiež časté dažde nám spomaľovali tempo znižovania vody na zaplavenom území, a nebyť toho, dnes by bola situácia lepšia. Minulý pondelok bolo podľa údajov, myslím že Výskumného ústavu vodohospodárskeho, bezprostredne z titulu prietrze hrádzi zaplavenej vcelku ešte okolo 6000 ha pôdy, k tomu sa ešte môže počítať asi 4000 ha pôdy, t. j. pôda, ktorá v mokrych rokoch, avšak aj v iných rokoch na obrábanie je neschopná. Možno povedať, že sú vytvorené podmienky, a súhlasím s tým, čo povedal súdruh Bohdanovský, aby naše poľnohospodárske závody mohli včas previesť jesenné poľnohospodárske práce a obrobiť naprostú väčšinu pôdy, ktorá bola zaplavená. Pravda, časté dažde v posledných dňoch, ak budú aj naďalej pokračovať, môžu spôsobiť, že niekoľkotisíc hektárov budeme môcť obrobiť až v jarných mesiacoch. Treba povedať, že ak porovnáme doterajšie výsledky, podmienka, orba pod. oziminy a sejba repky olejnej v okrese Komárno nezaostáva, i keď tento okres bol najviac poškodený, ba práce prebiehajú lepšie než v okolitých okresoch: Nové Zámky, Galanta a Bratislava-vidiek. To svedčí o tom, že sa tu v poľnohospodárstve situácia začína stabilizovať, i keď je samozrejmé, že toto tempo sa zabezpečuje za zďaleka obťažnejších a zložitejších podmienok, než to býva v iných rokoch, alebo než tomu býva v iných okresoch.

V súčasnom období je celá naša pozornosť sústredená na zabezpečovanie úloh tretej etapy, v ktorej máme previesť obnovu celého života v zaplavenom území. Táto etapa bude časovo najdlhšia a na našu prácu najnáročnejšia. Máme však vytvorené podmienky pre to, aby sme pri maximálnom nasadení vlastných síl, za pomoci Ústredného výboru KŠČ, KSS, vlády a Slovenskej národnej rady, krajských a okresných orgánov a pracujúcich celej našej vlasti úlohy tejto dôležitej etapy úspešne splnili. V tomto úsilí nám poskytuje neoceniteľnú pomoc vládna komisia,

vedená podpredsedom vlády súdruhom Pillerom, ktorá v spolupráci s nami a orgánmi Slovenskej národnej rady vypracovala a schválila zásadné opatrenia pre zabezpečenie rýchlej obnovy života v zaplavenej oblasti, a pomáha nám riešiť problémy, s ktorými sa stretávame a riešenie ktorých presahuje naše sily a možnosti. Po vyriešení problémov financovania obnovovacích prác schválila vládna komisia 23. augusta menovitý zoznam investičných akcií, ktoré sa majú zahájiť už v tomto roku a realizovať v najbližších rokoch.

V týchto dňoch sa ukončí uzatváranie dodávateľských zmlúv so stavbenými organizáciami; pre stavby zahajované v tomto roku sa zabezpečuje zjednodušená projektová dokumentácia. Akcie, schválené na zahájenie v budúcom roku, sa zaraďujú do normálneho plánu na rok 1966.

Celý obnovovací proces je veľmi zložitý a náročný na organizátorskú prácu. Vo veľmi krátkom čase, v priebehu niekoľkých mesiacov, máme zabezpečiť úlohy, ktoré sa bežne uskutočňujú v priebehu niekoľkých rokov. Je tu niekoľko zásadných a stovky drobných problémov, ktoré sú postupne riešené, avšak súčasne s tým každodenne vznikajú ďalšie nové problémy. Nebudem sa týmito problémami zaoberať, ale chcem vás zoznámiť s tým, čo v súčasnom období kolektívne považujeme za hlavné a rozhodujúce, na čo predovšetkým sústreďujeme pozornosť. Sú to dve rozhodujúce úlohy, ktoré už zdôraznil súdruh predseda vo svojom referáte:

I. Rekonštrukcia hrádzí na Dunaji a Váhu s osobitným zreteľom na čičovskú a patinskú prietrž, ako aj umelé otvory. Na zabezpečenie týchto úloh máme vypracovaný hormonogram, podľa ktorého do konca mesiaca septembra sa majú otvory na týchto hrádzach zasypať do úrovne veľkej vody, v mesiaci októbri sa majú tieto zásypy utesniť a zvýšiť na pôvodnú výšku a v mesiaci novembri sa prevedie úprava okolia. Považujeme túto úlohu za rozhodujúcu, pretože stále hrozí nebezpečie stúpnutia hladiny vody na Dunaji a Váhu a jej vylievanie do priľahlého územia, čím by sa zmarili výsledky prác, ktoré boli doteraz na zaplavenom území prevedené. Keby sa boli dažde a zrážky, ktoré boli na južnej časti Álp minulý týždeň, uskutočnili tu na severe, mali by sme z toho zase ťažkosti. Pravda, tempo v týchto prácach je nasadené, zodpovedá našim technickým a materiálnym možnostiam i podmienkam okolia, ktoré sa tam nachádza, treba cesty vybudovať, zabezpečiť potrebný počet štrku a pod. Najlepšie prebiehajúce práce na čičovskej prietrži, ktoré vykonáva Hydrotav. Posledný kontrolný deň v minulom týždni ukázal, že úlohy stanovené na mesiac september budú zabezpečené,

a už minulý týždeň tam súdruhovia mali predstih v plnení harmonogramu. V poslednom období sa dobre rozbehla práca aj na patinskej prietrži, kde práve dnes máme kontrolný deň, na ktorom sa budú skúmať možnosti uplatnenia skúseností z Čičova cieľom skrátenia pôvodne stanovených termínov na tejto prietrži. Obnovovacie práce prebiehajú aj na ostatných úsekoch, kde boli prevedené umelé otvory na hrádzach. Tu sa práce zahájili neskoršie najmä preto, že sme nemali potrebný počet strojov a mechanizmov pre stavebné organizácie, ktoré tieto práce zabezpečujú. Nie sme zatiaľ spokojní s priebehom prác na upevňovaní ostatných úsekov hrádz na Dunaji a Váhu, najmä v tých miestach, kde sa vyskytlo mnoho výverov, a preto musíme každý na svojom úseku, t. j. národné výbory, Riaditeľstvo vodohospodárskeho rozvoja, Ministerstvo poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva, projekčné a stavebné organizácie, urobiť všetko, aby sme v tomto roku urobili maximum pre to, aby sme boli dobre pripravení na veľké jarné vody v budúcom roku. Do tohto času musíme podstatne zosilniť hliadkovanie na poškodených miestach na dunajskej hrádzi.

II. Ako ďalšia rozhodujúca úloha je: do zimného obdobia zabezpečiť definitívne alebo provízorne ubytovanie pre všetky rodiny, ktoré mali poškodené alebo úplne zničené byty, tak, aby nikto neostal bez strechy nad hlavou. Pre zabezpečenie tejto úlohy sme si stanovili nasledovné ciele:

V okrese Dunajská Streda zabezpečiť do zimného obdobia opravu všetkých poškodených a výstavbu zničených bytov. Podľa doterajších výsledkov plnenia týchto úloh sú predpoklady, že stanovené ciele budú zabezpečené, o čom svedčí aj tá skutočnosť, že z 162 rodinných domkov, ktoré sa tu majú znovu postaviť, na 125 sú už hotové základy, na 95 hotové murivo, na 32 je už vyťahnutá strešná konštrukcia a 22 domov je už pod strechou. Ak dokážeme pre okres Dunajská Streda zabezpečiť plynulý prísun stavebných materiálov, budú všetky 162 rodinné domky do konca októbra postavené a poškodené byty opravené. Vychádzajúc z toho, že súdruhovia v Dunajskej Strede majú dostatok vlastných pracovných síl pre zabezpečenie obnovovacích prác, naša pozornosť sa sústreďuje predovšetkým na okres Komárno, kde sú celkové škody na bytovom fonde 16-krát väčšie než v okrese Dunajská Streda.

V okrese Komárno bolo zničených podľa posledných údajov 3257 bytov a poškodených 4449 bytov. Z toho vyplýva, že treba riešiť ubytovanie z titulu úplne zničených bytov pre asi 13 000 obyvateľov a z titulu poškodených bytov pre 16 tis. obyvateľov, spolu v okrese Komárno riešiť ubytovanie pre 29 tis. obyvateľov.

Pre zabezpečenie ubytovania týchto obyvateľov v okrese Košmárno sme si stanovili tieto ciele:

1. Všetkými prostriedkami sa zabezpečuje oprava všetkých poškodených domov tak, aby tieto boli do zimného obdobia obývania schopné. Oprava sa zabezpečuje prevažne svojpomocou a čiastočne patronátnymi okresmi a Okresným stavebným podnikom Hurbanovo. Splnením tejto úlohy zabezpečíme ubytovanie pre 16 tis. obyvateľov, ktorí v poslednom období nemali možnosti ubytovať sa inde.

2. V úsilí o zabezpečenie ubytovania pre obyvateľov, ktorí mali svoje byty úplne zničené, robíme opatrenia, aby sa zahájila výstavba rodinného domku pre každú rodinu, ktorá mala zničený byt, a obnova tohto bytu je zahrnutá do plánu. Tak nie každý bude stavať v tej dedine, kde býval doteraz. Z toho ako minimálny cieľ si stavíme úlohu dokončiť výstavbu svojpomocne a čiastočne aj dodávateľsky najmenej 1000 rodinných domkov do zimného obdobia, v ktorých ubytujeme približne 4000 obyvateľov. Pravda, nejde tu o úplné dokončenie rodinných domkov, ale o to, aby do zimného obdobia sa vybuďovala aspoň jedna izba a kuchyňa s tým, že ostatné práce sa prevedú v jarných mesiacoch budúceho roku. Sledujeme týmto, aby sa vytvorili najminimálnejšie podmienky pre bývanie každej poškodenej rodiny.

3. Formou patronátnej pomoci postaviť do zimného obdobia približne 350 až 400 rodinných domkov, v ktorých ubytujeme asi 1600 obyvateľov.

4. V mesiaci októbri majú stavebné organizácie dokončiť výstavbu 431 drevených chát, v ktorých sa vzhľadom na ich rozmery ubytuje okolo 1700 obyvateľov. Pre ďalších 1000 obyvateľov budujeme provizórne ubikácie rôzneho druhu, ktoré budú neskôršie slúžiť ako objekty občianskej vybavenosti v príslušných obciach.

5. Dodávateľským spôsobom zabezpečíme výstavbu 200 rodinných domkov formou dvojpodlažnej radovej zástavby, v ktorých ubytujeme 800 obyvateľov.

Z uvedeného vyplýva, že z celkového počtu 13 tis. obyvateľov, ktorí mali úplne zničené svoje byty, vyššie uvedené opatrenia zabezpečujú ubytovanie pre 9 tis. obyvateľov, to sú minimálne ciele. V súčasnom období robíme opatrenia pre to, aby sa aj pre tých 4000 obyvateľov vytvorili tie najskromnejšie ubytovacie podmienky, a to tak, aby výstavba ich rodinných domkov bola dovedená do takého štádia, aby sa aspoň jedna izba dala obývať. Je to práca veľmi zložitá a splnenie uvedených cieľov vysoko náročné. Je možné, že sa nám nepodarí 100 %-ne plniť uvedené ciele, pretože časové obdobie pre ich realizáciu je

veľmi krátke, klasickou formou je možné murovať ešte asi 60—70 dní, zhruba do polovice novembra. Ak sa nám to úplne nepodarí, tak budeme zabezpečovať ubytovanie zbývajúcich obyvateľov v školských objektoch a v objektoch občianskej vybavenosti, prípadne i v iných okresoch.

Z celkového počtu 1600 rodinných domkov, ktoré sa majú vybudovať do konca tohto roku v okrese Komárno, zabezpečuje sa svojpomocne 1030 a dodávateľsky — Pozemné stavby Nitra — 200 domkov, ostatných 370 okresnými stavebnými podnikmi. Ďalej v rámci hromadnej bytovej výstavby odovzdajú Pozemné stavby nadplán 80 bytových jednotiek tým, že urýchlia dokončovanie rozostavaných bytov.

Teraz niekoľko slov k tomu, ako sa plnia uvedené úlohy v okrese Komárno. Z celkového počtu 4449 bytov, ktoré sú poškodené, sa s opravou začalo v 1214 prípadoch a ostatné poškodené byty sa k oprave pripravujú. Opravy sa dokončili u 254 bytov. Je predpoklad, že všetky poškodené byty budú opravené do takej miery, aby boli do zimného obdobia obývania schopné.

Z celkového počtu 3257 bytov, ktoré boli úplne zničené, bola zahájená výstavba 400 bytov. Základy sú hotové pre 235 bytov, murivo je vyťahnuté u 139 bytov, strešná konštrukcia v 15 prípadoch a dokončené je 11 domkov. Mimo toho stavebné organizácie z celkového počtu 431 chát už rozostavali 317 chát a ďalšie sa postupne do tejto oblasti presúvajú.

Realizácia cieľov, ktoré sme si vytýčili pre zabezpečenie ubytovania obyvateľstva v poškodenej oblasti ešte do zimného obdobia, je podmienená plynulým priebehom materiálo-technického zásobovania týchto obnovovacích prác a sústredením potrebnej stavebnej kapacity do tejto oblasti. Pre zabezpečenie týchto úloh potrebujeme do konca októbra len pre okres Komárno prisunúť okolo 25 mil. kusov tehál, 6000 okien, 6000 ks dverí, 165 tis. m² krytiny, 7500 kubíkov strešných konštrukcií a 7200 m³ reziva na podlahovinu. Po nedostatkoch v mesiaci auguste sa prisun materiálov, najmä tehál, v poslednom období zlepšil. Toho času je vážnym problémom prisun dreva v príslušnom sortimente a prisun krytiny. Toho času napríklad v Komárne, ako sme to včera zistili, nemajú na skladoch žiadne palubovky na podlahu. V najbližších dňoch bude veľmi vážnym problémom kritina, lebo na skladoch je iba 6400 m², z toho vyše 5000 predstavuje tzv. bobrovka, o ktorú nie je záujem, je cenove nevýhodná a v tejto oblasti sa neuplatňovala. Vzhľadom na veľké nároky na dopravu, kde mimo stavebných materiálov musíme do tejto oblasti prepraviť obrovské množstvo slamy, sena a iných krmovín, bude tiež potrebné, aby sme mali možnosť

prisúvať potrebné materiály aj cez zimné obdobie, aby sme sa tak dobre pripravili k pokračovaniu vo výstavbe v jarných mesiacoch.

Ukazuje sa, že preprava týchto materiálov, ako aj krmovín a slamy do poškodenej oblasti je technicky veľmi zložitá a náročná z hľadiska vykladacích kapacít a manévrovacieho priestoru v železničnej doprave. Sú to väčšinou jednokoľajky, kde sa nedá zabezpečiť rýchla vykládka. Boli dni, keď sme denne dostávali až 800 vagónov rôznych materiálov, nebol tento prísun zladený, nemali sme a nemáme dostatok nákladných áut. a preto značný počet vagónov sa nepodarilo vyložiť. Spoločne sme sa so Správou východnej dráhy dohodli na stanovení presného harmonogramu prísunu vagónov, jeho rovnomernosti, ako aj plynulej vykládky. Spoločne hľadáme cesty, ako zabezpečiť rytmičnosť prísunu a vykládky vagónov a manipulácie s nimi. Čiastočné úspechy sme už dosiahli, že sa znížil počet nevyložených vagónov, ale ešte sa stále prípady nevykladania opakujú.

Súdržky a súdruhovia, máme ťažkosti s nákladnými autami. Pôvodne stanovená úloha pre Západoslovenský kraj, zabezpečiť určitý počet nákladných áut, nemohla byť splnená, lebo jej splnenie bolo závislé od zahraničného obchodu, kde nám doteraz visí asi 200 nákladných áut, a keby sme tieto autá mali, nemuseli by sme súdruha predsedu vlády toľko otravovať, aby nám bolo pomôžené nákladnými autami. My však tieto úlohy musíme zabezpečiť do začiatku zimy.

Inak aj z hľadiska zabezpečenia poľnohospodárskych jesenných prác, súdržky a súdruhovia, veľmi zložitá bude zvládnuť prepravné úlohy. Mnohí vieme, že v takomto období v minulých rokoch v podstate sme už končili so zberom silážnej kukurice a pod. Dnes máme predpoklad zobrať oveľa vyššie hektárové výnosy cukrovej repy ako tomu bolo v minulom roku, a obdobie zabezpečenia týchto prác sa nám podstatne skrátilo, a preto nemôžeme si dovoliť vzhľadom na tieto skutočnosti ešte viac nákladných vozov zobrať z okresov do týchto zatopených oblastí, z čoho vznikajú ťažkosti, ktoré sú v doprave.

V niektorých obciach boli obnovovacie práce zabrzdzené pomalým uzatváraním sporov okolo územnotechnického riešenia znovuvýstavby rodinných domkov. Časť ľudí sa nám podarilo získať pre to, aby nestavali domky na starých základoch, ktoré sa nachádzajú na nízko položených miestach. Je však nemálo takých, ktorí trvajú na tom, že si svoje domky obnovia na starých miestach. Rokovanie o týchto otázkach vyčerpalo časové maximum, a preto sme minulý týždeň dali súhlas v týchto prípadoch stavať na starom mieste, v záujme toho, aby sa už začali obnovova-

cie práce. Súdruh predseda Chudík mi minule hovoril, že v Čičove a Klúčovci to vyzerá tak, akoby to boli dva svety. To bolo preto, že v Čičove sme hľadali kde stavať a kde nestavať. Ľudia akosi nesúhlasia keď im dáme nový pozemok, parcelku oveľa menšiu než tá pôvodná, ktorá predstavuje niekedy 3 krát väčšiu plochu, tak ľudia sa toho držia. Preto sme uložili príslušným súdruhom skončiť s týmito spormi, trváme však na tom, aby základy u týchto domkov boli 50 cm nad úrovňou 100-ročnej vody. To, čo sa takto asi v desiatich obciach zameškalo, musíme teraz dohnať poskytnutím väčšej pomoci týmto obciam.

Obnovu väčšiny rodinných domkov zabezpečujeme svojpomocne. Poškodení obyvatelia sú maximálne zainteresovaní na rýchlej obnove rodinných domkov, veľmi účinne nám v tomto pomáhajú patronátne okresy, ktoré, ako som už povedal, postavia do zimného obdobia 350—400 domkov. Veľmi dobre sa už rozvinula obnova v obciach Kolárovo — 53, Klúčovec — 24, Baloň — 15, Čiližská Radvaň — 12, Brestovec — 11.

Je to zásluha predovšetkým dobrej práce patronátnych okresov, ktoré vo väčšine prípadov veľmi iniciatívne postupujú pri vytváraní podmienok pre ubytovanie ľudí. Využívam tejto príležitosti, aby som poprosil poslancov Slovenskej národnej rady a funkcionárov národných výborov z celého Slovenska, aby naďalej venovali pozornosť patronátnej pomoci južnému Slovensku, pretože ako ukazujú skúsenosti pri svojpomocnej bytovej výstavbe v poškodených obciach, je pomoc kvalifikovanými pracovníkmi, ako sú murári a tesári, rozhodujúca. Dnes najviac závisí od obnovy bytového fondu; aby sa mohli ubytovať ľudia, závisí tiež od toho, koľko murárov a tesárov sa nám podarí získať od patronátnych okresov do týchto poškodených obcí.

Všetky okresy Západoslovenského kraja organizujú pomoc pri výstavbe bytov pod heslom: „Jedno JRD alebo závod — jeden rodinný dom“. JRD a závody majú svoje stavebné skupiny, ktoré dokážu aj za 5 dní postaviť rodinný dom. Touto formou sa prednostne zabezpečuje výstavba rodinných domov najmä pre sociálne slabých obyvateľov a tých, ktorí sú zaneprázdnení prácou na JRD, nemajú možnosť plne sa venovať výstavbe vlastného rodinného domu. Máme tiež prípady, že jednotlivé závody, najmä stavebné organizácie, pomáhajú pri výstavbe rodinných domkov pre svojich zamestnancov v poškodennej oblasti. Treba však povedať, že v tomto smere nie sú ešte vyčerpané všetky možnosti a bude potrebné najmä za pomoci ROH túto formu pomoci ďalej rozvíjať a organizovať.

Zásobovanie, ako povedal súdruh predseda, je vcelku uspokojivé. Jednotlivé obchodné organizácie majú určených zodpoved-

ných pracovníkov, ktorí zabezpečujú plynulé zásobovanie. Zásobovanie pitnou vodou sa zabezpečuje v okresoch Komárno a Dunajská Streda autocisternami. K prechodu na zásobovanie vodou z domácich zdrojov bude možné prikročiť až vtedy, keď poklesne hladina spodných vôd. Studne v zaplavenom území sa nachádzajú vo veľmi zlom stave a k ich oprave budeme môcť prikročiť až potom, keď sa poklesom spodných vôd k tomu vytvoria podmienky. Pre zásadné riešenie problému pitnej vody sa v tejto oblasti zabezpečuje akcia budovania verejných studní s príslušenstvom, v rámci ktorej sa v jednotlivých obciach vybudujú vodné zdroje s čiastočným rozvodom vody po hlavných uliciach a do objektov poľnohospodárskych závodov. Dosiaľ sa pracuje na budovaní 30 vrtov, z ktorých 15 je už dokončených. Týmto bude čiastočne vyriešený mnohoročný problém pitnej vody na južnom Slovensku.

Hygienicko-epidemiologická starostlivosť v okresoch Komárno a Dunajská Streda je, tak ako súdruh Chudík povedal, dobrá, počet onemocnení na rôzne choroby neprekročil priemer predchádzajúcich rokov. Musíme však sústavne dbať na dodržiavanie predpisov zdravotníckej služby, aby sme dobrú zdravotnícku situáciu udržali aj v ďalšom období. Žiaľ, máme poznatky, že niektorí obyvatelia používajú vodu zo závadných studní, z čoho vyplýva sústavné nebezpečenie vzniku epidémií. Treba venovať tejto otázke ešte stále pozornosť.

Mimoriadne vážnym problémom v okrese Komárno bolo zabezpečiť výuku školopovinných detí. Ide o 4300 žiakov základných 9-ročných škôl, pre ktorých treba zabezpečiť výuku mimo zaplaveného územia. Po dohode s Ministerstvom školstva a kultúry zaháji sa vyučovanie týchto detí postupne do 1. októbra t. r. Nároky na učiteľské a vychovávateľské kádre s vyučovacím jazykom slovenským i maďarským sú riešené.

Ťažkosti boli najmä so zabezpečením dostatočného počtu vychovávateľov s vyučujúcim jazykom maďarským, a preto bolo nutné vybrať 145 učiteľov a 275 vychovávateľov z radov poslucháčov 4. ročníka Pedagogickej fakulty Univerzity Komenského v Nitre, ktorí budú vykonávať v určených strediskách riadnu prax. Niekoľko vychovávateľov bude presunutých aj z Levíc, Rožňavy, Košíc a Rimavskej Soboty. Zásobovanie vybraných stredísk učebnicami a učebnými pomôckami je zabezpečené.

Najväčším problémom, ktorý nie je plne doriešený, je stanovisko rodičov k odchodu detí do vybraných stredísk. Po vykonaní osobných pohovorov s rodičmi možno konštatovať, že väčšina rodičov už súhlasila s odchodom školopovinných detí. K včerajšiemu dňu sme už odsunuli 1980 detí z celkového počtu

4300. Ťažkosti nám robia iba tí rodičia, ktorých domy neboli zničené a žiadajú, aby sa škola obnovila. My však školy potrebujeme na ubytovanie ľudí. Ak rodičov nepresvedčíme, násilie robiť nemôžeme. a preto hľadáme možnosti umiestniť ich deti v susedných obciach alebo sídliskách, kde bývajú ich príbuzní.

Nemám možnosť podrobne hovoriť o tom, koľko prekážok a ťažkostí treba prekonávať pri zabezpečovaní úloh na tom či onom úseku, kým ten, či onen problém vyriešime.

Vážne problémy máme pri bežnom zabezpečovaní úloh, avšak plniť úlohy v zaplavenom území vo veľmi krátkom časovom období v mimoriadne ťažkých podmienkach je ďaleko zložitejšie. Mnohé problémy treba riešiť na tvári miesta, bez predpisov, iniciatívne, a preto s veľkou rozvážnosťou na jednej strane, a na druhej strane treba postupovať pružne a s potrebným citom k potrebám obyvateľstva v poškodenom území.

Nakoniec mi dovoľte, aby som vás uistil, že naše krajské a okresné orgány urobia všetko, čo je v ich silách, aby sa život v zaplavenom území v krátkom čase dostal do normálnych kolají. V celom kraji organizujeme masové hnutie záväzkov a socialistického súťaženia na počesť XIII. sjazdu KSČ. Rozvojom pracovnej a politickej iniciatívy pracujúcich nášho kraja chceme prekročiť plánovaný objem priemyselnej výroby v kraji v tomto roku o 500 mil. Kčs, a tak prispieť k zmierneniu dopadu škôd spôsobených povodňou na celé národné hospodárstvo našej republiky.

Podpredseda Kríž:

Ďakujem poslancovi K o s c e l a n s k é m u.

Ďalej do rozpravy sa prihlásil minister stavebníctva súdruh inž. Samuel T a k á č. Dávam mu slovo.

Minister inž. Takáč:

Súdružky a súdruhovia,

predovšetkým mi dovoľte, aby som z poverenia vlády pozdravil zasadnutie Slovenskej národnej rady, ktoré rokuje v čase, keď sa dostávajú do záverečnej fázy práce na príprave plánu na budúci rok a do roku 1970.

Súčasný problémy nášho národného hospodárstva sú zložité a ťažké, a preto je veľmi dôležité ich riešenie a zvládnutie po

všetkých stránkach dobre premyslieť a pripraviť. K tomu treba pridať, že od budúceho roku budeme v národnom hospodárstve do života uvádzať zdokonalenú sústavu plánovitého riadenia, aby sme aj ňou a v nej vytvárali priaznivejšie podmienky pre rýchlejší a vyváženejší rozvoj celej našej spoločnosti.

Týmito otázkami sa zaoberalo aj plenárne zasadnutie Ústredného výboru KSČ 31. augusta, prijalo vážne opatrenia na intenzívnejšie zvládnutie základných úloh národného hospodárstva a rozhodlo o zvolaní XIII. sjazdu strany.

Prípravu ďalšieho rozvoja nášho národného hospodárstva tak, aby sme dôslednejšie a lepšie uspokojovali potreby spoločnosti, skomplikovali a sťažili mimoriadne udalosti v tomto roku.

Myslím predovšetkým na vážne, hlboké a rozsiahle dôsledky mnohých dažďov z jara i neskoršie a veľkých povodní a katastrofálnych záplav najmä na južnom Slovensku, ktoré postihli nielen naše národné hospodárstvo, ale aj osobne veľa našich občanov.

Čo sa už urobilo, ale hlavne, čo treba robiť a urobiť v týchto týždňoch a mesiacoch, ako čo najskôr odstrániť škody a obnoviť normálny život i výrobu v tejto oblasti, to je jeden z hlavných bodov vášho rokovania a bude nesporne jednou z najvážnejších úloh, ktorou sa aj Slovenská národná rada i jej poverenictva a komisie, KNV, ONV Komárno a Dunajská Streda a všetky MNV obcí tejto oblasti denno-denne budú zaoberať.

Teraz je to aj jeden z najvážnejších a vari najnaliehavejších problémov našej republiky. Vláda mu venuje od prvopočiatku plnú a mimoriadnu pozornosť a starostlivosť. Chcem aspoň stručne k nemu dnes hovoriť.

Nebývalé tohtoročné záplavy na Dunaji, aké nepamätajú ani najstarší naši ľudia, spôsobili veľké materiálne škody. Odhadujeme ich na 3 a pol miliardy Kčs. Záplavy hlboko zasiahli do života 10-tisícov našich občanov na južnom Slovensku.

No už v hodinách a v dňoch, keď sa vody Dunaja začali valiť do nížiny, prejavili sa vysoké morálne hodnoty občanov našej socialistickej republiky. Tvrdý boj proti valiacej sa pohrome pri krajnom vypätí všetkých síl trval mnoho ťažkých dní, aby sa zachránili životy a materiálne hodnoty. Prešli sme ťažkou skúškou, v ktorej naši ľudia obstáli.

Chcel by som aj ja vysloviť i z tohto miesta hlbokú vďaku ženám, deťom, mužom a všetkým občanom zaplaveného územia, že sa v dňoch katastrofy držali statočne a disciplinovane, ako sa na obyvateľov socialistickej republiky svedčí.

Treba s najväčším uznaním poďakovať desaťtisícim našich ľudí, ktorí aktívne, s krajinou obetavosťou a najvyšším bezvý-

hradným pochopením bojovali a zachraňovali, už či v uniformách našej armády a bezpečnosti, alebo ako pracovníci dopravy, obchodu, zdravotníctva, stavebníctva, alebo ako stranícki pracovníci, pracovníci národných výborov, spoločenských organizácií.

Treba vrele poďakovať sovietskym a maďarským súdruhom, ktorí v najťažších chvíľach v najzložitejších problémoch boli pri nás a s nami a pomáhali nám svojou radou, prostriedkami, skúsenosťami i konkrétnou prácou.

Tak sa spoločným úsilím všetkých, uplatnením organizátorských schopností i odborných vedomostí, umu i sily ľudí i sily mechanizmov na zemi, vo vode i zo vzduchu pohroma zahradila.

Najvyššie stranícke a vládne orgány od prvopočiatku venovali plnú a bezvýhradnú všestrannú pozornosť a rýchlú pomoc v pohrome na Dunaji. Prezident republiky súdruh **N o v o t n ý**, predseda vlády súdruh **L e n á r t**, ministri, vedúci pracovníci ÚV, ministerstiev a SNR priamo na mieste v zatopenom území oboznamovali sa so situáciou, prerokúvali a zvažovali viackrát a opätovne s miestnymi súdruhmi a odborníkmi, čo treba robiť. Vládna komisia na čele s podpredsedom vlády súdruhom **P i l l e r o m** na svojich pravidelných týždenných rokovaniach v Prahe i v Bratislave schvaľovala základné rozhodnutia, aby konkrétne opatrenia ministrestiev i KNV boli vzájomne dobre zladené, aby sa uskutočňovali na čas a aby boli účinné. Vychádzala pritom z konkrétnych prác, rozborov a návrhov svojich štábov, ktoré pracovali v Bratislave pri SNR, aby tak opatrenia vlády a ministerstiev nadväzovali na potreby a stav v oblasti a riešili to, čo centrálnym orgánom vlády patrilo, a vytvorili tak základné podmienky pre ťažkú a zložitú prácu súdruhov v národných výboroch, v hospodárskych organizáciách a na všetkých úsekoch nášho života.

Teraz, keď sa už naplno rozbieha vlastná obnova, možno i treba o práci vykonanej v práve najťažšej etape povedať, že sme ju zvládli pod vedením strany svorne a spoločne dolu, v obciach, okresoch, KNV, SNR, v ministerstvách i vo vláde tak, ako sa patrí na našu socialistickú republiku a spoločnosť, a za najaktívnejšieho pochopenia, súhlasu a podpory všetkého nášho ľudu. Ďakujem všetkým, nech už pracovali kdekoľvek, za čestnú a obetavú prácu.

— — —

Pre konkrétnu obnovu južného Slovenska má dnes rozhodujúci význam uzavretie a oprava hrádzí na Dunaji, vybudovanie

zničených a poškodených domov — škôl a obnovenie poľnohospodárskej výroby, ktoré tu tvorí podstatnú časť materiálo-výrobnej základne a príjmov obyvateľstva.

Preto vláda a vládna komisia riešili predovšetkým základné otázky finančných, materiálových zdrojov a potrebných kapacít pre tieto prednostné úlohy.

Stavbám, ktoré sa budujú v postihnutých oblastiach, sa priznala osobitná prednosť ako majú najdôležitejšie stavby; pracovníkom stavebných podnikov, ktorí pri obnove pracujú, priznala vláda mzdové preferencie a preferencie v odľučnom.

Vláda schválila zásady pre zisťovanie škôd, poskytovanie štátnych podpôr a financovanie opráv a výstavby domov, ktorými sa vytvárajú predpoklady pre opravy a novú výstavbu bytov za širokej účasti občanov a za všestrannej pomoci štátu.

Vládna komisia schválila menovitý zoznam stavieb, ktorý je základom pre úlohy výstavby a obnovy v tomto i budúcom roku, a venovala veľa pozornosti otázkam obnovy cestnej, železnickej siete, organizácii dopravy a komunikáciám.

Vládna komisia na svojej nedávnej schôdzke zhodnotila doterajšiu prácu a situáciu a dospela k záveru, že hlavné predpoklady pre obnovu života v zatopených oblastiach sa v podstate vytvorili.

Základné rozhodnutia, ktoré prijala, umožňujú, aby ústredné orgány, komisie a poverenictva SNR, národné výbory a podniky samé vo svojej právomoci dôsledne a rýchlo uskutočňovali úlohy obnovy a výstavby v postihnutých oblastiach. Predovšetkým národné výbory a podniky, ktoré v týchto oblastiach pracujú a situáciu dobre poznajú, majú dnes aj prostriedky k tomu, aby problémy riešili priamo na mieste a dohovorili sa na spoločnom postupe. V otázkach, v ktorých si samy nebudú môcť poradiť, musia požiadať o pomoc vyššie orgány.

Vládna komisia bude kontrolovať realizáciu prijatých opatrení príslušnými hospodárskymi orgánmi a národnými výbormi, zabezpečovať zásadnú koordináciu a riešiť podľa potreby ďalšie zásadné úlohy.

Vážené súdružky a súdruhovia,

pri realizácii dvoch najnaliehavejších úloh obnovy, t. j. pri obnove hrádzí a pri obnove a výstavbe bytov, má veľký podiel aj stavebníctvo, ako o tom hovoril aj súdruh Chudík. Preto vás len v krátkosti chcem informovať o niektorých otázkach a úlohách, ktoré súvisia so stavebníctvom.

Pri vodohospodárskych prácach a úpravách ide predovšetkým

o obnovu doterajšieho ochranného systému, najmä o uzavretie pretrhnutých a otvorených hrádzí.

Z organizácií riadených našim ministerstvom pracujú na obnove hrádzí Hydrostav, Váhostav, Doprostav a Vodospodárske stavby. Okrem toho prietrž v Patinciach zatvára Krajský podnik poľnohospodárskych meliorácií. V tomto roku sa má urobiť práca za 52,0 mil. Kčs, no je už naozaj najvyšší čas, aby investor, t. j. Riaditeľstvo vodohospodárskeho rozvoja v Bratislave, tento objem technicky vyjasnil a dal najnutnejšiu dokumentáciu. V budúcom roku sa predpokladá objem asi 170 mil. Kčs len u podnikov inžinierskeho staviteľstva. Najnaliehavejšie práce sú na pretrhutej hrádzi pri Čičove, asanačné a reknštrukčné práce na hrádzi Kosihy — Komárno, na úseku Moča — Obid a na ďalších rekonštrukciách systému hrádzí, kanálov a ciest.

Tieto práce sú mimoriadne náročné, lebo sa musí urobiť maximálny objem prác v minimálnom časovom termíne. Preto urobíme všetko, aby priebeh prác bol plynulý.

Najdôležitejší úsek, čičovská hrádza, sa má podľa spracovaného harmonogramu opraviť do 30. novembra t. r., ale tak, aby ochrana proti storočným vodám bola v poriadku do 5. októbra t. r. Doterajší postup ukazuje konkrétnu možnosť značného skrátenia týchto termínov.

Práve v týchto dňoch sme urobili spolu s Ministerstvom poľnohospodárstva, Poverenictvom SNR pre stavebníctvo a s poľnohospodárstvom i zúčastnenými podnikmi prieskum súčasného stavu prác a podmienok na hrádzach. Podľa výsledku prieskumu robíme konkrétne opatrenia pre urýchlenie prác, čo si vyžiada rýchle sústredenie odborných pracovníkov a mechanizmov.

Pokiaľ ide o bytovú a občiansku výstavbu dodávateľským spôsobom, realizujú úlohy na tomto úseku podniky Pozemné stavby Nitra a Trnava ako generálni dodávatelia za pomoci ďalších podnikov pozemného staviteľstva.

V bytovej výstavbe predpokladáme, že naše podniky v Komárne, v Štúrove a v Dunajskej Strede odovzdajú do konca roka v predstihu 108 bytových jednotiek a v nadpláne začnú 351 bytových jednotiek. Ďalej odovzdajú v októbri t. r. časť školy v Komárne a v apríli budúceho roku (namiesto v júli) poľnohospodársku školu učňovskú v Komárne. Podniky robia opatrenia, aby sa urýchlila rozostavaná bytová výstavba v postihnutých oblastiach tak, aby sa 326 bytov, t. j. asi 1/3 celoročnej úlohy, odovzdalo do užívania už v prvom štvrtroku 1966.

Ešte pred zimou dokončia 431 chát v okrese Komárno a ďalšie v okrese Dunajská Streda prevažne Pozemné stavby Nitra za

pomoci ďalších národných podnikov a okresných stavebných podnikov, ako aj brigád ČSM, najmä v Kolárove. Teraz je už vyše 200 chat zmontovaných (z nich v septembri odovzdáme do užívania vyše 100) a ďalších vyše 150 zostavaných.

Ešte v tomto roku môžu a chcú začať naše podniky dodávateľsky stavať 200 rodinných domov, ak sa včas získajú záujemci, a ak bude načas územná príprava. Zničené a poškodené obytné domy si stavajú a opravujú občania prevažne sami za účinnej pomoci okresných stavebných podnikov, ale aj ostatných podnikov a závodov, pričom sa staráme o to, aby k tomu potrebné stavebné hmoty (cement, tehly, štrk, vápno a podobne) i ostatné materiály dostali kúpiť, keď to budú potrebovať.

Chceme, aby pomoc stavebníctva južnému Slovensku bola rýchla a účinná. To vyžaduje, aby tu bolo dosť pracovníkov, mechanizmov a ďalších prostriedkov.

Pokiaľ ide o mechanizmy k dnešnému dňu, pracuje na hrádzach z podnikov Inžinierskeho staviteľstva 132 ťažkých stavebných strojov (v tom 35 nákladných áut Tatra 111 a Tatra 138) a z podnikov Pozemného staviteľstva 44 (v tom asi 20 áut). V budúcich mesiacoch prisunieme z rôznych našich podnikov i ďalších zdrojov toľko ťažkých strojov, koľko ich podľa technicky vyjasnených úloh bude treba.

Stavebná obnova južného Slovenska, či už ide o inžiniersku, bytovú, alebo občiansku a priemyselnú výstavbu, naráža na niektoré vážne ťažkosti. Je to dnes predovšetkým doprava materiálov a technologická doprava. Podniky nášho ministerstva sa všemožne snažia odstraňovať nedostatky v cestnej a technologickej doprave nasadením vlastnej závodovej dopravy aj z podnikov z ostatných oblastí. V danej situácii to však nepostačuje. Požiadavky na dopravu pre stavebníctvo už v septembri t. r. v rozsahu viac ako 300 tis. ton ČSAD v Západoslovenskom kraji dodnes nekryje. Treba urobiť vážne a zásadné opatrenia, aby doprava nepodväzovala a nepodviazala rozvoj prác na hrádzach a obnovu v celom území.

Pre zásobovanie štrkopieskov sa koncom minulého týždňa vyriešili cenové otázky. Treba povedať, že štrkopieskov potrebujeme veľké množstvo a len pre obnovu hrádzí je to do konca roka podľa predbežných odhadov 1,250.000 m³. V najbližších dňoch začína ťažiť z Dunaja aj presunutý bager KDB 100 z Hričova. Z koryta malo by sa vyťažiť do konca roka dovedna minimálne 450.000 m³. Zvyšok cca 800.000 m³ sa bude musieť vyťažiť z materiálových jám. V týchto dňoch prebieha prieskum a výber najvhodnejších miest pre otvorenie materiálových jám pre jednotlivé úseky, na ktorých sa práce začali, respektíve začnú v naj-

bližších dňoch. Štrkopiesky pre svojpomocnú individuálnu i hromadnú bytovú výstavbu, pre občiansku i ostatnú výstavbu sa ťažia z Dunaja v Komárne a už sa začali ťažiť aj z miestnych zdrojov pri obciach, ako napríklad Okoličná, Zlatná na Ostrove, Kračany a Bodza.

— — —

Niekoľko dní potom, čo vody začali opadávať, začali sme dodávať stavebný materiál pre obnovovacie práce.

Asi pred dvoma týždňami sa poukazovalo na nedostatok murovacích materiálov, najmä tehál. Urobili sme rad účinných opatrení, aby sme urýchlene dodali do týchto oblastí do konca augusta 10,0 mil tehlových jednotiek pre trhové fondy a ďalších 10,0 mil. do konca septembra. Do 10 t. m. sa vyexpedovalo do Jednôt vyše 17,0 mil. tehlových jednotiek a ďalších 6,0 mil. sa dodalo stavebným podnikom pre účely obnovy.

Pokiaľ ide o cement a vápno, sú predajne Jednôt dostatočne zásobené a sú skôr ťažkosťami s odberom, ktorý môže zapríčiniť znehodnotenie zásob, ako je to napríklad s vápnom.

V dôsledku zvýšenia prísunu stavebných a ostatných materiálov do oblasti Dunaja vznikla v poslednom týždni vagónová zátarasa v priľahlých staniách, takže sa vagóny nemohli dostať do vykladacích staníc a vyložiť. Na základe toho museli tehelne dočasne zastaviť nakládku.

Pre najbližšie dni a týždne treba lepšie zabezpečiť plynulosť dodávok stavebných materiálov v súlade s pripravenosťou stavebníkov. Treba, aby si národné výbory získali prehľad o pripravenosti a rozostavanosti tak, aby na niektorých stavbách, najmä na stavbách uskutočňovaných individuálnou svojpomocou, sa materiál dlho a zbytočne neskladoval a na druhých stavbách ho postrádali. Preto pri organizácii mimoriadneho prísunu stavebného materiálu ponúkol náš podnik Stavivá spoluprácu Krajiskému sväzu spotrebných družstiev.

Súdružky a súdruhovia,

ako som už povedal, vytvorili sa v podstate predpoklady pre plné a rýchle rozvinutie prác na obnove oblasti postihnutej katastrofálnou povodňou. Ťažisko práce sa presúva na ústredné orgány, na ministerstvá, povereníctva, odborové riaditeľstvá, národné výbory a podniky, teda predovšetkým na priamych investorov a realizátorov vlastných obnovovacích prác, pričom vládna komisia, ako som už spomenul, bude veľmi dôsledne

kontrolovať, ako práce napredujú, koordinovať postup a podľa potreby zasahovať a riešiť najzávažnejšie a zásadné problémy. Bude treba, aby činorodé a kladné úsilie občanov, národných výborov a podnikov, ktoré pri záchranných prácach preukázali, pokračovalo teraz v plnej sile. Osobitne by som zdôraznil potrebu intenzívnej, organizátorskej i politickej činnosti národných výborov všetkých stupňov a vzájomnú spoluprácu účastníkov obnovy južného Slovenska. Prax už ukázala, že tam, kde sa veci aktívne a iniciatívne riešia, sú aj dobré výsledky.

Príklady obetavosti a pracovného hrdinstva v etape záchranných prác nás presvedčujú o tom, že s pomocou všetkých našich občanov možno v obnovovacích prácach rýchlo pokračovať a obnovu úspešne dovŕšiť. Tak sa južné Slovensko stane opäť v krátkom čase oblasťou, kde ľudia budú šťastne žiť.

Podpredseda Kríž:

Ďakujem ministrovi súdruhovi inž. T a k á č o v i.

Do rozpravy sa ďalej prihlásil riaditeľ Riaditeľstva vodohospodárskeho rozvoja v Bratislave inž. Anton Ž i a k.

Dávam mu slovo.

Riaditeľ Riaditeľstva vodohospodárskeho rozvoja inž. Žiak:

Vážené súdružky a súdruhovia!

Posledné plénum Slovenskej národnej rady venovalo prvoradú pozornosť otázkam súčasného stavu vodného hospodárstva na Slovensku a jeho ďalšieho rozvoja do roku 1970. Ukázalo na súčasný stav a na úspechy, ktoré boli za posledných 20 rokov dosiahnuté, na problémy a úlohy, ktoré je potrebné v najbližších rokoch perspektívne riešiť.

Mimoriadna situácia tohto roku bohatého na vodu ukázala, že tejto oblasti národného hospodárstva treba sústavne venovať osobitnú pozornosť.

Nebudem opakovať všetko to, čo sa tohto roku stalo. Súdruh predseda Ch u d í k vo svojom referáte uviedol, aké enormné úsilie bolo vynaložené, aby situácia bola úspešne zvládnutá.

Dovoľte mi však, aby som na základe mimoriadnych okolností poukázal na niektoré otázky, ktoré treba v najbližšom období a perspektívne riešiť v súvislosti s vodným hospodárstvom.

Z celokvej dĺžky tokov na Slovensku 7150 km je upravených

1909 km a dĺžka ochranných hrádzí je 2102 km. Plocha ochránená povodňami je 451 000 ha. Okrem toho je ochrana zabezpečovaná v retenčných priestoroch v údolných nádržiach.

Do úpravy tokov iba na Slovensku bolo vložené od roku 1955—64 1662,8 mil. Kčs, zostáva ešte nechránená plocha asi 135 tis. ha.

Tieto rozsiahle a hodnotovo veľké základné prostriedky obsluhuje celkovo 1169 pracovníkov, z toho organizácia Dunaj-Váh má 239 pracovníkov, čiže na organizácie riadené národnými výbormi pripadá len 930 pracovníkov. Z tohto počtu sa však len 792 pracovníkov zaoberá činnosťou na tokoch.

Pri rozbere, aký počet pracovníkov by sa mal zaoberať touto činnosťou, tak celkový počet je iba 51,7 % potrebného počtu.

V postihnutých okresoch Bratislava-vidiek, Dunajská Streda, Komárno, Nové Zámky, kde je 693 km hrádzí a upravených tokov a kanálov 872 km, je iba 79 strážnikov.

Rovnako náklady vydávané na generálne opravy sú nedostačujúce. Z celkovej hodnoty základných prostriedkov tieto náklady robia iba 0,3 % namiesto 0,65 %. Ani náklady na údržbu nie sú uspokojivé.

Osobné a materiálové vybavenie prevádzkovateľov hrádzí jednotlivých okresných vodohospodárskych správ nezodpovedá čo do pracovníkov a vybavenosti stupňa ohrozenia na ochranných hrádzach, ba po roku 1958 sa fakticky stav zoslabil prechodom Vodohospodárskych stavieb z vodného hospodárstva do stavebníctva, čím sa znížil káder kvalifikovaných pracovníkov, ktorí po dobu ohrozenia vykonávali protipovodňové služby. Ináč prevádzkali hlavne údržbu a generálne opravy vodohospodárskych diel a zariadení.

Vo vybavenosti vodohospodárskej služby boli značné nedostatky, a to tak v materiálnom, ako i technickom a kádrovom vybavení. Taktiež spojovacia technika nebola na výške.

Povodňové plány v priebehu posledných rokov, ako sa ukázalo, zastarali a nevyjadrovali ani dostatočne nutnú vybavenosť pre jednotlivé úseky po stránke materiálneho, technického a kádrového vybavenia.

Smernice, ktoré sú základnou organizačnou normou protipovodňovej ochrany, ukázalo sa, že nezabezpečujú jednotnosť riadenia, nevymedzujú jasne kompetenciu a zodpovednosť medzi jednotlivými organizačnými stupňami protipovodňovej ochrany.

Ďalším nedostatkom smerníc je, že nestanovujú osobitný spôsob organizácie a vykonávania povodňovej ochrany na územiach chránených vodnými dielami. Tento nedostatok sa zvlášť výrazne prejavuje na územiach chránených ochrannými hrádzami a inými vodohospodárskymi objektami a zariadeniami.

Taktiež smernice neurčujú osobitný režim pre pracovníkov jednotlivých vodohospodárskych organizácií v chránených územiach.

Úlohy vodohospodárskych orgánov a organizácií sú charakterizované svojou špecifičnosťou, zvýšenou náročnosťou na odbornosť, skúsenosti a znalosť terénu v obhospodarovanom úseku toku.

Už len z tohto malého výpočtu postavenia vodohospodárskych organizácií vyplýva, že terajšia organizácia vodného hospodárstva, jej členenie a roztrieštenosť podväzuje iniciatívu pracovníkov vodohospodárskej služby a do určitej miery zbavuje ich priamej zodpovednosti za dôsledné plnenie úloh protipovodňovej ochrany. Za súčasného stavu niet priamej podriadenosti medzi jednotlivými orgánmi a organizáciami, chýba tu jednotné riadenie, vymedzenie zodpovednosti, náväznosť a koordinácia pri zamýšľaných opatreniach, ktoré treba vykonávať súčasne na celej trase toku bez zreteľa na jednotlivé okresy.

Metodické usmerňovanie zo strany vyšších orgánov a súdružská spolupráca medzi vodohospodárskymi organizáciami, najmä okresnými vodohospodárskymi správami, nemôže v žiadnom prípade nahradiť odborné vertikálne riadenie z jedného centra, ktoré je nevyhnutnou podmienkou úspešného boja proti povodňam.

— — —

Povodeň v roku 1965 ukázala, že je potrebné i naďalej venovať zvýšenú pozornosť úpravám odtokových pomerov na našich riekach, budovaniu vodohospodárskych nádrží väčšieho i miestneho významu, urýchlene riešiť komplexnú úpravu vodného režimu rieky Dunaj a celej príľahlej oblasti. Venovať zvýšenú pozornosť vybudovaniu protipovodňovej ochrany, jej materiálnemu, technickému a kádrovému vybaveniu.

Taktiež, ako ukázala skúsenosť, treba vytvoriť takú organizáciu vodného hospodárstva, aby odpovedala jeho významu v našej spoločnosti.

Riešenie týchto otázok vyžaduje vykonať opatrenia najmä v oblasti vodohospodárskej investičnej výstavby, v oblasti budovania protipovodňovej ochrany a organizácie vodného hospodárstva.

Po stránke vodohospodárskej, ako už tu bolo konštatované v referáte súdruha Chudíka i Koscelanského, bola sústredená pozornosť v prvom rade na odvedenie záplavových a vnútorných vôd Žitného ostrova. Ďalšia etapa sa sústredila na

likvidáciu prietrží hrádze u Čičova a Patiniec a umele vytvorených prietrží pre gravitačné odvedenie vôd. Treba vidieť, že o zabezpečovanie prác starajú sa v podstate dve organizácie: Krajské vodohospodárske rozvojové investičné stredisko a Riaditeľstvo vodohospodárskeho rozvoja, ktoré prevzalo rovnako v druhej etape výstavby hrádzi, t. j. rekonštrukcie hrádzi, práce omnoho náročnejšie, pretože už na mnohých miestach ide o riešenie súvisiace s budúcou definitívnou výstavbou vodných diel. Do práce cestou Ministerstva poľnohospodárstva a jeho iniciatívnym zásahom hneď v prvých dňoch bola organizovaná pomoc okresných vodohospodárskych správ v celej republike, krajských vodohospodárskych rozvojových investičných stredisk i sesterskej organizácie Riaditeľstva vodohospodárskeho rozvoja v Prahe, na pomoc Krajskému vodohospodárskemu rozvojovému investičnému stredisku pre zvládnutie I. etapy prác, najmä v oblasti technicko-inžinierskych kádrov, pracovníkov materiálnych a iných potrieb. Mimo nalievavých prác, ktoré súvisia s tým, aby boli rýchlo uzavreté prietrže, aby sme vedeli čeliť event. zimným povodňiam vzniklým ľadochodom, už tohto roku sa pristupuje k druhej etape, a to k rekonštrukcii hrádze na úseku Bratislava-Bodíky, hrádze Petržalka-Čuňovo a Bodíky-Čičov. Rovnako naše riaditeľstvo zabezpečuje úpravu hrádze Čičov-Komárno na úseku Malé Kosihy, miesta nebezpečného, kde je vypracovaná zjednodušená dokumentácia a 15. t. m. bola odovzdaná Hydrostavu.

Dalšie úseky, ktoré sa prevádzajú, sú potom od Komárna-Obid, a tam sa zajtra odovzdáva stavenisko a prikróčuje sa k výstavbe hrádze u Moče, kde v podstate nebola žiadna ochrana.

Veľmi si treba ceniť, že bol daný vládnu komisiou súhlas zahájiť v predstihu, t. j. už tohto roku preložku Nitry do Váhu, ktorá akcia úzko súvisí s ochranným systémom dolného Váhu a Nitry. S výstavbou sa začína 20. t. m. Celkový objem, ktorý máme zabezpečovať tohto roku našou organizáciou, je 15 mil. korún, a Krajské vodohospodárske rozvojové investičné stredisko má zabezpečenú dodávateľsky zadanú údržbu a iné práce v objeme do 30 mil. Kčs. Možno povedať, že tie údaje, ktoré sme nahlásili, nekryjú sa s tými našimi požiadavkami.

Pochopiteľne, ústup vôd ukazuje, že tie naše predpoklady a odhady neboli vždy správne, ako u kanálov ten rozsah poškodenia nie je taký, aký sme predpokladali.

Chcel by som len zdôrazniť, že rekonštrukčné práce sa sústreďujú na miesta, ktoré sa ukázali ako najslabšie a majú sa previesť prevažne v rokoch 1966 a 1967, ako ste rovnako počuli, nákladom viac ako 300 mil. krún.

Chcel by som tiež zdôrazniť jednu závažnú otázku, ktorá

veľmi úzko súvisí s rekonštrukciou hrádzí na Dunaji a bolo rovnako v referáte súdruha Chudíka o nej hovorené.

V rajónových štúdiách Žitného ostrova vystupuje ako základná otázka komplexné riešenie vodného režimu Dunaja a jeho priľahlej oblasti z hľadiska hospodárskeho a kultúrneho rozvoja. Na základe doterajších projektových prác, optimálnu bezpečnosť možno dosiahnuť po stránke technickej a ekonomickej komplexným vodohospodárskym riešením vodného režimu Dunaja a celej priľahlej oblasti výstavbou sústavy vodných diel. Je žiadúce, aby táto otázka bola čo najskôr vyjasnená a riešená, aby tak nutné prostriedky na ochranu boli všestranne a efektívne využité.

V doterajšom priebehu priprav sa stále veci troška komplikujú, miesto toho, aby sa problémy zužovali, sa roztahujú. Domnievam sa, že v krátkom čase i táto otázka bude vyjasnená, pretože máme predložiť vyšším orgánom na schválenie návrh, ktorý by o tejto otázke mal rozhodnúť, ako postupovať v ďalšom budovaní optimálnej ochrany Žitného ostrova a priľahlých oblastí, teda na Dunaji a v priľahlých oblastiach.

Avšak už teraz na začiatku prevádzania rekonštrukčných prác je nutné upozorniť na otázky, od ktorých je závislý ich úspešný priebeh. Je to najmä otázka vhodného materiálu, štrku a hliny. Zdá sa to divné, veď v Dunaji v blízkosti je štrku dost. Ťažiť štrk z materiálnych jám, ako ukázala tohto roku povodeň, je dost riskantné. No iste všade, kde je to možné, sa ťažiť z materiálnych jám bude. No prevažnú časť štrku je najvýhodnejšie ťažiť z Dunaja. Avšak doterajšia ťažobná kapacita, i napriek tomu, že sú dodávané nové mechanizmy, ako spomenul aj súdruh minister T a k á ě, pre rozsah a objem rekonštrukčných prác zďaleka nestačí. Taktiež je nedostatok nákladných áut na rozvoz a niektorých špeciálnych zariadení.

Rozsah a objem rekonštrukčných prác, ktoré sa majú previesť pomerne v krátkom čase, zabezpečenosť pre možný ľadochod, veľké vody budúceho roku, vyžaduje, aby boli mimoriadnymi opatreniami zabezpečené ďalšie potrebné mechanizmy pre ťažbu štrku z Dunaja, dopravné prostriedky, ale aj iné špeciálne zariadenia, ktoré budovanie ochrany hrádzí, tesniacich stien vyžaduje.

V tomto smere spolu s Odborovým riaditeľstvom inžinierskych stavieb pripravujeme príslušný návrh na zabezpečenie potrebných mechanizmov. Sú to mechanizmy, ktoré savebníctvo nemá, a ktoré treba nielen mobilizovať, ale ktoré treba objednať a zabezpečiť.

Povodňová ochrana, ako ukázali skúsenosti tohto roku, je

vedľa budovania ochranných hrádzí jedným z dôležitých článkov preventívnej ochrany. Musí byť náležite vybudovaná už vopred, aby mohla včas a operatívne zasiahnuť, kde hrozí nebezpečie.

Povodňová ochrana, najmä v chránených územiach, úzko súvisí s organizáciou vodného hospodárstva. V protipovodňovej ochrane, domnievame sa, je potrebné zabezpečiť jednotnosť a náväznosť vo výkone opatrení, jasnosť zodpovednosti a kompetencie medzi jednotlivými stupňami riadenia. Je nutné zveriť organizáciu prípravy a výkon protipovodňovej služby s jednoznačnou zodpovednosťou vodohospodárskym orgánom s ústredným a jednotným vedením, v úzkej a povinnej spolupráci so štátnymi hospodárskymi orgánmi a s armádou, a pri povinnej zodpovednosti s orgánmi strany. Toto však vyžaduje prebudovanie organizácie odvetvia vodného hospodárstva, a to aj z iných dôvodov než je protipovodňová ochrana.

Ukazuje sa bezpodmienečná nutnosť znova, najmä v oblasti Dunaja, ale aj v iných povodiach, preveriť a doplniť protipovodňové plány. Na základe súčasného stavu hrádzí, hydrologických a geologických podkladov zvlášť vyznačiť slabé a ohrozené miesta a na týchto úsekoch preventívne vytvoriť opatrenia materiálneho, technického a kádrového charakteru. Na základe súčasného nevyhovujúceho stavu vybavenia protipovodňovej ochrany po stránke materiálnej a technických prostriedkov vytvoriť také materiálne-technické rezervy, ako aj osobitné konštrukčné prvky a špeciálne zariadenia, ktoré by umožňovali operatívne, mobilné a úspešné čelenie povodňovému nebezpečenstvu. Mnohé z týchto opatrení je potrebné na základe previerky povodňových rezerv zabezpečovať ihneď.

Vzhľadom k posilneniu vodohospodárskych orgánov technikou a zapracovanými vodohospodárskymi pracovníkmi je nutné vytvoriť stavebno-montážnu organizáciu v rámci odvetvia vodného hospodárstva pre údržbu a generálne opravy vodohospodárskych diel a zariadení, už aj s ohľadom na protipovodňovú službu. Taktiež vyžaduje sa zdokonaľiť a urýchliť informačné zpravodajstvo prognóznej a hlásnej služby.

Čo som uviedol, nevyčerpáva v plnej šírke a hĺbke, čo je potrebné urobiť pre povodňovú ochranu.

Je nutné vypracovať podrobný návrh na organizáciu protipovodňovej ochrany v oblastiach chránených a nechránených a na jej materiálne, technické, konštrukčné vybavenie. A na základe tohto návrhu upraviť vyhlášku Ministerstva vnútra o protipovodňovej ochrane.

Aký je súčasný stav vodného hospodárstva, bolo konštatované.

Organizácia vodného hospodárstva v najbližších dňoch má byť zúžená, čo bolo rovnako v úvodnom referáte súdruhom B o h d a n o v s k ý m uvedené. Chcel by som len toľko povedať v tomto smere, že by bolo potrebné, aby táto organizácia bola čo naj-skôr schválená a uvedená do života.

Domnievam sa, že všetci vodohospodári vítajú návrh nového usporiadania riadenia vodného hospodárstva, a že vynaložia všetok svoj um a sily pre úspešné zvládnutie úloh, ktoré ich na úseku vodného hospodárstva čakajú aj v súvisi s rozvojom jednotlivých odvetví národného hospodárstva, ako aj zabezpečovania ochrany spoločenského a osobného majetku proti zákerným povodňam.

Popredseda **Križ**:

Ďakujem súdruhovi inž. **Ž i a k o v i**.

Súdružky a súdruhovia,
hlási sa ešte niekto do rozpravy?

(Nikto.)

Vyhlasujem rozpravu k tretiemu bodu programu za skončenú.

Nakoľko k návrhu uznesenia k zpráve o opatreniach Slovenskej národnej rady na obnovu hospodárskeho a spoločenského života v okresoch postihnutých povodňami nedošli od súdruhov poslancov žiadne pripomienky, dávam o návrhu hlasovať tak, ako bol predložený v tlači 14.

Kto súhlasí s návrhom uznesenia, nech zdvihne ruku!

(Hlasovanie.)

Je niekto proti?

(Nikto.)

Zdržal sa niekto hlasovania?

(Nikto.)

Zisťujem, že Slovenská národná rada navrhnuté uznesenie jednomyselne schválila.

Nasleduje 20-minútová prestávka.

(Prestávka.)

(Po prestávke:)

Podpredseda Kríž:

Dalším bodom programu je

zpráva predsedu Komisie Slovenskej národnej rady pre rozvoj miestneho hospodárstva o údržbe a opravách bytového majetku na Slovensku.

Zpráva bola súdruhom poslancom, ako aj všetkým pozvaným hosťom rozoslaná, preto podľa rozhodnutia Predsedníctva Slovenskej národnej rady nebude prednesená.

Predseda Komisie Slovenskej národnej rady pre rozvoj miestneho hospodárstva súdruh Štefan Fábry sa prihlásil o úvodné slovo do rozpravy.

Prosím, aby sa ujal slova.

Predseda Komisie SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva Fábry:

Vážená Slovenská národná rada!

Vážené súdružky a súdruhovia poslanci!

Vážení hostia!

Naša socialistická spoločnosť vytvára podmienky pre trvalé zvyšovanie životnej úrovne občanov. Medzi významné ukazovatele životnej úrovne pracujúcich patrí aj dobré bývanie. Bytový fond, ktorý nám ostal po kapitalistickej spoločnosti, však požiadavky na dobré bývanie u prevažnej väčšiny občanov nespĺňoval. Preto Ústredný výbor KSČ vytýčil vo svojich uzneseniach zásadu pre riešenie bytového problému, a to najmä výstavbou nových bytov. V súlade s opatreniami straníckych a štátnych orgánov sa prišlo k urýchlenej výstavbe nových bytov, ktorých sa od oslobodenia do konca roka 1964 postavilo celkom 394 494, čo je viac ako jedna tretina z celkového počtu bytov na Slovensku. Táto starostlivosť o riešenie bytového problému sa najvýraznejšie prejavila na dedinách, kde sa postavilo vyše 200 000 moderných rodinných domčekov v rámci individuálnej bytovej výstavby.

Zvyšovanie úrovne bývania si však vyžaduje nielen stavať nové byty, ale sústavne zabezpečovať aj riadnu údržbu, opravy a modernizáciu jestvujúceho bytového fondu. Otázka údržby a opráv je v posledných rokoch vysoko aktuálna, pretože väčšina bytov je postavená pred rokom 1945 a 30 % pred rokom 1919.

V minulosti sa otázkam opráv a údržby bytového fondu nevenovala dostatočná pozornosť, a preto bytový fond chátral. Príčin tohto chátrania bolo viacej. Sú uvedené v zpráve, ktorú ste obdržali. Preto zmienim sa len o niektorých najpodstatnejších.

V prvom rade to bola skutočnosť, že sa súčasne s likvidáciou súkromných opravárskych živností nevytvárali v miestnom stavebníctve potrebné kapacity, ktoré by plne zabezpečovali opravy a údržbu bytového fondu. Okrem toho podniky miestneho stavebníctva, ktoré mali v prevažnej miere zabezpečovať opravy a údržbu bytového majetku, venovali sa namiesto opráv a údržby bytov hlavne novej investičnej výstavbe. Poznatky okresných národných výborov svedčia o tom, že podniky miestneho stavebníctva často odopierali prevziať objednávky na najnutnejšie opravy domového majetku. Tento problém nebol a nie je ani doteraz úplne vyriešený. Otázky zvyšovania kapacít, najmä pre opravy a údržbu bytového majetku a plnenie menovitých akcií opráv podnikmi miestneho stavebníctva, budú musieť národné výbory urýchlene riešiť.

Ďalšou príčinou pomalého odstraňovania predovšetkým drobných a havarijných porúch bolo, že organizácie bytového hospodárstva nemali vôbec alebo len málo vlastných údržbárov, ktorí by boli urýchlene odstraňovali drobné závady. Množstvo drobných závad, ktoré sa mohli pri prevencii a včasnom zákroku odstrániť s pomerne malými nákladmi, nebolo opravených, a tak postupne malé závady narastali do veľkých rozmerov.

Úmerne k potrebám opráv a údržby bytového fondu sa neplánovalo ani dostatočné množstvo finančných prostriedkov, a tie, ktoré boli v pláne zabezpečené, nemohli národné výbory a organizácie bytového hospodárstva často používať podľa danej situácie na tie opravy, ktoré považovali za najnutnejšie. V minulosti sa u národných výborov osobitne plánovali finančné prostriedky na generálne opravy a osobitne na bežnú údržbu. Plánované finančné prostriedky na generálne opravy sa nemohli v žiadnom prípade použiť na bežnú údržbu a opačne. Takýto spôsob plánovania bol značnou brzdou pri opravách a údržbe bytového fondu. To bola tiež jedna z príčin, prečo plánované finančné prostriedky neboli vždy vyčerpané.

Značný podiel na chátraní domového majetku mali nedostatky v materiálo-technickom zásobovaní u organizácií bytového hospodárstva a podnikov miestneho stavebníctva. Pri realizácii opráv a údržby tieto organizácie často zápasili s nedostatkom, najmä vodoinštalačného, elektroinštalačného a iného materiálu, potrebného pre opravy.

V súvislosti s údržbou starého bytového fondu zmienim sa ešte o nutných opravách a údržbe novopostaveného bytového fondu. Organizácie pozemného staviteľstva často nie v jednom prípade odovzdávali i odovzdávajú bytovým organizáciám nový domový majetok so značnými závadami. V dôsledku toho viac

ako jednu tretinu plánovaných finančných prostriedkov na údržbu a opravy domového majetku a kapacít miestneho stavebníctva a údržbárskych stredísk bytových organizácií odčerpávajú náklady na opravu nového bytového fondu.

V rozbere, ktorý ste obdržali, sú uvedené niektoré konkrétne príklady hrubých závad na novom bytovom fonde.

Súdružky a súdruhovia,

mohol by som uvádzať i niektoré ďalšie príčiny, ktoré negatívne vplývajú na zabezpečovanie opráv a údržby bytového majetku.

Nepriaznivý vývoj a nedostatočná starostlivosť o domový majetok boli viackrát predmetom rokovania našich najvyšších stranických a štátnych orgánov, ktoré prijali celý rad opatrení na rozšírenie a skvalitnenie údržby a opráv bytového majetku.

Vychádzajúc zo záverov XII. sjazdu KSČ prijala vláda viacero uznesení na zlepšenie správy starostlivosti o údržbu a opravy domového majetku a na zlepšenie kvality novopostaveného bytového fondu. Tieto sa postupne uvádzajú do života.

Aký je súčasný stav a čo treba ďalej robiť?

V roku 1963 vláda stanovila úlohu národným výborom a organizáciám bytového hospodárstva vytvoriť údržbárske strediská v takom rozsahu, aby postupne na 100 bytov pripadal najmenej jeden údržbár a na 1000 bytov najmenej jeden prevádzkový technik.

Prvé úspešné kroky na zvýšenie počtu údržbárov už národné výbory urobili na podklade uznesenia vlády č. 395 z roku 1964 o zamestnávaní pracovníkov z doplnkových zdrojov na údržbe bytového fondu a ďalšieho uznesenia vlády č. 625 z roku 1964 o opatreniach na zlepšenie údržby a opráv bytového majetku. Tieto uznesenia dávajú národným výborom a organizáciám bytového hospodárstva a miestneho stavebníctva veľké možnosti zvýšenia starostlivosti o správu a údržbu bytového fondu. Bytové organizácie a organizácie miestneho stavebníctva môžu získavať údržbárov z doplnkových zdrojov nad stanovený plán pracovníkov a úmerne prekročiť mzdový fond na zabezpečovanie riadnej údržby a opráv bytového fondu a plynulej prevádzky vykurovania. Na podklade týchto opatrení vlády sa stavy údržbárov organizácií bytového hospodárstva sústavne zvyšujú. K 30. VI. 1965 na Slovensku bolo už 1521 údržbárov. Na jedného údržbára pripadá v priemere 104 bytov. Tým si organizácie bytového hospodárstva vytvárajú priaznivejšie podmienky na odstraňovanie drobných a havarijných závad. Sú však ešte veľké rozdiely

v počte údržbárov na 100 bytov v jednotlivých okresoch. Zatiaľ čo v okresoch Banská Bystrica, Trnava a Žilina pripadá na jedného údržbára 80 až 90 bytov, v okresoch Nové Zámky však až 216, Dolný Kubín 189 a Bratislava-vidiek 276 bytov. Je samozrejme, že starostlivosť o údržbu bytov zo strany bytových organizácií nemôže byť v týchto okresoch taká ako tam, kde pripadá na jedného údržbára o polovicu bytov menej.

V súčasnosti sa sústavne zvyšuje podiel na opravách a údržbe vlastnými údržbármi bytových organizácií. V prvom polroku 1965 sa z celkového objemu prostriedkov 110 570 000 Kčs, určených na opravy a údržbu, podieľali organizácie bytového hospodárstva čiastkou 15 883 000 Kčs. Hoci tieto čísla dokumentujú, že objem prác vykonaných vlastnými údržbármi predstavuje iba 15 %, predsa znamená to veľmi mnoho pre spokojnosť občanov. Veď sú to práve drobné závady v bytoch (vodoinštalčné, kúrenárske, menšie stavebné závady a pod.), ktoré spôsobujú oprávnenú nespokojnosť užívateľov bytov. A práve údržbári bytových organizácií majú z úlohu urýchlene tieto odstraňovať, a tak predchádzať ďalším nedostatkom.

Mohol by som uviesť celý rad príkladov, kde si v tomto smere veľmi dobre počínajú a kde sa situácia v drobnej údržbe zo dňa na deň zlepšuje. No i napriek tomu sa ukazuje potreba neustále pokračovať v nábore pracovníkov z doplnkových zdrojov, a to najmä v tých okresoch, ktoré si úlohu v nábore údržbárov nespĺnili.

Celkove však možno povedať, že v drobnej údržbe urobili organizácie bytového hospodárstva za uplynulý polrok veľký kus práce. Národné výbory sa však nemôžu s týmto stavom ani dnes uspokojiť a musia aj naďalej vytvárať bytovým organizáciám také podmienky, aby sa sústavne zlepšovala údržba a opravy bytového fondu.

Pružnejšie treba riešiť aj opravy domového majetku väčšieho rozsahu. I keď sa v roku 1964 dosiahlo zvýšenie kapacít v podnikoch miestneho stavebníctva a k ďalšiemu zlepšeniu došlo v priebehu prvého polroka 1965, treba zdôrazniť, že ani rast v kapacitách miestnych stavebných podnikov, s ktorými uvažuje návrh plánu na rok 1966 až 1970, pre opravy a údržbu nebude postačovať na plné pokrytie potrieb opráv domov. Je to najmä preto, že opravy bytového fondu boli značne zanedbané, bytový fond z roka na rok sa rozrastá, nároky občanov na modernizáciu bytov stúpajú. Preto pred národné výbory okrem zvyšovania počtu údržbárov v organizáciách bytového hospodárstva vystupuje veľmi naliehavá úloha zvyšovať kapacity v okresných a

mestských stavebných podnikoch, a na dedinách, kde si to situácia vyžaduje, budovať prevádzkárne MNV, prípadne pružnejšie poľovať remeselníkom údržbársku činnosť.

Keď hovoríme o raste kapacít, máme na mysli komplexný súbor opatrení predovšetkým na dobudovanie materiálo-technickej základne pre opravy a údržbu bytového majetku, výchovu dorastu, zvyšovanie počtu kvalifikovaných pracovníkov v potrebnej skladbe profesií až po vybavenosť vlastných údržbárskych čiat potrebnými priestormi a nástrojmi a potrebným materiálom.

Pre zlepšenie údržby a opráv domového majetku sa majú v podnikoch miestneho stavebníctva podľa uznesenia vlády č. 625 z roku 1964 vytvoriť osobitné čaty opravárov z jednotlivých profesií pre údržbu a opravy domového majetku na vlastný účet. Túto časť uznesenia vlády podniky miestneho stavebníctva až na niektoré výnimky nespĺnili. Že aj toto opatrenie vlády môže podstatne zlepšiť stav v údržbe bytového fondu, potvrdzujú výsledky, ktoré po vytvorení takejto čaty dosiahol Okresný stavebný podnik v Rimavskej Sobote, ktorý v prvom polroku 1965 zvýšil objem práce oproti tomu istému obdobiu minulého roka takmer o dvojnásobok tým, že prestaval v tomto polroku už 1,5 mil. Kčs.

V zpráve sa podrobne hodnotia aj nedostatky v materiálo-technickom zásobovaní a zriaďovaní dielni pre údržbárov organizácií bytového hospodárstva. Je všeobecný nedostatok najpotrebnejších údržbárskych materiálov, nástrojov pre údržbárov a potrebných mechanizmov. Na zlepšenie súčasného stavu v materiálo-technickom zásobovaní prijala vláda 25. augusta 1965 uznesenie číslo 401.

K zlepšeniu materiálo-technického zásobovania môžu prispieť aj samotné národné výbory. Komisia SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva má poznatky o tom, že niektoré národné výbory v rámci svojich plánov urobili také opatrenia, že v ich obvode nemajú organizácie bytového hospodárstva vážnejšie problémy v zásobovaní s údržbárskym materiálom. Napríklad v okrese Košice pri rozpise plánu materiálo-technického zásobovania na rok 1965 požiadavky na materiál pre bytové hospodárstvo maximálne pokryli. Aj Okresný národný výbor v Banskej Bystrici pri rozpise plánu pamätal na bytové hospodárstvo vo zvýšenej miere. Napríklad Bytovému podniku v Banskej Bystrici okrem zvýšeného množstva rôzneho údržbárskeho materiálu prideliť aj potrebné dopravné prostriedky, stroje a nástroje pre údržbárske dielne a pod. Z toho vidieť, že k zlepšeniu materiálo-technického zásobovania môžu prispieť okresné národné výbory.

Aktívnu pomoc pri zabezpečovaní opráv a údržby domového

majetku poskytujú svojimi kapacitami aj výrobné družstvá. V roku 1964 vykonali na bytovom fonde opravy za 57 720 000 Kčs. To všetko ešte nepostačuje, najmä teraz, keď stavebné bytové družstvá začínajú sa dožadovať zvýšenia opravárenských kapacít na opravu ich domového majetku.

Slovenská národná rada očakáva, že výrobné družstvá na Slovensku v tomto smere vynaložia mimoriadne úsilie na zvýšenie kapacít pre opravy a údržbu domového majetku.

Doposiaľ som sa zmienil len o niektorých najdôležitejších činiteľoch, ktoré sa týkajú národných výborov a nimi riadených stavebných a bytových organizácií.

Zostáva však aj ďalší významný činiteľ pôsobiaci na domový majetok a na spokojnosť alebo nespokojnosť užívateľov bytov. Je to ich vzťah k domovému majetku a k celému socialistickému vlastníctvu.

Správny socialistický vzťah sa nemôže nadiktovať uzneseniami a opatreniami. Ten musia predovšetkým národné výbory a spoločenské organizácie výchovou ľudí vypestovať. A práve socialistický vzťah k socialistickému vlastníctvu, šetrné zaobchádzanie so zariadením domu, ako sú výťahy, chodby, práčovne i vlastné zariadenie bytu a pod., majú veľký vplyv na to, či si občania bývanie spríjemňujú alebo navzájom sťažujú.

Aktívna pomoc občanov na ochrane spoločenského vlastníctva, na udržiavaní poriadku, čistoty a hygieny v domoch, ako aj ich účasť na odstraňovaní drobných závad nijako neznižuje zodpovednosť organizácií bytového hospodárstva za ochranu zvereného domového majetku. Súťaž o štít „Dom vzornej čistoty“ a preberanie domov do socialistickej opatery slúži na zvýšenie záujmu občanov a organizácií bytového hospodárstva o ochranu domového majetku a na skrášlenie prostredia, v ktorom bývajú.

Príklady z Bratislavy, Trnavy, Nitry, Košíc a ďalších miest ukazujú, že táto súťaž priaznivo vplyva na starostlivosť o domový majetok a celkovú úroveň bývania.

Napríklad v obvode národného výboru Bratislava-Vinohrady nájomníkom v 187 domoch bol štít udelený. V tomto obvode v 122 domoch s 1252 bytovými jednotkami prevzali obyvatelia domy do socialistickej opatery. Obdobné výsledky dosiahli i v obvode národného výboru Bratislava-Nivy.

Dobré výsledky spolupráce prevádzkárni bytového podniku s občianskymi komisiami a nájomníkmi dosiahli i v obvode národného výboru Bratislava-Nové Mesto. V rámci skrášľovania domov a okolia previedli si sami občania nátery balkónov, plovov, skrášlenie chodieb v domoch kvetmi a pod. Najlepšie výsledky dosiahli nájomníci na Robotníckej, Osadnej a Riazanskej

ulici. Tiež v Nitre je v socialistickej opatere celkom 679 bytov. Všetci užívatelia, ktorí prevzali byty do opatery, starajú sa o dobrý stav bytov prevádzaním drobných údržbárskych prác, pričom sa venujú najmä preventívnym prehliadkam domového majetku. Súčasne dbajú o vzhľad okolia budov úpravou zelene, chodníkov a udržiavaním čistoty. Najlepšie výsledky pri uplatňovaní socialistickej opatery sa dosiahli v blokoch nachádzajúcich sa v častiach Prednádražia a Pod Kalváriou. Užívatelia bytov nielenže pekne upravili okolie, ale i dosiahli vyše 30 tisíc korún úspory nákladov, plánovaných na údržbu jednotlivých bytov. Prostriedky takto ušetrené použijú na vylepšenie spoločných priestorov a miestností. Podobné príklady dokumentujúce správny socialistický vzťah k bytovému majetku sú i v ďalších mestách.

Bude úlohou národných výborov, masových organizácií a všetkých nás, aby pri realizácii vládnych uznesení i uznesení Slovenskej národnej rady cestou podnikov miestneho stavebníctva i organizácií bytového hospodárstva podporovali a organizovali aktívnu účasť občanov na ochranu a zveľaďovanie domového majetku.

S nedostatkami v údržbe bytového fondu veľmi úzko súvisí aj nespokojnosť občanov, ktorú často prejavujú navonok tým, že okrem podávania sťažností na rôzne orgány odopierajú platiť úhradu za užívanie bytu a za služby spojené s užívaním bytu. Stav nedoplatkov na úhrade za užívanie bytu je na Slovensku pomerne vysoký i napriek tomu, že národné výbory všetkých stupňov robili rôzne opatrenia na ich zlikvidovanie. K 30. VI. 1965 bolo na Slovensku celkom 9 576 000.— Kčs nedoplatkov. Na tejto výške má najväčší podiel Východoslovenský kraj a najmä mesto Košice. Pri skúmaní príčin vzrastania nedoplatkov bolo zistené, že tieto vznikli a vznikajú ešte aj dnes v prevažnej miere u užívateľov nových nekvalitných bytov, ktorým buď do bytu pri daždi zateká, alebo ktorí nemajú v zimných mesiacoch v bytoch dostatočné teplo. Len veľmi malé percento neplatičov je takých, ktorí majú v byte všetko v poriadku. Nežiadúci stav nedoplatkov je teda signálom pre savebné a bytové organizácie a národné výbory, že výstavbu bytov a ich údržbu treba skvalitniť. Spokojnosť občanov s bývaním a zlepšenie ich platobnej morálky dosiahneme len tvedy, keď za stanovenú úhradu za užívanie bytu a za služby spojené s užívaním bytu poskytneme im kvalitný byt a v ňom kvalitné služby.

Vážené súdružky,
vážení súdruhovia poslanci,

z toho čo som uviedol vidieť, že problémy opráv a údržby domového majetku na Slovensku sú veľmi vážne. Treba vyvinúť mimoriadne úsilie o zachovanie domového majetku, ktorý už bol vybudovaný, a nepripustiť ďalšie jeho chátranie. Komisia SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva pripravila rozbor súčasného stavu o opravách a údržbe domového majetku na Slovensku pre rokovanie pléna Slovenskej národnej rady.

Pripravovaný návrh uznesenia Slovenskej národnej rady ukazuje orgánom SNR a národným výborom, aké opatrenia budú musieť v budúcnosti urobiť pre zvýšenie úrovne bývania našich občanov. V prvom rade sa budú musieť zamerať na zvýšenie opravárskych kapacít u okresných a mestských stavebných podnikov a na ďalšie zvyšovanie a skvalitňovanie stavu údržbárov v organizáciách bytového hospodárstva.

Ďalej národné výbory budú musieť v rámci plánu zlepšiť materiálno-technické zásobovanie v prospech opráv a údržby domového majetku, pričom sa nemôžu spoliehať len na pomoc zhora, bez toho, že by sami iniciatívne riešili tieto problémy. Pridelovanie prevádzkových priestorov pre údržbárske strediská patrí výlučne do ich právomoci. V tom sa národné výbory nemôžu spoliehať len na prídely investičných prostriedkov pre výstavbu nových objektov, ale musia viac využívať jestvujúce možnosti vo svojom obvode.

Podobne pri výstavbe nových bytov budú musieť národné výbory viac dbať na kontrolu kvality výstavby, nepripustiť preberanie bytov s kolaudačnými závadami a organizovať pritom účasť budúcich užívateľov bytov na verejných kolaudáciách za prítomnosti odborníkov.

Národné výbory budú musieť urobiť také opatrenia, aby údržbári organizácií bytového hospodárstva zabezpečovali pravidelné preventívne prehliadky domov a bytov a prípadné závady včas odstraňovali. Všetky tieto opatrenia budú úspešné len vtedy, ak pritom budú vedieť správne využívať aj poznatky občanov a zapájať ich do starostlivosti o ochranu a zveľaďovanie domového majetku.

Aj na dedinách sa vyskytujú veľké nedostatky v opravách a údržbe domového majetku. Za tento domový majetok sú tiež zodpovedné národné výbory. Väčší MNV bude musieť preto v rámci svojich prevádzkárni budovať údržbárske čaty pre opravy a údržbu bytov na dedinách. Zároveň pre tento účel využívať remeselníkov a pružnejšie im povoľovať výkon opravárskej čin-

nosti. Od stavebných organizácií a ich riadiacich orgánov sa očakáva, že budú dôsledne realizovať vládne uznesenia, smerujúce k zabezpečeniu vyššej kvality novopostaveného bytového fondu.

V záujme zlepšenia výrobnjej prípravy a generálnych opráv domového majetku, najmä v Bratislave, Košiciach, Trnave, Nitre, Žiline, Prešove, Banskej Bystrici a v Trenčíne, kde je tento sústredený vo väčšom rozsahu, bude treba za pomoci vysokých škôl doriešiť otázku posilnenia projektových kapacít okresných a mestských stavebných podnikov.

K tomuto záveru oprávňuje skutočnosť, že z vysokých škôl každoročne odchádza mnoho mladých absolventov-projektantov, ktorí nemajú vždy vytvorené podmienky pre plné uplatnenie v praxi, najmä preto, že ich príslušné stavebné organizácie odopierajú prijímať pre nedostatočnú prax.

Na posilnenie ochrany a riadnej starostlivosti o domový majetok národné výbory majú, alebo si môžu vytvoriť celý štáb dobrovoľných pracovníkov, ako sú občianske výbory, občianske komisie, domové výbory, domoví dôvernici a pod., za pomoci ktorých môžu urobiť veľký kus práce na zlepšenie terajšieho stavu domového majetku. Aj naďalej bude preto dôležitým faktorom pomer občanov k bytovému fondu, jeho ochrana, riadna starostlivosť oň a správny režim užívania. V tomto smere budú musieť národné výbory posilniť politicko-výchovnú prácu medzi občanmi.

Súdružky a súdruhovia,

pri plnení náročných úloh bude národným výborom konkrétnu pomoc poskytovať v spolupráci s inými orgánmi SNR i Komisia Slovenskej národnej rady pre rozvoj miestneho hospodárstva. Pôjde najmä o pomoc pri riešení problémov kapacít a otázok materiálno-technického zásobovania.

Bude vecou nás všetkých, vecou národných výborov a všetkých zainteresovaných orgánov, aby sme k plneniu záverov plenárneho zasadnutia SNR i predchádzajúcich stranických a vládnych uznesení pristúpili zodpovedne.

Pôjde o plnenie záverov, ktoré majú v podstatnej miere uspokojovať požiadavky našich občanov v opravách a údržbe bytového majetku, a tým i zabezpečovať ich spokojnosť.

Podpredseda Kríž:

Ďakujem súdruhovi F á b r y m u za úvodné slovo.

Súdružky poslankyne a súdruhovia poslanci,
dostali ste návrh uznesenia k zpráve, ktorý pripravila
Komisia SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva.

Prosím, aby ste svoje pripomienky, prípadne námety k návrhu
uznesenia odovzdali zpravodajcovi poslancovi Matejovi Berní-
kovi, alebo predniesli v

rozprave.

Do rozpravy sú prihlásení poslanci

Anton Ť a ž k ý

Ján M a r e j k a

Ján B e l o v i c k ý

inž. Štefan G a š p a r í k, vedúci Ústrednej správy pre rozvoj
miestneho hospodárstva

Rehor S l á m k a, člen Komisie SNR pre rozvoj miestneho
hospodárstva.

Rozprava sa uskutoční zajtra.

Prerušujem rokovanie 5. schôdzky Slovenskej národnej rady.
V rokovaní pokračujeme zajtra, 16. septembra o 8. hod.

Pokračovanie 5. schôdzky Slovenskej národnej rady 16. septembra 1965 o 8,00 hodine.

Predseda Chudík:

Vážená Slovenská národná rada,
súdružky a súdruhovia!

Pokračujeme v rokovaní 5. schôdzky Slovenskej národnej rady,
na ktorej vítam

predsedu Najvyššieho súdu súdruha dr. Jozefa L i t e r u, prvého
námestníka generálneho prokurátora súdruha dr. Jaroslava D a -
v i d a,

ako aj všetkých prizvaných hostí.

Prikročíme k

rozprave k zpráve predsedu Komisie SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva o údržbe a opravách bytového majetku na Slovensku.

Dávam slovo poslancovi Antonovi Ť a ž k é m u.

Poslanec Ťažký:

Vážené súdružky a súdruhovia!

So stavom údržby bytového fondu sme sa v rade Východoslovenského KNV v Košiciach zaoberali viackrát a naposledy v máji t. r. Bolo konštatované v závere rokovania, že v dôsledku vyššej starostlivosti zo strany ONV a MNV v kraji všetky okresy vo Východoslovenskom kraji plnia vysoko časový plán opráv a údržby bytového fondu.

Organizácie bytového hospodárstva v našom kraji spravujú toho času 43.550 bytových jednotiek, z čoho samostatný okres Košice 18.900 bytov. V bytovom fonde je však 4.157 bytov, ktoré boli postavené v predchádzajúcich storočiach, 4.805 bytov do roku 1945 a od roku 1945 polo postavených 34.588 bytov.

Aj vo Východoslovenskom kraji na údržbu tohto bytového fondu je zabezpečovaná z roka na rok väčšia čiastka finančných prostriedkov. Tak v roku 1961 bolo poskytnuté 16 miliónov, v roku 1962 15,7 mil. Kčs, v roku 1963 23,7 mil. Kčs a v roku 1964 už 41,2 mil. Kčs. Pre tento rok sme plánovali finančné prostriedky vo výške 49,4 mil. Kčs. Z toho vidieť, že údržbu bytového fondu sme v minulých rokoch, pravda, zanedbávali. Tento stav bol a je právom kritizovaný zo strany užívateľov bytov. Čiastočné zlepšenie nastalo v minulom roku, najmä po uznesení vlády z novembra minulého roku, odkedy sa podstatne zlepšil prístup k oprave bytového fondu tak zo strany národných výborov, bytových organizácií, ako aj zo strany dodávateľských organizácií.

Výsledky za prvých sedem mesiacov nám ukazujú, že v kraji časový plán sa plní na 114 % a z celoročného plánu plnenie predstavuje 73,3 %. Celkom boli uskutočnené opravy za 36,22 mil. Kčs, čo je skoro toľko, ako za celý minulý rok. Je reálny predpoklad, že všetky okresy splnia celoročný plán. Okresy Bardejov, Poprad, Spišská Nová Ves a Trebišov požiadali už o zvýšenie finančných prostriedkov ešte pre tento rok.

Tieto priaznivé výsledky boli dosiahnuté najmä zvýšením počtu

vlastných údržbárov. Bytové organizácie v našom kraji dnes už majú 415 vlastných údržbárov, takže na jedného údržbára pripadá 115 bytových jednotiek, a v troch okresoch je to dokonca už menej ako sto bytových jednotiek.

Druhým kladným zjavom je to, že hlavní dodávatelia údržbárskych prác, a to mestské a okresné stavebné podniky, až na okres Michalovce, plnia veľmi zodpovedne časové plány. Pravda, odmietajú však prevádzať práce menšieho rozsahu z dôvodov dosahovania nízkej produktivity práce, nízkej rentability spôsobenej zvýšenými nákladmi v dôsledku častých presunov pracovníkov, lešenia a materiálu.

Citeľným nedostatkom je najmä to, že tieto organizácie nezabezpečujú v dostatočnej miere klampiarske práce a opravy striech, ktoré—i keď sa často zdajú byť nepodstatné—vyvolávajú nespokojnosť zo strany užívateľov bytov. Rovnako nedostatok údržbárskeho materiálu, menovite inštaláčného, je charakteristickým znakom u všetkých organizácií bytového hospodárstva v kraji. Zvýšením limitu nákupu v maloobchode aspoň čiastočne by sa prispelo k zlepšeniu situácie na úseku dotácie s materiálom.

V niektorých našich okresoch sú organizácie bytového hospodárstva schopné nahlásené menšie závady vlastnými údržbármi odstrániť už v priebehu aj jedného dňa. Často však táto možnosť je hatená práve nedostatkom spomínaného materiálu.

Nezdravým zjavom, s ktorým sa ešte stále stretávame, je prefakturácia vykonávaných prác u dodávateľských podnikov. V Košiciach sme previedli previerku, ktorá nám ukázala, že napríklad Mestský stavebný podnik takmer o 10 % viac fakturoval Bytovému podniku mesta Košíc, než mal to možnosť previesť podľa platných cenníkov. Podobných prípadov v kraji bolo viac, a tak niektoré stavebné podniky získavajú bezpracne zisk. Domové správy tento stav niekedy aj vedome trpia a prijímajú faktúry z obavy, že druhýkrát stavebný podnik by podobnú prácu v údržbe odmietol vykonať. Pre kontrolu nemajú domové správy ani potrebné cenníky, a tak nemôžu vykonať dôkladnú kontrolu predložených faktúr. Mám za to, že je plne opodstatnená požiadavka urýchlene zabezpečiť potrebné cenníky pre všetky organizácie bytového hospodárstva.

V poslednom období osobitnú pozornosť venujeme bytovému fondu, ktorý nám odovzdávajú stavebné organizácie. Aj keď sa kvalita odovzdávaných bytov v novostavbách postupne zlepšuje, s celkovou úrovňou sa ešte nemôžeme uspokojiť. Nemožno trpieť takýto stav, že z bytového fondu sme museli vypustiť v minulom roku 80 bytov, ktoré boli vybudované v technických podľa-

žiach. Odbor výstavby MsNV v Košiciach vydal už vyše 180 rozhodnutí, podľa ktorých niektoré byty v novostavbách boli uznané za zdravotne závadné a bol daný príkaz na ich uvoľnenie a prevedenie potrebných stavebných úprav. Rovné strechy na nových stavbách treba opravovať na viacej ako 1000 bytoch. Nie div potom, že také množstvo finančných prostriedkov potrebujeme každoročne dávať do bytového fondu. Keby sme však s týmito prostriedkami previedli opravy staršieho bytového fondu, bolo by to v poriadku, ale dávať každý rok niekoľko miliónov do bytov, ktoré sme len teraz odovzdali do užívania, je viac ako nezodpovedné. Odporúčam — súdružky a súdruhovia — aby najzodpovednejší stavební odborníci prehodnotili technológiu panelovej výstavby domov. Pritom ide o byty I. kategórie, kde úhrada za užívanie bytu je najvyššia, a teda právom užívateľa týchto bytov dožadujú sa toho, aby byt mali v poriadku.

Zo strany národných výborov budeme musieť venovať zvýšenú pozornosť aj domom v súkromnom vlastníctve, keďže opravy týchto domov značne zaostávajú. Prevažná väčšina majiteľov súkromných domov má vytvorené podmienky k tomu, aby dom dali do poriadku, previedli potrebné úpravy, no zatiaľ skúsenosti ukazujú, že k oprave sa prikračuje iba tam, kde to odbory výstavby priamo nariaďa. Veľký problém je u tých rodinných domov, v ktorých bývajú nájomníci, a majitelia sa do nich ani napriek všetkej snahe nemôžu dostať. Nájomník neopravuje, a majiteľ v snahe dostať sa doň, tiež ho neopravuje pred tým ako mu je uvoľnený. Oddaľovať potrebné opravy znamená len zvyšovať ďalšie finančné a materiálové prostriedky na ich prevedenie a nutnosť novej výstavby.

Organizácie bytového hospodárstva v budúcom období očakávajú nemalé úlohy. Bude treba zabezpečiť prevedenie údržby a opráv bytového fondu ešte vo väčšom rozsahu. Aby sme toto mohli zabezpečiť, bolo by treba riešiť v rámci Slovenska zabezpečovanie školenia niektorých profesií vlastných údržbárov — podobne ako to zabezpečuje Ministerstvo stavebníctva. Bude treba venovať pozornosť aj otázke materiálo-technického zásobovania a zavedeniu jednotnej pasportizácie bytového fondu.

Úlohy na tomto úseku musíme chápať ako súčasť celkového riešenia bytového problému a pristupovať k ich plneniu s plnou zodpovednosťou.

Ďalší problém, ktorý nám v krajoch musia pomôcť riešiť centrálné orgány i celá spoločnosť, je úplne schátralý bytový fond, ktorý už nemožno opraviť, pretože náklady na nový byt by boli nižšie ako náklady na generálnu opravu. U nás je to predovšetkým Kežmarok, Sabinov, Levoča, časti Košíc a Prešova. V nie-

ktorých mestečkách, ako v Kežmarku, alebo Sabinove a teraz aj v iných mestách, napr. v Banskej Štiavnici a Kremnici, MsNV nemajú možnosť pri nutnej oprave bytu dať náhradný byt ani na obdobie, dokiaľ sa byt opravuje. Odporúčam, aby SPK tento problém spolu s nami rozanalyzovala a aby sme spoločne pripravili našim orgánom reálne návrhy ako ho riešiť.

Súдруžky a súdruhovia, súhlasím s návrhom na uznesenie, že treba venovať väčšiu pozornosť dobudovaniu kapacít OSP a MsSP, ako aj vybudovať údržbárske čaty pri prevádzkach niektorých miestnych národných výborov. To vyžaduje nielen nutnosť vyššej starostlivosti o údržbu bytového a ostatného domového fondu, ale aj nutnosť údržby poľnohospodárskych ustajňovacích priestorov, ktoré sú na mnohých poľnohospodárskych závodoch — možno povedať — v katastrofálnom stave. Ak ani na tomto úseku neurobíme nápravu, bude to stáť veľa prostriedkov nielen družstevníkov, ale celú našu spoločnosť. Na záver mi dovoľte, aby som ešte upozornil na jednu závažnú otázku, ktorú nám treba riešiť v súvislosti s budovaním kapacity okresných a mestských stavebných podnikov. Je to kvalitatívna stránka kapacity týchto organizácií, kádrové a technické vybavenie. Dnes to vyzerá tak, že závädy na bytovom „novom“ fonde musia odstraňovať okresné a mestské stavebné podniky. Konkrétne v Košiciach závädy rovných striech na 1400 bytových jednotkách musí odstraňovať mestský stavebný podnik. A keď to zjednodušíme, vyzerá to tak, ako keby učiteľ v škole dal diktát zo slovenčiny, ktorý napísal žiak piatej triedy, opraviť žiakovi druhej triedy. V ojedinelom prípade by to aj urobil, ale nemožno to čakať všeobecne. Preto aj okresné a mestské stavebné podniky musíme aj kvalitatívne vybudovať na úroveň tých úloh, ktoré majú riešiť v súvislosti aj s týmito problémami, o ktorých dnes medzi-ným rokujeme.

My si — súдруžky a súdruhovia — plne uvedomujeme v národných výboroch, že nestačí zabezpečovať údržbu bytového fondu len plánom a prostriedkami, ktoré na toto vynakladá spoločnosť, ale že treba údržbu bytového fondu zabezpečovať i tým, že budeme vychovávať všetkých nájomníkov a ich rodinných príslušníkov k vyššej starostlivosti o bytový fond, k vzťahu k socialistickému bytovému fondu, že nám treba naplniť nápis na niektorých domoch „Dom v socialistickej opatere“ obsahom skutočnej starostlivosti u všetkých, ktorí tento dom užívajú.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi Ť a ž k é m u a teraz prehovorí poslanec Ján Marejka.

Poslanec **Marejka:**

Vážená Slovenská národná rada,
súdržky, súdruhovia poslanci!

Myslím, že je veľmi správne, keď sa Slovenská národná rada zaoberá takými otázkami, ako je starostlivosť o bývanie ľudí. Vo svojom diskusnom príspevku nechcem opakovať to, čo bolo v predloženej zpráve, resp. to, čo hovoril súdruh **F á b r y** v úvodnom slove. Chcel by som v súvislosti s touto otázkou upozorniť len na niekoľko vecí.

Naša Komisia SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva existuje len od posledných volieb. Vznikla ako výsledok uznesenia Ústredného výboru Komunistickej strany Československa a Komunistickej strany Slovenska o slovenských národných orgánoch. V komisii nebolo dosť skúseností a nebolo ani aparátu. Bolo treba začínať, ako sa ľudove hovorí, od piky. V súčasnom období práca sa už rozbieha a sú dosahované i prvé dobré výsledky. Treba tiež povedať, že všetci poslanci-členovia tejto komisie sú, súdruhovia a súdržky, prvýkrát členmi orgánu pre celé Slovensko. Prvé schôdzky boli takým otáčaním a hľadaním. Myslím si, že teraz sa naša komisia stáva už plnoprávnym členom našej rodiny. Z podnetu našej komisie sa i tento problém dostal na program dňa pléna Slovenskej národnej rady.

Predsa nám nemôže byť jedno, ako ľudia bývajú, ako je zaobchádzané s bytovým fondom a na tieto otázky upozorňoval i súdruh **N o v o t n ý** na poslednom zasadnutí ÚV KSČ. Pri riešení bytového problému musí ísť o to, aby životnosť bytu bola čo najdlhšia a aby ľudia spokojne bývajúci i spokojne pracovali alebo naopak.

Dnes sucho konštatujeme, že na Slovensku sme ostali na úrovni bytového fondu dlhší viac ako 860 mil. Kčs. To predsa reprezentuje veľkú stavebnú kapacitu; v súčasných podmienkach, ktoré sú v stavebných kapacitách, príliš dlho bude trvať, aby sme tento schodok vyrovnali, pretože nemôžeme ho nahradzovať len novým bytovým fondom. Na Slovensku je to desaťtisíce požiadaviek na byty. Len v našom okrese je viac ako 700 žiadostí na byty, čo by bolo treba riešiť. Prítom ročne sa odovzdá do užívania len asi okolo 200 bytov v štátnej a družstevnej výstavbe. Viac si občania riešia svoj bytový problém sami a k tomu ešte poviem niekoľko slov.

Pravda, teraz nám už nepomôže len konštatovať, ide o to, ako schodok, ktorý tu je, urýchlene riešiť. Ja vidím — súdržky a súdruhovia — k tomu dve cesty:

1. Jedna cesta spočíva v kvalitnej práci našich stavbárov, aby sa na novostavbách nemusela za rok alebo za dva robiť väčšia oprava, ako o tom hovoril s. posl. T a ž k ý.

2. Druhá cesta spočíva v riešení stavebných kapacít OSP a MsSP, výrobných družstiev a v rozširovaní vlastných údržbárskych čiat. Pritom však stavebné podniky treba dať na úroveň ostatným stavebným organizáciám. Nemožno tiež podceňovať ani prácu uličných výborov vo vedení občanov k šetreniu a ošetrovaniu bytov, k socialistickej údržbe bytového fondu.

Našich stavbárov treba pochváliť, že sa usilujú o zníženie nákladov na výstavbu jedného bytu. Pravda, pritom ich už netrápi, že za rok — za dva treba dať na opravu toho istého nového bytu 10—20 % hodnoty postaveného bytu tak, ako to ukazuje i predložená zpráva, a tak sme o tom hovorili i v komisii a cítime to i na každom mieste v každom okrese. Osobne si myslím, že i byty by sa mali robiť na záruku aspoň na 5—10 rokov. Pretože ani pri dobrej kolaudácii nevidíme všetky chyby. Veď keď si kúpim televízny prijímač, mám naň rok záruku, keď sa mi pokazí, zanesiem ho do obchodu alebo mi ho prídu opraviť a kritizujem súdruha riaditeľa napr. v Nižnej na Orave, kde televízny prijímač vyrobili, len sa tak hory zelenajú. Keď si kúpim hodinky za 450 Kčs, tiež mám na ne záruku, u chladničky tak isto. U tejto dokonca na motor je záruka až 5 rokov a stojí len 2000 Kčs. Pritom byt sŕojí okolo 60.000 Kčs a tam už záruky niet. Predsa nemôže záležať na tom, že to neplatím z vlastných úspor, sú to predsa naše spoločné prostriedky a potom sa zbytočne klameme, hovoríme o lacnej výstavbe, ale keď pripočítame údržbu, je výstavba až príliš drahá. U nás vo fabrike, keď súdruhovia vyrobia zlé ložiská, z Mladej Boleslavi ich obratom vrátia, o Mohelniciach, kde vyrábajú elektromotry na našich ložiskách, ani nehovorím. Tam sa počúva, či ložisko šumí alebo nešumí, nielen či má toleranciu vo výkyve. Tieto výrobky sa skúšajú na všetky možné parametre. U bytov tieto otázky už z takýchto aspektov neriešime, ani na to nepozerať a potom chceme, aby v nich ľudia spokojne bývali a tvorili nám hodnoty, ktoré naša spoločnosť potrebuje. Kto vyrobil zmetok, tak ho i uhradzuje. To by malo platiť i v stavebníctve a u stavebnej výroby vôbec. Potom by sa i súdruhovia riaditelia inak točili, keby im to šlo do nákladov a inak by sa o to zaujímali aj súdruhovia na povereníctve výstavby.

Druhý problém je u OSP, jeho riadenie, MTZ i strojové vybavenie, a aj odmeňovanie. Keď sme posledne v komisii o príprave tejto zprávy rokovali so súdruhmi z povereníctva výstavby, hovorili, že oni OSP neradia a že ich tento problém nezaujíma.

Domnievam sa, že by nás to malo všetkých zaujímať, trápiť a bolieť, že takýto stav na tomto úseku je. Stavebné podniky, mám na mysli okresné, sú pomerne horšie vybavené ako trebárs Pozemné stavby, úroveň miezd je nižšia a potom OSP majú samé drobné akcie. Dobre pracovať bez ľudí sa nedá. Domnievam sa, že murár pracujúci u Pozemných stavieb a u Okresného stavebného podniku jednako pracuje s tehlou alebo omietkou, a teda i otázka mzdy by mala byť riešená; technik u Pozemných stavieb alebo projektant je lepšie platený, potom je pochopiteľné, že každý radšej ide ta, kde zarobí viac. Posledne sme u nás v predsedníctve okresného výboru strany rokovali i o týchto otázkach a keď sme kritizovali riaditeľa stavebného podniku za to, že projekčná kapacita je malá, že by sa mali možnosti zvyšovať, hovoril, že ako on môže zvyšovať možnosti, získavať projektantov-technikov, keď im môže dať maximálne 2000 Kčs, ale tí istí technici v Pozemných stavbách si zarobia 2500 Kčs. Pochopiteľne, každý ide ta, kde viacej zarobí. Je to skutočne veľmi vážny problém, ktorý treba riešiť.

Takto by sme mohli vyčísľovať celý rad problémov, ktoré sa stavajú brzdou práce. V súvislosti s touto otázkou chcem upozorniť i na také skutočnosti, že by sa mala u OSP a MsSP riešiť otázka rozsahu stavebných kapacít a nad týmito otázkami by sa mala zamyslieť nielen Slovenská plánovacia komisia, ale aj Štátna plánovacia komisia. Uvediem príklad z nášho okresu. Z roka na rok treba viac kapacít na údržbu bytového fondu — plynie to z toho, že z roka na rok pribúda počet bytov u domových správ a na staré treba viac opráv. Problém treba skutočne nastoliť tak vážne, ako on vážny je. Rastie počet škôl a veľa iných vecí a aký vznikne potom paradox? Náš OSP na rok 1965 má kapacitu 14 miliónov. Robíme opatrenia, aby prekročil plán na 16 miliónov. Na rok 1966 požadujeme 18,1 mil. Kčs. Pochopiteľne, z toho, čo Krajský národný výbor má, dal nám 15,5 mil., teda ani nie toľko, ako zabezpečujeme na rok 1965. Teraz nastáva takáto situácia. Prídu poľnohospodári a povedia, že treba zaradiť všetky poľnohospodárske akcie. Je to podnik v prvom rade pre poľnohospodársku výstavbu. Potom prídu zo školstva, ktorí povedia, že treba zabezpečiť všetky opravy pre nich, údržbu škôl, či už malú alebo väčšiu. Prichádzajú domové správy s údržbou bytového fondu, v okrese treba riešiť obchodnú sieť (kde to nejde, obchodníci nás kritizujú, preto sa vraj neplní plán maloobchodného obratu, že nemajú, kde predávať), prídu opravy u ostatného socialistického sektoru, tržby od obyvateľstva a podobne.

Nad týmito otázkami sa treba skutočne veľmi vážne zamyslieť

a z tohto začarovaného kruhu treba sa raz dostať von. Pravda, neviem, či je tomu tak všade, ale myslím, že pokiaľ situáciu poznám, je tomu tak všade, a ak prírastok stavebných kapacít u týchto organizácií pôjde tak ako doteraz, ako je počítané u Okresného stavebného podniku, tak tento problém, o ktorom dnes rojukeme, sa veru nepodarí vyriešiť.

Dovoľte mi ešte — súdružky a súdruhovia — dve poznámky.

Podľa našich skúseností je veľmi správne, že pri nových školách na dedinách sa stavia i určitý počet bytov, v tomto období je to 6 bytov na jednu školu do 14 tried. To je — súdružky a súdruhovia — správne na dedinách. Možno by sa vyžadovalo 8 alebo 10 bytov v tejto škole, to ale nie je dnes podstatné, ale je paradoxné, že v škole máme ústredné kúrenie a tieto kotolne svojou kapacitou by stačili i na príslušnú bytovku. Bolo prijaté opatrenie, že v bytovkách sa ústredné kúrenie nemôže dať a chudáci učitelia musia z pivnice v krásnej novej budove nosiť uhlie a kúriť si sami. Potom chceme, aby sme dostávali učiteľov na dediny a nevytvárame im ani tie najzákladnejšie podmienky pre to, aby mohli solídne pracovať, solídne učiť, solídne žiť atď. Je celý rad vecí, s ktorými sa stretávame na dedine. Učitelia tam nemajú kultúrne možnosti a keď tieto problémy pridáme k tomu, nuž takto im sťažujeme život. Myslíme si azda, že učiteľ by si to kúrenie nezaplátil? Veľmi rád by ho zaplatil, len aby ho tam mohol mať. Domnevám sa, že toto rozhodnutie nebolo správne a treba sa nad ním zamyslieť. Preto by som ho odporúčal revidovať. Ved naši učitelia predsa nechcú kúriť zadarmo, ide o šetrenie paliva, veď je každému jasné, že lokálnym kúrením sa spáli viac paliva, ako by sa spotrebovalo v ústrednom kúrení. Snáď sa to zdôvodňovalo tým, že by sa muselo kúriť cez zimu o prázdninách kvôli bytom. I tak sa kúri, predsa ináč by to zamrzlo a bolo by viac škody ako osohu. U nás v Kysuckom Novom Meste pred 3 rokmi tak isto chceli šetriť podobným spôsobom, v novej krásnej škole cez polročné prázdniny nekúрили, pravda, mráz roztrhol radiátory, voda sa dostala na parkety a škody bolo za 80.000 Kčs. Od toho času sa vždy kúri, inak to predsa ani nemôže byť. Odporúčam, aby povereníctvo školstva, povereníctvo výstavby i investičná komisia tento problém zväžili a povolili sa všetky byty, kde to kotolne utiahnu, napojiť na školy. Je to, pravda, 50 alebo ja neviem, 30 m od školy, kde stojí krásna bytovka a kapacita kotolne školy to utiahne.

Ďalšia poznámka k individuálnej bytovej výstavbe. Individuálna bytová výstavba na Slovensku je hlavnou formou obstarávania si bytov — tak ako aj predložená zpráva ukazuje — a tým i riešenia bytového problému na Slovensku. Tento problém si obča-

nia riešia i na úkor svojho voľna, a všetky prostriedky, ktoré majú, dávajú na obstarávanie bytov — rodinných domkov. Mnohým to, pravda, nestačí a robia si pôžičky. Tento spôsob je síce správny, ale má i svoje negatívne prvky. U nás v okrese Štátna sporiteľňa požičala 1921 stavebníkom 22,679.000 Kčs. Títo ľudia v mnohých prípadoch si nič iné nedovolia a dovoľím si povedať, lebo situáciu v okrese veľmi dobre poznám, že okrem práce a domu neboli nikde, ani na rekreácii, ani na výlete, veľmi rýchlo nastáva opotrebenie samého človeka, mám na mysli príliš rýchle starnutie a pod.

To je jeden problém.

Druhý problém je v tom, že obce nemajú spracované zastavovacie plány, na to nebolo a niet nikdy prostriedkov; sú problémy so stavebnými pozemkami. Tieto otázky vážne ovplyvňujú jednak tempo výstavby a tiež vzťah obcí. Národné výbory sú potom nútené na miesto toho, aby občanov pochválili, že stavajú krásne domky a tak pomáhajú riešiť sebe a svojim rodinám bytový problém, ich trestať, že svojvoľne stavajú a sú s tým vážne problémy. V tomto je naše zákonodarstvo príliš neprispôsobivé a namiesto toho, aby pomáhalo, stava sa brzdou. Predsa u nás je iná situácia i historicky ako v Čechách a na Morave; tam jednak sa individuálne menej stavia ako u nás, a takmer každá obec má svoj zastavovací plán a výstavba sa robí presne podľa plánu. U nás, pravda, na to niet prostriedkov. Odporúčal by som, aby na tieto účely boli uvoľnené prostriedky a problém sa riešil rýchlejšie. Potom i výstavba by šla rýchlejšie, tak, ako by to záujem vyžadoval. Myslím, že by bolo správne uvážiť, či by sa nenašiel určitý spôsob i hmotného interasu pri výstavbe rodinných bytov, čo by podporovalo i tú progresívnejšiu výstavbu, a hlavne, že by sa stavalo tam, kde je to lepšie, v blízkosti pracovísk, znížila by sa požiadavka na dopravu, lepšie by sa dala organizovať výchovná a kultúrna činnosť a podobne.

Pravda, ešte treba porozmýšľať na povereníctve pre výstavbu a zvážiť, či by sa nenašiel spôsob pomoci individuálnym stavebníkom vo výrobe stavebných prefabrikátov, aby výstavba aj tam išla nejak rýchlejšie, aby sa nestaval dom 4—5 rokov, ale aby ho mohli postaviť tak, ako by to malo byť, minimálne za dva roky.

To je niekoľko poznámok, ktoré som považoval za potrebné povedať na dnešnom rokovaní pléna SNR. Záverom odporúčam plénu Slovenskej národnej rady schváliť predloženú zprávu i uznesenie o údržbe a opravách bytového fondu na Slovensku.

Predseda Chudík:

Dakujem súdruhovi Marejkovi, teraz prehovorí poslanec Ján Belovický.

Poslanec Belovický:

Vážené súdružky, súdruhovia!

Je veľmi správne, že problémom údržby bytového fondu sa zaoberá dnešné plenárne zasadnutie Slovenskej národnej rady, vzhľadom na to, že otázka kultúry bývania a životného prostredia úzko súvisí so životnou a kultúrnou úrovňou ľudu socialistickej spoločnosti.

Vo svojom diskusnom príspevku chcem nadviazať na zprávu a úvodné slovo súdruha Fábryho k týmto problémom.

V Sterdolslovenskom kraji je v súčasnom období 352.000 bytov. Z toho postavených pred rokom 1900 je 71.450. Po oslobodení sa v kraji postavilo 153.000 bytov. Na jeden byt pripadá v priemere v kraji 3,8 obyvateľov.

V súlade s uzneseniami Ústredného výboru Komunistickej strany Československa a vlády o riešení bytového problému počíta sa s rozsiahlou bytovou výstavbou v kraji aj v rokoch štvrtej päťročnice, kedy má byť postavené celkom v našom kraji 44.000 bytov. Takto v roku 1970 pri zohľadnení rastu obyvateľstva a odpadu starého bytového fondu by malo v kraji pripadať na jeden byt 3,6 obyvateľov.

Pri riešení bytového problému však plne chceme uplatňovať smernicu Ústredného výboru Komunistickej strany Československa a vlády republiky, že bytový problém nie je možné riešiť len novou výstavbou bytov, opravami a modernizáciou už vybudovaného bytového fondu.

Podniky bytového hospodárstva národných výborov v našom kraji splnili plán opráv a údržby domového majetku v roku 1964 len na 89,2 %. Z plánu 48,646.000 korún prestavali len 43,402 tisíc korún. V minulom roku sme teda na opravách bytového fondu neprestavali 5,244 tisíc korún. Plán za minulý rok bol splnený len v troch okresoch, a to v Liptovskom Mikuláši na 102,2 %, Žiari nad Hronom na 101,9 % a v Žiline na 107,9 %. Najviac v údržbe a opravách bytového fondu zaostali v okresoch Martin, kde plán splnili len na 69,6 %, Prievidza na 70,7 %, Dolný Kubín na 85,7 % a Banská Bystrica na 88,3 %. Treba — súdružky a súdruhovia — kriticky povedať, že v týchto okresoch máme najväčšie problémy v kraji s bytovým fondom, a tu

je prakticky tiež najväčší tlak na štátnu bytovú výstavbu.

Napriek tomu, že i v minulom roku sa rada Stredoslovenského KNV zaoberala prevádzaním opráv domového majetku na svojich dvoch zasadnutiach a prijala i potrebné opatrenia, nebol plán splnený pre nedostatočnú kontrolu a nedôsledný prístup niektorých okresných národných výborov a organizácií bytového hospodárstva pri zabezpečovaní tejto úlohy v kraji.

Plán opráv a údržby bytového majetku v správe bytových podnikov a domových správ bol pre rok 1965 určený vo výške 49 mil. 200 tisíc korún. Oproti skutočnosti dosiahnutej v opravách a údržbe za rok 1964 je tento plán vyšší o 6,196 tisíc korún.

Rada Stredoslovenského KNV v dôsledku nesplnenia plánu opráv v roku 1964 sa pri zabezpečovaní plnenia uznesenia vlády číslo 625 zamerala predovšetkým na vytvorenie lepších podmienok, na splnenie a aj prekročenie zvýšeného plánu v tomto roku a tiež i v rokoch nasledujúcich. Sústavným a pravidelným prejednáváním tejto záležitosti od začiatku tohto roku v rade KNV, ukladaním konkrétnych úloh radám ONV na prevádzanie opráv domového majetku a stálou kontrolou ich plnenia sme dosiahli, že plán na tomto úseku bol za prvý polrok 1965 splnený v krajskom meradle na 123,9 %. Najlepšie plnia plán okresy Prievidza, Lučenec, Rimavská Sobota a Liptovský Mikuláš.

Uznesením rady Stredoslovenského KNV z 5. januára 1965 boli rady okresných národných výborov usmernené hlavne na získavanie ďalších pracovníkov z doplnkových zdrojov pracovných síl organizáciami miestneho stavebníctva podľa vládneho uznesenia č. 395. Ďalej na potrebu prednostného zabezpečovania opráv domového majetku a poľnohospodárskej výstavby, na sústavné zvyšovanie objemu prác v pláne okresných stavebných podnikov a na získanie potrebného počtu učňov v organizáciách bytového hospodárstva národných výborov. Ide hlavne o profesie klampiar, pokrývač, inštalatér, zámočník a kúrenár s cieľom dosiahnuť, aby po ich vyučení bola pokrytá plánovaná potreba údržbárov v bytových podnikoch a domových správach.

Veľmi dobre si v tomto počínajú v okresoch Rimavská Sobota, Liptovský Mikuláš, Žilina, Čadca a Prievidza.

Aby plnenie plánu opráv domového majetku bolo v tomto roku plynulé a plne zabezpečené, rada Stredoslovenského KNV trvala na tom, aby sa touto dôležitou a zodpovednou úlohou zaoberali ďalšie orgány v kraji, ako napr. komisie pre služby a miestny priemysel a hlavne mestské a okresné národné výbory ako riadiace národné výbory bytových podnikov a domových správ. Preto ešte v januári tohto roku bola prevedená pre funkcionárov okresných a mestských národných výborov a vedúcich bytových

organizácií pracovná porada. Na tejto porade boli podrobne inštruovaní o spôsobe získavania údržbárov podľa vládneho uznesenia 395/64 nad plánovaný počet a o možnostiach zásobovania stavebným materiálom pre vlastné čaty bytových podnikov a domových správ.

Rozpisom finančného plánu na rok 1965 bolo zohľadnené uznesenie vlády 625/64 v kraji aj tým, že pre každý okres boli údržba a opravy bytového fondu rozpísané ako záväzný menovitý finančný ukazovateľ a v dôsledku toho žiadny okres tohto ukazovateľa nemôže v rámci svojej právomoci znižovať.

Aby mestské národné výbory ako bezprostredne riadiace orgány bytových organizácií vedeli o všetkých úlohách na úseku údržby a opráv bytového fondu a mohli úspešne zabezpečiť túto prácu, bola prevedená s predsedami mestských národných výborov ešte v marci t. r. porada. Bola im zdôraznená dôležitosť tejto úlohy a podrobne zhodnotené doteraz prijaté opatrenia, ako aj opatrenia, ktoré je potrebné ešte v tomto roku vykonať, aby opravy domového majetku boli v roku 1965 jednak dodávateľskými podnikmi miestneho stavebníctva a jednak vlastnými údržbárskymi čatami prevedené a splnené.

Na školení predsedov komisií pre služby a miestnu výrobu mestských národných výborov a tiež i ONV konanom v dňoch 29. a 30. marca 1965 bolo aj týmto vysvetlené a uložené sústavne sledovať plnenie plánu opráv bytového fondu a v prípade potreby prevádzať v komisiách operatívne opatrenia. Taktiež komisia pre služby a miestny priemysel Stredoslovenského KNV v spolupráci s odborom kontrolným od začiatku tohto roku pri všetkých previerkach na okresných a mestských národných výboroch sústavne preveruje aj plnenie plánu opráv bytového fondu. V poslednom období tak sme to robili v Martine, Čadci a toho času i na Mestskom národnom výbore v Banskej Bystrici. Poznatky z previerok zovšeobecňujeme a robíme potrebné opatrenia.

Na základe požiadaviek na stavebný materiál, prednesených zástupcami bytových organizácií, zabezpečil už plánovací odbor Stredoslovenského KNV pre vlastné údržbárske čaty bytových podnikov a domových správ v rámci rebalancií ďalší potrebný stavebný materiál, ako radiátory, liatinové kotly, gumové podlahy, PVC, heraklit, rezivo, laťovky a iné, čím bola zabezpečená plynulá práca údržbárskych čiat. Toto opatrenie okresy kladne hodnotia, pretože sa v tejto oblasti vyriešilo materiálno-technické zásobovanie a práce na opravách a údržbe môžu ísť plynule podľa plánu.

Pre ďalšie zlepšenie údržby domového majetku bol na základe

smerníc Ministerstva stavebníctva vybraný pre experimentálne prevádzanie údržby a opráv domového majetku na vlastný účet údržbárskych pracovníkov Okresný stavebný podnik v Lučenci. S týmto spôsobom prevádzania údržby začal Okresný stavebný podnik v Lučenci od 1. septembra 1965. Skúsenosti nadobudnuté v tomto podniku aj týmto spôsobom prevádzania opráv budú po overení začiatkom budúceho roku prenesené i do ostatných podnikov miestneho stavebníctva v kraji, aby sa práca na tomto úseku podstatne zlepšovala.

Treba povedať, že rada Stredoslovenského KNV sa od začiatku tohto roku už štyri razy zaoberala úsekom bytového hospodárstva z hľadiska zabezpečovania a prevádzania opráv bytového fondu a likvidácie nedoplatkov na nájomnom. Pri prejednávaní zprávy o bytovom hospodárstve dňa 9. júna t. r. predovšetkým kontrolovala, aby boli opravy zabezpečované hospodársko-dodávateľskými zmluvami. Bolo zistené, že v troch okresoch, konkrétne v Banskej Bystrici, Zvolene a Žiline nie sú zmluvy s okresnými stavebnými podnikmi uzavreté na plné plánované čiastky. Boli preto urobené opatrenia na uzavretie zmlúv. Nedostatky sa odstránili.

Rada Stredoslovenského KNV prostredníctvom svojho aparátu a rád ONV sústavne kontroluje rozširovanie údržbárskych čiat bytových organizácií s cieľom zabezpečiť týmto spôsobom trvale zlepšovanie údržby bytov a tiež prekročenie plánovaných úloh. Bytové podniky domových správ v Stredoslovenskom kraji majú teraz 472 vlastných údržbárov, takže na jedného údržbára pripadá 91 spravovaných bytových jednotiek. Túto situáciu chceme zlepšiť získaním ďalších údržbárov.

V úsilí o vytvorenie podmienok pre správne udržiavanie bytového fondu budeme pokračovať i naďalej.

Prácu musia zlepšiť i bytové podniky a domové správy, pretože na ich prácu je veľa sťažností. Nájomníci si najviac sťažujú na neskoré prevádzanie opráv a na ich zlú kvalitu. Taktiež zo strany nájomníkov počas zimného vykurovacieho obdobia prichádzajú pripomienky na nedostatočné vykurovanie bytov. Tieto nedostatky sa najviac prejavovali u bytového podniku v Banskej Bystrici, ďalej v Prievidzi, Žiline a u Domovej správy vo Zvolene, Veľkom Krtiši, Martine a Detve.

Sústavnou kontrolou opatrení prijatých radou KNV a usmerňovaním orgánov nižších stupňov národných výborov — a to predovšetkým okresných a mestských národných výborov — sme dokázali nielen zabezpečiť, ale aj prekročovať plánované úlohy na opravách domového majetku od začiatku tohto roku.

Všetkými týmito vykonanými opatreniami sme dosiahli, že

plán opráv a údržby bol splnený a prekročený nielen za prvý polrok 1965, ale časove sa prekračuje i za obdobie od 1. januára do 31. augusta 1965. Za toto obdobie boli plánom stanovené úlohy v opravách a údržbe vo výške 36,337 tisíc korún a prestavané bolo 41,357 tisíc korún. Z celkového ročného plánu bolo do konca augusta prestavané už 84,1 %. Z tejto čiastky vlastnými údržbárskymi čatami bolo prestavané za 9,761 tisíc korún.

Doterajší dobrý priebeh plnenia plánu opráv a údržby domového majetku v Stredoslovenskom kraji chceme stále udržiavať a do konca roku mienime navyiac prestavať najmenej 6 mil. Kčs, ktoré prostriedky nám zostali nevyčerpané z minulého roku.

Vzhľadom na potrebu opráv bytového fondu a na veľmi starý vek značného počtu obytných budov v Stredoslovenskom kraji, najmä v bývalých okresných mestách Banská Štiavnica, Kremnica, Krupina a v niektorých ďalších mestách v kraji, nepovažujeme toto plnenie a prekračovanie plnenia plánu za dostatočné a plne uspokojivé.

Pre nedostatky v údržbe bytového fondu z predchádzajúcich období je v kraji zanedbaných opráv zhruba za 267 mil. korún. V rokoch štvrtej päťročnice počítame s odstránením týchto nedostatkov a plánujeme na túto päťročnicu pre opravy na bytový fond vyše 351 mil. korún.

Ďalej zameriame úsilie na to, aby finančné prostriedky boli na opravy čo najúčelnejšie využívané, aby všetky vynaložené finančné náklady priniesli účelné a kvalitné práce. Budeme ešte viac dbať o to, aby mestské a miestne národné výbory spolu so svojimi bytovými organizáciami sústavne na každej oprave zabezpečili odborný dozor, ktorý bude postup prác kontrolovať a odsúhlasovať faktúry predložené stavebnými organizáciami.

Zvýšenú pozornosť budeme venovať aj kvalite novobyudovaných bytov pri ich preberaní od stavebnej výroby. Musíme odstrániť takú nezdravú prax, že byty sme preberali s desiatkami, niekedy aj stovkami kolaudačných závad, čím sme si sami v národných výboroch robili vážne starosti s novým bytovým fondom a zbytočne sme si komplikovali život. Ľudia nás potom oprávnene kritizovali.

I naďalej robíme opatrenia, aby bytové podniky a domové správy podľa potreby zvyšovali stav údržbárov a zameriavali ich prácu na urýchlene odstraňovanie všetkých, ale hlavne havarijných opráv. Tieto a ďalšie opatrenia musíme previesť, aby všetok, hlavne starý a schátralý domový majetok, ktorý potrebuje súrne opravy, bol opravený v najkratších možných termínoch.

Na spokojnosť občanov a kultúru bývania vplýva aj vybavenosť a celková úprava sídlisk. V tomto ohľade na základe skú-

seností takmer zo všetkých sídlisk v kraji musíme súčasný stav posudzovať negatívne. Nedostatky máme tak v technickom vybavení (cesty, terénne úpravy, zelené pásy), ako aj v občianskom vybavení obchodnou sieťou, kultúrnymi zariadeniami a pod. Na vybudovanie týchto zariadení už v obývaných sídliskách kraja je potrebné zhruba 210 mil. korún, avšak za predpokladu, že úlohy vo výstavbe vybavenosti sídlisk v tomto a budúcich rokoch budú splnené. Prostriedky na vybavenosť sídlisk v našom kraji sa podstatne v štvrtej päťročnici zvyšujú, a to najmä zásluhou SNR, hlavne Slovenskej plánovacej komisie, osobitne tiež zásluhou s. ministra Krahulca a s. Hvoreckého. Treba sebakriticky povedať z tejto tribúny, že plnenie plánu v tomto roku je však nedostatočné a zaostávanie vybavenosti sídlisk sa ďalej prehľbuje, čo je veľmi veľkým prehrešením voči našej spoločnosti.

Preto musíme v tomto smere robiť prostredníctvom rady Stredoslovenského KNV, okresných národných výborov a komisií rázne opatrenia na nápravu, lebo — ako som v úvode povedal — otázka životného prostredia a kultúra bývania je jedným z barometrov našej životnej a kultúrnej úrovne.

Toho sme si v kraji plne vedomí, najmä pri tvorbe plánu na 4. päťročnicu, v príprave k nástupu na novú sústavu plánovitého riadenia národného hospodárstva, a s plnením opatrení v tejto oblasti pôjdeme aj v ústrety XIII. sjazdu Komunistickej strany Československa.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi Belovickému a teraz prehovorí s. Štefan Gašparík, vedúci Ústrednej správy pre rozvoj miestneho hospodárstva.

Vedúci Ústrednej správy pre rozvoj MH Štefan Gašparík:

Vážená Slovenská národná rada,
súdržky a súdruhovia!

Rád by som orientoval vašu pozornosť na niektoré skutočnosti, ktoré súvisia s prerokovávanými problémami údržby bytového fondu. Napriek tomu, že v zpráve Komisie SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva, prednesenej jej predsedom s. Fábrym, je podľa môjho názoru v podstate objektívne vyhodnotená situácia stavu údržby a opráv bytového majetku na Slovensku, preda však považujem za správne pozrieť sa na niektoré problé-

my, spojené s údržbou tohto majetku, trocha bližšie. Vláda republiky venuje v poslednom čase tomuto úseku mimoriadnu pozornosť. Najmä uznesenie vlády, o ktorom sa doteraz veľa hovorilo v referáte aj v diskusii, číslo 625/1964, utvorilo pred poklady pre postupné odstraňovanie nedostatkov v údržbe a opravách domového majetku, a v praxi už sa skutočne prejavili niektoré úspechy: celkový plán za uplynulé obdobie bol nielen splnený, ale aj prekročený, úspešne pokračuje doplňovanie stavov údržbárov v bytových organizáciách, skracujú sa termíny pri odstraňovaní drobných závad a podobne.

Tieto priaznivé výsledky ukazujú, že úloha, stanovená vládou, zabezpečiť v podnikoch miestneho stavebníctva v roku 1965 objem prác na opravách domového majetku za 1120 mil. Kčs, bude pri dodržaní doterajšieho vývoja ako celok splnená, ba čo viac, prekročená. Pritom však treba poznamenať, že nie vo všetkých krajoch bol predpokladaný objem kapacít rozpísaný na jednotlivé okresné a mestské stavebné podniky. Tak napríklad v Západoslovenskom kraji nebolo rozpísané pre podniky miestneho stavebníctva v tomto roku 9 mil. Kčs. Táto skutočnosť sa potom, prirodzene, musí prejavíť — pochopiteľne — aj na stave údržby v metropoli Slovenska, v meste Bratislave.

Aj keď podniky miestneho stavebníctva sa doposiaľ s plánom opráv domového majetku v podstate vyrovnávajú, je súčasný stav bytového fondu stále neuspokojivý; predovšetkým preto, že plánované kapacity sú nedostatočné, a ďalej potom pôsobia už mnohé známe príčiny, ako je stárie domov, nedostatočné technické a sanitárne vybavenie, nepriaznivá skladba bytov pokiaľ ide o ich veľkosť a počet miestností a najmä rýchlo postupujúca schátralosť, ktorá je dôsledkom zanedbania údržby a opráv za minulých 25 rokov.

Súčasne s údržbou starého bytového fondu nám však vyrastá aj problém údržby nových obytných domov, vystavaných v minulých piatich rokoch. Dnes sa už o tom hovorilo. Na tieto skutočnosti sa už v poslednom čase čoraz viac poukazuje. Tak je tomu napríklad aj v otvorenom liste generálneho riaditeľa Pozemných stavieb v Bratislave inž. K i n k u, uverejnenom v Pravde 13. septembra t. r. S jeho názormi možno v podstate súhlasiť, no nazdávam sa, že problém nekvalitne prevádzanej novej bytovej výstavby nie je iba záležitosťou výskumníkov a projektantov, ale plne a súčasne aj stavbárov. Veď podľa tých istých schválených typových projektov sa stavajú obytné domy aj v iných mestách našej republiky, pričom na bežné závady vznikajúce v dôsledku nekvalitne prevedených prác niet zo strany občanov toľko sťažností, ako je tomu v mnohých slovenských

mestách. V tomto smere bude potrebné, aby predovšetkým vedúci pracovníci stavebných organizácií, investorských útvarov a národných výborov dbali, aby nová bytová výstavba bola odovzdávaná v potrebnej kvalite a bez tzv. kolaudačných závad. Len tak bude možné — a myslím, že je to plne v našich možnostiach — podstatne znížiť vynakladané prostriedky na opravy nových domov. Teraz máme dosť ťažkú hlavu a ťažkú situáciu, že výpočty, ktoré sme robili a ktorými sme orientovali naše najvyššie orgány a vládu republiky o celkových limitoch riešenia bytového fondu do roku 1970 v našej republike, pravdepodobne budeme musieť revidovať. Výpočty z celkových nákladov na reprodukciu bytového fondu nebrali tak dôsledne nutnosť tak veľkých opráv už po 5 alebo 4 rokoch užívania nového bytového fondu. To je holá skutočnosť, a tak asi budeme musieť revidovať doterajší zaknihovaný výkon do roku 1970 o celkový náklad 1850 mil. Kčs na opravu bytového fondu tak, aby sme v tomto nemali vážnu ekonomickú a plánovaciu diferenciu. Týchto otázok sa dotkol poslanec s. Ť a ž k ý.

Súčasná nová bytová výstavba má veľa ďalších problémov, ako každá nová vec. No myslím, že draho platíme nielen ekonomicky, ale hlavne — a to žiaľ — na dôvere. Rad problémov sa už rieši tak, aby také nedostatky, ako je tepelná a zvuková izolácia panelov, prevedenie hygienických buniek a pod., boli bežne odstraňované. Tak napríklad Výskumný ústav stavebníctva v Gottwaldove skúša postrek krytiny strechy plastickými hmotami, prevádza sa dodatočná izolácia stavebných panelov a pod. V súčasnom období Štátna komisia pre investičnú výstavbu za spolupráce ÚSMH prevádza ekonomické vyhodnotenie novej bytovej výstavby z hľadiska prevádzky včítane opráv a podobne, a prirodzene, aj v záverečných číslach pre plán do roku 1970.

Myslím, že treba sa dnes obrátiť na prítomných a aj neprítomných zástupcov národných výborov, že veľmi dôležité je plniť i tú časť vládneho uznesenia — a žiaľ, v tejto veci ešte neboli urobené zodpovedné uznesenia na úrovni národných výborov a nimi riadených podnikov — kde sa ukladá národným výborom previesť potrebné opatrenia v opravárstve riadenom a organizovanom v miestnej výrobe, v miestnom priemysle.

Pomerne dobré výsledky docieľujú na úseku údržby a opráv domového majetku bytovej organizácie. Plánovaný objem prác prevádzaných vlastnými údržbármi sa vysoko prekračuje, niekde až na 130 i viacej percent. Budem veľmi rád, keď budeme postavení pred taký problém, ako tu nadhodil poslanec s. Ť a ž k ý, a myslím, že aj s. Belovický, že v niektorých okresoch už majú problémy s otázkami limitov a finančných prostriedkov.

My sme so súdruhom Dvořákovi boli v tejto veci dohodnutí, že v prípade, ak bude situácia taká, že kraje to nebudú vedieť vyriešiť a vyrovnať z hľadiska krajských rozpočtov rozhodne predložíme vláde dodatočne možnosti zvýšenia týchto limitov, pokiaľ ich požiadavka bude reálna.

Tieto dobré výsledky boli dosiahnuté najmä tým, že po vydaní vládneho uznesenia 625/1964 sa podarilo bytovým organizáciám vcelku naplniť stavy vlastných údržbárov. V súčasnom období pripadá v celoštátnom priemere na jedného údržbára cca 101 bytových jednotiek — takto sme boli varovaní, keď sme stavali tieto ukazatele, i pracovníkmi ŠPK, že do roku 1970 to nedosiahneme — podarilo sa nám veľmi skoro a toto narastanie sa nám prejavilo ako vážny problém, pretože v minulom roku to bolo 132 bytových jednotiek na jedného údržbára. Nábor údržbárov je priaznivo plnený aj v slovenských krajoch, kde v súčasnom období pripadá na jedného údržbára cca 104 bytových jednotiek, ako nás o tom oboznámil s. Fábry. Doterajší vývoj teda nasvedčuje tomu, že úloha, aby na sto bytov pripadal najmenej jeden údržbár, bude splnená skôr ako sa predpokladalo.

Aj keď sa stav v utváraní vlastných údržbárskych čiat v bytových organizáciách podstatne zlepšil, nevyužívajú dosiaľ všade, najmä v Bratislave, všetkých možností pre získavanie potrebných údržbárov. Podľa môjho názoru možno aj tu stanovený minimálny počet údržbárov naplniť v pomerne krátkom čase. Pomerne priaznivý vývoj opráv a údržby bytového majetku, prevádzaný bytovými organizáciami, kladne ovplyvnili predovšetkým opatrenia prevádzané na základe vládneho uznesenia 625/1964 na úseku hmotnej zainteresovanosti údržbárov, ako bola preferencia štyroch hlavných profesií (pokryvačov, klampiarov, inštalatérov a kúrenárov). Priaznivo pôsobí tiež uplatnenie smerníc o zamestnávaní vlastných údržbárov v predĺženej pracovnej dobe a odmeňovanie brigádnickej svojpomoci občanov pri údržbe a opravách domového majetku. Doteraz sa však neprejavujú výsledky prevádzaného experimentu — práca údržbárov na vlastný účet — ktorý sa overuje práve v OSP v Lučenci. Ďalej sa nepodarilo docieľiť dohody — a ja sa obraciam na prítomných predsedov KNV a ONV o pomoc. My by sme vládne uznesenie nesplnili, ak by sme v tom nedostali od vás pomoc. Nepodarilo sa nám docieľiť dohody s príslušnými národnými výbormi o tom, aby bol skúšobne zlúčený mestský stavebný podnik a mestský bytový podnik v meste Žiline. Toto opatrenie malo viesť k operatívosti pri prevádzaní opráv domového majetku a mala ním byť overená účinnosť nových foriem hmotnej zainteresovanosti údržbárov. Pre zvýšenie hmotnej zainteresova-

nosti údržbárov v bytových organizáciách vláda okrem iného schváliť, aby ÚSMH vyskúšala v niektorých bytových organizáciách nové formy odmeňovania, organizácie riadenia údržbárskych čiat, ako aj zjednodušenie plánovania a financovania. V súčasnosti sa tieto niektoré formy overujú v Pardubiciach a v Plzni. Počítame s tým, že toto overovanie ešte rozšírime tak, aby bolo prevádzané podľa možností a konkrétnych podmienok najmenej u jednej bytovej organizácie v každom kraji. Predpokladá sa, že uplatnenie nových foriem odmeňovania v bytových organizáciách (úkolová a akordná mzda) povedie k zvýšeniu záujmu údržbárov, najmä v úzkoprofilových profesiách, pracovať v bytových organizáciách na údržbe a opravách bytového majetku. Pevne verím, že pri overovaní týchto zásad nájdeme potrebné pochopenie aj u národných výborov v slovenských krajoch, že niektoré moderné prvky a zásady riadenia tohto úseku preniknú i na Slovensko a nebudeme sa orientovať tak ako doteraz na určité ekonomické experimenty len v českých krajoch.

Vážnym problémom, a to nielen na Slovensku, ostáva aj naďalej materiálo-technická základňa u bytových organizácií národných výborov. Materiálové bilancie, ako aj potrebné strojné zariadenia a mechanizmy, sú toho času pre bytové hospodárstvo nedostatočné. Bude preto potrebné, aby všetky stupne národných výborov znova preverili materiálové bilancie, previedli prípadne zmeny a posilnili tento úsek, a ďalej aby vyzvali národné podniky k výpomoci pri opravách bytového majetku formou techniky, materiálov a hľadali aj ďalšie rezervy a možnosti. Dobrý príklad v tomto smere máme napr. v Košiciach, kde sa uznesenie vlády 625/1964 uplatňuje v praxi veľmi zodpovedne. Bytovému podniku mesta Košíc boli pridelené vhodné plochy pre dielne, zabezpečené potrebné mechanizmy, strojné zariadenia aj materiály.

A ako tomu chceme napomôcť my na ÚSMH?

S cieľom zlepšiť súčasný stav vo vybavenosti bytových organizácií bude Kovospracujúci závod v Moravskom Písku, patriaci k MEOSU, vyrábať rôzne strojné zariadenia, pojazdné lešenia a iné mechanizmy potrebné k prevádzaniu údržby a opráv domového majetku. Potrebné opatrenia boli už urobené.

Osobitnú pozornosť si zasluhuje výchova a výuka učňovského dorastu v bytových organizáciách. Dnes môžem na to s takým určitým smútkom povedať, že škoda, že rozpis učňov bol prevedený na rok 1965 ešte pred prijatím vládneho uznesenia 625 — a chcem poukázať na to, že na tomto typicky vidieť náš nesprávny prístup k živým problémom nášho národného hospodárstva, a čo

to znamená v praxi, ak si vezmeme pojem metodiky a chápeme ho dogmaticky. Nepodarilo sa nám včas odstrániť nedostatky s výnimkou Juhočeského kraja — tam boli takí, čo to previedli — a po vydaní tohto vládneho uznesenia meniť rozpis. Na rok 1966 sú však už vo všetkých plánoch krajov potrebné počty učňov pre bytové organizácie zabezpečované.

V súvislosti s prerokovávaním situácie v údržbe a opravách bytového fondu považujem za potrebné sa aspoň stručne zmieniť o nedoplatkoch na úhrade za užívanie bytov a za služby spojené s užívaním bytov. Táto otázka sa stáva vážnym problémom vo všetkých slovenských krajoch, ale typická je v niektorých oblastiach. Pri zavedení združeného inkasa neboli totiž doriešené všetky spory, takže rozsah nedoplatkov oproti stavu k 1. 10. 1964 podstatne stúpol.

Súdružky a súdruhovia! Z 18 mil. nedoplatkov v republike je temer 10 mil. na Slovensku. Súčasnú situáciu považujem za neudržateľnú v niektorých mestách. Nemožno pripustiť, aby v mestách, ako sú Košice, Prešov a Zvolen, predstavovali nedoplatky podstatnú časť celkového objemu nedoplatkov, pripadajúceho na slovenské kraje. Nazdávam sa, že by národné výbory v týchto okresoch a mestách sa mali vážne zamyslieť nad týmto stavom a nepripustiť, aby užívatelia bytov odmietali platiť úhradu za užívanie bytov s odvolaním sa na niektoré drobné nedostatky bytového fondu.

Podľa môjho názoru sa v týchto okresoch a mestách národné výbory len nedostatočne týmito otázkami zapodieajú a nezapájajú do masovo-politickej práce s občanmi domové a občianske komisie, poprípade občianske výbory. Vyzerá to tak, že sa tu nesprávne uplatňujú zásady občianskeho zákonníka, podľa ktorých má užívateľ právo pri neplnení povinností zo strany bytovej organizácie požadovať zľavy alebo zníženia úhrady. V žiadnom prípade však nie je oprávnený neplatiť úhradu vôbec. Preto by národné výbory mali tam, kde nedoplatky dosahujú abnormálnych výšok, previesť podrobný rozbor príčin a urobiť potrebné konkrétne opatrenia.

Tolko azda k otázkam a problémom bytového majetku.

Súdružky a súdruhovia!

Základné úlohy, stanovené vládnyim uznesením 625/1964 miestnemu hospodárstvu, sú, ako ukazujú poznatky z krajov, v podstate splnené, docielené výsledky sú však iba dielčie a neznamenajú zásadné zlepšenie domového majetku. Zásadný obrat za dnešnej situácie možno dosiahnuť iba novým rozdelením

kapacit miestneho a ústredného riadenia stavebníctva — tejto otázky sa dotkol aj s. poslanec Marejka — v prospech opráv domového majetku a ďalším podstatným zvýšením počtov pracovníkov a finančných prostriedkov potrebných pre tento úsek. Možnosti k tomu dáva uznesenie vlády z 25. augusta 1965 č. 401, ktorého realizáciou sa krajské národné výbory budú iste vážne zapodievať a ku ktorému iste plne prispeje včerajšie a dnešné rokovanie pléna a najmä jeho závery.

Predseda Chudík:

Ďakujem s. Gašparíkovi, a ako posledný prihlásený do diskusie prehovorí člen Komisie SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva súdruh Rehor Slámka.

Člen Komisie SNR pre rozvoj MH Rehor Slámka:

Vážená Slovenská národná rada, súdružky a súdruhovia!

V zpráve o údržbe a opravách bytového majetku na Slovensku je poukázané na mnohé klady a nedostatky, ktoré sa ešte na tomto úseku vyskytujú. Tým, že v minulých rokoch sa údržbe bytového fondu nevenovala dostatočná starostlivosť, musíme dnes vynakladať omnoho väčšie finančné prostriedky na jeho údržbu.

Bytové organizácie, národné výbory a taktiež všetky ďalšie organizácie, ktoré spravujú starý bytový majetok, majú veľké problémy, ako tomuto zabezpečiť čo najdlhšiu životnosť.

Významné opatrenia ústredných orgánov na zabezpečenie starostlivosti o údržbu a opravy bytového fondu sa uvádzajú do života s veľkými ťažkosťami, ktoré vyplývajú najmä

a) z nahromadených problémov a závad z minulosti, ktoré treba okamžite riešiť v záujme uspokojenia občanov — nájomníkov,

b) z nedostatku materiálových fondov a

c) z nedostatku stavbenej kapacity.

O náhradných dieloch sa už veľa riešilo, no k náprave dochádza veľmi pomaly. Uvediem len príklad. Kovosmalt Trnava vyrába radiátory a potrebné príslušenstvo, ako zadné ružice (zátky), spojky a pod. Hutná odbytová základňa však toto príslušenstvo dodá len s radiátormi. Čo má teda urobiť podnik alebo

údržbár, ktorý má previesť havarijnú údržbu, keď obyčajné náhradné dielce nedostane. Tak je to s celým radom ďalších materiálov.

Ďalším problémom je otázka pasportizácie bytového fondu. Ak chceme mať ucelený prehľad o bytovom fonde, je bezpodmienečne nutné spracovať pasporty jednotlivých domov a bytov, aby sme dopredu vedeli, kedy a približne aj s akými nákladmi treba ten-ktorý bytový fond udržiavať.

Najväčšie chátranie bytového fondu vzniká z nedostatočnej údržby striech a klampiarskych prác. Zbytočne by sme chceli opravovať prúdovou formou napríklad len fasády, ak nevieme a neopravíme strechu a rímsy. Nie je dostatok materiálu a hlavne odborníkov (pokryvačov, klampiarov).

Veľkým prínosom pri riešení tohto problému je uznesenie vlády 395/1964, ktoré umožňuje prijímať pracovníkov (dôchodcov, študentov a pod.) v druhom zamestnaní. Mnohé bytové organizácie pri riešení a prijímaní týchto pracovníkov stretávajú sa s rôznymi prekážkami vyplývajúcimi z rozdielnych názorov na zamestnávanie a hlavne evidovanie, ako aj odmeňovanie takto prijatých pracovníkov-odborníkov. Usmerňovanie a riadenie takto prijatých pracovníkov je ťažšie (pretože robia po normálnej pracovnej dobe) ako riadnych zamestnancov. Bolo by potrebné doriešiť, pri koľkých podľa 395 prijatých pracovníkoch môže byť prijatý aj majster alebo technik, ktorý by taktiež po pracovnej dobe ich činnosť usmerňoval. Taktiež treba riešiť otázku produktivity.

Vlastnými údržbármi však zabezpečujú bytové organizácie len odstraňovanie havarijných porúch na bytovom fonde alebo takých opráv, ktorých prevedenie odmietajú stavebné organizácie. Tie vo väčšine prípadov preberajú len prevedenie takých opráv bytového fondu, ktoré sú pre ne výhodné z hľadiska produktivity alebo materiálu.

Bytové organizácie nemajú cenníky — ako tu už bolo spomenuté — na jednotlivé stavebné alebo stavebnomontážne úkony a sú odkázané pri preberaní prác na dobrú vôľu stavebného podniku, či mu cenník zapožičajú. Ministerstvo stavebníctva vydalo tieto cenníky v obmedzenom množstve pre stavebné organizácie, takže bytové podniky, i keď ich stále potrebujú, nemôžu ich dostať.

Veľké problémy okolo údržby a opráv sú u súkromného bytového fondu. Súkromník opravu domu alebo bytu neobjedná, lebo majiteľom domu. Okresný alebo mestský stavebný podnik prípadne iná stavebná organizácia dostáva od plánovacích orgánov menovitú úlohu opráv a údržby bytového fondu do výšky pride-

lených finančných prostriedkov, napríklad pre bytový podnik. Ďalej dostane menovité akcie investičné, generálne opravy a tržby od obyvateľov. Ak teda súkromník odmietne dať opraviť na vlastný účet byt alebo obytný dom, nariadi v zmysle príslušných predpisov opravu národný výbor.

Stavebná komisia sa bráni prevziať takúto opravu, lebo nie je to ani v menovitých úlohách, a nie sú to ani tržby od obyvateľov, lebo to nariadil národný výbor. A dopredu u súkromného bytového fondu plánovať sa ešte vo všetkých prípadoch nedá alebo sa národné výbory nenaučili. Tak je to aj u iných priemyselných podnikov, ktoré by mohli prevádzkať priemyselné činnosti, ale majú predpísané tržné fondy a taktiež tržby od obyvateľstva. Keďže vieme, že najviac sa ničí bytový fond pre poškodenie strechy alebo rimsy (zateká na murivo), uvediem konkrétny príklad. Bytový podnik v Žiline za spolupráce banky a Okresného národného výboru objedná u Výrobného družstva Svetom (je to čisto klampiarske družstvo) vo Veľkom Rovnom, výrobu a dodanie niekoľko sto metrov rýň. Objednávku mu prijali s vedomím, že sa jedná o údržbu bytového fondu, spravovaného Podnikom bytového hospodárstva. Plech i odborníkov mali. Dodatočne však dohodu zrušili s odôvodnením, že nadriadený orgán im to nebude počítať ani do tržných fondov, ani do tržieb od obyvateľstva, i keď majú materiál, odborníkov a do bytového fondu môže teda pršať ďalej.

Veríme, že v novom systéme riadenia sa to nestane; omnoho viac opráv a predĺžení životnosti existujúceho bytového fondu by sa mohlo viesť, keby sa finančné prostriedky a stavebné kapacity, ako aj úzkoprofilové materiály nemuseli dávať do opráv v novopostavených bytoch.

Stavbári, ale hlavne projekčné zložky a vývojové pracoviská prichádzali s návrhmi o zníženie nákladov na bytovú jednotku. Možno, že za to boli vyplatené aj vysoké odmeny. A ako zo zprávy i z diskusných príspevkov vidíte, mnoho finančných prostriedkov sa investuje vo forme opráv a údržby bytového fondu do novopostavených bytov, čo spôsobuje neplatenie nájomného, čo je z prehľadu vidieť, že tam, kde je najviac novopostavených bytov (nekválitne), sú najväčšie problémy a nedoplatky na nájomnom. V niektorých prípadoch tiež pre nedostatok vody.

Značné poškodzovanie bytového fondu, najmä striech, zapríčiňuje individuálna montáž a osadzovanie televíznych antén.

V roku 1962 vláda svojím uznesením 514 uložila, aby sa zabezpečila inštalácia a montáž spoločných televíznych a rozhlasových antén. V roku 1963 uznesením číslo 727 vláda ďalej uložila zabezpečovať cestou krajských investorských útvarov a

krajských projektových ústavov projektovanie a inštalovanie spoločných televíznych antén vo všetkých domových blokoch novovybudovaných, ale aj existujúcich.

Ako sa tieto uznesenia od roku 1962 na Slovensku plnia, vidieť z takéhoto prehľadu:

K 1. januáru 1965 bolo v našej republike inštalovaných len 885 spoločných televíznych antén. Z toho na Slovensku len 39 a podľa jednotlivých krajov takto: Západoslovenský 28, Stredoslovenský 10 a Východoslovenský 1.

Toto je skoro vo všetkých prípadoch na družstevných domoch. Krajské investorské útvary, ako aj krajské projektové ústavy v nedostatočnej miere zabezpečujú plnenie týchto významných uznesení vlády. Veď teraz by sa už ani nemali financovať a preberať nové bytové bloky bez inštalácie spoločných rozhlasových a televíznych antén. Iste je každému jasné, že je rozdiel, či napr. na 48 bytovom bloku je individuálne inštalovaných najmenej 48 televíznych antén, pričom každý si ju montuje a inštaluje podľa svojej vôle a poškodzuje sa tak bytový fond, opravu ktorého treba draho platiť.

Treba však doriešiť mnohé nejasnosti v projekcii, inštalovaní a materiálnom zabezpečení budovania spoločných televíznych a rozhlasových antén nielen na novovybudovaných obytných blokoch, ale aj v existujúcich domoch. Stavebné kapacity a finančné prostriedky môžu byť potom účelne využité na skutočne potrebných opravách bytového fondu.

Je ešte celý rad problémov, ktoré treba k spokojnosti našich občanov pri zabezpečovaní dobrého bývania, najmä pri opravách a údržbe bytového fondu riešiť.

Komisia SNR pre rozvoj MH sleduje a pravidelne hodnotí priebeh opráv a údržby bytového fondu na Slovensku. Vyskytujúce sa problémy a nedostatky rieši aj s príslušnými rezortmi a upozorňuje na nedostatky aj príslušné ústredné orgány.

Možno povedať, čomu už samotné plnenie za I. polrok nasvedčuje, že sa dajú riešiť aj najťažšie problémy, ak sa k úlohám správne pristupuje, ale najmä na národných výboroch, kde je ťažisko celej tejto činnosti.

Veríme, že za úzkej spolupráce ostatných zúčastnených rezortov, najmä stavbeníctva, sa nám podarí urobiť v údržbe a opravách bytového fondu ďalší krok vpred, za čo budú najmä občania bývajúci v nevyhovujúcich bytoch a hlavne čakajúci na prevedenie údržby alebo modernizácie bytu všetkým povďační.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi Slámkovi za jeho vystúpenie.

Hlásí sa ešte niekto do rozpravy, súdružky a súdruhovia?

(*Hlásí sa poslanec Štefan Faglic.*)

Súdruh Faglic, dávam mu slovo.

Poslanec Faglic:

Súdružky a súdruhovia!

Keď som sa pripravoval na toto plenárne zasadnutie, vo svojom volebnom obvode som sa radil s voličmi aj pracovníkmi na tomto úseku, a pokiaľ som im ja kládol otázky, pokiaľ som sa ja informoval čo ako vypadá, bolo dobre. Horšie bolo, keď súdruhovia položili mne otázky, a boli to predovšetkým otázky týkajúce sa pridelovania fondovaných materiálov, ďalej to boli otázky spojené s vytvorením alebo schválením projekčnej pripravenosti, generálnych opráv, a napokon to boli otázky týkajúce sa zabezpečovania strojného a mechanizačného vybavovania údržbárskych čiat.

Na tieto otázky som nemohol dosť dobre odpovedať, pretože situáciu líčili predovšetkým v otázke pridelovania fondových materiálov do značnej miery pre bytové organizácie i pre miestne prevádzky MNV, ktoré sa touto starostlivosťou o byty zaoberajú. Vládne tu mnoho nejasností a veľmi veľa ťažkostí.

Keď som si tieto otázky overoval na ONV, opäť mi len bolo potvrdené u funkcionárov miestneho národného výboru to isté. Domnievam sa, že i dnešná naša rozprava na tieto otázky dáva veľmi neisté odpovede. Díval som sa napr. na uznesenie, ktoré mám pred sebou, a uznesenie hovorí k otázke pridelovania fondovaných materiálov toľkoto: „Smernica na roky 1966—1970 počíta s podstatným zvýšením objemu prostriedkov na opravy bytového fondu.“ Nič viac. Nehovorí sa tam viac nič a konečne ani odpovede príslušných zodpovedných funkcionárov nám na toto nič nehovorí. Túto otázku považujem za veľmi dôležitú a využívam svojho práva poslanca na interpeláciu. Kladiem na príslušných funkcionárov takýto dotaz: aby mi zodpovedali, ale podľa možnosti v číslach, nie obecné, pretože z obecného vysvetlenia človek dosť dobre nepochopí otázku tak, aby ju mohol voličom dosť dobre zodpovedať.

Žiadam, aby mi bolo zodpovedané, ako bude riešené pridelovanie fondovaných materiálov; či to bude riešené cestou Štátnej plánovacej komisie — mám na mysli materiál pre opravy a

údržbu bytového fondu — alebo prostredníctvom Slovenskej plánovacej komisie, alebo niektorými inými cestami ústredne alebo celkom roztrieštene tak ako doteraz.

Ďalej žiadam, aby mi bolo zodpovedané, koľko materiálových fondov reziva, plechu, krytiny, vodo-elektromateriálu a kanalizačného materiálu bude pre náš Stredoslovenský kraj pridelené v roku 1966 v porovnaní s rokom 1965; či to bude na tej istej úrovni alebo to bude o niečo viac.

Žiadam tiež, aby mi bolo presnejšie zodpovedané na otázku zabezpečenia projekčnej pripravenosti a generálnych opráv. V uznesení sa hovorí a kladie sa to predsedovi KNV, že treba zabezpečiť „včasnú prípravu projektovej dokumentácie pre opravy bytového fondu generálnej povahy“. To sa ukladá aj radám krajských a okresných národných výborov. Ale ONV v Banskej Bystrici nie je schopný túto otázku riešiť. Na okraj tejto otázky som hovoril s funkcionármi KNV, ale oni akosi krčia plecami nad ňou. Domnievam sa, že toto nie je tu ani koncepcne dobre postavené, ako by sa to malo riešiť, ale ani fakticky to nedáva dost možností na riešenie tejto otázky. Domnievam sa, že by sme sa mali vyhnúť formulácii ako je v uznesení.

Žiadam, aby mi bolo zodpovedané, o koľko viac strojného a mechanizačného vybavenia dostane náš Stredoslovenský kraj v roku 1966 v porovnaní s rokom 1965.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi F a g l i c o v i.

Hlásia sa ešte niekto — súdružky a súdruhovia — o slovo?

Podľa paragrafu 26 nášho rokovacieho poriadku má poslanec na svoj dotaz dostať odpoveď najneskôr do 30 dní, alebo keď príslušný súdruh povereník alebo príslušný činiteľ chce odpovedať hneď, môže tak urobiť. Preto prosím súdruha F á b r y h o alebo súdruha G a š p a r í k a, či chcú odpovedať hneď, alebo dajú súdruhovi F a g l i c o v i potom odpoveď neskoršie.

Súdruh G a š p a r í k chce na prvú otázku odpovedať hneď, súdruh F á b r y na ostatné otázky bude odpovedať písomne.

Vedúci Ústrednej správy pre rozvoj MH Gašparík:

Ďalšie tri otázky sú problémy kraja a prípadne slovenských

orgánov, tak k tomu nebudem mať stanovisko. Ale pokladám za potrebné zaujať stanovisko k tej prvej otázke okolo problémov hmotného zásobovania, a to nielen v tejto časti, ale zásadne pre celý úsek miestneho hospodárstva aj miestneho stavebníctva.

My sme predložili Štátnej komisii pre otázky riadenia — a bude sa s tým zapodievať v dohľadnom čase i vláda — na riešenie problému zásobovania už v súvislosti s novými ekonomickými zásadami riadenia národného hospodárstva v takej forme, aby zásobovanie bolo podstatne priaznivejšie a rýchlejšie. Podľa toho, ako to bolo prerokované v Štátnej komisii pre otázky riadenia, je veľmi veľká pravdepodobnosť, že tieto naše návrhy budú schválené. Jedná sa o taký systém zásobovania, že sa odstráni v podstatnej miere medzizložky, ktoré doteraz boli vo forme veľkoobchodných zásobovacích organizácií jednotlivých rezortov, a zásobovanie sa bude uskutočňovať troma spôsobmi:

a) bude to predovšetkým priame spojenie odberateľa s výrobcom bez vylúčenia medzizložky s tým, že okruh fondovaných položiek sa podstatne zníži, a budú ich obhospodarovať plánovacie zložky. To je jedna forma priameho napojenia výrobcu so spotrebiteľom,

b) väčšie podniky miestneho hospodárstva, a tým aj stavebné hospodárstva, budú si môcť vytvárať vlastné zásobovacie sklady, ktorými budú v efektívnom okruhu, kde to bude dopravne výhodné, prevádzkať priame zásobovanie podnikov pridelených národnými výbormi,

c) tretí okruh problémov zásobovania bude prevádzaný cestou systémom maloobchodu s príslušnými rabatovými zrážkami, takže podniky miestneho hospodárstva budú môcť — i miestneho stavebníctva — nakupovať priamo v sieti maloobchodu a odstráni sa problémy okolo vyhlášky — cesta financií a cesta vnútorného obchodu — o určitom zásobovaní socialistickými organizáciami v určitej výške a

d) štátny obchod bude môcť systémom veľkoobchodných skladov priamo zásobovať naše podniky až na miesto. Tento systém v podstate vzpruží zásobovanie. Sme presvedčení, a máme prevedené podrobnejšie hodnotenia, že sa odbúra doteraz zložitá cesta, ktorá bola typická vo vytváraní zásobovacích veľkoobchodných organizácií jednotlivých rezortov.

Toľko k systému zásobovania, ktorý bude podstatne rýchlejší, kratší. Teraz už zajtra budeme mať celoštátnu poradu predsedov našich komisií v Brne, kde ich s týmto oboznámime. A to boli aj požiadavky národných výborov, ktoré plne rešpektujeme.

K vlastnému množstvu, čo iste súdruha poslanca Faglica zvlášť zaujíma, iba toľko, že vláda svojím uznesením 401 ulo-

žila ministromi stavebníctva podstatne rozšíriť zásobovanie stavebnými materiálmi, murivovými tehliami, cementom a pod., kde sa robia potrebné opatrenia aj o ďalšom rozšírení existujúcich kapacít i kapacít na Slovensku. Prirodzene, že momentálne nie je taký veľký dopad tohto uznesenia, ale pozitívne ho bude možné pocítiť až v budúcom roku. Riešia sa niektoré otázky dovozu stavebného materiálu z okolitých štátov, Rumunska a myslím aj Maďarska. Rieši sa tým aj problém južného Slovenska, a rozbor tejto situácie a vybavenie organizácií Ministerstva stavebníctva boli schválené Predsedníctvom vlády a vládou s tým, že sa majú podstatne zvýšiť stavebné materiály.

No horšia je situácia, súdružky a súdruhovia, — tu treba akosi naliať čisté víno — v nárokoch na sanitárne materiály, ktoré sú podstatne vyššie a ktoré pre údržbu bytového fondu znamenajú značné požiadavky. Volal som si generálneho riaditeľa strojárskoho závodu Omnia, ktorý sídli v Bratislave; podľa jeho oznámenia strojáři nie sú v stave urobiť také opatrenia, aby v roku 1966 nastalo podstatné zlepšenie. K určitému zlepšeniu dôjde, ale k malému. To sa bude pravdepodobne musieť ešte prerokovať na pôde vlády alebo ministra Poláčka, a to aj na základe dnešného pléna, čo určite súdruh Chudík bude zabezpečovať alebo bude sa snažiť zabezpečiť. Toto si treba znova preveriť na strojárstve, aby dopad pre rok 1966 bol pozitívny.

Na štvrtú otázku pravdepodobne ťažko bude môcť dostať serióznu a správnu odpoveď, pretože my sme prevzali podnik pre zabezpečenie výroby materiálu pre potreby okresných stavebných podnikov fakticky od 1. júla a teraz robíme organizačné opatrenia na zvýšenie výroby pre mechanizmus tohto druhu. To ešte trochu potrvá, ale v roku 1966 už pevne veríme, že sa podstatne zvýši dodávka mechanizmov, strojov pre okresné stavebné podniky, pretože ani minister všeobecného strojárstva, ani existujúce kapacity nám to doteraz nezabezpečovali.

Zobrali sme to do vlastných rúk a zriadili sme strojársky podnik, aby sme dodatočne vybavili naše okresné stavebné podniky.

Tak toľko k tým dvom bodom. Samozrejme, aj číslami pomôžem súdruhom na Slovenskej národnej rade k vyjasneniu problémov Stredoslovenského kraja.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi G a š p a r í k o v i. Prosím súdruha F a g l i c a, či s touto odpoveďou je spokojný a či súhlasí s tým, že podrobnú odpoveď dostane písomne.

Poslanec **Faglic**:

Som spokojný.

Predseda **Chudík**:

Hlási sa — súdružky a súdruhovia — ešte niekto o slovo?

(Nikto.)

Keďže sa nikto nehlási,

vyhlasujem rozpravu k 4. bodu programu za skončenú.

Upozorňujem členov Komisie SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva, že komisia sa zíde počas prestávky v zasadacej miestnosti číslo 118 na 1. poschodí, aby upravila konečné znenie návrhu uznesenia s prihliadnutím na odovzdané pripomienky i priebeh rozpravy.

Nasleduje 20-minútová prestávka.

(Pestávka.)

(Po prestávke.)

Predseda **Chudík**:

Súdružky a súdruhovia!

Budeme pokračovať v rokovaní.

Dávam slovo zpravodajcovi SNR pre miestne hospodárstvo posl. Matejovi **Berníkovi**.

Poslanec **Berník**:

Vážená Slovenská národná rada,
súdružky a súdruhovia!

Z poverenia Komisie Slovenskej národnej rady pre rozvoj miestneho hospodárstva predkladám pripomienky prednesené v rozprave a predložené zpravodajcovi k návrhu uznesenia Slo-

venskej národnej rady k zpráve predsedu Komisie Slovenskej národnej rady pre rozvoj miestneho hospodárstva o súčasnom stave v opravách a údržbe bytového majetku na Slovensku.

Návrh uznesenia bol predložený v priebehu rokovania všetkým poslancom Slovenskej národnej rady. Odporúčam preto, aby sa nečítal.

Navrhujem úpravu, ktorá vyplynula z rozpravy a z pripomienok zpravodajcovi k predloženému písomnému návrhu.

Komisií Slovenskej národnej rady pre rozvoj miestneho hospodárstva bol predložený písomný návrh súdruha poslanca Malinu.

Súdruh poslanec Malina navrhuje:

a) systemizovať u organizácií bytového hospodárstva samostatnú funkciu staviteľa, ktorý by vykonával dôslednú kontrolu faktúr zaslaných dodávateľskými organizáciami,

b) poskytovať individuálnym stavebníkom pôžičky a znížiť úrokovú sadzbu pôžičiek.

c) individuálnych stavebníkov oslobodiť od platenia domovej dane na určitú dobu.

K predloženým návrhom Komisia Slovenskej národnej rady pre rozvoj miestneho hospodárstva zaujíma nasledovné stanovisko:

a) kontrolu správnosti došlých faktúr za vykonané práce majú robiť technici organizácií bytového hospodárstva, čo je stanovené v náplni ich práce. Sme toho názoru, že doplnením počtov technikov s príslušnou kvalifikáciou v organizáciách bytového hospodárstva sa táto otázka dorieši. Organizáciám bytového hospodárstva umožní dôslednejšie plniť túto funkciu i dodanie cenníkov stavebných prác;

b) individuálnym stavebníkom bola znížená úroková sadzba pôžičiek na individuálnu bytovú výstavbu zo 4 na 2 %. Návrh na ďalšie zníženie bude predložený Finančnej a rozpočtovej komisii Slovenskej národnej rady;

c) návrh na oslobodenie individuálnych stavebníkov od platenia domovej dane na určité obdobie bude predložený Finančnej a rozpočtovej komisii Slovenskej národnej rady.

Interpelácia súdruha poslanca Faglica bola čiastočne zodpovedaná súdruhom inž. Štefanom Gašparíkom, vedúcim Ústrednej správy pre rozvoj miestneho hospodárstva a na ďalšie otázky zašle predseda Komisie Slovenskej národnej rady pre rozvoj miestneho hospodárstva poslancovi Faglicovi písomnú odpoveď v zmysle ustanovení § 26 zákona Slovenskej národnej rady číslo 124 Zb. z roku 1964 o rokovanom a pracovnom poriadku Slovenskej národnej rady.

Ďalšie návrhy prednesené v rozprave Komisia Slovenskej národnej rady pre rozvoj miestneho hospodárstva predloží príslušným orgánom na riešenie:

a) Komisia Slovenskej národnej rady pre stavbeníctvo a Ústrednej správe pre rozvoj miestneho hospodárstva predloží návrh na dodanie cenníkov stavebných prác bytovým organizáciami;

b) Slovenskej plánovacej komisii, Slovenskej komisii pre investičnú výstavbu predloží návrh na riešenie otázky náhradných bytov pri uskutočňovaní generálnych opráv a návrh na riešenie otázky bytov v historických častiach miest;

c) Komisii Slovenskej národnej rady pre školstvo a kultúru, Slovenskej komisii pre investičnú výstavbu a Komisii Slovenskej národnej rady pre stavbeníctvo predloží návrh na riešenie otázky vybavenosti učiteľských bytov v novovybudovaných školách na dedinách;

d) Komisii Slovenskej národnej rady pre stavbeníctvo a Ministerstvu stavbeníctva predloží návrh na úpravu miezd pracovníkov niektorých profesií zamestnaných u miestneho stavbeníctva na úroveň miezd pracovníkov tých istých profesií u centrálne riadených stavebných podnikov;

e) Komisii Slovenskej národnej rady pre stavbeníctvo predloží návrh na riešenie technológie panelovej výstavby, najmä u nových striech. Za účasti zástupcov Povereníctva Slovenskej národnej rady pre stavbeníctvo bola prerokovaná táto otázka už i na schôdzke Komisie Slovenskej národnej rady pre rozvoj miestneho hospodárstva. Riešenie tejto úlohy bolo uložené uznesením vlády číslo 422 z roku 1964 rezortu Ministerstva stavbeníctva;

f) návrh na predĺženie záručných lehôt u nového bytového fondu Komisia Slovenskej národnej rady pre rozvoj miestneho hospodárstva pokladá za správny, a vzhľadom na to, že ide o celoštátnu otázku, predloží ho na riešenie príslušným celoštátnym orgánom.

Ďalšie návrhy a podnety poslancov prednesené v rozprave prerokuje Komisia Slovenskej národnej rady pre rozvoj miestneho hospodárstva a stanovisko komisie, prípadne iných orgánov Slovenskej národnej rady bude oznámené jednotlivým poslancom Slovenskej národnej rady.

Vzhľadom na to, že k návrhu na uznesenie neboli predložené ďalšie návrhy na zmenu, odporúčam návrh uznesenia schváliť.

Predseda Chudík:

Ďakujem zpravodajcovi poslancovi Berníkovi za prednesenú zprávu.

Súdržky a súdruhovia poslanci,
má ešte niekto pripomienky alebo doplnky k návrhu uznesenia?

(Nikto.)

Pripomienok niet, dávam hlasovať

o návrhu uznesenia Slovenskej národnej rady k zpráve o opravách bytového majetku na Slovensku, a to s doplnkami, ako ich odporučil zpravodajca.

Kto súhlasí s návrhom uznesenia, nech zdvihne ruku!

(Hlasovanie.)

Je niekto proti?

(Nikto.)

Zdržal sa niekto hlasovania?

(Nikto.)

Zisťujem, že Slovenská národná rada navrhnuté uznesenie **jednomyselne schválila.**

Prikročíme k piatemu bodu programu, ktorým je

zpráva Právnej komisie SNR o niektorých problémoch upevňovania socialistickej zákonitosti na Slovensku.

Zpráva bola súdruhom poslancom, ako aj všetkým pozvaným hosťom rozoslaná, preto sa nebude prednášať.

Povereník SNR pre spravodlivosť dr. Peter Colotka sa však prihlásil o úvodné slovo do rozpravy.

Prosím, aby sa ujal slova.

Povereník dr. Colotka:

Vážená Slovenská národná rada!

Právna komisia Slovenskej národnej rady predkladá plénu Slovenskej národnej rady zprávu o niektorých problémoch upevňovania socialistickej zákonnosti na Slovensku. Ako iniciatívny, kontrolný a výkonný orgán Slovenskej národnej rady plní takto Právna komisia SNR jednu zo svojich základných úloh a povinností, aby Slovenská národná rada mohla uplatňovať svoju ústavnú funkciu pri zabezpečovaní a kontrole plnenia zákonov.

Upevňovanie socialistickej zákonnosti je významnou, objektívne nevyhnutnou súčasťou celkového procesu výsavby socialistickej spoločnosti a prehĺbovania socialistickej demokracie. Odráža požiadavku, aby zákony, ktoré si socialistická spoločnosť na úpravu vzťahov vyžadujúcich právnu reguláciu prijíma, sa v celom spoločenskom organizme tiež dôsledne uvádzali do života, aby zabezpečovali účinnú ochranu celospoločenských záujmov a práv a slobôd jednotlivých občanov, a aby právny poriadok ako celok takto čoraz lepšie plnil svoju zjednocujúcu, organizátorskú a výchovnú úlohu.

Majúc všetky tieto stránky na zreteli, Ústredný výbor KSC zvlášť osobitne v poslednom období vykonal celý rad opatrení na posilnenie socialistickej zákonnosti v živote našej spoločnosti. Boli podnetom k viacerým zákonodarným úpravám a k celkovému skvalitneniu legislatívnej praxe. Významne rozšírili predpoklady pre aktívnu účasť pracujúcich na kontrole zachovávaní zákonov. Pomohli prekonať niektoré nesprávne metódy z minulosti a rozvinúť niektoré nové formy práce a vzájomné vzťahy štátnych orgánov, osobitne orgánov bezpečnosti, prokuratúry a súdov. Vplyv týchto opatrení — poukázal som na otázky len celkom príkladmo — je mnohostranný, nesporný a všeobecne sa už dnes pociťuje kladne.

Pri usmerňovaní procesu ďalšieho upevňovania socialistickej zákonnosti pripadá osobitne zodpovedná úloha Národnému zhromaždeniu a Slovenskej národnej rade, ako najvyšším zastupiteľským sborom nášho pracujúceho ľudu a orgánom so zákonodarnou právomocou. V tejto oblasti svojej činnosti Slovenská národná rada dané možnosti dosiaľ vždy dostatočne nevyužívala. Preto Ústredný výbor KSC a Ústredný výbor KSS v dokumente zo 7. mája 1964 — v úzkej spojitosti s účasťou Slovenskej národnej rady na normotvornej činnosti — tiež zdôraznil „... potrebu aktívnejšie uplatniť Slovenskú národnú radu a jej poslancov pri preverovaní, ako sa zákony Národného zhromaždenia a

Slovenskej národnej rady zachovávajú a osvedčujú a nakoľko vykonávacie predpisy zodpovedajú zákonom a potrebám praxe“.

Predpokladaná zpráva a na ňu nadväzujúce rokovanie pléna Slovenskej národnej rady má byť jedným z konkrétnych prejavov plnenia tejto politickej požiadavky. Na rozdiel od predchádzajúceho stavu, kedy sa v orgánoch i na pléne Slovenskej národnej rady prerokúvali otázky dodržiavania socialistickej zákonitosti spravidla vždy len v užšom zameraní na niektorý špecifický úsek, Právna komisia Slovenskej národnej rady sa teraz usilovala obsiahnuť širší okruh otázok a problémov, ktorých riešenie sa pociťuje v súčasnom období na Slovensku ako osobitne akútne. Pri tomto výbere a spracovaní problematiky nebolo možné v rozsahu danej zprávy podať komplexnú analýzu príčin, podmienok a spoločenských súvislostí všetkých spomenutých javov, a okrem iného tiež nie z toho dôvodu, že k uspokojivej odpovedi na niektoré z nich možno dospieť len na základe osobitného vedeckého výskumu. Ťažisko pozornosti sa preto sústredilo na vecné jadro problémov, s predpokladom, že pohľad na ne a na cesty ich riešenia bude v diskusii ďalej prehĺbený.

Zvýšenie účasti Slovenskej národnej rady na upevňovaní socialistickej zákonitosti vyžaduje cieľavedome orientovať našu prácu dvoma základnými, čiastočne už naznačenými smermi. Po prvé — na dôsledné a nekompromisné zabezpečenie realizácie zákonov a iných predpisov, ktoré tvoria náš právny poriadok, prostredníctvom všetkých štátnych a hospodárskych orgánov, ktorých činnosť Slovenská národná rada riadi, usmerňuje a kontroluje. Druhou stránkou musí byť naša aktívna, vecná a konkrétna spoluúčasť na normotvornej činnosti, ktorá vychádza z dôkladného, vedecky precízneho poznania objektívnych potrieb i možností spoločnosti právnymi predpismi ovplyvniť jej ďalší vývoj.

Obidve tieto stránky pôsobia — pochopiteľne — vo vzájomnej jednote i podmienenosti, z čoho zákonite vyplýva požiadavka sústavného overovania si praktickej účinnosti zákonov a z nich odvodených ďalších právnych predpisov. To sleduje tiež rokovací a pracovný poriadok Slovenskej národnej rady, keď zabezpečovanie vykonávania zákonov a ostatných právnych predpisov vytyčuje ako úlohu pred všetky orgány Slovenskej národnej rady, a keď všetkým komisiám Slovenskej národnej rady ukladá povinnosť vykonávať v odbore ich pôsobnosti rozbery, prieskumy a previerky a iniciatívne predkladať Predsedníctvu Slovenskej národnej rady a kompetentným orgánom príslušné návrhy.

Z riešenia mnohých problémov v komisiách i v Predsedníctve Slovenskej národnej rady sa ukazuje, že príčinou ťažkostí a po-

rúch pri zabezpečovaní politicko-hospodárskych úloh sú aj niektoré nevyhovujúce právne úpravy. Nevyhovujúce buď preto, že spoločenským a ekonomickým vývojom boli prekonané, alebo z toho dôvodu, že sa pri ich tvorbe náležite nepoznali, prípadne nevyjadřili podstatné stránky upravovaného javu a vzťahu. Zpráva podávaná dnes plénu Slovenskej národnej rady ukazuje na niektoré konkrétne prípady takéhoto nesúladu, z niektorých najmä problémy okolo inštitútu osobného užívania pozemkov sú veľmi markantné.

Je potrebné práve tu, na pléne Slovenskej národnej rady, zdôrazniť, že všetky orgány Slovenskej národnej rady musia pri výkone svojich funkcií oveľa citlivejšie ako dosiaľ skúmať rozporovosť zákonných úprav a praxe a odhaľovať pravé príčiny takéhoto stavu. Ich povinnosťou je predovšetkým po odbornej, obsahovej, vecnej stránke problém komplexne analyzovať a z tohto obsahového hľadiska tiež domýšľať možnosti a smery potrebného riešenia, či už ním budú zásady novej právnej úpravy, alebo politicko-organizačné, či iné opatrenia na vytvorenie priaznivých podmienok, aby predpis mohol účinnejšie ovplyvňovať upravované vzťahy. Nateraz sa ešte nezriedka stretávame iba so všeobecným odkazom na nevyhovujúci stav tej-ktorej právnej úpravy, a teda v podstate s jej nekonštruktívnou, niekedy až nezodpovedne povrchnou kritikou. V rovnako všeobecnom a nesprávnom duchu sa tiež kladú niektoré nároky na Právnu komisiu Slovenskej národnej rady — o tom hovoril už včera s. poslanec Paško — a na Povereníctvo SNR pre spravodlivosť pri dožadovaní sa niektorých nových právnych riešení, ktorých opodstatnenosť a najmä koncepciu nemožno vôbec bez predchádzajúceho dôkladného politicko-ekonomického rozboru v konfrontácii s kritizovaným právnym predpisom domýšľať len v právnej sfére. To by sme sa dostali do starého rozporu medzi obsahom a formou. Je zrejmé, že takýmto prístupom k otázke sa vecne príslušné orgány zbavujú možnosti plného využitia právnych predpisov, ako dôležitého, dostatočne stabilného, avšak podľa potreby aj primerane pružného nástroja riadenia.

Prekonanie týchto nedostatkov umožní zvýšiť aktívny podiel Slovenskej národnej rady v procese tvorby i aplikácie práva a môže podstatne uľahčiť aj činnosť Právnej komisie Slovenskej národnej rady i povereníka SNR pre spravodlivosť, ktorým je v rámci Slovenskej národnej rady zverená úloha koordinovať legislatívnu činnosť, poskytovať ostatným orgánom potrebnú právne-politickú pomoc a zaujímať za Slovenskú národnú radu zásadné stanoviská k návrhom celoštátnych predpisov.

Zpráva o činnosti Slovenskej národnej rady z hľadiska uplat-

ňovania dokumentu Ústredného výboru KSČ a Ústredného výboru KSS, ktorú Slovenská národná rada včera prerokovala a ktorá bude predložená plénu Národného zhromaždenia, ukazuje, že aj na úseku normotvornej činnosti sa v aktivizácii Slovenskej národnej rady dosiahli za uplynulý rok niektoré významne pozitívne úspechy. Podstatné zvýšenie účasti Slovenskej národnej rady na príprave celoštátnych zákonov prehľbuje jej celkovú účasť na vytváraní a spoluzabezpečovaní celoštátnej politiky a je takto priaznivo aj zo strany príslušných ústredných orgánov štátu prijímané. Právna komisia Slovenskej národnej rady bude v tomto smere ďalej usilovať o prehĺbenie svojej funkcie, upevňujúc pritom spoluprácu a súčinnosť s ostatnými komisiami Slovenskej národnej rady a využívajúc ešte intenzívnejšie poznatky a skúsenosti širokého aktívu pracovníkov právnej vedy a praxe, ktorého pomoc už doteraz sa ukázala ako veľmi cenná. Teda všetky možnosti pre našu dobrú prácu v tomto smere máme.

Pri predkladaní zprávy o niektorých problémoch upevňovania socialistickej zákonnosti si je Právna komisia Slovenskej národnej rady súčasne vedomá úloh, ktoré jej vyplývajú ako kontrolnému a výkonnému orgánu Slovenskej národnej rady v odbore justície na Slovensku. Pokiaľ v samotnej zpráve neboli viaceré špecifické aspekty práce justičných orgánov i vplyvu komisie na ich činnosť uvedené, alebo boli len stručne naznačené, stalo sa tak zámerne, aby sa mohlo viac pozornosti venovať tiež iným úsekom. Právna komisia Slovenskej národnej rady však sústavne prácu súdov i ďalších justičných zložiek na Slovensku sleduje a hodnotí a v úzkej spolupráci s Ministerstvom spravodlivosti a Najvyšším súdom dbá o dôsledné uplatňovanie socialistickej zákonnosti v celej ich činnosti. V súčasnom období osobitnú pozornosť venuje kontrole realizácie uznesenia Predsedníctva Ústredného výboru KSČ z 9. júna 1964 o boji proti kriminalite a vôbec správnomu uplatňovaniu trestnej politiky v štáte, na občianskoprávnom úseku zasa najmä postupnému preverovaniu aplikácie nových kódexov a zákona o rodine. Robia sa všetky potrebné opatrenia, aby sudcovia boli dobre vyzbrojení na používanie zákonníka práce odo dňa jeho účinnosti.

Zvýšený záujem verejnosti o činnosť súdov, vyvolaný otvorenou kritikou chýb, ktoré sa vyskytovali v období kultu osobnosti, i rastúcou náročnosťou na celkovú úroveň a kultúru súdnej práce, postavil súdy pod silnú kontrolu a každý z ich nedostatkov a pochybení tiež do svetla citlivej kritiky. Tohto sme si všetci veľmi dobre vedomí a aj vedomí zodpovednosti, ktorú v tomto smere pred spoločnosťou máme. Existujúce nedostatky — a je

ich stále ešte dost — nezakrývame, ale usilujeme sa ich postupne odstraňovať. Sú to však nedostatky dnes už zásadne iného druhu, ako v spomenutom kritickom období, a pokiaľ majú za následok porušenie socialistickej zákonitosti, čomu sa ani pri sebelepšom fungujúcom justičnom aparáte nedá vyhnúť, ako aj v iných sférach ľudskej činnosti, hovorím zodpovedne, dnes sú dané všetky objektívne možnosti, aby sa chyby odstránili právne zodpovedajúcim spôsobom. Tak sa aj v praxi postupuje. Presadzovanie kvalitatívnej stránky práce — správne zisťovanie objektívnej pravdy, spravodlivé rozhodovanie, presvedčivé zdôvodňovanie rozhodnutí a ich včasná a dôsledná realizácia — je ústrednou otázkou všetkých opatrení, ktorými sa z vyšších riadiacich justičných orgánov činnosť súdov usmerňuje. Hlavnou metódou zlepšovania stavu, ktorá súčasne posilňuje princíp sudcovskej nezávislosti, je pritom prehlbovanie politických a odborných znalostí, ako aj morálno-charakterových vlastností sudcov. Pokiaľ rýchlosť riešenia niektorých slabých miest tohto článku práce zaostáva za potrebou v niektorom konkrétnom mieste, ubezpečujem vás, že nie je to prehliadaním nedostatkov, ale často len objektívnym odrazom nedostatku potrebného počtu nových schopných pracovníkov. Že tomu tak je, to môžete — súdruhovia poslanci, súdružky poslankyne — z vašich obvodov dosvedčiť, pretože sa skutočne tu robia celé rady opatrení, aby sme si situáciu zlepšili. Jednoznačne sa u nás situácia rysuje, že naše súdy musia pracovať tak, aby bolo na ne čo najmenej ponôš.

Súdružky poslankyne, súdruhovia poslanci!

V zpráve, ktorú máme prerokovať, považovala Právna komisia Slovenskej národnej rady za potrebné sa širšie dotknúť aj takých problémov, ktoré sú inak vo všeobecnosti dosť známe, no ktorých riešenie sa nám zatiaľ nijako nedarí na Slovensku. Z problémov boja proti kriminalite chcem upriamiť vašu pozornosť aj v tomto úvodnom slove na dva na Slovensku osobitne závažné fakty: na rozsah trestnej činnosti proti životu a zdraviu a na alkoholizmus, ktorý podstatnou mierou ovplyvňuje výskyt rôznych foriem trestnej činnosti i viacerých ďalších protispoločenských javov.

Úmyselné trestné činy proti životu a zdraviu tvoria na Slovensku v rámci celkovej kriminality napočítateľnejšiu skupinu. Ich podiel sa ďalej zvýši, ak vezmeme do úvahy i nedbanlivostné trestné činy proti životu a zdraviu, najmä na úseku dopravy. Na niektorých miestach zostáva verejnosť aj k veľkému počtu úmyselných útokov dosť ľahostajná, inde sa zasa jednostranne dožaduje prísnej represie, prísneho postihu. Vedeťme súdy k to-

mu, aby reagovali na situáciu v súlade s rastúcou spoločenskou nebezpečnosťou tejto trestnej činnosti, no súčasne treba — a na tomto fóre osobitne — jednoznačne povedať, že nápravu nemožno očakávať iba od trestného postihu. Základným prostriedkom pre zábranu tejto trestnej činnosti musí byť serióznejšie uskutočňovaná výchova v pracovných a občianskych kolektívoch, priebežné riešenie konfliktových situácií v rodinách a občianskych vzťahoch vôbec. Spravidla každý z páchatel'ov je členom niektorej zo spoločenských organizácií, pracuje v kolektíve pracovníkov na pracovisku, a preto tieto by mali súčasne viac vidieť, ako sa člen ich kolektívu vyvíja z občiansko-morálneho hľadiska, v čom by ho bolo treba občas usmerniť alebo inak mu pomôcť. V tomto smere sa veľmi pociťuje potreba prehĺbenia konkrétnej výchovnej práce spoločenských organizácií, jednotlivých pracovísk a ich vedúcich.

V zpráve sa uvádzajú viaceré závažné údaje o vplyve alkoholu na páchanie trestnej činnosti i na rast ďalších foriem protispoločenského konania. Štatistika signalizuje vysoký podiel alkoholizmu tiež na rozvrátenosti v rodinách, defektoch vo výchove detí a na rozvodoch manželstiev. Nejde iba o problém Slovenska alebo Československa, hoci oproti českým krajom majú slovenské kraje v tomto smere nelichotivý výrazný predstih. Aj vo viacerých iných štátoch sú so vzrastajúcim alkoholizmom, ako formou určitého negativistického prístupu k etickej stránke života, v súčasnom období vážne problémy. Niektoré poznatky však nasvedčujú tomu, že k riešeniu problematiky sa inde pristupuje komplexnejšie a s väčšou rozhodnosťou a pružnosťou. To akosi Právnu komisiu Slovenskej národnej rady utvrdzuje v názore, že opatrenia, naznačované v zpráve, sú veľmi žiadúce a potrebné, že by ich bolo treba v diskusii, najmä z hľadiska ciest praktickej realizácie, ešte ďalej spresniť a podstatné z nich pojať aj do návrhu uznesenia, ktoré k tomuto bodu máme prijať.

V rozvoji národného hospodárstva a zvyšovaní životnej úrovne obyvateľstva na Slovensku hrá veľmi významnú úlohu riešenie bytovej otázky. Slovensko v porovnaní s českými krajinami má nepriaznivejšiu skladbu bytového fondu čo do jeho rozsahu, veku i vybavenosti. Táto situácia v spojení so špecifikami v populačnom vývoji vyvoláva na mnohých miestach už dlhý čas enormný tlak občanov na národné výbory a do určitej miery napomáha stále ešte značným nedostatkom v aplikácii práva v smere jeho priameho porušovania, a to nielen pokiaľ ide o hospodárenie s bytmi, ale aj pokiaľ ide o novú bytovú výstavbu.

Na tomto úseku je nevyhnutné podstatne upevniť štátnu dis-

ciplínu v práci orgánov národných výborov, zlepšiť ich riadiacu, organizátorskú a osobitne tiež kontrolnú činnosť. Napríklad u takej citlivej otázky, ako je rozdeľovanie bytového fondu zo štátnej výstavby, zameranej dnes najmä na riešenie sociálnych prípadov, nie je ďalej mysliteľné trpieť hocijaké prípady neopodstatneného uprednostovania osôb, riešenie bytovej situácie ktorých je menej naliehavé, prípadne ktoré si môžu bytový problém riešiť sčasti z vlastných prostriedkov. Cestou dôslednej kontroly treba ďalej rozhodnejšie ako doteraz predchádzať vzniku čiernych stavieb, rozptylu výstavby v extraviláne a s tým súvisiacemu zaberaniu ornej pôdy, k ďalšiemu znehodnocovaniu cestnej siete jej obstavovaním a pod. Celé stavebné konanie u národných výborov by sa malo stať pružnejším i lepšie podloženým zásadami jednotného postupu vo všetkých miestach. K tomu treba vytvoriť žiaduce podmienky samotnou normotvornou i dôslednejšou riadiacou a kontrolnou činnosťou ústredných orgánov.

Krajne neúnosný stav vidíme — a v zpráve sa na to adresne poukazuje — pri zabezpečovaní pozemkov pre individuálnu bytovú výstavbu. Obchádzanie ustanovení občianskeho zákonníka o osobnom užívaní pozemkov sa stalo — dá sa povedať — všeobecným zjavom a uskutočňuje sa s vedomím a mnohokrát priamo i na návod funkcionárov národných výborov. Toto tvrdé konštatovanie zakladá Právna komisia Slovenskej národnej rady na poznatkoch z osobitného prieskumu týchto otázok. Pociťuje preto súčasne aj potrebu riešiť tento nepriaznivý stav návrhmi opatrení voči príslušným štátnym orgánom.

Tu však treba urobiť jednu veľmi vážnu kritickú pripomienku aj na adresu našej normotvorby zákonodarstva, ktorá je v podstate zakotvená v novom inštitúte osobného užívania bez toho, aby sme domysleli konkrétne podmienky, v ktorých sa tento inštitút má uviesť do života. V podstate — hovorím — asi na 50 % — bez toho, aby som ospravedlňoval nesprávne postupy, ktoré tu sú spôsobené — je masové porušovanie zákonnosti pri individuálnej bytovej výstavbe práve tým, že táto právna úprava nebola dotiahnutá.

V spojitosti s Ústavnoprávnym výborom Právna komisia Slovenskej národnej rady v týchto otázkach urobila rozbor a tiež príslušné opatrenia a v najbližšom čase sa má o nich rokovať jednáť v Ústavnoprávnom výbore Národného zhromaždenia, a rovnako počítame s predložením tohto problému do Predsedníctva Slovenskej národnej rady, aby sa otázka vykonzultovala, lebo nie je možné pokračovať v tom stave, že skutočne v spojitosti s individuálnou bytovou výstavbou dochádza k priam masovému porušovaniu socialistickej zákonnosti. Alebo nám neobstojí inštitút,

alebo domyslime podmienky, v ktorých ho realizujeme, ale nesporne, to by naďalej nemohla pripúšťať ani prokuratúra, aby sa takto úplne bezohľadne voči právnym predpisom postupovalo. Ale nejde o právne predpisy, ide o zákonom chránené záujmy, ktoré týmto predpisom sú vyjadrené.

Otázka získavania pozemkov je však iba jedným, hoci veľmi dôležitým problémom na úseku individuálnej bytovej výstavby. Pristupujú k nemu viaceré ďalšie, ako je otázka zladenosti územného a národohospodárskeho plánovania, problematika osídľovania, doriešenie zastavovacích plánov, zásobovanie stavebnými hmotami atď.

Celý súhrn týchto otázok, vzhľadom na ich vzájomnú spätosť z národohospodársky i politický dosah, treba komplexne preskúmať a prehodnotiť, prihliadajúc na súhrnnú technicko-ekonomickú koncepciu, spracovanú Slovenskou komisiou pre investičnú výstavbu a schválenú aj Predsedníctvom Slovenskej národnej rady. Ako vidno, aj v tomto bode sa naväzuje organicky na prerokovanie predchádzajúceho bodu nášho zasadnutia.

Právna komisia Slovenskej národnej rady prerokovala a v najbližšom čase predloží Predsedníctvu Slovenskej národnej rady a potom aj plénu Slovenskej národnej rady návrh zákona, zaktovujúci osobné vlastníctvo k bytom. Týmto zákonom sa majú vytvoriť podmienky pre ďalšiu podporu individuálnej výstavby formou výhodnejšou pre jednotlivých občanov, i pre celú spoločnosť. O tejto otázke sa v zpráve hovorí viac a podrobne sa bude analyzovať v spojitosti s uplatňovaním návrhu na pléne Slovenskej národnej rady, čo čakáme, že bude na našej najbližšej schôdzke SNR prerokovávané.

Vážené súdružky a súdruhovia!

Popri problémoch uvedených v zpráve a zvýraznených v tomto úvodnom slove je celý rad ďalších úsekov zasluhujúcich si pozornosť z hľadiska upevňovania socialistickej zákonnosti. Právna komisia Slovenskej národnej rady v príprave materiálu pre rokovanie pléna mala k dispozícii z jednotlivých orgánov Slovenskej národnej rady podklady, ukazujúce na značné ťažkosti i nedostatky pri uplatňovaní predpisov na úseku zdravotnej starostlivosti, sociálneho zabezpečenia, poľnohospodárstva a ďalších. Napríklad na úseku poľnohospodárstva treba starostlivejšie dbať o dodržiavanie zásad družstevnej demokracie a skončiť s porušovaním zákonnosti pri prevodoch prostriedkov jednotných roľníckych družstiev na štátne majetky, pri ktorých sa často neberie zreteľ na oprávnené záujmy a zákonné majetkové práva družstevníkov.

Ani tieto otázky a problémy nesmú zostať bez povšimnutia, ale

naopak, počítame s tým, že príslušné orgány Slovenskej národnej rady v zmysle záverov dnešného rokovania ich samy podrobia hlbšiemu rozboru a budú ich postupne riešiť.

Upevňovanie socialistickej zákonnosti je sústavný a zložitý proces, zasahujúci svojimi mnohostrannými vzájomnými väzbami širokú škálu štátnej, hospodárskej a spoločenskej praxe, sociologických problémov a sociálnej reality. Je preto prirodzené, že naše dnešné rokovanie a na jeho podklade prijaté opatrenia nemôžu v krátkom čase úspešne vyriešiť všetky nastolené problémy. Významným prínosom rokovania o otázkach však bude, ak podnieti všetky orgány Slovenskej národnej rady, poslancov a tiež orgány, ktoré sa rokovania svojimi zástupcami zúčastňujú, k účinným opatreniam na ďalšie zvyšovanie úrovne socialistickeho spoločenského uvedomenia širokých vrstiev našich občanov a k ďalšiemu zdokonaleniu organizátorskej a výchovnej práce štátnych, hospodárskych a spoločenských orgánov a organizácií. Právna komisia Slovenskej národnej rady bude aktívne pôsobiť na to, aby sa prehlbila spätosť ich spoločného úsilia pri odstraňovaní negatívnych spoločenských javov a aby toto úsilie malo svoju kvalitu v konkrétnosti, cieľavedomosti i potrebnej perspektívnosti.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi Colotkovi za úvodné slovo.

Návrh uznesenia k zpráve Právnej komisie bol rozdáný. Prosím, aby ste svoje pripomienky, prípadne námety k návrhu uznesenia odovzdali zpravodajkyni Právnej komisie posl. súdr. Muríňovej, alebo predniesli v rozprave.

Prikročíme k

rozprave,

do ktorej sa zatiaľ prihlásili poslanci:

Ján Štencľ
Ondrej Súlety
Andrej Faglic
Jozef Bednár
Jozef Haša
Vojtech Daubner

Ján Marko
Františka Šimegová
a Vilma Zacharová.

Dávam slovo poslancovi Štenclovi.

Povereník-predseda Štencel:

Vážené súdružky a súdruhovia,
vážená Slovenská národná rada!

Naše rokovanie o cestách a prostriedkoch boja za ďalšie upevňovanie socialistickej zákonnosti, výchovy a disciplíny považujem za veľmi účelné a aktuálne najmä v oblasti ekonomickej. ÚV KSC na svojom poslednom zasadnutí konštatoval, že rozvoj našej ekonomiky zaznamenal v tomto roku určité znaky rýchlejšieho rozvoja. Na skúsenostiach našej komisie by som chcel uviesť, o čo rýchlejšie a efektívnejšie by sa naša ekonomika rozvíjala, keby sa na celom fronte viedol neľútostný boj voči všetkým nežiadúcim javom, ešte viac a cieľavedomejšie bojovalo za upevnenie socialistickej zákonnosti, štátnej a pracovnej disciplíny, proti porušovateľom celospoločenských záujmov, proti rôznym neporiadkom, ktoré sú brzdou nášho rozvoja.

I Komisia ľudovej kontroly a štatistiky SNR má také poznatky — ako sa v zpráve uvádza — že sa v poslednom čase podstatne znížil počet skupinových rozkrádání, i keď sa menšie rozkrádanie jednotlivcov ešte stále vyskytuje.

Ukazuje sa však, že namiesto skupinového rozkrádania sa v širšej miere prejavuje porušovanie štátnej, finančnej a technologickej disciplíny a nedôsledné plnenie pracovných povinností. Nemôžeme tento vývoj hodnotiť kladne, a to najmä preto, že pokles 1 mil. korún nie je úmerný rastu výroby, ktorá vzrástla za toto isté obdobie o 13,2 %. Veľké škody z titulu nepodarkov máme ešte skoro vo všetkých odvetviach nášho hospodárstva. Napríklad: v strojárstve máme za 6 mesiacov z tohto titulu straty za 70 mil. Kčs, v hutách a rudných baniach za 8 mil., v stavebníctve za 7,5 mil. Kčs, a tak by som mohol menovať i ďalšie odvetvia.

A čo je najhoršie, ako nepodarky sa nám v niektorých prípadoch javia celé komplexy nových strojových zariadení, ba celé závody.

Ukázala nám to aj preverka nápravných opatrení na vybraných investičných akciách dokončených v rokoch 1960—1963, keď v rade závodov ani po dvoch rokoch sa nedosahujú projek-

tované parametre, či už ide o produktivitu, výrobu, náklady, stav pracovníkov atď.

Napriek opatreniam, ktoré boli pred dvoma rokmi prijaté, nedosiahneme v tomto roku objem výroby u 31 sledovaných akcií, zhoršenie stavu pracovníkov u 42 akcií, zníženie produktivity práce u 35 a zvýšenie nákladov na vyrobenú jednotku u 44 akcií.

Straty, ktoré vznikajú celej našej spoločnosti nekvalitnou výrobou, nepodarkami, nie je možné naďalej prehliadať, lebo mimo škôd, ktoré vznikajú, hazardujeme s dôverou našich občanov a dobrým menom nášho priemyslu.

Čo povedať k tomu, že naše závody a podniky napriek veľkému úsiliu našej strany za zvýšenie kvality, dostávajú ešte stále veľké množstvo reklamácií od svojich odberateľov z tuzemska i zahraničia, a zdá sa, že namiesto poklesu majú stúpajúcu tendenciu.

Zatiaľ čo v prvom polroku 1964 celkove došlo zo zahraničia 46.054 reklamácií, z toho 14.196 zo socialistických a 31.858 z kapitalistických štátov, v prvom polroku 1965 došlo 47.540, z čoho bolo 11.302 z krajín socialistického tábora a 36.238 z kapitalistických štátov. Teda len viac ako 4380 reklamácií na nepodarky došlo z kapitalistických štátov.

Priame náklady spojené s reklamáciami, t. j. faktické devízové úhrady predstavovali za prvý polrok 1964 vyše 24 mil. a za prvý polrok 1965 vyše 26 mil. Kčs, pričom rastú náklady najmä do kapitalistických štátov. Keď porovnáваме index týchto strát s rokom 1964 a postavíme index 100, tak za to isté obdobie v roku 1963 tieto straty už tvoria 130 %. Najväčší podiel na reklamáciách majú strojárne podniky, kde pri indexe vývozu 107 predstavuje index reklamácií 107,1.

Musíme — žiaľ — povedať, že na týchto reklamáciách sa podieľajú aj závody a podniky na Slovensku, ako napr. VHJ Považské strojárne v Považskej Bystrici, kde sa oproti minulému roku zhoršila kvalita sústruhov SU-32. Každý desiaty sústruh je vadný a dnes je už vážne ohrozený ich vývoz, hoci ich ponúkame s označením „zvlášť kvalitné“.

Dánska firma zasa reklamuje závady u 25 kusov sústruhov sady Sn, vyrábané v TOS Trenčín.

Nepriaznivá je situácia v kvalite výrobkov aj v Závodoch 29. augusta v Bardejove, kde za prvý polrok bolo vrátených 2619 párov obuvi, pričom technická kontrola zahraničného obchodu je nútená prezeráť každú topánku, ktorú z tohto závodu dávame na export.

Mohol by som uviesť rad iných príkladov, ako z Chemosvitu.

kde pre nízku kvalitu museli poskytnúť zľavu 98.000 Kčs Juho-slávií a Grécku, Slovenské magnezitové závody Poľsku 20.000 Kčs, závod Nový Domov mal stratu 22.000 atď., atď.

Korene nedostatočnej kvality treba hľadať predovšetkým v nízkej úrovni riadenia výroby. Treba hľadať v tom, že sa kontrola podceňuje a nepovažuje za súčasť riadenia. V tom treba vidieť aj pokles technologickej a pracovnej disciplíny, pokles autority vedúcich pracovníkov, najmä majstrov. Potvrdila nám to aj nedávno vykonaná previerka stavu v kvalite a hygiene mäso-vých a konzervárenských výrobkov v závodoch a podnikoch po-travinárskeho priemyslu na Slovensku.

Nedobrou vizitkou pre tieto podniky je už samotný vývoj ne-podarkov, ktoré v roku 1959 predstavovali 2,6 mil. Kčs, v roku 1962 5,1 a v uplynulom roku už 7,6 mil. Kčs, i keď objem výroby stúpa.

Pritom ďalšie miliónové straty vznikajú dodatočným prera-dovaním hotových výrobkov do nižších akostných a cenových skupín, vyradením celých partii z predaja do kafilérií a pod.

Nedodržiavanie technologickej disciplíny vo výrobe, porušo-vanie receptúr, hygienických zásad, zanedbávanie vstupnej a medzioperačnej kontroly, nehodnoverná a neúplná operatívno-výrobná evidencia o spotrebe surovín v súhrne vytvára ťažkosti a problémy v odberateľsko-dodávateľských vzťahoch, medzi výrobou a obchodom, ako i v odbyte.

Uvedené príklady len potvrdzujú, že popri otázkach hmotnej zainteresovanosti, zvyšovania kvalifikácie, stojí pred nami úloha všetkými prostriedkami zabezpečiť dodržiavanie zákonov štát-nej a pracovnej disciplíny, a to aj preto, že v upevňovaní a do-držiavaní disciplíny máme ešte veľké rezervy a ich využitie by prispelo nielen k plneniu úloh, ale aj k lepšej hospodárnosti vôbec.

Pozrime sa, aké obrovské rezervy máme len v nedostatočnom využívaní pracovného času, prestojov a pod. Napríklad v ústred-ne riadenom priemysle na Slovensku predstavuje neospravedlne-ná absencia len za prvý polrok 102.916 smien (v prvom polroku 1964 bola 86.984 smien) a neodpracované hodiny počas smeny ďalších 179.420 smien, čo spolu predstavuje vyše 130 mil. stratu v priemyselnej produkcii.

V stavebníctve v prvom polroku 1965 sa z titulu neospravedl-nenej absencie a časových strát v smenách neodpracovalo spolu 109.200 smien, čo predstavuje polročnú prácu vyše 700 robotní-kov; tento stav by bol stavebným organizáciám nahradil do plánu chybujúci počet pracovníkov. Pritom treba mať na zreteli, že rozsah prestojov je v skutočnosti ešte vyšší, ako ho oficiálne stavbené organizácie vykazujú.

Porušovanie a nesprávne vysvetľovanie zákonov a smerníc nám často signalizujú aj sťažnosti pracujúcich. V tejto súvislosti by som chcel poukázať na nečestný a neseriózný prístup niektorých funkcionárov národných výborov pri predaji rodinných domkov. Národné výbory sa snažia predať rodinné domky, lebo chátrajú, v domnení, že vlastníci si ho bude udržiavať sám, správne. Desiatky občanov sa obracia na nás s prosbou o pomoc, a to z toho dôvodu, že boli našou spoločnosťou podvedení. Uvádzajú, že si kúpili dom so súhlasom národného výboru, vyplatili zaň vyše 100.000 korún, že doň vložili svoje úspory, že si urobili pôžičku, že predali svoj dom a že si nechali vyplatiť podiel, aby mohli konečne s rodinou bývať, a že po niekoľkých rokoch zistili, že nemajú ani byt, ani peniaze, ale len dlžobu. Hovoria, že keby boli vstúpili do družstevnej bytovej výstavby, boli by mali prostriedky aj na auto a na vybavenie celého bytu. Teda cítia sa podvedení a ja myslím, že naše spoločenské zriadenie nemá na mysli takýto odpredaj domkov, aby sme niekoho podviedli a aby vôbec nemal perspektívu dostať sa do svojho domu. Som toho názoru, že tam, kde národný výbor nemá tieto podmienky, aby nový majiteľ mohol bývať vo svojom dome, nech ho radšej nepredá a nech na základe toho nevzniká násilné nastahovanie. Potom sú z toho rôzne rozpory a ťažkosti pre samotný národný výbor.

Obdobné problémy len v inej variante je to aj otázka stavebných pozemkov, o ktorých sa tu už hovorilo a ktoré sú známe, preto ich nebudem rozvádzať.

Takýchto a podobných príkladov — žiaľ — máme ešte veľa a často sa s nimi stretávame v našich volebných odvodoch. My všetci cítíme, ako úroveň disciplíny vplýva na úspechy alebo neúspechy v dennom živote. Denne vidíme, ako úroveň disciplíny, či už jednotlivcov alebo kolektívov, pôsobí na najbližšie okolie. Ako sa bude vo verejnom živote uvedomelá disciplína upevňovať, bude závisieť aj od nás.

Tu je čo naprávať v priemysle, stavebníctve, doprave, poľnohospodárstve, v každom odvetví nášho národného hospodárstva, na každom pracovisku. Preto bude potrebné, aby sme spolu s masami pracujúcich, ktorí si svedomite plnia svoje povinnosti, išli osobným príkladom pre ostatných občanov.

Len uvedomelá disciplína nás bude zárukou, že splníme smelé a náročné úlohy, ktoré pred nás naša strana vytýčila.

V uvedomelej socialistickej disciplíne treba vidieť najväčší zdroj energie a sily, potrebnej pre ďalšie rozvíjanie našej socialistickej spoločnosti.

V záujme upevňovania uvedomelej disciplíny treba na každom

pracovisku viesť nelútostný boj proti tým, ktorí nechápu nutnosť tejto požiadavky.

V závodoch i ústredných orgánoch treba vytvoriť takú verejnú mienku, ktorá bude nemilosrdne pranierovať a odsudzovať všetky prejavy lajdáctva a neplnenia povinností. Musíme sa bezodkladne vyporiadať s prípadmi zhovievavosti a falošnej solidarity k porušovateľom disciplíny.

Ide o to, aby sme vytvorili také ovzdušie a verejnú mienku, aby si každý, kto porušuje disciplínu, uvedomil, že za svoje konanie sa bude zodpovedať pred kolektívom svojich spolupracovníkov, spoluobčanov, prípadne pred osadenstvom závodu.

Súdružky a súdruhovia!

Popri Právnej komisii Slovenskej národnej rady sa s porušovaním právnych predpisov najviac stretáva naša komisia. Preto Komisia ľudovej kontroly a štatistiky víta, že sa otázka upevňovania socialistickej zákonnosti prejednáva na plenárnej schôdzi Slovenskej národnej rady.

Chcel by som súdruhov poslancov ubezpečiť, že naša komisia veľmi statočne bojuje a bude bojovať za dodržiavanie poriadku a spravodlivosti, lebo sme presvedčení, že stále rastúce socialisticke uvedomenie našich pracujúcich vytvára predpoklady aj pre to, aby sa naša spoločnosť mohla úspešne a rýchlo vyporiadať i s takými prežitkami v myslení a konaní ľudí, ktoré sme tu ako odstrašujúce príklady spomínali.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi Štenclovi, prehovorí súdruh Ondrej Súlety.

Poslanec Súlety:

Vážená Slovenská národná rada,
súdružky a súdruhovia poslanci!

Predložená zpráva Právnej komisie o niektorých problémoch upevňovania socialistickej zákonnosti na Slovensku hodnotí aj stav trestnej činnosti na úseku rozkrádania a poškodzovania majetku v socialistickej vlastníctve a v súvislosti s tým aj priestupkovosť.

Vo svojom diskusnom príspevku chcem hovoriť k tejto problematike, lebo práve vo Východoslovenskom kraji sa v rámci Slo-

venska najviac vyskytuje trestná činnosť proti majetku v socialistickom vlastníctve.

Tento jav je odrazom veľkého ekonomického rozvoja tak v priemysle, ako aj v poľnohospodárstve Východoslovenského kraja, čo tiež rozširuje základ pre páchanie uvedenej trestnej činnosti.

V roku 1964 sudy Východoslovenského kraja prejednali a právoplatne odsúdili 4754 osôb, z čoho 1047 osôb pre trestné činy proti majetku v socialistickom vlastníctve. Činí to 21,8 % z celkového počtu právoplatne odsúdených osôb. To ukazuje, že trestná činnosť rozkrádania majetku v socialistickom vlastníctve je vo Východoslovenskom kraji — žiaľ — na prvom mieste. Za prvý polrok 1965 sa podiel trestnej činnosti proti majetku v socialistickom vlastníctve ešte zvýšil na 23,1 %.

Trestná činnosť rozkrádania a poškodzovania majetku v socialistickom vlastníctve je z hľadiska celospoločenských záujmov veľmi nebezpečná, čo možno dokumentovať na škodách, ktoré vznikli národnému hospodárstvu. Len vo Východoslovenskom kraji bolo touto činnosťou poškodené národné hospodárstvo čiastkou vyše 17,5 mil. Kčs za rok 1964. V celoslovenskom a celoštátnom meradle to predstavuje miliardové hodnoty. Nemôžeme byť preto zhovievaví voči rozkrádačom národného majetku, a treba proti nim tvrdo postupovať tak zo strany súdov, ako aj iných štátnych, hospodárskych orgánov, ale aj spoločenských organizácií a vypestovať u každého občana pocit zodpovednosti za národný majetok. Každý občan našej socialistickej vlasti sa musí stať aktívnym ochrancom majetku v socialistickom vlastníctve.

Vychádzajúc z rozborov treba konštatovať, že najviac napadnutý úsek trestnou činnosťou rozkrádania a poškodzovania majetku v socialistickom vlastníctve je úsek poľnohospodárstva. Na tomto úseku sú aj najlepšie možnosti páchania trestnej činnosti, a to jednak na JRD, ŠM a v našich štátnych lesoch, vzhľadom na rozsiahlosť týchto poľnohospodárskych závodov, ale aj na nevšimavosť a nezodpovednosť vedúcich hospodárskych pracovníkov. Títo často sami umožňujú páchať trestnú činnosť, alebo sa dokonca sami na nej podieľajú.

Treba však vidieť aj niektoré objektívne skutočnosti, ktoré majú tiež vplyv na túto trestnú činnosť.

Tak napríklad pokiaľ ide o rozkrádanie dreva. Vo Východoslovenskom kraji je nedostatočne vybudovaná sieť uhoľných skladov. Občania žijúci v horských oblastiach nemajú možnosti obstarat' si uhlie. Napriek tomu, že žijú v lesoch a v našich lesoch hnie obrovské množstvo dreva, platné predpisy im umožňujú zakúpiť si palivové drevo — konárovinu, ktorá sa počíta len

do 8 cm hrúbky. Nie je ojedinelým prípadom, keď pre porušovanie tohto predpisu sa nám dostávajú občania pred súd, poťažne pred orgány národných výborov alebo miestne ľudové sudy. Bol by správne, aby na menej prístupných miestach štátnych lesov, kde sa nepredpokladá ťažba dreva, bolo umožnené občanom odpredávať drevo i nad 8 cm hrúbky.

Pokiaľ ide o stavebné drevo, tu tiež by som chcel poukázať na to, že často dochádza k rozkrádaniu dreva len preto, že si ho občan nemôže zakúpiť, keďže nedostane od príslušných orgánov povolenie, a drevo nutne potrebuje na opravu svojho domčeka. Najmä teraz, keď je v našich lesoch dosť kalamitného dreva, nemali by sa podobné prípady vyskytovať, a národným výborom by sa mali zvýšiť kvóty na prídel stavebného dreva. Uvedená problematika sa vyskytuje najmä v okresoch Bardejov, Humenné, Prešov, Poprad a Spišská Nová Ves.

Ďalším najviac trestnou činnosťou rozkrádania majetku v socialistickom vlastníctve ohrozeným úsekom je úsek priemyslu, stavebníctva, družstevného a štátneho obchodu a štátnej správy.

Spoločnou príčinou umožňujúcou páchanie tejto trestnej činnosti na uvedených úsekoch je nedostatočná evidencia národného majetku a zanedbávanie kontroly. Ak chceme účinne predchádzať ďalšej trestnej činnosti, je potrebné, aby na každom úseku národného hospodárstva zodpovední vedúci pracovníci dôsledne zabezpečovali úlohy, vyplývajúce zo správy národného majetku, a prostredníctvom vnútropodnikovej kontroly zabezpečovali pravidelnú a dôslednú kontrolu. Nestačí len prípad rozkrádania alebo poškodzovania národného majetku odhaliť, ale trvať na tom, aby rozkradnuté hodnoty boli čo najskôr vrátené. Rýchla návratnosť rozkradnutého majetku je jedna z veľmi účinných prostriedkov predchádzania páchaniam trestnej činnosti. Páchatelia si uvedomia, že sa im kradnúť neoplatilo, keďže rozkradnuté hodnoty museli vrátiť, a okrem toho za protispoločenské konanie budú ešte spravodlivo potrestaní.

Nie je ojedinelým prípadom, že podniky si náhradu škody neuplatňujú a ani súdom prisúdenú škodu nevymáhajú. Stávajú sa i také prípady, že zástupcovia podnikov prehlásia pred orgánmi trestného konania, že podnik žiadnu škodu neutrpel, hoci je ich zamestnanec stíhaný pre závažnú trestnú činnosť rozkrádania majetku v socialistickom vlastníctve. Takto si „ochranu národného majetku“ nepredstavujeme a treba vyvodiť dôsledky proti tým osobám, ktoré si neplnia svoje povinnosti na úseku ochrany majetku v socialistickom vlastníctve vo všetkých rezortoch rovnako.

Vážené súdružky a súdruhovia!

Predsedníctvo Krajského výboru KSS prerokovalo na svojom zasadnutí 15. septembra 1964 zprávu o súčasnom stave a vývoji kriminality vo Východoslovenskom kraji. Pretože vo Východoslovenskom kraji je na prvom mieste trestná činnosť poškodzovania majetku v socialistickom vlastníctve, bola tejto činnosti venovaná zvýšená starostlivosť. Okrem toho bol v prvom polroku 1965 vykonaný prieskum vo vybraných závodoch k otázkam ochrany majetku v socialistickom vlastníctve. Nedostatky, o ktorých som hovoril, sa prieskumom ešte výraznejšie prejavili a potvrdili. Na základe toho predsedníctvo KV KSS v Košiciach prijalo opatrenia na upevnenie zákonnosti aj na tomto úseku.

Treba kriticky poukázať, že i sudy v minulosti nevenovali dostatočnú pozornosť účinnej ochrane národného majetku. Vidieť to aj z toho, že za prvý polrok 1964 bolo odsúdených k nepodmienečnému trestu odňatia slobody len 11,3 % osôb z celkovej počtu odsúdených za túto trestnú činnosť. Častejšiu kontrolou zo strany krajského súdu, vďaka starostlivosti straníckych orgánov, aj vo Východoslovenskom kraji sudy pristúpili k zodpovednejšiemu riešeniu prípadov z úseku rozkrádania, o čom svedčia dosiahnuté výsledky. Už za druhý polrok 1964 bolo odsúdených k nepodmienečnému trestu 19,5 % osôb pre trestné činy z úseku rozkrádania a poškodzovania majetku v socialistickom vlastníctve a za prvý polrok 1965 sa stav nepodmienečných trestov zvýšil na 23,1 % (celoštatny priemer je 23,2 %). Zvýšený stav ukladania bezpodmienečných trestov je odrazom správneho diferencovaného hodnotenia jednotlivých prípadov z hľadiska stupňa spoločenskej nebezpečnosti konania kontrolného prípadu. V minulosti sa často stávalo, že sa precenila osoba páchatel'ov na úkor stupňa spoločenskej nebezpečnosti spáchaného činu. V súčasnosti sa správne uberá súdna prax pri postihu páchatel'ov trestných činov proti majetku v socialistickom vlastníctve, včítane adhézneho konania.

Boj proti kriminalite, najmä na úseku zvýšenej ochrany majetku v socialistickom vlastníctve, nemôže však byť len záležitosťou orgánov činných v trestnom konaní. Je žiadúce, aby v tejto práci v plnom rozsahu účinne im pomáhali spoločenské a hospodárske orgány a organizácie, pôsobiace na jednotlivých pracoviskách. Organizácie ČSM, ROH a JRD majú zo zákona oprávnenie výchovne spolupôsobiť v trestnom konaní formou ponuknutia záruk za nápravu obžalovaného, alebo vyslať k súdnu pojednávaniu svojho zástupcu ako spoločenského obhajcu alebo obžalobcu.

Treba konštatovať, že uvedené spoločenské organizácie neplnia predpokladané úlohy. Pokiaľ ponúkajú záruky za nápravu obžalovaného, nie je ojedinelým prípadom, že tak robia z falošnej solidarity, a to aj v takých trestných veciach, kde by sa vyžadovalo z hľadiska celospoločenských záujmov vyslať spoločenského žalobcu. Najmä inštitúcia spoločenského obžalobcu sa doposiaľ málo uplatňuje. Vo Východoslovenskom kraji za rok 1964 vystúpili len v 3 prípadoch spoločenský obžalobcovia. Už z toho vidieť, že si spoločenské organizácie neplnia úlohy, vyplývajúce zo zákona.

Vystúpením spoločenského obžalobcu sa dosiahne predovšetkým morálneho odsúdenia spáchanej trestnej činnosti, čo je účinnjším preventívno-výchovným pôsobením, ako prednášky o ochrane majetku socialistickeého vlastníctva. Preto apelujem z tohto miesta na zodpovedné orgány ÚV ČSM a ÚRO, aby v úzkej súčinnosti s orgánmi činnými v trestnom konaní dôslednejšie uplatňovali nové inštitúcie trestného konania (záruky a spoločenský obhajca a obžalobca).

V závere svojho diskusného príspevku chcem sa ešte zmieniť o stave priestupkovosti nášho kraja.

Najvyšší výskyt priestupkovosti je na úseku poľnohospodárskom. Činí takmer 32 % z celkového stavu. Ide tu predovšetkým o čierne zakáľacky, ale hlavne o neodovzdávanie krupónov. Pri skúmaní príčiny uvedenej priestupkovosti sme zistili, že výkupné organizácie nedostatočne zabezpečujú organizovanie výkupu krupónov. Výkupné strediská sú rozložené tak nevhodne, že občania ďaleko viac utratia na cestovnom, ako je hodnota krupónu. Stávajú sa aj také prípady, že občan aj donesie krupón, ale ho nemá kto od neho odkúpiť, preto ho jednoducho zahodí. Ďalší problém je v tom, že nie je dostatok vyškolených pracovníkov na odberanie krupónu. To sú hlavné príčiny výskytu tejto priestupkovosti. Ak máme záujem o túto surovinu, potom nech zodpovedné hospodárske orgány vytvoria podmienky pre realizovanie predpisu, ktorý upravuje odovzdávanie krupónov. My však túto surovinu potrebujeme a tejto potrebe treba prispôsobiť i predpisy tak, aby sme dostali všetko, čo sa odovzdať má.

Ďalší veľmi citlivý úsek priestupkovosti je nedochádzka školo-povinných detí na vyučovanie. Vo Východoslovenskom kraji to tvorí 10 % z celkovej priestupkovosti. Z vlastných poznatkov môžem uviesť, že nie sú ešte všetky tieto priestupky evidované a v skutočnosti na uvedenom úseku je stav ešte horší. Vieme i to, kto nám uvedenú priestupkovosť robí. Sú to deti občanov cigánskeho pôvodu, rodičia ktorých sa o výchovu svojich detí nestarajú. Doterajšie opatrenia národných výborov sú voči týmto

rodičom neúčinné. Miernejšie opatrenia, ako je napomenutie a verejné pokarhanie, sú neúčinné a uložené pokuty sú zasa často nevyožiteľné. Občania cigánskeho pôvodu často fluktuujú a keď aj pracujú, ich zárobky sú veľmi nízke. Prakticky žijú z rodinných prídavkov na úkor vlastných detí. Dávam na uváženie, či by nebolo účinné, aby rodinné prídavky boli viazané na pravidelnú dochádzku do školy, čím by tieto prostriedky aspoň sčasti boli použité na ten cieľ, na ktorý sú určené.

Vážená Slovenská národná rada!

Týmito niekoľkými pohľadmi na stav a problémy súčasného stavu socialistickej zákonnosti vo Východoslovenskom kraji chcel som podprieť konštatovania súhrnnej zprávy Právnej komisie SNR a súčasne ukázať, že príslušné štátne orgány a organizácie v našom kraji v súčasnom období venujú tejto otázke stále väčšiu pozornosť a hľadajú cesty, ako zamedziť rozrastaniu tejto činnosti tak, aby rozvíjajúci sa Východoslovenský kraj dostal sa medzi prvé v rozvoji a napredovaní národného hospodárstva a postupne medzi posledné v protispoločenskej činnosti.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi Súletymu.
Hovoriť bude súdruh Faglic.

Poslanec Faglic:

Vážená Slovenská národná rada,
vážené súdružky a súdruhovia poslanci!

Zpráva Právnej komisie SNR stavia požiadavku hlbšie zainteresovať orgány i nás poslancov SNR na aktívnej účasti pri zabezpečovaní zachovávaní zákonov na najdôležitejších úsekoch nášho spoločenského a hospodárskeho života.

Zpráva je zároveň rozborom stavu zachovávaní socialistickej zákonnosti na území Slovenska, analyzuje príčiny najčastejšie sa vyskytujúcich trestných činov a ostatných protispoločenských javov a navrhuje opatrenia a spôsoby k ďalšiemu upevneniu socialistickej zákonnosti. Správne zisťuje, že závažnou úlohou štátnych orgánov a celej spoločnosti je postupné obmedzovanie a zatlačovanie kriminality ako najhrubšej formy porušovania socialistickej zákonnosti. I keď pri porovnaní vývoja kriminality

sa zisťuje, že v súčasnom období zostáva kriminalita v zásade na rovnakej úrovni ako v predchádzajúcich rokoch, predsa pokiaľ ide o skladbu trestnej činnosti, došlo k presunu ťažiska kriminality na Slovensku z trestných činov proti socialistickému vlastníctvu na trestné činy proti životu a zdraviu.

Ekonomické, politické a spoločenské základy socializmu vytvárajú priaznivé podmienky pre postupné obmedzovanie kriminality a pre jej konečnú likvidáciu. Ukazuje sa, že aj keď sa dosiahli niektoré pozitívne výsledky v boji proti niektorým druhom trestnej činnosti, napríklad že došlo k značnému poklesu počtu odsúdených osôb za trestné činy proti majetku v socialistickom vlastníctve (v roku 1962 sa podieľali na všetkých trestných činoch v Stredoslovenskom kraji 25,3 %, roku 1963 25,4 %, r. 1964 23,7 %, ostávajú trestné činy proti životu a zdraviu aj naďalej najzávažnejším problémom, najmä keď sa ich podiel na celkovej skladbe trestnej činnosti veľmi výrazne zvyšuje.

Bolo zistené, že najväčší podiel na rozsiahlom výskyte tejto trestnej činnosti na Slovensku má Stredoslovenský kraj. Tak pokiaľ trestné činy proti životu a zdraviu v roku 1964 tvorili z celkového počtu trestnej činnosti na Slovensku 18 %, v prvom polroku 1965 podľa súdnej štatistiky v Stredoslovenskom kraji vykazujú až 22,5 %. Pritom si uvedomujeme, že v skutočnosti je výskyt všetkých útokov proti životu a zdraviu ešte väčší, lebo uvedené percento zahŕňa len trestné činy úmyselného ublíženia na zdraví a trestné činy ruvačiek, kým okrem týchto foriem trestnej činnosti vyskytujú sa ešte útoky proti životu a zdraviu aj pri trestných činoch výtržníctva, pri útokoch na verejných činiteľov a pritom pri zodpovedajúcich previneniach a priestupkoch, ktorými sa zaoberajú miestne ľudové súdy a národné výbory. Za takéhoto stavu treba plne súhlasiť so správou, že ide o krajne znepokojujúcu situáciu.

x x x

Najťažšie formy útokov proti životu a zdraviu sú vraždy. Závažnosť tohto trestného činu nie je iba v povahe následkov a v ich rozsahu, ale tkvie predovšetkým v hĺbke morálneho narušenia samotného páchatela. Každá vražda je už svojou povahou surová a odporne neľudská. Podľa súdnej štatistiky stav právoplatne odsúdených osôb za tieto trestné činy je od roku 1962 v Stredoslovenskom kraji nasledovný:

1. v roku 1962 boli odsúdené za vraždy 3 osoby a za pokus vraždy 6 osôb.

2. v roku 1963 bolo odsúdené za vraždy 13 osôb a za pokus vraždy 7 osôb,

3. v roku 1964 bolo odsúdené za vraždy 12 osôb a za pokus vraždy 2 osoby.

Ako pohnútky trestného činu vraždy a pokusu vraždy boli pri súdnych konaniach zistené na prvom mieste nadmerné používanie alkoholických nápojov, potom podozrievanie z manželskej nevery a skutočná manželská nevera, primitívnosť páchatel'ov, nenávisť a konečne aj pohnútky sexuálneho charakteru.

Pri pojednávaní týchto prípadov pred súdmi sú zisťované až otrasné skutočnosti, niekedy dokonca ukazujúce na nemorálny vývoj alebo stav páchatela. Často bolo zistené, že páchatelia týchto trestných činov boli psychopatické osobnosti. Uvedené vlastnosti páchatel'ov vysvetľujú obzvlášť surový spôsob vykonávania vraždy, ktorý v mnohých prípadoch bol pred súdmi zistený.

Tak napríklad súd uložil trest smrti obžalovanému Jozefovi Debnárovi z Martina, ktorý po vystupňovaní svojich sadistických sklonov použitím alkoholu, mimoriadne surovým spôsobom zavraždil svoju manželku tak, že ju po celom tele dopichal nožom a cez pohlavné ústrojenstvo vytrhal z nej vnútornosti.

Za obzvlášť otrasné treba považovať prípady, keď došlo k zavraždeniu bezbranných detí, ktoré prípady sa tiež v uplynulom roku viackrát opakovali. Tak napr. lekár Eduard Kliešť z Lučenca zo žiarlivosti voči svojej manželke zavraždil svoje dieťa a potom sa pokúsil o sebevraždu. V Prievidzi manželia Tišliarovci vopred pripravovanou otravou proti hlodavcom spoločne usmrtili svoje dieťa. V dôsledku nenávisti k dieťaťu, ktoré mala v opatere, došlo k surovej vražde aj u páchatel'ky Alžbety Uhliarovej.

Ako som sa presvedčil, ukladanie trestov za tieto trestné činy súdmi Stredoslovenského kraja je primerané k mimoriadne vysokému stupňu ich spoločenskej nebezpečnosti. To je vidieť z toho, že v uplynulom roku boli uložené dva tresty smrti a spravidla tresty odňatia slobody od 10 do 15 rokov.

Stav a vývoj, ako aj príčiny trestných činov vraždy zasluhujú v súvislosti s ostatnými trestnými činmi proti životu a zdraviu v Stredoslovenskom kraji osobitného sociologického prieskumu a patričného rozpracovania záverov na predchádzanie tejto trestnej činnosti, ktorá vzhľadom na rozvoj našej socialistickej spoločnosti je pre súčasnosť cudzia. Musíme si všimnúť, či nie je správne vyslovovaná domnienka, že niektorým vraždám by sa bolo dalo zamedziť pri väčšej ostražitosti spoluobčanov a príslušných orgánov. Ide o tie prípady, keď o vývoji konfliktovej situ-

ácie spoluobčania dlhú dobu vedeli a boli voči nej ľahostajnými.

x x x

Najtypickejšie formy trestnej činnosti proti životu a zdraviu sú úmyselné ublíženie na zdraví a ruvačky. Vývoj týchto trestných činov v Stredoslovenskom kraji má oproti roku 1964 stúpajúcu tendenciu. V uplynulom roku podiel týchto trestných činov na celkovej trestnej činnosti predstavuje v Stredoslovenskom kraji 18 %, kým v prvom polroku 1965 — ako už bolo uvedené — činí 22,5 %.

Tieto trestné činy sa už dlhší čas najčastejšie vyskytujú v okresoch Žilina, Banská Bystrica, Dolný Kubín a Zvolen. V okrese Dolný Kubín podiel týchto trestných činov na celkovej trestnej činnosti predstavuje až 34 %. Pri skúmaní príčin, prečo práve v týchto okresoch je najviac týchto trestných činov, treba poukázať na to, že ide o zaostalé oblasti so značným počtom občanov, ktorí sú na nízkom stupni kultúry a vzdelania, o oblasti s rozšíreným zvykom používania alkoholických nápojov a na niektorých miestach Oravy dokonca ešte denaturovaného liehu. Títo ľudia tak pri vybavovaní konfliktových situácií medzi sebou, ako aj v alkoholickom stave prejavujú svoju surovú povahu, nie sú prístupní žiadnym protiargumentom a vynucujú si plnenie svojej vôle násilím. Takto vznikajú potom bitky medzi susedmi, príbuznými, spoluzamestnanými a podobne. V takýchto prípadoch ide o vyrovnávanie si rôznych nedorozumení, susedských sporov, sú to tiež hádky o majetok, ktoré vrcholia v násilí, hádky pre deti a rôzne iné nedorozumenia.

V ostatných okresoch značný nápad týchto trestných činov je podmienený najmä v okrese Liptovský Mikuláš, Lučenec a Rimavská Sobota tou skutočnosťou, že v týchto okresoch býva pomerne veľa občanov cigánskeho pôvodu. Ich kultúrna úroveň a stupeň vzdelanosti sú pod priemerom. V okrese Liptovský Mikuláš až 10 % tejto trestnej činnosti páchajú občania cigánskeho pôvodu.

Žiada sa pozastaviť nad zistením, že na rozsah trestnej činnosti proti telesnej integrite do značnej miery vplýva nadmerné používanie alkoholu. V Stredoslovenskom kraji v prvom polroku 1965 bolo spáchaných takýchto trestných činov viac ako 50 % pod vplyvom alkoholu. V okrese Čadca bolo spáchaných v tomto období až 70 % takýchto trestných činov v alkoholickom opojení. Rozšírenie zlovyku nadmerného používania alkoholických nápojov na Orave a na Kysuciach, ako aj v niektorých ďalších oblastiach Stredoslovenského kraja, pochádzajúce ešte z minu-

losti, sa doteraz nepodarilo napriek všetkému úsiliu podstatne obmedziť. Príčinou toho je aj tá skutočnosť, že aj naďalej je zvykom obyvateľov z pohraničných oblastí pašovať liehoviny zo susedného Poľska, ako aj domáce pálenie liehu. Sú známe prípady, keď boli do nemocnice napríklad v Ružomberku privedení občania v dôsledku otravy metyalkoholom po použití doma vypáleného, prípadne pašovaného liehu.

Zákon 120/1962 Zb. o boji proti alkoholizmu, rovnako, ako to konštatuje zpráva, ani v Stredoslovenskom kraji nie je dostatočne uplatňovaný. Sú porušované zákazy podávať alkoholické nápoje osobám mladším ako 18 rokov, osobám opitým alebo podnapitým, predávať na tanečných zábavách a verejných zhromaždeniach destiláty, a ďalšie obmedzenia. Značný podiel na tomto neutešenom stave čo do uplatňovania predpisov zákona o boji proti alkoholizmu má aj tá skutočnosť, že protialkoholické sbory, zriadené pri národných výboroch, neplnia svoju funkciu, a na mnohých miestach nevyvíjajú žiadnu činnosť. Bolo by žiadúce vykonať kontrolu za účelom oživenia činnosti pre pomery v Stredoslovenskom kraji tak potrebnej inštitúcie.

Podľa skúseností z prípadov na súdoch prejednávanych som zistil, že 38 % páchatel'ov týchto trestných činov je recidivistov, ktorí v minulosti už boli potrestaní pre podobný trestný čin alebo iný trestný čin násilnej povahy. Aj táto skutočnosť ukazuje, že u páchatel'ov týchto trestných činov ide o povahové vlastnosti, ktoré sú príčinou toho, že sa dopúšťajú opäť takýchto trestných činov. V týchto prípadoch ostáva veľmi aktuálnou otázka výchovného vplyvu nápravných zariadení a spoločenského prostredia.

Podľa informácií získaných u podpredsedu krajského súdu, uložili sudy v Stredoslovenskom kraji za trestné činy tohto druhu (úmyselné ublíženie na zdraví a ruvačky) v prvom polroku 1965 bezpodmienečné tresty odňatia slobody 25 % páchatel'om. Tento celokrajský priemer ovplyvňuje prax niektorých okresných súdov, ktoré vzhľadom na menší výskyt týchto trestných činov, prípadne na pomerne menšie následky nimi spôsobené, ukladajú nepodmienečný trest odňatia slobody v menšom pomere. Naproti tomu okresné sudy Čadca, Dolný Kubín a Rimavská Sobota, kde uvedená trestná činnosť sa vyskytuje vo väčšom počte, ukladajú nepodmienečné tresty odňatia slobody od 25 do 30 % páchatel'om.

Narastajúca tendencia trestných činov proti životu a zdraviu vyžaduje potrebu účinnejšieho boja proti týmto trestným činom, tak ako to vyplýva z uznesenia predsedníctva ÚV KSČ z 9. júna 1964. Úmyselné trestné činy proti životu a zdraviu, ktoré sú spojené s vážnejšími následkami, ku spáchaniu ktorých došlo

pod vplyvom alkoholu, prípadne ktorých sa dopustili recidivisti, odôvodňujú požiadavku, aby ich páchatelom boli uložené citelné bezpodmienečné tresty odňatia slobody. U orgánov činných v trestnom konaní treba ďalej skvalitniť vyšetrowanie a skrátiť dobu konania. Vyžaduje to už aj opísaná krajne nepriaznivá situácia narastania týchto trestných činov v Stredoslovenskom kraji. Požiadavka prisnejšieho postihu takýchto páchatelov vyplýva aj z príslušných ustanovení trestného zákona o účele trestu a je v súlade s právnym cítením a názormi širokých vrstiev pracujúcich.

X X X

Ľudský život a zdravie často ohrozujú aj páchatelia trestných činov výtržníctva a útokov na verejných činiteľov. Aj tieto trestné činy bývajú najčastejšie páchané pod vplyvom alkoholu. K spáchaniu týchto trestných činov obvykle dochádza pri príležitostiach hromadných zábav, prípadne hádok medzi Cigánmi. Štatistické údaje ukazujú na to, že viac ako 90 % trestných činov výtržníctva bolo v prvom polroku 1965 spáchaných v Stredoslovenskom kraji pod vplyvom alkoholu. 60 % páchatelov týchto trestných činov boli recidivisti. Trestné činy výtržníctva svojím počtom nie sú obzvlášť rozšírené, pretože v I. polroku 1965 predstavovali v Stredoslovenskom kraji len 3 % z celkovej skladby trestnej činnosti a v minulosti netvorili osobitný problém kriminality nášho kraja. Zavržiteľnosť týchto trestných činov, ktoré sú páchané z hrubej neúcty voči spoločnosti, a ktoré môžu často vyvolávať rozruch v širokej verejnosti, odôvodňujú požiadavku ukladať páchatelom týchto trestných činov prísne bezpodmienečné tresty, najmä recidivistom. Táto požiadavka je súdmi Stredoslovenského kraja aj plnená, lebo v uvedenom období uložili v 44 % bezpodmienečný trest odňatia slobody.

X X X

Nielen úmyselné, ale aj nedbanlivostné trestné činy proti životu a zdraviu spôsobujú značné škody na živote a zdraví občanov. Tieto trestné činy sa vyskytujú najčastejšie v doprave. V našom kraji v prvej polovici roku 1965 bolo za dopravné nehody odsúdených 418 páchatelov. Z toho pod vplyvom alkoholu spáchali tento trestný čin 145 páchatelia. Tieto trestné činy mali za následok v 26 prípadoch smrť, v 71 prípadoch ťažkú ujmu na zdraví, v 203 prípadoch došlo k inému poškodeniu ľudského zdravia. Spôsobené hmotné škody činia 1,776.774 Kčs. Z týchto

údajov vyplýva, že ide o veľmi vážny a pre našu spoločnosť nežiadúci jav. Preventívna činnosť na tomto úseku i napriek tomu, že je oproti iným úsekom najaktívnejšia, nestretla sa s takým úspechom, ako by bolo žiadúce. Treba — pravda — pritom prihliadnúť na objektívne príčiny, ktoré v našom kraji trestnú činnosť tohto druhu nežiadúcim spôsobom ovplyvňujú.

Ako bolo uvedené, príčinou aj týchto trestných činov je do veľkej miery používanie alkoholických nápojov vodičmi motorových vozidiel. Podiel týchto na počte zavinených dopravných nehôd v poslednom čase podľa súdnej štatistiky sa nezvyšuje. Vzhľadom na neustále stúpajúcu tendenciu nehodovosti treba považovať represiu súdov v našom kraji stále za miernu. Ako veľmi slabú treba hodnotiť prevenciu súdov k trestným činom v doprave, vykonávanú okresnými súdmi formou výjazdových pojednávanií (v roku 1964 bolo len 12 výjazdových pojednávanií). Aj tu treba požadovať skrátenie doby od spáchania trestného činu v doprave po uskutočnenie súdneho pojednávania. K zvládnutiu dopravnej problematiky OO-VB sa javí žiadúce posilniť dopravné oddelenie VB o jedného pracovníka. Bude potrebné venovať i viac starostlivosti udržiavaniu a budovaniu nových automobilovej doprave vyhovujúcich ciest, čo sa v našom kraji mimoriadne pociťuje.

x x x

Zpráva sa zaoberala aj činnosťou miestnych ľudových súdov. V Stredoslovenskom kraji podobne ako v celoštátnom meradle rozvíja sa činnosť týchto súdov a ich postavenie a vážnosť sa postupne upevňuje. V Stredoslovenskom kraji je 73 miestnych ľudových súdov, ktoré v roku 1964 prejednávali 3453 previnení a v I. polroku 1965 prejednávali 2225 previnení. Najviac vecí bolo vybavených miestnymi ľudovými súdmi v priemyslových strediskách, ako v Považskej Bystrici, Prievidzi, Zvolene, kde tieto sú ustanovené pri podnikoch. Aj v Stredoslovenskom kraji, podobne ako zpráva uvádza, prevažnú časť previnení prejednávaných miestnymi ľudovými súdmi tvoria previnenia proti socialistickému spoluzitiu, ako drobné výtržnosti, ruvačky, ublíženie na zdraví, urážky a drobné rozkrádania. Vyskytujú sa prípady, keď sú miestnym ľudovým súdom postúpené na prejednanie veci, kde nejde o trestný čin menej závažný, veci, ktoré má prejednať okresný súd (Čadca, Žiar), prípadne nie plne objasnené a doložené potrebnými dôkazmi. Ani v našom kraji nie je činnosť miestnych ľudových súdov využitá najmä čo do prejednávaní prípadov častých pracovných úrazov a iných neprísto-

ností, zapríčinených v dôsledku používania alkoholických nápojov. Miestne ľudové sudy by mohli na poli boja proti alkoholizmu vyvinúť väčšiu iniciatívu a vykonať viac preventívnej práce ako sa doteraz stalo. Nedôstatkom činnosti miestnych ľudových súdov pri národných výboroch je, že účasť občanov na pojednávaniach je veľmi malá, v dôsledku čoho nedostatočne plnia výchovný účel. Problém spočíva v tom, ako vzbudiť záujem verejnosti o takéto konania.

Okrem súdov ešte aj národné výbory prejednávali v rámci priestupkovej agendy priestupky občanov proti zdraviu spoluobčanov. Išlo o činy malého stupňa nebezpečnosti pre spoločnosť, prevažne menšie výtržnosti, urážky a poranenia, ktoré preto patrili do konania pred národné výbory. Aj k tomuto konaniu treba opakovať námietky vznesené na adresu miestnych ľudových súdov, že by sa mali viac ako doteraz zamerať na boj proti alkoholizmu, ktorý je pohnútkou značného počtu spáchaných trestných činov a iných porušení právnych predpisov a spoločenského poriadku. Kriticky treba hodnotiť benevolenciu finančných odborov ONV vo vymáhaní finančných pokút za dopravné priestupky, ktoré sú im postúpené príslušníkmi verejnej bezpečnosti.

x x x

Pri celkových úspechoch v presadzovaní socialistickej zákonitosti, na ktoré zpráva poukazuje, sa zastavujem u negatívnych poznatkov. V niektorých smeroch, a to nielen pri uplatňovaní nových právnych inštitútov, je právne vedomie časti občanov značne nízke, liberálne, ba musíme ich často presvedčovať aj o plnení celkom samozrejmych povinností. Najviac sa s týmto stavom potýkajú funkcionári MNV na úseku vzájomného spoluzitia a pri zabezpečovaní plnenia povinností občanov voči štátu. Tento článok z hľadiska kontinuity širších znalostí právnej problematiky je akýmsi značne slabým miestom, a predovšetkým v tom prípade, kde dochádza k častejším zmenám tajomníkov MNV, ktorí sa snažia osvojiť si operatívne predpisy a nariadenia a na zvládnutie širšej problematiky nemôžu za takého stavu stačiť.

Zamýšľame sa nad tým, ako narastaniu trestných činov proti životu a zdraviu čeliť, ako upevňovať právne vedomie našich občanov. Osobitne v tejto súvislosti vystupuje ako veľmi nepriaznivý činiteľ pôsobenie alkoholu, ktorý u veľkého počtu spáchaných trestných činov, previnení a priestupkov proti životu a telesnej integrite bol motívom konania obvinených. Všetky

okolnosti nasvedčujú tomu, že aj proti nadmernému používaniu alkoholu je v našom kraji málo úspešný boj. Stojí za úvahu, či by nebolo prospešné v najbližšom období zhodnotiť na pléne SNR výsledky podľa zákona číslo 120/1962 na celom Slovensku a ďalej zjednotiť postup spoločenských orgánov a spoločenských organizácií v boji za obmedzovanie nadmerného používania liehových nápojov u nás na Slovensku.

Komisia SNR pre spravodlivosť musí i naďalej sledovať a hodnotiť, či orgány v trestnom konaní účinne reagujú na danú situáciu, viesť ich k tomu, aby skrátili dobu súdneho konania s páchatelmi tejto nebezpečnej činnosti, aby prísnejšou represiou pôsobili hlavne na recidivistov a aby sa v nápravných zariadeniach ďalej zlepšovala prevýchovná práca, prevýchovná činnosť recidivistami aj ostatnými páchatelmi trestných činov proti životu a zdraviu.

Významnú úlohu v boji proti kriminalite tohto druhu by mala zohrať preventívna činnosť v najširšom slova zmysle. Preventívno-výchovná práca musí viac ako doteraz burcovať verejnú mienku k aktívnemu odporu voči nositeľom takejto spoločensky nebezpečnej činnosti.

Nakoniec s ohľadom na veľký výskyt týchto nebezpečných trestných činov v našom Stredoslovenskom kraji navrhujem uvážiť možnosť vykonania sociologického prieskumu s cieľom zistiť všetky príčiny týchto nebezpečných trestných činov. Ak sa zistia okrem alkoholu aj ďalšie príčiny páchania týchto trestných činov, bude možné nájsť spôsob, ako postupovať, aby sa vysoký počet týchto trestných činov znížil na možné minimum.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi F a g l i c o v i.

Dávam slovo prvému námestníkovi ministra spravodlivosti dr. Č i h a l o v i.

Námestník ministra Čihal:

Vážený soudruhu předsedo,
vážené soudružky a soudruzí poslanci SNR,

dovoľte, abych úvodom především vyjádřil upřímné potěšení nad tím, že se plénem Slovenské národní rady zabývá otázkami upevňování socialistické zákonnosti zejména z regionálního hlediska. Pozornost a zájem, věnované v poslední době dodržování

socialistické zákonnosti ústředními orgány a především ÚV KSČ odpovídají významu uvedené problematiky pro proces výstavby socialistické společnosti, což je jasným důkazem toho, že jsme se dostatečně poučili z chyb minulosti a že chceme učinit všechno pro to, aby se chyby podobného druhu neopakovaly.

Závažnou úlohu, kterou při dalším prohlubování socialistické zákonnosti mají volené orgány, chápeme tak, že stále výrazněji a iniciativněji je uplatňována jejich účast na tvorbě a kontrole dodržování právních předpisů, neboť tím je dále rozšiřována jejich odpovědnost vůči všem pracujícím.

Při plnění tohoto úkolu vyniká právě úloha slovenských národních orgánů, které nejlépe znají palčivé otázky nejdůležitějších úseků společenského a hospodářského života ve slovenských krajích a tím se jim otevírá velmi široká působnost, jak rychle a účinně působit při odstraňování ještě se vyskytujících nedostatků.

Změny, které byly v posledních letech v našem právním řádu uskutečněny k vytváření záruk pro dodržování socialistické zákonnosti, tomu plně napomáhají. Není třeba, soudružky a soudruzi poslanci, zvláště zdůrazňovat, jakou úlohu sehrávají v boji proti kriminalitě všechna opatření a nové instituty, které na úseku trestního práva zabezpečují důslednou vzájemnou prověrku práce orgánů činných v trestním řízení, zakotvují presumpci nevinu a nikde nevidané právo našich občanů na obhajobu. Tyto zásady dále prohlubují právní předpisy, jimiž jsou na trestním úseku od 1. srpna t. r. jak známo provedeny další změny a doplnky trestního zákona, trestního řádu, upravovány otázky recivistů, výkonu trestu odnětí svobody a jasně stanoveny úkoly prokuratury a orgánů Sboru národní bezpečnosti.

Podobně vytvořil předpoklady pro dodržování socialistické zákonnosti nový občanský zákoník, občanský soudní řád, zákon a rodině, předpisy o sociálním zabezpečení a nyní zákoník práce.

Soudím, vážené soudružky a soudruzi poslanci, že není třeba se zmiňovat o ostatních úsecích právního řádu, kdy zejména při realizaci nových zásad řízení v národním hospodářství vynikne úloha právních předpisů pro vytváření předpokladů dodržování socialistické zákonnosti, jak o tom hovořil soudruh poslanec Š t e n c l.

Je žádoucí vyvinout více úsilí, aby pracující tyto předpisy znali a aby byly tyto předpisy soustavně prověřovány, zda odpovídají potřebám praxe i novému životu a zda jsou v každodenním životě našimi občany také důsledně dodržovány. Z tohoto hlediska pokládám materiál, který je soudruhem pověřencem pro spravedlnost a právní komisi SNR předkládán 5. plénu Slo-

venské národní rady, za úspěšnou snahu komplexně zhodnotit velmi široký okruh otázek socialistické zákonnosti, které souvisí s upevňováním socialistické zákonnosti na Slovensku vůbec. Přínos tohoto postupu po mém soudu spočívá v tom, že se dovedně spojuje politický přístup s odbornou znalostí příslušné právní problematiky a analyzují se ty jevy, které vyžadovaly rozboru právě s ohledem na specifičnost výskytu některé problematiky platné pouze na Slovensku.

Dovolte mi však, abych v souvislosti s projednáváním zprávy upozornil i na některé problémy, vyplývající z rozboru činnosti našich soudů na trestním i občanskoprávním úseku.

Pokud jde o stav a vývoj kriminality na Slovensku, konstatuje zpráva objektivně a v plném souladu s našimi poznatky, že likvidace kriminality na Slovensku postupuje v posledních čtyřech letech pomalým tempem. Nejde však, soudružky a soudruzi, jen o problematiku ryze slovenskou, neboť ani v českých krajích nevykazuje potírání kriminality výraznější výsledky. Právě tento malý efekt, dosažený v boji proti kriminalitě, vedl předsednictvo ÚV KSČ v červnu 1964 k hodnocení forem a prostředků, jež naše socialistická společnost v boji proti ní používá.

Je faktem, že koeficient trestnosti byl v roce 1964 na Slovensku nižší než tomu bylo na celém území ČSSR. Správně však v této souvislosti zpráva soudruha pověřence upozorňuje, že samotný koeficient trestnosti nelze považovat za vyjádření skutečného stavu kriminality vzhledem k tomu, že v důsledku reorganizace VB (zřizování obvodních oddělení) došlo k přechodnému oslabení vyhledávací činnosti těchto orgánů.

Celostátním problémem zůstává přes veškeré naše úsilí trestní činnost mládeže, která i v českých krajích v absolutních počtech roste za současného zvyšování podílu mladistvých na celkovém počtu všech odsouzených osob.

Pokud jde o trestné činy proti tělesné integritě, které představují na Slovensku největší podíl trestné činnosti vůbec, je třeba kladně hodnotit, že právní komise Slovenské národní rady vyvodila důsledky z jejich vzrůstající tendence a přijala podle našeho názoru účinná opatření zajišťující důsledný postih pachatelů. Zvláštní pozornosti si přitom zaslouhuje skutečnost, že právní komise se pravidleně zabývá sledováním vývoje této trestné činnosti a že otevřeně hodnotí činnost všech orgánů účastných na trestním řízení.

Pokles trestné činnosti rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví má zřejmě — jak to také zpráva zdůrazňuje — hlavní příčinu ve zpřísněných opatřeních sledujících jeho evidenci a kontrolu. Celostátní rozbor stavu a vývoje kriminality za rok

1964 nám ukázal (a to zde již zdůraznil soudruh poslanec Sulety), že je to především nedostatek kontroly a špatné evidence surovin i výrobků, jež rozkrádání umožňují. Jestliže trestný čin rozkrádání majetku v socialistickém vlastnictví přestal být na Slovensku proti českým krajům prvořadovým problémem a ustoupil za trestné činy proti životu a zdraví, pak právní komise Slovenské národní rady právem poukazuje na pozitivní výsledky boje proti rozkradačům a zde patří dík i všem orgánům činným v trestním řízení.

Soudruh poslanec Sulety zde hovořil o Východoslovenském kraji. Tuto otázku jsme z času na čas prokonzultovali i z toho hlediska, že tam postih pachatelů trestních činů byl natolik mírný, že se dokonce mohlo tvrdit, že se tam kradnout vyplácí.

Na druhé straně jsou pro nás znepokojující ve zprávě uvedená data o požárovosti a dopravních nehodách. Jde o problematiku, jejíž závažnost vystupuje do popředí našeho zájmu i v českých krajích a budeme muset spolu s vámi lépe zde rozebrat zmíněnou problematiku.

Pokud jde o soudní postih recidivistů odsouzených předtím za úmyslné trestní činy, konstatuje zpráva, že soudy svůj postup zpřísnilly a že je třeba považovat tento postup za přiměřený. Nicméně však po mém soudu nelze přehlednout, že podíl nepodmíněných trestů uložených na Slovensku ve IV. čtvrtletí 1964 recidivistům a vyjádřený číslicí 44,8 % nedosahuje celostátního průměru, který činí u této kategorie pachatelů 48,8 %. Tato skutečnost však nic neubírá na bezvýhradné platnosti úvahy, že boj s recidivou nekončí uložením trestu a že převýchovu pachatelů nutno zajistit i dalšími prostředky, zejména začít nápravu v nápravních zařízeních a pak zajistit jejich návrat do naší společnosti, mezi nás.

Je vážným signálem, že zpráva kriticky hodnotí dosud méně uspokojivou účast společenských organizací na soudním řízení trestním, především pak pokud jde o vysílání společenských žalobců, kde srovnání se situací v českých krajích vyznívá pro slovenské kraje opravdu nepříznivě.

Poznatky zprávy o činnosti místních lidových soudů na Slovensku se v podstatě kryjí s našimi celostátními poznatky.

Z rozboru rozhodování soudů na občanskoprávním úseku vyplynuly některé poznatky, které především ukazují, že v poměru k počtu obyvatel je na Slovensku projednáváno více občanskoprávních sporů než v českých krajích. Toto zjištění nelze mechanicky promítnout do všech druhů řízení, ale se tu mnohdy projevují podstatné rozdíly.

Je faktem, že na úseku rodinného práva se slovenské soudy

podstatně méně častěji musí zabývat rozvodovými návrhy. Rozvodovost (hodnotíme-li ji jako negativní jev) je na Slovensku velmi nízká a u některých soudů, jako např. ve Východoslovenském kraji, je vůbec nejnižší v celé republice. Přesto však i na Slovensku jsou problémem rozvody manželství s nezletilými dětmi. Jde o citlivé záležitosti další výchovy nezletilých, kdy vyžaduje řešení vztahů mezi rodiči a dětmi mnohdy hlubších odborných znalostí a kdy sebeprávně nesprávný přístup našich soudů je nutno hodnotit jako nepochopení smyslu příslušných ustanovení zákona o rodině. Chci v této souvislosti připomenout, že v Jihočeském kraji se v tomto směru již osvědčila spolupráce soudců s lékaři-pediatry a psychiatry, kteří pomáhají soudům objasňovat citové vazby mezi rodiči a dětmi a vytváří tak spolehlivější podklad pro rozhodnutí, komu dítě svěřit do výchovy. V této souvislosti mi dovoluji připomínku k vystoupení soudruha poslance S ú l e t y h o, že se počítá s tím, že rodičům, kteří neposílají své děti řádně do školy, nebude vyplácený rodinný příspěvek. Toto bude v nejkratší době rozhodnuto.

Úzka spolupráce soudů s lékaři se osvědčuje i při jiných otázkách úprav poměrů nezletilých, jako při výchovných opatřeních, úpravách styku rodičů s dětmi, osvojení a pod. Bude jistě účelné, aby i soudy na Slovensku se s touto metodou seznámily a využily ji při řešení některých záležitostí nezletilých.

Ve srovnání s českými kraji jsou na Slovensku podstatně početnější spory o náhradu škody a spory ze služeb poskytovaných občanům. U služeb jde zejména o spory v souvislosti s prodejem v obchodě a zhotovováním věcí na zakázku. Tak např. slovenské soudy projednaly v roce 1964 více sporů z odpovědností za škodu, než kolik bylo projednáno všemi soudy v českých krajích. Za III. čtvrtletí 1964 slovenské soudy projednaly dokonce dvakrát více sporů, týkajících se zhotovení věcí na zakázku, než v českých krajích. Vyšší počet sporů je vyvoláván nepochybně různými příčinami; znepokojující je, že na úseku služeb souvisí spory s kvalitou práce poskytovanou občanům socialistickými organizacemi, neochotou vyhovět oprávněným reklamacím občanů a pod.

My jsme toho názoru, soudružky a soudruzí, že tyto otázky bude třeba podrobit hlubšímu rozboru, hlubší analýze a přijat společná opatření.

Pro rozhodování soudů na Slovensku je také charakteristický vyšší počet sporů o ochranu osobního vlastnictví, úprav spoluvlastnictví a osobního užívání pozemků. Týká se to i sporů, vyplývajících z dřívější koncepce vlastnického práva, ať již šlo o hranice pozemků, věcná břemena a pod. Odlišnost oproti čes-

kým krajům se projevuje i ve vyšším počtu věcí, v nichž byl podán opravný prostředek, rozdíly jsou i ve způsobu vyřizování věcí v občanskoprávním postupu odvolacích krajských soudů, zamítání návrhů a pod.

Soudy na Slovensku rozhodují podle posledních našich poznatků také poměrně častěji než v českých krajích ve věcech upravených pracovním právem. Jde tu zejména o spory o úhradu škod způsobených z nedbalosti a odškodňování pracovních úrazů. Věci, týkající se trvání, změn nebo zrušení pracovního poměru vyskytují se u slovenských soudů dokonce častěji než u všech českých krajů dohromady.

I když pracovní záležitosti, projednávané soudy, tvoří jen zlomek celkového počtu věcí, kde dochází k řešení problematiky vyplývající z pracovního poměru, ukazuje se, že zejména po 1. 1. 1966, kdy nabývá účinnosti zákoník práce, bude třeba těmto otázkám věnovat větší pozornost všemi orgány, neboť jde o záležitosti z hlediska dodržování socialistické zákonnosti a práv občanů, mají podstatný význam pro spokojenost našich lidí, kteří od nás právem očekávají spravedlivý postup, a věřte tomu, že nemají zájmu hledat ochranu u našich soudů, ale co mají dělat, když někdy naráží na některé tvrdé hlavy nedbající našich zákonů a ostatních předpisů, nebo na lidi, bojící se vlastní odpovědnosti.

Srovnávací údaje, které jsem zde, soudruzi poslanci, uvedl o početnosti jednotlivých druhů agend, nejsou pochopitelně jediným ukazatelem specifických rozdílů, projevujících se v rozhodování soudů v českých a slovenských krajích. Jsou však nepochybně důležitým kritériem, ke kterému nutno při průzkumu dodržování socialistické zákonnosti přihlížet. V další rozborové praxi budeme i na občansko-právním úseku rozhodování soudů spolu s pověřencem SNR pro spravedlnost vždy přihlížet k relacím mezi českými a slovenskými kraji a zaměřovat se na objasnění příčin odlišnosti a v rámci podrobnějších průzkumů důsledně analyzovat, jak tyto jevy souvisí s otázkami dodržování socialistické zákonnosti. Jde mimo jiné i o to, aby výsledky rozboru problematiky dodržování socialistické zákonnosti vedly k odstranění nezdůvodněných rozdílů mezi českými a slovenskými kraji a aby při respektování specifických zvláštností Slovenska byl dáván podnět k jejich individuálnímu odstraňování a k tomu, aby se podmínky dodržování socialistické zákonnosti na celém území ČSSR vytvářely jednotně, a o to nám jistě všem jde.

Závěrem bych chtěl konstatovat, že náš názor na problémy uvedené ve zprávě je z hlediska činnosti soudů totožný se zjiště-

ními obsaženými v elaborátu právni komise SNR. Věřím, že provedená analýza pomôže nejen bližšie osvetliť plénu SNR problematiku dodržiavania socialistickej zákonnosti z dostatečne širokého hľadiska, ale i ozrejmiť jako záležitosť, ktorá sa nepochybne dotýka všetkých orgánov na Slovensku. Pokládám preto za správne, že materiál byl zpracován z tohoto aspektu, neboť nepochybne umožní přijmout SNR správné závěry pro další práci slovenských národních orgánů.

Při jejich plnění přeji vám jménem ministra spravedlnosti i svým hodně úspěchů a děkuji vám za pozornost.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi Číhalovi za jeho prejav.

Odporúčame — súdružky a súdruhovia poslanci — urobiť krátku prestávku a potom budeme pokračovať v rokovaní bez poludňajšej prestávky až do ukončenia.

(Prestávka.)

(Po prestávke:)

Predseda Chudík:

Súdružky a súdruhovia,
budeme pokračovať v diskusii.

Slovo má poslanec **B e d n á r**.

Poslanec Bednár:

Vážená Slovenská národná rada!

Dôsledné prenikanie socialistických zásad do života našej spoločnosti predpokladá aj existenciu inštitúcií, ktoré cieľavedome zameriavajú svoju činnosť na boj s javmi, ktoré vedú k porušovaniu princípov socializmu a negatívne ovplyvňujú naše úsilie pri výchove nového človeka. Príčiny, ktoré k narušovaniu zákonnosti v skutočnosti vedú, sú veľmi rozmanité a zložité, preto aj cesty k rozvíjaniu právneho poriadku a ochrane práv občanov si vyžadujú náročnejšiu a všestrannejšiu prácu od všet-

kých orgánov. Z toho hľadiska treba vidieť i ďalší proces prehlbovania a rozširovania účasti pracujúcich na výkone súdnictva a ochrane právneho poriadku. Teda aktívna účasť občanov sa musí stále viac prejavovať nielen v oblasti výroby, ale tiež v upevňovaní socialistickej zákonnosti.

V ďalšej časti svojho diskusného príspevku poukážem na niektoré aktuálne otázky upevňovania socialistickej zákonnosti, najmä ako sa uvádzajú do života ustanovenia nového Trestného zákona a Občianskeho zákonníka v okrese Trenčín, kde mám volebný obvod.

*

Manželstvo, rodina a zabezpečovanie starostlivosti o deti a mládež, a to aj s aspektami boja proti jej mravnému narušovaniu.

Aby sa morálka socialistickej spoločnosti stala opravdivým základom pre všetky vzťahy v rodine, manželstve a pri výchove detí a aby mohla byť ochrana manželstva a záujmov všetkých detí, je potrebné, aby sa so zákonom o rodine oboznámili predovšetkým príslušní pracovníci národných výborov, ktorí majú zodpovedať za výchovu mládeže a detí.

V roku 1964 rozvodovosť v našom okrese nejavila klesajúcu tendenciu. V tomto roku bolo podaných 100 návrhov na rozvod. Bolo povolených 65 rozvodov, pričom v 41 prípadoch išlo o manželstvá s maloletými deťmi. Celkove rozvodmi manželov bolo postihnutých 62 detí. Medzi hlavnými príčinami rozvodov sú: manželská nevera, povahové rozdiely, alkoholizmus, hrubé zaobchádzanie a zanedbávanie starostlivosti o rodinu.

Boj za upevnenie rodiny nie je totiž výlučne rezortnou úlohou justície. V tomto smere sa vyžaduje prehĺbiť spoluprácu súdov so spoločenskými organizáciami a národnými výbormi. Je priamo žiaduce, aby pracovníci ONV, ktorí sú poverení starostlivosťou o mládež, mali potrebnú odbornosť a znalosti pri uvádzaní do života zákonných noriem vzťahujúcich sa na oblasť rodinného práva. V mnohých prípadoch sú príslušné inštitúcie národných výborov obsadzované pracovníkmi, ktorí nevykazujú takú činnosť a vzťah k sociálno-právnej práci pri ochrane mládeže, ako to zákonné normy vyžadujú. Súdny sa síce snažia vo veciach úprav pomerov maloletých urýchlene konať, avšak prípad nie je možné vždy v krátkom čase rozhodnúť, lebo zistenie pomerov, v ktorom dieťa práve žije, je väčšinou zdĺhavé a oneskorené dodanie dokumentačných podkladov pre rozhodnutie zapríčiňuje značné prieťahy.

V poslednom čase sa tiež vyskytlo viac prípadov prietahu alebo nerealizovania rozhodnutia súdu vo veciach umiestenia maloletých do ústavnej výchovy. Stáva sa, že kým maloletý previnilec by mal byť umiestený v príslušnom ústave, dosiahne takého veku (15 rokov), že už potom nie je možné ho do ústavu odovzdať. Takto celé úsilie súdu vychádza nazmar a toto veľmi zle pôsobí na spoluobčanov toho okolia, v ktorom maloletý žije. Vo väčšine prípadov príčinou toho je skutočnosť, že príslušné ústavy nemajú dostatok miest. Z takýchto mravne narušených a neumiestených maloletých sa často stávajú asociálne živly, dopúšťajú sa rôznych protispoločenských konaní, ktoré vyúsťujú až k trestnej činnosti, lebo sú presvedčení, že aj keď súd nariadil výchovné opatrenie, nič sa im nestane. Takéto prípady demoralizačne pôsobia aj na ostatnú mládež, s ktorou prichádzajú do styku.

Na úseku starostlivosti súdu o maloleté deti bolo v roku 1964 prejednaných 473 nových návrhov, z toho 126 vecí sa týkalo prvého prípadu umiestnenia detí a určenia výživného proti ich rodičom.

*

Vývoj a príčiny trestnej činnosti najmä u tých foriem, ktorých podiel na celkovej kriminalite je podstatný alebo v poslednom období vzrastá.

V našom okrese zaznamenávame zvýšenie počtu odsúdených osôb najmä u trestných činov v cestnej doprave. V roku 1963 bolo odsúdených 53 osôb, ktoré sa dopustili trestného činu v doprave, a v roku 1964 až 84 osôb, t. j. zvýšenie o 30 %. Zvýšenie dopravných nehôd zapríčiňuje hlavne nadmerné požívanie alkoholických nápojov. V roku 1964 bolo opitými riadičmi spôsobené 30 dopravných nehôd, v ktorých došlo k trestnému postihu šoférov. Mimo toho bolo v roku 1964 odsúdených 75 šoférov a v prvom polroku 1965 43 šoférov len preto, že riadili svoje motorové vozidlo pod vplyvom pozitého alkoholu. Ďalšie desiatky prípadov požitia alkoholu riadičmi boli riešené dopravnými inšpektorátom. Vzhľadom na stúpajúcu tendenciu trestných činov v doprave bude potrebné ďalej sprísňovať trestnú represiu a vo väčšej miere ukladať takýmto nesvedomitým riadičom zákaz činnosti riadenia motorových vozidiel. Príčinu zvyšovania dopravných nehôd treba hľadať tiež v rozšírenom motorizme a často v zlej kvalite našich ciest. Túto oblasť príčin dopravných nehôd však orgány činné v trestnom konaní ovplyvniť nemôžu.

Na úseku trestnej činnosti rozkrádania majetku v socialistickom vlastníctve v našom okrese dochádza k zníženiu počtu odsúdených osôb a i škody spôsobené rozkrádaním v roku 1964 boli nižšie než v roku 1963. Napriek klesajúcej tendencii počet odsúdených osôb za rozkrádanie je značný a predstavuje 17,6 % z celkového počtu odsúdených osôb. Najviac je postihovaný štátny a družstevný obchod, štátne lesy a stavebný úsek. Príčiny a podmienky, ktoré ešte stále umožňujú rozkrádanie a poškodzovanie majetku v socialistickom vlastníctve, spočívajú jednak v ľahostajnom a niekedy až trestuhodnom vzťahu niektorých zodpovedných pracovníkov k ochrane socialistického vlastníctva, jednak v nedostatočnej evidencii, porušovaní predpisov o správe a ochrane majetku v socialistickom vlastníctve, nezodpovednom vzťahu orgánov vnútro podnikovej kontroly k plneniu úloh na zverenom úseku, nedôsledná kontrolná činnosť nadriadenými orgánmi, nevyvodzovanie hmotnej, disciplinárnej a trestnej zodpovednosti voči tým pracovníkom, ktorí spôsobili hrubou nebalosťou väčšie škody na národnom majetku.

Z poznatkov orgánov činných na tomto úseku vyplýva, že prakticky z praxe revíznych a kontrolných orgánov vymizlo vykonávanie dokladových revízií, ich práca sa často javí tak, že revízne zistenia sú len formálne, nedokumentované a nezaoberajú sa stanoviskom revidovaného orgánu. Dôsledná ochrana našej ekonomiky si vyžaduje prísne zachovávanie hospodárskej disciplíny vo všetkých socialistických organizáciách. V systéme nového riadenia je nutné, aby revízne orgány dostali náležitú právomoc, aby výsledok revízie nebol závislý od toho orgánu, ktorého revidujú.

Na celkovom stave kriminality sa značnou mierou podieľajú trestné činy proti životu a zdraviu. Za tieto trestné činy bolo v roku 1964 odsúdených 81 páchatel'ov. Vplyv alkoholu na páchanie tejto trestnej činnosti je tiež veľký a v roku 1964 predstavoval 39 %.

*

Trestná činnosť mládeže a jej podiel na celkovej kriminalite.

V roku 1963 bolo v našom okrese odsúdených 15 osôb mladších ako 18 rokov; v roku 1964 počet mladistvých páchatel'ov právoplatne odsúdených vzrástol na 35 a v prvom polroku 1965 bolo odsúdených 25 mladistvých páchatel'ov. Teda v tomto smere zaznamenávame nepriaznivý vývoj, ktorý signalizuje k urýchleným opatreniam. Podľa povahy trestnej činnosti sa mladiství

najviac dopúšťajú trestných činov majetkových, a to krádeže, rozkrádania, neoprávneného užívania cudzej veci a podvodov. Na druhom mieste sú trestné činy proti životu a zdraviu, ruvačky a napokon i závažné trestné činy, ako je príživníctvo, znásilnenie a pohlavné zneužitie a lúpeže.

Mladiství, ktorí stáli pred súdom, sa prejavovali ako náchylní k trestnej činnosti už počas povinnej školskej dochádzky a niektorí z nich boli už predtým súdne trestaní. Pokiaľ boli zamestnaní, až na nepatrné výnimky, sa u týchto osôb prejavovala špatná pracovná morálka, sústavná absencia a sklony k alkoholizmu. U väčšiny odsúdených mladistvých osôb išlo o prípady nedostatočnej rodičovskej výchovy a tiež slabé výchovné pôsobenie školy. Značná časť trestnej činnosti mládeže sa prejavuje u tých, ktorí pre zlý prospech neskončili školu, v dôsledku čoho neboli zaradení ani do učňovského pomeru. Títo potom nastúpili do závodov ako nekvalifikovaní pomocní robotníci, pričom zo strany organizácií ČSM a ROH nebola im vo väčšine prípadov venovaná takmer žiadna pozornosť.

*

Ako súdy a ďalšie orgány bojujú proti kriminalite a iným negatívnym javom v spoločnosti.

Orgány činné v trestnom konaní popri stíhaní a odsúdení páchatel'ov trestných činov sa vo svojej činnosti zameriavajú tiež na preventívne pôsobenie predchádzaniu trestným činom a iným negatívnym javom v spoločnosti. Od uplynulých volieb sudcov z povolania bolo vykonaných 167 prednášok a besied na pracoviskách, v obciach, v učilištiach a tiež v školách II. stupňa. Tieto prednášky a besedy boli zamerané na boj proti kriminalite najmä u mládeže, na vysvetľovanie rodinného a pracovného práva a popularizáciu nových zákonov. Prednášky a besedy sú osvedčeným prostriedkom jednak k propagácii socialistickej zákonosti a jednak majú význam z hľadiska preventívneho, či už k predchádzaniu trestnej činnosti, alebo súdnym sporom.

V boji proti kriminalite zo strany orgánov činných v trestnom konaní by bolo potrebné zlepšiť situáciu v podávaní signalizácií orgánom a organizáciám, ktoré prípadne svojou nedostatočnou prácou umožnili páchatel'ovi spáchanie trestného činu.

*

Účast spoločenských organizácií na súdnom konaní.

Napriek tomu, že pracovníci okresného súdu v spolupráci s OOR vykonali vo viacerých závodoch prednášky o účasti spoločenských organizácií v trestnom i občianskom konaní, možnosť vstupu do týchto konaní spoločenskými organizáciami nebola využitá ani v jednom prípade. Vyskytli sa prípady, kedy národné výbory podali návrhy na zahájenie súdneho konania menovite v bytových veciach. Vo viacerých prípadoch došlo k upozorneniu spoločenských organizácií na nedostatky v ich činnosti. Vo všetkých prípadoch spoločenské organizácie prejednali upozornenia súdu včas a vykonali aj príslušné opatrenia.

Na úseku trestnom je účasť spoločenských organizácií v súdnom konaní výraznejšia ako v občiansko-právnom konaní. Prejavilo sa to najmä ponúknutím záruk spoločenských organizácií za nápravu obžalovaných, ako aj vysielaním spoločenských obhajcov na súdne pojednávania. Spoločenské organizácie v roku 1964 ponúkli v 26 prípadoch záruku za nápravu ich člena, ktorý bol súdne stíhaný, a v 14 prípadoch vyslali na súdne pojednávanie spoločenského obhajcu. Doteraz sa však nedosiahlo toho, aby spoločenské organizácie vyslali na pojednávanie tiež spoločenských žalobcov. V tomto smere spoločenské organizácie stále nedoceňujú význam tohto inštitútu. Vysielanie spoločenského žalobcu na pojednávanie nie je totiž pre spoločenskú organizáciu populárne, preto sa radšej tejto práci vyhýbajú. Z uvedeného vyplýva, že zo strany spoločenských organizácií sa nedoceňuje význam vplyvu kolektívu spolupracovníkov na odsúdeného pri jeho prevýchove.

*

Práca národných výborov pri praktickom uplatňovaní právnych predpisov.

Socialistickú zákonnosť majú strážiť a uvádzať do života hlavne orgány štátnej správy, teda i národné výbory všetkých stupňov a ich orgány. Ich správne alebo nesprávne rozhodnutia pôsobia na široké masy pracujúcich a majú byť preto dôležitým nástrojom upevňovania socialistického spoločenského poriadku. Naopak, nesprávne a chybné rozhodnutia orgánov národných výborov vyvolávajú nezdravé ovzdušie medzi pracujúcimi.

Prax nám ukazuje, že národné výbory, a to najmä miestne národné výbory, nie sú dôsledným strážcom socialistickej zákonnosti a značná časť ich rozhodnutí nie je v súlade so zákonom.

Treba konštatovať, že miestne národné výbory nedostatočne poznajú základný predpis, o ktorý by mali opierať svoje konanie, a to vládne nariadenie číslo 91/1960 Zb. Mnohí pracovníci i funkcionári ani nevedia, že takýto predpis existuje, že by mali podľa neho pracovať. Skutočnosť je taká, že štúdiu zákonných predpisov sa z ich strany venuje malá pozornosť. Je samozrejmé, že to má potom za následok nesprávne rozhodnutia zo strany národných výborov. V tomto smere by bolo treba urobiť opatrenia, čím by sa len zvýšila autorita týchto orgánov. Na ilustráciu toho uvádzam, že napríklad Okresná prokuratúra v Trenčíne v prvom polroku 1965 podala u národných výborov 24 protestov a upozornení proti ich nezákonným rozhodnutiam.

V súvislosti s týmto chcem poukázať na teraz platný systém odvolacieho konania u národných výborov, ktoré zaviedlo vládne nariadenie číslo 91/1960 Zb. Stav je taký, že o odvolaní orgánu národného výboru rozhoduje nadriadený orgán v horizontálnej línii, t. j. vyšší orgán toho istého stupňa. Tento systém uberá vlastne občanom i účinný opravný prostriedok proti rozhodnutiu. Na tento nežiadúci systém sa už dlho poukazuje a bolo by naozaj treba, aby naša legislatíva dala podnet k jeho náprave, lebo sa prieči najzákladnejším zásadám nepredpojatosti rozhodovania, lebo často tí istí ľudia rozhodujú i o odvolaní. Pritom treba zdôrazniť, že I. stupňové orgány MNV rozhodujú veľmi často bez náležitého zhodnotenia sporných prípadov a otázok. Málokedy sa rešpektujú ustanovenia zákona, že skutkový stav treba náležite zistiť, treba dať účastníkom konania možnosť sa vyjadriť, uplatniť svoje stanoviská a že rozhodnutia majú byť náležite odôvodnené a presvedčivé.

Jedným z veľmi citelných konaní, ktoré sa v drobných veciach občanov dotýka, je konanie o previneniach a priestupkoch podľa zákona číslo 60/1961 Zb. Rozhodne nemožno povedať, že by spôsob, akým orgány národných výborov uplatňujú tento zákon, vykonal ten základný výchovný účel, ktorý má samotný zákon na zreteli. Priestupky sa často prejednávajú mechanicky. Napríklad vyskytol sa prípad, že členka rady MNV trojriadkovým prípisom oznámila, že jej istý občan ublížil na cti. Komisia na ochranu verejného poriadku bez výsluchu oznamovateľky a podozrivého občana a akýchkoľvek svedkov jednoducho na základe uvedeného oznámenia uložila občanovi vysokú pokutu. Zdá sa potom, že celkove postih priestupkov a previnení, aký je u nás platný, neplní ten účel, ktorý by plniť mal, a nezodpovedá práv-nemu cíteniu našich pracujúcich.

*

Ako sa uvádzajú zákony a iné právne predpisy do života, v čom sú nedostatky a čo treba pri plnení tejto úlohy zlepšiť.

V poslednom období takmer na celom úseku práva došlo k vydaniu viacerých nových zákonov alebo k novelám zákonov. Ide predovšetkým o nový Občiansky zákonník, Občiansky súdny poriadok, Hospodársky zákonník, zákon o sociálnom zabezpečení, o odškodňovaní pracovných úrazov, o prokuratúre, o výkone trestu, Zákonník práce a ďalšie. Takéto zmeny vyžadujú zvýšené nároky voči pracovníkom, ktorí sa týmito zákonmi majú riadiť v praxi. Zvládnutie týchto nových zákonov vyžaduje často veľké úsilie príslušného pracovníka a nie sú ojedinelé prípady, že výklad týchto zákonov zo strany justičných pracovníkov nie je vždy správny. V tomto smere je žiadúce, aby centrálné orgány poskytli včas svoj výklad k jednotlivým ustanoveniam zákonov, aby ich aplikácia bola jednotná.

Už v doterajšej praxi orgánov sa ukázali nedostatky a medzery v niektorých ustanoveniach nového Občianskeho zákonníka. Ide najmä o ustanovenia §§ 198 a 490 a nedostatok ustanovení o ochrane držby. V tomto smere navrhujem, aby naša legislatíva správnosť spomenutých ustanovení nového Občianskeho zákonníka preskúmala na základe osobitne odovzdaného návrhu a zdôvodnenia.

Vážené súdružky a súdruhovia!

Nevyhnutnou stránkou procesu upevňovania socialistickej zákonnosti a ochrany práv občanov je účinný boj proti kriminalite a iným škodlivým javom. Keď hovoríme o upevňovaní zákonnosti zo strany všetkých občanov, ide tu o viac. Ide o to, aby sa čoraz hlbšie do vedomia všetkých našich občanov dostávalo uvedoméle presvedčenie, že rešpektovanie nášho právneho poriadku, dodržiavania pravidiel spoločenského spoužitia, spoločenská disciplína — to všetko sú nevyhnutné predpoklady nielen pre fungovanie spoločenského organizmu ako celku, ale aj pre ochranu práv a záujmov každého jednotlivca v našej spoločnosti.

Predseda Chudík:

Ďakujem poslancovi **B e d n á r o v i**.

Ďalej prehovorí poslanec **Jozef H a š a**.

Poslanec Haša:

Vážená Slovenská národná rada!

Demokratická spoločnosť žije udržovaním právneho poriadku, nad ktorý nie je nikto z jej občanov povýšený. Závisí preto od schopnosti spoločnosti udržiavať úctu pred zákonmi, o uplatnenie ktorých sa usiluje hlavne prostredníctvom svojej vlády. Úcta pred zákonmi sa predovšetkým rodí z vedomia, že zákony vznikli na základe všeobecného súhlasu a nie z donútenia. A zvyk vážiť si zákony sa koniec-koncov rodí z vedomia občana, že spoločnosť ako fungujúca organizácia dáva jemu a jeho spoluobčanom možnosť uspokojiť požiadavky, ktoré on sám považuje za správne a že túto možnosť mu dávajú práve tie zákony, ktoré sa dovolávajú jeho úcty.

Životaschopnosť demokratického systému trvá dotiaľ, dokiaľ ľudia cítia, že idú za spoločnými cieľami a že všetci sa usilujú o uskutočnenie tých istých hodnôt. A tento pocit majú ľudia vždy, kedykoľvek majú podiel na rastúcom blahobyte, podporovanom inštitúciami, ktorých si vážia.

My nemáme ani vôle ani príčiny tajiť sebe a iným, že nie je všetko také, aké by malo byť. To nás ani nemusí rmútiť. Keby bolo všetko podľa nášho želania, prepadli by sme záhalke a hnilobe.

Nie je na svete nijaká spoločnosť, tým menej národ a štát, kde by bolo všetko dokonalé. Všade sú chyby a nedostatky. Niekedy azda len zdanlivé, ale i tie stačia k nespokojnosti. Problém hospodárskej premeny spoločnosti je príliš veľký, aby ho mohla zvládnuť jediná generácia. Treba tu trpezlivosti a práce nielen jednej strany, ale spoločnej. Nie je ťažko definovať ciele; omnoho ťažšie je dohodnúť sa na metódach, ako tie ciele uskutočniť.

Nepopierame, že jedným z rozhodujúcich znakov cesty k socializmu je stále zvyšovanie životnej úrovne pracujúcich. Neznamená to tiež, že je nutné dosiahnuť vopred určenej výšky životnej úrovne, aby sme mohli hovoriť o socializme. Ale i tak sa azda darí u nás horšie než kedysi len bývalým pánom, ale ľudu je rozhodne lepšie i hospospodársky i kultúrne.

Nechcem a nemôžem povedať, že by u nás bolo všetko dokonalé. I na veľkolepom diele vesmíru hľadajú ľudia chyby, tobôž nie na diele ľudskom, ako je štát. Samo-sebou sa rozumie, že naši ministri, povereníci nie sú neomylní v zostavovaní plánov, nie sú vševedúci, ani vo výbere svojich radcov tak šťastní, aby sa vždy poctivo konala ich vôľa. Nieto nič divného, že medzi stá-

tisícami zamestnancov verejných sa nájdu niektorí, ktorí nekonajú svoje povinnosti náležite, ba dokonca, ktorí zneužívajú svoj úrad spôsobom protizákonným. To všetko je pravda rovnako ako skutočnosť, že kritizujúci často preto sa hnevajú, že úradník kvôli nim nechcel porušiť zákon. Nejednen človek zanevrel na republiku a poriadok v nej, pretože nedostal miesto, pre ktoré nemal schopnosti a vedomosti, pretože mu vzali dôchodok poškodenca, keď ním prestal byť. Práve takí ľudia si najčastejšie odľahčujú, že všetko u nás je lumpáctvo, keď ich lumpáctvo sa im nepodarilo.

Často sa u nás generalizuje, t. j. jeden prípad zavinený či nezavinený sa považuje za pravidelný jav a hneď nasleduje sťažnosť a žaloba. Že mu predtým i potom stokrát dobre a bezchybne poslúžili, na to náš občan často zabúda, pretože mu nikdy nenapadlo, že poriadok si zaslúži rovnako uznanie, ako neporiadok pokarhanie. Ale to už je zvyk u nás a azda tiež inde vo svete, že za desať dobrých činov nie je toľko slov spokojnosti, ako za jednu chybu výčitiek.

Dôsledok tohto nášho zvyku je všeobecná nespokojnosť, pretože jeden je nespokojný tým, niekto iným zjavom štátneho života a dáva to bezohľadne najavo, zabúdajúc pochváliť omnoho viac vecí dobrých i užitočných. Ľuďom málo mysliacim potom pripadá, že u nás nie je nič chvályhodné.

Nespokojnosť sama osebe nie zlá, ak je spojená so snahou zlepšiť doterajšie pomery, odstrániť veci a osoby zlé a nahradiť ich lepšími. Zlou sa stáva až vtedy, keď sa uspokojuje púhym kritizovaním, odsudzovaním a budením novej nespokojnosti. Nie je priateľom štátu, kto šíri nespokojnosť a dokonca nie, keď to robí nie preto, že by nebol spokojný s pomermi ľudu, ale že je nespokojný s pomermi vlastnými.

Vážená Slovenská národná rada!

Socialistická zákonnosť je podmienkou ďalšieho rastu, ďalších úspechov na politickom a hospodárskom poli. Značí to potom, že musíme postaviť do služieb socialistickej prevýchovy nášho ľudu všetky prostriedky: školu, agitáciu, propagandu, film, umenie, literatúru, všetky formy kultúrneho hnutia.

Vážne nás znepokojuje porušovanie zákonov mládežou. Nejedem teraz skúmať príčiny určitých negatívnych javov, ktoré sa prejavujú u časti našej mládeže; sú dnes predmetom skúmania tak našich verejných pracovníkov, ako aj vychovávateľov, psychológov a sociológov. Nebolo by správne skrývať, že také zjavy sú. Nie o to ide, že by dnešná mládež nemohla mať radšej moderné

tance, svoj a iný spôsob obliekania, reči, než mala staršia generácia. Z toho vyrastie. Ide o poklesky mladých, o porušovanie poriadku. Očakávali sme, že po likvidovaní najhlavnejšej príčiny pokleskov v ére kapitalizmu, totiž biedy, aj prevíneia mládeže po oslobodení klesnú. — Je pravda, podľa štatistických dát mladých previnilcov je menej. Ale ešte vždy viac, ako sme očakávali. A potom štatistiky hovoria o prípadoch, ktorými sa zaoberali väčšinou už súdy. Celkové založenie mládeže tu zachytené nie je. Tak napríklad nie je zachytené toto:

Do vlaku — rýchlíka — idúceho z Bratislavy do Břeclavi nastúpi v Malackách skupina už dobre podnapitej mládeže. S krikom vstúpi do vlaku a hlavne jeden z tejto spoločnosti s otvoreným nožom v ruke zdôrazňuje svojich 18 rokov a ubezpečuje ľudí, ktorí sa s podivnením pozerajú na týchto mladých kriklúňov, že svet sa ešte dozvie, čo on je. Prirodzene, ľudia, deti a všetci cestujúci sa utahovali, aby neprišli do styku s touto výtržnou mládežou. Ale sprievodca sa na celej ceste neobjavoval. Mládenci títo pokračovali vo svojich priamo oplzlých rečiach, v kliatí, nadávkach a hlavne v zdôrazňovaní tej svojej 18-ročnej dôležitosti až do Břeclavi. Tu na nástupišti robili znova výtržnosť, ale stráž zasa sa nikde neobjavovala. Čo ale bolo zvláštne a potešiteľné, že ženy-železničiarke šli k týmto mládencom, hoci ten 18-ročný ešte stále mal otvorený nôž v ruke, a neviem ako áno, ako nie, pozeral som tento výjav, utíšili týchto mládenčov a podarilo sa im primäť aj tohto najväčšieho výtržníka rýchlíka k tomu, aby otvorený nôž zavrel a dal do vrečka.

Tento prípad nie je v štatistike, ale takýchto prípadov je mnoho.

Nechcem nijako zneužívať trpezlivosť poslankýň a poslancov, mohol by som vypočítať takýchto prípadov viac. Dotknem sa však predsa ešte jedného, trochu z iného druhu spoločnosti.

Napomeniete 12—13-ročných chlapcov, aby neničili stromy, kvety a nevybijali obloky, bezočivo sa na vás pozerajú a pýtajú sa, akým právom ich napomínate. A keď si myslia, že bude nasledovať ráznejšie zakročenie, rozbehnú sa a ozerajú sa po kameňoch, ktorými by vás chceli zasiahnuť. Prihodilo sa to aj mne.

Toto zas nie je v štatistikách. Preto som hovoril, že celé založenie obrazov našej mládeže nie je v štatistikách, ale sú tieto naše skúsenosti, skúsenosti — možno hovoriť — všetkých.

Vážaná Slovenská národná rada!

Pravda — môžeme hovoriť o veľmi krásnych činoch dnešnej mládeže, teraz však hovoríme o negatívnych javoch v živote mládeže a tie treba odstraňovať.

Treba ustavične dvíhať vedomie zodpovednosti rodičov, ale to samo ešte nepovedie k úspechu. Štát a spoločnosť musia tiež vziať na seba zodpovednosť a prinášať obeť. Medzi priestupkami mladých a medzi rodičovskou nezodpovednosťou je značná spojitosť — ale nie jednoznačná. Nielen deti opilcov, nemravných a nezodpovedných živlov sa dopúšťajú trestných činov, sú strhovaní do zlej spoločnosti. Prihodí sa taký poľutovaniahodný prípad i s deťmi statočných, čestných rodičov. Je potrebné, aby aj sieť výchovných a dozorných zariadení držala krok s požiadavkami.

Vážená Slovenská národná rada!

V „Zásadách pre hospodársko-organizátorskú a kultúrno-výchovnú činnosť národných výborov“ sa hovorí: „funkcia orgánov štátnej moci sa má plne uplatniť pri presadzovaní štátnej disciplíny, socialistickej zákonnosti a upevňovaní socialistických, spoločenských vzťahov“. To je charakteristické pre zodpovednú úlohu národných výborov, ktoré sú v našom štátnom ústroji jedným z článkov, v ktorom sa rozhoduje o ďalšom rozvoji našej socialistickej štátnosti a o budovaní vseludového štátu

Už neraz bolo zdôrazňované, že činnosť národných výborov sa nesmie sústrediť len na úradovanie, prípadne na vybavovanie sťažností občanov. Treba viesť občanov aj k úcte k zákonu. Pravda, nielen besedami, večermi otázok prostredníctvom osvetových inštitúcií a podobne, ale hlavne príkladom. Aký názor môže mať občan na nepoškodzovanie cudzieho majetku, vlastníctva, keď z komunálnych pracovní dostáva bielizeň poškodenú, keď komunálne služby sú často nesolidne a drahé, keď ženy doma po nákupe zisťujú, že v rôznych druhovch obchodov boli ukrátené na váhe nakúpeného tovaru a poškodené aj jeho akosťou. Či nezačne občan pochybovať o tom, že zákony rovnako viažu každého, keď vidí, že národný výbor nedbá predpisov o hygiene a bezpečnosti práce a i po opätovnom zakročení hygienikov a odborovej rady pokračuje v prevádzke v dome, ktorý v jednej svojej časti vyzerá ako po bombardovaní a špatí ulicu v strede mesta.

Súdruh povereník v svojom úvodnom slove dotkol sa veci, že je rozporovosť medzi právnymi predpismi a praxou. A tu prichádzame k činiteľom veľmi vážnym, kde sa zákonnosť sústavne beztrestne porušuje. Sú to rôzne naše národné podniky, predovšetkým veľké priemyselné závody. Roky a roky beztrestne nám otravujú rieky, znešvarujú, znečisťujú vzduch, kazia naše pozemky, naše lesy, a to pokračuje ďalej. Rieka Nitra má i po mesiacoch po katastrofe v Zemianskych Kostolanoch ešte stále

otrávenú vodu, ktorá sa nedá na nič používať. To znamená, že je to katastrofa, ktorá nebola zapríčinená len živelnými silami, ale príčiny sú aj inde. Táto zapríčinila stámiliónové škody a zapríčiňuje ich ďalej. Cukrovary v Nitre a aj v Šuranoch majú veľké starosti, ako previesť cukrovarskú kampaň v tomto roku bez vody v nitrianskej rieke. Musia hľadať zdroje vlastnými nákladmi inde, aby vôbec výroba bola možná.

Toto treba zdôrazniť najmä ak chceme, aby si ľudia zákony ctili a vážili, musia tak činiť aj na miestach, ktoré pre spoločnosť majú veľký, rozhodujúci význam.

Ešte vždy je časté porušovanie zákona o ochrane zdravia a bezpečnosti pri práci. Percento pracovnej neschopnosti pre úrazy pri výkone zamestnania mierne pokleslo vo všetkých krajoch na Slovensku. Napriek vykázanému poklesu úrazovosti pri výkone zamestnania spôsobuje táto stále veľké škody na zdraví pracujúcich a mohla by byť pri dôslednom dodržiavaní predpisov o protiúrazovej zábrane podstatne nižšia. Dôkazom toho sú výsledky dosiahnuté na tak ťažkom pracovisku, ako je Veľkobaňa Handlová, kde pracovná neschopnosť poklesla z 6,2 % na 5,84 %, a to predovšetkým po zavedení súťaže o bezpečnú prácu. Nie je tomu tak všade. Pri správnej výchove pracujúcich k bezpečnosti pri práci, pri sústavnej kontrole zo strany vedenia závodov a orgánov ROH, tak ako to zákon predpokladá, mnohé úrazy pri práci by sa vôbec nemali vyskytnúť. Nemohol by sa prihodiť prípad, ako v Gumárni v Púchove, kde za účelom plnenia exportných úloh boli nasadení všetci administratívni pracovníci, pričom nezpracovaná administratívna pracovníčka prišla o ruku.

Vážená Slovenská národná rada!

Za každý skutok zodpovedá človek nejakej inštancii. Nijaký čin na svete nezmizne bez účinku na ďalšie konanie vlastné alebo iných ľudí. Je to mravná obdoba fyzického zákona, že sa vo svete nestráca nijaká energia. Preto tiež nie sme za konanie zodpovední svojmu svedomiu, ale tiež ostatným ľuďom. Zodpovednosť je stupňovaná u všetkých, ktorí dôverou občianstva boli postavení na čelo alebo aspoň na prednejšie miesto. Ich zodpovednosť nie je len osobná, ale úhrnná za všetkých, ktorých dotýčný občan zastupuje. V demokracii sa ľudia radi dovoľávajú slobody. Všetci občania sa musia prepracovať k názoru, že sloboda občana je obmedzená právom ostatných a predovšetkým právom republiky, t. j. zákonom.

Štát za účelom ochrany slobody vydáva zákony a nariadenia, ktorými určité úkony prikazuje, prípadne zakazuje a i priestupky

trestá. Tým sa — pravda — obmedzuje možnosť konania, ale deje sa to v záujme slobody celku. Preto pre každú sporiadanú spoločnosť platí zásada, že sloboda je len v medziach zákona, čo je mimo zákona, alebo priam proti zákonu, nie je už slobodou, ale neviazanosťou, zvoľou, rušiacou slobodu iných.

Predseda Chudík:

Ďakujem poslancovi Hašovi za jeho vystúpenie a slovo udeľujem poslancovi Vojtechovi Daubnerovi.

Poslanec Daubner:

Súdružky a súdruhovia!

Dovoľte mi, aby som sa vyjadril k niektorým otázkam, ktoré sa bezprostredne dotýkajú života našich pracujúcich.

Najprv sa chcem dotknúť dnes snáď jednej z najožehavejších otázok — bytovej otázky, už aj preto, že aj zpráva na stranách 29—33 o tom pojednáva, a súdruh Colotka vo svojom úvodnom slove tiež venoval tomu veľkú pozornosť. Chcem tiež povedať, že za prvej republiky nemali páni také veľké starosti s bytovou otázkou, lebo neboli ľudia existenčne zaistení, bola nezamestnanosť, vystaňovalosť. Vtedy to bolo sprievodným zjavom a vtedy — by som povedal — mnohým mladým ľuďom ani len na rozum neprišlo čo len pozrieť sa na dievča, tobôž ešte ženiť, pretože — však to vieme zo svojich skúseností — na nezamestnaného sa ani tá najškaredšia dievka nelakomila. No naša revolúcia vyriešila zásadné problémy. Vyriešila tú ťažkú chorobu, ktorá bola u nás — nezamestnanosť. No ale tieto vyriešené problémy zase nastolili problémy iné, a to aj bytovú otázku.

Keď sa za prvej republiky niekto chcel ženiť, musel mať okrem nevesty aj zamestnanie a byt. Voľakedy sa tomu hovorilo, že má zabezpečenú existenciu. V našej spoločnosti niet občana, ktorý by považoval za nesamozrejmé, že prácu dostane. A väčšinou si myslíme, že by tomu tak malo byť aj s bytmi. Štatistika — súdružky a súdruhovia — ukazuje, že v rokoch 1958—1963 bolo v Západoslovenskom kraji o 7637 viac sobášov ako novopostavených bytov. Stredoslovenský kraj zaznamenal viac sobášov o 4110 sobášov a Východoslovenský kraj o 2385 sobášov viac. Celkom teda 14 134 zosobášených nemohlo v nijakom prípade dostať svoj byt. Pravda, treba povedať, že aj ceremónia sa na

národnom výbore ľahšie urobí, ako potom sa postaví byt pre týchto občanov. Ale ľudia majú robotu, tak sa ženia. Nedá sa nič robiť. Preto nám táto bytová otázka mnohokrát robí takúto ťažkú hlavu. To, čo som uviedol, a ak to s tým počítame aj deti, tvorí slušné šesťdesiatistisícové mesto. Pritom tento bytový deficit je v skutočnosti väčší, lebo ak vychádzame z toho, že z 10 obyvateľov na Slovensku 7 býva v dedinských obciach, a zároveň vezmeme na vedomie, že 34 % bytového fondu vidieka je starší ako 65 rokov, a 88 % sú jednotlivé domy, nehovoriac už o rozmeroch a kvalite týchto bytov, potom nemalé percento z nových obytných domov je náhrada za neobývatelne domy. Táto situácia vyvíja tlak na získanie nového bytu.

Zatiaľ nestačíme nasýtiť ani tú potrebu, ktorá je podložená finančnými prostriedkami. Tak sa vytvára situácia, že občan, ktorý si odkladá zarobené koruny na byt, často na úkor kvality stravovania, obliekania a zábavy, sa nakoniec dozvie, že byt nedostane.

Táto situácia sa iste nemôže považovať za normálnu a niet sa potom čomu diviť, že občan hľadá východisko, ktoré sa nie vždy kryje s názorom Slovenskej plánovacej komisie, ba ako vidieť zo zprávy právnej komisie, dakedy aj porušuje zákon.

Samozrejme, že som za dodržiavanie zákonov a nemám v úmysle zastávať jeho porušovateľov. Čierne stavby stíhajú sa na celom svete a keď treba, tak sa takéto stavby aj zrúcajú — aj keď sa to nemusí robiť akurát dynamitovou náložou. Nesporné je aj to, že musíme ornú pôdu chrániť pred zástavbou a štát pred nezdôvodnenými nárokmi na nové cesty, vodovody, dopravnú sieť. Preto treba súhlasiť s touto časťou zprávy. To však nič nemení na fakte, že bytový problém treba riešiť a osobne si myslím, že národné výbory musia omnoho viac energie vynaložiť na výstavbu nových bytov a podporu tejto formy výstavby, ako na to, aby ju zdržiavali. A myslím si, že to platí aj pre Slovenskú národnú radu. Jej predsedníctvo sa už zaoberalo s vecou, chystá sa opätrenie najmä pre podporu individuálnej výstavby.

Na Slovensku sa ľudia silno orientujú na rodinné domky. Takto to je a to musíme brať na vedomie. V posledných piatich rokoch sa 70 % rodinných domov postavilo na Slovensku a z celkovej bytovej výstavby bolo 51 % postavených v individuálnej bytovej výstavbe. Tento smer možno chváliť, možno ho haniť, podľa toho, čo považujeme za ideálne. Existuje mnoho argumentov pre aj proti. Nemôžeme tu postupovať ako pri receptúre pre varenie, keď ešte nie tak dávno sme považovali za náležitú plánovaného hospodárstva a div nie za jedinú, leninskú, že sme z jedného centra predpisovali celoštátne normy jedál. Mohli ste obísť všetky

reštaurácie a závodné jedálne, či rekreačné strediská, všade bolo v polievke 5 gramov soli, 1 gram papriky a pol gramu čierneho korenia — v hovädzej polievke. Mnoho našich ľudí — treba si to povedať — chce bývať vo svojom. To treba vziať na vedomie a podľa toho rozdeľovať aj prostriedky na výstavby bytov.

Idete teda o to, ako zvýšiť bytovú výstavbu na Slovensku. Nejdeme hovoriť o štátnej bytovej výstavbe, ktorá je limitovaná možnosťami štátnej kasy a stavebných organizácií. Chceme hovoriť o výstavbe rodinných domkov, ktoré ľudia chcú. Z hľadiska materiálnej zabezpečenia vyzerá vec asi takto: na stavbu rodinného domu treba pozemok, plán, materiál, veľa tehál, škridla, drevo, trochu železa a cementu, peniaze a ľudí, ktorí ho postavajú. Nebudeme hovoriť o pozemkoch. Tak či onak ich vyriešiť musíme, lebo stavať sa musí a len v mrakodrapoch Slovensko asi bývať celé nebude. Tehly sme už pred 6 rokmi vyrobili o 673 mil. tehlových jednotiek viac ako vlni. Teda možnosť krytia potreby tu je. Okrem toho je tu 7 miliárd korún úspor obyvateľstva. Ak z nich polovicu venujeme na stavbu domkov a zväčšíme o pôžičku, či štátnu dotáciu, môžeme postaviť 80—100 tisíc rodinných domkov a ešte znížime narastajúcu nerealizovateľnú kúpnu silu obyvateľstva. A pokiaľ ide o pracovné sily, mali by sme k dispozícii 80.000 stavebníkov, ich priateľov a príbuzných. Mali by sme tu možnosť brigád zo závodov, čiastočne vozový park a odpadové materiály.

Viem — súdružky a súdruhovia — že som neurobil objav, ale som presvedčený, že tieto možnosti zostávajú z veľkej časti nevyužitú pre predpojatú, nerozhodnú a mnoho ráz aj organizačnú neschopnosť. Ľudia často nemôžu stavať preto, lebo vo väčšine obcí dodnes nejestvuje plán výstavby, ani v Bratislave. Nedávno sme v predsedníctve schvaľovali a ešte má ísť do vlády, a čert vie, či je to ešte definitívne, a preto závody nemôžu stavať jasle, preto v roku 1960 vydáva mesto potvrdenie, že sa na určitom mieste stavať nebude a v tomto roku ten istý pozemok berie, lebo sa tam vraj stavať bude. Ak sa nemýlim, dodnes nejestvuje súbor projektov, z ktorých by si stavebník mohol vybrať, ako si vyberáme šaty a za pár korún projekt kúpiť. Nevieme sa rozhodnúť, či stavať dvojdomky, či poschodové alebo prízemné. Snívame o dedinách s poschodovými domami, ale nestačíme vystavať kanalizáciu a vodovody ani v okresných mestách. Považujeme ústredné kúrenie za ideál, za teplú vodu považujeme iba tú, čo tečie z teplárne, a za byt iba ten, čo postavajú Pozemné stavby. Výrobu tehál sme na základe dobre mienených kalkulácií znížili, ale tehly nemáme a potrebujeme. Osobne si myslím, že toto všetko sa nezrovnáva s pripravovaným novým

riadením, ani so socialistickým podnikaním. Ak robíme plán, ktorý určuje maximálny limit počtu bytov, prejdime na taký, ktorý bude ukladať KNV minimálny počet. Ak dokáže postaviť viac, tým lepšie. Jednoducho si myslím, že keď niekto postaví nový dom, rozmnožuje národné bohatstvo a my mu nemáme brániť, ale pomáhať. A o to ide. Som presvedčený, že bude treba našu činnosť preskúmať z tohto aspektu. Mohol by z toho vziť pekný dar k XIII. sjazdu KSČ.

V druhej otázke chcem hovoriť o niektorých veciach, ktoré sa dotýkajú činnosti ROH na Slovensku.

Treba plne súhlasiť s tým, aby sa odborové organizácie a orgány ešte intenzívnejšie zaoberali výchovou pracujúcich. Platí to práve tak pre oblasť bezpečnosti na cestách, kde mnoho nehôd zapríčiňujú riadiči ČSAD, ktorí sú členmi ROH, a preto výchovne dobre ovplyvňovateľní. Treba nesporne zvýšiť starosť o prevýchovu tých, ktorí po odpykaní trestu prichádzajú do závodov, aj keď nemožno paušálne tvrdiť, že závodné výbory ROH sa o to nestarajú alebo málo starajú. Veď samotná zpráva vytýka, že majú primákké srdcia, keď na jednej strane ponúkajú záruku často aj za tých, ktorí si to podľa názoru súdu nezaslúžia a naopak, len v dvoch prípadoch delegovali spoločenského obžalobcu. Môžem ubezpečiť Slovenskú národnú radu, že orgány ROH správne používali túto danú možnosť. Treba ale chápať, že nie je vždy ľahké odmietnuť záruku, keď o to prosí rodina, ktorej živiteľom je delikvent, a že u nás nie je zvykom, aby spoločenská organizácia vystupovala ako žalobca.

Chcem — súdružky a súdruhovia — otvorene povedať, že nikde na svete neexistuje, aby odborová organizácia žalovala robotníka, ani v socialistickom tábore. Život ukazuje, že toto sa neuplatnilo a podľa mojej mienky treba zvážiť, či by sa nemal z toho urobiť záver a ísť na to nejak inak.

Nakoniec — súdružky a súdruhovia — veď iste ste to každý zažili. Je hotový súd, ak sa voľajaký zamestnanec nechová tak ako sa patrí a keď ho dostanú na členskú schôdzku a tam mu vyprášia kožu, poprípade mnohokrát zavolajú aj rodinných príslušníkov. Podľa mňa to je väčší účinok, väčšia sila kolektívu, ako keby bol postavený pred súd, kde odborová organizácia by bola žalobcom. Na to máme prokurátorov. Možno sa mýlim, ale podľa mojej mienky mali by sme to preskúmať. Naozaj, život ukazuje, že našim funkcionárom sa nechce ísť do toho, aby boli žalobcami na súdoch.

Nakoniec správne zamerané stanovisko a vlastná činnosť funkcionárov ROH závisia aj od toho, ako sa vyznajú v našom práve. Je potrebné, aby pre túto činnosť získavali závodné výbory ROH

aj naše súdy, naši právnici zo závodov a advokátskych poradní atď.

Tie isté zvykové brzdy pôsobia aj na funkciu miestnych ľudových súdov pri prejednávaní porušovania predpisov, porušovania pracovnej disciplíny, bezpečnosti pri práci a podobne. Aj tu ešte stále platí heslo: „Čo sme si doma uvarili, to si doma aj zjeme.“ To konečne neplatí len o závodných výboroch ROH, ale aj o národných výboroch.

Súdružky a súdruhovia, nakoniec ešte niekoľko viet o ďalšom vážnom probléme — o úrazovosti. Starosť o bezpečnostné opatrenia pri práci a o zdravé podmienky je už dávno boľavá. Od trvajúceho nedostatku ochranných oblekov, osobných pomôcok a zariadení, ako sú zariadenia na ozdravenie vzduchu, zníženie hluku, až po nedostatok finančných prostriedkov. Napriek tomu skutočná úrazovosť nestúpa, vlní sa naopak, klesla nielen relatívne ale prvý raz po desiatich rokoch aj absolútne. Avšak to všetko nestačí. Ako sa hovorí aj v zpráve, stúpa počet úrazov v poľnohospodárstve, stúpa na cestách a treba proti nej neúnavne bojovať i v závodoch.

Iná je otázka odškodnenia pracovných úrazov a chorôb z povolania; nijako nemožno akceptovať názor, ako keby závodné výbory ROH ako rozhodcovské orgány zapríčinili, že sa niektoré úrazy neodškodňujú. To je v rozpore aj s tým, že sa závodným výborom ROH doteraz vytykal skôr opak, totiž že nie dost objektívne posudzujú nároky na odškodnenie a priznávajú ich aj vtedy, ak sa úraz stal v dôsledku zavinenia samotného poškodeného pracovníka. Treba, pravda, zdôrazniť, že o nárokoch poškodených rozhoduje najprv vedenie podniku, a až keď poškodený s jeho rozhodnutím nesúhlasí, požiada závodný výbor ROH o rozhodnutie v rozhodcovskom konaní.

Percento odškodnených pracovných úrazov z roka na rok stúpa. Kým v roku 1961 sa odškodnilo iba 35,1 % všetkých pracovných úrazov, v roku 1964 už 57,9 %.

Keď vezmeme do úvahy, že podľa oficiálnej štatistiky 39,7 % všetkých úrazov bolo zapríčinené porušením bezpečnostných predpisov, z nedbanlivosti a podobne zo strany postihnutých, ukazuje sa, že sa odškodnili v zásade tie úrazy, ktorých príčiny išli na vrub podniku.

Pravda, sú ešte prípady úrazov, ktoré z rôznych príčin neboli odškodnené. Nás to mrzí nemenej ako pracovníkov justície. Som však presvedčený, že za ich pomoci aj tieto prípady vyriešime k spokojnosti našich pracujúcich.

Predseda Chudík:

Ďakujem poslancovi Daubnerovi a slovo má poslanec inž. Ján Marko.

Povereník-predseda inž. Marko:

Súdružky a súdruhovia!

V dnešnej diskusii vystúpili viacerí súdruhovia-poslanci k problematike, ktorá sa už či priamo, či nepriamo dotýka otázok individuálnej bytovej výstavby.

Chcel by som Slovenskú národnú radu informovať o tom, že Predsedníctvo SNR na základe materiálu vypracovaného Slovenskou komisiou pre investičnú výstavbu už prerokovalo veľmi dôkladne a podrobne všetky závažné otázky individuálnej bytovej výstavby. Predložené materiály ďalej prerokovalo kolégium predsedu Štátnej komisie pre investičnú výstavbu a tiež Výbor Národného zhromaždenia pre investičnú výstavbu a stavebníctvo.

Predsedníctvo SNR venuje tejto otázke sústavnú pozornosť preto, že individuálna bytová výstavba zostane aj naďalej významnou súčasťou riešenia bytového problému na Slovensku.

Analýza súčasného stavu však ukázala, že je nevyhnutné vypracovať komplex opatrení s tým cieľom, aby sa sústavne vytvárali podmienky pre kvalitatívne vyššiu úroveň tejto výstavby a aby sa odstránili existujúce prekážky pre rozvoj.

Je pravdou, že v prudkom raste idividuálnej bytovej výstavby vyskytli sa aj niektoré vážne nedostatky. Myslím najmä na živelnosť v jej územnom rozmiestení, prílišné zaberanie poľnohospodárskej pôdy a vcelku neuspokojivý dispozičný štandard a architektonický výraz novopostavených rodinných domkov.

V nemalej miere však tieto nedostatky boli vyvolané tým, že tejto forme bytovej výstavby nebola venovaná primeraná pozornosť zo strany štátnej administratívy a hospodárskych organizácií. Stavebníci boli poväčšine ponechaní sami na seba tak v príprave stavby, ako aj v zadovážovaní stavebných materiálov a iných súčastí stavby. Aj prax získavania pozemkov sa po zavedení inštitútu osobného užívania pozemkov na Slovensku značne sťažila.

S týmito položením stavebníkov naďalej nemožno súhlasiť a viaceré zložité otázky je potrebné radikálne a pružne riešiť, inak podľa dnešných predstáv a dnešných možností by sa riešenie bytového problému na Slovensku len oddialilo.

Názory na riešenie niektorých otázok sú už dnes natoľko ustá-

lené, že by postačilo prijať niektoré technicko-organizačné opatrenia, aby sa rozvoju výstavby rodinných domkov mohlo podstatne pomôcť. V tomto smere Predsedníctvo SNR už prijalo príslušné uznesenia. No pre úspešný rozvoj výstavby rodinných domčiekov treba však ešte doriešiť najmä tieto otázky:

1. zabezpečenie zvýšenej výroby hlavných stavebných materiálov, ako aj kompletačných a inštalačných materiálov; treba zabezpečiť a rozšíriť dnešný sortiment predaja stavebných materiálov a požičovni stavebných mechanizmov; v tej súvislosti aj dobudovať sieť distribučných predajov a skladov stavebnín,

2. druhá najzávažnejšia podmienka, ktorá mimo nedostatku stavebnín podmieňuje rozsah a kvalitu výstavby, je situácia v zabezpečení finančných prostriedkov a stavebných kapacít potrebných pre inžiniersko-technickú vybavenosť individuálnej bytovej výstavby, ktorú podľa predbežných prepočtov odhadujeme okolo 700 mil. Kčs v štvrtej päťročnici,

3. sú tu veľmi naliehavé a aktuálne otázky legislatívnej úpravy individuálnej bytovej výstavby. Pravda, nejde len o zjednodušenie alebo súhrnné vydanie príslušných predpisov, ale sa ukazuje účelným pristúpiť k novelizácii viacerých právnych predpisov a noriem, najmä zákonov č. 84/1958 a 87/1958 Zb., vládného nariadenia č. 8/1956 Zb. a vyhlášok č. 243/1957, 144/1959 a 153/1959 Ú. v. a jednotného výkladu vládných uznesení 1024 a 1025 z roku 1962.

Na národných výboroch bude tiež potrebné premyslieť a organizačne zvládnuť také formy riadenia a realizácie výstavby rodinných domkov, ktoré súčasne budú riešiť aj otázky družstevnej výstavby, ktoré sa na Slovensku slabo rozvíjajú. Bude tiež potrebné pravdepodobne zrušiť tie obmedzenia, ktoré limitujú pomoc podnikov stavebnej výroby v týchto formách bytovej výstavby, umožniť pomoc projektantov a remeselníkov aj z národných podnikov a podobne.

Uvádzam len niektoré z najzávažnejších otázok, ktorých riešenie podstatne môže zmeniť k lepšiemu situáciu v individuálnej bytovej výstavbe. V tomto príspevku, ani v našom dnešnom rokovaní ani technicky nie je možné do úplnosti ich rozviesť. K nim sa však pridružujú aj niektoré otázky plánovacej, územnickej a technickej prípravy výstavby väčších sídlisk. Som toho názoru, že by bolo účelné prerokovať tieto problémy na osobitnom zasadnutí pléna SNR. Riešenie bytového problému týka sa väčšiny našich občanov. Osobitným prerokovaním tejto otázky dala by SNR ďalší konkrétny výraz svojej starostlivosti o životne závažné záujmy občanov, našich voličov. Odporúčame preto plénu SNR prijať uznesenie, aby Predsedníctvo SNR otázky individuálnej bytovej

výstavby a niektoré závažnejšie otázky a predpoklady bytovej výstavby v rokoch 1966—70 prerokovalo osobitne na jednom zo svojich najbližších zasadnutí.

Predseda Chudík:

Ďakujem s. Markovi, teraz prehovorí poslankyňa Františka Šimegová.

Poslankyňa Šimegová:

Vážená Slovenská národná rada,

vážené súdružky a súdruhovia poslanci!

V súčasnom období, pri vysokom tempe rozvoja národného hospodárstva vo všetkých odvetviach, pri neustálom zvyšovaní životnej a kultúrnej úrovne obyvateľstva dodržiavanie socialistickej zákonnosti sa nám stáva nepostrádateľným a významným krokom k upevňovaniu spoločenského života a rozvoja celej socialistickej spoločnosti.

Pri všetkom úsilí súdov, prokuratúry, bezpečnosti, národných výborov, širokej verejnosti odstraňovanie porušovania socialistickej zákonnosti stáva sa nám úlohou vážnou a i dosť ťažkou. Hlavne keď verejnosť upúšťa zo svojej iniciatívy a začína byť viac-menej nevšímavou k takým javom, resp. k predchádzajúcim javom, ktoré si protirečia so zákonnosťou a právnym poriadkom vôbec.

Veľmi nás znepokojuje štatistický údaj, ktorý hovorí, že sa zvyšuje počet odsúdených mladistvých osôb na Slovensku, čo od roku 1962 stúpa z 4,8 % na 6,6 % a v ČSSR zo 7,7 % na 8,9 %.

V posledných rokoch na Slovensku sa nám javí ako najzávažnejší problém v zákonnosti trestný čin proti životu, zdraviu, vraždy vo vysokom počte, z celoštátneho meradla až 40 %.

Javové formy trestného činu vraždy sú rôzne, podľa rôznych okolností, ako vraždy z bezradnosti, zúfalstva, žiarlivosti, vypočítavosti, účelové vraždy, sadistické sklony k mravnej narušenosti, vplyv alkoholu a rôzne. Chceme poukázať aspoň na niektoré.

Vo Veľkých Kosihách 31. 3. 1963 matka utopila 5 detí v odpadovom kanáli z bezradnosti. Muž mnoho pil, doma všetko rozbijal, manželku bil, domov dával len 400—500 Kčs. Tak to trvalo 8 rokov, zatiaľ čo deti prichádzali jedno za druhým. Žena mŕčky znášala krivdu, v rodine bola bieda, často i hlad, až sa to skon-

čilo utopením detí a matka tiež spáchala samovraždu. Je to prípad — súdružky a súdruhovia — kde prevencia by bola mala určite, keď nie viac, ale aspoň taký dopad, že ku vražde by nebolo prišlo. Lenže verejnosť „mlčala“.

Najzávažnejšie sú vraždy spáchané páchatelmi s narušenou mravnou sústavou a spáchané surovým, beštiálnym spôsobom. V rokoch 1962/63 na Slovensku z celkového počtu 79 vrážd ako beštiálne sa vyčísluje 5 prípadov. Chcem poukázať na dva prípady.

Páchatel v stave stredného stupňa opilosti po hádke začal biť svoju ženu po hlave, kuchynským nožom ju pichol do krku, bil po tvári. Keď sa bránila, zrazil ju na zem, bil pästami, sekal nožom po hlave a živú vyzlečenú do naha bodal po celom tele tak, že jej spôsobil mnoho rán. Potom ju rozrezal a rukou vytrhal mechúr, črevá, vnútornosti.

V druhom prípade páchatelka z nenávisti k nevlastnej trojročnej dcérke, ktorú mala v opatere, sa rozhodla, že ju zavraždí. Dieťa položila na diván a začala ho biť pästou po hlave. Keďže sa dieťa bránilo, bila ho z celej sily do brucha, žalúdka a prs. Keď ešte žilo a dýchalo, aby dokončila trestný čin, chytila dieťa rukami cez driek, zdvihla ho a dva razy udrela hlavou do podlahy tak, že dopadlo temenom. Potom ho položila na podlahu a začala škrtiť, pričom si uvedomila, že po škrtení zstanú na krku stopy, preto prestala. Sadla si na diván, bezvládne dieťa sil dala medzi kolená, chytila sklo z mliečnej fľaše a tým ho porazala pod bradou. Spôsobila dieťaťu roztrhnutie predsiene srdca, pečene a okružia, zlomeninu spodiny lebečnej, roztrhnutie väzu a ďalšie zranenia.

K týmto trestným činom spravidla prichádza za predchádzania rôznych okolností a javov, ako nadmerné požívanie alkoholu, opilstvo živiteľa rodiny, neusporiadané rodinné pomery, nenávisť, rôzne ruvačky a pod., ktoré verejnosť mliečky pozoruje a nanajvýš konštatuje, že to sa dalo predvídať, že sa tam niečo stane.

Vážené súdružky a súdruhovia!

Je to nesprávny postoj verejnosti a musíme povedať, že slabý boj širokých mas, ako i národných výborov proti najzávažnejšiemu trestnému činu a úcte k človeku. Veď je známe nám všetkým, že do rodiny alkoholika sa nechce miešať nikto, ba dokonca ani národné výbory, ktoré by mali u postihnutých robiť aspoň pohovory, a tak aspoň čiastočne zabezpečovať prevenciu.

Taktiež nadmerné podávanie a užívanie alkoholu verejnosť v základe neberie za priestupok, takže častokrát i priestupkové

konanie, prevádzané národnými výbormi, má pod týmto tlakom veľmi oslabený dopad konania. Preto môžeme smelo povedať, že alkohol je veľký zhubca morálky a hodnôt, ktoré vytvára človek, tam, kde ho jednotlivец používa v nadmernom množstve, a že zákonné opatrenie bez spoločenského úsilia širokých spoločenských organizácií nemôže splniť svoju spoločenskú úlohu s konečným dopadom. Je teda na nás všetkých, že i popri všetkých zákonných opatreniach musíme vynaložiť všetko úsilie v boji proti alkoholizmu. Tiež za spolupráce s národnými výbormi, masovými organizáciami musíme sa zamerať na prevenciu v spôsobe kultúrno-výchovnej práce.

Medzi hromadné masové priestupky patria i čierne stavby. Tieto sa nám vyskytujú najviac na našich dedinách. V roku 1964 sa na Slovensku evidovalo okolo 800 čiernych stavieb, avšak okres Nitra sa na tomto čísle podieľa tak, že koncom roku 1964 sa v ňom zistilo 360 čiernych stavieb. Najčastejšie príčiny sú: ťažko usporiadateľné prevodové procesy stavebných pozemkov, zástavba ornej pôdy, príčiny také, pre ktoré ONV nemohol vydať stavebné povolenie.

Právna komisia SNR a Ústavnoprávny výbor Národného zhromaždenia previedli i v mesiaci máji t. r. prieskum, ako sa v praxi uplatňuje nový inštitút práva osobného užívania pozemkov.

Prieskum ukázal, že pri zakladaní práva osobného užívania pozemkov dochádza k masovému porušovaniu socialistickej zákonnosti. Všetade sme sa stretli s tým, že o pridelenom stavebnom pozemku sa vlastník a nadobúdateľ najprv dohodli, vyplatili si vysoké ceny „na čierne“ a národný výbor vystupoval len ako formalita, ktorú nemožno obísť.

Príčiny sú rôzne, národné výbory nemajú stavebné pozemky, vyvlastňovanie sa stretá s neochotou a komplikáciami a kúpno-predajné vzťahy sú spojené s veľkými prevodovými ťažkosťami. Napriek tomu môžeme konštatovať, že nový inštitút o práve osobného užívania pozemkov má ten dopad, že zmierňuje špekuláciu, zaberanie ornej pôdy a zmierňuje čierne ceny stavebných pozemkov. Pravda, v tomto zásahu je potrebné ďalej pracovať, spresňovať, dopĺňať, aby zákonný dopad sme mohli v dohľadnom čase konštatovať ako kladný, kde však doteraz máme problém otvorený. Je na nás všetkých, aby i táto úloha bola zvládnutá.

Zároveň chcem poukázať na niektoré najzávažnejšie poznatky získané z prieskumu nápravného zariadenia v Želiezovciach zo dňa 23. júla 1965, ktorý previedla Právna komisia SNR a poslanci Národného zhromaždenia.

V nápravnom zariadení v Želiezovciach je umiestnených 350 žien vekove od 20 — 30 rokov. Z uvedeného počtu je asi 60 %

odsúdených za príživníctvo, ostatné za rôzne činy. Aký je postreh účelovosti v nápravnom zariadení v Želiezovciach? Potešiteľnou okolnosťou je, že u odsúdených za rôzne činy nápravné zariadenie svoj účel plní. Totiž, odsúdené po odpykaní trestu sa vracajú do spoločnosti ako ľudia z chýb vyliečení, s pevnou vôľou žiť statočne. Zriedkakedy alebo vôbec sa nevracajú späť. Recidivita je obmedzená. Ale inak je to u tých 60 % žien, ktoré sú odsúdené za príživníctvo. U týchto sa návratnosť vyčísľuje až na 70 %.

Vážené súdružky a súdruhovia! Musíme konštatovať, že výchovný dopad a účel nápravného zariadenia v Želiezovciach u osôb odsúdených za príživníctvo je len čiastočný. Aké sú príčiny? Tieto osoby sú mravne narušené s ľahostajným a úchylným názorom na život. Táto časť odsúdených by potrebovala vplyvnejšie podmienky pre výchovnú časť, aká sa im dostáva pri podmienkach v nápravnom zariadení v Želiezovciach. Sú to často nekvalifikované výchovné kádre, častokrát ešte i s občianskym vzdelaním pod úrovňou odsúdených. Psychicky nestačia pôsobiť na odsúdených. Ďalšie zataženie je, že na jedného výchovného pracovníka pripadá 90—100 odsúdených, čo pri takom počte nie je možné, aby výchovný pracovník mohol formovať človeka mravne narušeného, so špatnou morálkou, človeka, ktorý potrebuje výchovný proces vo zvýšenej miere. Psychológovia vôbec nemajú v pláne.

Vážené súdružky a súdruhovia! Keďže ide o ženy-matky a budúce matky, ktoré budú vychovávať deti, budú vychovávať budúce generácie, je potrebné tento problém zväžiť a riešiť v príslušných orgánoch, aby spoločnosť v dohľadnom čase nepocitovala „neklesajúci počet odsúdených mladých ľudí“. Zostáva tu veľká práca i pre rezort školstva, zabezpečiť kvalifikované a odborné výchovné kádre, ktoré by vedeli psychicky pôsobiť na tieto mravne narušené osoby.

Ďalej veľmi vážna otázka sa tu natíska, že celkový dopad výchovného procesu akoby rozdeľoval odsúdených na dve kategórie s odlišnou potrebou, odlišnej výchovnej práce, ktoré v spoločnom nápravnom zariadení nie je možné. Keďže táto skutočnosť sa nám javí ako celospoločenská, odzrkadľuje sa aj celospoločenská potreba, aby sa nám ženy-matky, budúce vychovávateľky rodín vracali spoločnosti s pevnou vôľou, schopné zaradiť sa do kolobehu života a vychovali nám ľudí statočných, so správnym rozumovým postrehom, a nie aby sa z nich vracalo naspäť až 70 %.

Ešte malú pripomienku. Tieto ženy sú zväčša z mesta a častokrát bez odborného vzdelania, zaradenia práce, takže keď sa

vracajú do spoločnosti, hlavne tie slobodné, sú vydané akosi na pospas živlom, totiž nevedia kam. Odbornosť práce by potrebovali ako soľ. Získali by cieľ, určité sebavedomie, že niečím sú, a snáď i pocit povinnosti, ktorý im tak veľmi chýba, a tiež záľubu v práci. Počas prieskumov z pohovorov odsúdených na otázku, čo im pripadá najťažšie v nápravných zariadeniach, viac ich odpovedalo jednotne: „Nuž, najhoršie je to, že musíme pracovať.“ To znamená, že tieto pomýlené ženy už samotnú prácu považujú za trest.

V dôsledku uvedeného tomuto problému musíme venovať zvýšenú pozornosť.

Vážené súdružky a súdruhovia!

Pevne však veríme, že popri rozvoji hospodárskeho a celospoločenského bytia a jeho potrieb, pod vedením prezieravej politiky strany a vlády, za pomoci všetkých nás, dosiahneme rozvoj myslenia, sebavedomia spoločnosti. Dokážeme čeliť i uvedeným problémom. Cieľom nás všetkých je formovať socialistickeho človeka so správnym politickým a morálnym profilom, ktorý bude pripravený na nástup ku komunizmu.

Predseda Chudík:

Ďakujem poslankyni Šimegovej a ako posledná prehovorí poslankyňa Vilma Zacharová.

Poslankyňa Zacharová:

Vážená Slovenská národná rada,
súdružky a súdruhovia poslanci!

Zpráva a rozprava o niektorých problémoch upevňovania socialistickej zákonnosti na Slovensku poukazuje a rozoberá aj problém nadmerného požívania alkoholu a dôsledky, ktoré s tým súvisia. Alkohol sa objavuje ako príčina trestnosti, zastúpená vysokým percentom porušovania socialistickej zákonnosti u dospelých i u mladistvých. Vplýva negatívne na pracovnú morálku, občianske spolužitie, narušuje zdravie ľudí. Zákon číslo 120/62 Zb. o boji proti alkoholizmu obsahuje celý rad konkrétnych opatrení. Zpráva posudzuje jeho uplatnenie v praxi ako dosť formálne a život to potvrdzuje. Svedčia o tom prípady, na ktoré

poukazujú štatistické čísla. Ich obsah je však otrasnejší a nedá sa vyjadriť matematicky. Posudzovanie stavu dodržiavania socialistickej zákonnosti vyžaduje v návrhoch opatrení odstraňovať najzávažnejšie príčiny tiež v oblasti alkoholizmu, k čomu sa chcem tiež aspoň stručne vyjadriť. Zaväzuje ma k tomu i „čestné miesto“, ktoré Stredoslovenský kraj v alkoholizme zastáva.

Príčinou protihumánných a nekultúrnych vzťahov, násilníctva a rozvrat v rodine, i v našom kraji je na poprednom mieste tiež alkoholizmus. Týmto nežiadúcim a odsúdeniahodným vzťahom sa nedostatočne čelí najmä pre formálnosť opatrení boja proti alkoholizmu, nedostatočnú výchovnú prácu spoločenských organizácií a ľahostajnosť spoluobčanov, že sa nedostatočne využívajú existujúce právne normy a predpisy k prísnejšiemu a dôslednému postihu vinníkov.

Kto má pomôcť, je otázka, ktorú dostávam tiež od voličov a na ktorú sa domáha odpovede mnoho ľudí. Postih národných výborov je neuspokojivý. Miestne národné výbory zasahujú len celkom výnimočne a niekedy i neskoro. Úryvky z overených sťažností poukazujú na nezdravú obozretnosť orgánov a spoločenských organizácií na tých, ktorí ohrozujú okolie, najmä však rodiny.

Redakcia časopisu Slovenka dostáva listy, v ktorých ak by sme označili príčiny červenou ceruzkou, bolo by to červené more, ktoré si treba zapísať do svedomia inštitúcií, podnikov, spoločenských organizácií. Slovenka ich prijíma stovky a zasahuje čo len povzbudením, ak už inak nemôže. Využívam bulletin Slovenky ako hlasu našich občanov na zdôraznenie problému alkoholizmu.

Dovoľte, aby som použila tieto listy, aspoň len úryvky z nich, pre to, aby som ukázala príčiny alkoholizmu na Slovensku a zvlášť v našom kraji.

V jednom z nich — píše učiteľka — sa dozvedáme: „Poznám sociálny prípad, o ktorý sa nikto nestará. Nikoho nezaujímá, hoci tu ide o život dievčaťa, ktorému neposkytujeme temer nič. Ako triedna učiteľka tohto dievčaťa, ktoré v tomto roku vychádza z deviatej triedy, by som chcela nejako pomôcť. Dievčaťko má ťažkú deformáciu chrbtovej a hrudnej kosti následkom ťažkého úrazu, ktorý jej zapríčinil jej otec v opilosti v jej útlom veku.“

Iná píše a prosí o pomoc: „Dnes sa píše v Slovenke o alkoholizme a o zákone číslo 120. O tom sa už veľa popísalo, lenže je tu veľký háčik. Pohostinstvá majú stanovený plán tržieb a keď sa nesplní, nedostanú prémie. A tu je vlastne pes zakopaný. To je záujem zo strany štátneho plánu. Vinárne sú elegantné atď.“

Ďalšia píše a prosí o pomoc: „Som jedna z tých, ktoré trpia,

a preto som sa rozhodla napísať vám o mojom prípade, ako sa chová môj muž. Obrátila som sa už aj na miestny národný výbor. Funkcionári ho však stále zastávajú a stavajú sa na jeho stranu. Hovoria, že vraj nerobí žiadne výtržnosti. Ďalej som sa obrátila na prokurátora. Povedal mi, že keď nikoho nezabil, nemôže ho ani trestať. Preto som sa konečne obrátila na vás, aby ste mi poradili, čo ďalej, atď.“

A ešte jeden list: „Keď som sa dozvedela — píše ďalšia čitateľka Slovenky — že vyjde zákon 120, dodávala som si odvahy, že prišla záchrana. Táto však dosiaľ neprišla, lebo zákon sa takmer nikde neplní. Nikoho nezaujímá, aké zlo napáchal alkohol a aké veľké škody zapríčinil štátu.“ Ďalej obžalúva národné výbory, keď píše: „Národné výbory v mestách i na dedinách nech urobia súpis notorických alkoholikov, ktorí sú postupne známi všetkým našim občanom. Súpis nech sa rozpošle všetkým miestnym hostincom pod prísnu pokutu hostinským, ktorí by im predávali alkohol.“

Iná zasa píše: „Trpiteľský postoj vedie k tragédiám. Prečítala som vaše návrhy na dodržiavanie zákona 120. Manžel robí u dopravy a rád si vypije a naše dieťa tým trpí. Prosim o pomoc. Národné zhromaždenie síce schválilo zákon 120, ale — žiaľ — tento zostal vo väčšine prípadov nepovšimnutý.“

Iná píše: „Píšem vám preto, lebo s deťmi prežívam podobné hrôzy. Píše sa síce o nich, ale či sa nájde v republike človek, ktorý pochopí zmysel tohto slova? Kto vie cítiť s ľuďmi, ktorí toto prežívajú? Pomoci niet, lebo do rodinných záležitostí sa nechce nik miešať. Zdá sa, že slovo hrôza nevedia pochopiť ľudia, ktorí to sami neprežívajú. Žiadala by som prísnejší zákon pre opilcov.“

Toto sú slová obžaloby, ktoré som uviedla len sčasti preto, aby som zdôraznila príčiny, ktoré treba v oblasti alkoholizmu odstrániť. Keby sme v týchto listoch podčiarkli červenou ceruzkou príčiny alkoholizmu, ktoré vyplývajú z nedostatočného dodržiavania zákona číslo 120, mnoho ľudí u nás na Slovensku by sa cítilo vinnými za nedodržiavanie tohto zákona.

Zaiste poznáte — vážené súdružky a súdruhovia — stovky podobných prípadov a podobnú metodiku riešenia. Nechcem tým povedať, že by už nebolo aj opačných a účinných opatrení zo strany národných výborov a spoločenských organizácií. Žiaľ, je ich menej a alkoholizmus, najrozšírenejšia forma narkománie, vzrastá. Asi 400.000 detí alkoholikov v republike je bezprostredne ohrozené alkoholizmom, a tým aj náš socialistický štát. Stav v alkoholizme všetci poznáme. Treba naplniť zákonné opatrenia činní, a či ich sprísniť? Štatistika zaostávajúcich detí v rozu-

movom a telesnom vývoji žiada jedno i druhé. Táto štatistika žaluje alkoholizmus, ale i nás, za všetky tie zadné dvierka, ktorými uniká postih tých, čo v ranom veku ochudobňujú deti o radosť zo života v socializme, pripravujú ich o zdravie. Stačí pozrieť sa do detských domovov alebo aspoň do škôl. Medzi deťmi v domovoch so zvýšenou starostlivosťou a medzi ľuďmi, ktorí nekončia deväťročnú školskú dochádzku, je vysoké percento detí z rodín zatažených alkoholom.

V zpráve sa zdôrazňuje potreba zriadiť celoslovenský koordinovaný orgán pre boj proti alkoholizmu. Z tlačie vieme, že už niekoľko rokov sa zamýšľa nad zriadením ústavu pre alkoholikov, s ktorými si nevie spoločnosť takmer rady. V takomto ústave by sa liečili a zároveň pracovali tak dlho, dokiaľ by sa nestali spoločnosti užitočnými. Zatiaľ sa vraj diskutuje o tom, kto by mal podobný ústav zriadiť. Ministerstvo zdravotníctva, Ministerstvo vnútra, či Ministerstvo spravodlivosti? Tiež ako nájsť schopných ošetrovateľov, ako riešiť pracovnú príležitosť, zabezpečenie rodín a pod. Uvažujme, či sú to problémy riešiteľné alebo nie. Myslím, že áno.

Výchovné metódy v boji proti alkoholizmu môžu byť aj menej nákladné, rôzne a rovnako účinné, ak sa nám podarí zasiahnuť včas a na pravom mieste. Preto treba, aby sa toto snaženie stalo celospoločenskou záležitosťou; 170.000 občanov, väčšinou mužov, neplatí výživné na deti, má teda snaženie opodstatnenie starostlivosti o tento nežiadúci jav v našom socialistickom napredovaní.

V mene detí, ktoré už budú budovať komunizmus, prosím váženú Slovenskú národnú radu, aby sa pričínila o sprísnenie zákonných noriem a ich účinnosť proti notorickým alkoholikom, násilníkom, ktorí vplyvom alkoholu zanedbávajú povinnú výchovu a výživu svojich detí.

Bojujme verejnou kritikou proti fluktuantom, absentérom, alkoholikom. Aby naše slová nezostali frázami, strážme dobré meno funkcionára, ktorý chápe dôsledky alkoholizmu.

Žiadajme, aby sa omnoho prísnejšie trestalo nedovolené domáce pálenie alkoholu. Azda aj v systéme sledovania dôsledkov trestov treba urobiť opatrenia na národných výboroch.

Dôslednejšie nech sa postupuje voči orgánom a zodpovedným osobám, ktoré nevybavia v zákonnej lehote sťažnosti občanov, najmä vo veciach manželských a rodinných.

Miestne orgány verejnej bezpečnosti a záchytné stanice by mali dostať záväzné pokyny od nadriadených orgánov, aby rýchlo a pružne zasahovali a pomohli v prípadoch, kde ich žiadajú o pomoc voči notorickým alkoholikom, násilníkom a manželovi,

ktorý ohrozuje zdravie a bezpečnosť rodiny.

Povereníctvo zdravotníctva by malo prednostne riešiť zriaďovanie a udržiavanie protialkoholických zariadení a ich údržbu pre liečenie alkoholikov v oblastiach, kde je alkoholizmus najviac rozšírený.

My všetci sa usilujeme o to, aby národné výbory prostredníctvom svojich poslancov, občianske výbory, výbory žien, komisie pre ochranu verejného poriadku, protialkoholické sbory a komisie starostlivosti o deti poskytovali rady a pomoc rozvráteným rodinám i prednostným zaraďovaním osamelých žien do pracovného pomeru, aby sme zmiernili krivdu alkoholizmu páchanú na deťoch. Máme na to všetky možnosti, hovoril v úvodnom slove súdruh povereník.

Uvážme, akú možnosť postihu a aký dosah majú oddelenia ochrany mládeže pri národných výboroch. Výbory žien poukazujú na potrebu, aby Povereníctvo školstva dalo školám záväzné pokyny, aby sa učitelia s osobitnou starostlivosťou venovali deťom z rodín alkoholikov a rozvrátených rodín a spolupracovali s oddeleniami pre mládež pri národných výboroch, i keď sa už niekde tak robí. Spolupráca je potrebná i pri včasnom zaraďovaní detí do detských domovov z rodín, kde nie sú podmienky pre ich správnu výchovu a vývoj.

ROH bude mať v oblasti výchovy — ako hovoril súdruh **D a u b n e r** — skutočne veľkú úlohu. Prax ma núti povedať, že treba sprísniť disciplínu nielen smerom dolu, ale i smerom hore, k zodpovedným hospodárskym pracovníkom. Naozaj treba spracovať súhrn opatrení na podstatné zvýšenie účinnosti boja proti alkoholizmu, aby schválením Predsedníctva SNR nadobudli charakter noriem pre jednotné pôsobenie.

Občania nie sú spokojní ani s finančnou politikou v oblasti predaja alkoholu v súvislosti s bojom proti alkoholu. Mám dotaz. Uvádzajú sa predpisy o akumulácii a prémiovaní predaja z alkoholických nápojov? Ale treba i tieto predpisy pozmeniť.

Zamýšľam sa nad opatreniami z hľadiska aktuálnosti problematiky. Treba azda povedať znova, že uvádzanie zákonných opatrení do života si vyžaduje ľudí zapálených a presvedčených o ich politickom a hospodárskom dosahu.

Považujem rozpravu k zpráve Právnej komisie SNR za účinný podnet pre takéto úsilie.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdružke **Z a c h a r o v e j** za vystúpenie.

Hlási sa ešte niekto — súdružky a súdruhovia — o slovo do rozpravy?

Keďže sa nikto viac nehlási,

vyhlasujem rozpravu k 5. bodu programu za skončenú.

Upozorňujem, že členovia Právnej komisie sa zídu na prvom poschodí v miestnosti číslo 118, aby upravili konečné znenie návrhu uznesenia.

Nasleduje 15-minútová prestávka.

(Prestávka.)

(Po prestávke.)

Predseda Chudík:

Vážené súdružky a súdruhovia!

Právna komisia ešte pracuje na návrhu uznesenia. Diskusia bola veľmi obsiahla, tak spracovanie pripomienok chvíľu potrvá. Preto navrhujem, aby sme pokračovali v rokovaní vo zvyšku nášho programu.

Ďalším bodom programu by bol

návrh Predsedníctva Slovenskej národnej rady na zabezpečenie súčinnosti SNR pri občianskej kontrole výkonu trestu odňatia slobody.

Prosím súdruha povereníka Colotku, aby predniesol návrh.

Povereník dr. Colotka:

Súdružky poslankyne, súdruhovia poslanci!

Národné zhromaždenie Československej socialistickej republiky prijalo v poslednom období celý rad zákonodarných úprav za

účelom upevňovania záruk zákonnosti v našom štáte. Medzi týmito zákonodarnými úpravami má významné miesto tiež zákon o výkone trestu odňatia slobody číslo 59/1965 Zb. Tento zákon, ktorý je mimochodom zákonom upravujúcim podmienky a účel odňatia trestu slobody v našej spoločnosti, súčasne počíta na to, aby sa pri plnení úloh nápravno-výchovných zariadení zúčastňovala tiež naša verejnosť, osobitne na to, aby výkon trestu odňatia slobody prebiehal pod kontrolou našich zastupiteľských orgánov včítane Národného zhromaždenia. Konkrétne v paragrafe 47 sa hovorí, že túto občiansku kontrolu vykonáva komisia Národného zhromaždenia.

V súlade s rozvíjajúcou sa súčinnosťou medzi Národným zhromaždením a Slovenskou národnou radou a tiež v súlade s pripomienkou, ktorá bola uplatnená poslancom **D a u b n e r o m**, na Právnej komisii Slovenskej národnej rady sa pošlo do tohto ustanovenia súčasne také ustanovenie, že komisia Národného zhromaždenia pre výkon občianskej kontroly úzko spolupracuje — pokiaľ ide o nápravno-výchovné zariadenia na Slovensku — so Slovenskou národnou radou. Predsedníctvo Slovenskej národnej rady na svojom poslednom zasadnutí sa zaoberalo otázkou konkretizácie tohto ustanovenia a uznieslo sa odporučiť dnešnému plénu Slovenskej národnej rady návrhy:

1. aby súčinnosť s komisiou Národného zhromaždenia pre občiansku kontrolu nad výkonom trestu odňatia slobody vykonávala v zastúpení SNR Právna komisia Slovenskej národnej rady a

2. aby ako poslanci SNR boli z členov Právnej komisie SNR pre túto súčinnosť zvolení nasledovní poslanci:

- a) poslanec **Vojtech D a u b n e r**,
- b) poslanec plk. **Andrej F a g l i c**,
- c) poslankyňa **Emília M u r í ň o v á** a
- d) poslanec **Ján P a š k o**.

Abý bolo pre nás akosi zrejme, nevytvárame týmto samostatný orgán. Títo súdruhovia budú vyvíjať súčinnosť s komisiou Národného zhromaždenia, budú vedení komisiou SNR vo svojej práci a súčasne jej budú odovzdávať poznatky, aby táto komisia ako iniciatívny kolektívny a výchovný orgán SNR mohla ich poznatky uplatniť v praxi.

Predseda Chudík:

Ďakujem súdruhovi **C o l o t k o v i** za prednesenie návrhu.

Hlásí sa — súdružky a súdruhovia — niekto o slovo k tomuto

návrhu?

(Nikto.)

Nikto sa nehlási, rozprava odpadá, budeme hlasovať.

Kto súhlasí s návrhom Predsedníctva Slovenskej národnej rady ako bol prednesený, nech zdvihne ruku!

(Hlasovanie.)

Je niekto proti?

(Nikto.)

Zdržal sa niekto hlasovania?

(Nikto.)

Zisťujem, že Slovenská národná rada návrh Predsedníctva Slovenskej národnej rady jednomyselne schválila.

Posledným bodom programu je

návrh na doplnenie zloženia Slovenskej plánovacej komisie.

V súvislosti s prehíbením účasti ROH na príprave a zostavovaní štátneho plánu rozvoja národného hospodárstva a jeho realizovaní Predsedníctvo SNR navrhuje doplnenie Slovenskej plánovacej komisie súdruhom Timotejom Skalicným, tajomníkom Slovenskej odborovej rady.

Má niekto — súdružky a súdruhovia — iný návrh alebo pozmeneňovací návrh?

(Nikto.)

Pretože iného návrhu niet, budeme hlasovať.

Kto súhlasí s predneseným návrhom?

(Hlasovanie.)

Je niekto proti?

(Nikto.)

Zdržal sa niekto hlasovania?

(Nikto.)

Zisťujem, že Slovenská národná rada návrh schválila.

Dávam slovo zpravodajkyňi Právnej komisie Slovenskej národnej rady poslankyni Emílii Muríňovej.

Poslankyňa Muríňová:

Súdružky a súdruhovia poslanci!

Z poverenia Právnej komisie Slovenskej národnej rady predkladám plenárnej schôdzke SNR návrh Právnej komisie na uznesenie vychádzajúce zo zprávy, obsahujúcej niektoré problémy upevňovania socialistickej zákonnosti na Slovensku a z niektorých návrhov súdruhov poslancov a poslankýň. Právna komisia nepovažuje za potrebné predniesť celý návrh uznesenia, pretože bol súdruhom poslancom a poslankyniam doručený.

Právna komisia konštatovala, že súdruhovia poslanci a poslankyne vo svojich vystúpeniach vyjadrili v podstate zhodné poznatky ako obsahuje predložená zpráva. Na návrh súdruha Marku Právna komisia odporúča doplniť uznesenie v bode 1) ďalším odsekom tohto znenia:

„Zaradiť komplexnú problematiku individuálnej bytovej výstavby za účelom jej posúdenia a rozvinutia na jedno z najbližších zasadnutí Slovenskej národnej rady.“

Na základe návrhu súdruha poslanca Faglica, ako aj súdružky poslankyne Zacharovej navrhuje sa doplniť uznesenie na strane 6 bod 3 písmeno a) znením:

„...s tým, že o prijatých opatreniach bude informované plénum Slovenskej národnej rady.“

Pripomienka poslanca Bednára, ktorý odporučil preskúmanie ustanovenia § 198 odseku 1 a § 490 odseku 2 občianskeho zákonníka a ďalších, je Právna komisia Slovenskej národnej rady toho názoru, že problematické otázky sú sústavne vyhodnocované v súvislosti s uplatňovaním nových občiansko-právnych kódexov. Ak prax ukáže potrebnosť novej legislatívnej úpravy, Právna komisia v súlade so svojím poslaním iniciatívneho orgánu, Slovenská národná rada predloží príslušným orgánom potrebné návrhy.

K druhej pripomienke súdruha **B e d n á r a** týkajúcej sa vládneho nariadenia číslo 91/1960 o správnom konaní Právna komisia uvádza len toľko, že tento návrh bol už uplatnený v dokumente o národných výboroch a prerokovaný už aj v Právnej komisii ÚV KSČ.

Poslanec s. **D a u b n e r** sa okrem iného zaoberal otázkami súvisiacimi s inštitútmi spoločenských obhájcov a obžalobcov. K tomu poznamenávame, že aj jeho pripomienka bude uplatnená v príprave materiálov na XIII. sjazd KSČ.

Odporúčam, aby návrh uznesenia bol schválený s týmito pripomienkami.

Predseda Chudík:

Ďakujem s. **M u r í ň o v e j** za prednesený návrh.

Má — súdružky a súdruhovia poslanci — niekto pripomienky alebo doplnky k takto doplnenému návrhu uznesenia?

(Nikto.)

Pripomienok niet, dávam preto hlasovať o návrhu uznesenia Slovenskej národnej rady k zpráve o niektorých problémoch upevňovania socialistickej zákonnosti na Slovensku, a to s doplnkami ako ich odporučila zpravodajkyňa.

Kto súhlasí s návrhom uznesenia, nech zdvihne ruku!

(Hlasovanie.)

Ďakujem.

Je niekto proti?

(Nikto.)

Zdržal sa niekto hlasovania?

(Nikto.)

Zisťujem, že Slovenská národná rada uznesenie jednomyseľne schválila.

Záverom mi dovoľte — súdružky a súdruhovia — poďakovať všetkým našim hosťom na našom dvojdennom zasadnutí a ukončiť vyčerpaním 5. bodu schôdzky Slovenskej národnej rady naše zasadnutie.

(Koniec schôdzky o 15,30 hod.)

PRÍLOHY

Z P R Á V A

o činnosti Slovenskej národnej rady vo IV. volebnom období najmä z hľadiska uplatňovania dokumentu ÚV KSČ a ÚV KSS zo 7. mája 1964

Slovenská národná rada predstupuje pred Národné zhromaždenie so zpravou o svojej činnosti za uplynulú časť tohto volebného obdobia. Realizujúc ústavu a dokument ÚV KSČ a ÚV KSS o Slovenskej národnej rade, informuje tak Národné zhromaždenie o svojej činnosti, ako i o práci svojich orgánov, o úlohách, ktoré riešia a o problémoch, s ktorými sa pri plnení úloh stretávajú.

V systéme štátnych orgánov ČSSR prislúcha Slovenskej národnej rade významné miesto. Slovenská národná rada od svojho vzniku predstavuje ústavnú inštitúciu, ktorej postavenie, funkcia a úlohy bezprostredne súvisia so špecifickým spôsobom šátoprávneho riešenia spolužitia dvoch rovnoprávných národov v jednotnom československom štáte.

Slovenská národná rada už ako revolučný orgán povstania v prvom svojom štátnopolitickom dokumente — Deklarácii SNR z 1. septembra 1944 — v zhode s vôľou slovenského národa vychádzala zo zásady jeho samobytnosti, z požiadavky spoločnej československej štátnosti a spolunažívania Čechov a Slovákov v novom spoločnom štáte.

Obdobie rozvíjania národnej a demokratickej revolúcie a potom bezprostrednej socialistickej výstavby, najmä socialistickej industrializácie Slovenska, kladlo aj pred slovenské národné orgány závažné a náročné úlohy. Treba konštatovať, že pod vedením strany splnili úlohy nanečakávané, a tak sa zaslúžili spoločne s celoštátnymi orgánmi, ako aj národnými výbormi o nebyvalý hospodársky a kultúrny rozvoj Slovenska.

Výrobnno-hospodársku základňu, s ktorou Slovensko vstupovalo do prvých povojnových rokov, charakterizoval nerozvinutý priemysel bez potrebnej energetickej a surovinovej základne, rozdrobené a zaostané poľnohospodárstvo a nízka úroveň celej oblasti spoločenskej spotreby, ako aj bývania.

Generálna línia industrializácie Slovenska vytýčená roku 1946 VIII. sjazdom KSC znamená zásadný obrat. Za 20 rokov dosiahli sa v hospodárskom a kultúrnom rozvoji Slovenska mimoriadne úspechy. Riešilo sa zapojenie zdrojov Slovenska do reprodukčného procesu jednotnej ekonomiky ČSSR, čo umožnilo dosiahnuť vysokú dynamiku rozvoja výrobných síl štátu a na Slovensku uskutočniť hlboké zmeny v sociálno-ekonomickej štruktúre.

Základným článkom procesu hospodárskeho a kultúrneho pozdvihnutia Slovenska po oslobodení bol rozvoj priemyslu. Objem priemyselnej výroby sa zvýšil na 13-násobok, pričom od základu sa zmenila jeho vnútroodvetvová štruktúra v prospech strojárstva a surovinových odvetví. Produkcia základných surovinových a kovospracujúcich odvetví predstavuje dnes takmer 60 % celkového objemu priemyslu na Slovensku.

V poľnohospodárstve sa uskutočnil socialistický proces prestavby a vytvorili sa podmienky pre veľkovýrobu charakterizovanú vysokou úrovňou mechanizácie. Toto umožnilo dosiahnuť vzrast poľnohospodárskej výroby o viac ako jednu tretinu približne s polovičným počtom pracovníkov ako v roku 1948.

Socialistickou výstavbou Slovenska sa uskutočnili sociálno-ekonomické premeny, ktoré výrazne odzrkadľuje najmä vzrast zamestnanosti a vzdelanostná úroveň obyvateľstva.

Uskutočňovanie generálnej línie strany a politiky vlády na Slovensku o postupnom vyrovnávaní hospodárskeho a kultúrneho rozvoja Slovenska na úroveň českých krajov považuje Slovenská národná rada aj naďalej za svoju hlavnú úlohu.

V súlade s riešením základných úloh politického a ekonomického rozvoja republiky venovala strana sústavnú pozornosť výstavbe a práci štátnych orgánov a v tejto spojitosti i slovenským národným orgánom.

Základ pre rozvíjanie činnosti Slovenskej národnej rady v tomto volebnom období vytvoril dokument ÚV KSC a ÚV KSS zo 7. mája 1964. Za plnšie uplatnenie Slovenskej národnej rady. V dokumente sa tvorivo rozpracúva úloha Slovenskej národnej rady ako národného orgánu štátnej moci a správy na Slovensku, ktorá sa ako predstaviteľka samobytnosti slovenského národa v takomto postavení zúčastňuje na celoštátnom politickom a hospodárskom riadení. Na podklade dokumentu Národné zhromaždenie, vláda i Slovenská národná rada uskutočnili potrebné

opatrenia, aby v ňom rozvedené ústavné zásady „mohla Slovenská národná rada vo svojej činnosti uplatňovať ihneď od svojej ustavujúcej schôdzky po voľbách“.

Prijatie dokumentu si vyžiadala skutočnosť, že po roku 1960 v otázke výkladu ústavy o funkcii a úlohách Slovenskej národnej rady vládla určitá neujasnenosť, najmä v tom, do akej miery sa má a môže Slovenská národná rada podieľať na zabezpečovaní úloh ústredného riadenia, a ako má uplatňovať svoje úlohy vo vzťahu k celoštátnym, ako i územným orgánom na Slovensku. Neistota a pochybnosti, ako rozvíjať činnosť Slovenskej národnej rady v zmysle ústavy, bola i zo strany celoštátnych orgánov. To malo potom za následok aj nedostatočné uplatňovanie funkcie a zodpovedosti Slovenskej národnej rady nielen vo sférach jej originálnej pôsobnosti na úseku plánovania, rozpočtovania a pri výkone kontroly, ale aj nedocenenie úlohy Slovenskej národnej rady a jej orgánov vo vzťahu k národným výborom a výrobným hospodárskym jednotkám na Slovensku. Ani vláda nevyužívala dostatočne svoju ústavnú právomoc poverovať orgány Slovenskej národnej rady, najmä povereníkov Slovenskej národnej rady, konkrétnymi úlohami.

Dôsledky tohto stavu sa prejavovali v náplni a praktickej činnosti Slovenskej národnej rady, ako aj vo formách a metódach jej práce, ktoré nezodpovedali vždy súčasným potrebám rozvoja národného hospodárstva a vynaloženému úsiliu. Bolo potrebné postupne prekonávať určité úzke chápanie postavenia i úloh a zodpovednosti Slovenskej národnej rady pri riešení existujúcich problémov.

Organizátorská a riadiaca práca Slovenskej národnej rady sa prehĺbila najmä po XII. sjazde KSČ, ktorý vychádzajúc z marxisticko-leninských princípov riešenia národnostnej otázky v procese výstavby socializmu a komunizmu, z hodnotenia činnosti Slovenskej národnej rady a z potreby skvalitnenia riadiacej a organizátorskej práce štátnych a hospodárskych orgánov stanovil „v politickej oblasti pri ďalšom prehĺbovaní centrálného riadenia potrebu rozvíjať činnosť ústredných slovenských národných orgánov, predovšetkým Slovenskej národnej rady“.

Na základe záverov XII. sjazdu KSČ Ústredný výbor KSČ a Ústredný výbor KSS rozobrali dovtedajšiu činnosť Slovenskej národnej rady a jej orgánov a vytýčili základné smery pre rozvoj práce Slovenskej národnej rady. V postavení Slovenskej národnej rady a jej orgánov dokument zdôrazňuje tieto tri funkcie:

1. Slovenská národná rada je národným orgánom štátnej moci a správy na Slovensku, do pôsobnosti ktorého spadajú veci národnej a regionálnej povahy,

2. Slovenská národná rada v tomto postavení je súčasne národný článok celoštátneho politického a hospodárskeho riadenia pre územie Slovenska,

3. Slovenská národná rada spoluvytvára a spoluzabezpečuje celoštátnu politiku.

Tieto jednotlivé stránky postavenia Slovenskej národnej rady treba chápať vo vzájomnom vzťahu, pretože sú len rôznym funkčným prejavom jednej a tej istej ústavnej inštitúcie, ktorej postavenie, funkcia i úlohy bezprostredne súvisia so špecifickým spôsobom štátoprávneho riešenia samobytnosti slovenského národa v podmienkach jednotného československého štátu.

Skúsenosti získané z jednoročnej práce pôsobenia Slovenskej národnej rady od prijatia dokumentu presvedčivo potvrdzujú, že na jeho základe došlo k výraznému oživeniu jej činnosti vo všetkých smeroch. V dokumente ÚV KSČ a ÚV KSS rozvinuté postavenie, funkcia a úlohy SNR sú spoľahlivým základom tiež pre vyjadrenie účasti SNR v novom systéme hospodárskeho riadenia tak, aby Slovenská národná rada a jej jednotlivé orgány pracovali pri riešení hospodárskych a kultúrnych úloh rozvoja Slovenska v nových podmienkach s maximálnym efektom. Možno preto zodpovedne prehlásiť, že v súčasnom ústavnoprávnom vyjadrení postavenia, funkcie a úloh SNR, ako ich rozvinul dokument ÚV KSČ a ÚV KSS, sa tvorivo aplikuje leninské riešenie národnostných vzťahov v našich československých podmienkach a plne zabezpečuje všestranný rozvoj Slovenska ako organickej súčasť jednotného československého socialistického štátu.

Slovenská národná rada pristupuje vo IV. volebnom období k plneniu svojich zvýšených úloh a uvedomuje si zodpovednosť za ich plnenie voči našim národom.

Základné úlohy Slovenskej národnej rady a jej orgánov pre IV. funkčné obdobie boli formulované v programovom vyhlásení predsedu SNR na ustavujúcej schôdzke. Vychádzajú zo záverov XII. sjazdu a dokumentu ÚV KSČ a ÚV KSS o Slovenskej národnej rade. V programovom prehlásení sa zdôraznilo, že „najnáročnejšie úlohy má SNR a jej orgány pri realizovaní úloh štátneho plánu rozvoja národného hospodárstva na Slovensku. Pri uskutočňovaní zásad programového vyhlásenia vlády ČSSR sa bude SNR usilovať, aby všetky prírodné a ekonomické zdroje a rezervy Slovenska (surovinové bohatstvo, zdroje pracovných síl) sa čo najefektívnejšie využili v záujme posilnenia jednotnej československej ekonomiky“.

* * *

Prírodné a ekonomické zdroje Slovenska umožňujú sústavný rast jeho podielu na zabezpečovaní potrieb československého národného hospodárstva. Prejavuje sa to vo zvýšenej účasti Slovenska na hlavných odvetviach materiálovej výroby. Napr. podiel Slovenska v roku 1964 na priemyselnej výrobe v ČSSR dosiahol 20,1 % oproti 19,5 % v roku 1963, v poľnohospodárskej výrobe 29,9 % oproti 29,5 %, v stavebnej výrobe 30,8 % oproti 29,7 %, na štátnej investičnej výstavbe 31,5 % oproti 30,2 % a na celoštátnej zamestnanosti v socialistickom sektore národného hospodárstva 24,2 % oproti 23,7 % v roku 1963.

V zmysle politicko-hospodárskych direktív pre rozvoj Slovenska, stanovených XII. sjazdom KSČ, smernice pre vypracovanie návrhu 4. päťročného plánu rozvoja národného hospodárstva znamenajú ďalší podstatný krok v procese ekonomického vyrovnávania Slovenska s ostatnými oblasťami republiky.

Smernicami predpokladaný rozvoj priemyselnej výroby znamená zvýšenie podielu Slovenska na celoštátnej výrobe z 20,6 % r. 1965 na približne 24—25 % r. 1970. Poľnohospodárska výroba má vzrásť o 19 %.

V dôsledku toho v nastávajúcej päťročnici má dôjsť k ďalšiemu zníženiu relatívnych rozdielov a v niektorých prípadoch aj k zníženiu absolútnych rozdielov. Dosiahnutá materiálna základňa, rozvoj a úroveň surovinových odvetví, priaznivá kvalifikačná skladba pracovníkov, zdroje pracovných síl spolu s ďalším využívaním prírodných a ekonomických podmienok dávajú k tomu všetky predpoklady.

Jedným zo zdrojov rýchlejšieho rozvoja celého československého národného hospodárstva je plné využívanie kapacít strojárskych závodov na Slovensku.

Možnosti efektívnejšie ich využiť sústreďujú sa v koncepcionom riešení ich ďalšieho rozvoja, ich modernizácie a komplexného dobudovania, eventuálneho rozšírenia jestvujúcich kapacít, materiálového krytia a najmä stabilizácie výrobných programov.

S tým súvisí neuspokojivý stav vo vývoji kvalitatívnych ukazovateľov. Ich úroveň je nižšia ako celoštátna. Ekonomický prínos priemyslu na Slovensku vyjadrený ziskom nie je úmerný podielu na celoštátnej výrobe. V nedostatočnej miere sú využívané základné fondy vo viacerých rozhodujúcich podnikoch najmä v strojárstve.

S týmito problémami sa Predsedníctvo SNR viackrát zaoberalo, a to aj za účasti príslušných ministrov. Na základe výsledkov rokovaní na pôde Predsedníctva SNR vláda schválila rad konkrétnych opatrení, najmä uznesenie č. 104/1964 o koncepcii výrobných programov vybraných závodov na Slovensku. Toto uznese-

nie rieši koncepciu a rozvoj takých závodov, ako napr. Turčianske strojárne Martin, Strojárske a metalurgické závody Dubnica, Slovenské lodenie Komárno a ďalšie. Napriek tomu, že kontrola plnenia tohto uznesenia sa uskutočnila v straníckych orgánoch, v Predsedníctve SNR, u podpredsedu vlády s. Pilleru, na spoločnom zasadnutí Výboru NZ pre vybrané priemyselné odvetvia a dopravu a Slovenskej plánovacej komisie, a v júni t. r. i vo vláde, viaceré závery vládneho uznesenia sa neplnia. Tempo, podľa ktorého sa realizuje v podnikoch ťažkého strojárstva na Slovensku koncepcia výrobných programov, je pomalé. Preto treba energetickejšie presadzovať využívanie kapacít a zdrojov pracovných síl na Slovensku.

Ďalšie problémy, na ktoré SNR v spolupráci s príslušnými ministerstvami sústreďovala svoju pozornosť, najmä v súvislosti s kontrolou plnenia štátneho plánu rozvoja národného hospodárstva v oblasti priemyselnej výroby, týkali sa materiálového zabezpečenia výroby v niektorých závodoch, budovania útvarov predvýrobnej prípravy, zabezpečovania potrebných strojov a pod.

V súvislosti s prípravou smerníc pre vypracovanie návrhu 4. päťročného plánu rozvoja národného hospodárstva Slovenská národná rada v spolupráci so Štátnou plánovacou komisiou a strojárskymi rezortmi riešila problémy výrobného zamerania tých závodov, ktoré sa majú do roku 1970 na Slovensku vybudovať alebo rozšíriť. Okrem iného strojárskym závozom na Slovensku sa určila úloha plne kryť potreby celého národného hospodárstva radom významných výrobkov.

Popri starostlivosti o kvantitatívny rast výroby v podnikoch a závodoch na Slovensku bude sa musieť venovať pozornosť i kvalite výroby. Rokovanie o týchto otázkach v pléne SNR ukázalo, že problémy kvality si vyžadujú sústavnú starostlivosť tak zo strany nových odborových riaditeľstiev, ako aj zo strany orgánov SNR.

Na plynulé krytie potrieb výroby a služieb pre obyvateľstvo vplyva kvalita, kultúrnosť a ekonomika dopravy. Úlohy v železničnej, cestnej a lodnej doprave sa celkove plnia. Je to výsledok zlepšenej práce Východnej dráhy a prepravcov. Zostáva ešte vážnym problémom riešiť rytmičnosť nakládky a vykládky železničných vozňov, ich predržiavanie a nízke využitie nákladných automobilov.

Nepodarilo sa doteraz výraznejšie zlepšiť presnosť a kultúrnosť prepravy cestujúcich. Prejavuje sa to predovšetkým v preprave pracujúcich v rannej a odpoľudňajšej špičke. Príčinou tohto stavu popri niektorých nedostatkoch v organizácii prepravy je nedostatok kapacity a zlý technický stav dopravných prostried-

kov, najmä autobusov. Na Slovensku sa to prejavuje zvlášť citeľne vzhľadom na rýchly vzrast prepravných potrieb.

Otázkami dopravy a prepravy sa viackrát zaoberalo Predsedníctvo Slovenskej národnej rady. Tak prerokovalo hlavné smery a problémy rozvoja dopravy na Slovensku v rokoch 1964—1970, problémy súvisiace s prepravou pracujúcich do Východoslovenských železniarní a s výstavbou širokorozhodnej trate. Okrem toho riešilo súhrn problémov súvisiacich s mestskou hromadnou dopravou v Bratislave a v Košiciach.

Cestná sieť tiež nevyhovuje súčasným potrebám automobilovej dopravy. Hoci sa na štátnej cestnej sieti na Slovensku vybuďovalo od roku 1956 vyše 7000 km ciest, 11 180 km mostov, a podiel bezprašnosti ciest dosiahol 60 %, jednako zaostáva jej výstavba za prudkým rastom intenzity cestnej dopravy.

V dlhodobej koncepcii rozvoja cestnej siete bude treba prednostne zabezpečovať zosilňovanie vozoviek na vybraných cestných ťahoch, prebudovať nevyhovujúce mosty a zabezpečiť rozvoj miestnych komunikácií.

* * *

Dôležité miesto v rozvoji jednotnej československej ekonomiky má Slovensko v krytí potrieb pracovných síl. Roku 1964 predstavoval prírastok pracovníkov na Slovensku 43,5 % z celoštátneho prírastku a na krytí potrieb pre nedostatkové kraje v rámci organizovaného nábora sa Slovensko podieľa 55 %. Pracujúci Slovenska zúčastňujú sa na rozvíjaní kľúčových odvetví celoštátneho významu, predovšetkým na Ostravsku a pri osídľovaní pohraničia.

- Orientačné bilancie, vypracované ako podklad pre smernice pre vypracovanie návrhu plánu rozvoja národného hospodárstva na roky 1966 až 1970 ukazujú, že v tomto období podiel Slovenska na celoštátnych prírastkoch zdrojov pracovných síl bude 57 %. Aj po predpokladanej migrácii 30 000 pracovníkov do českých krajov v 4. päťročnici budú na Slovensku voľné zdroje pracovných síl, najmä ženských. Rozdiely vo využívaní zdrojov pracovných síl sú dôsledkom aj niektorých chýb v rozmiestovaní výrobných síl v minulých rokoch. Pri umiestovaní nových výrobných kapacít, najmä v spracovateľskom priemysle, sa nebrali dostatočne do úvahy existujúce zdroje pracovných síl.

Vychádzajúc z úloh programového vyhlásenia vlády, Slovenská národná rada a jej orgány venovali značné úsilie ďalšiemu začleňovaniu voľných zdrojov pracovných síl do tvorby spoločenského produktu a národného dôchodku. V tomto smere bolo

viacero rokovaní s celoštátnymi orgánmi. Začiatkom r. 1965 zaoberalo sa problematikou zdrojov pracovných síl aj spoločné zasadnutie Výboru NZ pre plán a rozpočet so Slovenskou plánovacou komisiou. Záverom sa odporúčalo podpredsedovi vlády a predsedovi Štátnej plánovacej komisie, aby výstavba nových závodov, najmä v spracovateľských odvetviach priemyslu, umiestňovala sa do oblastí s nižšou intenzitou zamestnanosti, pokiaľ výroba nie je viazaná na prírodné zdroje.

Aby sa tieto zámery mohli realizovať, Štátna plánovacia komisia a Slovenská plánovacia komisa spoločne preverili návrh oblastného rozmiestenia investičnej výstavby najmä v odvetviach spracovateľského priemyslu, a pri rešpektovaní zásad spoločenskej efektívnosti riešilo sa jej umiestenie vo väčšom rozsahu na Slovensku. Výsledok previerky sa premietol do smerníc pre vypracovanie návrhu plánu rozvoja národného hospodárstva na roky 1965—1970.

V oblasti pracovných síl vynárajú sa vážne problémy aj v súvislosti s tým, že ústredné orgány pre hospodárske jednotky, ktoré riadia, rozpísali nižší prírastok pracovníkov na Slovensku až o 21 000 osôb oproti úlohám smerníc. Bude preto potrebné, aby príslušné ústredné orgány v úzkej súčinnosti so SNR pri vypracovaní návrhu 4. päťročného plánu bezpodmienečne splnili túto úlohu danú smernicami, lebo jej nevyriešenie mohlo by v blízkej budúcnosti vyvolať ťažkosti.

V rámci vytvárania podmienok pre všestranný hospodársky a kultúrny rozvoj Slovenska súčasne sa riešilo a zabezpečovalo aj zvyšovanie ekonomickej úrovne tých oblastí, v ktorých žije značná časť našich spoluobčanov maďarskej a ukrajinskej národnosti. K rýchlejšiemu rozvoju týchto oblastí výrazne prispelo vybudovanie viacerých priemyselných závodov, ako napr. Duslo Šaľa, Slovenské lodenice Komárno, Tesla Stropkov, Transporta Medzilaborce, Závody 29. augusta v Bardejove. Niektoré ďalšie, ako napr. Potravinársky kombinát v Rimavskej Sobotě, sú pred dokončením. Buďuje sa Papierenský kombinát v Štúrove, Cukrovar v Dunajskej Strede a závod na spracovanie dreva v Uliči. Slovenská národná rada bude venovať aj naďalej sústavnú pozornosť ekonomickému rozvoju týchto oblastí.

Rýchly rozvoj československého národného hospodárstva kladie vysoké nároky na surovinovú a materiálovú zdroje. Aj XII. sjazd KSČ zdôraznil potrebu plne využívať vlastnú surovinovú a materiálovú základňu v súlade s vnútornými potrebami i s možnosťami zahraničného obchodu. V tomto smere možno v značnom rozsahu zvýšiť podiel Slovenska na celkovom rozvoji československej ekonomiky. Slovenská národná rada osobitne rozpracovala roz-

sah možností využití nerastné suroviny a drewnú hmotu. Podľa overených zásob sú na Slovensku najväčšie predpoklady pre spracovanie nerudných surovín, najmä magnezitu, surovín pre stavebniny, chemický, keramický, sklársky, ako aj zdravotnícky priemysel.

V magnezitovom priemysle riešilo Predsedníctvo SNR v spolupráci s rezortom hutníckeho priemyslu a rudných baní otázky súvisiace s budovaním nových kapacít, ako aj kvalitu magnezitových výrobkov v zmysle príslušných uznesení vlády a pléna SNR. Smernice pre vypracovanie 4. päťročného plánu rozvoja národného hospodárstva počítajú s rýchlym rozvojom tohto odvetvia priemyslu, najmä využitím nových kapacít v Jelšave, Mirkovej a Dúbrave.

Využívanie ďalších nerudných surovín sleduje plánovaná výstavba nových ťažobných a spracovateľských kapacít.

Pri možnostiach využívať nerudné suroviny pre rozvoj hospodárstva treba uviesť, že v tradičných oblastiach ťažby rúd má dôjsť v terajšom období k likvidácii niektorých vyťažených a niektorých máloefektívnych baní. V tejto oblasti tým vzniká vážny problém efektívneho využitia pracovných síl, keďže nateraz okrem ťažby rúd takmer niet tu stálych pracovných príležitostí. Bude spoločnou náročnou úlohou SNR a príslušných celoštátnych orgánov dohodnúť také konkrétne opatrenia, aby sa plánovitým vytváraním rovnocenných pracovných príležitostí predchádzalo hospodárskym a politickým škodám.

Veľké rezervy sú na Slovensku vo využívaní a spracovaní dreva, ako významnej domácej suroviny. Slovenské národné orgány sa podrobne zaoberali problematikou jeho komplexného využitia. Prijaté opatrenia na efektívnejšie zužitkovanie drevnej suroviny, najmä listnatého dreva, a na rozvoj druhotného spracovania dreva na Slovensku sa zatiaľ nedarí plniť vzhľadom na možnosti národného hospodárstva. Doteraz plánované zámery neumožňujú ani primerané extenzívne využitie rezerv listnatého dreva. Úlohy smerníc v tomto smere sú minimálne.

Pri vypracúvaní návrhov plánov rozvoja národného hospodárstva bude SNR s príslušnými celoštátnymi orgánmi hľadať možnosti, ako lepšie využiť zdroje surovín pre celkové urýchlenie hospodárskeho rozvoja ČSSR.

* * *

Jednou z najvážnejších úloh Slovenskej národnej rady v hospodárskej oblasti je zabezpečovať rozvoj poľnohospodárstva na Slovensku a pozdvihnúť jeho úroveň na úroveň českých krajov

v porovnateľných výrobných podmienkach. Rozhodujúce podmienky na to vytvorila socialistická prestavba poľnohospodárstva. Na Slovensku sa zvýšila hrubá poľnohospodárska výroba o jednu tretinu oproti predvojnovému stavu. JRD a ŠM v celoslovenskom meradle, hospodári v súčasnom období na 82 % celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy.

Pôdny fond na Slovensku má veľmi pestré druhové a genetické vlastnosti. Väčšina pôd patrí ku genetickým typom s menšou prirodzenou úrodnosťou. Z celkovej výmery poľnohospodárskej pôdy je 62 % menej úrodnej, prevažne v horskej, podhorskej a zemiakárskej výrobnjej oblasti, a 38 percent pôdy je úrodnej, pričom značná časť tejto pôdy má priaznivé tepelné podmienky, najdlhšie vegetačné obdobie, nad 2000 hod. slnečného svitu do roka, a rozprestiera sa na rovinách.

Z prírodných činiteľov poľnohospodársku výrobu sťažuje aj sezónna a priestorová nerovnomernosť zrážok.

Slovenská národná rada sústreďuje svoju činnosť predovšetkým na intenzifikáciu poľnohospodárskej výroby na základe optimálneho využitia celého pôdneho fondu vzhľadom na prírodné a ekonomické podmienky poľnohospodárstva. Rozširovanie chemizácie v poľnohospodárstve cestou intenzívnejšieho hnojenia sa výraznejšie prejaví vo zvýšených úrodách najmä za predpokladu súbežného rozšírenia meliorácií a závlah. Aby sa sústavne zvyšovali hektárové výnosy a dosahovali prípadne aj dve úrody za rok v teplejších úrodných oblastiach Slovenska, najmä na Žitnom ostrove, Východoslovenskej nížine, v oblasti dolného Považia a Ponitria, nevyhnutne treba budovať veľkoplošné závlahy a v horských a podhorských oblastiach hnojovicové hospodárstva. Zvýšená výroba krmív, najmä objemových, ktorá sa dosiahne pomocou závlah, sa ďalej efektívne zhodnotí zvyšovaním úžitkovosti hospodárskych zvierat.

Slovenská národná rada sústreďuje svoju pozornosť pri zvyšovaní intenzity poľnohospodárskej výroby na päť oblastí Slovenska, v ktorých sa v súčasnosti riešia špecifické problémy zúrodňovania pôdy a jej ochrany.

V oblasti Východoslovenskej nížiny, Moldavskej nížiny a Medzibodrožia sa komplexne riešia vodohospodárske a pôdne úpravy. Rozloha Východoslovenskej nížiny predstavuje vyše 138 tis. ha poľnohospodárskej pôdy, z ktorých bolo cca 100 tis. ha zaplavovaných a podmáčaných.

V oblasti južného Slovenska, vrátane dolného Považia, sa sústreďuje výstavba veľkoplošných závlah. Vybudované sú veľkoplošné závlahy Madunice I a II pre zvalažovanie poľnohospodárskych kultúr na ploche 3400 ha. V tomto roku bola dokončená

prvá etapa veľkoplošnej závlahy Šaľa — Kolárovo s rozsahom 7200 ha. Vo výstavbe sú závlahy v celkovom rozsahu 26 600 ha.

V oblasti Záhoria sa komplexne rieši zúrodňovanie pôdy. Ide o plochu vyše 123 tis. ha, z ktorej na 49 % plôch v dôsledku neupravených vodohospodárskych a pôdných pomerov sa hospodárilo extenzívne. Úpravou tokov sa ochráni vyše 17 tis. ha proti záplavám, 32 tis. ha sa plošne odvodňuje a vykonávajú sa následné agrotechnické opatrenia na zúrodnenie piesčitých pôd, ako aj úpravy vo výrobnom zameraní poľnohospodárskych závodov s orientáciou na zeleninárstvo, skoré zemiaky a ovocinárstvo. I v ďalších rokoch sa uvažuje v tejto oblasti s výstavbou veľkoplošných závlah. Obdobne ako na Záhorí, sú veľké rezervy v správnom využití a zúrodnení piesočnatých pôd aj na južnom a východnom Slovensku.

V povodí Iplľa sa uvažuje s úpravou toku Iplľa a jeho prítokov.

Súčasne s výstavbou závlah v uvedených oblastiach sa robia organizačné prípravy na ich prevádzku a rieši sa zameranie poľnohospodárskej výroby v závlahových podmienkach.

Slovenská národná rada považuje za naliehavú úlohu v najbližších rokoch riešiť celý komplex otázok súvisiacich s upevnením zaostávajúcich a ekonomicky slabých JRD. S tým úzko súvisí zvýšenie úrovne poľnohospodárskej výroby vo Východoslovenskom a Stredoslovenskom kraji, kde sa koncentruje najväčšia časť ekonomicky slabých JRD. Účinnejšie riešenie ekomických a výrobných problémov družstiev s nižšou úrovňou hospodárenia bude iste organickou súčasťou nového systému ekonomického riadenia poľnohospodárstva.

Obzvlášť zložitým špecifickým problémom poľnohospodárstva na Slovensku je rozvoj výroby v horských a podhorských oblastiach. Tieto oblasti gravitujú do 20 okresov a 1500 obcí s výmerou vyše 900 tis. ha poľnohospodárskej pôdy, čo je 33 % poľnohospodárskej pôdy na Slovensku.

Zaostávanie výroby v horských oblastiach zapríčiňuje nedostačonné prispôsobovanie sa prírodným podmienkam, ktoré treba dôslednejšie rešpektovať pri rozpise plánu trhovej produkcie a špecializácii poľnohospodárskych závodov. Komplexné rozbor a prepočty ukazujú, že aj pri riešení niektorých čiastkových otázok rozvoja týchto oblastí — banskobystrické hnutie za zúrodňovanie lúk a pasienkov, popradské hnutie za zvýšenie výroby zemiakov, opatrenia na rozvoj chovu hovädzieho dobytka a oviec, kooperácia s nížinnými областami v pastve mladého chovného dobytka — poľnohospodárska výroba v nich zaostáva. Rozdiely v peňažných príjmoch družstevníkov z poľnohospodárskej výroby od roku 1960 po zavedení nového systému nákupu a obme-

dzení pridruženej výroby sa dokonca prehlbujú v porovnaní s ostatnými oblasťami. Treba preto v oblasti výroby a ekonomiky hľadať cesty, aby spoločensky vynaložené náklady na poľnohospodársku výrobu prinášali žiadúci efekt i v horských oblastiach a aby práca v poľnohospodárstve v horských a podhorských oblastiach zaručovala pracujúcim primeranú životnú úroveň.

Postupne treba riešiť aj výrobnú základňu v oblastiach s rozptýleným osídlením a v extrémnych horských a podhorských podmienkach, kde hospodárija prevažne jednotlivo hospodáriaci roľníci. Tento problém sa vynára najmä v súvislosti s plnením uznesenia ÚV KSČ zo septembra 1963 o plnom a racionálnom využití všetkej pôdy pre poľnohospodársku výrobu. Na Slovensku ide o 292 tis. súkromných držiteľov poľnohospodárskej pôdy, hospodáriacich na 400 tis. ha, z toho na 241 tis. ha ornej pôdy. Najväčší podiel na súkromnom sektore majú okresy Čadca 86,5 %, Dolný Kubín 71,7 %, Pov. Bystrica 43,9 %, Humenné 42,9 % a Žilina 40,4 % pôdy.

V záujme zabezpečenia poľnohospodárskej výroby a trhovej produkcie aj u jednotlivo hospodáriacich roľníkov treba poskytovať širšie možnosti pre nákup priemyselných hnojív, šlachtených osív, poľnohospodárskeho náradia, pre služby strojových a traktorových staníc, pre odbornú-poradenskú službu a zakladat' spoločensťv podľa obdoby pasienkových spoločensťiev.

Investičná výstavba v rokoch 4. päťročnice sa v poľnohospodárstve sústreďuje v prvom rade na zvyšovanie úrodnosti pôdy.

Na úseku rozvoja techniky v poľnohospodárstve v poslednom čase zameriavalo sa zvýšené úsilie na výstavbu hnojovicových hospodársťiev. Doteraz sa vybudovalo a rozostavalo s určením pre prevádzku ešte v tomto roku 372 objektov pre hnojovicové a močovkové závlahy na 23 900 ha.

Úspešne prenikla do praxe veľkovýrobná technológia zberu sena dosušovaného studeným vzduchom a výroba bielkovinovej a polobielkovinovej siláže.

Na výrobu lucerkovej sennej múčky sa vybudovalo v krmovínarskom priemysle na Slovensku 15 teplovzdušných sušiarňi na obohatenie krmných zmesí biologicky hodnotými bielkovinami.

Na úseku mechanizácie poľnohospodárskej výroby hlavné úsilie sa zameriavalo na riešenie mechanizácie poľnohospodárskych prác v horských a podhorských oblastiach a na zvýšenie technickej a technologickej úrovne mechanizácie v živočíšnej výrobe.

Popri koncepčnom rozpracovaní úloh rozvoja pôdohospodárstva na Slovensku so zreteľom na jeho špecifické prírodné a ekonomické podmienky a celkovú úroveň rozvoja Slovenská národná rada vykonala celý rad operatívnych opatrení, aby sa zvládli

úlohy v plánovanom rozvoji výroby, v nákupe poľnohospodárskych výrobkov a v lesnom hospodárstve.

Osobitné úsilie bolo treba vyvinúť na prekonanie dôsledkov vlnajšieho sucha vo Východoslovenskom a Stredoslovenskom kraji. Predvídavo a včas, t. j. už v jeseni, v zmysle uznesenia vlády boli realizované účinné opatrenia na vytvorenie dobrých podmienok pre úspešné prezimovanie hospodárskych zvierat, najmä pokiaľ išlo o hospodárnejšie využívanie krmív. Tak sa dosiahlo, že kondícia kráv a dobytky v uplynulom zimnom období citeľnejšie neutrpela a že sa v roku 1965 úžitkovosť hospodárskych zvierat zlepšila. To umožnilo s nižšími priemernými stavmi zvierat zvýšiť trhovú produkciu živočíšnych výrobkov oproti úlohám plánu i proti vlnajšku.

Dobré výsledky popredných poľnohospodárskych závodov, ktoré výrobou dostatku kvalitných krmív vedeli vytvoriť podmienky pre využívanie výrobnnej potencie hospodárskych zvierat, ukazujú, aké sú rezervy v ich úžitkovosti. Napr. okres Dunajská Streda ako prvý v republike prekročil priemernú dojivosť 2500 litrov mlieka na kravu ročne. V tomto okrese na JRD v Topoľníkoch s priemerným stavom 545 kráv nadojili 3533 litrov mlieka na dojnicu, v Orechovej Pôtoni od 521 kráv 2927 litrov mlieka, podobne dobré výsledky dosiahli vo Veľkom Blahove a inde. Poľnohospodári na Slovensku dodali do 31. augusta t. r. nad plán 36 806 ton mäsa, 15 626 000 litrov mlieka a 28 703 000 kusov vajec.

Dosiahnuté výsledky v trhovej produkcii za I. polrok 1965 na Slovensku sú napríklad v mäse celkom takmer na úrovni celoročného nákupu r. 1952, mlieka sa nakúpilo viac ako za celý rok 1955 a polročný nákup konzumných vajec je na úrovni celoročného objemu roku 1960.

Ďalšie zvyšovanie poľnohospodárskej produkcie na Slovensku bude organizovať Slovenská národná rada cieľavedomou intenzifikáciou poľnohospodárskej výroby.

* * *

Vážne úlohy zabezpečovalo v posledných rokoch lesné hospodárstvo za mimoriadne ťažkých podmienok. Treba uviesť, že veľká lesnatosť Slovenska (36,6 %) a značný podiel lesov z výmery lesov ČSSR (41,6 %), ako aj podiel celkových drevných zásob (42,59 %), dávajú veľkú váhu tomuto národohospodárskemu odvetviu. Jeho dôležitosť zvyrazňuje i vodohospodársky a pôdochranný význam lesov, čo treba v našich podmienkach osobitne zdôrazniť.

Podmienky pre plnenie úloh lesného hospodárstva boli v posledných rokoch veľmi nepriaznivé. Cieľavedomé plánovanie a plynulosť prác v lesnom hospodárstve narušovali sústavné kalamity, ktoré obzvlášť v rokoch 1963 až 1965 nadobudli nebyvalý rozsah. Roku 1963 predstavovalo spracovanie kalmítneho dreva 38,4 %, roku 1964 33,7 % a v roku 1965 bude predstavovať vyše 80 % celkových ročných ťažieb na Slovensku. Kalamity značne ovplyvňujú a sťažujú ťažobnú ale aj pestovateľskú činnosť. Prítom vybavenosť lesného hospodárstva na Slovensku veľmi zostáva za celoštátnou úrovňou. V posledných rokoch sa táto zlepšila len čiastočne, a to najmä budovaním lesných ciest. V rokoch 1963—1965 uviedlo sa do prevádzky 355,4 km tvrdých lesných ciest.

Napriek týmto ťažkostiam lesné hospodárstvo vcelku splnilo základné úlohy, ktoré preň vyplývali z plánu rozvoja národného hospodárstva.

Zásobovanie nášho priemyslu drevnou surovinou bolo plynulé a podniky a lesné závody zabezpečili i rozšírenú reprodukciu lesného fondu všestranným zveľaďovaním lesov.

Treba však poukázať na vážne nedostatky pri využívaní drevnej suroviny. Využívanie dreva nie je rovnomerné: v prevažnej miere využíva sa ihličnaté drevo, zatiaľ čo o listnáče, najmä dub, hrab, cer a iné, spracovateľský priemysel nejaví dostatočný záujem. Toto je tiež jedna z príčin trvalej disproporcie medzi únosnými a skutočnými ťažbami dreva, ktorú odstraňujeme len veľmi pomaly. V rokoch 1961—1965 dosiahli totiž preťažby u ihličňanov až 47,7 %, no u listnáčov plnila sa únosná ťažba len na 89,9 %. Toto je tiež jedna z príčin trvalej disproporcie medzi únosnými kapacitami na spracovanie listnatého dreva.

Slovenská národná rada pomáhala zabezpečovať úlohy lesného hospodárstva na Slovensku v celom ich rozsahu a obzvlášť sa zameriavala na problematiku, ktorá je pre lesy na Slovensku špecifická. Išlo najmä o zveľaďovanie lesného fondu zalesňovaním holín a nelesných pôd, o ochranu lesov najmä urýchlenou likvidáciou dôsledkov kalamity, o úpravu lesnej pastvy, o ochranu jedle, o výstavbu lesných ciest a socializáciu lesov.

Veľký rozsah lesného hospodárstva a jeho značný podiel na celoštátnej výmere lesov vyžaduje si organizačne pružnejšiu formu riadenia, aby sa zveľaďovalo a najmä čo najhospodárnejšie využívalo toto naše bohatstvo.

* * *

Zo zdrojov, ktoré zefektívňujú národné hospodárstvo, čoraz viac vystupuje do popredia problém vody, a to so zreteľom na

potreby priemyselnej vody, závlah a odvodňovania, čistoty tokov, ich regulácie a znižovania nebezpečenstva povodní, využívania vody ako energetického zdroja a dostatočného množstva nezávadnej pitnej vody.

Slovenská národná rada pripisuje tejto problematike veľký význam, a preto sa aj plenárna schôdzka v máji t. r. zaoberala otázkami súčasného stavu a ďalšieho rozvoja vodného hospodárstva za účasti delegácie NZ, vlády ČSAV a popredných vodohospodárov i funkcionárov národných výborov.

Doterajší rozvoj vodného hospodárstva na Slovensku aj napriek dosiahnutým úspechom nezabezpečil v plnom rozsahu riešenie problematiky. V zásobovaní národného hospodárstva vodou často dochádza k ťažkostiam, najmä v hospodársky vyvinutých oblastiach, kde sústredenie priemyslu a obyvateľstva do väčších aglomerácií, intenzifikácia poľnohospodárstva, rozvoj chemizácie, ako aj zvýšené nároky na životnú úroveň kladú osobitné nároky na zdroje a hospodárenie s vodou.

V uplynulom období sa dosiahlo určité zlepšenie v zásobovaní obyvateľstva a priemyslu vodou vybudovaním nových miestnych, najmä skupinových vodovodov. Súčasný stav napriek tomu je neuspokojivý. Koncom roku 1964 bolo len 31,7 % obyvateľstva zásobované pitnou vodou z vodovodnej siete, celý rad väčších obcí doteraz nemá vybudovaný vodovod, nevynímajúc ani takú veľkú obec ako je Kolárovo s 11 000 obyvateľmi. V okresných mestách Nové Zámky, Senica, Galanta, Trebišov budujú sa vodovody ešte len teraz.

Slovenská národná rada na svojej májovej plenárnej schôdzke poukázala na kritický stav vo vývoji čistoty vodných tokov a na nutnosť rýchlejšieho riešenia týchto problémov, najmä z hľadiska zabezpečenia obyvateľstva zdravotne nezávadnou pitnou vodou. V súbore prijatých opatrení orientovala Slovenskú plánovaciu komisiu na odstránenie najnaliehavejších problémov už v 4. päťročnom pláne. Základným zámerom uznesenia SNR, pokiaľ ide o pitnú vodu, je postupne vybaviť celoobecnými vodovodmi obce nad 5000 obyvateľov, okr. mestá a dôležité priemyselné sídliská.

Pre menšie obce sa výstavba menších vodovodov zabezpečuje svojpomocou obyvateľstva v rámci akcie „Z“. V tomto roku si obyvatelia budujú 25 takýchto vodovodov.

Situácia v kanalizovaní obcí je ešte horšia. Koncom roku 1964 bola kanalizácia len v 152 obciach, v ktorých žije 21,4 % obyvateľstva.

Smernice predpokladajú rýchlejšie tempo výstavby kanalizačnej siete, najmä v okresných a priemyselných centrách s počtom nad 10 000 obyvateľov a v sídliskovej výstavbe.

Krytie potrebnej vody pre národné hospodárstvo a pre zásobovanie obyvateľstva možno v rozhodujúcej miere zabezpečiť hlavne výstavbou nádrží, ktoré súčasne umožnia aj komplexné využitie vody a ochranu proti veľkým vodám. V súčasnosti sú vo výstavbe vodné diela Ružín, Veľká Domaša a Vihorlat a vodárenská nádrž Hriňová. Do roku 1970 sa predpokladá začať výstavbu ďalších nádrží na vyrovnanie bilancie vody, ako i vodárenských nádrží.

Veľký význam má aj výstavba malých vodných nádrží, ktoré predstavujú cenné zdroje vody pre drobné a najmä hnojivé závlahy.

V najbližších rokoch vzrastie potreba vody pre poľnohospodárstvo. V súčasnosti činí spotreba vody na zavlažovanie cca 150 mil. m³ ročne. Do roku 1970 má sa rozsah závlah podstatne zvýšiť. Veľkoplošné závlahy sa sústreďujú na oblasť Dunaja, Váhu a na Východoslovenskú nížinu, ktoré najlepšie spĺňajú podmienky efektívnosti z hľadiska výroby i zdrojov vody. Hnojivé závlahy sa budú budovať v tých oblastiach, v ktorých prirodzené prietoky alebo nádrže miestneho významu umožňujú zavlažovanie.

Stupeň energetického využitia slovenských riek nesvedčí o dôslednom využívaní vodného potenciálu, ktorý máme k dispozícii. Po vybudovaní stredného úseku vážskej kaskády neuvažuje sa do roku 1970 s jeho širším využívaním. Do roku 1970 sa odovzdajú do prevádzky nevelké výkony vodných diel, Ružín 50 MW a Veľká Domaša 11 MW.

Pri riešení týchto problémov orgány SNR aktívne spolupracovali s ústrednými orgánmi, ako aj s vodohospodárskymi a stavebnými orgánmi, najmä v snahe maximálne urýchliť postup prác na príprave výstavby vodných diel na Dunaji. Realizácia týchto diel javí sa mimoriadne súrna nielen z hľadiska potrieb celonárodného hospodárstva — získa sa cca 900 MW elektrickej energie — ale aj z hľadiska účinnej ochrany obyvateľstva a celého hospodárskeho života na Žitnom ostrove pred veľkými dunajskými vodami.

Vláda v úzkej spolupráci s Predsedníctvom SNR preskúmala prípravu výstavby vodného diela Liptovská Mara a vzhľadom na preukázanú vysokú efektívnosť tohto diela schválila jeho výstavbu. Podľa prepočtov sa táto efektívnosť v jednotlivých odvetviach národného hospodárstva prejaví takto:

V poľnohospodárstve vodné dielo zabezpečí závlahy pre 105 tis. ha pôdy, v energetike sa získa na vodných elektrárňach Liptovská Mara a Bešeňová výroba ročne 103 mil. kWh, značne sa zvýši výroba v jestvujúcich elektrárňach vážskej kaskády.

Realizácia tohto vodného diela predstavuje ročne čistý výnos vo výške 213,4 mil. Kčs. Celkové investičné náklady vynaložené na výstavbu vodného diela Liptovská Mara sa v pomerne veľmi krátkom čase navrátia a súčasne sa eliminuje povodňové nebezpečenstvo Váhu, najmä po doriešení rieky Kysuce a Rajčianky.

Úpravy tokov a ochrana pred veľkými vodami nie sú zatiaľ na Slovensku v dostatočnom rozsahu uskutočnené. Pomerne najúplnejšie sú vybudované na dolnom Váhu, Morave, čiastočne na Nitre a dobudujú sa v oblasti Východoslovenskej nížiny a na Slanej. V Predsedníctve SNR bola schválená koncepcia komplexného vodohospodárskeho riešenia povodia Ipľa. Proti záplavám je na Slovensku chránená plocha 428 tis. ha.

Za posledných desať rokov zapríčinili povodne na Slovensku značné škody. Škody spôsobené povodňou roku 1954 činili asi 210 mil. Kčs, r. 1958 cez 300 mil. Kčs a r. 1960 viac ako 660 mil. Kčs. R. 1960 boli v jednotlivých povodiach nasledujúce škody: v povodí rieky Váhu asi 322 mil. Kčs, Hrona 101 mil. Kčs, Nitry 68 mil. Kčs, na Ipli 21 mil. Kčs, Slanej 34 mil. Kčs, Hornáde 38 mil. Kčs, v povodí Bodrogu 34 mil. Kčs, Popradu a Dunajca 36 mil. Kčs. Roku 1965 nie sú zatiaľ ukončené odhady škôd v Západoslovenskom kraji. V Stredoslovenskom kraji sú vo výške asi 200 mil. Kčs a Východoslovenskom kraji cez 107 mil. Kčs. Okrem týchto povodní vyskytujú sa v menších oblastiach povodne každý rok, ktoré tiež zapríčiňujú značné škody.

Ako ukázali aj tohtoročné povodne v jednotlivých povodiach riek, treba venovať i naďalej a vo väčšej miere starostlivosť úprave odtokových pomerov za účelom ochrany proti záplavám. Konečný národohospodársky efekt vodohospodárskych úprav na tokoch, i keď je ťažko vyčíslieť, možno ukázať na prínose vodohospodárskych úprav Východoslovenskej nížiny. Každoročné škody z titulu záplav na Východoslovenskej nížine činili v priemere 40 mil. Kčs. Podľa skúseností boli by škody tohto roku omnoho väčšie, ale keď sa uskutočnili čiastočné vodohospodárske úpravy v minulom roku, bol dosiahnutý čistý výnos z ochránenej pôdy v hodnote 46 mil. Kčs.

Rieka Ipeľ záplavami spôsobuje každoročne škody na území ČSSR asi 16 mil. Kčs. Úpravou odtokových pomerov sa predpokladá zvýšený výnos len v poľnohospodárstve asi 20 mil. Kčs a v nich nie sú započítané všetky úžitky vyplývajúce z ďalších možností rozvoja jednotlivých odvetví národného hospodárstva. Okrem zvýšenia bezpečnosti a ochrany územia priľahlého k Dunaju a dolných tratí jeho prítokov, treba doriešiť ochranu v povodí Ipeľa, Hrona, dolnom toku Hornádu, na Nitre a Žitave a na niektorých menších tokoch, t. j. plochu asi 135 000 ha. Ide o o-

ochranu veľkých komplexov územia a podľa skúseností z iných podobných investícií, ktoré sa už uskutočnili alebo sú vo výstavbe, doba návratnosti vložených investícií nebude presahovať 10 rokov.

Do roku 1970 sa uvažovalo s úpravou odtokových pomerov najmä v poľnohospodárskych produkčných nížinných oblastiach, hlavne na Východoslovenskej nížine, v oblasti Záhoria, Žitného ostrova, Nitry, Žitavy a Ipľa. Rozsah investícií bude treba znova preskúmať s prihliadnutím na situáciu, ktorá vznikla po tohtoročných povodniach.

Tohtoročná vodohospodárska situácia na Slovensku bola charakterizovaná súhrnom mimoriadne nepriaznivých faktorov, čo vyvrcholilo katastrofálnou povodňou Dunaja. Veľkými vodami Dunaja a jeho ľavostranných prítokov, Moravy, Váhu, Nitry, Hrona a Ipľa, je ohrozovaná Záhorská a Juhoslovenská nížina. Obidve tieto nížiny majú rozlohu vyše 370 000 ha a sú chránené proti veľkým vodám ochrannými hrádzami v dĺžke 1284 km.

Na jar sa ukazovala veľmi nepriaznivá hydrologická situácia, a to nielen na samotnom toku Dunaja, ale i na prítokoch, a to súčasne. Vysoké vodné stavy trvali od konca mesiaca marca až do júna, teda skoro 4 mesiace. Na Dunaji v tomto období prešlo 7 povodňových vln, ktoré vyvolávali príslušné stupne povodňovej aktivity. Najvyšší vodný stav v Bratislave 914 cm bol dňa 16. júna 1965, ktorý znamená tretí stupeň povodňovej aktivity — ohrozenie. Podobne to bolo i na prítokoch Dunaja, iba s menšími časovými odchýlkami.

V dôsledku dlhotrvajúcich vysokých vodných stavov a porušením podložia ochranných hrádzí sufóznymi zjavmi došlo k pretrhnutiu ochranných hrádzí Dunaja, a to pri Patinciach 15. júna a pri Čičove 17. júna 1965. Záplava spôsobená priamo z hrádzových prietrží najviac zasiahla okresy Komárno a Dun. Streda, v ktorých zničila úrodu na 86 647 ha. Bolo úplne demolovaných 3474 domov a 5298 vážne poškodených. Na komunikáciách škody sa odhadujú za 170 mil. Kčs. Značné straty vznikli uhynutím dobytky, ošípaných a hydiny. Vysoké vody na Dunaji a jeho prítokoch a spodné vody zaplavili v celom Západoslovenskom kraji dovedna 145 000 ha pôdy.

Odstraňovanie následkov katastrofálnych povodní sa stretlo s veľkým porozumením a spontánnou pomocou pracujúcich. Prejavy solidarity z celej ČSSR znovu dokumentovali morálnopolitickú jednotu nášho ľudu a veľmi významne prispievajú k likvidácii následkov tejto ohromnej živeľnej katastrofy.

Veľkú solidaritu nám prejavila pri záchranných prácach Maďarská ľudová republika a sovietska armáda.

Skúsenosti z tohtoročnej povodne, ako aj skúsenosti z posledných povodní v r. 1954 a 1956 potvrdili, že ochrana proti veľkým vodám, odvedenie vnútorných vôd a úprava odtokových pomerov na prítokoch je nedostatočná a nevyhovuje z viacerých príčin.

Po povodni v rokoch 1954 a 1956 sa prišlo k rekonštrukcii a ku generálnym opravám ochranných hrádzi, najmä zvyšovaním a zosilňovaním hrádzového telesa. V ďalších rokoch sa spomalil postup pri základnejšej výstavbe hrádzi aj z toho dôvodu, že sa predpokladal súbežný postup s výstavbou vodného diela na Dunaji. Nedostatočné a postupne znižované finančné prostriedky v jednotlivých rokoch neumožnili ani dobudovať zvýšenie a zosilnenie hrádzi v celom úseku, a tým menej sa venovalo úprave podložia ochranných hrádzi, najmä odstráneniu sufózie a presakov spodných vôd. Rovnako bolo nedostatočné aj bagrovanie nánosov v koryte Dunaja.

Povodeň ukázala, že odvodňovací systém je nedostatočný pri tak nepriaznivej hydrologickej situácii, aká bola v r. 1965. Sieť odvodňovacích kanálov treba dobudovať. Čerpacie stanice boli nedostatočne chránené, takže došlo k ich zaplaveniu. Sú zastaraného typu, majú nedostatočnú kapacitu a je ich málo.

Najväčší prítok Dunaja, rieka Váh, je energeticky využívaná na stupňoch s derivačným systémom. Využitie rieky Váhu a celková úprava odtokových pomerov nie je dobudovaná najmä v hornom povodí a prítokoch, a taktiež treba dobudovať využitie Váhu na jeho dolnom úseku.

Stretnutie kulminačných špičiek Dunaja a Váhu upozornilo, že treba venovať väčšiu pozornosť úprave odtokových pomerov budovaním retenčných priestorov, a to nielen na hlavných tokoch povodia, ale najmä na všetkých väčších prítokoch, vybudovať dôsledný vodohospodársky dispečing a zladit' záujmy vodohospodárske so záujmami energetickými.

Skúsenosti ukázali, že vybavenosť a organizácia povodňovej ochrany so zreteľom na špeciálny charakter „chráneného územia“ je nevyhovujúca. Vodohospodárske organizácie spravujúce ochranné zariadenia nemajú dostatočný počet odborných pracovníkov na obsadenie strážených úsekov pri nižších stupňoch povodňovej aktivity. Ďalej nie sú vytvorené odborné zálohy stavebnomontážnej organizácie, ktorá v priebehu za vyšších stupňov povodňovej aktivity by strážila ochranné hrádze a vykonávala zabezpečovacie a záchranné práce. Na tieto práce sú prizývaní brigádnici-neodborníci, obyčajne dôchodcovia z radov občianstva, nakoľko odborná stavebno-montážna služba — Vodohospodárska stavebná obnova (dnes Vodohospodárske stavby, n. p.) bola odčlenená do rezortu Ministerstva stavebníctva.

Nedostatočná vybavenosť stálej rezervy najmä veľkokapacitnými čerpadlami a iným inventárom a materiálom sťažila urýchlené odvedenie vôd zo zaplaveného územia.

Konečne i organizačná roztrieštenosť riadenia vodného hospodárstva neprispela k predídeniu tohtoročnej povodňovej katastrofy. Najmä jeho decentralizácia na nižšie stupne národných výborov sa prejavovala nejednotnosťou záujmov z hľadiska celkovej ochrany. Koryto Dunaja má na starosti organizácia Dunaj—Váh v Bratislave, ktorá podlieha priamo ministerstvu. Hrádze na Dunaji spravujú a udržiavajú okresné vodohospodárske správy v Bratislave, v Dunajskej Strede, v Komárne a v Nových Zámkoch. Generálne opravy hrádzí vykonáva však Krajské vodohospodárske rozvojové a investičné stredisko. Okresné vodohospodárske správy nezjednocuje vo veci dunajských hrádzí ani krajská alebo iná vyššia organizácia, a preto hospodária samostatne. Táto roztrieštenosť sa negatívne prejavila i pri povodni.

Likvidácia povodne v prvom rade spočívala na rýchlom odvedení vôd zo zaplaveného územia a na oprave a rekonštrukcii vodohospodárskych diel a zariadení.

Odvedenie vôd zo zaplaveného územia uskutočňovalo sa pomocou vytvorených prietrží hrádzí a prečerpávaním. Pre odvedenie vôd z oblasti Patince bola umele vytvorená prietrž na ochrannej hrádzi Dunaja pri jazere Vist a boli nasadené čerpadlá na odvodňovacom kanáli Iža.

Pre odvedenie vôd z dolného Žitného ostrova boli umele vytvorené prietrže na pravostrannej ochrannej hrádzi Váhu pri osade Lohót, pri obci Kameničná a 2 prietrže pri Novej osade nad Komárnom. Na prečerpávanie vôd boli nasadené čerpadlá na odvodňovacích kanáloch pri obciach Nová Stráž, Zlatná na Ostrove a Kosihy. Pre odvodnenie zaplaveného územia bolo treba prečistiť a doplniť odvodňovaciu sieť kanálov.

Opravu povodňou poškodených hrádzí na Dunaji, Váhu, Nitre, Žitave, Malom Dunaji a Čirnej vode, ďalej likvidáciu prietrží hrádzí pri Patinciach a Čičove a umele vytvorených prietrží pre gravitačné odvedenie vôd bolo treba vykonať v prvej etape. Rekonštrukčné a asanačné práce pre minimálnu ochranu proti veľkým vodám v roku 1966 treba vykonať v druhej etape. Zvýšenie trvalej bezpečnosti ochranných zariadení sa vykoná v tretej etape rekonštrukčných prác.

Domnievame sa, že trvalé vyriešenie povodňového nebezpečenstva na Dunaji a záruka bezpečnosti životov a majetkov občanov žijúcich v povodí Dunaja sú možné len komplexným riešením Dunaja včítane jeho využitia na energetické ciele a na rozkvet poľnohospodárstva na Žitnom ostrove.

* * *

Rozhodujúcim faktorom pri vyrovnávaní ekonomickej a životnej úrovne v jednotlivých oblastiach štátu je rozsah a zameranie investičnej výstavby. Charakteristickým rysom investičnej politiky v ČSSR bol rýchlejší rast investičnej výstavby na Slovensku ako v celoštátnom meradle. V r. 1961 až 1965 sa Slovensko podieľa na celkovom objeme investícií 29,9 % a v stavebných prácach 31,5 %. Aj keď objem investícií nie je súhrnným ukazovateľom rastu ekonomiky, je významnou skutočnosťou, že v rokoch 4. päťročnice podiel na celoštátnych investíciách sa má ďalej zvyšovať.

Preto všetky orgány SNR pokladajú za svoju prvoradú úlohu zabezpečovať úspešnú prípravu a realizáciu investičnej výstavby.

Pravidelným preverovaním postupu prác na všetkých rozhodujúcich stavbách a operatívnymi zásahmi v spolupráci s ústrednými investormi a nadriadenými orgánmi dodávateľov sa zlepšil priebeh realizácie ich výstavby. V minulom roku sa prekročili stavebné práce o 2 % a roku 1965 polročný plán na prednostne zabezpečovaných stavbách sa splnil celkovo na 106 %.

Predsedníctvo SNR pravidelne hodnotilo plnenie úloh vo výstavbe rozvojových kapacít, ako sú Východoslovenské železiarne, elektrárň Vojany, Slovnaft Bratislava, Duslo Šaľa, Slovenské magnezitové závody, širokorozchodná trať, medzištátny plynovod SSSR—ČSSR a ďalšie. Vo svojich opatreniach sa sústreďovalo na zabezpečenie potrebných stavebných kapacít, dostatok pracovných síl, najmä kvalifikovaných pracovníkov, a včasných dodávok a montáže technologického zariadenia pre tieto stavby.

Tak v máji t. r. za účasti zástupcov Ústrednej správy energetiky a Ministerstva ťažkého strojárstva Predsedníctvo SNR prerokovalo a dohodlo opatrenia, ako prekonať zaostávanie v plnení úloh na stavbe elektrárne Vojany, ktoré ohrozuje jej včasné uvedenie do prevádzky, aby sa zabezpečili potreby národného hospodárstva elektrickou energiou tak významnej kapacity. V opatreniach ide najmä o zabezpečenie dostatku pracovníkov pre výstavbu a prevádzku elektrárne, provizórnych ubytovní pre montážnych pracovníkov, výstavbu bytov a dopravu na pracovisko.

Sústavnú starostlivosť venujú orgány SNR aj bytovej, občianskej, zdravotníckej a školskej výstavbe. Roku 1964 sa dokončilo v štátnej a družstevnej výstavbe 16 183 bytov, čo je 30 % z celkového počtu dokončených bytov touto formou v ČSSR. Za I. polrok 1965 sa odovzdalo 7868 bytov, čo je 482 bytov navyše oproti plánu a súčasne najvyšší počet doteraz odovzdaných bytov v I. polroku. Roku 1964 sa dokončilo 41 škôl so 741 učebňami. Naproti tomu zaostáva aj naďalej výstavba zdravotníckych zariadení.

Výsledky plnenia plánu stavebníctva m. r. i v tomto roku plne potvrdzujú opodstatnenosť a správnosť opatrení, ktoré urobili ÚV KSC a vláda na úseku stavebníctva a investičnej výstavby. R. 1964 sa prestavalo v nadpláne 177 mil. Kčs a v I. polroku 1965 ďalších 55 mil. Kčs. Cenné je to, že prevažná časť tohto objemu sa realizovala na stavbách osobitne dôležitých pre rozvoj národného hospodárstva a že na prekročovaní úloh rozhodným spôsobom sa podieľa zvyšovanie produktivity práce, ktorá bola v roku 1964 prekročená o 4 % a v tomto roku o 3,4 %.

Rýchly rast objemu výroby v stavebných podnikoch na Slovensku je prejavom starostlivosti aj orgánov SNR o budovanie stavebných kapacít. Roku 1964 vzrástol objem stavebnej výroby na Slovensku o 489 mil. Kčs oproti predošlému roku, t. j. o 11,9 % a v tomto roku o ďalších 179 ml. Kčs, t. j. o 8,3 %. Veľké úsilie sa venovalo vybudovaniu stavebných kapacít najmä na východnom Slovensku, a to jednak pre VSŽ, ako aj pre zabezpečenie bytovej výstavby v Košiciach, kde t. č. je najintenzívnejšia výstavba na Slovensku. Sústreďenie potrebných kapacít sa uskutočnilo za aktívnej činnosti orgánov SNR aj na ďalšie významné stavby, ako širokorozchodná trať, Duslo Šaľa, električnica v Vojnaji a pod. Vo Východoslovenských železničných sa v I. polroku 1965 dosiahol predstih v objeme 11 mil. Kčs.

S budovaním kapacít súvisí aj plánovitá starostlivosť orgánov SNR o výchovu dorastu pre stavebníctvo. Zatiaľ čo roku 1963 bolo v stavebníctve na Slovensku v učebnom pomere 6652 učňov, roku 1965 sa ich počet zvýšil na 9095 a do roku 1970 má sa ďalej zvýšiť.

Vysoké tempo zaznamenáva aj rozvoj jednotlivých odborov výroby stavebných hmôt na Slovensku. Roku 1964 vzrástla výroba o 8,7 % a tohto roku o ďalších 14 %. Napriek tomu, že sa v nadpláne v I. polroku vyrobilo na Slovensku 25 900 ton cementu, 14 mil. tehlových jednotiek, 31 370 kubických metrov stavebných dielcov, nestačí to ešte kryť potrebu, čo postihuje najmä individuálnu bytovú výstavbu. Tento stav sa ešte zhoršil v súvislosti s obnovou povodňami postihnutých oblastí. Pripravuje sa preto výstavba provizórnych výrobní a zavodu pre výrobu prefabrikátov v Komárne.

Bola vypracovaná koncepcia rozvoja výroby jednotlivých druhov stavebných hmôt na Slovensku. V posledných rokoch pribudli 4 nové závody na výrobu pórobetónu a 4 výrobné stavebných dielcov. V Košiciach začala výrobu nová expanditka perlitu, prvá v republike. Podobná výrobná sa zabezpečuje pre Bratislavu. V nadväznosti na miestnu surovinovú bázu pripravuje sa výstavba ďalších závodov na výrobu stavebných hmôt.

Orgány SNR sa zaoberali aj možnosťami využiť dunajské štrkopiesky pre stavebníctvo, čo by znamenalo tiež značnú úsporu pôdneho fondu.

Doriešenie bytového problému je jedným z predpokladov ďalšieho rastu životnej úrovne obyvateľstva. Smernice pre vypracovanie 4. päťročného plánu určujú odovzdať do užívania 151 800 bytov, z toho 56 000 individuálnou bytovou výstavbou.

Orgány Slovenskej národnej rady vypracovali technicko-ekonomickú koncepciu rozvoja bytovej a občianskej výstavby do roku 1970, ktorá rieši hlavné problémy súvisiace s rozsahom, i s jej rozmiestením.

Na riešenie bytového problému na Slovensku sa podstatne podieľa individuálna bytová výstavba. Jej podiel dosiahol za posledných 15 rokov z celkového počtu postavených bytov až 55 %. Vlni sa takto postavilo 13 703 bytov, čo činí 67,5 % z celoštátneho počtu. Táto forma bytovej výstavby bude aj naďalej výrazne prispievať k riešeniu bytového problému obyvateľstva. Preto orgány SNR vypracovali návrh technicko-ekonomickej koncepcie aj individuálnej bytovej výstavby v rokoch 1966—1970. Zámerom týchto opatrení je, aby sa individuálna bytová výstavba stala aktívnym nástrojom a pozitívnym činiteľom v našej investičnej výstavbe a súčasne rozvíjala vlastnú iniciatívu občanov, ktorí týmto spôsobom pristupujú k riešeniu svojho bytového problému. Úspešný rozvoj individuálnej bytovej výstavby vyžaduje v predstihu vytvoriť ekonomické podmienky pre jej realizáciu, doriešiť územnoplánovacie otázky, problémy stavebných pozemkov, ich prípravu, otázky finančného a materiálneho zvýhodnenia, problémy poradensko-technickej pomoci a pod.

Investičné prostriedky uvažované pre 4. päťročnicu vytvárajú predpoklady, ako lepšie využívať domácu surovinovú základňu, najmä nerudné suroviny, a ako lepšie využívať zdroje pracovných síl. Bude potrebné ďaleko účinnejšie využívať pre energetické účely vodné zdroje, vykurovacie oleje a urýchliť tempo plynofikácie a teplofikácie.

Komplexnému rozpracovaniu a riešeniu týchto problémov bude SNR v spolupráci s ústrednými orgánmi venovať osobitnú pozornosť.

* * *

Nevyhnutným predpokladom ďalšieho rýchleho rozvoja národného hospodárstva je zvyšovanie tempa vedecko-technického pokroku ako rozhodujúceho faktora rastu produktivity práce a výrobných síl.

Zvlášť naliehavé sú otázky rozvoja vedy a techniky na Slovensku. Za posledných 15 rokov sa na Slovensku výrazne budovala výskumná a vývojová základňa. Vznikla Slovenská akadémia vied, zvýšil sa počet vysokých škôl a ich absolventov, vystavali a zmodernizovali sa mnohé závody, a niektoré pracoviská výskumu i výroby dosiahli vo svojom odbore svetovú úroveň, ako napríklad Výskumný ústav zväračský, Výskumný ústav mechanizácie a automatizácie, Štátny drevársky výskumný ústav a Prema Stará Turá.

Doterajší vývoj ukazuje však na niektoré disproporcie medzi rozvojom materiálnej výroby a budovaním vedecko-výskumnej a vývojovej základne. Preto sa s rozborom a riešením úloh rozvoja vedy a techniky na Slovensku zaoberalo i plénum Slovenskej národnej rady koncom minulého roka za širokej účasti vedeckých a výskumných pracovníkov a významných vysokoškolských učiteľov.

Prijaté opatrenia v súlade s rozvojom národného hospodárstva sú zamerané na zabezpečenie ďalšieho rozvoja vedecko-výskumnej a vývojovej základne na Slovensku, na zabezpečenie koncentrácie síl a prostriedkov, na riešenie najdôležitejších výskumných a vývojových úloh a na výraznejšie skrátenie doby výskumu a realizácie vyriešených úloh v praxi.

Pri riešení týchto úloh Slovenská národná rada vychádzala zo súčasného stavu výrobných síl na Slovensku a v tej súvislosti preskúmala najmä využívanie základných fondov, vybavenosť výrobných základní strojmi, zariadeniami a prístrojmi a stav pracovníkov vo vedecko-výskumnej základni na Slovensku.

Ukázalo sa, že jedným zo základných predpokladov zlepšenia stavu je budovanie konštrukčných, technologických a vývojových útvarov v podnikoch, na ktorých spočíva váha v oblasti technickej prípravy, modernizácie, mechanizácie a manipulácie s materiálom, zavedenia nových výrobkov a progresívnych technológií do výroby.

So zreteľom na to smernice rozvoja národného hospodárstva na r. 1966—1970 predpokladajú rast vedecko-výskumnej a vývojovej základne na Slovensku o 13 800 osôb, t. j. vzrast do roku 1970 o 62,2 %. Tým sa má podiel pracovníkov vo vedecko-výskumnej a vývojovej základni zvýšiť zo 17 % roku 1965 na 22,4 % roku 1970. S najpodstatnejším vzrastom sa počíta u pracovníkov priemyselného výskumu, a to tak absolútne, ako aj relatívne, čím sa zvýši váha tohto úseku v celkovej štruktúre vedecko-výskumnej a vývojovej základne. Pozornosť sa venuje rastu výskumnej kapacity cestou zlepšovania kvalifikačnej skladby výskumných a vývojových pracovníkov. Podstatne sa má zvý-

šiť podiel vedeckých pracovníkov z počtu vysokoškolských pracovníkov s tým, aby sa vedeckí pracovníci vo väčšej miere ako dosiaľ uplatňovali v priemyselnom výskume.

Na základe uznesenia pléna Slovenskej národnej rady vytvárajú sa postupne predpoklady pre rozvoj výskumnej a vývojovej základne. Rieši sa optimálne zapojenie vysokých škôl do vedeckovýskumnej činnosti a prehĺbovanie foriem zvyšovania kvalifikácie kádrov, najmä postgraduálnym štúdiom. Orgány SNR spolu so Slovenskou akadémiou vied zabezpečujú koordinovaný postup pri realizovaní uvedených úloh.

Týmito opatreniami, najmä prírastkom počtu pracovníkov vo vedecko-výskumnej základni, vytvárajú sa priaznivé potenciálne podmienky pre úspešný vedecko-technický rozvoj. Predpokladané investície pre rozvoj výskumnej a vývojovej základne do r. 1970 tak celoštátne, ako i na Slovensku nevytvárajú však potrebné podmienky pre ich lepšie materiálne vybavenie. Z predpokladaného objemu strojných investícií pripadajú takmer dve tretiny na obnovu, takže vybavenosť jedného pracovníka vedeckovýskumnej a vývojovej základne zostane v podstate na úrovni roku 1964. Nie sú plne kryté ani požiadavky na priestorové vybavenie týchto pracovísk.

V ďalšej svojej činnosti bude úlohou príslušných orgánov SNR v spolupráci s ústrednými orgánmi cieľavedome a v súlade s potrebami rozvoja celého národného hospodárstva zabezpečovať koncentráciu síl a prostriedkov výskumnej a vývojovej základne na rozhodujúce vedecko-výskumné úlohy pri dôslednom využívaní medzinárodnej delby práce a licenčnej politiky, dbať, aby boli vytvorené a zabezpečené väzby výskumu a vývoja na realizáciu vyriešených úloh v praxi s cieľom zabezpečovať úlohy spojené s kvalitatívnou stránkou výroby. V oblasti budovania vedecko-výskumnej a vývojovej základne usilovať sa o ďalšie zlepšenie vybavenosti týchto pracovísk tak, aby boli v maximálnej miere využité možnosti vytvárané rastom počtu pracovníkov a ich kvalifikáciou.

Bude úlohou príslušných orgánov SNR, aby skúsenosti a materiálne prostriedky ďalej plánovite zveľaďovali a v súčinnosti s vedecko-výskumnou a vývojovou základňou ČSSR zvyšovali jej úroveň na Slovensku.

* * *

Uznesenie ÚV KSČ a ÚV KSS Za plnšie uplatnenie SNR sa zvlášť výrazne prejavilo v práci SNR v oblasti školstva a kultúry. Zabezpečovanie ďalšieho vzdelávania a výchovy mládeže

i dospelých a vytváranie podmienok pre nepretržitý kultúrny rozvoj Slovenska boli jednou z hlavných náplní činnosti SNR. Vychádzalo sa najmä z uznesení plenárneho zasadnutia ÚV KSČ z októbra 1964 a uznesení ÚV KSS z marca t. r. o otázkach ďalšieho rozvoja školstva a výchovy mládeže na školách.

Za roky od oslobodenia ukončilo stredné odborné školy na Slovensku vyše 150 000 a vysoké školy vyše 35 000 absolventov. V školskom roku 1964/65 študovalo na Slovensku na 11 vysokých školách s 33 fakultami takmer 49 000 poslucháčov, z toho v dennom štúdiu viac ako 30 000. Na stredných odborných školách študovalo v uplynulom školskom roku 59 500 študentov oproti 14 300 študentom v roku 1945.

Značne sa zvýšili výkony v učňovskom školstve i v základných školách vplyvom populácie a predĺženia školskej dochádzky. V materských školách je zaradených 40 % detí predškolského veku a mimoškolská starostlivosť sa poskytuje 5 % detí základných škôl.

Rozbor situácie v školstve na Slovensku ukazuje, že na tomto úseku existuje celý rad problémov, z ktorých najzávažnejšie sú tieto:

doterajšie tempo rozvoja (výkony) nebolo plne v súlade s potrebami národného hospodárstva a spoločnosti, najmä pokiaľ ide o prípravu vysokokvalifikovaných odborníkov;

existuje značná disproporcía medzi výkonmi v školstve a ich materiálnym a kádrovým krytím;

nie je žiadúci súlad medzi kvantitatívnou a kvalitatívnou stránkou rozvoja vzdelávania a výchovy, pričom kvalitatívna stránka zaostáva za kvantitatívnou.

Komplexná analýza situácie v školstve pomohla konkrétne rozpracovať a aplikovať na podmienky Slovenska závery ÚV KSČ a ÚV KSS O otázkach rozvoja školstva a výchovy mládeže na školách. Orgány SNR sa aktívne zúčastňovali na rozpracovaní a realizácii uznesení orgánov strany s Ministerstvom školstva a kultúry a spolupracujú i s Kultúrnym výborom Národného zhromaždenia. Schválené smernice k plánu rozvoja školstva na Slovensku do roku 1970 predpokladajú ďalší rast výkonov predovšetkým na vysokých školách. Preto bude potrebné, aby sa SNR výraznejšie starala o celkovú problematiku vysokých škôl. Pozornosť bude treba venovať formám a metódam výchovy a výučby vysokoškolskej mládeže a súbežne zabezpečovať výstavbu škôl a internátov.

Na vysokých školách majú počty poslucháčov vzrásť do roku 1970 na 41 300 v dennom štúdiu oproti doterajším 30 000 a počty študujúcich popri zamestnaní na 27 500 oproti 17 800 posluchá-

čom v školskom roku 1964/65. V rokoch 1965—1970 sa počíta približne s 38 600 absolventmi vysokých škôl denného štúdia.

Na stredných školách počty študujúcich v nasledujúcich rokoch budú zhruba predstavovať stav v školskom roku 1964/65. Na stredných všeobecnevzdelávacích školách majú vzrásť počty študujúcich z 36 600 v školskom roku 1964/65 na 42 300 do roku 1970.

Spĺnením predpokladaných výkonov dosiahne sa značné zlepšenie kvalifikačnej štruktúry pracovníkov v národnom hospodárstve, i keď sa potreby plne neuspokoja najmä vysokoškolsky kvalifikovanými kádrami.

Počty žiakov na základných deväťročných školách do roku 1970 mierne poklesnú v porovnaní so súčasným stavom v dôsledku populačných vplyvov.

Vzhľadom na neuspokojivú situáciu venuje SNR mimoriadnu pozornosť riešeniu problémov spojených so zaškoľovaním detí vyžadujúcich osobitnú starostlivosť a umiestneniu detí, ktoré vyžadujú starostlivosť v detských domovoch (siroty, polosiroty a deti z rozvrátených rodín). Predsedníctvo SNR schválilo koncepciu výstavby detských domovov, a podľa smerníc plánu sa počíta, že do roku 1970 sa zvýši počet detí, ktorým sa poskytne starostlivosť v detských domovoch a internátoch špeciálnych výchovných zariadení, na viac ako dvojnásobok.

V súčasnom období sa kladie dôraz na kvalitatívnu stránku rozvoja výchovy a vzdelávania mládeže i dospelých, na zvýšenie efektívnosti práce škôl cestou všestrannej modernizácie výchovy a vyučovania a účelnej diferenciacie výučby.

V súlade s plánom na realizáciu uznesení ÚV KSČ a ÚV KSS podobne ako v českých krajoch i na Slovensku sa zavádza celý rad nových opatrení na jednotlivých typoch a stupňoch škôl. Na základných deväťročných školách sa začína zavádzať poloodborné vyučovanie v piatom resp. štvrtom ročníku a diferenciacia výučby v 9. ročníku. Pracuje sa na úpravách obsahu pracovného vyučovania a úprave učebných osnov občianskej výchovy, značne sa rozširuje počet škôl, na ktorých sa zavádza programované vyučovanie, i počet škôl s rozšíreným vyučovaním cudzích jazykov. V tejto súvislosti treba poznamenať, že pre vysoké percento nekvalifikovaných učiteľov v 6.—9. ročníku vo väčšine predmetov, ktoré sa majú poloodborne vyučovať (hudobná výchova, telesná výchova, výtvarná výchova, pracovné vyučovanie), zavedie sa poloodborné vyučovanie na Slovensku presunom učiteľov z II. stupňa na I. stupeň iba na menšom počte škôl. Obdobne i zavádzanie diferenciacie výučby v najvyšších roční-

koch ZDŠ, ktorá je veľmi náročná na pedagogické majstrovstvo učiteľov, naráža na ťažkosti pre nedostatok učebných priestorov, neuspokojivé vybavenie škôl modernými učebnými pomôckami i vysoké percento málotriednych škôl a smennosť vo vyučovaní.

V tejto súvislosti SNR venuje zvýšenú pozornosť úprave siete ZDŠ s cieľom postupne znížiť počet málotriedok. Na základe zásad stanovených ÚV KSC pracuje sa na rajonizácii ZDŠ, o ktorú sa bude opierať aj výstavba nových škôl. Z celkového počtu 4121 základných deväťročných škôl na Slovensku 2779, t. j. 67,4 % všetkých škôl sú školy, v ktorých sa vyučuje v oddeleniach, a dotýka sa 152 294 žiakov 1.—5. postupného ročníka, t. j. 30,9 percenta. Osobitným problémom na Slovensku sú málotriedne školy v lazničkých a kopaničiarskych oblastiach, kde väčšina školských budov nespĺňa najzákladnejšie výchovné a vzdelávacie požiadavky.

V učňovskom školstve sa pracuje na novom obsahu a organizácii výchovy učňov a mládeže v pracovnom pomere a na úprave učebných odborov podľa potrieb jednotlivých odvetví národného hospodárstva. Okrem toho sa pracuje na návrhu postupnej úpravy siete učňovských zariadení a na novom poňatí i organizácii štátneho dozoru nad výchovou mládeže pre povolania.

V súlade s územným rozložením jednotlivých výrobných oblastí bola vypracovaná nová sieť poľnohospodárskych a lesníckych škôl a na ňu nadväzujúci harmonogram výstavby škôl i žiackych domovov podľa dôležitosti a naliehavosti do roku 1970. Dokončujú sa práce na úprave siete stredných všeobecno-vzdelávacích škôl a siete stredných odborných škôl.

Pri plnení týchto úloh Predsedníctvo SNR zdôrazňuje, že ich realizácia do značnej miery závisí od materiálnych a kádrových podmienok. Preto problémy materiálneho a kádrového zabezpečenia školstva na Slovensku sú v popredí pozornosti orgánov SNR a zaoberalo sa nimi i spoločné zasadnutie Kultúrneho výboru NZ a Komisie SNR pre školstvo a kultúru. Úloha je o to náročnejšia, že v tomto smere existujú nateraz závažné disproporcie, pretože výkony na školách rastú rýchlejšie ako priestorové kapacity a počet kvalifikovaných učiteľov.

Od oslobodenia sa na Slovensku dalo do užívania v štátnej investičnej výstavbe 1256 nových škôl s 10 500 učebňami. Počet tried na základných školách v dôsledku vyššej populácie a predĺženia školskej dochádzky sa však zvýšil z 12 019 v roku 1945 na 26 464 v roku 1963, t. j. o 14 445 tried. Počet študujúcich na stredných školách vrátane odborných a zdravotníckych škôl vzrástol o 45 300 študentov a počet nových učební len o 373.

Počet študujúcich na vysokých školách v dennom štúdiu vzrástol o 29 000 poslucháčov a nové kapacity kryli potrebu len pre niečo viac ako 7000 poslucháčov. Vznikajúce problémy sa riešili zaberaním rôznych náhradných a provizórnych budov pre potreby škôl, záberom budov základných škôl pre školy vyššieho typu, znižovaním úžitkovej plochy na žiaka či študenta, zavádzaním dvojsmennosti na základných deväťročných školách, zvyšovaním počtu žiakov na triedu i ďalšími núdzovými opatreniami, medzi ktorými sa na niektorých miestach vyskytuje aj trojsmennosť.

V školskom roku 1964/65 na Slovensku dosiahla smennosť v základných deväťročných školách 26,6 %, čo znamená, že sa na smeny vyučuje takmer 214 000 žiakov. Na vysokých školách úžitková plocha na poslucháča poklesla na 5,4 m² oproti priemernej norme 10,6 m². Počet ubytovaných v študentských domovoch relatívne klesol na 71 percent a v Bratislave takmer na 50 %. Pre nedostatok priestorov z roka na rok neplní sa plán zaškolovania detí v materských školách, zariadeniach pre mládež vyžadujúcu osobitnú starostlivosť a v detských domovoch.

Vychádzajúc z tejto situácie, orgány SNR vypracovali niekoľko variant plánů na riešenie materiálnych problémov školstva na Slovensku do r. 1970. Podľa schválených smerníc rozvoja národného hospodárstva do roku 1970 majú sa v rámci investičných prostriedkov určených na školstvo v budúcich piatich rokoch vyriešiť niektoré základné problémy.

Výstavbou základných deväťročných škôl sa má celkom odstrániť trojsmennosť vo vyučovaní a znížiť dvojsmennosť z doterajších 26,6 % na 16 % v celoslovenskom priemere, zabezpečiť výstavbu škôl v nových sídliskách a likvidovať havarijné školy. Počíta sa s výstavbou niekoľkých detských domovov a s výstavbou učební pre žiakov vyžadujúcich osobitnú starostlivosť.

Výstavbou škôl do roku 1970 sa zlepši čiastočne materiálne vybavenie škôl II. cyklu, ale celkom sa nevyrovnajú ich potreby a žiaduci rozvoj. Potreby stredných odborných škôl sa pokryjú len na 86,7 %, stredných poľnohospodárskych a lesníckych škôl na 27 %, poľnohospodárskych a lesníckych učilísk na 61,5 %. Hoci sa na výstavbu školstva a kultúry v rokoch 1966—70 uvažuje o 27,8 % viac ako v rokoch 1961—65, tieto prostriedky aj pri svojom veľkom objeme neumožnia zatiaľ vyriešiť také naliehavé požiadavky, ako je odstránenie hygienicky závadných a pedagogicky pre výučbu nevhodných budov, dokonpletizovanie existujúcich škôl a doriešenie problémov smennosti.

Oveľa vyššie prostriedky ako v minulých rokoch majú sa v súlade s uzneseniami ÚV KSČ v pripravovanej päťročnici investovať do vysokého školstva na Slovensku.

Ťaživé sú aj priestorové problémy v učňovskom školstve a k ich riešeniu je nevyhnutná zvýšená účasť rezortov, podnikov a závodov na výstavbe učňovských zariadení.

Plán školskej a kultúrnej výstavby v odovzdávaní nových kapacít sa vcelku plní. Avšak z roka na rok sa dôsledne neplní plán vo finančnom vyjadrení, najmä na národných výboroch.

Tento jav má viaceré príčiny. Medzi najväznejšie patrí malá starostlivosť stavebných podnikov o túto výstavbu. Závažné nedostatky sú ďalej v projektovej príprave školských a kultúrnych stavieb a v kvalite ich výstavby.

Pre zvýšenie úrovne projektovania školských stavieb Predsedníctvo SNR zriadilo Ústav pre vývoj a projektovanie školských stavieb v Bratislave.

Jedným z najzákladnejších činiteľov ovplyvňujúcim ďalší rozvoj školstva a zvyšovanie úrovne výchovy a vzdelávania mládeže je zabezpečenie škôl potrebným počtom kvalifikovaných učiteľov. Situácia na Slovensku v tomto smere je oveľa horšia ako v českých krajoch. Rozvoj školstva na Slovensku sprevádzali mimoriadne prudko rastúce nároky na nových učiteľov. Len pre základné školy bolo treba pripraviť vyše 20 000 nových učiteľov.

V najbližších rokoch sa problém učiteľov z kvantitatívneho hľadiska celkom vyrieši výchovou na vysokých školách pedagogického smeru. Aj naďalej však ostáva otvoreným problémom otázka zabezpečenia potrebného počtu kvalifikovaných učiteľov. V 6.—9. ročníku základných deväťročných škôl zatiaľ učí viac ako 43 % učiteľov, ktorí nemajú aprobáciu pre tento stupeň. Tento nedostatok sa rieši najmä štúdiom učiteľov popri zamestnaní a prívom nových učiteľov z pedagogických pripraviek. Avšak úplné odstránenie nekvalifikovanosti vo vyučovaní je úloha pre svoju zložitosť dlhodobejšia a jej riešenie ovplyvňuje celý rad činiteľov. Stále ešte chýba žiadúci vedecký prístup k plánovaniu potreby učiteľských kádrov a ich rozmiestovaniu.

V súčasnom období sa pracuje na návrhu zdokonalenia metódy školskej evidencie a štatistiky a plánovania potrieb učiteľov. Pripravuje sa aj návrh nových zásad pre postup pri prekladaní učiteľov tak, aby sa zvyšoval počet kvalifikovane odučených hodín, a návrh systemizácie podľa kvalifikačnej skladby učiteľov pre jednotlivé stupne a typy škôl.

Popri riešení platových otázok učiteľstva veľmi naliehavou úlohou sa stáva riešenie problémov spojených s ubytovaním učiteľov. Podľa prieskumu z 32 900 učiteľov základných deväťročných škôl na Slovensku 28 % nebýva v mieste pracoviska. V okresoch Lučenec, Sp. Nová Ves, Čadca, Lipt. Mikuláš, Košice, Rožňava, Bratislava-vidiek a Nitra, v ktorých sa robil podrobný

prieskum, sa zistilo, že vyhovujúco ubytovaných je 35,5 % učiteľov, celkom nevyhovujúco ubytovaných 17,7 % a 47,2 % učiteľov dochádza na pracovisko.

Orgány SNR sa zaoberajú sústavne aj otázkami škôl s vyučovacím jazykom maďarským a ukrajinským. Popri otázkach, ktoré sú spoločné pre všetko čs. školstvo, je tu celý rad špecifických problémov, ktoré súvisia s riadením tohto školstva, s výučbou jazykov, s budovaním siete týchto škôl a ich materiálnym a kádrovým vybavením. Školy s vyučovacím jazykom maďarským a ukrajinským v základných rysoch dosahujú úroveň škôl s vyučovacím jazykom slovenským a stále sa zlepšuje ich práca.

Orgány SNR plnia svoje úlohy aj v oblasti kultúrno-osvetovej činnosti a profesionálneho umenia, pričom vychádzajú z rokovania ÚV KSČ i ÚV KSS o ideologických otázkach z decembra m. r., ktoré poukázalo na celý rad nových aspektov v ideovo-výchovnej a kultúrno-osvetovej činnosti.

Povereníctvo SNR pre školstvo a kultúru spolu s Osvetovým ústavom zabezpečovalo rad opatrení, prijatých k zásadám mimoškolského vzdelávania, a poskytovalo všestrannú pomoc, najmä pri realizovaní experimentu v šiestich okresoch: Levice, Trenčín, Žilina, Žiar n/Hr., Košice a Poprad. Skúsenosti získané z týchto okresov budú slúžiť ako podklad pre vypracovanie celoštátnych materiálov o mimoškolskom vzdelávaní.

Osobitnú pozornosť venovalo Predsedníctvo SNR rozvoju knižníc na Slovensku. Viac ako 15 000 knižníc na Slovensku vlastní veľké fondy politickej, umeleckej a odbornej literatúry. Pre zlepšenie práce knižníc bol vykonaný prieskum siete, fondov, ich materiálneho a kádrového zabezpečenia. Na základe prieskumu bola schválená koncepcia ďalšieho rozvoja knižníc na Slovensku.

Na úseku múzeí treba doriešiť koncepciu múzejníctva na Slovensku. Príslušný materiál bol už vypracovaný. Podstatou tohto materiálu je dobudovať sieť múzeí a zvýšiť múzejnícku prácu na celoštátnu úroveň.

V posledných rokoch sa venovali značné sumy na údržbu a opravu kultúrnych pamiatok. Napriek tomu je na úseku starostlivosti o pamiatky veľa nedoriešených problémov. Ich riešenie je o to náročnejšie, že územie Slovenska je veľmi bohaté na kultúrne pamiatky, ako je historická architektúra a umelecké pamiatky, historické jadrá miest, objekty ľudovej architektúry a archeologické lokality. Množstvo, ako aj umelecká a historická hodnota týchto pamiatok, ktorými sa Slovensko zaraďuje medzi popredné kultúrne krajiny sveta, si vyžadujú, aby štátna pamiatková správa a národné výbory zabezpečili ich primeranú ochranu. Preto boli v orgánoch SNR schválené zásady na zvýšenie starostlivosti

o ochranu pamiatok na Slovensku, ktoré súčasne slúžia ako podklad pre vypracovanie celoštátneho dokumentu.

V tejto súvislosti sa riešia aj problémy a úlohy ochrany prírody. Komisia už schválila viacero návrhov na chránené prírodné oblasti.

V procese socialistickej výstavby stále viac vzrastá význam rozvíjania záujmovej činnosti dospelých a mládeže. Prieskum vykonaný v tomto smere ukazuje, že najmä pre mládež nie sú osvetové zariadenia a ich metódy a formy dostatočne pritažlivé. Niet tu ani dost organizátorov záujmovej činnosti mládeže a ani spoločenské organizácie nevedia dostatočne uspokojiť záujmy mladých ľudí.

Preto bol vykonaný prieskum činnosti osvetových zariadení v Bratislave s osobitným zreteľom na prácu s mládežou. Jeho výsledky a závery budú prerokované v orgánoch SNR.

V oblasti ľudovej umeleckej tvorivosti napriek jej kvantitatívnemu i kvalitatívnemu rozvoju sa ukazuje, že najmä organizačná štruktúra nezodpovedá súčasným potrebám. Komisia SNR pre školstvo a kultúru sa s týmito otázkami zaoberala a schválila predložené námety na zlepšenie tejto činnosti.

Podrobná analýza jednotlivých úsekov osvetovej činnosti ukázala, že sa treba zaoberať koncepčne celou osvetovou činnosťou, jej náplňou, metódami práce i problémami riadenia a prípravy kádrov v súčasných podmienkach.

Vo vydavateľskej činnosti sa dosiahli za posledné roky pozoruhodné výsledky, čo dokazuje okrem iného i tá skutočnosť, že objem predaja kníh každoročne vzrastá o 13 až 14 %, vyriešil sa problém nadnormatívnych zásob a vypracovala sa koncepcia budovania knižného obchodu na Slovensku. Osobitná pozornosť sa venuje vydávaniu kníh v maďarskom a ukrajinskom jazyku.

Činnosť SNR a jej orgánov na úseku školstva a kultúry sa v hodnotenom období naplňa obsahom zásad vytýčených dokumentom ÚV KSČ a ÚV KSS. Na základe doterajších skúseností možno povedať, že realizácia zásad dokumentu sa pozitívne prejavuje v účinnejšej práci orgánov SNR pri plnení jej ústavných funkcií aj na úseku národného školstva a národnej kultúry.

* * *

Významnú časť svojho pracovného úsilia venuje SNR riešeniu ďalšieho vzostupu zdravotníckej starostlivosti. Na Slovensku rozšírila sa sieť vlastných zdravotníckych zariadení, počet postelí v nemocniciach a iných zdravotníckych zariadeniach sa oproti roku 1948 zdvojnásobil a roku 1964 čínil vyše 42 000. Počet leká-

rov je teraz štyrikrát vyšší ako roku 1937. Zlepšili sa i ukazovatele zdravotného stavu obyvateľstva. Podstatne poklesla dojčenská úmrtnosť, ktorá je teraz šesťkrát nižšia ako pred vojnou a činí 25,6 promile. Sústavný pokles prenosných chorôb spolu s inými faktormi a zdravotnícka strosťivosť podieľa sa na priaznivom vývoji percenta pracovnej neschopnosti.

Napriek týmto výsledkom v rozvoji zdravotníckej starostlivosti o obyvateľstvo zostáva jej skvalitnenie a prehĺbenie základnou úlohou v rozvoji zdravotníckych služieb na Slovensku do roku 1970. Súvisí to so súčasnou nedostatočnou vybavenosťou lôžkovým fondom, a to nielen z hľadiska kapacity (na tisíc obyvateľov na Slovensku pripadne v roku 1965 9,53 postelí), ale aj s nespokojivou kvalitou veľkej časti lôžkových a nelôžkových zariadení získaných rôznymi organizačnými opatreniami i prestavbou neúčelových zariadení. Preto rozvoj zdravotníctva na Slovensku v období do roku 1970 vyžaduje tak kvalitatívne, ako aj kvantitatívne rozšírenie všetkých zdravotníckych služieb.

Základom rozvoja zdravotníctva zostávajú naďalej ambulancie služby. Na zabezpečenie ich rozvoja vybuduje sa rad nových polikliník a postupne sa bude dopĺňať aj sieť obvodných zdravotníckych stredísk.

Rozšírenie kapacít lôžkových zariadení sa predpokladá uvedením do užívania novobudovaných nemocníc a niekoľko nemocničných pavilónov, odborných liečebných ústavov a prístavkov.

Starostlivosť o pracujúce ženy sa prejavuje aj rozvojom jaslí. Zatiaľ čo v roku 1948 bolo k dispozícii iba 750 miest v jasliach, v pláne na tento rok je 19 569 a do roku 1970 smernice predpokladajú ďalej zvýšiť ich kapacitu. Jednako ani rýchly rozvoj výstavby jaslí ešte neumožní uspokojiť všetky žiadosti o umiestnenie detí v jasliach.

V rozvoji kúpeľníctva sa počíta predovšetkým s rekonštrukciou a rozšírením kapacít v kúpeľoch medzinárodného významu. Tým sa vytvoria priaznivejšie podmienky pre využitie tohto prírodného bohatstva tak pre liečbu domácich, ako aj zahraničných pacientov.

Okrem materiálnej základne zabezpečuje sa rozvoj zdravotníckych služieb na Slovensku rozšírením počtu lekárskeho miest. Zvýšenie počtu lekárskeho miest na úroveň českých krajov by bolo možné dosiahnuť v pomerne krátkom čase. Bude však potrebné rozšíriť kapacity pre výučbu lekárov na Slovensku.

Orgány SNR venujú sústavnú pozornosť otázkam investičnej výstavby v zdravotníctve, aj preto, že je stále nespokojivé plnenie plánu výstavby na tomto úseku, kde v posledných rokoch sa priemerne každý rok nepreinvestovalo cca 30 mil. Kčs, a jed-

nak z hľadiska náročných úloh ďalšieho rozvoja zdravotníctva v slovenských krajoch do r. 1970.

Ďalej sa činnosť orgánov SNR orientovala predovšetkým na plnenie úloh vyplývajúcich z vládneho uznesenia č. 224/64 o rozvoji starostlivosti o zdravie ľudu v socialistickej spoločnosti. Pritom sa zvlášť zamerali na podniky kľúčového priemyslu, poľnohospodárstvo, stavebníctvo a obchod, najmä pokiaľ ide o zariadenia cestovného ruchu. Vykonali sa rozsiahle šetrenia zdravotného stavu a životného prostredia poľnohospodárskeho dorastu a plnenie prijatých opatrení Komisia SNR pre zdravotníctvo sústavne kontroluje.

Riešili sa ďalej niektoré problémy súvisiace s úrovňou služieb obvodných lekárov, najmä sa zreteľom na rozsah a kvalitu starostlivosti o pracujúcich malých závodov, ktoré nemajú vlastné zdravotnícke zariadenia. V spolupráci so Slovenskou odborovou radou, okresnými ústavmi národného zdravia, ako aj rezortnými výskumnými ústavmi bola v zmysle uvedeného uznesenia vlády preverená úroveň starostlivosti o baníkov rudných a uhoľných baní a bol sledovaný vývoj a stav pracovnej neschopnosti pre chorobu a úraz, ako aj úroveň posudkovej služby. Na základe prieskumov sa prijali opatrenia na odstránenie nedostatkov na úseku záchranej služby, starostlivosti o darcov krvi a na spresnenie siete transfúzných staníc.

Vzhľadom na celkovú nepriaznivú situáciu v starostlivosti o chrup vykonali Komisia a Povereníctva SNR pre zdravotníctvo v spolupráci s odbormi zdravotníctva KNV podrobné rozpracovanie úloh na zabezpečenie plnenia vl. uzn. č.225/64 o starostlivosti o chrup.

V záujme sústavného zvyšovania odbornej úrovne zdravotníckych pracovníkov organizuje Povereníctvo SNR pre zdravotníctvo postgraduálnu výchovu lekárov, farmaceutov a stredných zdravotníckych pracovníkov v krajoch a okresoch. Vo výskumných ústavoch, riadených SNR, hľadá nové cesty na odstránenie problémov v životnom a prac. prostredí pracujúcich na Slovensku.

V súvislosti s vytváraním podmienok pre ďalšie zvyšovanie úrovne starostlivosti o zdravie obyvateľstva na Slovensku bol orgánmi SNR spracovaný dlhodobý výhľad siete zdravotníckych zariadení na základe podrobných štúdií odhadov populačného vývoja, vývoja chorobnosti obyvateľstva, geografických a komunikačných pomerov, očakávaného ekonomického rozvoja príslušných oblastí, ako aj terajšieho stavu a rozloženia ambulantných a posteľových zdravotníckych zariadení. Tento plán siete a z neho vyplývajúce úlohy v súvislosti s investičnou výstavbou zdravotníctva na Slovensku boli programom spoločného zasadnutia

Zdravotníckeho výboru NZ a Komisie SNR pre zdravotníctvo a stali sa podkladom pre vypracovanie smerníc rozvoja zdravotníctva na Slovensku do r. 1970. Ukázalo sa, že spoločné rokovanie oboch spomínaných orgánov, realizované po spoločnej previerke zdravotníckych zariadení na Slovensku členmi týchto orgánov, vytvorilo priaznivé pracovné podmienky pre dlhodobé objektívne riešenie problémov zdravotníctva na Slovensku, najmä v súvislosti s niektorými neodôvodnenými rozdielmi oproti celoštátnemu priemeru. V tomto duchu niesli sa i rokovania kolégia ministra zdravotníctva v Bratislave a v Košiciach, uskutočnené v tomto roku. Členovia Komisie SNR pre zdravotníctvo a pracovníci Povereníctva SNR pre zdravotníctvo na druhej strane zúčastňujú sa riešenia základných problémov zdravotníctva v pracovných skupinách alebo pri previerkových akciách celoštátnych orgánov. Povereníctvo SNR pre zdravotníctvo dostáva v tejto súvislosti konkrétne úlohy pri realizácii niektorých celoštátnych otázok v zdravotníckych zariadeniach na Slovensku.

Pracovné vzťahy medzi Komisiou SNR pre zdravotníctvo a Zdravotníckym výborom NZ a Ministerstvom zdravotníctva, upevnené v priebehu posledného roku, prispievajú k uspokojivému riešeniu tých špecifických problémov zdravotníctva na Slovensku, ktoré sú dôsledkom doterajšieho vývoja, ako je výstavba zdravotníckych zariadení, výchova potrebného počtu zdravotníckych kádrov, rovnomerné zabezpečenie zdravotníckym materiálom a liekmi.

* * *

Pri raste hmotnej a kultúrnej úrovne obyvateľstva zaujíma významné miesto rozvoj poskytovaných služieb obyvateľstvu. Z toho vyplýva aj náročnosť na služby čo do kvantity a kvality. Vysoké nároky na úroveň služieb vyvoláva najmä prudký vzrast bytovej výstavby, rastúca úroveň vybavenia domácností a používanie rôznych predmetov dlhodobej spotreby v čoraz väčšom rozsahu.

Rozvoj služieb poskytovaných obyvateľstvu na Slovensku bol predmetom rokovania pléna ÚV KSS v septembri minulého roku. Príslušné orgány Slovenskej národnej rady rozpracovali úlohy vyplývajúce z tohto rokovania a v spolupráci s národnými výbormi ich postupne realizujú.

Na dosiahnutie stanovených cieľov v rozvoji služieb Slovenská národná rada sa stará predovšetkým o budovanie ich materiálno-technickej základne, ktorá je veľmi zaostalá. V posledných rokoch sa vybuďovalo niekoľko nových domov služieb, rekonštruovali sa viaceré práčovne a čistiarne a vybuďovali sa aj nové

kapacity v miestnom priemysle, v ktorých sa zabezpečuje údržba, opravy a zákazková výroba pre obyvateľstvo. Doteraz sa však nepodarilo nahradiť staré a schátralé prevádzkové priestory novými, zdraviu neškodnými. Ani vybavenosť strojným zariadením nie je na výške. Vybavenosť základnými prostriedkami na jedného pracovníka je pod celoštátnym priemerom. Tento rozdiel nebude vyrovnaný ani do konca štvrtej päťročnice.

Komisia SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva zohrala aktívnu úlohu pri zabezpečovaní výstavby investičných akcií, ktoré sa financujú z vládnej rozpočtovej rezervy. Aby sa najefektívnejšie využili tieto prostriedky, vykonala konkurzné pokračovanie pri zaradení akcií financovaných z vládnej rozpočtovej rezervy.

Stálou brzdou rýchlejšieho rastu rozvoja služieb na Slovensku, okrem nedostatkov v samotných organizáciách miestneho hospodárstva, sú aj mnohé ďalšie nedoriešené problémy, ktoré sú mimo nich. Ide predovšetkým o nedostatky vo výrobe strojov pre miestne hospodárstvo, ktoré nedosahujú technické parametre strojov vyrábaných v iných vyspelých krajinách.

Málo prostriedkov sa prideluje podnikom miestneho hospodárstva na dovoz vysoko účinných strojov zo zahraničia, ktorých uvedenie do prevádzky by veľmi priaznivo mohlo pôsobiť na ekonomiku poskytovaných služieb.

Ďalším nedostatkom, ktorý v rozvoji služieb zohráva podstatnú úlohu, je zásobovanie vhodným materiálom a náhradnými súčiastkami. Neberie sa do úvahy, že exkluzívne prevedenie výrobkov pre obyvateľstvo nárokuje si aj prvotriedny materiál. Obdobne výroba a dodávky náhradných dielov pre opravu spotrebičov a uspokojovanie potrieb obyvateľstva sú práve tak dôležité ako vlastná výroba týchto predmetov. Doterajšie opatrenia neboli natoľko účinné, aby problém zásobovania podnikov, poskytujúcich služby, vyriešili zásadne a definitívne.

Popri uvedených nedostatkoch sú aj ojedinelé pozitívne príklady, ktoré ukazujú východisko k náprave.

Známe sú výsledky práce Komunálnych služieb mesta Bratislavy, ktoré boli ocenené udelením Radu práce. Sú 16-násobným nositeľom Červenej zástavy vlády a ÚRO.

Obdobne Komunálne služby v Galante získali Červenú zástavu vlády a ÚRO za vysoké prekračovanie plánovaných úloh v rozhodujúcich odboroch služieb.

Komisia SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva venuje značnú pozornosť rozširovaniu týchto dobrých výsledkov.

Pre široké uplatňovanie novej techniky v organizáciách miestneho hospodárstva sa usporiadali Dni novej techniky najmä pre

pracovníkov práčovní a čistiarní, v holičstve a kaderníctve, drevo-sektore a kovosektore. Používa sa celý rad obdobných metód propagovania progresívnych foriem práce.

V najbližších rokoch sa zabezpečuje ďalší rozvoj poskytovania služieb na Slovensku. Podľa smerníc pre vypracovanie 4. päť-ročného plánu rozvoj služieb v hodnotovom vyjadrení predpokladá na Slovensku rýchlejšiu rast na jedného obyvateľa oproti celoštátnemu priemeru. Napriek tomuto rastu úroveň jednotlivých služieb bude zaostávať i v roku 1970 za celoštátnou úrovňou a postupné vyrovnávanie je otázkou dlhodobého plánu rozvoja tohto odvetvia.

* * *

Vychádzajúc zo situácie v zásobovaní obyvateľstva a z úrovne práce obchodných organizácií, Slovenská národná rada sa sústredila na riešenie najzávažnejších otázok práce obchodu. Išlo hlavne o odstránenie nedostatkov v plynulom zásobovaní chlebom a pekárskymi výrobkami, občerstvujúcimi nápojmi, o zvýšenie dodávok spotrebného tovaru, pri ktorom sa dopyt sústavne neuspokojuje, o zásobovanie obyvateľstva zeleninou a ovocím a o zlepšenie kvality palív.

Okrem problémov v zásobovaní obyvateľstva na Slovensku postupne nadobudli závažný charakter i niektoré ďalšie otázky, ktoré bolo treba riešiť. Nepriaznivo sa prejavil vplyv zahraničného cestovného ruchu na zásobovanie domáceho obyvateľstva viacerými druhmi potravín, ale predovšetkým priemyselnými výrobkami. Komisia SNR pre obchod predložila preto príslušným orgánom návrh na riešenie negatívnych vplyvov zahraničného cestovného ruchu. Na základe toho boli vykonané cenové opatrenia u niektorých priemyselných výrobkov (vreckovky, kožená a textilná galantéria) a niektorých druhov liehovín. Taktiež sa uskutočnili niektoré regulačné medzištátne opatrenia vo vzájomnom cestovnom ruchu najmä s Maďarskou ľudovou republikou.

Nedostatok niektorých druhov potravín a priemyselného tovaru na trhu bol často vyvolaný aj tým, že rozdeľovanie fondov týchto tovarov do krajov a okresov sa robilo často mechanickým klúčovaním a nie vždy v súlade so skutočnou potrebou, ale najmä so zreteľom na potreby dedinského obyvateľstva. Dotýkalo sa to napr. zásobovania jedlým olejom, pivom, niektorými druhmi mäsových a rybích konzerv, južnými plodmi a domácim ovocím, detským odievaním, poľnohospodárskymi potrebami, elektrospotrebičmi, školskými potrebami, hračkami, zdravotníckym a hygienickým tovarom a pod.

Na základe rozboru zabezpečenia potrieb obyvateľstva priemyselným tovarom, ktorý vykonala Komisia SNR pre obchod, Ministerstvo vnútorného obchodu zvýšilo pre rok 1965 celkové dodávky priemyselného tovaru o 110 mil. Kčs. Okrem toho na základe rozboru potrieb a skutočného zabezpečenia v pláne na rok 1965 sa podstatne zvýšili dodávky poľnohospodárskeho náradia. Dodávky detskej obuvi bolo nutné zvýšiť o 16 %, čiastočne sa zvýšili dodávky detských odevov a pod. Priaznivo sa prejavila i delba práce medzi Ministerstvom vnútorného obchodu a Povereníctvom SNR pre obchod v operatívnom bilancovaní potravín pre slovenské kraje a súčinnosť pri zabezpečovaní výroby, nákupu a zásobovania ovocím, zeleninou a zemiakmi.

Rozbor produktivity práce v obchode na Slovensku a jej vplyv na úroveň služieb poukazuje na potrebu doriešiť postupne i otázku zvýšenia plánu práce na úseku činnosti obchodu.

Príslušné orgány SNR sa aktívne podieľajú i na zabezpečovaní realizácie plánu investícií a technického rozvoja. Na základe komplexného rozboru materiálno-technickej základne obchodu na Slovensku pôsobili na správne rozdelenie investičných prostriedkov do krajov a do jednotlivých obchodných sústav, pomáhali zabezpečovať projektovú pripravenosť stavieb a kapacity stavebnej výroby, sústavne kontrolovali priebeh prác na menovitých a vybraných stavbách.

* * *

Prírodné podmienky Slovenska vytvárajú dobrý základ pre rozvoj cestovného ruchu. V roku 1964 sa počet zahraničných návštevníkov zvýšil oproti roku 1963 o 151 % a počet turistov z kapitalistických štátov o 184 %. Priaznivé výsledky devízového výnosu a najmä podstatne efektívnejšie získavanie devíz potvrdzujú, že je správne plne využívať možnosti širšieho uplatnenia cestovného ruchu.

Rozvoj služieb spojených s cestovným ruchom dáva široké možnosti na využitie pracovných síl v oblastiach s nedostatkom priemyslu a s extenzívnou poľnohospodárskou výrobou.

Preto v súlade s opatreniami strany a vlády na rozvoj cestovného ruchu zintenzívnila sa činnosť Slovenskej národnej rady aj na tomto úseku. Zriadením Výboru SNR pre cestovný ruch zlepšila sa koordinácia a riešenie úloh v oblasti rozvoja cestovného ruchu na Slovensku.

Roku 1964 a v tomto roku dalo sa do prevádzky 9 hotelov, 2 motely, 27 autocampingov a bolo novovystavaných alebo rozšírených 6 chatových osád. Vo výstavbe je 32 lyžiarskych vlekov.

V tomto a minulom roku pribudlo v hotelových kapacitách 1265 lôžok.

V 4. päťročnom pláne sa ráta so zvýšenými investíciami do zariadení cestovného ruchu na Slovensku. Medzi významné investície, ktoré v širokom rozsahu prispievajú k rozvoju domáceho a zahraničného cestovného ruchu, treba uviesť budovanie komplexu Vysokých Tatier. Bude úlohou Slovenskej národnej rady, Východoslovenského krajského národného výboru a príslušných ústredných orgánov realizovať zámery rozvoja v oblasti Vysokých Tatier.

* * *

V období pred prijatím dokumentu ÚV KSČ a ÚV KSS sa prejavovala nejasnosť, pasívny pomer a najmä nedocenenie úloh SNR vo vzťahu k národným výborom. Dokument tento vzťah spresnil a vytvoril priaznivé podmienky a predpoklady pre rozvinutie vecnej a pozitívnej činnosti Slovenskej národnej rady i na tomto významnom úseku práce orgánov zastupiteľskej sústavy.

V zmysle uznesenia ÚV KSČ a ÚV KSS zo 7. mája 1964 treba „... rozvíjať úlohu SNR ako organického článku celoštátneho riadenia, t. j. uplatňovať jej úlohu v súlade s ústredným riadením vo vzťahu k územným orgánom na Slovensku, predovšetkým k národným výborom...“.

Slovenská národná rada vychádzajúc z uvedeného uznesenia a organicky nadväzujúc na prácu vlády, pristúpila k sústavnému prehľbovaniu vzťahov k národným výborom. So zvýšenou zodpovednosťou sa orgány SNR aktívne podieľali na vypracovaní plánov a rozpočtov hospodárstva riadeného národnými výbormi, čo sa prejavilo v kvalitnejšej príprave a zabezpečovaní plánu a rozpočtu národných výborov na rok 1965 a v ich lepšom plnení.

Orgány SNR organizujú prípravu a zostavenie návrhu komplexného plánu rozvoja hospodárstva riadeného KNV. V tejto súvislosti sa poskytuje národným výborom vo zvýšenej miere odborná pomoc Slovenskej plánovacej komisie, Povereníctva SNR pre financie a ostatných komisií a povereníctiev a s väčším efektom sa vykonáva i previerková a kontrolná činnosť. V uplynulom období bola táto pomoc zameraná predovšetkým na riešenie problémov bytovej výstavby, osobitne individuálnej, technickej a občianskej vybavenosti sídlisk, zlepšenie stavu v údržbe bytového fondu a v súvislosti s tým na zvýšenie objemu kapacity okresných stavebných podnikov pre opravárske práce.

Jednou z foriem práce SNR a jej orgánov vo vzťahu k národným výborom je účasť delegovaných členov Predsedníctva SNR

a vedúcich pracovníkov SNR na rokovaníach plenárnych zasadaní KNV a na dôležitých zasadaniach rád KNV a plenárnych zasadaniach ONV. V I. polroku 1965 sa zúčastnili členovia Predsedníctva SNR 47 rokovaní orgánov KNV a ONV. Táto forma vytvárala možnosť riešiť mnohé problémy priamo na rokovaní, a tie, ktoré svojou zložitosťou presahujú možnosť riešenia národným výborom, sa krátkou cestou predkladajú do orgánov SNR.

Osvedčil sa postup orgánov SNR pri vysielaní odborných pracovníkov na KNV a ONV na pomoc pri skúmaní, spracovaní a riešení dôležitých problémov rozvoja krajov a okresov.

Spolupráca jednotlivých komisií SNR s komisiami KNV sa orientuje na spoločné riešenie najzávažnejších problémov rozvoja krajov. Tak spoločné zasadanie Komisie SNR pre zdravotníctvo s komisiou Stredoslovenského KNV pre zdravotníctvo v apríli 1965 v Banskej Bystrici pomohlo vyriešiť niektoré problémy v pínení investičnej výstavby zdravotníckych zariadení v kraji, najmä pokiaľ ide o projekčnú pripravenosť, stavebné kapacity, kvalitu generálnych opráv a pod. Takto boli v tomto kraji riešené aj otázky boja proti tuberkulóze a problémy absencie pre chorobu a úraz.

Za účelom hlbšie poznať súčasné problémy národných výborov požiadal predseda SNR v zmysle uznesenia Predsedníctva SNR z 2. júla 1964 listom všetky rady KNV, ONV a niektoré väčšie MsNV, aby oznámili Predsedníctvu SNR najzávažnejšie problémy a úlohy, ktoré zamýšľajú v novom funkčnom období riešiť a potrebujú k tomu pomoc slovenských národných orgánov, prípadne ďalších orgánov ústredného riadenia. Došlé námety prerokovalo Predsedníctvo SNR a najzávažnejšie z nich sa stali súčasťou pracovných plánov SNR a jej orgánov a premietli sa aj do smerníc pre vypracovanie návrhu 4. päťročného plánu rozvoja národného hospodárstva.

Viacere otázky, vyplývajúce z námietok a návrhov národných výborov, dotýkajúce sa najmä hospodárenia s pitnou vodou a úžitkovou vodou, regulácií, závlah, meliorácií, ďalej rozširovania a kvality služieb poskytovaných obyvateľstvu, zásobovania, rozvoja zdravotníckych zariadení, poľnohospodárskej výroby v horských a podhorských oblastiach, riešenia bytového problému vrátane individuálnej bytovej výstavby, riešenia problematiky občanov cigánskeho pôvodu a ďalšie otázky boli predmetom rokovania Predsedníctva SNR a niektoré z nich i pléna SNR.

Predsedníctvo SNR v úzkej súčinnosti s KNV a MsNV pri realizácii úloh programového vyhlásenia predsedu SNR venuje osobitnú pozornosť komplexnému ekonomickému a kultúrnemu rozvoju miest Bratislavy, Banskej Bystrice a Košíc.

Orgány SNR sledujú a riešia problémy rozvoja Bratislavy nielen ako krajského mesta, ale aj ako centra politického, hospodárskeho a kultúrneho života Slovenska. V posledných rokoch zaznamenala Bratislava rýchly hospodársky a kultúrny rozvoj spojený s prudkým rastom obyvateľstva. Úmerne k tomuto vzrastu mesta nezodpovedala výstavba potrebných zariadení a služieb, čím vznikli disproporcie v rozvoji jednotlivých úsekov pri zabezpečovaní potrieb obyvateľstva.

Vychádzajúc z podrobného rozboru súčasného stavu rozvoja Bratislavy, Predsedníctvo SNR zaoberalo sa otázkami jej perspektívneho rozvoja, ako aj riešením viacerých naliehavých problémov a nedostatkov. Vykonalí sa opatrenia na rozšírenie stavebných kapacít potrebných najmä pre údržbu bytového fondu a občianskej vybavenosti, obchodnej siete, reštauračných a ubytovacích kapacít, na zvýšenie čistoty a zlepšenie verejného osvetlenia mesta, stavu mestských komunikácií a vyriešil sa problém hromadnej dopravy z niektorých odľahlých sídlisk. Obdobné naliehavé problémy riešia orgány SNR i pokiaľ ide o Košice a Banskú Bystricu.

Popri veľkých úspechoch, ktoré sa dosiahli pri uskutočňovaní direktív KSČ o socialistickej industrializácii a celkovom hmotnom a kultúrnom rozvoji Slovenska v posledných rokoch, nebolo možné v uplynulom období doriešiť všetky problémy rozvoja oblastí na Slovensku. Medzi tieto patria najmä južné okresy Západoslovenského a Stredoslovenského kraja a niektoré severné okresy Stredoslovenského a Východoslovenského kraja. V týchto okresoch, príp. ich častiach celková ekonomická úroveň a tým aj životná úroveň obyvateľstva zaostáva za priemernou dosiahnutou úrovňou.

Problémy týchto oblastí prerokovala Slovenská národná rada v súčinnosti s krajskými a okresnými národnými výbormi roku 1964. Vo februári t. r. sa prerokovali ako súčasť prípravy smerníc pre rozvoj hospodárstva v rokoch 4. päťročnice na spoločnom zasadnutí výboru Národného zhromaždenia pre plán a rozpočet a Slovenskej plánovacej komisie. V máji o týchto problémoch rokovalo aj Predsedníctvo Národného zhromaždenia. Prijaté závery a odporúčania pre ústredné orgány, ktoré treba uskutočniť pri zostavovaní návrhu päťročného plánu na obdobie rokov 1965—1970, majú riešiť časť týchto problémov. Popritom sa hľadajú a využívajú ďalšie možnosti rastu zamestnanosti, najmä žien v týchto oblastiach. Tak napr. v oblasti Šafárikova, Šiah a Želiezoviec sa pripravujú nové pracovné príležitosti umiestovaním vhodných výrobných objektov, ktoré po menších úpravách možno pre tento účel efektívnejšie využiť.

Riešenie problémov ekonomiky týchto oblastí zostáva aj naďalej stredom pozornosti orgánov SNR, ktoré v úzkej spolupráci s príslušnými ústrednými orgánmi a národnými výbormi budú prednostne zabezpečovať postupné odstraňovanie ich ekonomickej zaostalosti. Táto úloha je o to vážnejšia, že tieto oblasti v značnej miere obývajú spoluobčania maďarskej a ukrajinskej národnosti.

Slovenská národná rada pokladá pomoc národným výborom pri správnom využívaní iniciatívy občanov na tvorbe lepšieho, kultúrnejšieho životného prostredia, najmä cestou socialistickej súťaže a akcie „zveľaďovanie miest a obcí“ za svoju dôležitú úlohu. Pri Predsedníctve SNR bola zriadená komisia pre zveľaďovanie miest a obcí, ktorá v súčinnosti s národnými výbormi sleduje a pomáha rozvíjať a využívať túto iniciatívu občanov.

Roku 1964 — vďaka rozvinutej socialistickej súťaži občanov k 20. výročiu oslobodenia našej vlasti — dosiahli sa mimoriadne dobré výsledky v akcii „Z“. Na Slovensku sa celkove vytvorili hodnoty vo výške 989 mil. Kčs. Občania odpracovali takmer 90 mil. brigádnických hodín.

Touto nebývalou iniciatívou občanov pri príležitosti významných výročí bolo možné v minulom roku podstatne znížiť rozsiahlu rozostavanosť v akcii „Z“. Do užívania sa odovzdalo celkom 835 stavieb, z toho 79 kultúrnych domov, 59 materských a málotriednych škôl, vyše 56 000 m vodovodov a kanalizácií a pod. Slovenské kraje sa v celoštátnej súťaži umiestili na prvých miestach.

Aj v I. polroku 1965 sa dosiahli dobré výsledky v akcii „Z“. Hodnota vytvoreného diela dosiahla takmer 520 mil. Kčs pri nákladoch 84 mil. Kčs. Svojpomocou občania odpracovali vyše 40 mil. brigádnických hodín.

Závažným problémom, ktorý si na Slovensku stále vyžaduje cieľavedomú a veľmi konkrétnu starostlivosť, je otázka občanov cigánskeho pôvodu. I keď v posledných rokoch sa na tomto úseku dosiahli viaceré pozitívne výsledky, samotný problém sa prehĺbuje, pretože opatrenia i dosiahnuté výsledky nie sú úmerné rýchlemu rastu počtu obyvateľstva cigánskeho pôvodu. Neuspokojivá situácia je hlavne v okresoch s pomerne vysokou koncentráciou obyvateľstva cigánskeho pôvodu, ktorého je najviac vo Východoslovenskom kraji. Tradičný spôsob života cigánskeho obyvateľstva v týchto oblastiach, žijúceho v nehygienických a spoločensky nevyhovujúcich osadách, sťažuje výchovu detí a mládeže a narušuje úsilie vynaložené na dosiahnutie kultúrnejšieho života tohto obyvateľstva.

Na vážnosť tohto problému s plným dôrazom upozorňuje

i Predsedníctvo ÚV KSČ vo svojom uznesení z 15. júna 1965.

Pre konkrétnejšie sledovanie a riešenie týchto otázok, ktoré nemohol dosiaľ účinnejšie zabezpečovať pomocný orgán pri Povereníctve SNR pre školstvo a kultúru, vytvorí sa pri Predsedníctve SNR komisia pre riešenie otázok obyvateľov cigánskeho pôvodu, ktorá bude plniť úlohy v najužšej súčinnosti s národnými výbormi.

Medzi problémami, s ktorými sa pracujúci obracajú na predsedu SNR, ďalšie jej orgány i poslancov SNR, sú vo veľkom rozsahu otázky sociálneho zabezpečenia. Jeho význam je daný predovšetkým vysokými nákladmi, ktoré naša spoločnosť vynakladá na tento účel, a vysokým počtom dôchodkovo zabezpečených občanov. Okrem toho minulý hospodársky a sociálny vývoj na Slovensku zapríčiňuje v oblasti sociálneho zabezpečenia aj v súčasnosti viaceré špecifické problémy. Osobitne závažné sú problémy pracovného uplatnenia osôb so zmenenou pracovnou schopnosťou, a to tak z hľadiska starostlivosti o človeka, ako aj z hľadiska záujmu spoločnosti na výsledkoch ich pracovnej činnosti, ďalej ústavná starostlivosť o prestarnutých, o telesne a duševne chybné osoby a mládež.

Je nepochybné, že Slovenská národná rada nesie politickú zodpovednosť za plnenie úloh v oblasti sociálneho zabezpečenia na Slovensku. Je preto žiadúce, aby mala k tomu i vhodné nástroje.

Preto, keď Predsedníctvo ÚV KSS rokovalo 26. januára 1965 o vývoji sociálneho zabezpečenia na Slovensku, zdôraznilo, že „Slovenská národná rada bude musieť v budúcnosti venovať väčšiu pozornosť otázkam sociálneho zabezpečenia a takto pomáhať Státnemu úradu sociálneho zabezpečenia a národným výborom účinne riešiť najnaliehavejšie sociálne problémy na Slovensku“.

Formy poskytovania zvýšenej starostlivosti zo strany SNR bude potrebné ešte domyslieť, lebo v súčasnej organizačnej štruktúre nemá SNR útvar ani orgán, ktorý by sa s týmito otázkami sústavne zaoberal a zúčastňoval sa na ich riešení.

* * *

Formy a metódy práce SNR a jej orgánov majú svoj špecifický charakter. V systéme štátnych orgánov ústredného riadenia jedine Slovenská národná rada zlučuje v sebe zákonodarnú i správnu funkciu. Je nositeľom štátnej moci na Slovensku a súčasne v medziach svojej právomoci aj výkonným orgánom a v tomto postavení plní nielen funkcie slovenského národného

orgánu, ale je súčasne aj národným článkom celoštátneho politického a hospodárskeho riadenia pre územie Slovenska.

Táto skutočnosť má svoj odraz v organizačnej štruktúre Slovenskej národnej rady, v uplatňovaní jej úloh vo vzťahu k ostatným ústredným štátnym orgánom a k štátnym a hospodárskym orgánom na Slovensku, tak ako to stanovil dokument ÚV KSČ a ÚV KSS.

Najvyššou formou pracovného rokovania Slovenskej národnej rady v mocenskej i správnej oblasti sú jej plenárne schôdzky, na ktorých sa prerokúvajú a riešia všetky zásadné otázky hospodárskeho a kultúrneho rozvoja Slovenska. Pri uplatňovaní vhodných foriem a metód práce vychádza SNR aj zo skúseností Národného zhromaždenia.

Realizujúc dokument ÚV KSČ a ÚV KSS a programové vyhlásenie, plénum SNR v septembri minulého roku rokovalo o súčasných úlohách pri zabezpečovaní investičnej výstavby, koncom novembra o úlohách štátneho plánu rozvoja hospodárstva na Slovensku pre rok 1965 a o opatreniach na jeho zabezpečenie, ako aj o otázkach rozvoja vedy a techniky na Slovensku, v máji t. r. o súčasnom stave a ďalších úlohách v rozvoji vodného hospodárstva a na poslednom, septembrovom zasadnutí o opatreniach na likvidáciu dôsledkov povodní a záplav na južnom Slovensku, o otázkach údržby bytového fondu a o stave socialistickej zákonnosti. Ťažisko prípravy schôdzok Slovenskej národnej rady je predovšetkým v komisiách SNR, ktoré ako iniciatívne, kontrolné a výkonné orgány na jednotlivých úsekoch činnosti Slovenskej národnej rady sa aktívne zúčastňujú na návrhu programu pléna SNR, ako i vlastného rokovania. Prerokúvajú návrhy problémov, vyskytujúcich sa najmä pri plnení rozhodujúcich úloh plánu, ktoré by bolo potrebné nastoliť na rokovanie pléna SNR, vypracúvajú k nim potrebné materiály a návrhy opatrení na riešenie, ktoré po prerokovaní v Predsedníctve SNR sa predkladajú plénu SNR. Pritom sa hlavná pozornosť venuje odhaľovaniu rezerv a možností pre urýchlenie tempa rozvoja našej jednotnej ekonomiky.

V záujme komplexného vyčerpania problematiky prišlo sa najmä v tomto volebnom období k tomu, že niektoré materiály pre rokovanie pléna SNR sa pripravujú za účasti ministerstiev a iných štátnych a hospodárskych orgánov. Tak tomu bolo napr. pri príprave pléna SNR v máji tohto roku, ktoré sa zaoberalo súčasným stavom a ďalšími úlohami rozvoja vodného hospodárstva na Slovensku, na rozpracovaní ktorých sa aktívne podieľalo i Ministerstvo poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva a Štátna plánovacia komisia. K rozpracovaniu zvlášť nároč-

ných otázok vytvárajú sa pracovné skupiny zložené jednak z poslancov a jednak z pracovníkov vedy a praxe.

K všestrannému posúdeniu a riešeniu problémov z hľadiska potrieb každodennej praxe významnou mierou prispieva účasť vedúcich politických a hospodárskych pracovníkov z prerokovaných úsekov, ktorým sa dáva možnosť v rámci rozpravy na schôdkach pléna SNR vyjadriť k nim svoje názory a návrhy. Osobitne kladne sa prejavuje aktívna účasť zainteresovaných ministrov, resp. vedúcich iných ústredných orgánov a predsedov príslušných výborov Národného zhromaždenia na rokovaníach pléna SNR.

Závery pléna SNR sa rozpracúvajú a zabezpečujú hlavne prostredníctvom komisií a kontrolu ich plnenia vykonáva predsedníctvo ako aj plénum. Povereníci a predsedovia komisií informujú plénum SNR o vykonaných opatreniach a výsledkoch plnenia prijatých uznesení. Poslanci SNR sa aktívne podieľajú na zabezpečovaní záverov pléna vo volebných obvodoch.

Významným činiteľom pre účinné zabezpečovanie plnenia úloh na jednotlivých úsekoch národného hospodárstva na Slovensku je dôsledné uskutočňovanie kontrolnej funkcie Slovenskej národnej rady a jej orgánov. Táto sa zabezpečuje najmä formou kontrolných a rozborových akcií, a to na základe polročných hlavných smerov kontrolnej činnosti, ktoré vytyčuje Ústredný výbor KSS z hľadiska rozhodujúcich problémov predovšetkým v oblasti priemyslu, poľnohospodárstva, investičnej výstavby, stavebníctva a dopravy.

Sústavné prehlbovanie kontrolnej činnosti SNR a jej orgánov, najmä skoordovaný postup pri previerkach a kontrolných rozboroch, ktorý zabezpečuje Komisia ľudovej kontroly a štatistiky SNR, napomáha efektívne riešiť jednotlivé problémy a rýchlejšie odstraňovať zisťované nedostatky.

V zmysle dokumentu prehlbuje sa postupne tiež účasť Slovenskej národnej rady a jej orgánov na legislatívnej činnosti. Podstatne sa zlepšila spolupráca a súčinnosť s ústrednými orgánmi pri celoštátnej normotvorbe, k čomu významne prispieva najmä úzka koordinácia pracovných plánov Právnej komisie SNR a Ústavnoprávneho výboru NZ. Zatiaľ čo v predchádzajúcom období sa orgány SNR zúčastňovali zväčša len na pripomienkovom konaní k návrhom zákonov a iných právnych predpisov, prechádza sa teraz na aktívnu spoluúčasť pri tvorbe noriem v celom štádiu ich prípravy, pričom sa tiež viac zovšeobecňujú poznatky z praxe i konkrétne potreby vyplývajúce z niektorých odlišností na Slovensku.

I keď po vydaní dokumentu došlo k podstatnému oživeniu

účasti orgánov SNR na príprave celoštátnych právnych úprav, nerozvinula sa doteraz v želaniteľnej miere: vlastná zákonodarná pôsobnosť SNR vo veciach národnej a regionálnej povahy, jej zákonodarná iniciatíva voči Národnému zhromaždeniu, a nevyužíva sa dostatočne ústavné právo o zmocňovaní Slovenskej národnej rady zákonom Národného zhromaždenia na vydanie vlastnej zákonnej normy v otázkach, pri ktorých v súlade s princípom jednotnosti právneho poriadku treba prihliadať na niektoré osobitosti podmienok ich riešenia na Slovensku.

Vlastnú zákonodarnú právomoc vykonávala SNR v hodnotenom období len pri úprave niektorých otázok z úseku kultúry a najmä v organizačnej sfére pri zriaďovaní orgánov SNR, a v rámci zákonodarnej iniciatívy voči Národnému zhromaždeniu pripravuje sa návrh zákona o osobnom vlastníctve bytov a skúma sa komplex právnych otázok a pomerov súvisiacich s individuálnou bytovou výstavbou.

Javí sa preto potrebným domyslieť v súčinnosti s Národným zhromaždením otázku konkrétneho vykonávania zákonodarnej pôsobnosti SNR po veciach národnej a regionálnej povahy tiež po stránke obsahovej tak, aby sa SNR svojou normatívnou činnosťou plne uplatňovala pri ich rozvíjaní a regulovaní a v otázkach vyžadujúcich svojou povahou celoštátnu zákonnú úpravu využívať vo väčšom rozsahu možnosť predkladať Národnému zhromaždeniu iniciatívne návrhy v oblasti normotvorby.

Na rozpracúvaní a zabezpečovaní úloh Slovenskej národnej rady sa významne podieľa Predsedníctvo SNR ako jej kolektívny výkonný orgán, ktorý riadi, koordinuje a zjednocuje prácu ostatných výkonných orgánov SNR.

V záujme zvýšiť účinnosť rokovania Predsedníctva SNR a prijímaných opatrení zásadné otázky a problémy prerokúva Predsedníctvo SNR za účasti zodpovedných funkcionárov národných výborov a vedúcich hospodárskych pracovníkov. Na program schôdzok Predsedníctva SNR sa dostávajú aj kľúčové problémy krajov, ktoré predkladajú na riešenie predsedovia KNV, ako tomu bolo napr. v prípade riešenia niektorých naliehavých problémov v rozvoji mesta Bratislavy, perspektívy rozvoja Banskej Bystrice, kontroly plnenia úloh vyplývajúcich z rajónového plánu Vysokých Tatier a ďalšie.

Problémy, riešenie ktorých presahuje možnosti a pôsobnosť Slovenskej národnej rady, sa predkladajú iniciatívne vláde, prípadne iným zainteresovaným ústredným orgánom s návrhmi príslušných opatrení.

K základným úlohám komisií SNR patrí účasť na príprave návrhov štátneho plánu rozvoja národného hospodárstva, sledova-

nie, zabezpečovanie a kontrola plnenia úloh hospodárskeho a kultúrneho rozvoja Slovenska. Zloženie komisií vytvára pre toto osobitne priaznivé predpoklady. Skutočnosť, že sa komisie volia z poslancov SNR a z politických, hospodárskych, kultúrnych a iných pracovníkov, umožňuje široko uplatňovať v ich práci praktické skúsenosti a neustále kontrolovať navrhované riešenia s reálnym stavom vecí a potrebami praxe.

Úzky pracovný kontakt s komisiami národných výborov, prerokúvanie otázok za priamej účasti zodpovedných funkcionárov národných výborov a hospodárskych orgánov a organizácií zvyšuje účinnosť práce komisií SNR. Prijaté závery a uznesenia sú takto výsledkom širokého kolektívneho posúdenia.

Pritom však pociťuje sa potreba ďalej prehĺbiť a zintenzívniť výkonnú funkciu komisií SNR a v tomto smere sa nepodarilo doteraz dokument uspokojivo realizovať. Táto otázka je pomerne dosť zložitá a v ponímaní, praktickom uskutočňovaní a rozvíjaní výkonnej pôsobnosti komisií SNR prejavujú sa ešte určité neujasnenosti. Treba hľadať také formy práce, ktoré by ju pomohli komisiám na tomto úseku činnosti celkove zintenzívniť a zefektívniť. Doteraz toto úsilie naráža však na nedostatočné teoretické i praktické rozpracovanie výkonnej funkcie komisií SNR, čomu bude treba v budúcnosti venovať ďaleko viacej pozornosti.

V podstatnej miere sa prehĺbili vzťahy medzi orgánmi SNR a orgánmi Národného zhromaždenia. Konkrétne zásady vzájomnej spolupráce sa dohodli na spoločnej schôdzke Predsedníctva SNR a delegácie Predsedníctva Národného zhromaždenia 14. decembra 1964. Od spomenutej spoločnej schôdzky sa stalo už pravidlom, že v plánoch činnosti Predsedníctva SNR a komisií SNR, zostavovaných na polročné obdobie, sú po dohode s Predsedníctvom a príslušnými výbormi Národného zhromaždenia uvedené viaceré úlohy, ktoré tieto orgány spoločne pripravujú a riešia. Uskutočnili sa už viaceré spoločné rokovania výborov Národného zhromaždenia a komisií SNR, na ktorých sa zaoberali viacerými kľúčovými otázkami.

Doterajšie skúsenosti z rozvíjania súčinnosti orgánov SNR s orgánmi Národného zhromaždenia možno za uplynulé pomerne krátke obdobie hodnotiť kladne. Slovenská národná rada bude na tieto skúsenosti naďalej nadväzovať a viesť svoje orgány k ďalšiemu prehľbovaniu vzťahov k orgánom Národného zhromaždenia.

Pozitívne sa prejavuje v činnosti SNR i úzka nadväznosť práce Predsedníctva SNR na prácu vlády a ostatných ústredných orgánov pri zabezpečovaní spoločných úloh rozvoja hospodárstva

a kultúry na Slovensku. Mnohé ministerstvá aktívne pristúpili k uplatňovaniu zásad dokumentu ÚV KSČ a ÚV KSS v úzkej súčinnosti s príslušnými orgánmi SNR. Najmä na týchto úsekoch sa dosiahli kladné výsledky. Treba, aby medzi orgánmi SNR a celoštátnymi ústrednými orgánmi, najmä medzi povereníkmi SNR a ministrami, došlo k účelnej delbe práce na všetkých úsekoch v súlade s celkovou úlohou vlády a jej orgánov a Slovenskej národnej rady tak, aby sa čo najefektívnejšie využívali možnosti SNR pri uskutočňovaní úloh hospodárskej a kultúrnej výstavby. Dôsledné realizovanie dokumentu je teda spoločnou úlohou SNR a jej orgánov, ako i ostatných ústredných orgánov.

Pri riešení a zabezpečovaní úloh Slovenská národná rada úzko spolupracuje so spoločenskými organizáciami. Najmä po januárovom pléne ÚV KSČ čoraz viac sa prehľbuje spolupráca so Slovenskou odborovou radou pri príprave a zostavovaní návrhu plánu, jeho realizácii, v oblasti normotvorby a upevňovania socialistickej zákonnosti, i v otázkach starostlivosti o pracujúcich.

Formami a metódami práce SNR a jej orgánov sa častejšie zaoberá najmä Predsedníctvo SNR v súvislosti s plnením svojej koordinačnej a kontrolnej funkcie. V súlade s harmonogramom vlády o postupe prác na vypracúvaní a postupnom uvádzaní zásad zdokonaleného riadenia a plánovania národného hospodárstva pracujú v celoštátnych komisiách a pracovných skupinách aj funkcionári a pracovníci SNR.

V doteraz spracovaných materiáloch sa počíta s tým, že obsah činnosti a metódy práce orgánov Slovenskej národnej rady sa prispôsobia predovšetkým základnej požiadavke prehĺbenia plánovitého riadenia na všetkých stupňoch, najmä z hľadiska dlhodobého plánovania ekonomiky a zvýraznenia úlohy ekonomických nástrojov pri zabezpečovaní cieľov plánu a jeho oblastných proporcií.

Rozhodujúcim predpokladom plného a efektívneho uplatnenia Slovenskej národnej rady a jej orgánov v systéme orgánov centrálného riadenia bude predovšetkým organické zapojenie Slovenskej národnej rady do celého procesu prípravy a realizácie plánu a do dôležitých celoštátnych opatrení súvisiacich s využívaním zásad zdokonalenej sústavy plánovitého riadenia.

Výkonné orgány Slovenskej národnej rady sa budú starať o dôsledné zabezpečovanie rozvoja Slovenska v rámci zvyšovania efektívnosti celého národného hospodárstva.

Postavenie SNR bude významné najmä pri prehľbovaní oblastného plánovania ako nástroja pre správne riešenie oblastných proporcií a pri zabezpečovaní direktívy KSČ o postupnom vyrovnávaní ekonomických rozdielov Slovenska s českými krajinami;

pritom pôjde predovšetkým o to, aby sa základné oblastné porcie usmerňovali vo všetkých etapách tvorby plánu.

SNR bude pomáhať ostatným celoštátnym orgánom riešiť zásadné otázky dlhodobého rozvoja príslušných odvetví a výrobných odborov na Slovensku, najmä z hľadiska rozmiestovania výrobných síl, zvyšovania efektívnosti investičnej výstavby, základných otázok výrobných programov, organizácie výrobnotechnickej základne, prípravy kvalifikovaných kádrov a ďalšie problémy.

Pritom bude využívať pre ovplyvňovanie rozvoja hospodárstva na Slovensku ekonomické nástroje a plánovacie pravidlá a zúčastňovať sa v potrebnom rozsahu s orgánmi celoštátneho centrálného riadenia na posudzovaní a určovaní tvorby a použitia hrubého dôchodku.

Pri novom vymedzení konkrétnej náplne a rozsahu úloh výkonných orgánov Slovenskej národnej rady v podmienkach uplatnenia zdokonalenej sústavy plánovitého riadenia sa vychádza zo zásady dosiahnuť účelnú delbu práce medzi orgánmi centrálného riadenia a orgánmi Slovenskej národnej rady tak, aby Slovenská národná rada ako celok a jej jednotlivé orgány pracovali v nových podmienkach s maximálnym efektom.

Teda i v novej sústave zdokonaleného riadenia a plánovania národného hospodárstva pripadne Slovenskej národnej rade významné postavenie, aby mohla dôstojne, zodpovedne a vecne riešiť úlohy, ktoré jej zveruje ústava. Vychádzajúc zo zásady dokumentu ÚV KSČ a ÚV KSS, „aby funkcia, právomoc a konkrétne úlohy SNR boli prispôsobené potrebám riadenia, najmä aj riadenia národného hospodárstva“, bude nutné, aby SNR naďalej výrazne prispievala k rozvoju bohatstva jednotnej československej ekonomiky a tým sa podieľala na riešení ekonomického vyrovnania Slovenska.

Slovenská národná rada je pevným článkom zastupiteľskej sústavy ČSSR. Plniac líniu ÚV KSČ a základné úlohy Národného zhromaždenia a vlády, prispieva svojou činnosťou k upevňovaniu bratstva našich dvoch národov, rieši problémy občanov maďarskej a ukrajinskej národnosti žijúcich na Slovensku a využívaním ekonomických zdrojov Slovenska sa podieľa na rozvoji jednotnej československej ekonomiky.

Slovenská národná rada 1965

IV. volebné obdobie

13

N á v r h

Predsedníctva Slovenskej národnej rady:

U z n e s e n i e

Slovenskej národnej rady

z 1965

k zpráve o činnosti Slovenskej národnej rady vo IV. volebnom období najmä z hľadiska uplatňovania dokumentu ÚV KSC a ÚV KSS zo 7. mája 1964.

Plénum Slovenskej národnej rady prerokovalo a zhodnotilo doterajšiu prácu Slovenskej národnej rady a činnosť jej orgánov vo IV. volebnom období. Vychádzalo pritom z uplatňovania ústavných zásad o postavení, funkcii a úlohách Slovenskej národnej rady, rozvedených v dokumente ÚV KSC a ÚV KSS zo 7. mája 1964, a programového vyhlásenia predsedu SNR na ustavujúcej schôdzke Slovenskej národnej rady, v ktorom boli vytyčené hlavné smery zamerania jej činnosti pre toto volebné obdobie.

Slovenská národná rada ako národný orgán štátnej moci a správy na Slovensku a súčasne národný článok ústredného riadenia sústredžovala svoje úsilie predovšetkým na zabezpečovanie plnenia úloh štátneho plánu rozvoja hospodárstva na Slovensku. Prehlbujúc sústavne svoju činnosť v návaznosti na prácu Národného zhromaždenia, vlády a jej orgánov, ako aj národných výborov a hospodárskych organizácií, prispela k tomu, že úlohy štátneho plánu na Slovensku sa v minulom roku splnili a v tomto roku plnia vo všetkých hlavných ukazovateľoch.

Na základe rozboru svojej doterajšej práce od posledných všeobecných volieb Slovenská národná rada

schvaľuje

zprávu o činnosti Slovenskej národnej rady vo IV. volebnom období najmä z hľadiska uplatňovania dokumentu ÚV KSČ a ÚV KSS zo 7. mája 1964 s doplnkami, ktoré vyplynuli z rozpravy;

ukladá

Predsedníctvu Slovenskej národnej rady
podľa § 29 ods. 2 zákona SNR č. 124/64 Zb. predložiť zprávu
Národnému zhromaždeniu.

V Bratislave 15. septembra 1965.

Michal Chudík v. r.,
predseda

Jozef Kríž v. r.,
zpravodajca

Slovenská národná rada 1965

IV. volebné obdobie

14

Návrh

Predsedníctva Slovenskej národnej rady:

Uznesenie

Slovenskej národnej rady

z 1965

k zpráve o opatreniach na obnovu hospodárskeho a spoločenského života v okresoch postihnutých povodňami.

V roku 1965 postihli Slovensko živelné katastrofy, ktoré zasiahli značnú časť územia, najmä juhozápadné Slovensko. Zápaly spôsobené rozvodnenými riekami Dunajom, Moravou, Váhom, Ipľom, Laborcom, Ondavou, ako i zvýšené spodné vody spôsobili značné národohospodárske škody najmä v poľnohospodárstve. Bolo zaplavených 140.000 ha pôdy v Západoslovenskom kraji, 28.000 ha vo Východoslovenskom kraji a 32.000 ha v Stredoslovenskom kraji. Úroda obilovín bola zničená na ploche 46.000 ha, cukrovej repy na 7.300 ha, viacročných krmovín na 16.000 ha. Na južnom Slovensku bolo treba evakuovať vyše 62,000 obyvateľov, voda zničila 3.300 bytových jednotiek a 4.500 bytov poškodila, pričom vznikli značné škody na osobnom majetku občanov. Škody vznikli aj na cestnej a železničnej sieti, vodohospodárskych dielach a v priemyslovej výrobe.

Pod vedením straníckych a štátnych orgánov jednotky našej armády za obetavej pomoci takmer 48 tisíc občanov organizovali vo dne – v noci záchranné práce. Boj so živlom sa podarilo zvládnuť v pomerne krátkom čase.

Príprava obnovy hospodárskeho a spoločenského života v postihnutých oblastiach organizovala a rieši sa za širokej účasti všetkých politických, štátnych a hospodárskych orgánov a organizácií. Široká akcia solidarity, ktorá sa rozvinula medzi pracujúcimi našej vlasti, ukazuje na veľkú morálno-politickú silu, vyspelosť a jednotu nášho ľudu.

Na plné zabezpečenie obnovy hospodárskeho a politického života stoja pred pracujúcimi našej vlasti ešte náročné úlohy. Treba, aby tak, ako v období bezprostredného ohrozenia, kolektívy organizátorov obnovy, dodávateľov, patronátnych okresov a samotní občania preukázali rovnakú aktivitu a obetavosť pri obnovovacích prácach.

Pre urýchlenú normalizáciu hospodárskeho a spoločenského života postihnutej oblasti Slovenská národná rada

u k l a d á

1. povereníkom SNR, predsedovi Západoslovenského KNV organizovať práce jednotlivých povereníctiev tak, aby termíny organizácie výstavby sa splnili a najmä aby do zimy 1965/1966 bolo zabezpečené ubytovanie postihnutého obyvateľstva opravou bytového fondu, výstavbou nových bytov, resp. vybudovaním dočasného ubytovania v rozsahu stanovenom Vládnou komisiou pre riešenie otázok vyvolaných záplavami na južnom Slovensku,

2. povereníkovi SNR pre stavebníctvo

zabezpečiť s ministrom stavebníctva operatívny medzikrajový presun potrebných dodávateľských kapacít na výpomoc pri obnove južného Slovenska,

3 povereníkovi SNR pre pôdohospodárstvo a predsedovi Západoslovenského KNV

a) poľnohospodársku rastlinnú výrobu obnoviť v maximálnom rozsahu do jari 1966, pritom v okrese Komárno zabezpečovať postupnú normalizáciu výroby do roku 1967,

b) zabezpečiť obnovu funkcie odvodňovacej sústavy, ktorá je v poľnohospodárskej správe v najnutnejšom rozsahu ešte v roku 1965, a úplnú rekonštrukciu dokončiť v roku 1966,

4. predsedovi Západoslovenského KNV v spolupráci s ministrom poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva

a) do konca roku 1965 vykonať potrebné práce na obnove poškodených hrádzí a tým obnoviť plne ochranu zázemia,

b) vyjasniť a projektovo pripraviť ďalšiu etapu prác na hrádzach a odvodňovacích systémoch pre ďalšie zvýšenie ich bezpečnosti proti veľkým vodám tak, aby tieto práce sa mohli realizovať do konca roku 1966,

5. predsedovi Slovenskej plánovacej komisie, predsedovi Slovenskej komisie pre investičnú výstavbu a predsedovi Západoslovenského KNV

trvalú ochranu podunajskej nížiny včítane mesta Komárna a mesta Bratislavy riešiť v súvislosti s komplexnou úpravou vodného režimu Dunaja spolu s jeho energetickým využitím. Za

tým účelom prerokovať s ústrednými orgánmi definitívny spôsob, resp. časový postup realizácie týchto projektov,

6. Predsedníctvu Slovenskej národnej rady

prijat' opatrenia na zdokonalenie riadenia odvetvia vodného hospodárstva, ktoré by odstránili doterajšiu roztrieštenosť a ne-návaznosť jednotlivých organizácií, prihliadajúc najmä na charakter vodohospodárskej činnosti v podunajskej nížine, a vytvoriť tak predpoklady pre lepšie kádrové a materiálové vybavenie organizácií spravujúcich ochranné protipovodňové diela a zariadenia na úpravu režimu vnútorných vôd.

V Bratislave 15. septembra 1965

Michal Chudík v. r.,
predseda

Inž. Ján Markov. r.,
zpravodajca

Z P R Á V A

o údržbe a opravách bytového majetku na Slovensku

I.

Dobré bývanie je podstatnou súčasťou uspokojovania životných potrieb občanov a významným ukazovateľom ich životnej úrovne. Zvyšovanie kultúrnosti bývania je preto jednou zo základných podmienok rastu životnej úrovne pracujúcich. Bytový fond, ktorý ostal po kapitalistickej spoločnosti, však požiadavky a nároky na dobré bývanie u prevažnej väčšiny obyvateľov nespĺňa. Z týchto dôvodov v roku 1959 vytýčil Ústredný výbor KSČ vo svojich uzneseniach zásady pre rýchlejšie riešenie bytového problému výstavbou nových bytov.

Od oslobodenia do roku 1964 sa na Slovensku postavilo celkom 394.494 bytových jednotiek, čo je viac ako 1/3 existujúceho bytového fondu. Z toho sa postavilo:

a) v rámci štátnej bytovej výstavby (vrátane podnikovej výstavby)	158 650 b. j.
b) v rámci individuálnej bytovej výstavby	203 651 b. j.
c) stavebnými bytovými družstvami	24 760 b. j.
d) v rámci podnikovej výstavby z vlastných voľ- ných prostriedkov podniku	6 547 b. j.
e) jednotnými roľníckymi družstvami	886 b. j.

Komplexná starostlivosť o bytový fond, a tým aj zvyšovanie úrovne bývania si však vyžaduje, aby sa sústavne zabezpečovala aj riadna údržba a modernizácia staršieho bytového fondu.

Naliehavosť uskutočňovania opráv a údržby je v súčasnosti veľká, pretože starostlivosť o bytový fond na Slovensku, ktorý je v značnej miere prestárly (pozri tabuľku č. 1), bola v uplynulých rokoch nedostatočná. Ďalším dôvodom pre zvýšenie starostlivosti o opravy a údržbu bytového fondu je skutočnosť, že novopostavený bytový fond v mnohých prípadoch sa odovzdáva do správy bytovým organizáciám so značnými závadami.

Na Slovensku bolo k 31. 12. 1964 celkom 1,107.828 bytových jednotiek. Z tohto počtu 242 106 v socialistickom vlastníctve. Z toho spravujú:

a) bytové podniky a domové správy	154 807 b. j.
b) národné výbory priamo	7 150 b. j.

c) rozpočtové organizácie	5 580 b. j.
d) hospodárske organizácie	43 908 b. j.
e) stavebné bytové družstvá	24 760 b. j.
f) ľudové bytové družstvá a iné družstevné organizácie	5 284 b. j.
g) ostatné organizácie	617 b. j.

Podľa vekovej skladby je viac ako 50 % z celkového množstva bytov na Slovensku postavených pred rokom 1945 a z nich cca 30 % bytov pred rokom 1919. Táto skutočnosť nasvedčuje tomu, že prevažná väčšina bytov si vyžadovala a vyžaduje riadnu údržbu a generálne opravy.

II.

Doterajší vývoj v starostlivosti o bytový fond

V minulých rokoch, takmer do roku 1963, sa bežná údržba a generálne opravy robili nesystematicky, čo malo za následok, že bytový fond postupne chátral a ešte aj dnes je značná jeho časť v nežiadúcom stave i napriek tomu, že sa v posledných dvoch rokoch jeho údržba zlepšila.

Nedostatočnú starostlivosť o bytový fond v správe národných výborov v minulých rokoch vidieť aj z pomeru vynaložených prostriedkov na opravy k ročným odpisom zo základných prostriedkov. (Pozri tabuľku č. 2.) Podľa odhadu Slovenskej plánovacej komisie je zanedbaných opráv na bytovom fonde v správe bytových organizácií národných výborov za roky 1946—1964 v celkovej výške 860 miliónov Kčs. V rokoch 1959—1963 boli väčšie odpisy ako vynaložené prostriedky na údržbu a generálne opravy takmer o 180 miliónov Kčs, čo vyplýva z týchto číselných údajov:

Ukazovateľ	mer. jednotka	Skutočnosť za roky					
		1958	1959	1960	1961	1962	1963
odpisy	mil. Kčs	63,3	82,9	105,2	128,5	148,6	170,2
vynaložené prostriedky na údržbu a gen. opravy	mil. Kčs	78,9	75,3	83,6	87,9	82,4	125,9
rozdiel		+ 15,4	—7,6	—21,6	—40,6	—66,2	—44,3

Ďalšou príčinou nedostatočnej starostlivosti o údržbu a generálne opravy bytového fondu v minulých rokoch bola skutočnosť, že ani plánované prostriedky, určené na opravy bytového fondu, sa nečerpali. Napríklad v rokoch 1963—1964 sa nečerpalo oproti plánu 6,5 mil. Kčs.

Ťažisko opráv a údržby bytového majetku v správe národných výborov spočívalo v minulosti a ešte i teraz — po vytvorení údržbárskych a opravárskych čiat v organizáciách bytového hospodárstva — na podnikoch miestneho stavebníctva. Podniky miestneho stavebníctva nerady preberali práce menšieho rozsahu, najmä také, na ktorých podiel zabudovaného materiálu bol nízky. Tieto tendencie sa prejavovali najmä v priebehu plnenia plánu, kde podniky miestneho stavebníctva výberom výhodnejších akcií dosahovali priaznivejšie výsledky buď v rentabilite, alebo produktivite práce. Napríklad OSP v Nitre dosiahol v rokoch 1963—1964 produktivitu práce na robotníka pracujúceho na akciách investičnej povahy Kčs 69.497. Robotníci, ktorí za to isté obdobie pracovali na údržbe bytového fondu dosiahli produktivitu na robotníka len 43.210 Kčs.

Na odstránenie podobných nedostatkov boli v podnikoch miestneho stavebníctva zavedené redukované ukazovatele. No, ani tie ešte plne neodstránili niektoré nedostatky. Potvrdzujú to aj výsledky previerky, ktorú uskutočnili pobočky Štátnej banky československej v Západoslovenskom kraji. Dodávateľské organizácie svoje povinnosti neplnia dôsledne pri zabezpečovaní menších údržbárskych prác, opravách striech, drobnej sanitárnej inštalácie, podláh, parkiet a pod. Dokončovanie dohodnutých akcií presúvajú často na iný termín. Toto počínanie zdôvodňujú nedostatkom materiálu, pracovníkov alebo i tým, že svojich pracovníkov odvolávajú na iné akcie. Ďalším nedostatkom v zabezpečovaní údržby bytového fondu v minulosti bolo to, že v pôvodnej štruktúre organizácií bytového hospodárstva sa neuvážovalo s vlastnými údržbármi, ktorí by mohli odstraňovať menšie a havarijné poruchy na bytovom majetku, a podniky miestneho stavebníctva ich neboli vstave podľa objednávok včas zabezpečovať, čo vyvolávalo nespokojnosť občanov.

Na území Slovenska bolo v roku 1958 len 50 údržbárov (pozri tabuľku č. 3) v organizáciách bytového hospodárstva. Na jedného údržbára pripadalo v priemere viac ako 1.200 bytových jednotiek. Väčšina organizácií byt. hospodárstva nemala údržbára. Pochopteľne, potom aj najmenšia havarijnej povahy sa nárokovala u niektorej zo stav. organizácií. A tak otázka opráv menšieho charakteru a havarijných porúch nebola doriešená a stala sa predmetom každodennej kritiky občanov.

Vážnym nedostatkom pri údržbe bytového fondu bolo a v súčasnosti ešte ostáva, že organizácie bytového hospodárstva zadávajú stavebným podnikom často generálne opravy bez projektovej a rozpočtovej dokumentácie alebo dokumentácie neúplnej. Bytové organizácie na Slovensku nemajú vytvorené projekčné zložky. Stavebné organizácie poverené vykonávaním opráv a údržby pre túto činnosť nemajú dostatočnú kapacitu. Preto sa niektoré akcie nepripravujú projekčne vôbec, alebo sú pripravované v nedostatočnom časovom predstihu. Napríklad pre bytový podnik v Trnave zo 6 plánovaných generálnych opráv na rok 1965 sú vypracované projekty len v 2 prípadoch. U domovej správy v Topolčanoch zase projektová dokumentácia bola odsúhlasená u 2 akcií až vtedy, keď mali byť ukončené. Túto situáciu ešte zhoršuje skutočnosť, že bytové organizácie nemajú spracované pasпорty o rozsahu a poradí naliehavosti opráv, na základe ktorých by bolo možné projektovať práce v dostačujúcom predstihu.

Opravy domového majetku bez včasnej projektovej a rozpočtovej dokumentácie znemožňujú plánovité riadenie a uskutočňovanie generálnych opráv, čo umožňuje stavebným organizáciám faktúrovať aj nevykonané práce. V organizáciách bytového hospodárstva národných výborov sú často vo funkciách stavebných dozorov pracovníci s nedostatočnou kvalifikáciou, ktorí za daného stavu a nedostatku cenníkov nevedia správne ohodnotiť vykonané práce. To umožňuje stavebným organizáciám prefakturáciu a odčerpávanie finančných prostriedkov určených na opravy bez toho, že by sa tieto vykonali.

Najčastejšie sa vyskytujú nedostatky súvisiace s údržbou a opravami domového a bytového zariadenia, ako sú napríklad osobné výtahy, plynové a elektrické sporáky, blokové práčky, mangle na žehlenie bielizne a pod. Prieťahy v odstraňovaní porúch na týchto zariadeniach boli a ešte aj sú zapríčinené najmä tým, že opravárenské podniky a údržbárske čaty v organizáciách bytového hospodárstva nemajú dostatok odborníkov pre údržbu jednotlivých zariadení. Prírastok domov a bytov s týmto druhom zariadenia je rýchlejší ako prírastok pracovníkov v týchto profesiách. Užívatelia bytov sa však dožadujú, aby služby, ktoré im je povinný poskytnúť vlastník domu podľa Občianskeho zákonníka a vyhlášky .č. 60/1964 Zb. o úhrade za užívanie bytu a za služby spojené s užívaním bytu, boli im riadne a včas poskytované.

Najcitelnejšie sa to prejavuje pri opravách osobných výtahov a poruchách na sanitárnej inštalácii v domoch. Nedostatky tohto druhu sú častým podnetom pre podávanie sťažností.

Značný podiel na chátraní súkromných činžových domov majú aj ich vlastníci a národné výbory. Vlastníci súkromných činžových domov v tom, že o ich riadnu údržbu nejavili a nejavia záujem pre pomerne nízke nájomné, ktoré nestačí na pokrytie bežnej údržby, a pre nedostatok vlastných finančných prostriedkov.

Národné výbory zase nedostatočne využívajú príslušné ustanovenia zákona č. 71/1959 Zb. a vykonávacích predpisov, vydaných k tomuto zákonu (vyhláška č. 7/1964), ktoré im umožňujú prikázať vlastníkovi domu urobiť opravy na jeho účet. V tom prípade, keď náklady na opravu domu presahujú 2/3 celkovej hodnoty domu pred opravou, môžu národné výbory rozhodnúť, že dom prechádza do socialistického vlastníctva. Ak by národné výbory postupovali podľa týchto zákonných úprav, nemusel by súkromný činžový bytový fond chátrať, ako je tomu teraz.

Celkový objem opráv a údržby bytového fondu veľmi vážne ovplyvňuje závady na novopostavenom bytovom fonde. Organizácie pozemného staviteľstva často odovzdávali nový bytový majetok so značnými závadami. Krajské investorské útvary a organizácie bytového hospodárstva tento nový bytový majetok často preberali i s neodstránenými kolaudačnými závadami. Počas zákonitej záručnej lehoty (18 mesiacov) sa prejavovali na tomto bytovom majetku aj ďalšie skryté závady, najmä v oblasti tepelných izolácií, obvodných a strešných plášťov, panelových bytových stavieb, v nedostatkoch sanitnej inštalácie a podobne.

Tieto závady dosiahli v niektorých okresoch na Slovensku tak veľký rozsah, že ich odstránenie si často vyžadovalo značné náklady. Napríklad bytový podnik Prešov vydal v roku 1964 na opravy novopostaveného bytového fondu 1,4 mil. Kčs, čo predstavuje vyše 30 % z celkového objemu plánovaných prostriedkov určených na opravy a údržbu v roku 1964 v celom okrese. Z toho sa 700.000 Kčs použilo na opravy striech a ďalších 700.000 Kčs na opravy radiátorov. Plánovaná oprava nových striech na sídlisku II. v Prešove si podľa odhadu vyžaduje ďalších 2,5 mil. Kčs.

Aj v okrese Nitra vynaložili 1,569.000 Kčs z celkového objemu prostriedkov určených na opravu pre podobné účely. V Bratislave sa doposiaľ na opravy nových bytov vynaložilo 4,5 mil. Kčs.

Nedostatky tohto druhu sú aj v okrese Dolný Kubín, kde až 50 % finančných prostriedkov sa vynaložilo na údržbu nového bytového fondu, ďalej v okrese Michalovce, Poprad, Martin, Nové Zámky, Spišská Nová Ves, Galanta, Prievidza, Trnava, Trenčín a v iných mestách.

V Novej Dubnici sa v roku 1963 odovzdal do užívania nový obytný dom o kapacite 108 bytových jednotiek. V roku 1965 sa musia na ňom vykonať omietky v hodnote 350 000 Kčs.

Najhoršia situácia je však v Košiciach, kde bytový podnik vykazuje 1.450 plesnivých bytov, v ktorých sa musia odstrániť závady. Ďalších 150 takýchto bytov vykazuje stavebné bytové družstvo v Košiciach. Odbor výstavby MsNV vykonal previerku týchto závadných bytov a nariadil Bytovému podniku mesta Košíc túto pliešeň odstrániť a v 8 prípadoch byty uvoľniť ako zdravotne závadné. Takýto stav v Košiciach trvá i naďalej, hoci bytový podnik v r. 1964 vynaložil na opravy nových bytov 6,5 mil. Kčs (čo predstavuje zhruba 1/3 celkových nákladov na údržbu bytového fondu v Košickom okrese).

III.

Riešenie opráv bytov na základe uznesení štátnych orgánov.

Riešením závad na novopostavenom bytovom fonde, najmä v tepelných izoláciách obvodných plášťov panelových bytov typu G-57 a BA postavených do 30. marca 1963, sa zaoberala i vláda a uznesením č. 422/64 uložila tieto odstrániť do 30. júna 1966 podľa vypracovanej technológie Výskumným ústavom Pozemných stavieb n. p. v Gottwaldove. Na Slovensku sa má takto opraviť celkom 3898 bytov nákladom 19 155 000 Kčs. Do 30. apríla 1965 sa opravilo už 2137 bytov nákladom 11 582 000 Kčs. Priebeh opráv riadia osobitné krajské komisie utvorené pri odboroch výstavby KNV.

Kvalitou novopostavených bytov sa zaoberala vláda a na základe jej uznesenia č. 491/1963 sa tvorili útvary technickej kontroly a podnikové laboratória. Ich činnosť prispieva k zvyšovaniu starostlivosti o kvalitu výrobkov a prác a k odstraňovaniu závad v bytovej výstavbe. Ďalšie zlepšenie sa očakáva po uplatnení nových zásad plánovitého riadenia, ktoré predpokladajú presunúť ťažisko kontroly prác do podnikov pozemného stavitelstva, ktoré musia ručiť za kvalitu a zaviesť vydávanie atestov za svoje výrobky.

Doterajšie výsledky z realizácie uvedených vládnych uznesení ukazujú, že kvalita novoodovzdávaných stavebných prác aj napriek zvýšenej náročnosti odberateľov a užívateľov sa stále zlepšuje. Tak napríklad:

V roku 1963 bolo na Slovensku podnikmi pozemného stavitelstva postavených celkom 15 022 nových bytov. Z tohto počtu

bolo bez kolaudačných závad prevzatých 3 683 bytov, čo je 24,5 %.

V roku 1964 bolo tými istými podnikmi postavených celkom 14 805 bytov, z toho bolo bez kolaudačných závad 7 657 bytov, čo je 51,6 %.

Za prvý polrok 1965 bolo podnikmi Odborového riaditeľstva pozemného stavitel'stva postavených celkom 7 832 nových bytov, z toho bez kolaudačných závad bolo odovzdaných 4 984 bytov, čo je 63,6 %.

Podobné zlepšenie je aj v znížení počtu kolaudačných závad na 1 bytovú jednotku, pričom v súčasnosti dosahujú najlepšie výsledky podniky pozemného stavitel'stva v Košiciach.

Závady na novopostavenom bytovom fonde, ktoré doposiaľ neboli predmetom riešenia štátnych orgánov, budú musieť však aj naďalej zabezpečovať organizácie bytového hospodárstva na ťarchu prostriedkov, určených pre opravy bytového fondu. Aj po vylepšení konštrukcie rovných striech ostáva naďalej problémom pravidelná údržba asfaltových náterov, kremíkových posypov a odstraňovanie následkov poškodzovania rovných striech zo strany nájomníkov pri stavbe televíznych antén. Tento problém by sa dal vyriešiť úspešne montážou spoločných televíznych antén a používaním sklobitu namiesto tradičnej asfaltovej lepenky, ktorého je však veľký nedostatok.

Aj v Bratislave sa stav údržbárov v posledných mesiacoch podstatne zlepšil a v II. štvrtroku 1965 sa dosiahol priemerný stav 340 údržbárov v rôznych profesiách. Na 1 údržbára pripadá 120 bytových jednotiek. Z počtu uvedených údržbárov bolo 188 prijatých z doplnkových zdrojov.

Napriek tomuto priaznivému vývoju v doplňovaní údržbárov ostáva však aj naďalej problém sústavnej kontroly činnosti údržbárskych čiat a pracovníkov prijatých bytovými organizáciami z doplnkových zdrojov z hľadiska odmeňovania v náväznosti na vykonané práce.

S uznesením vlády č. 625 boli organizácie bytového hospodárstva oboznámené so značným oneskorením a v niektorých prípadoch až v marci 1965. I keď sa jeho účinky ešte výraznejšie neprejavili, dáva organizáciám bytového hospodárstva a národným výborom ďalšie možnosti na zlepšenie stavu v údržbe bytového fondu.

Pri realizácii tohto uznesenia si dobre počínali v okrese Košice. Uznesenie nielenže podrobne rozpracovali na organizácie bytového hospodárstva a miestneho stavebníctva, ale už rozpisom plánu materiálno-technického zásobovania na rok 1965 maximálne pokryli požiadavky pre bytové hospodárstvo. V bytovom podniku vytvorili podmienky pre zriadenie dielni s naj-

nutnejším strojovým vybavením. Pri každej prevádzke bytového hospodárstva zriadili príslušné dielne, ktoré umožňujú urýchliť opravárske a údržbárske práce. V rámci podniku sa vytvorila 7-členná skupina údržbárov rôznych profesií pre vykonávanie drobných opráv (do 50 Kčs), ktoré sú podľa vyhlášky č. 45/1965 Zb. povinní uhradzovať užívatelia bytov.

Vychádzajúc z nedostatkov v správe a údržbe bytového fondu, vláda v roku 1963 prijala opatrenia na zvýšenie starostlivosti o bytový fond.

Uznesením vlády č. 597/1963 boli schválené zásady pre vnútornú organizáciu bytového hospodárstva, ktorá sa má preorientovať z jej doterajších administratívnych foriem na účinnú starostlivosť o údržbu bytového fondu. Toto uznesenie dáva možnosť organizáciám bytového hospodárstva prijať na každých 100 bytov najmenej 1 údržbára a na každých 1000 bytov 1 prevádzkového technika. Pre ďalšie zlepšenie situácie na tomto úseku prijala vláda 15. júla 1964 uznesenie č. 395 o prijímaní pracovníkov z doplnkových zdrojov a v novembri 1964 uznesenie č. 625 o opatreniach na zlepšenie údržby a opráv bytového majetku.

Tieto uznesenia vlády prerokovali rady KNV a ONV a rozpracovali ich na podmienky a potreby jednotlivých organizácií bytového hospodárstva.

Uznesenie vlády č. 395 väčšina organizácií bytového hospodárstva využíva a stav údržbárov dopĺňa. V niektorých okresoch je už stav taký, že na každých 100 bytových jednotiek pripadá 1 údržbár a na každých 1000 bytových jednotiek 1 prevádzkový technik (pozri tabuľku č. 3 a 5). U ostatných bytových organizácií sa tento stav predpokladá dosiahnuť do konca roku 1965. Týmto sa v obvodoch niektorých organizácií bytového hospodárstva a národných výborov postupne vytvárajú podmienky pre riešenie problémov súvisiacich s rýchlym uskutočňovaním opráv menšieho rozsahu a havarijných prípadov. Veľmi dobre si v nábore údržbárov počínajú v okrese Humenné, Michalovce, Rožňava, Prievidza, Martin, Liptovský Mikuláš, Žilina, Bratislava-viedek, Lučenec, Trnava a Košice.

Zvýšenie rastu kapacít u podnikov miestneho stavebníctva určených na opravu bytového fondu nastalo až v roku 1964 a ďalšie zlepšenie sa počíta prespektívne do roku 1970:

HSV	1965	1966	1967	1968	1969	1970
tis. Kčs	1282	1320	1346	1372	1404	1438
Opravy by- tového fondu	222	256	286	315	348	387
%	17,3	19,4	21,2	23	24,8	26,9

Prírastok výkonov OSP do roku 1970 oproti roku 1965 dosahuje 156 mil. Kčs. Avšak prírastok opráv bytového fondu, ktoré prevzali OSP, do roku 1970 oproti roku 1965 robí 165 mil. Kčs a presahuje prírastok celkovej kapacity OSP o 9 mil. Kčs.

I keď rast kapacity určenej na údržbu bytového fondu je vysoký, nie sú predpoklady, že by podniky miestneho stavebníctva stačili plne pokryť potrebu na údržbu s prihliadnutím na terajší stav domového majetku bez toho, aby to nešlo na úkor iných prác. Preto pred národné výbory veľmi nástoživo vystupuje otázka zvyšovania kapacít nielen u okresných a mestských stavebných podnikov, ale aj vlastných údržbárskych čiat u organizácií bytového hospodárstva, ďalej posilnenie starostlivosti občanov o ochranu a udrzovanie jestvujúceho bytového fondu. Na obciach treba budovať prevádzkarne MNV.

Bytový podnik mesta Košíc má k 30. 6. 1965 doplnené stavy údržbárov a technikov tak, že na 100 bytových jednotiek pripadá 1 údržbár a na 1000 b. j. 1 prevádzkový technik, a v nábere pokračuje ďalej.

Dobré podmienky pre riadnu údržbu bytového fondu vytvorili aj orgány národných výborov v Banskej Bystrici, Považskej Bystrici a v Trnave. Bytovému podniku v Banskej Bystrici pridelili väčší objekt, v ktorom sú vyhovujúce dielne s potrebnými strojmi a nástrojmi. Ďalej tiež dopravné prostriedky, a to nákladné auto, traktor s vlečkou, dodávkové auto a ďalšie.

Uvedené príklady ukazujú, že všade tam, kde sa národné výbory snažia vytvárať dobré podmienky pre prácu v organizácii bytového hospodárstva, sa možnosti v rámci plánov vždy nájdu.

* * *

Opravy a údržbu bytového fondu zabezpečujú predovšetkým podniky miestneho stavebníctva. Podiel objemu opráv a údržby z ich celkovej kapacity v minulých rokoch bol veľmi nízky:

ZSV	1959	1960	1961	1962	1963	1964
tis. Kčs	1140	1225	1300	1327	1192	1255
Opravy by- tového fondu celkom	73	138	140	130	147	195
% z celkovej kapacity	6,4	11,3	10,8	9,8	12,3	15,5

Zvýšenie rastu kapacít u podnikov miestneho stavebníctva určených na opravu bytového fondu nastalo až v roku 1964 a ďalšie zlepšenie sa počíta perspektívne do roku 1970:

HSV	1965	1966	1967	1968	1969	1970
tis. Kčs	1282	1320	1346	1372	1404	1438
Opravy by- tového fondu	222	256	286	315	348	387
%	17,3	19,4	21,2	23	24,8	26,9

Prírastok výkonov OSP do roku 1970 oproti roku 1965 dosahuje 156 mil. Kčs. Avšak prírastok opráv bytového fondu, ktoré prevzali OSP do roku 1970 oproti roku 1965, robí 165 mil. Kčs a presahuje prírastok celkovej kapacity OSP o 9 mil. Kčs.

I keď rast kapacity určenej na údržbu bytového fondu je vysoký, nie sú predpoklady, že by podniky miestneho stavebníctva stačili plne pokryť potrebu na údržbu, s prihliadnutím na terajší stav domového majetku bez toho, aby to nešlo na úkor iných prác. Preto pred národné výbory veľmi nástojčivo vystupuje otázka zvyšovania kapacít nielen u okresných a mestských stavebných podnikov, ale aj vlastných údržbárskych čiat u organizácií bytového hospodárstva, ďalej posilnenie starostlivosti občanov o ochranu a udržiavanie jestvujúceho bytového fondu. Na obciach treba budovať prevádzkárne MNV alebo pružnejšie zabezpečovať opravy cez remeselníkov na základe povoľovania činnosti miestnymi národnými výbormi.

Organizácie bytového hospodárstva pre značné zanedbanie

údržby a generálnych opráv bytového fondu v minulosti sa dožadujú, aby sa objem kapacít podnikov miestneho stavebníctva na údržbu bytového fondu po dobu niekoľko rokov ešte podstatnejšie zvýšil tak, aby sa dohonilo to, čo sa v minulosti zameškalo. Predišlo by sa tak značným národohospodárskym škodám a zachránilo by sa množstvo bytov pred úplným schátraním a demoláciou.

Aj stavebné bytové družstvá, ktoré k 31. 12. 1964 obhospodarovali 24 769 b. j., sa dožadujú stavebnej kapacity na údržbu bytového fondu. Svoje požiadavky odôvodňujú tým, že stavebné organizácie im odovzdávajú bytový fond so značnými závadami. Ich požiadavky treba považovať za naliehavé, pretože v posledných rokoch začína prevládať riešenie bytového problému formou družstevnej bytovej výstavby. Tiež samotní družstevníci s ohľadom na to, že ide o ich majetok, sa budú dožadovať údržby bytov ešte vo väčšom rozsahu ako užívatelia bytov v štátnych domoch. Tento problém treba riešiť celoštátne.

Treba sa zmieniť aj o situácii v údržbe bytového fondu na dedinách. Aj tu je stav nepriaznivý. Strechy, komíny, fasády a pod. sú v niektorých prípadoch v dezolátnom stave. V tých obciach, kde niet murárov, ktorí by chceli túto údržbu robiť po skončení svojho riadneho zamestnania, bytový fond chátra a dochádza k jeho postupnej demolácii.

Podľa poznatkov OSP nie sú vstave údržbu zabezpečovať v takom rozsahu, ako si to situácia vyžaduje. Napr. OSP Nitra prijal na vykonanie takejto údržby objednávky aj so zálohami ešte v roku 1963. V priebehu roku 1964 a 1965 s ohľadom na nedostatok kapacity dané prísluby nesplnil.

* * *

Doterajšie uznesenia a opatrenia nevyriešili však mimoriadne závažný problém súvisiaci s údržbou bytového fondu, ktorým je zásobovanie údržbárskych stredísk potrebným materiálom. Prejavuje sa veľký nedostatok vodoinštaláčného materiálu, radiátorov, elektroinštaláčného materiálu, kuchynských sporákov, kachiel, bojlerov, zámočnickeho materiálu a veľké množstvo rôznych náhradných súčiastok, ktoré údržbár pri odstraňovaní závad nutne potrebuje. Získaním tohto úzkoprofilového materiálu mimo bilančných prídelov strácajú údržbári veľa času, čím sa znižuje ich produktivita.

Podobne ako v zásobovaní niektorými druhmi materiálov, je kritická situácia aj vo vybavení údržbárskych čiat a stredísk nástrojmi, priestormi a mechanizmami. Organizácie bytového

hospodárstva majú často svoje sklady v pivniciach pod bytovými jednotkami v plne nevyhovujúcich podmienkach. Dielne nie sú vybavené zariadením, ktoré údržbár nevyhnutne potrebuje. Nedostatkom prevádzkových priestorov trpia najmä väčšie bytové podniky v Bratislave, Nitre, Žiline, Prešove a pod.

IV.

Súčasný stav

Plnenie plánu opráv a údržby na Slovensku za I. polrok 1965 čo do čerpania finančných prostriedkov je priaznivé. Plánovaný objem 92,231.000 Kčs bol prekročený na 110,557.262 Kčs, t. j. 119,8 %. V jednotlivých krajoch bol plán splnený takto:

Kraj	Plán na I. polrok	Plnenie	%
Západoslovenský	42,466.000	49,723.498	117
Stredoslovenský	25,178.000	31,210.884	123,9
Východoslovenský	24,587.000	29,622.880	120,4
Slovensko spolu:	92,231.000	110,557.262	119,8

Najlepšie plnenie plánu údržby dosiahol Stredoslovenský kraj. Plán nesplnili jedine v okresoch Senica, Levice, Bratislava-vidiek, Dunajská Streda, Martin a Žiar n/Hronom.

Nedostatky sa ešte stále vyskytujú v plnení menovitých akcií, a to preto, že organizácie bytového hospodárstva zadávajú často jednotlivé akcie bez projektovej a rozpočtovej dokumentácie, alebo je táto nedostatočná a neúplná, prípadne oneskorene sa uplatňujú požiadavky na opravy. Podniky miestneho stavebníctva, ktorých kapacita projekčných zložiek je plne vyťažená poľnohospodárskou a inou investičnou výstavbou, nestačia potom v potrebnom časovom predstihu urobiť predvýrobnú prípravu stavby. Tieto negatívne tendencie zväčšuje ešte rozptyl stavebných akcií, obtiažna kontrola a zásobovanie pracovísk, pričom najväčším problémom ostáva nedostatok niektorých druhov stavebného materiálu (inštalčný materiál všetkého druhu, stavebno-stolárske výrobky, sklo, krytina, rezivo, podlahovina, betonárska oceľ a pod.), čo ovplyvňuje priebeh jednotlivých akcií náročných na materiál. Citeľný je i nedostatok pracovníkov v niektorých špecializovaných profesiách, ako klampiar, pokrivač, inštalatér sanitného zariadenia, ústredného kúrenia a plynu.

V týchto podmienkach nedá sa s úspechom organizovať pláno-

vaná práca na opravách bytového majetku, dochádza k časovým stratám, k stratám a k znehodnocovaniu stavebného materiálu. Chýbajúce stavebné mechanizmy, nízka kvalifikácia **technických** a remeselníckych kádrov zapríčiňuje tiež nedodržovanie technologických postupov spracovania stavebných hmôt a polotovarov, nedodržovanie odsúhlasenej projektovej a rozpočtovej dokumentácie, čo sa prejavuje v zjavných a skrytých závadách a nepodarkoch vykonaných prác, v ich funkčnej neschopnosti, v nedodržovaní stavebných termínov a prekračovaní nákladov stavebných prác.

Nekvalitná práca je umožnená i nedostatočnou kontrolou zo strany odberateľa. Tým sa stáva, že prostriedky na údržbu a opravy sa vyčerpajú, cieľ sa však v plnom rozsahu nedosiahne.

Kontrola vykonaných údržbárskych prác na celom Slovensku je ovplyvnená nedostatkom kvalitných technických pracovníkov v mnohých organizáciách bytového hospodárstva. Tento nedostatok spôsobuje aj to, že úlohy spojené s údržbou bytového fondu prudko narastajú, zatiaľ čo prírastok technických pracovníkov je minimálny. Stav technických pracovníkov pre bytové hospodárstvo nie sú v súlade s rastom úloh v údržbe bytového fondu. Nedostatok technických pracovníkov v bytovom hospodárstve národných výborov by sa mal urýchlene riešiť. Pri získavaní kvalifikovaných technikov sa však naráža na ťažkosti s ich platovým zatriedením.

Vážnym nedostatkom, ktorý spomaľuje vykonávanie opráv povahy generálnych opráv, je nedostatok náhradných bytov pre rodiny bývajúcce v objekte, kde sa má generálna oprava urobiť. Ak sa nemôžu užívatelia bytov presťahovať do náhradných bytov, opravy sa veľmi spomaľujú, ako napr. v Bratislave na Panenskej ul. č. 33 trvá oprava už 2 a 1/2 roka. Okrem toho vykonávanie väčších opráv bez vysťahovania užívateľov bytov ohrozuje aj ich bezpečnosť.

V súvislosti s údržbou bytového fondu organizáciami miestneho stavebníctva treba sa zmieniť aj o výsledkoch plnenia údržby vykonávanej na Slovensku výrobnými družstvami. Výrobné družstvá v roku 1964 vykonali údržbu bytového fondu na území Slovenska za 57,72 mil. Kčs. Z toho v Západoslovenskom kraji za 24 mil. 287 tis. Kčs, v Stredoslovenskom kraji 17 mil. 959 tis. Kčs, vo Východoslovenskom kraji za 15 mil. 474 tis. Kčs. V roku 1965 majú výrobné družstvá vykonať údržbu za 61 mil. 650 tis. Kčs.

V súčasnosti, keď sa v prevažnej miere rieši bytový problém výstavbou družstevných bytov, budú sa musieť výrobné družstvá zamerať tiež na zabezpečenie údržby a opráv bytového

fondy stavebných bytových družstiev. Z týchto dôvodov by mali výrobné družstvá, obdobne ako organizácie miestneho stavebníctva, hľadať možnosti zvyšovania kapacít na údržbu bytového fondu.

* * *

Nedostatky v údržbe bytového fondu vplyvajú aj na spokojnosť užívateľov bytov a na ich platobnú morálku. Nedoplatky v úhradách za užívanie bytu a za služby spojené s užívaním bytu sú najvyššie tam, kde sa nezabezpečuje riadna oprava a údržba bytov, alebo neposkytujú služby v takom rozsahu, ako to príslušné predpisy ukladajú. V podstate ide o to, že ak sa užívateľ bytu nemôže dovoliť nápravy riadnou cestou, snaží sa dosiahnuť požadovaný výsledok tým, že prestane plniť svoje povinnosti, t. j. platiť úhradu za užívanie bytu. Dokazuje to aj stav nedoplatkov, ktoré sú najvyššie tam, kde sú najväčšie závädy na novom bytovom fonde, najmä v novostavbách.

Bytový podnik v Košiciach k 30. 6. 1965 eviduje celkom 2,511.000 Kčs nedoplatkov a bytový podnik v Prešove 1,057.000 Kčs. K tomu istému dátumu sa na celom území Slovenska evidujú celkom nedoplatky v čiastke 9,576.000 Kčs. Z toho v jednotlivých krajoch:

Západoslovenský	Kčs 1,834.000,—
Stredoslovenský	Kčs 3,459.000,—
Východoslovenský	Kčs 4,283.000,—

Prehľad o stave nedoplatkov za jednotlivé okresy je uvedený v prílohe (pozri tabuľku č. 8). Stav nedoplatkov za celé Slovensko je nižší oproti stavu k 31. 12. 1964 len o 624.000,— Kčs, i napriek tomu, že rady národných výborov všetkých stupňov robili opatrenia na ich likvidáciu.

Aj tento nežiadúci stav naznačuje, že treba skvalitniť údržbu.

* * *

Predpoklad pre zlepšenie správy a údržby bytového fondu dáva sústavné prehľbovanie a rozširovanie účasti pracujúcich na správe a starostlivosti o domový majetok, ktorá súčasne rozvíja správny vzťah užívateľov bytov k národnému majetku a jeho šetreniu. Pre ten účel národné výbory od roku 1954 vytvárajú občianske a domové komisie, ktoré vykonávajú kontrolu hospodárenia v domoch a v starostlivosti o údržbu bytového fondu.

Tam, kde tieto komisie dobre pracujú a užívatelia bytov majú dobrý vzťah k domovému majetku, je aj súčasný stav domu dobrý. Menšie nedostatky si obyvatelia bytov odstraňujú za pomoci domovej občianskej komisie a organizácie bytového hospodárstva. Nepriaznivý stav je však v tých domoch, kde sa užívatelia bytov pozerajú na domový a bytový majetok ako na niečo cudzie. Čistota a hospodárenie v takomto dome sú často v kritickom stave. V niektorých domoch je napr. taká situácia, že organizácie bytového hospodárstva nestačia nahradzovať rozbité okná na spoločenských zariadeniach v dome a pod.

Jednou z foriem účasti občanov na správe a starostlivosti o bytový fond je aj organizovanie spoločnej starostlivosti užívateľov bytov o dom. Užívatelia bytov prevzatím domu do spoločnej starostlivosti vytvárajú kolektív, ktorý sa stará okrem iného aj o šetrenie a ochranu domového majetku a o jeho drobnú údržbu.

Súčasný stav bytového fondu na Slovensku si vyžaduje, aby národné výbory na základe ustanovení vyhlášky č. 80 z roku 1963 urobili také opatrenie, aby pri každej organizácii bytového hospodárstva sa vytvorila občianska komisia a v každom dome bola zvolená domová komisia, prípadne domový dôverník.

* * *

Podľa smernice pre vypracovanie perspektívneho plánu do roku 1970 sa počíta s podstatným zlepšením situácie v opravách a údržbe bytového fondu. Za roky 1966 — 1970 smernica stanovuje objem 1232 mil. Kčs na opravy bytového fondu spravovaného národnými výbormi. V porovnaní s rokmi 1961—1965, kedy sa na opravy bytového fondu vynaložilo 637 mil. Kčs, je to o 600 mil. Kčs viac. Ani takýto prudký vzrast však do roku 1970 nezabezpečí potreby nerealizovaných opráv v období rokov 1946—1964.

Objem opráv vo výške 1,1 % z hodnoty základných fondov sa zvyšuje o cca 450 mil. Kčs na postupné vyrovnanie zanedbaných opráv (za roky 1946—64). Tieto objemy sú kryté kapacitou stavebnej výroby a údržbárov v bytových organizáciách.

Bude však potrebné, aby sa objemy aj vecne zabezpečili požadovanou štruktúrou prác s potrebným materiálovým krytím. Realizovanie týchto úvah si však vyžiada postupné vytváranie podmienok pre realizáciu podstatne zvýšených úloh vo výchove dorastu, a to pre podniky miestneho stavebníctva i pre organizácie bytového hospodárstva.

V.

Z á v e r

V minulosti nebol plne docenený spoločenský význam údržby a opráv. Dôsledkom toho bolo aj nedostatočné finančné, materiálové a kapacitné krytie potrieb opráv bytového fondu. Tieto nedostatky boli ešte prehĺbené neplnením plánu, prípadne neekonomickým využívaním pridelených prostriedkov. Takúto situáciu spôsobila aj nedostatočná starostlivosť vlastníkov domov a národných výborov o riadnu údržbu a opravy bytového fondu.

Nedostatky sa vyskytovali aj v zabezpečovaní kapacity stavebných prác zo strany okresných stavebných podnikov, ktoré sú dodávateľmi prevažnej časti opráv. Údržbárske čaty bytových organizácií neboli vybudované na vykonávanie drobných a havarijných prác.

Vybavenie pracovníkov vykonávajúcich údržbu potrebnými mechanizmami, základným materiálom i pracovnými priestormi bolo nedostatočné.

Pri realizácii opráv sa vyskytli mnohé nedostatky, ktoré spočívali v nekvalite, prefakturácii, nedodržiavaní lehôt opráv, vo vyberaní výhodnejších prác a zaostávaní niektorých remesiel.

Časť nedostatkov vyplynula aj z nečasnej prípravy prác, nepremyslenej koncepcie a nedodržiavania poradia naliehavosti opráv. Bytové organizácie nemajú doposiaľ vypracované pasпорty spracovaného bytového fondu.

Značné prostriedky pohltili dodatočné opravy na novopostavenom bytovom fonde.

Odberateľsko-dodávateľské vzťahy medzi bytovými a stavebnými organizáciami neboli na žiadúcej úrovni.

Ďalšie prehľbovanie nedostatkov opráv bytového fondu bolo zamedzené opatreniami, ktoré vyplývali z uznesenia vlády č. 395/1964 a 625/1964. Situácia sa postupne začala zlepšovať. Zvýšil sa objem prostriedkov určených na opravy bytového fondu a tento má stále stúpajúcu tendenciu. Uskutočnili sa aj opatrenia v dodávateľských organizáciách, pre ktoré sa opravy bytového fondu stali najvýznamnejšou náplňou.

Zlepšuje sa situácia v kvalite odovzdaného nového bytového fondu, najmä po realizácii opatrení, vyvolaných uznesením vlády č. 616/64 o prehĺbení starostlivosti o kvalitu prác a služieb.

Realizovali sa aj opatrenia vo vnútornej organizácii byt.hospodárstva. Zlepšuje sa aj vzťah medzi odberateľmi a dodávateľmi.

Výsledkom toho je popri značnom vzraste úloh aj priaznivé plnenie plánu.

Ani takýto stav však nemôže uspokojiť potrebu občanov. V dôsledku toho sa počíta pre obdobie rokov 1966—1970 takmer s dvojnásobným vzrastom opráv bytového fondu. Aj pri tomto raste však bude možné vyrovnáť zameškané za roky 1946—1964 iba postupne v priebehu cca 10 rokov.

Značný rast úloh si vyžiada aj viaceré opatrenia. V prvom rade bude potrebné vytvárať predpoklady pre rast kapacity u OSP, údržbárskych čiat, bytových organizácií a tiež výrobných družstiev pre opravy a údržbu bytového fondu, tak, aby sa splnili a prekročili zvýšené úlohy plánu v rokoch 1966—1970.

Prvoradáú pozornosť treba venovať výchove kádrov v potrebnej skladbe profesií. Za tým účelom dobudovať zariadenia pre výchovu a výučbu učňov.

Pre posilnenie spoločenského významu údržby a opráv bytového fondu bude potrebné zlepšiť materiálno-technickú základňu pre opravy.

Postupne zvyšovať kvalifikáciu technických kádrov v bytových organizáciách.

V súvislosti s rastom družstevnej bytovej výstavby treba doriešiť aj spôsob zabezpečenia údržby tohto fondu a vytvárať pre ten účel príslušnú kapacitu.

Aj naďalej bude dôležitým faktorom pomer občanov k bytovému fondu, jeho ochrana, riadna starostlivosť a režim užívania. V tomto smere budú musieť národné výbory posilniť politicko-výchovnú prácu medzi občanmi.

Tabuľka č. 1

Vek bytového fondu na Slovensku

Rok postavenia	Počet domov	Počet bytov
do roku 1859	59 930	85 047
1860 — 1879	46 148	58 289
1880 — 1899	53 652	68 914
1900 — 1919	89 399	115 238
1920 — 1939	190 798	239 653
1940 — 1945	43 975	51 743
1946 — 1950	62 491	78 099
1951 — 1955	67 612	92 325
1956 — 1961 k 1. 3. 1961	113 255	164 045
1961 — 1964	—	124 340
nezistený	19 909	30 135
S p o l u	747 170	1 107 828

Z uvedeného počtu bytov je v socialistickom vlastníctve 242 106 b. j.

Z toho spravujú:

a) bytové podniky a domové správy NV	154 807 b. j.
b) priamo národné výbory	7 150 b. j.
c) rozpočtové organizácie	5 580 b. j.
d) hospodárske organizácie	43 908 b. j.
e) stavebné bytové družstvá	24 760 b. j.
f) ľudové bytové družstvá a iné druž. org.	5 284 b. j.
g) ostatné organizácie	617 b. j.
S p o l u	242 106 b. j.

Tabuľka č. 2

Odpisy a vynaložené prostriedky v bytovom fonde u organizácií bytového hospodárstva NV

Ukazo- vateľ	Merná jednotka	Skutočnosť za roky						Plán 1965
		1959	1960	1961	1962	1963	1964	
Odpisy	mil. Kčs	82,9	105,2	128,5	148,6	170,2	* 123,6	125,9
Vynaložené náklady na údržbu a gene- rálne opravy		75,3	83,6	87,9	82,4	125,9	164,4	195,6

*) priemerné % odpisov znížené z 1,5 % na 1 %

Informatívny odhad zanedbaných opráv bytového fondu v správe bytových organizácií národných výborov za roky 1946—1964:

Západoslovenský kraj	386,0 mil.
Stredoslovenský kraj	267,0 mil.
Východoslovenský kraj	207,0 mil.
S l o v e n s k o	860,0 mil.

Tabuľka č. 3

Bytový fond v správe bytových organizácií NV a priemerný ročný stav údržbárov

	Priem. roč. stav údržbárov		Počet bytových jednotiek k 31. 12. 1964		Počet bytových jednotiek na 1 údržbára	
	ČSSR	Slovensko	ČSSR	Slovensko	ČSSR	Slovensko
1958	•	50	•	61 117	•	1 222
1959	•	77	•	78 475	•	1 019
1960	•	•	644 267	96 475	•	•
1961	3 879	287	831 914	117 085	214	408
1962	4 812	434	934 563	132 673	194	306
1963	5 507	583	997 527	148 481	181	255
1964	6 738	873	1 027 302	154 807	152	185
1965/plán	—	1 120	•	•	•	156
Skutočnosť k 30. VI. 1965	10 545	1 521	1 058 247	157 434	100,4	104

Plánované prostriedky na opravy a údržbu do roku 1970
(v mil. Kčs)

	1966	1967	1968	1969	1970	1966 1970
Podľa úvahy Slovenskej plánovacej komisie						
Západoslovenský kraj	101,0	108,5	112,8	121,8	131,3	574,6
Stredoslovenský kraj	55,3	63,1	68,2	78,5	86,5	351,6
Východoslovenský kraj	47,7	54,4	59,0	68,5	76,2	305,8
Slovensko spolu	204,0	226,0	240,0	268,0	294,0	1232,0
Podľa úvahy KNV (rozpis z KNV na ONV)						
Západoslovenský kraj	101,0	108,5	112,8	121,0	130,0	573,3
Stredoslovenský kraj	57,2	63,6	67,9	77,9	85,0	351,6
Východoslovenský kraj	47,5	53,8	57,5	66,5	74,1	299,4
Slovensko spolu	205,7	225,9	238,2	265,4	289,1	1224,3
Navrhovaný rozsah opráv bytového majetku spravovaného byt. organizáciami NV (podľa dôvodovej zprávy k uzneseniu vlády č. 625/1964):						
Západoslovenský kraj	104,9	112,5	115,4	125,3	135,1	593,2
Stredoslovenský kraj	60,9	68,2	74,4	83,2	91,2	377,9
Východoslovenský kraj	52,2	58,9	64,8	72,8	80,5	329,2
Slovensko spolu	218,0	239,6	254,6	281,3	306,8	1300,3

Tabuľka č. 5

Počty údržbárov v organizáciách bytového hospodárstva
na Slovensku podľa krajov a okresov

Západoslovenský kraj:

Okres	plán	skutočnosť	počet bytov na 1 údržbára
Bratislava-mesto	183	340	120
Bratislava-vidiek	9	7	276
Dunajská Streda	5	5	253
Galanta	14	15	102
Komárno	25	41	77
Levice	14	22	95
Nitra	37	38	120
Nové Zámky	21	20	216
Senica	16	20	106
Topoľčany	21	41	90
Trenčín	32	51	120
Trnava	51	63	86
S p o l u	428	663	Ø 112

Stredoslovenský kraj:

Okres	plán	skutočnosť	počet bytov na 1 údržbára
Banská Bystrica	70	71	80
Čadca	14	14	87
Dolný Kubín	3	5	189
Liptovský Mikuláš	29	27	100
Lučenec	32	29	117
Martin	26	34	93
Považská Bystrica	39	50	87
Prievidza	77	68	122
Rimavská Sobota	26	27	60
Zvolen	56	39	87
Žiar n/Hronom	16	13	110
Žilina	45	66	89
S p o l u	433	443	Ø 96

Východoslovenský kraj:

Okres	plán	skutočnosť	počet bytov na 1 údržbára
Bardejov	13	13	143
Humenné	27	30	102
Košice	146	186	128
Michalovce	24	25	96
Poprad	48	50	95
Prešov	56	57	95
Rožňava	16	17	126
Spiš. N. Ves	16	20	126
Trebišov	19	17	119
S p o l u	365	415	Ø 115
Slovensko spolu	1226	1521	

Rast stavebnej kapacity u OSP od r. 1959 do r. 1970

Tabuľka č. 6

	1959	1960	1961	1962	1963	1964	1965	1966	1967	1968	1969	1970
HSV	1140,0	1225,0	1300,0	1327,0	1198,0	1255,0	1282,0	1320,0	1346,0	1372,0	1404,0	1438,0
OBF celkom	73,0	138,0	140,0	130,0	147,0	195,0	222,0	256,0	286,0	315,0	348,0	387,0
%	6,4	11,3	10,8	9,8	12,3	15,5	17,3	19,4	21,2	23	24,8	26,9
Prírastok stavebnej kapacity u OSP v rokoch 1965—1970 = 156,000.000												
Prírastok stavebnej kapacity na údržbu bytového fondu u OSP v rokoch 1965—1970 = 165,000.000												

Plnenie plánu údržby za I. polrok 1965 Tabuľka č. 7
Západoslovenský kraj

ONV	Plán	Skutočnosť	%
Bratislava-mesto	23 517 000	29 166 000	124,0
Bratislava-vidiek	1 030 000	882 700	85,7
Dunajská Streda	—	—	—
Galanta	985 000	1 051 198	107,0
Komárno	2 035 000	2 483 000	123,0
Levice	1 706 000	1 501 000	87,9
Nitra	3 127 000	3 139 000	100,3
Nové Zámky	1 398 000	1 495 600	106,9
Senica	1 198 000	1 129 000	94,2
Topoľčany	1 920 000	2 020 000	105,2
Trenčín	2 700 000	3 417 000	126,5
Trnava	2 850 000	3 436 000	120,5
S p o l u	42 466 000	49 723 490	117,0
Stredoslovenský kraj			
Banská Bystrica	3 960 000	4 475 884	113,0
Čadca	730 000	1 007 000	137,9
Dolný Kubín	638 000	679 000	106,4
Lučenec	1 765 000	2 327 000	131,8
Martin	1 950 000	1 930 000	98,9
Mikuláš	2 713 000	2 871 000	105,8
Prievidza	3 750 000	5 137 000	136,9
Pov. Bystrica	2 436 000	2 959 000	121,4
Rim. Sobota	1 300 000	2 109 000	162,2
Zvolen	1 874 000	2 145 000	114,4
Žiar n/Hronom	1 267 000	1 244 000	98,1
Žilina	2 795 000	3 327 000	119,0
S p o l u	25 178 000	31 210 884	123,9
Východoslovenský kraj			
Bardejov	825 000	827 000	100,2
Humenné	1 100 000	1 522 000	138,3
Košice	12 641 000	14 178 000	112,1
Michalovce	1 000 000	1 602 000	160,2
Poprad	1 866 000	2 622 000	139,0
Prešov	3 600 000	3 734 880	130,7
Rožňava	1 080 000	1 835 000	169,6
Spiš. Nová Ves	1 450 000	2 252 000	155,3
Trebišov	1 025 000	1 050 000	102,4
S p o l u	24 587 000	29 622 880	120,4
Slovensko spolu	92 231 000	110 557 262	119,8

Tabuľka č. 8

Stav nedoplatkov na úhrade za užívanie bytu a za služby spojené s užívaním bytu ku dňu 30. 6. 1965 (podľa jednotlivých okresov)

Okres	Kčs
Bratislava-mesto	860 000
Bratislava-vidiek	5 000
Dunajská Streda	8 000
Galanta	30 000
Komárno	140 000
Levice	20 000
Nitra	123 000
Nové Zámky	59 000
Senica	83 000
Topoľčany	23 000
Trenčín	330 000
Trnava	163 000
Spolu Západoslovenský kraj	1 834 000
Pov. Bystrica	69 000
Banská Bystrica	649 000
Dolný Kubín	159 000
Čadca	26 000
Lučenec	270 000
Martin	130 000
Mikuláš	30 000
Prievidza	529 000
Rim. Sobota	15 000
Zvolen	1 033 000
Žiar n/Hronom	14 000
Žilina	534 000
Spolu Stredoslovenský kraj	3 458 000
Bardejov	18 000
Humenné	224 000
Košice	2 511 000
Michalovce	185 000
Poprad	185 000
Prešov	1 057 000
Rožňava	—
Spiš. Nová Ves	54 000
Trebišov	49 000
Spolu Východoslovenský kraj	4 283 000
Slovensko celkom	9 576 000

SLOVENSKÁ NÁRODNÁ RADA

IV. volebné obdobie

15

N á v r h

Komisie SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva

U z n e s e n i e

Slovenskej národnej rady z 1965

k zpráve predsedu Komisie SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva o rozbere súčasného stavu v opravách a údržbe bytového majetku na Slovensku.

Od oslobodenia sa do konca roku 1965 postavilo na Slovensku celkom 394 494 bytových jednotiek v štátnej a individuálnej bytovej výstavbe, stavebnými bytovými družstvami, z vlastných podnikových prostriedkov a jednotnými roľníckymi družstvami, čo je viac ako jedna tretina jestvujúceho bytového fondu.

Komplexná starostlivosť o bytový fond, a tým aj zvýšenie úrovne bývania si však vyžaduje, aby sa sústavne zlepšovala jeho riadna údržba a modernizácia staršieho bytového fondu. Naliehavosť údržby staršieho bytového fondu na Slovensku je veľká, pretože podľa vekovej skladby je viac ako 50 % z celkového množstva bytov postavených pred rokom 1945 a cca 30 % bytov pred rokom 1919.

V minulých rokoch sa opravám a údržbe bytového fondu nevenovala dostatočná pozornosť. Jednou z príčin bolo nedostatočné finančné, materiálové a kapacitné krytie potrieb opráv a údržby bytového fondu. Predovšetkým boli nedostatky v kapacite miestnych stavebných organizácií, ktoré z celkového objemu výkonov vyčleňovali pre opravy a údržbu bytového fondu malý podiel.

V súčasnosti, i keď sa zlepšuje starostlivosť o bytový fond, stále trvajú nedostatky v projektovej a predvýrobnej príprave, v kapacite miestneho stavebníctva, v materiálo-technickom zásobovaní, v počte kvalifikovaných technických a odborných pracovníkov niektorých profesií a v kvalite vykonaných opráv.

V súvislosti s riešením úrovne bývania majú národné výbory zabezpečiť zlepšenie opráv a údržby bytového fondu predovšet-

kým zvýšením kapacít okresných a mestských stavebných podnikov a rozšírením údržbárskych čiat bytových organizácií.

Smernica na roky 1966—1970 počíta s podstatným zvýšením objemu prostriedkov na opravy bytového fondu. V záujme zlepšenia starostlivosti o bytový fond, docenenia spoločenského významu opráv a vybudovania materiálo-technickej základne pre realizovanie údržby a opráv, ako aj na odstránenie jestvujúcich nedostatkov na tomto úseku Slovenská národná rada

A. u k l a d á

1. predsedovi Komisie SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva

a) kontrolovať, ako národné výbory postupujú pri vytváraní podmienok pre zlepšenie stavu údržby a opráv domového majetku na Slovensku v zmysle uznesenia vlády č. 625/64 a 401/65,

b) informovať do konca októbra 1965 Predsedníctvo Slovenskej národnej rady o plnení uznesení pléna Slovenskej národnej rady o údržbe a opravách bytového majetku na Slovensku;

2. povereníkovi SNR pre stavebníctvo zabezpečiť

a) v plánoch stavebných organizácií Odborového riaditeľstva pozemného staviteľstva prevzatie prác na sústredených opravách bytového fondu pre miestne a časové vyťaženie kapacity týchto podnikov. najmä v zimnom období,

b) dôslednú realizáciu uznesenia vlády č. 616/64 na zvýšenie starostlivosti o akosť výroby a na posilnenie technickej kontroly akosti za účelom zvýšenia kvality stavebnej výroby pri bytovej výstavbe a dôslednejšieho odstraňovania kolaudačných závad;

3. radám krajských a okresných národných výborov zabezpečiť

a) zvýšenie podielu pre opravy a údržbu bytového fondu v správe národných výborov a stavebných bytových družstiev z celkových kapacít miestneho stavebníctva,

b) popri raste kapacít pre údržbu bytového fondu vytvárať predpoklady pre výchovu učňovského dorastu, najmä v nedostatkových profesiách pre organizácie miestneho stavebníctva a údržbárske čaty bytového hospodárstva,

c) včasnú prípravu projektovej dokumentácie pre opravy bytového fondu generálnej povahy,

d) zlepšenie činnosti krajských investorských útvarov pri uskutočňovaní kolaudácií bytovej výstavby, a pre ten účel využí-

vať formu verejných kolaudácií za prítomnosti užívateľov bytov a preberajúcich organizácií,

e) vykonávanie pravidelných preventívnych prehliadok stavu domového majetku za účelom riadnej a včasnej údržby a opráv,

f) v rámci prevádzkárni MNV zriaďovať údržbárske čaty pre opravu a údržbu bytového fondu na vidieku a pružnejšie povolo-ovať remeselníkom opravársku a údržbársku činnosť,

g) prostredníctvom občianskych výborov, občianskych komisií, domových výborov a domových dôverníkov viesť užívateľov by-
tov k šetrnému zaobchádzaniu a zveľaďovaniu domového ma-
jetku,

h) účinné opatrenia na zníženie a zlikvidovanie stavu nedo-
platkov na nájomnom;

B. o d p o r ú č a

1. predstavenstvu Slovenského výboru výrobných družstiev hľadať možnosti pre podstatné zvýšenie stavebnej kapacity vý-
robných družstiev pre uskutočňovanie opráv domového majetku
v rokoch 1966—1970,

2. poslancom Slovenskej národnej rady vo svojich volebných
obvodoch sledovať, ako národné výbory realizujú prijaté
uznesenia a pomáhať im pri realizácii úloh vyplývajúcich z ro-
kovania pléna Slovenskej národnej rady a predchádzajúcich
uznesení vlády, ktoré sa týkajú opráv a údržby bytového ma-
jetku.

V Bratislave 16. septembra 1965

Štefan F á b r y v. r.,
predseda

Matej B e r n í k v. r.,
zpravodajca

Z p r á v a

o niektorých problémoch upevňovania socialistickej zákonnosti na Slovensku

Nevyhnutnou podmienkou úspešného rozvoja socialistickej spoločnosti je sústavné upevňovanie socialistickej zákonnosti v celom jej živote. Dôsledné uplatňovanie zákonosti ako metódy v činnosti štátnych a hospodárskych orgánov a spoločenských organizácií, uvedomelé dodržiavanie zákonov, plnenie povinností i správne využívanie práv občanmi je významnou obsahovou stránkou prehlbovania našej socialistickej demokracie a socialistických spoločenských vzťahov.

Pre tento svoj základný význam sú otázky upevňovania socialistickej zákonosti tiež predmetom mimoriadnej starostlivosti Komunistickej strany Československa.

Uznesenie Ústredného výboru KSC a Ústredného výboru KSS zo 7. mája 1964 osobitne zdôraznilo potrebu pínšej účasti Slovenskej národnej rady aj na kontrole, ako sa zákony zachovávajú a osvedčujú v praxi.

V súlade s uvedenou požiadavkou a s cieľom hlbšie zainteresovať orgány i jednotlivých poslancov Slovenskej národnej rady na aktívnej účasti pri zabezpečovaní zachovávanía zákonov na najdôležitejších úsekoch nášho spoločenského a hospodárskeho života predkladá Právna komisia Slovenskej národnej rady plénu Slovenskej národnej rady zprávu o niektorých aktuálnych problémoch upevňovania socialistickej zákonnosti na Slovensku. Zpráva vychádza tiež z poznatkov ostatných komisií Slovenskej národnej rady a bola pripravovaná v úzkej súčinnosti s niektorými ďalšími orgánmi, predovšetkým s Generálnou prokuratúrou a so Štátnou arbitrážou.

Ťažisko opatrení pri upevňovaní socialistickej zákonnosti sa v posledných rokoch sústreďuje na výchovu občanov, na hlbšie zisťovanie a postupné odstraňovanie príčín a podmienok všetkých protispoločenských javov a na zabezpečenie účinnejšieho postihu páchatelov trestných činov a hrubých narušovateľov socialistickeho poriadku a zásad socialistického spolužitia. Zvýšená pozornosť sa venuje zdokonaľovaniu právneho poriadku, aby zákony i ostatné všeobecne záväzné právne predpisy lepšie vyjadrovali objektívne potreby rozvoja socialistickej spoločnosti, a tým tiež účinnejšie pôsobili ako nástroj jej jednotného riadenia.

Súčastou úsilia o dôslednú nápravu krívd a chýb, ktoré sa vyskytovali v minulosti, a o zamedzenie možnosti ich recidív,

je sústavné posilňovanie politických a právnych záruk socialistickej zákonnosti. Prehľbuje sa vedúca úloha strany v činnosti orgánov bezpečnosti, prokuratúry a súdov, národných výborov a ďalších orgánov. Zaviedla sa a dôsledne sa uplatňuje vzájomná previerka práce orgánov činných v trestnom konaní. Sú dané všetky objektívne podmienky pre dodržiavanie základných procesných zásad súdneho konania, najmä prezumpcie neviný, objektívnej pravdy a plného uplatnenia práv na obhajobu. Tieto záruky spolu s dôsledným uplatňovaním princípu sudcovskej nezávislosti vytvárajú predpoklady pre správne rozhodovanie súdov a dosahovanie stále väčšej spoločenskej účinnosti ich práce.

V právnom poriadku, osobitne v procesných predpisoch, zatkotvil sa v súlade s uznesením pléna Ústredného výboru KSČ z 8. decembra 1960 k ďalšiemu upevňovaniu socialistickej zákonnosti a zľudoveniu súdnictva celý rad nových inštitútov, umožňujúcich širokú účasť pracujúcich a ich organizácií na upevňovaní socialistickej zákonnosti.

Napriek všetkým opatreniam neprebíha boj za upevňovanie socialistickej zákonnosti bez ťažkostí. Hoci dnes už nedochádza k tým formám porušovania socialistickej zákonnosti, ktoré sú známe z obdobia kultu osobnosti, v práci štátnych a hospodárskych orgánov i spoločenských organizácií vyskytujú sa ešte mnohé nedostatky, ktoré svedčia o nerešpektovaní zákonov a zásad obsiahnutých v našom právnom poriadku. K porušovaniu socialistickej zákonnosti dochádza často v rôznych formách zo strany občanov, a to tak v ich vzájomných vzťahoch, ako aj pri plnení ich povinností voči spoločnosti a štátu.

Závažnou úlohou štátnych orgánov a celej spoločnosti je postupné obmedzovanie a zatlačanie kriminality, ako najhrubšej formy porušovania socialistickej zákonnosti. Boj proti kriminalite je aj v súčasnom období hlavnou úlohou v činnosti orgánov bezpečnosti, prokuratúry a súdov. Jeho účinnosť je v rozhodujúcej miere závislá od toho, ako sa vo verejnosti a za jej aktívnej účasti vytvára prostredie nezmieriteľnosti k akýmkoľvek prejavom protispoločenského konania a ako sa odstraňujú jeho príčiny.

Ak porovnáme vývoj kriminality podľa počtu osôb odsúdených súdmi v rokoch 1961—1964, treba konštatovať, že v tomto období kriminalita zostáva v zásade na rovnakej úrovni. Berúc rok 1961 za základ (vyjadrený číslom 100), potom index súdmi odsúdených osôb predstavoval v roku 1962 — 97 %, v roku 1963 — 97,5 % a v roku 1964 — 84,9 %. Koeficient trestnosti (počet odsúdených osôb k počtu obyvateľov) je na Slovensku o niečo

nižší ako v celoštátnom meradle. Väčšie zníženie kriminality v uplynulom roku nemožno brať za celkom presné vyjadrenie skutočného stavu. Je odôvodnený predpoklad, že bolo ovplyvnené reorganizáciou orgánov verejnej bezpečnosti v I. polroku 1964, pri uskutočňovaní ktorej došlo k dočasnému oslabeniu vyhládávacej činnosti. Zriadením obvodných oddelení verejnej bezpečnosti sa však inak vytvorili možnosti pre dôslednejšie odhaľovanie trestných činov, ako aj previnení a priestupkov. Nasvedčuje tomu zistenie, že už v posledných mesiacoch II. polroka 1964, a najmä tiež v I. polroku 1965, bol počet obžalovaných osôb na súdoch podstatne vyšší ako v mesiacoch predchádzajúcich.

Vo vývojovej tendencii trestnej činnosti znepokojuje skutočnosť, že počet mladistvých páchatelov trestných činov, i keď tvorí len nepatrnú časť našej mládeže, v posledných rokoch v absolútnych číslach rastie, pričom sa zvyšuje podiel mladistvých na celkovom počte odsúdených osôb. Tento podiel sa na Slovensku v porovnaní rokov 1961 a 1964 zvýšil zo 4,8 % na 6,6 % (v ČSSR zo 7,7 % na 8,9 %).

Pokiaľ ide o skladbu trestnej činnosti, na rozdiel od predchádzajúcich rokov, kedy najviac osôb bolo odsúdených pre rozkrádanie a poškodzovanie majetku v socialistickom vlastníctve, presunulo sa v roku 1964 na Slovensku ťažisko kriminality na trestné činy proti životu a zdraviu, z nich najmä na úmyselné ublíženia na zdraví a ruvačky.

Zatiaľ čo v českých krajoch podiel trestných činov proti životu a zdraviu na celkovej trestnej činnosti predstavoval v roku 1964 — 9,5 %, predstavuje na Slovensku 18 % a z celoštátneho počtu týchto trestných činov 42,5 %. Najväčší podiel na rozsiahлом výskyte tejto trestnej činnosti má Stredoslovenský kraj.

Napriek závažným následkom tejto trestnej činnosti je k nej verejnosť na niektorých miestach na Slovensku pomerne ľahostajná, ba niekedy ju až toleruje alebo aj ospravedlňuje ako prejav určitých obyčajov a temperamentu našich ľudí. Takýto postoj nemožno však charakterizovať inak ako prejav hrubej neúcty k najväčšej hodnote spoločnosti — k človekovi a jeho zdraviu — ktorý má svoje korene v nekultúrnom nazeraní na vzťahy medzi ľuďmi a v nízkej úrovni právneho vedomia. Na rozsah trestnej činnosti proti telesnej integrite do značnej miery vplyva nadmerné požívanie alkoholu a okolnosť, že drobné poklesky proti pravidlám socialistického spoluzitia sa včas a dôsledne neriešia, takže potom prerastajú až v trestnú činnosť.

Relatívne vysoký je na Slovensku aj počet najzávažnejšieho trestného činu proti životu a zdraviu — vraždy, ktorý z celo-

štátneho výskytu vrážd predstavuje na Slovensku v posledných rokoch okolo 40 % (1961 — 45 %, 1963 — 38,3 %).

Trestná činnosť proti telesnej integrite patrí do súboru tých foriem, ktoré v poslednom období majú narastajúcu tendenciu, a na potrebu účinnejšieho boja proti ktorým osobitne upozornilo Predsedníctvo Ústredného výboru KSC svojím uznesením z 9. júna 1964. Orgány činné v trestnom konaní venujú zabezpečovaniu úloh z tohto uznesenia mimoriadnu pozornosť, čo sa prejavuje aj v dôslednom stíhaní páchatel'ov. Právna komisia Slovenskej národnej rady po prijatí citovaného uznesenia podrobila osobitnému rozboru problematiku trestných činov výtržníctva, útokov na verejných činiteľov a vrážd, a prijala pre prácu súdov na Slovensku príslušné závery a opatrenia. Vývoj trestnej činnosti a uplatňovanie trestnej politiky pravidelne sleduje a hodnotí.

Z ďalších, najčastejšie sa vyskytujúcich foriem trestnej činnosti pripadá v roku 1964 na Slovensku na rozkrádanie a poškodzovanie majetku v socialistickom vlastníctve 16,3 %, na trestné činy v doprave (dopravné nehody) 11,1 %, na opilstvo v doprave 13,8 % a na trestné činy krádeže, sprenevery a podvodu 8,3 %.

Na úseku boja proti rozkrádaniu majetku v socialistickom vlastníctve dosiahli sa v poslednom období na Slovensku niektoré pozitívne výsledky. Sprísnenými opatreniami v evidencii a kontrole, ako aj celkove aktívnejším riešením problémov správy národného majetku a zosilnením výchovnej práce medzi pracujúcimi z hľadiska ich vzťahu k spoločenskému majetku, znížil sa počet prípadov rozkrádania majetku v socialistickom vlastníctve, najmä sa obmedzil rozsah skupinového rozkrádania. Znížili sa aj škody spôsobené touto trestnou činnosťou v súdne prerokovaných prípadoch; zatiaľ čo v roku 1962 predstavovali sumu 19,666.799,— Kčs, v roku 1963 17,432.206,— Kčs, v roku 1964 — 11,550.513,— Kčs. K tomuto vývoju prispeli aj opatrenia orgánov Slovenskej národnej rady, uskutočnené z podnetu uznesenia pléna Slovenskej národnej rady, ktoré sa v septembri 1961 komplexne zaoberalo stavom socialistickej zákonnosti na úseku ochrany majetku v socialistickom vlastníctve.

V súvislosti s ochranou majetku v socialistickom vlastníctve a majetku občanov treba upozorniť tiež na problematiku požiarov. Požiare zostávajú pre naše národné hospodárstvo naďalej veľmi vážnym problémom. Kým v roku 1963 došlo na Slovensku k 1394 požiarom, pri ktorých sa zničili hodnoty v sume 20,296.520,— Kčs, v roku 1964 došlo k 1695 požiarom s hmotnou škodou 62,452.624,— Kčs. Na podstatnom vzraste hmotných škôd

v roku 1964 majú podiel predovšetkým dva veľké požiare, a to v národnom podniku Drevina v Turanoch a požiar v Elektrárni — ENO 3 Zemianske Kostolany, ktoré samotné sa na vzniklej škode podieľajú viac ako z polovice. Príčiny neuspokojivého vývoja požiarosti spočívajú predovšetkým v podceňovaní požiarneho nebezpečenstva a v porušovaní protipožiarnych predpisov a nariadení.

Napriek vysokému počtu požiarov a značným škodám nimi spôsobeným vyvodzuje sa tu trestná zodpovednosť len celkom ojedinele. Spôsobujú to objektívne ťažkosti i niektoré nedostatky pri zisťovaní príčin požiarov a osôb za vznik požiarov zodpovedných. So situáciou na úseku požiarosti sa v uplynulom roku zaoberalo Predsedníctvo Slovenskej národnej rady, ktoré prijalo viaceré opatrenia na zlepšenie požiarnej ochrany v podnikoch a závodoch na Slovensku. Z podnetu Právnej komisie Slovenskej národnej rady Ministerstvo vnútra urýchlilo prípravu opatrení, podľa ktorých sa pre vyšetrovanie požiarov vyčlenili odborníci — špecialisti, ktorí sú v súčasnom období osobitne preškoľovaní. Zabezpečuje sa tiež lepšie zovšeobecňovanie poznatkov zisťovaných na úseku boja proti požiarom.

Stále vzrastajúci rozvoj dopravy všetkého druhu, najmä však osobnej a nákladnej cestnej dopravy, prináša so sebou aj rast problémov v oblasti dopravnej bezpečnosti.

Podľa štatistiky orgánov Ministerstva vnútra došlo na Slovensku v roku 1964 k 10.316 dopravným nehodám, pri ktorých zahynulo 486 osôb, 6343 bolo zranených a hmotná škoda dosiahla 21,085.810,— Kčs. V porovnaní s rokom 1963 zvýšil sa počet dopravných nehôd o 21,1 % a úmerne tomu sa zvýšili aj hmotné škody spôsobené dopravnými nehodami. Vysoký počet dopravných nehôd sa odrazil aj vo zvýšenom počte osôb stíhaných pre trestné činy v doprave (1961 — 3343 odsúdených osôb na Slovensku, 1962 — 3843 osôb, 1963 — 4528 osôb a v roku 1964 — 4454 odsúdených osôb). Zo subjektívnych príčin dopravnej nehodovosti vystupujú do popredia predovšetkým neprípravené rýchla jazda, nedávanie prednosti v jazde, nesprávne predbiehanie a požívanie alkoholických nápojov vodičmi. Z príčin objektívnych treba predovšetkým poukázať na nevyhovujúci stav mnohých našich ciest.

Osobitné miesto v trestnej činnosti zaujímajú výtržníctvo a útoky na verejných činiteľov, páchané spravidla pod vplyvom alkoholu. Ich podiel na celkovej trestnej činnosti je síce menší (u výtržníctva 3,9 % a útokov na verejných činiteľov 4 %), avšak vzhľadom na skutočnosť, že najmä výtržníctvo sa koncentruje

v hospodárskych a priemyselných centrách a vo väčších mestách, kde tvorí podstatný podiel na celkovej trestnej činnosti, značne ohrozuje verejný poriadok a bezpečnosť občanov v týchto lokalitách. Dôslednejší postih páchatel'ov týchto trestných činov po vydaní uznesenia Predsedníctva Ústredného výboru KSC z 9. júna 1964 sa zatiaľ neodráža v poklese tejto trestnej činnosti.

Naďalej sa vyskytuje pomerne veľký počet osôb, ktoré sa opätovne dopúšťajú trestných činov. Počet recidivistov nepoklesol v celoštátnom meradle za posledné štyri roky pod 40 %. Z osôb odsúdených súdmi na Slovensku bolo predtým už trestaných v roku 1961 — 41,9 %, v roku 1962 — 40,3 %, v roku 1963 — 37,9 % a v roku 1964 — 37,2 %. Vysoká je aj recidíva mladistvých páchatel'ov; v roku 1964 bolo z počtu odsúdených mladistvých predtým už 10,1 % trestaných.

Súdny postih recidivistov predtým odsúdených za úmyselné trestné činy sa postupne sprísňuje. Zatiaľ čo napríklad v II. štvrtroku 1964 bolo týmto páchatel'om uložených súdmi na Slovensku 37,5 % nepodmienečných trestov odňatia slobody, v IV. štvrtroku 1964 už 44,8 % a v I. polroku 1965 — 47,1 %.

Problémy recidívy nevyriešia však len súdy ukladaním trestov. Zvyšovanie účinnosti prevýchovy treba zabezpečovať opatreniami v nápravných zariadeniach Ministerstva vnútra, najmä uskutočňovaním dôslednejšej diferenciacie odsúdených a individualizácie prevýchovných opatrení. K ďalšiemu prehĺbeniu uvedených opatrení, ku ktorým sa v poslednom čase pristúpilo, prispeje aj nový zákon o výkone trestu odňatia slobody.

Na prevýchovnom procese odsúdených musia sa však po skončení výkonu trestu vo väčšej miere podieľať národné výbory, vedenia pracovísk a spoločenské organizácie. Predovšetkým je potrebné plynule včleňovať prepustené osoby do pracovného procesu a uľahčovať im aj v iných smeroch návrat do normálneho občianskeho života. Pozorným, pritom však náročným prístupom kolektívov k týmto osobám, v ktorom nie je miesto pre ich diskrimináciu, treba v nich podporiť úsilie o získanie sebadôvery a pocitu spoločenskej rovnoprávnosti a prospešnosti.

Na stav a vývoj kriminality zvlášť negatívne pôsobí — ako bolo na to už skoršie poukázané — nadmerné požívanie alkoholu. V roku 1963 zo všetkých trestných činov, pre ktoré boli páchatelia na Slovensku odsúdení, bolo 36,3 % spáchaných pod vplyvom alkoholu. V roku 1964 sa tento podiel zvýšil na 38,7 %. Najvýraznejšie sa vplyv alkoholu prejavuje u páchatel'ov trestných činov výtržníctva (68,3 %), útokov na verejných činiteľov (70,2 %), trestných činov v doprave (68,5 %) a ublíženia na

zdraví a ruvačiek (49,5 %). Počet osôb, ktoré sa v poslednom roku dopustili trestnej činnosti pod vplyvom alkoholu, bol na Slovensku o 5,5 % nad priemerom v celoštátnom meradle.

Alkoholizmus nepriaznivo pôsobí aj vo viacerých ďalších sférach, najmä je častou príčinou narušovania rodinných vzťahov, pracovnej disciplíny, závažné dôsledky má zo zdravotníckeho hľadiska a podobne. Proti nadmernému požívaniu alkoholických nápojov sa doteraz nepodarilo rozvinúť ani účinnú prevenciu, ani zabezpečiť dostatočný postih tých nezodpovedných pracovníkov pohostinstva, ktorí podávajú alkoholické nápoje podnapitým osobám, mladistvým a podobne. Skúsenosti ukazujú, že nadmerné požívanie alkoholu podporuje aj nízka úroveň kultúry stolovania v niektorých pohostinských podnikoch, snaha podnikov o splnenie plánu tržieb, i ziskuchtivosť niektorých pracovníkov pohostinstva.

Zákon č. 120/1962 Zb. o boji proti alkoholizmu obsahuje celý rad konkrétnych ustanovení, smerujúcich k obmedzeniu požívania alkoholických nápojov. Zakazuje podávať alkoholické nápoje osobám mladším ako 18 rokov, osobám opitým alebo podnapitým, predávať na tanečných zábavách a verejných zhromaždeniach alkoholické nápoje okrem vína a piva, podávať alkoholické nápoje osobám, ktoré vykonávajú činnosť, s výkonom ktorej býva spojené nebezpečenstvo pre život alebo zdravie alebo pre majetok, a zakazuje súkromne vyrábať lieh. Tieto zákazy sa však sústavne a v značnom rozsahu porušujú, pričom postih tohto konania, najmä orgánmi národných výborov, je neuspokojivý.

Boj proti alkoholizmu, ak má byť účinný, musí sa stať v podstatne väčšej miere ako dosiaľ celospoločenskou záležitosťou a musí byť ponímaný a vedený skutočne komplexne. S plným dôrazom treba v súlade s požiadavkami zákonov uplatňovať príslušný trestný postih a iné sankčné opatrenia za následky a dôsledky konania pod vplyvom alkoholu. Všade tam, kde je rodina postihnutá alkoholizmom živiteľa, mala by sa tiež preskúmať a využívať zákonná možnosť výplaty príjmov inej osobe ako alkoholikovi, ak jeho počínaním sú ohrozené záujmy detí alebo iných osôb, ktoré je povinný vyživovať. Podobne nekompromisne treba postupovať pri nariaďovaní protialkoholických liečení. V prevencii popri zásahoch výchovnej povahy treba venovať väčšiu pozornosť opatreniam hospodársko-organizačného charakteru, ako je zriaďovanie nealkoholických bufetov a iných zariadení, zachytných staníc, rozširovanie výroby a zlepšovanie distribúcie nealkoholických nápojov a podobne. V obciach treba s väčšou intenzitou vytvárať podmienky pre rozvoj zdravého spoločenského

života a foriém kultúrnej zábavy (kluby, záujmové krúžky mládeže), na čom by sa popri národných výboroch mali plne zúčastňovať aj spoločenské organizácie.

Národné výbory musia v boji proti alkoholizmu oveľa viac využívať svoje protialkoholické sbory. V celom rade okresov tieto sbory nevyvíjajú takmer nijakú činnosť, viaceré pracujú len administratívne. Vcelku sa činnosť protialkoholických sborov zužuje na formy osvetovej práce. Treba, aby protialkoholické sbory aktívne koordinovali postup orgánov národných výborov a ďalších orgánov v boji proti alkoholizmu, a aby v daných podmienkach využívali opatrenia s najväčším spoločenským účinkom. S prihliadnutím na stagnáciu činnosti väčšiny protialkoholických sborov a na mimoriadnu aktuálnosť problematiky boja proti alkoholizmu práve na Slovensku, je potrebné zriadiť celo-slovenský koordinačný orgán pre boj proti alkoholizmu.

Z hľadiska posilňovania politických i právnych záruk socialistickej zákonnosti má značný význam **účasť spoločenských organizácií na trestnom konaní** a pri vytváraní podmienok pre resocializáciu osôb, ktoré sa vracajú z výkonu trestu.

Účasť spoločenských organizácií na súdnom konaní nie je však zatiaľ uspokojivá. Nové inštitúty, zakotvené v trestných kódexoch a vytvárajúce v tomto smere široké možnosti, spoločenské organizácie na Slovensku dostatočne nevyužívajú. Tak napríklad v roku 1964 ponúkli na Slovensku záruku za nápravu obvineného len v 510 prípadoch (české kraje 2661). Spoločenského obhajcu vyslali na hlavné pojednávanie v 207 prípadoch (v českých krajoch v 1474 prípadoch) a spoločenského obžalobcu len v 2 prípadoch (v českých krajoch v 178 prípadoch). Pri nižšej aktivite spoločenských organizácií v účasti na súdnom konaní nepriaznivo ďalej pôsobí skutočnosť, že k ponúknutiu záruky dochádza často v nevhodných prípadoch, či už vzhľadom na závažnosť spáchaného činu alebo osobu páchatel'a. Tým sa stalo, že sudy na Slovensku v roku 1964 nemohli prijať záruku spoločenskej organizácie za nápravu obvineného v 126 prípadoch (24,7 % z ponúknutých záruk; v ČSSR len 15,9 %).

Údaje o účasti spoločenských organizácií na trestnom konaní ukazujú na potrebu intenzívnejšieho rozvíjania ich politicko-výchovnej práce v tejto oblasti. Je žiadúce, aby táto stránka v činnosti základných organizácií ROH a ČSM i JRD bola vo vyšších orgánoch týchto organizácií podrobená dôkladnej analýze a aby na prekonanie jej zaostávania sa podľa skutočných príčin urobili účinné opatrenia. Podstatne treba zlepšiť v samotných spol. organizáciách propagáciu a správne objasňovanie zmyslu účasti základných organizácií na prevýchove páchatel'ov.

Na zásade aktívnej účasti pracujúcich na upevňovaní socialistickej zákonnosti je založená **činnosť miestnych ľudových súdov**, ako článku jednotnej súdnej sústavy. Ich hlavným poslaním je napomáhať rozvoj súdružských vzťahov medzi pracujúcimi, chrániť česť a dôstojnosť občanov a morálnym pôsobením kolektívov vychovávať ich k nezmieriteľnému postoju k akémukoľvek protispoločenskému konaniu.

Činnosť miestnych ľudových súdov sa postupne rozvíja. Od 1. júla 1961, kedy sa miestne ľudové súdy začali zriaďovať, do konca roka 1964 zaoberali sa miestne ľudové súdy na Slovensku previneniami a menej závažnými trestnými činmi, ktoré sa dotýkali 26.029 osôb. V roku 1961 miestne ľudové súdy na Slovensku vybavili 1159 vecí, v roku 1962 — 7588 vecí, v roku 1963 — 7672 vecí a v roku 1964 — 9610 vecí. Okrem toho miestne ľudové súdy prejednali aj menší počet majetkovo — právnych sporov. Zvyšovanie počtu vybavených vecí súvisí tiež s postupným rastom počtu miestnych ľudových súdov (v roku 1961 bolo na Slovensku 142 miestnych ľudových súdov, v roku 1962 — 192, v roku 1963 — 202 a v roku 1964 — 223 miestnych ľudových súdov).

Prevažnú časť previnení, prejednávaných miestnymi ľudovými súdmi, tvoria previnenia proti socialistickému spolužitiu, a to drobné výtržnosti, ruvačky, urážlivé výroky, vyhrážky (44,4 %) a ďalej previnenia proti majetku v socialistickom vlastníctve (30,4 % zo všetkých prípadov).

Javí sa potrebným zvýšiť aktivitu miestnych ľudových súdov pri prejednávaní previnení na úseku porušovania pracovnej disciplíny, najmä porušovania predpisov o bezpečnosti pri práci a ochrane zdravia, bezdôvodného vynechávania pracovných smien a porušovania technologickej disciplíny, ktoré sa dostávajú pred miestne ľudové súdy len ojedinele. Je to tak aj na pracoviskách, kde sa vyskytuje značná úrazovosť a rôzne neodôvodnené poruchy pri plnení výrobných plánov. Popri samotných miestnych ľudových súdoch nedostatočnú iniciatívu na odstraňovanie týchto nežiadúcich javov cestou zvýšeného spoločenského pôsobenia vyvíjajú aj vedenia závodov a podnikov, i spoločenské organizácie. Väčšiu pozornosť treba venovať aj previneniam, týkajúcim sa osôb, ktoré zanedbávajú povinnosť starať sa o hmotné zabezpečenie svojich rodinných príslušníkov, ako aj riadny vývoj a výchovu maloletých detí. Najmä na týchto úsekoch je mimoriadne žiadúce a potrebné uplatniť zvýšený vplyv miestnych ľudových súdov.

Aby sa celkove zvýšila úloha miestnych ľudových súdov pri odstraňovaní negatívnych javov v našej spoločnosti, treba zo

strany okresných súdov, národných výborov, Revolučného odborového hnutia i vedení závodov poskytovať miestnym ľudovým súdom sústavnejšiu pomoc. Popri niektorých stránkach vlastného konania miestnych ľudových súdov, kde odbornú pomoc musia ďalej skvalitňovať najmä okresné sudy, v popredí pozornosti by malo byť tiež zabezpečovanie aktívnej účasti na verejných pojednávaniach miestnych ľudových súdov, aby sa zvyšoval výchovný účinok pojednávania tak na previnilcov, ako aj ostatných spolupracovníkov, či spoluobčanov.

Významným nástrojom pri upevňovaní socialistických spoločenských vzťahov a pri ochrane štátnych záujmov i oprávnených záujmov a práv občanov, je zákon č. 60/1961 Zb., ktorým sa upravujú **úlohy národných výborov pri zabezpečovaní socialistického poriadku.**

V roku 1963 prejednali národné výbory na Slovensku 85.000 a v roku 1964 73.000 priestupkov a previnení. Javí sa teda celkom badateľný pokles. V porovnaní s českými krajinami je však napriek tomu počet priestupkov a previnení pomerne vysoký a z celoštátneho počtu tvorí cca 40 %.

Doterajšie poznatky zo 4-ročného uplatňovania zákona č. 60/1961 Zb. ukazujú, že v podstate plní svoj účel. Pri jeho uplatňovaní sa však vyskytujú aj viaceré pochybenia. Mnohé národné výbory nie sú pri využívaní zákona dost' aktívne a prejednávajú prípady priestupkov a previnení takmer výlučne len na základe oznámenia orgánov bezpečnosti alebo občanov. Pritom často nechávajú nepovšimnuté prípady porušovania socialistického poriadku, o ktorých majú alebo môžu mať vedomosť z vlastného pozorovania (čierne stavby, opilstvo, tajné pálenie liehu a pod.), alebo na základe vlastnej evidencie (napr. dodávky poľnohospodárskych produktov a pod.). Pri prejednávaní priestupkov a previnení dochádza často k prietahom, takže uložené opatrenia pre väčší časový odstup od spáchania skutku nemajú už taký výchovný účinok. Vyskytli sa aj viaceré prípady, že priestupky, či previnenia nebolo možné prejednať, nakoľko uplynutím jednoročnej lehoty sa premlčali.

V Západoslovenskom a Stredoslovenskom kraji sú na prvom mieste priestupky proti občianskemu spolunažívaniu, na druhom priestupky z úseku poľnohospodárskeho. Vo Východoslovenskom kraji je tomu naopak, pričom postih pre priestupky z poľnohospodárskeho úseku je vyšší než v obidvoch ostatných krajinách dohromady. Priestupkov na poľnohospodárskom úseku sa občania dopúšťajú najmä neodovzdávaním krupónov z domácich zakáľáčiek. Nie je možné povedať, že by postih tohto priestupku mal žiadúci výchovný účinok a podľa súčasného stavu sa len

ním samotným upevnenie disciplíny na tomto úseku sotva dosiahne. Je potrebné, aby Oblastná správa nákupu spolu s Poverenictvom SNR pre potravinársky priemysel (krupóny vykupujú podniky mäso priemyslu) dohodli účinné opatrenia na výkup tejto cennej priemyselnej suroviny.

Okrem uvedených druhov priestupkov a previnení sa častejšie vyskytujú previnenia proti ochrane majetku v socialistickom vlastníctve, priestupky v odbore stavebníctva (najmä čierne stavby) a priestupky na úseku boja proti alkoholizmu.

Z opatrení, ktoré možno za priestupok uložiť, sa najčastejšie ukladá pokuta. Z toho by sa mohlo usudzovať, že sa pokuty ukladajú v úmernej výške a takým občanom, ktorí ich môžu — vzhľadom na svoje majetkové a sociálne pomery — zaplatiť, a že toto opatrenie má najlepši výchovný účinok na previnilca. Skutočnosť je však iná. Stav vo vymáhaní pokút sa ku koncu roka 1964 nezlepšil, ale naopak, celkový počet uložených pokút a ich suma sa ešte zvýšili, takže ku koncu roka 1964 zostalo na Slovensku nevymôžených až 20.429 pokút v sume 3,997.183, — Kčs. Táto suma predstavuje 73,3 % z celoštátne vymôžených pokút k uvedenému dátumu.

Pre zlepšenie činnosti národných výborov pri uplatňovaní zákona č. 60/1961 Zb. treba predovšetkým užšie spojiť zabezpečovanie socialistického poriadku s ich bežnou hospodársko-organizátorskou činnosťou. Treba vytvárať podmienky, aby sa ďalej zvýšila účasť miestnych národných výborov na prerokúvaní priestupkov a previnení v záujme bezprostrednejšieho a účinnejšieho vplyvu na občanov, a aby sa podstatne väčšia pozornosť venovala realizácii opatrení, najmä vymáhaniu pokút.

* * *

Zmeny v spoločenskom a ekonomickom vývoji našej spoločnosti vyvolali potrebu novej právnej úpravy vo viacerých úsekoch spoločenských vzťahov. Došlo k vydaniu nového občianskeho zákonníka, zákona o rodine, občianskeho súdneho poriadku, hospodárskeho zákonníka a ďalších významných zákonných úprav, ktoré sa úzko dotýkajú každodenného života našich občanov. Od 1. januára 1966 nadobudne účinnosť nový zákonník práce. Nové zákonné úpravy sledujú cieľ progresívne pôsobiť na upevňovanie vzťahov v našej spoločnosti a v tom zmysle tiež prehľbujú socialistický charakter viacerých právom upravovaných inštitútov.

Nové občianskoprávne predpisy poskytujú občanom široké a rovnaké práva. Právne zabezpečujú realizáciu uspokojovania

materiálnych a kultúrnych potrieb našich ľudí. Preniká nimi požiadavka harmonického a dôsledného spájania záujmov jednotlivca so záujmami a potrebami celej spoločnosti a uplatňovania práv občanmi v súlade s pravidlami socialistického spoluzitia.

Z praxe súdov pri aplikácii nového občianskeho zákonníka možno konštatovať jeho aktívny vplyv na uplatňovanie princípu rovnosti strán v občianskoprávných vzťahoch. Oproti minulosti, kedy socialistické organizácie boli uprednostňované oproti jednotlivým občanom, k takýmto javom dochádza už dnes len ojedinele. Významne sa to prejavuje aj v poskytovaní zvýšenej ochrany majetku občanov v osobnom vlastníctve.

Od 1. apríla 1964, kedy nadobudli nové občiansko-právne predpisy účinnosť, do konca roku 1964 skončilo sa na súdoch na Slovensku právoplatne 51.730 sporov. V tomto počte sa však len pomerne malý počet sporov týkal nových právnych inštitútov (11 %), z nich najviac rôznych druhov služieb. Napríklad v konaní o súdnej ochrane osobnosti podľa nového občianskeho zákonníka sa na Slovensku právoplatne skončilo len 11 sporov (v ČSSR 32). Z toho vyplýva, že v prevažnej väčšine súdy v roku 1964 ešte riešili právne vzťahy a nároky vzniklé pred 1. aprílom 1964, ktoré sa posudzujú podľa skoršie platných predpisov. Právna komisia Slovenskej národnej rady, zaoberajúc sa prvými skúsenosťami z uplatňovania nových občiansko-právnych kódexov, usmernila justičné orgány na Slovensku na účinnejšie sledovanie praktického uplatňovania, ako aj na propagáciu nových právnych inštitútov.

V hodnotenom období — podobne ako za platnosti predchádzajúcich predpisov — sa občania a socialistické organizácie obracali na súdy najmä vo veciach náhrady škody (21,5 % právoplatne skončených vecí). Z praxe súdov sa však prítom ukazuje, že podniky často nedostatočne uplatňujú ochranu socialistického vlastníctva voči osobám zodpovedným za spôsobenú škodu a podobne. Ich návrhy sú často nepripravené, nedoložené dôkazmi, v dôsledku čoho dochádza aj k značným časovým stratám v konaní, k neúnosným prietahom a nie raz aj k zníženiu konečného hospodárskeho efektu celého konania.

Prehľbujúce sa poslanie rodiny vo vzťahu k spoločnosti našlo svoje vyjadrenie v novom zákone o rodine.

Zákon osobitne vyzdvihuje povinnosť všetkých štátnych orgánov, spoločenských organizácií a celej spoločnosti napomáhať upevňovanie manželstva a rodiny a predchádzať príčinám, ktoré vedú k narušovaniu pevnosti a trvanlivosti vzťahov v manželstve a v rodine. Doteraz sa však takáto účasť orgánov a organizácií

na upevňovaní manželstva a rodiny, včítane starostlivosti o ma-
loletých, v žiadúcej miere nerozvinula.

Pokiaľ ide o rozvodovosť, jej stav na Slovensku sa v posled-
ných rokoch v podstate nemení (v roku 1960 — 2321, v roku
1962 — 2466, v roku 1964 — 2345 povolených rozvodov); na ce-
loštátnom počte rozvodov podieľa sa Slovensko v uvedenom ob-
dobí cca 15 %. Pri tejto rozvodovosti znepokojujúca je najmä
okolnosť, že k rozvodom dochádza stále viac v manželstvách
s maloletými deťmi.

V práci súdov bude treba viac pozornosti venovať otázke mi-
moriadneho povoľovania manželstiev maloletým osobám; z usta-
novenia výnimočného charakteru robia často pravidlo. Tomuto
vývoju treba čeliť, pretože skúsenosti ukazujú, že ľahkovážne
a ľahkomyselne uzavierané manželstvá, bez zdravých základných
predpokladov nemajú dostatočnú stálosť.

Mimoriadnu starostlivosť si zasluhuje riešenie otázok výchovy
a výživy maloletých. O závažnosti tejto otázky svedčí aj sku-
točnosť, že na Slovensku zo všetkých právoplatne skončených
rodinno-právnych vecí tvorila táto problematika 67,1 %. Na
tomto úseku treba všestranne rozvíjať koordinovanú a inicia-
tívnu spoluprácu všetkých do úvahy prichádzajúcich orgánov
a spoločenských organizácií, v ktorom smere musia v zmysle
vládneho nariadenia č. 59/1964 Zb. oveľa aktívnejšie pracovať
najmä národné výbory a ich orgány starostlivosti o deti.

* * *

Pri hodnotení stavu a problémov dodržiavania **socialistickej
zákonnosti na hospodárskom úseku** treba prizeráť na celkové
uplatňovanie zásad hospodárskej politiky ČSSR. V súčasnosti
dožívajú ešte vzťahy podľa právnych predpisov platných pred
vydaním hospodárskeho zákonníka, zároveň však sa vytvárajú
vzťahy podľa nových právnych predpisov. Hlbšie hodnotenie
efektívnosti týchto predpisov a v nich zakotvených nových
právnych inštrumentov, vzhľadom na ich pomerne krátku účín-
nosť, ako aj vzhľadom na zavádzanie zdokonaleného systému
plánovitého riadenia národného hospodárstva, bude možno usku-
točniť až po väčšom časovom odstupe.

Zákon č. 69/1958 Zb. v nadväznosti na platnú plánovaciu me-
todíku predpokladal dostatok niektorých, najmä podnikovo-
plánovaných výrobkov pre národné hospodárstvo. Preto tiež
ukladal kontraktačnú povinnosť dodávateľovi aj v tých prípadoch,
keď v pláne, resp. v bilanciách nebolo na odberateľa z hľadiska

dôležitých hospodárskych úloh, ktoré mal podľa plánu plniť, pamätané. Pri relatívnom nedostatku niektorých výrobkov, resp. výrobnnej kapacity podnikov, samotný predpis tak pôsobil na rast disproporcií medzi výrobnými úlohami podnikov a materiálno-technickým zásobovaním. Túto situáciu sa pokúšali korigovať smernice hlavného arbitra ČSSR, podľa ktorých arbitrážne orgány, až na výnimky, nemali uzatvárať medzi stranami hospodárske zmluvy, ak zmluvný záväzok súčasne nebol zabezpečený v pláne.

Nový hospodársky zákonník č. 109/1964 Zb. rieši otázku kontraktačnej povinnosti odlišne od starého, ním zrušeného zákona. Hlavný dôraz kladie na to, aby už v pláne sa zabezpečili predpoklady pre vytváranie proporcionálnych hospodársko-právnych vzťahov. V súvislosti s novými aspektami riadenia národného hospodárstva, ktoré predpokladajú obmedzenie doterajšej prísnej direktívnosti, zavádza inštitúciu zmluvy o príprave dodávok od ktorej sa očakáva, že v prevažnej miere nahradí prerokúvanie bilancii, prípadne i samotné bilancovanie na úseku materiálno-technického zásobovania podnikmi.

K najčastejším nedostatkom pri uzavieraní hospodárskych zmlúv dochádza pre oneskorené predkladanie objednávok (návrhov hospodárskych zmlúv), resp. pre ich neujasnenosť, čo má za následok rozpory o dodacie termíny.

Pri plnení hospodárskych zmluvných záväzkov dochádza v podstate k dvom základným formám porušovania zmluvných povinností. Dodávateľ svoj záväzok, vyplývajúci z hospodárskej zmluvy, buď nesplnil vôbec, resp. oneskorene, alebo ho splnil vadne. Obe formy spôsobujú vážne poruchy v národnom hospodárstve, pretože tu nejde len o porušenie zmluvného záväzku voči zmluvnému partnerovi, ale aj o narušenie proporcionality v kooperačných vzťahoch.

Príčiny neplnenia, resp. oneskoreného plnenia spočívajú jednak v doterajšej preexponovanej direktívnosti, ktorú právny poriadok upravoval v súlade s existujúcimi zásadami riadenia národného hospodárstva, jednak v nedostatočnej zmluvnej disciplíne podnikov, na upevňovanie ktorej majetkové sankcie zatiaľ nepôsobia dostatočne.

Príčiny vadného plnenia vyplývajú predovšetkým z porušovania technologickej disciplíny, technických noriem, ale tiež z porušovania právnych povinností, najmä pri dojednávaní kvality výrobkov a označovaní výrobkov. Nedostatočne sa tiež využívajú právne predpisy pri uplatňovaní nárokov zo zodpovednosti za vady. Nová úprava hospodárskych vzťahov sprísňuje požiadavky

na kvalitné plnenie dodávok, najmä zavedením právneho inštrumentu všeobecnej garancie namiesto doterajšej zákonnej zodpovednosti za vady.

Nepriaznivým zjavom sú straty z nepodarkov výrobkov v priemysle, ktoré sú stále vysoké. V roku 1963 dosiahli v podnikoch ústredne riadených sumu 178,3 mil. Kčs a v roku 1964 cca 200 mil. Kčs. Značná časť nekvalitnej produkcie i nepodarkov dostáva sa často k spotrebiteľom, i na zahraničný trh. Hospodársky dosah zahraničných reklamácií je značný, nehovoriac o strate dôvery, ktorá sa tak skoro nezískava späť.

Na nepriaznivom stave má svoj podiel aj nedôsledné vyvodzovanie zodpovednosti voči príslušným pracovníkom za nekvalitné práce a výrobky. Na kvalitu výrobkov sa dokonca neprizerá ani pri prémiovaní. Súčasný stav je dnes ešte taký, že prakticky mzda i prémia sa vyplácajú na väčšine pracovísk bez ohľadu na kvalitu výrobkov a prác. Ak máme dosiahnuť v novom systéme riadenia národného hospodárstva trvalé zlepšenie, musí sa stať otázka kvality vecou každého pracovníka na jeho úseku.

V činnosti podnikov je veľmi závažným zjavom porušovanie cenovej a finančnej disciplíny so snahou takto „vylepšiť“ výsledky hospodárenia. Také machinácie, ako je, napríklad neodôvodnené zvyšovanie veľkoobchodných cien, sa odrazia v plnení plánu hrubej výroby, v produktivite práce i zisku. Spotreba materiálov, zúčtovaná v nesprávnych cenách, sa odrazí v úspore nákladov a pod. Na základe kontroly dane z obratu, vykonanej finančnými odbormi národných výborov, predpísala sa z uvedených dôvodov v rokoch 1961—1964 dodatočne daň z obratu podnikom na Slovensku priemerne ročne 19 mil. Kčs. Pritom však plán kontrol za tieto roky nebol splnený ani v jednom kraji.

Snahy zlepšovať hospodársky výsledok, a teda aj fond odmien na úkor dane z obratu, treba predpokladať i v novej sústave riadenia národného hospodárstva. Z tohto hľadiska javí sa vhodným tiež domyslieť vhodný spôsob hmotnej zainteresovanosti národných výborov na dôslednom plnení a prehľbovaní kontrol dane z obratu.

Ďalší spôsob, akým dodávateľské podniky dosahujú nezaslúžený zisk a neoprávnené odčerpávajú prostriedky spoločnosti, sú tzv. prefakturácie (účtovanie neuskutočnených prác). Zvlášť výrazne sa to prejavuje pri údržbe bytového fondu. Napríklad len Okresný stavebný podnik v Trnave uznal dobropismi prefakturáciu na rok 1963 a 1964 v sume 1,1 mil. Kčs, Stavokombinát v Bratislave za rok 1964 v sume 336,7 tis. Kčs a Okresný stavebný podnik v Humennom v sume 274 tis. Kčs.

Časté sú aj prípady poškodzovania poľnohospodárskych zá-

vodov zo strany nákupných organizácií, a to jednak pri nákupe rastlinných a živočíšnych výrobkov, jednak pri zásobovaní týchto závodov kŕmными zmesami. Poznatky z previerky vykonanej v tomto smere Komisiou ľudovej kontroly a štatistiky SNR ukazujú, že nie sú zriedkavé ani prípady, keď nákupné organizácie vedome poškodzujú najmä jednotné roľnícke družstvá nielen na kvalite dodávaných zmesí, ale aj na dopravnom a obaloch. V Západoslovenskom a Stredoslovenskom kraji bolo v roku 1964 na pokyn kontrolných orgánov z tohto titulu vrátené poľnohospodárskym závodom 298 tis. Kčs.

Na druhej strane treba však súčasne poukázať aj na vážne problémy vo finančnej disciplíne mnohých jednotných roľníckych družstiev, ktorá je na nízkej úrovni. Napríklad za II. polrok 1964 bolo predložené arbitrážnym orgánom na Slovensku vyše 700 sporov proti jednotným roľníckym družstvám pre nezaplatenie faktúr za dodaný tovar a vykonané práce (v českých krajoch za rovnaké obdobie len cca 300 sporov). V mnohých prípadoch boli pohľadávky uplatňované voči jednotným roľníckym družstvám uznané alebo zaplatené už v priebehu arbitrážneho konania. Zástupcovia jednotných roľníckych družstiev sa často na arbitrážne konanie nedostavia, prípadne v dôsledku nedostatočného prehľadu a poriadku v evidencii nie raz uznávajú aj pochybné pohľadávky. Všetky tieto skutočnosti potvrdzujú, že jednotné roľnícke družstvá na Slovensku sú zatiaľ na právnom a ekonomicko-finančnom úseku veľmi slabo vybavené kvalifikovanými pracovníkmi. K tomu sa priraduje tiež nedostatočná práca revízijských komisií jednotných roľníckych družstiev, ktoré — pozorajúc na stav z hľadiska zásad družstevnej demokracie — vcelku patria k najslabším článkom v činnosti orgánov jednotných roľníckych družstiev.

Zvlášť po vydaní hospodárskeho zákonníka, keď hospodárske zmluvy boli zavedené do všetkých dodávateľsko-odberateľských vzťahov jednotných roľníckych družstiev, sa ukazuje veľmi naliehavá potreba vyriešiť otázku systematického poskytovania právnej pomoci jednotným roľníckym družstvám. Právna komisia Slovenskej národnej rady v tomto smere iniciatívne pripravila návrh príslušných opatrení, ktoré sa môžu prípadne stať aj základom jednotného celoštátneho riešenia tejto otázky. Vzhľadom na mimoriadnu naliehavosť veci, najmä so zreteľom na konkrétnu situáciu v jednotných roľníckych družstvách na Slovensku, bude potrebné prijať konkrétne rozhodnutie, aby sa mohlo k realizácii opatrení na zabezpečenie systematického poskytovania právnej pomoci jednotným roľníckym družstvám urýchlene prikróčiť.

* * *

Jedným z kľúčových úsekov rozvoja celého nášho národného hospodárstva sa stala v posledných rokoch **investičná výstavba**.

Pri vykonávaní zákonov a iných právnych predpisov na tomto úseku naráža sa na celý rad problémov. Potreba ich aktívneho riešenia je tým naliehavejšia, že nedostatky v investičnej výstavbe sa svojimi dôsledkami negatívne prejavujú v najrôznejších oblastiach hospodárskeho života.

Pri vykonávaní predpisov o územnom plánovaní jedným z hlavných problémov je zabezpečenie permanentnosti územno-plánovacej činnosti. Túto zásadu sleduje aj uznesenie vlády č. 652/1964 o usporiadaní územného plánovania, stavebného poriadku a investorskej činnosti na národných výboroch. Dôsledky toho žiada sa však vyjadriť aj v príslušných právnych predpisoch. Najmä sa žiada novelizovať vyhlášku č. 153/1959 Ú. v. a ďalšie vykonávacie smernice. V územno-plánovacej činnosti pozornosť si zasiuhuje väzba územného plánovania na národohospodárske výhľady. Keďže záväzné plány sú zväčša zriedkavosťou a perspektívne výhľady úplne chýbajú, nastávajú problémy, či už pri schvaľovaní politicko-hospodárskych a technických zásad alebo pri spracúvaní dokumentácie, čo potom vedie k rozporom, ktoré vyvrcholujú pri schvaľovaní územných plánov. Správny vzťah a náväznosť územného plánovania na plánovanie národohospodárske by mal byť taktiež primerane premietnutý do právnych predpisov.

V súvislosti s ochranou pôdneho fondu mimoriadne závažnou je otázka zabezpečovania vhodných plôch pre výstavbu. V minulosti dochádzalo z tohto titulu často k nezodpovednému zaberaniu kvalitných pozemkov, včítane ornej pôdy. Na tejto skutočnosti sa však málo zmenilo aj po vydaní zákona č. 48/1959 Zb. o ochrane pôdneho fondu.

Zákon o ochrane pôdneho fondu neobsahuje nijaké ekonomické sankcie v prípade neodôvodneného zaberania pôdy pre účely výstavby. Mnohí investori preto ešte aj dnes, bez ohľadu na celospoločenské záujmy, presadzujú umiestňovanie stavebných investícií aj na najúrodnejších plochách, hoci sa ponúkalo prípadne aj iné riešenie.

Tento stav si vyžiadal vydanie vládneho uznesenia č. 392/1964, ktoré prináša ako nový moment použitie ekonomických sankcií v prípade zaberania pôdy pre účely investičnej výstavby; v súlade s tým sa tiež pripravuje novelizácia zákona č. 48/1959 Zb.

Predpisy o dokumentácii stavieb jednoznačne určujú postup investora a schvaľovacích orgánov pri navrhovaní a schvaľovaní investičných úloh a pri projektovej dokumentácii stavieb. Tieto predpisy sa však v značnom rozsahu porušujú, najmä pokiaľ ide

o výstavbu zariadení na ochranu čistoty vody a ovzdušia. Na veľmi povážlivý stav znečisťovania vody v našich tokoch bolo podrobne poukázané v zpráve o súčasnom stave a hlavných úlohách vodného hospodárstva na Slovensku v najbližších rokoch (rokovanie pléna Slovenskej národnej rady 27. mája 1965) s príslušnými závermi.

Vládne uznesenie č. 1024/1962 o úlohách vo výstavbe vidieckych socialistických sídlisk a č. 1025/1962 o usmernení výstavby bytov, občianskej a technickej vybavenosti vo vidieckych sídliskách riešia v podstate otázku koncentrácie osídlenia. Na základe rozborov súčasného stavu veľkosti sídlisk, ich vybavenosti, komunikačného napojenia a podobne bolo na Slovensku podľa citovaného uznesenia vlády vybraných 624 vidieckych sídlisk pre sústredenú investičnú výstavbu.

Očakávané kladné výsledky sa podľa doterajších poznatkov prejavili len v obmedzenej miere. Pokiaľ ide o štátnu a družstevnú bytovú výstavbu a výstavbu zariadení občianskej vybavenosti, zásady koncentrácie boli vcelku dodržané. Naproti tomu, pokiaľ ide o umiestňovanie individuálnej bytovej výstavby, sploštil sa v praxi celý problém koncentrácie osídlenia na vybavovanie žiadostí o výnimky spod ustanovení citovaných vládnych uznesení, pričom komisie výstavby okresných národných výborov vo väčšine prípadov výnimky pre výstavbu rodinných domov v nevybratých obciach udeľovali paušálne. Naproti tomu v obciach, kde boli snahy o strnulé uplatňovanie zásad vládnych uznesení, došlo k zvýšeniu počtu nepovolených stavieb.

Zásada koncentrácie osídlenia uplatnená vo vládnych uzneseniach č. 1024 a 1025 z roku 1962 bola upresnená vládny uznesením č. 465/1964 o opatreniach na **zvýšenie účasti obyvateľstva na riešení bytového problému** a o úprave foriem bytovej výstavby na posilnenie stabilizácie kádrov, na ktoré nadviazala neskôr vyhláška č. 191/1964 Zb. o finančnej, úverovej a inej pomoci družstevnej bytovej výstavbe a výstavbe rodinných domčekov. Podľa citovaného uznesenia a vyhlášky možno realizovať individuálnu bytovú výstavbu za určitých podmienok aj v iných obciach ako vo vybratých sídliskách, a to najmä v miestach pracoviska a v obciach, odkiaľ je možná denná dochádzka do zamestnania.

Vládne uznesenie č. 465/1964 vychádza z toho, že bývanie v rodinných domčekoch bude vždy podstatnou zložkou bývania nášho obyvateľstva. So zreteľom na to, že v rokoch 1956—1963 sa svojpomocná výstavba rodinných domčekov podieľala na bytovej výstavbe jednou tretinou až jednou polovicou, vládne uznesenie prináša významné zvýhodnenie poskytovaním pôžičiek

(z veľkej časti nenávratných), úpravou úrokovej sadzby, pomocou pri obstarávaní projektov, pozemkov, stavebného materiálu atď.

Na druhej strane sú však s výstavbou rodinných domčekov spojené aj rôzne nevýhody jednak pre občanov—stavebníkov, jednak pre celú spoločnosť (spotreba materiálov, nároky na pôdu, väčšie náklady na výstavbu inžinierskych sietí a pod.). Z týchto dôvodov už vládne uznesenie č. 465/1964 podčiarkuje účelnosť výstavby rodinných domčekov až s tromi bytmi. Otázky vzájomných vzťahov užívateľov bytov, najmä však otázku vzťahu užívateľa k bytu a súčasne aj k domu vládne uznesenie však úspešne riešiť nemohlo. Na to treba osobitná zákonná úprava, ktorou by sa zaviedol nový inštitút osobného vlastníctva bytov. Takáto právna úprava umožní zamerať individuálnu bytovú výstavbu na domy s viacerými bytmi v osobnom vlastníctve s cieľom dosiahnuť podstatné úspory stavebných nákladov pre stavebníkov i väčší prínos z hľadiska celospoločenských záujmov. Vychádzajúc z toho, že riešenie problematiky individuálnej bytovej výstavby je pre jej značný rozsah obzvlášť naliehavé na Slovensku, Právna komisia Slovenskej národnej rady pripravuje návrh zákona o osobnom vlastníctve k bytom, aby mohol byť ako iniciatívny návrh Slovenskej národnej rady predložený Národnému zhromaždeniu.

S individuálnou bytovou výstavbou sa vynára vážny problém zabezpečovania potrebných stavebných pozemkov, ktorý sa úzko dotýka nového právneho inštitútu osobného užívania pozemkov, zakotveného v občianskom zákonníku. Viaceré signály zo súdov, štátnych notárstiev i z národných výborov nasvedčovali, že v praxi dochádza k obchádzaniu zákonných ustanovení a k špekuláciám so stavebnými pozemkami. Vychádzajúc z toho, Právna komisia Slovenskej národnej rady spolu s Ústavnoprávnym výborom Národného zhromaždenia vykonali prieskum na objektívne zistenie, ako sa nový inštitút o práve osobného užívania pozemkov vžíva a uplatňuje.

Vykonaný prieskum ukázal, že pri zakladaní práva osobného užívania pozemkov dochádza k takému porušovaniu socialistickej zákonnosti, ktoré sa dotýka základov politického zámeru zákona. Národné výbory nemajú potrebné fondy pozemkov na ich pridelenie do osobného užívania. Získavanie pozemkov vyvlastňovaním nepovažujú za vhodnú formu a nerady k nej pristupujú, pretože spravidla vyvoláva nepriateľské vzťahy medzi jednotlivými občanmi a ovplyvňuje aj ich postoj k národným výborom. Pokiaľ ide o konanie o získanie pozemkov výkupom, je značne komplikované, zdĺhavé a nejednotné. Z uvedených

dôvodov stavebníci získavajú stavebné pozemky prevažne na základe predchádzajúceho priameho dojednaní s ich vlastníkmi. Podľa získaných poznatkov takmer vždy dochádza medzi vlastníkmi pozemkov a záujemcami o stavbu rodinných domčekov k tajným dohodám o pozemku a jeho cene a k vyplácaniu ďaleko vyšších súm, než predstavujú ceny pozemkov, prevádzaných do socialistického vlastníctva. Len potom nastupuje formálny výkup národnými výbormi a pridelenie pozemkov do osobného užívania, čo súčasne znamená, že špekulácie s pozemkami sa zatiaľ neodstránili. Formálne navonok ide o pridelenie pozemkov do osobného užívania, v skutočnosti mu však predchádzajú prevody na základe tajných dohôd (ináč ťažko preukázateľných) s vyplácaním vysokých cien.

Výsledky prieskumu boli 27. augusta 1965 prerokované v Právnej komisii Slovenskej národnej rady, ktorá naznačila smery viacerých opatrení (politicko-organizačného charakteru i ekonomických, najmä cenových) na riešenie tejto politickej i hospodársky zložitej a citlivej problematiky. Otázky budú prerokované v Ústavnoprávnom výbore Národného zhromaždenia za účasti delegácie Právnej komisie Slovenskej národnej rady s cieľom odporučiť príslušným štátnym orgánom potrebné riešenia.

Pri uplatňovaní zákona č. 87/1958 Zb. o stavebnom poriadku a vykonávacích predpisov k nemu je problémom, osobitne závažným na Slovensku, výskyt nepovolených stavieb. Vyskytujú sa predovšetkým na vidieku. Len podľa počtu stíhaných priestupkov na úseku stavebníctva pohyboval sa počet takýchto stavieb v roku 1964 v jednotlivých krajoch na Slovensku okolo 800, pričom tento počet nepovolených stavieb nebude ani zďaleka úplný. Na tento stav — okrem už spomenutých problémov pri uskutočňovaní zásad koncentrácie osídlenia a pri získavaní stavebných pozemkov — vplývajú aj nedostatky v riadení individuálnej bytovej výstavby zo strany národných výborov (zdĺhavé vybavovanie stavebných povolení, slabá kontrola i nezásadový postoj niektorých funkcionárov národných výborov voči čiernym stavebníkom). Ukladanie pokút, ktorých výška je u priestupkov maximalizovaná sumou 500.— Kčs, nemôže samo osebe pôsobiť na dostatočné upevnenie stavebnej disciplíny. Národné výbory musia čiernym stavbám oveľa aktívnejšie predchádzať a v súčinnosti s orgánmi verejnej bezpečnosti iniciatívne už v prvých štádiách prípravy takýchto stavebníkov odhaľovať, a tak zabráňovať vzniku nepovolených stavieb. Ak napriek tomu dôjde k nepovolenej stavbe a táto je v rozpore s územným plánom, resp. so zásadami územného plánovania, nemožno v žiadnom prípade pripustiť jej dodatočné legalizovanie. Za takejto situácie

treba podľa okolností pristúpiť aj k zbúraniu stavby podľa platných zákonných ustanovení.

Ako z podaného prierezu vyplýva, na úseku individuálnej bytovej výstavby existuje celý rad závažných problémov nielen ekonomickej, ale aj organizačno-právnej povahy. Keďže táto forma výstavby zostáva aj naďalej dôležitou súčasťou riešenia bytového problému, Slovenská komisia pre investičnú výstavbu v súlade so závermi prepracovanej technicko-ekonomickej koncepcie individuálnej bytovej výstavby v rokoch 1966—1970 počíta tiež s možnosťou komplexnej legislatívnej úpravy otázok individuálnej bytovej výstavby. Na rozbere problematiky a príprave príslušných návrhov bude s ňou aktívne spolupracovať Právna komisia Slovenskej národnej rady.

* * *

I napriek nesporne kladným výsledkom, ktoré pri plnení úloh výstavby našej socialistickej spoločnosti dosahujú národné výbory v rámci svojej mnohostrannej a náročnej činnosti, dochádza v práci ich orgánov ešte pomerne často k porušovaniu socialistickej zákonnosti. Okrem niektorých už spomenutých otázok v predchádzajúcich častiach zprávy, treba osobitne upozorniť na **úsek hospodárenia s bytmi**, ktorého sa dotýka tiež najväčší počet (2865) sťažností a oznámení pracujúcich došlých národným výborom na Slovensku v uplynulom roku.

Previerkami, ktoré vykonali orgány prokuratúry a Komisia Slovenskej národnej rady pre rozvoj miestneho hospodárstva koncom roku 1964 a v I. štvrtroku 1965, bolo zistené, že napriek určitému zlepšeniu mnohé mestské a miestne národné výbory predpisy o hospodárení s bytmi ešte porušujú.

Nedostatky sa vyskytujú už pri zostavovaní poradovníkov. Mnohé mestské a miestne národné výbory pod vplyvom rôznych intervencií zaraďujú do poradovníkov takých uchádzačov, ktorých bytová potreba v porovnaní s inými uchádzačmi je menej naliehavá, a aj takých, ktorí — vzhľadom na svoje sociálne pomery — nie sú odkázaní na štátnu bytovú výstavbu. Pod tlakom uchádzačov sa často zapisuje do poradovníkov väčší počet uchádzačov, než to zodpovedá počtu bytov, stojacich k dispozícii v príslušnom období. Pri pridelovaní bytov nie ojedinele dochádza k neodôvodnenému porušovaniu poradia uchádzačov určeného poradovníkom (napríklad v Banskej Bystrici a Žiline). Vyskytujú sa aj prípady nezákonného pridelovania bytov osobám nezapsaným v poradovníku, napríklad v Banskej Bystrici, Liptovskom Mikuláši, Považskej Bystrici, Poprade i v ďalších miestach.

Jedným z významných ustanovení zákona o hospodárení s bytmi je rozšírenie oprávnenia miestneho národného výboru zrušiť užívacie právo k bytu pre jeho nadmernosť. Toto uslanovenie uľahčuje národným výborom spravodlivejšie rozdeľovanie bytového priestoru. V záujme postupného odstraňovania nerovnomerného rozdelenia bytového fondu miestne národné výbory majú viesť užívateľov nadmerných bytov, aby si ich vymenili s početnejšími rodinami za menšie byty. Niektoré mestské národné výbory — napr. v Trnave, Trenčíne, Zvolene — už takto postupujú, no väčšina k riešeniu tejto úlohy ešte neprikrročila.

Hospodárenie s bytmi je narušované tiež tým, že niektorí občania sa svojmocne sťahujú do bytov, ktoré im neboli prideľené. Niektoré mestské a miestne národné výbory takéto prípady neriešia dôsledne, čo sa prejavilo napríklad v Košiciach hromadným protiprávnym obsadzovaním bytov. V záujme upevnenia socialistickej zákonnosti je nevyhnutné, aby národné výbory dôsledne trvali na uvoľnení všetkých protiprávne získaných bytov.

Nedostatky v uplatňovaní právnych predpisov o hospodárení s bytmi sú do určitej miery dôsledkom aj toho, že národné výbory sa nedostatočne riadia uznesením vlády č. 231 z 27. marca 1963, ktoré uložilo radám národných výborov pravidelne hodnotiť stav vo vykonávaní bytovej politiky a uskutočňovať potrebné opatrenia na odstránenie zistených nedostatkov. Ani bytové komisie miestnych (mestských) národných výborov ešte neprehľadili v zmysle citovaného vládneho uznesenia svoju spoluprácu s poslancami národných výborov, občianskymi výbormi a so spoločenskými organizáciami. K riešeniu týchto otázok netreba prijímať osobitné nové opatrenia, no je potrebné s plnou zodpovednosťou plátné predpisy a uznesenia plniť.

* * *

Rovnocennou a neoddeliteľnou súčasťou plánovania a plnenia výrobných a ostatných pracovných úloh má byť **starostlivosť o bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci** a o stále zlepšovanie pracovných podmienok. Všetky orgány, ktoré plánujú alebo určujú pracovné úlohy, riadia, organizujú a kontrolujú prácu, sú povinné sústavne vytvárať podmienky pre bezpečnú prácu, pre predchádzanie pracovným úrazom a chorobám z povolania.

V úsilí o plnenie tejto požiadavky, zakotvenej v doterajšom zákone č. 65/1961 Zb. a plne obsiahnutej aj v zákonníku práce, ktorý ho nahrádza, dosiahli sa v posledných rokoch určité úspechy. Za posledné štyri roky, najmä však v roku 1964,

pracovná úrazovosť na Slovensku mierne poklesla. K podstatnejšiemu zníženiu došlo v roku 1964 v počte smrteľných úrazov, ktoré poklesli takmer o 20 %. Uvedený pokles sa týka aj najrizikovejších pracovísk — baníctva. V tomto odvetví došlo — ako konštatovala komisia Predsedníctva Slovenskej národnej rady pre bezpečnosť práce v baníctve — v uplynulom roku v porovnaní s rokom 1963 k celkovému zníženiu úrazov tak čo do množstva, ako aj čo do ich závažnosti, pričom počet smrteľných úrazov poklesol z 57 v roku 1963 na 25 prípadov v roku 1964.

Mimoriadne vážny je však stav bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci v socialistickom sektore poľnohospodárstva, kde úrazovosť, včítane smrteľných úrazov, z roka na rok stúpa. V roku 1962 bolo na tomto úseku 14.798 úrazov, z toho 121 smrteľných, v roku 1963 už 17.890 úrazov, z toho 131 smrteľných, a v roku 1964 19.309 úrazov, z toho 142 úrazov smrteľných.

Počet smrteľných úrazov v poľnohospodárstve je ďaleko vyšší ako počet smrteľných úrazov na ostatných úsekoch nášho hospodárskeho a spoločenského života a v rokoch 1962 až 1964 činil 61 až 70 % všetkých úrazov, ku ktorým na Slovensku došlo.

Jednou z príčin sústavne sa zhoršujúceho stavu je ľahostajný postoj vedúcich výrobných poľnohospodárskych správ k otázkam bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci. Okresné výrobné poľnohospodárske správy dosiaľ nevytvorili podmienky pre spájanie výrobných úloh so zásadami bezpečnej a zdarej práce. Nepriaznivo pôsobila na celkovú situáciu aj nejasnosť medzi výrobnými poľnohospodárskymi správami a národnými výbormi v tom, ktorému orgánu prislúcha starať sa o bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci vo vzťahu k JRD, pretože zákon o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci ukladal túto povinnosť poľnohospodárskym komisiám národných výborov a zákon č. 32/1963 Zb. o organizácii riadenia poľnohospodárstva tú istú povinnosť tiež výrobným poľnohospodárskym správam. Úpravou Ministerstva poľnohospodárstva, lesného a vodného hospodárstva, ktorú predpokladá vládne nariadenie č. 66/1965 Zb. na vykonanie zákonníka práce, treba prax v tomto ohľade čím skôr upresniť a zjednotiť.

Najčastejšou príčinou porušovania predpisov o bezpečnosti a ochrane zdravia pri práci je nezodpovedný postoj vedúcich pracovníkov k týmto otázkam, nakoľko bezpečnosť a ochranu zdravia pri práci primerane nezohľadňujú v organizácii pracovného procesu, v technológii, pracovných postupoch, technicko-hospodárskych a výkonových normách, pri plánovaní investícií a podobne. Pracujúci sami si tiež často zapríčiňujú úrazy nebezpečnými pracovnými postupmi, svojvoľným odstraňovaním bezpečnostných zariadení a nepoužívaním ochranných pomôcok, ktoré

na viacerých miestach trpia aj vedúci hospodárski pracovníci.

V dôsledku pracovných úrazov bolo na Slovensku v roku 1964 vymeškaných celkom 1,038.757 pracovných dní, čo znamená, že denne z tohto dôvodu bolo vymeškaných priemerne 3300 pracovných smien. Spoločenské straty z titulu pracovných úrazov a chorôb z povolania len za toto obdobie sa odhadujú na 1 miliardu Kčs. Na odškodnom za pracovné úrazy a choroby z povolania sa ročne vypláca okolo 30 miliónov Kčs. Pritom z rozhodovania súdov o náhradách škôd z úrazov a chorôb z povolania a z ich styku s rozhodcovskými orgánmi v podnikoch vyplýva závažný poznatok, že pomerne veľká časť úrazov a chorôb z povolania sa neodškodňuje. Hoci ide väčšinou o drobnejšie prípady, treba v tejto skutočnosti vidieť rovnako porušovanie socialistickej zákonosti, pretože pracujúci a ich rodiny sa úhrne ukracujú o označené sumy, ktoré im podľa zákona náležia.

Zásadné úlohy pre štátne a hospodárske orgány aj v smere zvyšovania bezpečnosti a ochrany zdravia pri práci vytyčuje dokument o rozvoji starostlivosti o zdravie v socialistickej spoločnosti (uznesenie vlády č. 224/1964). V zmysle úloh z neho vyplývajúcich a z uznesenia vlády č. 389/1964 pozornosť treba venovať najmä kvalitnej príprave plánov ozdravných opatrení, dôslednej realizácii a kontrole plnenia týchto plánov v najužšej súčinnosti s orgánmi a organizáciami Revolučného odborového hnutia.

* * *

Podaný rozbor uplatňovania právnych predpisov i zásad socialistickeho spoluzitia občanov zameran sa predovšetkým na aktuálne problémy, ktoré obzvlášť vystupujú na Slovensku.

Aj pri tomto výberovom charaktere problémov rozbor ukazuje na mnohé závažné úseky spoločenskej praxe a hospodárskeho života, v ktorých existujúce právne predpisy sa dostatočne nevyužívajú na zabezpečenie úloh a cieľov ďalšieho rozvoja socialistickej spoločnosti.

Rozvoj socialistickej spoločnosti vyžaduje, aby všetky štátne, hospodárske a spoločenské orgány a organizácie pri výkone svojej riadiacej, organizátorskej a politicko-výchovnej činnosti systematicky vytvárali zábrany porušovania zákonov a ostatných právnych predpisov a aby ich tiež samy prísne zachovávali. Správnosť konkrétnych rozhodnutí a opatrení, ich presvedčivé zdôvodnenie a dôsledná realizácia s využitím foriem širšieho pôsobenia na verejnosť musia sa stať dôležitejším prostriedkom upevňovania právneho vedomia našich pracujúcich i authority

samotných štátnych a hospodárskych orgánov, ako tomu bolo dosiaľ.

Komisie a poverenictva Slovenskej národnej rady musia v odbore svojej pôsobnosti viac dbať o uvádzanie zákonov do života, vytvárať pre to na nižších orgánoch všetky potrebné podmienky a vykonávať účinnú kontrolu, ako sa zákony a ostatné právne predpisy v praxi uplatňujú a osvedčujú. Je potrebné, aby do plánov svojich hlavných úloh pravidelne zaraďovali hodnotenie stavu socialistickej zákonnosti na úsekoch, ktoré riadia, a aby závažné otázky a problémy v tomto smere komisie Slovenskej plánu hrubej výroby, produktivite práce i zisku. Spotreba materiálu i plénu Slovenskej národnej rady.

Na Právnej komisii Slovenskej národnej rady je, aby naďalej zvýšenú pozornosť venovala skvalitňovaniu práce justičných orgánov a aby v úzkej súčinnosti s ostatnými orgánmi Slovenskej národnej rady, s ústrednými justičnými orgánmi, Generálnou prokuratúrou, orgánmi Ministerstva vnútra, Štátnej arbitráže a ďalšími iniciatívne pôsobila na prehlbovanie komplexného postupu pri upevňovaní socialistickej zákonnosti na Slovensku, osobitne na riešenie tých problémov, ktoré sa na Slovensku objavujú vypuklejšie, alebo sú inak pre Slovensko špecifické.

V súlade so zásadami dokumentu Ústredného výboru KSČ a Ústredného výboru KSS zo 7. mája 1964 treba dbať tiež o plnšiu účasť Slovenskej národnej rady a jej orgánov na zdokonaľovaní právneho poriadku a na ten cieľ využívať tak možnosti zákonodarnej iniciatívy voči Národnému zhromaždeniu, ako aj vlastnú normotvornú pôsobnosť v otázkach spadajúcich do jej kompetencie. Podstatnou zložkou činnosti všetkých orgánov Slovenskej národnej rady, osobitne však Právnej komisie Slovenskej národnej rady, musí byť ďalšie prehlbovanie aktívnej a iniciatívnej účasti na celoštátnej normotvorbe, potrebu ktorej zvyrazňujú aj viaceré námety obsiahnuté v predložennom materiáli, a ktoré bude potrebné ďalej konkrétne dopracovať a využiť.

Náročné úlohy očakávajú celú našu spoločnosť pri uvedení zásad zdokonalenia plánovitého riadenia národného hospodárstva do života. V súlade so zásadami sa ukazuje obzvlášť potrebné vykonať komplexný rozbor existujúcich právnych predpisov na hospodárskom úseku a predpisy, ktoré novému modelu riadenia nevyhovujú, nahradiť novými. Aj na plnení tejto úlohy musí mať Slovenská národná rada svoj zodpovedajúci podiel.

Pre účinnejšie spájanie činnosti štátnych orgánov, pracujúcich a ich organizácií v boji za upevňovanie právneho poriadku a pri kontrole zachovávaní zákonnosti treba všestranne prehlbovať prácu poslancov Slovenskej národnej rady a národných výborov.

Od poslancov Slovenskej národnej rady sa očakáva — a práca v orgánoch Slovenskej národnej rady ich pre to musí konkrétnejšie vyzbrojovať — že budú pri svojom styku s voličmi vo väčšej miere ako dosiaľ vysvetľovať význam zákonov, pôsobiť na ich uvedomeľé zachovávanie a overovať si, ako sa zákony dodržiavajú a osvedčujú. Je potrebné, aby poznatky a skúsenosti, získané z tejto práce a zo styku s miestnymi orgánmi pružne uplatňovali pri svojej činnosti v orgánoch Slovenskej národnej rady, osobitne komisiách, v záujme ďalšieho rozvoja ich iniciatívnej, kontrolnej a výkonnej funkcie.

IV. volebné obdobie

16

N á v r h

Právnej komisie Slovenskej národnej rady:

U z n e s e n i e

Slovenskej národnej rady
zo 1965

k zpráve Právnej komisie Slovenskej národnej rady o niektorých problémoch upevňovania socialistickej zákonnosti na Slovensku

Slovenská národná rada prerokovala zprávu Právnej komisie Slovenskej národnej rady o niektorých problémoch upevňovania socialistickej zákonnosti na Slovensku.

Na základe predloženej zprávy, zameranej najmä na riešenie tých otázok socialistickej zákonnosti, ktoré špecificky vystupujú na Slovensku, a výsledkov svojho rokovania Slovenská národná rada konštatuje a zdôrazňuje:

Vykonaním celého radu politických, legislatívnych i organizačných opatrení došlo v posledných rokoch k výraznému posilneniu záruk socialistickej zákonnosti v živote celej našej spoločnosti. Požiadavka dôsledného zachovávanía socialistickej zákonnosti sa stále plnšie uplatňuje v činnosti štátnych a hospodárskych orgánov a rovnako preniká aj do vedomia a konania občanov. To sa kladne prejavuje nielen vo zvyšovaní úrovne hospodársko-organizačtorskej a politicko-výchovnej práce pri zabezpečovaní plánovaných úloh, ale aj vo väčšej účasti verejnosti na boji proti rôznym negatívnym spoločenským javom a v ich samotnom ubúdaní.

Nadväzujúc na tieto výsledky a pozitívne vývojové tendencie, treba však ďalej zvyšovať účinnosť konkrétnych opatrení, smerujúcich na zamedzenie porušovania zákonov, iných všeobecne záväzných právnych predpisov i politicko-morálnych zásad so-

cialistického spolužitia občanov, ako aj na ich dôslednejšie využívanie pri zabezpečovaní úloh a cieľov ďalšieho všestranného rozvoja spoločnosti.

Dôležitou politickou úlohou spoločnosti zostáva boj proti kriminalite ako najhrubšej forme protispoločenského konania. Závažnosť tejto úlohy podčiarkuje skutočnosť, že v posledných štyroch rokoch nedošlo k citeľnejšiemu poklesu kriminality, pričom v jej celkovom rámci narastá trestná činnosť mladistvých páchatel'ov. Osobitnú pozornosť na Slovensku si zasluhuje boj s trestnou činnosťou, smerujúcou proti telesnej integrite občanov, na ktorú spolu s majetkovou trestnou činnosťou pripadá viac ako polovica odsúdených páchatel'ov. Pri odstraňovaní príčin a podmienok trestnej činnosti vôbec treba zvlášť prizerať na to, že takmer 40 % všetkých odsúdených osôb sa jej dopúšťa pod vplyvom alkoholu a že tento podiel je u niektorých foriem, najmä u úmyselných ublížení na zdraví a ruvačiek, trestných činov v doprave, výtržníctva a niektorých ďalších ešte ďaleko vyšší.

Pre zvýšenie účinnosti boja s trestnou činnosťou je potrebné ďalej skvalitňovať prácu orgánov činných v trestnom konaní, ako aj prehĺbovať ich súčinnosť s ostatnými štátnymi orgánmi a so spoločenskými organizáciami s cieľom vytvoriť vo verejnosti prostredie nezmieriteľnosti k akýmkoľvek prejavom protispoločenského konania. S využitím účinnejšieho spoločensko-morálneho vplyvu občianskych a pracovných kolektívov treba dôsledne riešiť už prípady rôznych drobnejších pokleskov, priestupkov a previnení, ktoré sa pri nevšímavosti alebo ľahostajnosti často rozrastajú na činnosť s vážnymi následkami. Z tohto hľadiska sa vyžaduje, aby národné výbory skvalitnili plnenie svojich úloh pri ochrane socialistického poriadku a aby sa viac pomoci z ich strany, z okresných súdov, od spoločenských organizácií a vedení pracovišok dostávalo tiež miestnym ľudovým súdom.

Dôslednejšiu pozornosť si zasluhuje boj proti všetkým javom, ktoré narušujú naše hospodárstvo. Osobitný dôraz treba klásť na zvýšenie ochrany majetku v socialistickom vlastníctve, ktorému sú — napriek znižujúcejmu sa rozsahu rozkrádania a úmyselného poškodzovania — spôsobované stále ešte značné škody tak z tohto titulu, ako aj rôznymi prejavmi nedbanlivosti, nehospodárnosti a nezodpovednej správy. Značný je rozsah škôd spôsobovaných na majetku v socialistickom vlastníctve, i na osobnom majetku, zdraví a životoch občanov požiarimi a nehodovosťou v doprave. Systematicky treba vytvárať podmienky pre ďalšie zvyšovanie ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci, a to tak

opatreniami v hospodársko-organizačnej a technickej sfére, ako aj zosilnením výchovy pracujúcich k dodržiavaniu podmienok zdravej a bezpečnej práce. So všetkou vážnosťou treba tieto požiadavky uplatňovať najmä v poľnohospodárstve, kde pracovná úrazovosť — napriek jej celkovému poklesu v roku 1964 aj na najrizikovejších pracoviskách — už niekoľko rokov na Slovensku vzrastá, včítane úrazov so smrteľnými následkami. Pri výkone správy obstarávanej národnými výbormi je potrebné podstatne väčšiu pozornosť venovať ochrane pôdneho fondu a odstraňovaniu nedostatkov vyskytujúcich sa na úseku stavebného konania.

Upevňovaním vzájomnej spolupráce a disciplíny v hospodársko-právnych vzťahoch, vznikajúcich medzi socialistickými organizáciami pri plnení úloh štátneho plánu, treba dôsledne dbať o uspokojenie záujmov celej spoločnosti na plynulom zabezpečovaní potrieb národného hospodárstva s čo najväčšou možnou úsporou spoločenskej práce.

Neoddeliteľnou podmienkou upevňovania socialistickej zákonitosti je tvorba takých právnych predpisov, ktoré správne vyjadrujú objektívne možnosti a potreby rozvoja socialistickej spoločnosti a stávajú sa účinným nástrojom jej jednotného riadenia. V poslednom období došlo k významnému skvalitneniu nášho právneho poriadku novou ucelenou úpravou viacerých jeho dôležitých úsekov. Bol vydaný nový občiansky zákonník, zákon o rodine, hospodársky zákonník a ďalšie; 1. januárom 1966 nadobudne účinnosť zákonník práce. Niektoré nové inštitúty zakotvené v týchto právnych predpisoch a vychádzajúce z potreby ďalšieho upevňovania socialistických spoločenských vzťahov sa však v praxi ešte málo využívajú. To podčiarkuje požiadavku, aby všetky štátne, hospodárske a spoločenské orgány a organizácie v odbore svojej pôsobnosti plnšie dbali o uvádzanie nových právnych predpisov do života a aby to považovali za trvalú a podstatnú súčasť svojej organizátorskej práce. V tejto spojitosti sa tiež žiada, aby účinnejšie rozvíjali znalosti základných zásad právnych predpisov u pracujúcich a viedli ich k ich aktívnemu uplatňovaniu. Je to veľmi závažná úloha aj so zreteľom na zavádzanie zdokonaleného plánovitého riadenia národného hospodárstva, s ktorým sú okrem iného spojené viaceré nové právne aspekty, najmä tiež pokiaľ ide o zvýšenie zodpovednosti každej organizácie a každého pracovníka za presné plnenie povinností a kvalitné výsledky práce na úseku, v ktorom pracujú.

Slovenská národná rada vyslovuje presvedčenie, že národné výbory, ostatné štátne a hospodárske orgány, spoločenské organizácie a všetci pracujúci na Slovensku aktívnou účasťou na

upevňovaní socialistickej zákonnosti prispejú k úspešnému plneniu úloh ďalšieho rozvoja našej socialistickej spoločnosti. Prekrokovanie niektorých problémov upevňovania socialistickej zákonnosti vyzdvihuje súčasne potrebu, aby aj všetky orgány a všetci poslanci Slovenskej národnej rady pomáhali v spoločenskej praxi a v národnom hospodárstve tieto problémy účinne riešiť. Dôležitým prostriedkom k tomu musí sa stať tiež ďalšie rozvinutie konkrétnej účasti orgánov Slovenskej národnej rady na tvorbe právnych predpisov, pri ktorej treba iniciatívne využívať a uplatňovať poznatky zo zabezpečovania úloh hospodárskej a kultúrnej výstavby Slovenska pre celoštátne riadenie.

V súlade s tým Slovenská národná rada

u k l a d á

1. Predsedníctvu Slovenskej národnej rady

pri riadení a zjednocovaní práce komisií a povereníkov Slovenskej národnej rady všestranne dbať o to, aby pravidelne sledovali a vyhodnocovali, ako sa zákony a iné všeobecne záväzné právne predpisy na úsekoch nimi riadených v praxi uplatňujú a osvedčujú;

2. všetkým povereníkom a komisiám Slovenskej národnej rady

v odbore svojej pôsobnosti systematicky vytvárať na nižších orgánoch politické, organizačné i kádrové predpoklady pre dôsledné dodržiavanie socialistickej zákonnosti. Pri poruchách v plnení úloh podmienených tiež nedostatkami doterajších právnych úprav, včítane vykonávacích predpisov, v súčinnosti s Právnou komisiou Slovenskej národnej rady uplatňovať svoju iniciatívnu funkciu voči Predsedníctvu a plénu Slovenskej národnej rady a príslušným celoštátnym orgánom. V najbližšom období prvoradú pozornosť venovať hodnoteniu účinnosti a príprave zmien právnych predpisov potrebných v záujme plynulého a úspešného uvádzania zásad zdokonalenia plánovitého riadenia národného hospodárstva do života;

3. povereníkovi a Komisii SNR pre zdravotníctvo

a) v súčinnosti s poverenictvami Slovenskej národnej rady pre obchod, potravinársky priemysel, školstvo a kultúru a pre

spravodlivosť, ďalej so Slovenským výborom spotrebných družstiev, Slovenskou odborovou radou, Slovenským ústredným výborom ČSM a podľa potreby tiež s ďalšími orgánmi spracovať súhrn opatrení na podstatné zvýšenie účinnosti boja proti alkoholizmu na Slovensku a predložiť ich na prerokovanie a schválenie Predsedníctvu Slovenskej národnej rady,

b) spolu s Právnou komisiou Slovenskej národnej rady pripraviť návrh právnej úpravy na vytvorenie protialkoholického sboru s celoslovenskou pôsobnosťou a usmerňujúcim i kontrolným vplyvom na prácu protialkoholických sborov v krajoch a okresoch tak, aby svoju činnosť mohol plne rozvinúť najneskoršie od začiatku budúceho roka;

4. povereníkovi a Komisii SNR pre pôdohospodárstvo

preskúmať príčiny neustáleho vzrastu pracovnej úrazovosti a celkovú úroveň zabezpečovania ochrany zdravia a bezpečnosti pri práci v poľnohospodárstve na Slovensku, osobitne tiež z hľadiska správneho uplatňovania dozoru na túto činnosť v jednotlivých roľníckych družstvách, a prijať na odstránenie nedostatkov účinné opatrenia;

5. Právnjej komisii Slovenskej národnej rady

a) ďalej sústavne sledovať stav a vývoj kriminality na Slovensku, hodnotiť a zovšeobecňovať poznatky z práce súdov v ich boji s trestnou činnosťou i pri upevňovaní občianskoprávných a rodinnoprávných vzťahov a dbať o rozvíjanie ich aktívnej súčinnosti s orgánmi Ministerstva vnútra, prokuratúry, s národnými výbormi, ďalšími štátnymi orgánmi a so spoločenskými organizáciami v záujme komplexného postupu pri odstraňovaní negatívnych spoločenských javov a ich príčin,

b) iniciatívne pôsobiť na prehlbovanie výskumnej činnosti v tých oblastiach spoločenských vzťahov, kde často dochádza k porušovaniu socialistickej zákonnosti, najmä pokiaľ ide o výskum foriem, príčin a podmienok trestnej činnosti ako nevyhnutného predpokladu pre zvedčenie boja proti nej. Z tohto hľadiska tiež dbať, aby sa správne zohľadňovali požiadavky na plánovitý výskum tých javov, ktoré majú svoj osobitný výskyt a vývoj na Slovensku,

c) informovať plénum Slovenskej národnej rady o opatreniach, ktoré sa po prerokovaní v Ústavnoprávnom výbore Národného zhromaždenia, prípadne v ďalších orgánoch prijímú a urobia na riešenie problematiky zistenej pri prieskume uplatňovania práva osobného užívania stavebných pozemkov;

6. povereníkovi SNR pre spravodlivosť a povereníkovi-predsedovi Slovenskej komisie pre investičnú výstavbu

vychádzajúc z významu individuálnej bytovej výstavby pri riešení bytového problému obyvateľstva na Slovensku, i z viacerých organizačno-právnych problémov pri zabezpečovaní tejto formy výstavby, ako sú uvedené tiež v prerokovanej zpráve, preskúmať potrebnosť kodifikácie právnych predpisov upravujúcich otázky súvisiace s individuálnou bytovou výstavbou, ako aj možnosť ich zjednodušenia;

7. krajským a okresným národným výborom na Slovensku

a) zvýšiť starostlivosť o zachovávanie socialistickej zákonitosti pri výkone právomoci zverenej národným výborom i pri plnení úloh orgánmi a organizáciami im podriadenými a samotnými občanmi. Z nedostatkov, na ktoré poukázalo rokovanie pléna Slovenskej národnej rady, najmä na úseku ochrany majetku v socialistickej vlastníctve, v oblasti investičnej výstavby a stavebného konania, pri hospodárení s bytovým fondom, zabezpečovaní predpisov o boji proti alkoholizmu, i z ďalších nedostatkov, ktoré narušujú riadny výkon správy národnými výbormi, verejný poriadok a spoluprácu medzi občanmi, vyvodzovať závery predovšetkým v smere odstraňovania príčin nedostatkov a zamedzenia ich opakovania,

b) zabezpečiť, aby problémy upevňovania socialistickej zákonnosti boli pravidelnejšie zaradované na rokovanie plenárnych zasadnutí národných výborov, najmä okresných, miestnych a mestských. Skvalitňovaním výchovnej a uvedomovacej práce poslancov a pracovníkov národných výborov získavať pre plnenie úloh národných výborov na tomto úseku stále aktívnejšiu účasť a podporu občanov. V záujme správneho uplatňovania zákona č. 60/1961 Zb. dbať o čo najužšie spojenie úloh národných výborov pri ochrane socialistickeho poriadku s ich každodennou hospodársko-organizačnou, kontrolnou a výchovnou činnosťou a vykonať rozhodné opatrenia na odstránenie nedostatkov pri realizácii ukladaných opatrení, najmä pokút.

V Bratislave 16. septembra 1965

Prof. dr. Peter Colotka CSc. v. r.,
povereník-predseda

Emília Muríňová v. r.,
zpravodajca

5. schôdzka Slovenskej národnej rady 15. a 16. septembra 1965

O B S A H

5. schôdzky

1. deň — 15. septembra 1965

1. Zpráva povereníka SNR pre pôdohospodárstvo o vyba- vení návrhov, podnetov a pripomienok poslancov, pred- nesených na schôdzke Slovenskej národnej rady 27. mája 1965 k zpráve o súčasnom stave a hlavných úlohách vodného hospodárstva na Slovensku	5
2. Zpráva Predsedníctva Slovenskej národnej rady o čin- nosti Slovenskej národnej rady vo IV. volebnom období	8
Rozdaná tlač	9
Rozprava	9
Reč poslanca Jána Marejku	9
Reč poslanca Jána Pašku	15
Reč povereníka SNR pre zdravotníctvo MUDr. Vladimíra Zvaru	21
Reč poslankyne Margity Potočkovej	26
Reč povereníka-predsedu Slovenskej komisie pre in- vestičnú výstavbu inž. Jána Marku	32
Reč poslanca Mateja Berníka	38
Prejav vedúceho delegácie Národného zhromaždenia poslanca NZ Františka Tymeša	42
Rozprava skončená	44
Schôdzka prerušená	44
Schôdzka znovu otvorená	44
Zpráva zpravodajcu podpredsedu SNR Jozefa Kríža .	44
Uznesenie schválené	46
3. Zpráva predsedu Slovenskej národnej rady o opatren- iach na obnovu hospodárskeho a spoločenského života v okresoch postihnutých povodňami	46
Rozdaná tlač	59
Schôdzka prerušená	59
Schôdzka znovu otvorená	59

Rozprava	59
Reč poslanca Tibora Bohdanovského	60
Reč poslanca Jána Koscelanského	64
Prejav ministra stavebníctva inž. Samuela Takáča	74
Prejav riaditeľa Riaditeľstva vodohospodárskeho rozvoja v Bratislave inž. Antona Žiaka	81
Rozprava skončená	87
Uznesenie schválené	87
Schôzka prerušená	87
Schôzka znovu otvorená	88
4. Zpráva predsedu Komisie Slovenskej národnej rady pre rozvoj miestneho hospodárstva o údržbe a opravách bytového majetku na Slovensku	88
Úvodné slovo predsedu Komisie SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva Štefana Fábryho	88
Rozdaná tlač	97
Rozprava	97
Schôzka prerušená	97
2. deň — 16. septembra 1965	
Schôzka znovu otvorená	97
Reč poslanca Antona Ťažkého	98
Reč poslanca Jána Marejku	102
Reč poslanca Jána Belovického	107
Prejav vedúceho Ústrednej správy pre rozvoj miestneho hospodárstva Štefana Gašparíka	112
Reč člena Komisie SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva Rehora Slámku	118
Dotazy poslanca Štefana Faglica	122
Odpoveď vedúceho Ústrednej správy pre rozvoj miestneho hospodárstva Štefana Gašparíka	123
Rozprava skončená	126
Schôzka prerušená	126
Schôzka znovu otvorená	126
Zpráva zpravodajcu Mateja Berníka	126
Uznesenie schválené	129

5. Zpráva Právnej komisie SNR o niektorých problémoch upevňovania socialistickej zákonnosti na Slovensku	129
Rozdaná tlač	130
Úvodné slovo povereníka SNR pre spravodlivosť dr. Petra Colotku	130
Rozdaná tlač	138
Rozprava	138
Reč poslanca Jána Stencľa	139
Reč poslanca Ondreja Súletyho	143
Reč poslanca Štefana Faglica	148
Prejav námestníka ministra spravodlivosti dr. Zdeňka Číhala	156
Schôdzka prerušená	162
Schôdzka znovu otvorená	162
Reč poslanca Jozefa Bednára	162
Reč poslanca Jozefa Hašu	170
Reč poslanca Vojtecha Daubnera	175
Reč povereníka-predseda Slovenskej komisie pre investičnú výstavbu inž. Jána Marku	180
Reč poslankyne Františky Šimegovej	182
Reč poslankyne Vilmy Zacharovej	186
Rozprava skončená	191
Schôdzka prerušená	191
Schôdzka znovu otvorená	191
6. Návrh Predsedníctva SNR na zabezpečenie súčinnosti Slovenskej národnej rady pri občianskej kontrole výkonu trestu odňatia slobody	191
Rozprava odpadá	193
Návrh schválený	193
7. Návrh Predsedníctva SNR na doplnenie zloženia Slovenskej plánovacej komisie	193
Návrh schválený	194
Zpráva zpravodajkyne Emílie Muríňovej k 5. bodu programu	194
Uznesenie schválené	195
Prílohy	196

Prílohy

k 5. schôdzke

Zpráva o činnosti Slovenskej národnej rady vo IV. volebnom období najmä z hľadiska uplatňovania dokumentu ÚV KSC a ÚV KSS zo 7. mája 1964	196
Návrh Predsedníctva SNR na uznesenie k zpráve o činnosti Slovenskej národnej rady vo IV. volebnom období najmä z hľadiska uplatňovania dokumentu ÚV KSC a ÚV KSS zo 7. mája 1964 (tlač SNR 13)	245
Návrh Predsedníctva SNR na uznesenie k zpráve o opatreniach na obnovu hospodárskeho a spoločenského života v okresoch postihnutých povodňami (tlač SNR 14)	247
Zpráva o údržbe a opravách bytového majetku na Slovensku	250
Návrh Komisie SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva na uznesenie k zpráve predsedu Komisie SNR pre rozvoj miestneho hospodárstva o rozbere súčasného stavu v opravách a údržbe bytového majetku na Slovensku	275
Zpráva o niektorých problémoch upevňovania socialistickej zákonnosti na Slovensku	278
Návrh Právnej komisie SNR na uznesenie k zpráve Právnej komisie SNR o niektorých problémoch upevňovania socialistickej zákonnosti na Slovensku (tlač SNR 16)	304

Vydavateľ: Kancelária Slovenskej národnej rady. — Vytlačili Polygrafické závody, n. p., závod 02, ul. Februárového víťazstva č. 6/d. — Zodpovedný redaktor: Jozef Ilčík. — Miesto vydania: Kancelária Slovenskej národnej rady, Bratislava, Gottwaldovo nám. č. 45. — Dátum vydania: apríl 1966. — Prvé vydanie, náklad 250 výtlačkov.

